SYDENHAM, T.

THOMÆ

SYDENHAM

OPERA MEDICA.

THOMÆ
SYDENHAM
OPERA MEDICA.

THOMÆ SYDENHAM

MEDIC. DOCT.

AC PRACTICI LONDINENSIS CELEBERRIMI

OPERA OMNIA MEDICA.

EDITIO NOVISSIMA omni alia auctior.

PATAVII, Typis Seminarii. MDCCXXV.
Apud Joannem Manfrè.
Superiorum Permissu, ac Privilegio.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

BIBLIOPOLA
LECTORI.

NObilissimi Viri Thomæ Sydenham, Medicinæ Doctoris, & Practici quondam Londinensis longe Celeberrimi Opuscula, quotquot hactenus separatim prodiere omnia, unico jam Volumine comprehensa, tibi *Lector Humanissime*, exhibeo. Hic itaque non tantum reperturus es Observationes Medicas circa Morborum Acutorum Historiam, & Curationem; Sed etiam Epistolas Responsorias duas, primam ad Amplissimum, Doctissimumque Virum *Robertum Brady*, Med. Doct. Collegii Cajo-Gonevillensis Cu-

ſtodem, nec non Regium in Medicina apud Cantabrigienſes Profeſſorem Celeberr. de Morbis Epidemicis ab Anno 1675. ad Annum 1680. in Obſervationum prius evulgatarum ſupplementum; & continuationem; Alteram ad Ornatiſſimum, Eruditiſſimumque Virum *Henricum Paman*, M. D. Collegii Divi Joannis Cantabrigienſis Socium, Academiæ Oratorem publicum, & in Collegio Greshamenſi apud Londinenſes in Medicina Profeſſorem, de Luis Venereæ Hiſtoria, & Curatione, in qua ultra morbos acutos divagatus, Chronicorum Hiſtoriam aggreditur, quam etiam ulterius perſequitur in ultima ſua Epiſtolari Diſſertatione ad Spectatiſſimum, Doctiſſimumque Virum *Guilielmum Cole*, Med. Doct. Nam in ea non tantum de nuperis ſuis circa Variolarum Confluentium Curationem obſervationibus quædam tradit, ſed præterea de Affectione Hyſterica pluribus, iiſque accuratiſſimis ediſſerit. Sed Praxim Medicam prope integram abſolvit, quod ultimo adjicitur; Tractatus nimirum de Podagra, & Hydrope; Schedula monitoria de novæ febris ingreſſu, item de febre putrida variolis confluentibus ſuperveniente, & de mictu ſanguineo a calculo renibus impa-

pa-

pacto; ac tandem Processus integri in morbis fere omnibus curandis, iis sane, qui in Lipsiensi Editione reperiuntur, multo auctiores, addito etiam tractatulo de Phthisi hactenus minime vulgato.

Eximias Viri Illustrissimi dotes, atque in edocenda Praxi Medica soliditatem, & accurationem impari calamo enarrare hic non suscipio; siquidem præterquam quod laudibus tanto Viro dignis jam tota resonat Anglia, Germania, Italia, ac universa Europa: de ejusdem Scriptis, & Obitu quædam in præfatione ad Processus integros, &c. habentur: Hoc etiam sane minime meum est, qui in eo tantum desudavi, ut hæc mea Editio & commodior, & correctior evaderet; Commoditati nempe tuæ studens, *Lector Humanissime*, quod antehac in duo distinctum erat Volumina, in unum, sub paulo majori forma, nunc coegi. Correctionem quod attinet, de ea judicium penes te esto, si prius admonitus fueris, me non tantum allaborasse, ut vulgari modo procederet, sed etiam ejus curam cuidam ex Amicis Medicinæ Doctori, & Practico Genevensi commisisse, qui hoc negotium lubens, & minime negligenter in se suscepit, eo præcipue adductus,

quod Nobilissimum Authorem in Praxi edocenda aliis omnibus non tantum parem, sed forsan multo superiorem crederet, ita ut vix, ac ne vix quidem ullum Medicinæ Practicæ Scriptorem ipsi æquiparandum arbitraretur. Unde sibi honori vertebat, operam suam qualemcunque in hoc labore ponere, a quo itidem fructus non parvi momenti inter legendum decerperet. Hoc Medici illius Elogium hic insero, quoniam sic idem suasit, Excellentissimi Authoris laudes imo pectore recondere non contentus, & eas ex parte publicas meis verbis facere avens.

Indices varii adiecti sunt, scilicet tum Tractatuum, & Capitum, tum etiam Rerum in hisce contentarum. Unde nihil prorsus credo omissum, quo tuæ, *Lector Benevole*, & utilitati, & commoditati satisfacerem. *Vale, tuique studiosissimo fave.*

SE-

SERIES
TRACTATUUM, & CAPITUM.

SECTIO PRIMA.

SECTIO SECUNDA.

SE-

SERIES TRACTATUUM,

SECTIO TERTIA.

SECTIO QUARTA.

SECTIO QUINTA.

SECTIO SEXTA.

Cu-

ELENCHUS RERUM
OBSERVATIORUM
SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

CAPUT II.

De Morbis Epidemicis.

omni;

omnino Methodo sunt curandæ, *ibid.* Febres Stationariæ ab occulta alteratione in terræ visceribus aerem contaminante pendere videntur, *p.* 38. Stationariæ dicuntur, quæ Generalem anni Constitutionem sequuntur, neque extra illam comparent, *ibid.* Intercurrentes, quæ omnibus annis competunt, *p.* 39. Sensibiles aeris qualitates ad has producendas facere possunt, non ad illas, *ibid.* Unde Epidemicorum alii Regulares, *ibid.* Alii Anomali, *p.* 40. Epidemici vel sunt Vernales, vel Autumnales, *ibid.* Vernalium alii circa Æquinoctium Vernum ad statum perveniunt, circa Solstitium æstivum evanescunt; alii Æquinoctium Autumnale, Brumaleque Solstitium præstolantur, *ibid.* Cholera morbus per unum mensem, Dysenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales, vix ultra duos Epidemice grassantur, *p.* 41. Intermittentes Autumnales aliquamdiu sub Continuarum specie nonnunquam latent, *p.* 42. Epidemici prædominantis genio σιώχρονοι omnes se accommodant, *p.* 43. Quo ab hyemis frigore presso, inferioris ordinis Epidemici se efferunt, *p.* 44. Diversarum Febrium rationes a causa morbifica in humano corpore aggesta perperam deducuntur, *p.* 45. In novis Febribus ad magna remedia tardius procedendum; Indicationem a Lædentibus, & Juvantibus præsertim esse sumendam, *ibid.*

CAPUT III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64. *Londini*.

TErtianæ hujus Constitutionis ab Intermittentibus Tertianis aliis differentia, *p.* 48. Febris continua hæc intermittentium quasi compendium, *ibid.* Unica hæc fuit Febris Continuæ species ab An. 61. ad An. 65. *p.* 49. Quo ordine morbi Epidemici hanc Constitutionem pervadebant, & se mutuo excipiebant, *ibid.* Febris Continua hujus Constitutionis aliarum omnium præcipua videtur, *p.* 50. Cæteris etiam frequentior, *ibid.* Symptomata ejus magis peculiaria, *ibid.*

CAPUT IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

FErmentationis, atque Ebullitionis vocabula minus proprie in Febrium negotio usurpantur, *p.* 51. In quibus differt sanguinis ebullitio a liquorum vinosorum fermentatione, *ibid.* Febrilis sanguinis commotio vel ad materiæ Heterogeneæ secretionem dirigitur, vel ad immutandam sanguinis Diathesin, *p.* 52. In utroque casu id maxime indicatur, ut sanguis intra modum naturæ proposito congruentem contineatur, *ibid.* Quibus nocet Venæ sectio, *p.* 54. Quibus eadem prodest, *ibid.* Quibus Emeticum est propinandum, quibus ab eo abstinendum, *p.* 55. Id si prætermissum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa insequitur, *ibid.* At

non

fons,

fons, *ibid.* Catharsis ad diem decimum septimum quandoque est differenda, *ibid.* Diæta, & regimen Convalescentium, *p.* 68. Vinum Malagnum annosum, vel aliud e generosis, senibus in morbi fine confert ad phlegma viscosum expectorandum, *ibid.* Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, & Scorbutum solent transferri, *p.* 69. Non tamen negatur, Febres alias malignas esse, alias cum Scorbuto complicari, *ib.* Refrigerantia, & Enemata serius exhibita materiæ morbificæ despumationem, maxime in grandævis, retardant, *ibid.* Adolescentulorum juxta cubantium calor his præ cæteris omnibus prodest. Cujus ratio redditur, *p.* 70. Symptomata quædam hujus Febris propriam sibi curam postulant, *p.* 71. Phrenitis, & vigiliæ quo pacto tractandæ, *ibid.* Narcotica vigente Febre non prosunt, at in morbi declinatione præclaros effectus edunt, *p.* 72. Ejus ratio redditur, *ibid.* Ante diem duodecimum, vel etiam decimum quartum, non sunt exhibenda, *ibid.* Æger, si id commode fieri possit, prius est purgandus, *p.* 73. Vigiliæ post Febrem quo modo consopiendæ, *ibid.* Oleum Amygdal. dulcium in Tussi reliquis anteferendum, parce, at frequenter sumendum est, *p.* 74. Narium Hæmorrhagia huic Febri symptomatica ut curanda sit, *p.* 75. Ea nonnunquam permittenda; utpote qua morbus critice aliquando solvitur, *p.* 76. Post Hæmorrhagiam immodicam quamlibet purgandus est æger, ne recidivam patiatur, *ibid.* Singultus, senibus maxime accidens post copiosas evacuationes, sæpe mortis est prænuncius, *ibid.* Diascordii dosis liberalior specificis omnibus in eo sedando præfertur, *p.* 77. Diarrhœa, ob vomitorii in principio exhibendi omissionem oborta, Emetico sistenda est. Si ea exhibito

CAPUT V.

Febres Intermittentes.

diſtinguuntur, *ibid.* Vernales omnes, vel quotidianæ ſunt, vel tertianæ, *p.* 88. Quare paucæ Febres Continuæ Vere occurrant, niſi in Conſtitutione Epidemica, *p.* 89. Intermittentes Vernales rariſſime diuturnæ, ſemper vero ſalutares, *ibid.* Tertianæ vernales a Phlebotomia, & Catharſi indebite celebratis protrahuntur, *ibid.* Ægrorum ab his convaleſcentium nonnulli in Maniam incidunt, *p.* 90. Tertiana Autumnalis Epidemica haud ſemper vacat periculo, *ibid.* Quartanæ Autumnales natu grandiores quandoque jugulant, *ibid.* Juniores non niſi appetente Solſtitio Brumali, frequentius etiam Æquinoctio Verno, ab iis liberantur, *ibid.* Qui ſemel Quartana laboravit, haud diu ab ea ſecunda vice multabitur, *p.* 91. Intermittentes Vernales ſuo arbitrio poſſunt permitti, cum neminem jugulent, *ib.* Curantur nunc Emetico, *ibid.* nunc Diaphoreticis, nunc etiam Enematis, *ibid.* & *p.* 92. Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas eas reddit, *p.* 92. Intermittentes Autumnales haud ita facile ſubmoventur, *ibid.* Earum Paroxyſmi plerumque una, eademque diei hora variis ægris contingunt, *ib.* Harum Typus, præcipue Epidemicarum, primis invaſionis diebus difficulter diſtinguitur, p. 93. Quartanæ genuina Autumni ſoboles, *ibid.* Quotidianam hac tempeſtate nullam obſervavi unquam, *ibid.* Intermittentes Autumnales oriuntur a ſanguine in decidentiæ ſtatu conſtituto, proinde impreſſioni morbificæ magis obnoxio, *ibid.* In Febribus Autumnalibus, tam continuis, quam intermittentibus, Fermentatio, naturæ ductu, ſpatio horarum 336. aut circiter peragitur, *p.* 94. Excipiuntur tamen iſtæ Febres, quæ a levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium abuſu ortum ducunt, *p.* 96. Adoleſcen-

Autumnalibus plura, & graviora, *ibid.* Hydrops hic ſymptomaticus unde oritur, *p.* 107. Juvenes raro obſidet, niſi a Catharticis per febris decurſum ſæpe iteratis accerſitus fuerit, *ibid.* Recens Catharticis, & Aperientibus facile ſanatur, *ibid.* Hydrops ex Febre Intermittente natus non niſi poſt Febris diſceſſum Catharticis expugnandus, at infuſionibus rad. Raphani ruſticani, fol. Abſynthii, Baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ, & ſimilibus tentari poteſt, *p.* 108. Infantum ventribus inflatis, Tuſſi, & Rachitidi quo pacto ſubveniendum, quoties a Febribus Autumnalibus iſta naſcuntur, *ibid.* Curatio non aggredienda, priuſquam Febris penitus evanuerit, *p.* 109. Abdominis inflatio in pueris, & crurum tumor in adultis, Febres has brevi ſolvendas prænunciant, *ibid.* Veræ Rachitides rarius occurrunt, niſi iis annis, quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, *ibid.* Tonſillarum dolor poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum raucedine, oculis cavis, & facie Hippocratica mortem certo imminentem præmonſtrant, *ibid.* Mania peculiaris Intermittentes diuturniores excipiens, modo longe diverſo ab aliis ejus ſpeciebus, Cardiacis ſc. generoſioribus ſananda, *p.* 110. Nec Venæ ſectionem, nec Catharſin, nec Enemata poteſt ferre, *ibid.* Mania communis alio modo tractanda eſt, *p.* 112. Ejuſdem curatio, *ibid.* Febris Continua, atque intermittentes jam deſcriptæ, ſoli ferme erant morbi Epidemici, qui per annos 1661. 62. 63. 64. emicuere. Eædem ab anno 1664. ad hunc uſque Annum quo hæc edimus, rariſſimæ Londini comparuere, *p.* 113. De variolis hujus Conſtitutionis nonnulla, *ibid.*

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. *&* 1666. *Londini*.

FEbris Continua Epidemica novi generis una cum morbis aliis Inflammatoriis grassari incipit, *p.* 114. Ejus signa Diagnostica, *ibid.* Diarrhæa, quam in priore Febre diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, hic ab eodem provocabatur, *ibid.* Pestis sævissime debacchatur. Varia ejus tempora, *p.* 115.

CAPUT II.

Febris Pestilentialis, & Pestis.

FEbrium nonnullarum, quæ pro Malignis vulgo habentur, symptomata non a morbi indole, sed a Therapeja perperam administrata proficiscuntur; *p.* 115. Febris vere maligna cum Peste specie convenit, nec ab ea nisi ob gradum remissiorem discriminatur, *p.* 116. Variolæ, & Pestis ostendunt morbos Epidemicos a diversa Aeris massæ crasi pendere, *ibid.* Qualis ea sit, plane ignoratur, *ibid.* Pestis vix Britanniam nostram frequentius, post annorum circiter 40. revolutionem devastat, *p.* 117. Febres, quæ anno uno, vel altero post graviorem pestem grassantur, pestilentes sunt, & similem medendi rationem sibi vendicant, *ibid.* Præ-

per Abſceſſus in Emunctoriis, Febris Peſtilens per Diaphoreſin maxime ex Naturæ lege ſolvi videtur, *p.* 126. Diverſa itaque his morbis medendi ratio adhibenda eſt, *ibid.* Sudores in Peſte excitati nonnunquam funeſti, *p.* 127. Bubonis eruptionem materiam aliovorſum diſtrahendo ſæpe impediunt, *ibid.* In aliis morbis Naturæ ductum ſequi, in peſte ei renunciare Medicus tenetur, *p.* 128. Vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores Peſtis expugnanda videtur, *ibid.* Phlebotomia larga manu, ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, quod ſcimus, unquam funeſta, *ibid.* Parca, vel tumore jam conſpicuo, inſtituta quare ſemper damnoſa, *ibid.* Venæ ſectionem in Peſte convenire, plures, iique graviſſimi Scriptores jampridem ſenſerunt, *ibid.* Botalli teſtimonium luculentiſſimum, exemplis probantis innumeris, Venæ ſectionem in omni Peſte ſupra omnia remedia ſalutarem eſſe, *p.* 129. Confirmatur idem Hiſtoria admiranda, & irrefragabili hic apud noſtros, *p.* 130. Peſtilentis Fermenti per διαφόρησιν diſſipatio Evacuationi per Venæ ſectionem quo nomine anteferenda, *p.* 131. Quibus illa urgetur difficultatibus, *p.* 132. Maculæ purpureæ Peſtilentiales a Fibrarum ſanguinearum diſſolutione oriri videntur, non ſecus ac Vibices a plaga fortiori inflicta, *ibid.* Diaphoreſi juſto præmaturius abrupta, Bubones prodire jam incipientes vel remeant, vel nunquam ad legitimos Abſceſſus perducuntur, *ibid.* Idem Variolarum Abſceſſulis etiam accidit eadem de cauſa, *ibid.* Quibus argumentis Author inductus eſt, ut aliam ab ea, quam hactenus cum ſucceſſu uſurpaverat, methodum novæ huic Febri adaptaret. *p.* 133. Febres Conti-

nuæ

nuæ circa veris finem, & initium æstatis; vel in Intermittentes, vel in Pleuritides, aliosque Generis inflammatorii morbos promptissime facessunt, *p.* 134. Febris Pestilentialis (dubitatur, an non vera Pestis illa fuerit) tam Peste jam incipiente grassari, quam eadem parcius sæviente, ab Auctore Venæ sectionibus repetitis curata fuit, *p.* 135. Sanguis hic aut sufficienti quantitate, aut non omnino detrahendus, *p.* 136. Quam ob causam Author ab hac methodo desistere coactus est, *ibid.* Ejus rei Historia, *ibid.* Qualem deinde medendi rationem substituit, *p.* 147. Venæ sectio Diaphoresi præmissa, eam & tutiorem reddit, & expeditiorem, *ibid.* Capitis obtectio ad sudores ciendos multum confert, *p.* 138. Ubi primum materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis se exporrigunt, alvi profluvium, & Vomitiones ab iisdem orta ultro sedantur, *ibid.* Historia id confirmatur, *ibid.* Diaphoresis ad naturalis diei spatium semper continuanda, *p.* 139. Ab abstersione sedulo cavendum, *ibid.* Nec indusium nisi post horas 24. a finitis sudoribus mutandum, *ibid.* Si sudores citius abrumpantur, recrudescit illico symptomatum sævitia, *ibid.* Objectioni Diemerbroechii respondetur, contra prolixiorem Diaphoresin, *ibid.* Ostenditur, ægros haud inde debiliores reddi, at vires e contra recipere, *ibid.* Æger in sudoris vigore jusculis, ac sorbilibus Confortativis refici potest, *p.* 140. Catharticum postridie exhibendum, *ibid.* Mirus hujus Methodi successus in Febre pestilentiali, *p.* 141. Tumore jam enato, venam aperire Author non sustinuit, *p.* 141. Qua lege tuto id tentari posse videtur, *ibid.* Authoris sinceritas, *ibid.* Quid per Naturæ nomen intelligi is velit, *p.* 142.

SE-

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667. 1668. *partim etiam Anni* 1669. *Londini*.

VAriolæ in Constitutione Pestilentiali rarissimæ comparebant, *Pag.* 143. Quo anni tempore invalescebant maxime, quo minuebantur, *ibid.* Novum Febris genus cum Variolis exoritur, invalescens, quoties illæ minuerentur, quoties invalescerent, recedens, *p.* 144. Cum Variolis una etiam disparuit, *ibid.* Diarrhæa se his comitem adjungit, *ibid.* Morbus hic nihil aliud esse videbatur, quam Febris, quæ tum regnabat introversa, *ibid.* Hæ Variolæ Genuinæ præ cæteris, ac Regulares; a quibus ut in suo genere perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum medendi methodus est desumenda, *ibid.* Non tantum Febris quædam propria, sed & peculiare Variolarum genus cuilibet Constitutioni peculiari competit, *p.* 145.

CAPUT II.

Variolæ Regulares.

QUo anni tempore ingrediuntur Variolæ Regulares, quo etiam Irregulares, *p.* 145. Variolæ vel distinctæ sunt, vel Confluentes, *p.* 146. Discretarum symptomata ubi primum invadunt, *ibid.* Eruptio quo tempore accidit, & quo se habet

Phle-

Phlebotomia regimen calidius minus periculoſum reddit, *p.* 170. Unde eſt, quod tenuioribus æquior ſit hic morbus, quam divitibus, *ibid.* Variolæ confluentes haud minus a Diſcretis diſcrepant, quam ab illis ipſa Peſtis, *ibid.* Æger hic in lecto aſſidue continendus, at modice tectus, nec uni ejus parti affixus. At perſæpe verſandus, ut evitentur ſudores, *p.* 171. Ptyaliſmus, qui Evacuationi per puſtulas pleniori hic ſubſtituitur, in vigore conſervandus, *ibid.* Cum Eruptione incipit, & die undecimo minuitur, *ibi.* Tumor faciei dicto die evaneſcit; cum quo ſi ſalivatio una diſpareat, in lubrico ſunt res ægri, *ibid.* Salivatio quo pacto promoveri poſſit, *pag.* 172. Narcotica ad ſuſtentandum Ptyaliſmum præ cæteris quibuſque faciunt, *ibid.* Quare non niſi Adultis ea ſunt indulgenda, *ibid.* Paregorica quæ adferunt Adultis commoda, *ib.* Poſt plenam eruptionem ad morbi uſque finem tuto, & utiliter ſumuntur, *p.* 173. Qua hora potiſſimum exhibenda ſunt, *ibid.* In Variolis Confluentibus haud minus certo Infantes Diarrhœa comitatur, quam adultos Ptyaliſmus, *ibi.* Diarrhœa in hac Variolarum ſpecie ſalutaris, in diſtincta non item. Mulierculanum eandem ſiſtentium opera multa infantium millia periere, *p.* 174. Facies ultimis morbi diebus Oleo Amygdalarum dulcium inungenda, *ibi.* Sub hoc regimine a Cicatricibus non valde metuendum, *ibid.* Olea, & Linimenta officiunt hic magis, quam proſunt, *ibid.* Curatio ſymptomatum, *ibid.* Ad promovendum faciei intumeſcentiam Paregoricum debet propinari, *p.* 275. Nonnunquam die octavo ſanguis e brachio copioſe extrahendus, *ibid.* Auræ etiam liberiori exponendus, *ibid.* Non quod puſtulæ recedant, perit æger, ſed quod facies non turgeſcat, *pag.* 176.

176. In quo Variolarum genere, & quo in casu Phrenitis Venæ sectionem indicat, *ibid.* Phreneticorum exempla suadent, ut aere liberiori isti refocillentur, *ibid.* Historia miranda cujusdam pro mortuo expositi, & eo pacto convalescentis, *p.* 177. In Variolis Confluentibus, si æger die undecimo a saliva jam viscidiore pene suffocetur, Gargarismate, vel etiam Emetico fortiori sublevandus est, *ibid.* Coma etiam sanguinis contemperatione, ac ventilatione curatur, *p.* 178. Ut & maculæ purpureæ, *ibid.* Mictus sanguineus, & sanguinis e pulmonibus eruptio ubique mortem prænunciant, *ib.* Urinæ suppressioni quo pacto occurri potest, *p.* 179. Pustularum depressio, & Diarrhœa in Variolis Discretis medicamenta Cardiaca postulant, *p.* 179. Unde natus videtur rumor de crebra pustularum retrocessione, *p.* 180. Post morbum atrociorem sanguis quare e brachio extrahendus, *ibi.* Æger ad tres, vel quatuor vices purgandus est, *ibid.* Crurum tumor sponte non facessens quo modo tolli debet, *p.* 181.

CAPUT III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

DEscribitur hæc Febris, *p.*181. *&* 182. Ejusdem cum Variolis prosapiæ omnino fuit, *ibi.* Methodo tamen eadem, qua illæ, curari non debuit, *p.* 183. Natura hic evacuationem per Ptyalismum designasse videtur, *ibid.* Unde oritur Diarrhœa tam in hoc morbo, quam aliis Inflammatoriis, *ibid.* In Febre Constitutionis Intermittentis Epidemicæ materia erat crassior, non nisi prævia Digestione a sanguine separanda, *p.*184. In hac non item, *p.* 185.

Ejus

Ejus Curatio, *ibid.* In hac Febre, aliisque morbis Inflammatoriis Phlebotomia, & Refrigerantia parum prodesse solent, si æger in lecto indesinenter se contineat, *p.*186. Æger in hoc morbo a sudoribus non levabatur, sed inde pejus habuit, *p.* 186. Quibus rationibus ductus Authorum plerorumque Theoriæ hic adversatur, *p.* 187. Febris hæc a nudo potius calore, quam ab humore aliquo a sanguine expellendo, pendere videtur, *ibid. Cocta, non cruda sunt medicanda*, tam sudores respicit, quam Dejectiones, *ibi.* Venæ sectio, & sanguinis Contemperatio Diarrhœam huic morbo familiarem præ cæteris sistebant, *p.* 188. Regimen Calidum & periculosius erat, & pluribus gravabatur symptomatis, *p.*188. Febris hæc per Salivationem non raro solvebatur, *p.* 189. Qua oborta nulla convenit Evacuatio, *ib.* Refrigerantia Salivationem promovent, quam reprimunt Cardiaca Calefacientia, *ib.* Diarrhœa Epidemica sine Febre ejusdem cum hac Febre essentiæ videbatur, eadem plane habens symptomata, & parem medendi Methodum postulat *ibid. & pag.* 190.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669. *atque integrorum* 1670. 1671. 1672. Londini.

QUi morbi ineunte Augusto 1669. sunt ingressi, *p.* 191. Cholera morbus mense Augusto fere finiebatur, *ibid.* Quare Tormina

CAPUT II.

Cholera Morbus.

CAPUT III.

Dyſenteria.

tio solet invadere, appropinquanti Hyemi cedens pro tempore, *p.* 200. Dysenteriæ descriptio, *ibid.* Cardiacorum, & regiminis Calidioris in hoc morbo incommoda, *p.* 201. Intestina quandoque Gangræna afficiuntur, *p.* 202. Aphthæ mortem imminentem ut plurimum denunciant, *ib.* Hic morbus licet Adultis, maxime Grandævis, sæpe exitialis, Infantibus perbenignus est, *ibi.* Epidemici ubi primum oriuntur, principio magis spirituoso videntur inhærescere, & ad occasum vergentes magis crassi in dies, atque humorales redduntur, *p.* 203. Id contingit ob refractas particularum inimicarum vires, a quibus pendet Constitutio Epidemica, *ibid.* Probatur exemplo Pestis, & Dysenteriarum, *ibid.* & *p.* 204. Curatio, *p.* 205. Dysenterica hæc Febris videtur in intestina introversa, *ibi.* Humores acres vena secta revellendi, & per Cathartica educendi. Sanguis contemperandus, *ibi.* Paregoricum quare temperatius hic exhibendum, quam post Purgationes solet, *ibi.* Aqua Cardiaca temperatior post Venæ sectionem, & Catharsin semel celebratam concedenda; maxime Grandævioribus, *p.* 206. Hi etiam lectulo magis addicendi, *p.* 207. In morbo contumaciori Paregoricum singulis diebus mane, & sero ad septimanas aliquot tuto potest, & debet exhiberi, *ibi.* Curatio alvi fluxus ad diarrhœam tantum assurgentis, *p.* 208. Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi, *ibid.* Laudani Liquidi simplicior præparatio, *p.* 209. Narcoticorum vis non tam ab artificiosa præparatione, quam ipsius Opii excellentia nativa videtur pendere, *ibid.* Opium est remedium Cardiacum præstantissimum, si non unicum, hactenus cognitum, *ibid.* Dysenteriæ, incipiente illa Constitutione, ad modum fere Choleræ morbi opti-

me curabantur ; non item sequentibus annis, *p.* 210. Dysenteria eodem modo in Africa per ea tempora sanabatur, *p.* 211. Exempla aliquot adducuntur, *p.* 212. Tenesmus sub finem hujus morbi non est ab ulcere Recti, sed a materia mucosa, qua intestina duplicantur, *ibi.* Topicum qualecunque hic nocet, *p.* 213. Sola Diæta Analeptica prodest, *ib.* Dysenteriæ inveteratæ Venæ sectione repetita curatæ exemplum, *ibid.* Dysenteria, cum non sit Epidemica, Laudani solius usu est curanda, *p.* 214.

CAPUT IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

FEbris Dysenterica describitur, *p.* 214. Aphthæ unde, tam in hac Febre, quam in Dysenteriis pervicacioribus, *p.* 215. Aeris qualitates manifestæ non sunt causæ Epidemicorum productivæ, eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore, *p.* 216. Febris Stationaria, quæ ad Epidemicum prædominantem attinet, Julio potissimum sævit: Autumno vero appropinquante, magno Epidemico cedit, *ibid.* Nominatæ Febres symptomata varia a sua natura aliena a manifestis qualitatibus mutuantur, *ibid.* Unde tot Febres Novæ vulgo audiunt, *p.* 217. Febris speciem optime dignoscet, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentius attenderit; & ad symptomata modum Evacuationis spectantia, *p.* 218. Ad Methodum insuper, vel medicamentum, a quibus Febris facillime vincitur, *ibid.* Febrium Stationariarum symptomata vel intensiora sunt, vel remissiora, prout intenduntur, vel remittuntur symptomata Epidemicorum, ad

quos

quos pertinent, *ib.* Febris hæc eadem Methodo, qua Dysenteriæ, curabatur, *ibid.* Nisi quod Paregorica Purgationibus interjecta obessent, *p.* 219. Tardius convalescentibus Laudanum in parva dosi, biduo, triduove a postrema Catharsi elapso rite concedebatur; *ibid.* Auræ liberior usus viribus renovandis imprimis conferebat, Febre fugata, *ibid.* Unde ansa ad hanc Praxin instituendam data est, *ibid.* Ad comprobandam medendi Methodum in Acutis requiritur, ut morbus quasi suopte genio cedat, *p.* 220. Adolescentes stupore ad Carum accedente perculsi, maxime qui in sudoribus extorquendis operam collocarant, nulla Arte sublevari poterant, *ibid.*

CAPUT V.

Morbilli.

Morbilli quo anni tempore regnant, *p.* 221. Eorum descriptio, *ibid.* Et historia, *ibid.* & 222. Regimen justo calidius quæ hic adferat incommoda, *p.* 223. Et quo pacto iisdem possit subveniri, *p.* 224. Morbillorum curatio, *ibid.* Morbillis & natura, & Medendi ratione cum Variolis convenit, *ibid.* Infantes Febre, Dyspnœa, aliisque Accidentibus post Morbillorum discessum laborantes Venæ sectione sola liberantur, *p.* 225. Phlebotomia haud minus tuta Infantibus, quam Adultis, *p.* 226. Convulsionibus Puerorum Dentientium præ Specificis quibuscunque opem fert, *ibid.* Infantum item Pertussi, vel Tussi Convulsivæ, *ibid.*

CAPUT VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

VAriolæ Anomalæ distinctæ quibus discriminabantur a Genere Distincto Regulari, *p.* 227. Ad Confluentium naturam illæ propius accedebant, inflammationis majoris participes, *p.* 229. Confluentes Anomalæ quibus discrepabant a Confluentibus Regularibus, *ibid.* & *p.* 230. Curatio Variolarum anomalarum utriusque generis, *p.* 231. Inflammatio in his, quam in Regularibus intensior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat, *ibid.* Fluxus Mensium, tempore non consueto, liberalem liquorum Refrigerantium usum suadet, & quare, *p.* 232. Remedia Cardiaca, & regimen calidius hic adhibita plurimas mulieres pessundederunt, *p.* 223. Historia cujusdam fluxu mensium una cum Variolis laborantis insignior, *ibid.* In genere discreto satis erat, ut æger pro sitis modo Cerevisiam tenuem potaret, *p.* 234.

CAPUT VII.

Colica Biliosa.

QUo nomine hic venit tractanda, *p.* 235. Vel Dysenteriam diuturniorem excipiebat, vel a Febre ordiebatur, *ibid.* Ejus morbi descriptio, *ibid.* In iliacam Passionem facile transit, *p.* 236. Causa morbi est acris aliquis sive humor, sive halitus e sanguine in intestina excussus, *ibid.* Cura-

tio

tio venæ sectione, a Cathartico Leniente perficitur, p. 237. Si a fructibus Horariis, aut cibo δυσκέπτῳ oritur morbus; ventriculus est eluendus, & Anodynum exhibendum, antequam secetur vena, *ibid.* Quando intendendæ sunt Catharticorum vires, & quam ob causam, *ibid.* In magna Ventriculi debilitate, & Vomituritione Narcoticum Cathartico præmittendum, p. 238. Anodynum mane, & sero exhibendum quotidie, & spatio inter Purgationes medio, & post singulas Purgationes, *ibid.* Tutissime repetuntur Narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit, p. 239. Enemata Carminantia diuturniorem morbum reddunt, *ibid.* Cum Evacuationes copiosiores non diu ante Colicæ adventum fuerint institutæ, a Paregoricis omnino incipiendum est, *ibid.* Ejus rei exemplum proponitur, *ibid.* Equitatio, ceteris non proficientibus, Curationem nonnunquam absolvit. Cautiones circa eam, p. 240. Exemplum memorabile, p. 241. Unde est, quod Equitatio tantum præstet in morbis Chronicis quamplurimis, *ibidem*. Qualis Diæta hic conveniat, p. 242. In morbo diuturniore, & magna debilitate Aquæ Epidemicæ, Mirabilis, aut alterius similis usus debet concedi; & quare, *ibid.* Diæta tenuis quare aliquandiu post depulsum morbum est observanda, *ib.* Colica Hysterica Biliosæ simillima, p. 243. Quibus potissimum fœminis contingit, *ibid.* Ejus descriptio, *ibid.* Levissima animi commotio dolorem revocat, *ibid.* Exercitium item præmature nimis susceptum, *ibid.* Vapores, sic vulgo dicti, symptomata pariunt parti, quam obsederint, accommoda, plerosque morbos affabre simulantes, p. 244. Colica Hysterica Biliosam nonnunquam

SECTIO QUINTA,

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1673. *atque integrorum* 1674. 1675.

tatio-

tationem Catarrhi, & Tusses se huic Febri adjungunt, unde nascuntur symptomata Peripneumonica, & Pleuritica, Febre eadem manente, p. 251. Constitutio hæc perquam est Anomala, & ejus morbi, *ibid.*

CAPUT II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

NAscente morbo, majora erant inflammationis signa, quam eo jam provectiore, *p.* 251. Symptomata huic Febri peculiaria recensentur, *p.* 252. Affectus quidam Comatosus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphonia desinens, *ibid.* Qui eo passu discessit, quo vires æger resumpsit, *p.* 253. Remedia Calidiora, & Diaphoretica symptoma hoc accersebant; *ibid.* Ubi primum erupit hæc Febris, nullum habuit Epidemicum sibi σύγχρονον, unde ejus species difficilius investigabatur, *p.* 254. Phlebotomia in hac Febre haud plus semel celebranda erat; repetitis Enematis, ac Medicamentis refrigerantibus curatio absolvebatur, *p.* 255. Epispastica posteriori cervici applicita hic magis ex usu, quam in aliis Febribus, *ibid.* Curatio, *ibidem.* Enemata quo usque repetenda, *p.* 259. Quare e lecto surgendum erat quotidie, *ibid.* Cavendum tamen, ne diutius, quam par est, æger a lecto absuerit, *p.* 257. In morbi declinatione tutius æger in lecto jugiter decumbit, quam vel initio, vel in statu, & quare, *ibidem.* Diaphoresis non omni Febri debetur, *pag.* 258. Sudores a prævia Digestione fluentes prosunt, nocent alii, *ibid.* Intermittentium Paroxysmi, &

CAPUT III.

Morbilli.

CAPUT IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

VAriolæ hujus Constitutionis nigras Anni 1670. satis referebant, *p.* 267. Putredinis majoris erant soboles, naturæque magis crassæ, ac inconcoctilis, *p.* 268. Quanto mitior morbi species, tanto citius pustulæ ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, *ibid.* Per tres hasce Constitutiones posterior Variolarum species priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem, *p.* 269. Species nova hæc videtur e priore jam inveterascente suborta, *ibid.* Morbi Epidemici ab aere effluviis a minerali aliqua fermentatione repleto oriri videntur, *ibid.* Eousque propagantur, donec expiraverit subterranea illa halituum minera, *p.* 270. Curatio, *ibid.* Indicationes plane contrarias suggerit hic morbus. *ibid.* Quæ in Variolis aliis Confluentibus feliciter cessit methodus, hic non profecit, *p.* 271. Spiritus vitrioli omnem numerum absolvit, *p.* 272. Quo tempore, & modo exhibendus, *ibid.* Quæ ab eo liberalius sumpto commoda, *ibid.* Nihil ab eo incommodi, licet Salivationem fere sistat, cujus vicem subeunt Dejectiones aliquot, *p.* 273. Nullum Variolarum vestigium vel apud Hippocratem, vel Galenum, unde excusatior Methodus nova, cum Modernorum tantum Curationibus adversetur, *p.* 276. In Curatione Febrium Variolosarum eadem pariter de causa innovandum fuit, *ibid.* Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus, quæ terræ visceribus accidunt, pro varia scilicet ejus-

ejusdem ætate, ac duratione, *ibid.* Unde Novæ Morborum species exoriuntur, prioribus etiam extinctis, *ibid.*

CAPUT V.

Tusses Epidemicæ cum Pleuritide, & Peripneumonia supervenientibus.

EX improvisa symptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Essentiali, aut Essentiali Peripneumonia ab incautioribus est habita, *p.* 278. Medendi Methodus eadem, quæ Febri hujus Constitutionis quadrabat; ab illa vero, quæ Pleuritidi vere conveniebat, longe diversa, *ibid.* Non eo anni tempore invadebat Febris hæc, quo solet Pleuritis, *ibid.* Curatio, *pag.* 279. Tussis ex qua προφάσει nascitur, ut & Febris eam comitans, *ibidem.* Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen, & familiam statim transit; *ibid.* Tussis sine Febre, abstinentia a carnibus, moderato exercitio, & Ptisana Pectorali Refrigerante curabatur, *ibid.* Nec Narcotica, nec Liquores Spirituosi, nec Diaphoretica hic tuto usurpabantur ad sedandam Tussim, *pag.* 280. Et quare, *ibid.* Enemata (tam in hac, quam aliis Febribus) fractis jam morbi viribus non sunt repetenda; maxime in Fœminis Hystericis, Virisque Hypochondriacis, *p.* 281. Pleuritis vera sola repetita Venæ sectione curatur. In hac Febre semel, vel ut plurimum bis, venam secasse satis erat, *pag.* 282. De Pleuresi maligna dicta, quæ Venæ sectionem non fert, *ibid.* In Pleuresi sym-

ſymptomatica non multo plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendum eſt, quam Febris nomine, a qua pendet, educi debuerat, *pag.* 283. In Febrium Curatione Anni Conſtitutio, quatenus huic, alterive Epidemico producendo favet, ob oculos ſemper eſt habenda, *ibid.* Curatio tuſſis ſine Febre, *ibid.* Malignitas in particulis calidiſſimis, ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adverſantibus, conſiſtere videtur, *pag.* 285. Particulæ dictæ aſſimilando agunt, *ibid.* Hæ in Peſte ſudoribus eliminari poſſunt: Non vero in iis Febribus, in quibus particulæ aſſimilantes non ita ſunt ſubtiles, *ibid.* Uſu Calefacientium actuatæ, magis aſſimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minus reſiſtunt, *pag.* 286. Docet experientia, Purpureas Febrium maculas, & Variolarum Puſtulas nigras a calefacientibus augeri: A regimine vero moderatiori minui ſolere, *ibid.* Particulæ νοσηραὶ in Peſte ita quandoque ſubtiles ſunt, ut ne ſanguinem quidem in Ebullitionem attollant, unde æger ſine Febre perit, *ibid.* In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris ſigna conſpiciuntur, nonnunquam ob Confuſionem in ſanguine, & humoribus, nonnunquam etiam ob metaſtaſin mineræ malignæ in Genus Nervoſum, vel alias corporis partes, *pag.* 287. Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur, *ibid.*

CAPUT VI.

Anacephalæosis.

QUinque Constitutionum Genera; quinque nimirum aeris Diatheses, quæ totidem Febrium Epidemicarum species peculiares producebant, hoc tractatu describuntur, *p.* 288. Harum prima, Depuratoria quæ dici potest, præcipua Naturæ Febris videtur, *ibid.* Huic adaptantur Axiomata, quæ tradiderunt Hippocrates, aliique Medici Antiqui: sequentibus Febrium speciebus vix accommodanda, *p.* 289. hac Constitutione Febres continuæ in Intermittentes, utpote sibi cognatas, facile transibant, in aliis vero rarissime, *ibid.* Febris continuæ species potest dignosci primo ab aliis Epidemicis eo locorum tum grassantibus, *ibid.* & *p.* 290. Secundo a propriis cujuslibet Febris symptomatis, *p.* 291. Ægri sive sudatio, sive siccitas in hoc, vel illo morbi tempore, Febris speciem præ cæteris demonstrat, *ibid.* Cognitio speciei Novæ Febris vertente primum anni Constitutione, a perdiligenti, atque accuratissima circumstantiarum omnium observatione pendet, *p.* 292. Indicatio a Juvantibus, & Lædentibus sumenda ad Curationem saltem relinquitur, *p.* 293. Ubi nondum constat, quid sit agendum, nihil agendo & Medico, & Ægro optime consulitur, *ibid.*

OBSERVATIORUM:

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

FEbres Stationariæ, quæ a particulari anni Constitutione pendent, & ſingulæ ſuo ordine graſſantur. Intercurrentes, quæ cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, *p.* 294. Intercurrentes ſunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatiſmus, Febris Eryſipelatoſa, Angina. In his, Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantum ejus ſymptomata, vel κρίσεως modum, vel partem, in qua illa ſit, ſpectantia; *p.* 295. Intercurrentes nonnunquam, licet non ita frequenter, ac Stationariæ, Epidemice graſſantur, *ibid.* Duo hæc Febrium Genera quoad Cauſas externas ſæpenumero conveniunt, *p.* 296. Plures præmatura Veſtium Abjectione, & ſubita Refrigeratione poſt exercitium, quam Peſte, Gladio, & Fame ſimul omnibus, pereunt, *ibid.* Veſtes, quibus quis aſſueverit, non niſi menſe uno ante Solſtitium Æſtivum ſunt deponendæ, *ibid.* Quoties hi morbi Eſſentiales non ſunt, ſed Febrium Stationariarum ſymptomata, iſta Methodo tolli debent, qua Febris illa curatur, *p.* 297. In genere ad Anni Febrim ſerio attendendum eſt, *ibid.* Qualia ſunt ſymptomata, quæ invaſionem Febris Stationariæ comitantur, talia omnino erunt ſymptomata, quæ inſultum ſive Pleuritidis, ſive Anginæ ſequuntur, quoties ejuſmodi

CAPUT II.

Febris Scarlatina.

CAPUT III.

Pleuritis.

rhœa repetita Venæ ſectione ſiſtunt, *p.* 307. Æger e lecto quotidie eximendus ad horas aliquot, *ibid.* Hic morbus Expectorationi eliminandus non ſine ingenti periculo committitur, *ibid.* Curatio punctura tendinis, *p.* 309.

CAPUT IV.

Peripneumonia Notha.

SUb Hyemis exitum emergit; Paulo habitiores, & craſſos, virilem ætatem aſſequutos, vel prætergreſſos, liquoribus ſpirituoſis addictos præcipue aggreditur, *p.* 310. Morbi deſcriptio, *ibid.* In habitioribus nulla fere Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitæ, qua ſanguis gravatur, copiam, *ibid.* Curatio Venæ ſectione, Remediis Pectoralibus, & Diæta Refrigerante perficitur, *p.* 311. In craſſioribus maxime ætatis florem prætergreſſis cum minus feliciter cedat Venæ ſectio repetita, Catharſis crebrior eſt ſubſtituenda, *ibid.* Sanguis e brachio ægri in lecto jacentis extrahendus, *ibid.* Vera Peripneumonia a Pleuritide in eo tantum differt, quod Pulmones univerſalius afficiat, *p.* 312. Notha hæc Peripneumonia ab Aſthmate ſicco diſtinguitur Febre, quam illa ſemper habet comitem, *ibid.* Quam egregia præſtat ſpiritus vini in ambuſtorum curatione, *p.* 313.

CAPUT V.

Rheumatiſmus.

ANnis florentes maxime, atque Autumno præcipue invadit: a repentino frigore poſt calefactionem admiſſo plerumque oritur, *p.* 313. Morbi hiſtoria, *ibid.* Febris ſæpe recrudeſcit ob materiam morbificam ab intempeſtivo externorum uſu repercuſſam, *p.* 314. Arthritis ſæpe audit hic morbus, quoties a febre ſejungitur: non eſt tamen, *ibid.* Eo deſinente æger nonnunquam membrorum motu ad mortem uſque privatur, *ibid.* Lumbago Rheumetica, alia hujus morbi ſpecies, deſcribitur, *p.* 315. morbi curatio, *ibid.* Utraque morbi ſpecies ab inflammatione orta Venæ ſectione, & refrigerantibus tollenda eſt, *ibid.* Ab Anodynis abſtinendum, quorum uſu morbus figitur, *p.* 316. Quo tempore purgandus æger, *p* 317. Dolores a Rheumatiſmo imperite tractato reliqui pro Scorbuticis ſæpe habentur, *p.* 318. Scorbutus non ita frequens apud nos morbus eſt, atque vulgo putatur, *ibid.* Multi ex iis Affectibus, qui Scorbutici audiunt, vel effecta ſunt morborum Fientium, vel nondum perfecte devictorum reliquiæ, *ibid.* Probatur illud exemplo Arthritidis, Podagræ, atque Hydropis, *ibid.* Methodus Medendi non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, ceu perfecte formato eſt accommodanda, *p.* 319. In Rheumatiſmo inveterato longius ſpatium inter Venæ ſectiones repetitas eſt interponendum, *ibid.* Fontanella in crure, & ſpiritus quivis Volatilis hic proſunt, *ibid.* Rheumatiſmi ſcorbutici curatio, *p.* 320.

CAPUT VI.

Febris Eryſipelatoſa.

DEſcribitur morbi ſpecies notiſſima, *p.* 321. *&* 322. Deſcribitur ſpecies alia rarius occurrens, *pag.* 322. Curatio materiam peccantem Evacuantibus partibus jam impactam Diſcutientibus, & ſanguinem contemperantibus, abſolvenda, *ibid.* Topicis etiam poſt Catharſin applicandis, *p.* 323. Quæ Diæta hic conveniat, *ibid.* Pruritus ferini curatio, *p.* 324.

CAPUT VII.

Angina.

TEmpore Ver, atque Æſtatem interjacente Juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos, Rufos item, invadit, *p.* 326. Morbi deſcriptio, *ibi.* Curatio ſanguine copioſe detracto primum e brachio, mox ex Ranula utraque; Litu ex melle Roſaceo, & ſpiritu Vitrioli; Gargariſmate; dein Catharſi perficitur, *ibi.* Enema etiam Refrigerans, & Emolliens quotidie injiciendum eſt. A carnibus omnino, a Lecto per horas aliquot ſingulis diebus abſtinendum, *p.* 327. Angina ſymptomatica eadem Methodo, qua Febris, cujus ſymptoma eſt, debet curari, *ibi.* Nonnullæ Febres intercurrentibus annumerandæ, vulgo pro ſymptomatis tantum habentur. Hujuſmodi ſunt Hæmorrhagia Narium, Hæmoptoe, *p.* 328. Deſcribitur Narium Hæmorrhagia, *ibid.* Ejuſdem Curatio. *ibid.*

Epist. Resp. Prima.

tes Epidemicæ rurſus audiunt, *ibi.* Hyeme paululum fatiſcentes Variolis, aliiſque per id temporis Epidemicis locum cedebant, *p.* 341. Olim quartanæ frequentius occurrebant, nunc dierum aut Tertianæ, aut Quotidianæ, & moris plane diverſi, *ibid.* Cardiacis, & regimine calido adeo præter indolem ſuam incruduere, ut tacto cerebro haud pauci extinguerentur, *ibid.* In Tertianis, & quotidianis per ſudorifica curationem moliri periculoſum eſt, *ibid.* Ita enim quæ intermittebat febris, fit continua, *p.* 342. Ætiologia ejuſdem, *ibid.* Venæ ſectio, & Catharſis morbum protrahunt, *ibid.* Nonnunquam e longo Corticis Peruviani uſu ſpecies quædam Rheumatiſmi ſcorbutici inducitur, ſed rariſſime, & facile curatur, *ibid.* Cortex inſignium eſt virium non in hoc tantum morbo, ſed & in uteri, & ventriculi affectibus, *p.* 343. ob quæ præjudicia, & rationes temere deductas Cortex male audit, *ibid.* Vel ipſos curavit, quos purgavit, *ibid.* Haud illæ nobis arrogandæ ſunt facultates, quas Natura negavit, *p.* 344. Provocantur philoſophi ad unicam differentiam ſpecificam in natura enodandam, *ibid.* In morborum curatione non oportet alicui hypotheſi indulgere: ſed, rejectis ſpeculationum commentis, experientiam cum recta ratione conjunctam tanquam Indicem, atque Magiſtram ſequi, *ibid.* Cortex Peruv. 25. plus minus abhinc annis primum cœpit inclareſcere, *ibid.* Duæ cauſæ memorantur, ob quas in deſuetudinem abierat, *p.* 345. Herculeum eſt medicamentum, ſi qua par eſt cura propinatur, *ibi.* Quibus rationum momentis ductus eſt Author, ut hanc ſuam methodum excogitaret, *p.* 346. Methodus exhibendi, *ibi.* vel in forma pilul. vel Electuar. vel in Infuſ. *pag.* 347. Si ob idioſyncraſiam (quod

ſæpe accidit) expurgetur æger, cum Laudanō eſt exhibendus, *p.* 348. Eadem methodus (ſed in doſi minori) valet in tertianis, & quotidianis, *ibi.* Tertianæ, quotidianæque non ita raro in continuatum fere ſpeciem vergunt, præſertim ægro regimine juſto calidiore multato, *ibi.* In quo caſu a remiſſione quantumlibet exigua oportet Corticem ingerere, nec paroxyſmum præſtolari, *ibi.* Maxime continuis apyrexiam conciliat Cortex, modo regimine juſto calidiore non impediatur ejus vis, *p.* 349. nec obſtat vinum, in quo exhibetur, *ibid.* Quo magis proclivis eſt in continuitatem febris, eo majori in doſi detur Cortex, *ibid.* Quibus arridet infuſio paretur, *ibid.* Si vomituritio inceſſerit, laudata hic methodo eſt compeſcenda, & tum Cortex ingerendus, *p.* 350. Teneræ infantium ætati Julapium accommodatur. *ibid.* Quare in tertianis ſæpe, & quotidianis medicam non niſi poſt biduum curationem abſolvit, *ibi.* Si omni adhibita cautela ęger recidivam patitur, decoctum amarum exauctorato cortici ſuccenturietur, *pag.* 351. Æger nec a cibo, nec potu, qui ad ſtomachum facit, arcendus eſt, fructibus horariis, & liquoribus frigidis exceptis, *ibid.* Carnibus eupeptis, & euchymis veſcatur, vinoque modice utatur, *ibid.* Aura frigidior vitetur, ut & omnes evacuationes: blandiſſ. enim Catharſis, vel enema e lacte ſaccharato in recidivæ diſcrimen conjicit, *ibid.* Febres intermit. ſymptomatis ſtipatæ, quæ Apoplexiam veram mentiebantur, *p.* 352. Quibus indiciis judicandum, *ibid.* Cautio de methodo medendi. *ib.* Senes imperite tractati in Diabetem aliquando incidunt, *ibi.* In omni Diabete invigorandus eſt ſanguis, *p.* 353. Methodus therapeutica, *ibid.* Medicam. formulæ, & diæta, *ibid.* Eadem methodo(niſi quod

tur æger, sufficit, *p.* 363. Post mensem unum, vel alterum cessabat Tussis, sed Febris quoad cætera ejusdem indolis grassabatur, *ibid.* Eadem febris usque ad initium Anni 1680. se extendebat. *ibid.* Febres intermitt. cum surgente anno apparebant, *ibid.* Perseverabant ad initium anni 1685. sed non adeo epidemice, ac in 4. primis annis, *ibid.* Generalis constitutio intermitt. producendis favet, *ibid.* Verosimile est, Febrim depuratoriam postliminio reversuram, *p.* 364. In Peste, & febribus inflammatoriis obest cortex, *p.* 365. Epidemici alii alios ordine excipient, *ib.* Æger Rheumatismo laborans, si phlebotomia liberiori manu celebrata curetur, variis morbis obnoxius redditur, *ibid.* Diæta e sero lactis phlebotomiæ loco substituta, *p.* 366. Historia, *ibid.* Leviora sunt ingenia, quæ res vilipendunt, quod simplices sunt, & apertæ, *pag.* 367. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur, *ib.* Casus rarior cujusdam, qui mercurium subl. corros. degluti verat, repetitis aquæ tepidæ haustibus ab Orci faucibus erepti, *ibid.* Cautio de diæta lactea in virilem ætatem prætergressis, & vino assuetis, *p.* 368. Post tertiam venæ sectionem Cath. exhibeantur, repetanturque, *p.* 369. Ita viam sternes paregoricis, *ibid.* Purgantia sint e lenitivis, *ibid.* Affectus quidam, qui febres intermittentes excipiebat, nunc Rheumatismum, nunc dolorem nephriticum æmulans, commemoratur, *ibid.* Eandem vendicabat medendi methodum, quam morbus, cui adhærebat, *ibid.*

Epist.

Epist. Resp. Secunda:

NIl vetat, at jubet charitas luis venereæ curationem docere, *p.* 374. Quando primum hic morb. Europam appulit, *ibid.* Cujus regionis Endemius, *ibid.* Magna celeritate grassabatur primum, nunc languet in dies, *p.* 375. Centum retro annis Gonorrhœa Virulentæ specie se primum ostendebat, *p.* 376. Quot modis propagatur, *ibid.* Quibus gradibus procedit, *ibid.* Varia enumerantur symptomata, *p.* 377. Constrictio virgæ erectæ dolorificæ est signum παθογνωμονικώτατον, *p.* 378. Ardor urinæ, carunculæ in urethra erosa, unde Ischuria, scroti inflammatio, *ibid.* Quomodo Gonorrhœa adolescit in veram luem, *p.* 379. Bubones, dolores vagi nocturni, *ibid.* Crustulæ, & porrigines leprosæ, Exostoses, ulcera Phagedænica, Tragœdiæ Catastrophe, *ibid.* Natura luis essentialis nos latet, *p.* 380. Nec Mercurius, nec ligna exsiccantia proprie hic audiunt specifica, *ibid.* Alia debet esse evacuatio in Gonorrhœa, alia in lue formata, *p.* 381. Gonorrhœæ curationis cardo in remediis catharticis vertitur, *ibid.* Quibus præ cæteris purgantibus cedit, *ibid.* Diæta refrigerans a carceribus ad metas, *ibid.* methodus observanda circa Catharsin, *ibid.* Quid denuo faciendum, si purgationi non cesserit Gonorrhœa, *p.* 382. Quid in Idiosyncrasiis, *p.* 383. Quid in iis, qui ægre purgantur, *ibid.* Diæta inter curandum, *p.* 384. In quo casu vena tundenda, *ibid.* Catharsis hic ad instar omnium est, *p.* 385. Qui mundificat bene, bene sanat, *ibid.* Incommoda ex aq. mineralibus, & aliis adstringentibus, *ibid.* item e lignis exsiccan-

Diſſertatio Epiſtolaris.

bant,

Æger

Calor

fri-

omnia

titam indicant, *p.* 483. Paregoricum vel in forma ſolida exhibeatur, vel vehiculo parco, *ibid.* Capitis motus vomitionem provocat, *ibid.* Recidiva ut præcavenda, *p.* 484. A dolore, & vomitione Medicis frequentius imponitur, quam aliis quibuslibet ſymptomatis, *ibid.* In illa ſpecie, quæ paroxyſmum Nephriticum imitatur, judicanda quam graviter errari ſolet, *ibid.* Ut & illa, quæ calculum renum, colicam bilioſam, vel Iliacam paſſionem ſimilat, *p.* 485. Quas repetitis ſuis evacuationibus Medici non ſolum non compeſcunt, ſed irritant, *p.* 486. præſertim emetico propinato, *ibid.* de Diagnoſi ergo ſedulo cavendum, *ibid.* Plurimæ puerperæ pereunt, quod debito citius e lecto exurgunt, unde lochiorum ſuppreſſio, phreneſis, ſpaſmi, febres, *ibid.* Vix decima perit mulier vel ex dolore, vel quod vires partui ferendo non ſint, *p.* 487. Ad diem ſaltem decimum jacere debent. *ibid.* Indicationes curativæ duæ, *p.* 488. Si remedia uſurpari ſolita votis non reſpondeant, ab iis temperandum, *ibid.* Emplaſt. hyſter. umbilico admoveatur, & elect. cum Julap. hic laudato exhibeatur, *ibid.* Si hæc malum non devincunt, Laudanum una ſaltem vice tentandum, *ibid.* Quod aliquando lochiorum fluxum revocat, *p.* 489. Narcotica cum hyſtericis, & emmenagogis propinentur, *ibid.* Si non ſequantur lochia, rejiciantur narcotica, & hyſtericis, ac Emmenagogis enema addatur, *ibid.* Enema non repetendum, ſed temporis συμμαχία præſtolanda, *ibid.* Poſt diem 20. res fere in vado eſt, *ibid.* Si remedia nihil proficientia obſtinatius ingerantur, & morborum, & ſpir. perturbationem augent,

Tractat. de Podagra.

ſio Naturæ (ut in Febribus intermitt.) permittenda eſt, *ibidem*. Qui ſymptomatis coercendis incumbit, morbi curationem remoratur, *pagina* 544. De errore in victu ab ægro ſummopere cavendum, *pagina* 545. A motu currus minus dolebit, quam in Cathedra quieſcens, *ibidem*. A quo etiam ſomnus invitatur, *ibidem*. Et Calculus quadantenus præcavetur, *pagina* 546. Atque etiam totali artuum ad motum impotentiæ occurritur, *ibidem*. Morbi digeſtionem ſine exercitio in ſenibus fruſtra quis ſperet, *ibidem*. In quo caſu lectus, & Diæta tenuis neceſſaria ſunt, *ibidem*. In quo exercitium, *pagina* 547. Ipſe dolor aliquando, amarum licet, magnum tamen eſt remedium, *ibidem*. Inter ſymptomata, a quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, ventriculi debilitas cum torminibus maxime eſt familiare, *ibid*. Qua data anſa ingruit, *pagina* 548. Ei mitigando vinum Canarienſe confert maxime, ſed nec illud, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, ſervare poſſe exiſtimandum eſt, *ibidem*. In quo caſu ad laudanum ſtatim confugiendum eſt, *ibidem*. In quo ſudores provocandi, *ibidem*. Quibus Author aliquando ſuæ vitæ conſuluit, *pagina* 549. materiæ peccantis in pulmonum lobos metaſtaſis qua methodo curanda, *ibidem*. Sudores hic ſedulo evitentur, *ibidem*. In paroxyſmo nephritico ut æger tractandus, *pagina* 550. Plures indebita medicatione, quam podagra, perimuntur, *ibidem*. Remedia externa nocere quandoque poſſunt, prodeſſe nunquam, *ibidem*. Uſtulatio partis affectæ Hippocratem non latebat, *pa-*

pagina 551. Nihil intereſt, utrum Moxa, an lino crudo fiat, *pagina* 552. Dolorem aliquatenus mitigat, ſed cauſam Podagræ Antecedentem non attingit, *ibidem*. In doloribus, quorum in partibus internis ſedes eſt, locum non habet, *ibidem*. De ſpecificis quanta hic, & alibi decantentur, *ibidem*. Venæ ſectio, & Purgatio alternatim celebrata in contuſionibus, continui ſolutione, & quavis organorum læſione quantum valeant, *pagina* 553. Quiſquis alia petit medicamenta, ad Lucianum relegandus eſt, *ibidem*. Therapeja radicalis adhuc in Democriti puteo latet, *pagina* 555. Quam tamen quandoque inventum iri Author nullus dubitat, *ibidem*. Unde eluceſcet, quantum hallucinati ſunt dogmatici in morborum eſſentiis dignoſcendis, *pagina* 556. Et quam inauſpicato in febrium cauſis inveſtigandis vel ſolertiſſimi ingenia ſua exercuere, *ibidem*. Cujus rei Cort. Peruv. repertio exemplum eſt ſatis luculentum, *ibidem*.

De Hydrope.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab Hydrope nonnunquam infeſtatur, *pagina* 557. Fœminæ magis, quam viri, ei obnoxiæ ſunt, *ibidem*. Hi ætate ingraveſcente, illæ ubi jam parere deſierint, *ibidem*. Foveæ a digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore primum mali indicium, *ibidem*. Quare non perinde certum in fœminis, atque in maribus, *ibidem*. In ſenibus vero a multis annis Aſthmate laborantibus, hydropem non certo indicant, *p.* 558. Si generaliter loquamur, ſuræ, & tibiæ intumeſcentes etiam in viris pro ſigno hydropis ſupervenientis habendæ ſunt, *ibidem*. Pedibus, cruribuſque ad extremum extenſis in abdomen ruentes aquæ, dein & umbilicum exomphalon quandoque conſtituunt, *ibidem*. Tria hunc morbum ſtipant ſymptomata, Dyſpnœa, urinæ paucitas, & ſitis intenſa, *ibid.* Unde originem trahunt, *ibidem*. Pro rata, qua partes, quas obſidet morbus, augentur, aliæ magis, magiſque gracileſcunt, *p.* 559. Impetu tandem in viſcera nobiliora, & vitalem arcem facto, æger cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit, *ibidem*. Cauſa morbi in genere eſt ſanguinis debilitas, *ibidem*. Illi debilitando quæ operam commodant, *ibidem*. Hydrops teſtium in fœminis obiter notatur, *ibidem*. Aliæ ſunt duæ ſpecies in fœminis hydropem mentientes, *pagina* 560. Illa carnium intra abdomen excreſcentiæ præternaturali, hæc flatibus ortum debet: qui ingravidationis ſigna pariunt, *ibidem*. Neutra harum ad

mor-

qui-

In

In quibus casibus Emetica, & Cathartica malum augent, totaque curatio in sanguine, & visceribus corroborandis, firmandisque vertitur, *p.* 576. Huic intentioni aeris mutatio, & exercitium, quale quale demum sit, apprime respondent, *ib.* In Constitutione infirma, & hystericis, aquæ diureticis educendæ sunt, *ibid.* Efficacissima e salibus lixivialibus fiunt, *ibid.* Medicam. forma, *ibid.* Cineres genistæ in vino Rhen. ac quantum hic valent, *ibid.* Aquis evacuatis, debilitas sanguinis medicam. calefacientibus, & corroborantibus præcaveri debet, præsertim in ætate provectioribus, *p.* 577. Quæ in Podagra laudantur, hic locum habere possunt, *ibid.* Vinum, a quo in podagra abstinendum, pro potu ordinario in hydrope usurpetur, *ibid.* Morbi plerique Chronici Indigestioni ortum debent, *p.* 578. In essentiales, & specificas morborum tam Chronicorum, quam acutorum differentias penetrare, non datum est, *ibid.* Curationem in utrisque non ad essentialem eorum naturam, sed ad causam magis generalem dirigere cogimur, *ibid.* Curandique methodum naturæ, vel experientiæ indiciis accommodare, *ibid.* Æger inter curandum, post portas aquis datas, vel vinum, vel Cerevisiam generosiorem potare teneatur, *ibid.* Liquores generosi, modo spir. destillatione eliciti non sint, soli aliquando hydropicos in principio curarunt, *p.* 579. Cerevisia medicata pro pauperibus, pro ditioribus vina, & Electuarium digestivum laudantur, *ibid.* Liquores minus generosi parce admodum bibendi, *ibid.* Sitis ut restinguenda, *ibid.* Chalybs in hydrope incipiente haud infimum sibi vendicat locum, *p.* 580. Allium solum

NOI REFORMATORI
Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, & approbatione del P. F. Ambrosio Lisotti Inquisitore di Padova, nel libro intitolato: *Thomæ Sydenham Med. Doct. ac Practici Londin. Opera omnia*, non esservi cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Prencipi, e buoni costumi; concedemo licenza, che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Publiche Librarie di Venetia, e di Padova.

Dat. 30. Zugno 1700.

(
(*Ferigo Marcello Proc. Refform.*
(*Girolamo Venier Kav. Proc. Refform.*

Agostino Gadaldini Segr.

THOMÆ
SYDENHAM
MED. DOCT.
OBSERVATIONES
MEDICÆ
CIRCA
MORBORUM ACUTORUM
Historiam, & Curationem.

AMICISSIMO VIRO

DOMINO

JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

In Collegio *Greshamensi*

APUD LONDINENSES

PROFESSORI,

Nec non Societatis Regiæ *ibidem* Socio.

UO omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hic mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam, quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem Tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, tricesimus

jam agitur annus, a quo Londinum *petens, ut inde* Oxonium *denuo proficiscerer (a quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum, & maxime ingenuum Dominum* D. Thomam Coxe, *(qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem Medicinam magna cum celebritate factitavit) Fratri meo tunc ægrotanti consulentem, auspicato incideram; qui quidem Vir pro nota sua humanitate, suavitateque morum me percontatus est, cui me demum Arti, intercisa jam repetens studia, sumptaque toga virili, pararem addicere. Ego vero incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu, atque authoritate permotus, nescio quô fato meo, me ad eam serio accinxi. Et sane si quando hæc nostra conamina vel minimum in publica commoda cesserint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore, atque Auspice, ea studia primum sum aggressus. Post annos aliquot in Palæstra Academica insumptos* Londinum *reversus, ad Praxin Medicam accessi, quam cum intento admodum oculo, omnique adhibita diligentia curiose observarem, mox in eam veni sententiam, quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit; Hanc scilicet Artem haud rectius perdiscendam esse, quam ab ipsius Artis exercitio, atque usu; veroque admodum esse simile, quod qui ad naturalia morborum Phænomena oculos, animumque accuratissime, maximeque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris, ac genuinis maxime pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, satis securus, quod Naturam si sequerer Ducem, etiam* Avia terrarum peragrans

loca

loca, nullius ante Trita solo, *nusquam vel latum unguem a recto tramite discederem: Hoc me filo regens; primo ad pressiorem* Febrium *observationem animum appuli, & post devoratum haud mediocre tædium, & molestissimas mentis agitationes; quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi; tandem in methodum incidi, qua istæ possent sanari: quam etiam, amicis flagitantibus, in lucem promendam jamdudum concessi. Cum vero ab illo tempore* novas *Febrium* species, *mihi hactenus incognitas; sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me, quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summa qua possem diligentia, in unum congerere; quo tandem aliquando prioris cœpti mei tenuitatem, atque angustias paulo accuratiori, ac magis absoluta horum morborum Historia pensare valerem: Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulo, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus, & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem; statim didici me ideo tantum aperuisse oculos, ut pulvere, haudquaquam vero Olympico, iidem complerentur; atque* his *quidem, proprii cerebri phantasmata;* illis, *nullum me prorsus habere ducem plane viderer. Quamvis optassem Lucubrationes hasce meas non nisi annorum porro aliquot experientia auctas, & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen, ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor* Gual-

terus Needham, *tam Medicæ Artis, quam rei Literariæ decus, & laus*) *ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem defensionem; ea nempe facta prodens scriptis publicis, quæ ingenuos, quod spero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo scilicet, quemadmodum acute Romanus Philosophus*, ut quicquam Calumniæ sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam, ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesserit, rectene, an secus scripserim, haud æstimantes æqua lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat, hujusmodi ego homines æquo me animo laturum spero, certe convitiorum serram neutiquam reciprocabo. Illud tantum opponam, Viro Christiano sane perdignum, quod olim* Titus Tacitus *obtrectanti* Metello *regessit:* Facile est in me dicere, cum non sim responsurus: Tu didicisti maledicere: Ego, Conscientia teste, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut, quicquid lubet, effutias; Ego Aurium mearum sum Dominus, ut, quicquid obvenerit, audiant inoffensæ. *Atque hæc sunt, quorum victus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.*

Tibi vero (Charissime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam, qua nos invicem complectimur, Amicitiam, Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te melius judicare valeat, si quo in loco, aut pretio habendæ sint, quas hic trado Observationes, *cum per septennium, quod jam ultimo excur-*

currit, plura e præcipuis, atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti vero ea tu es morum integritate probitateque notissima, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maxime ubi de Corio humano agitur) ita ea etiam polles sapientia, atque eruditione, quæ tibi a me imponi, si id serio agerem, nullatenus paterentur; multo minus tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hic descripsi, vel tibi alias affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti præterea, quam huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam intimius per omnia perspexerat, utrique nostrum conjunctissimum Dominum Joannem Lock; *quo quidem viro, sive ingenio, judicioque acri, & subacto, sive etiam antiquis, hoc est optimis moribus, vix superiorem quenquam inter eos, qui nunc sunt, homines repertum iri confido; paucissimos certe pares. Verum non opus est, ut ulterius tuam fidem sollicitem, de qua jamdiu persuasissimus sum. Cæteros quod attinet, jacienda alea est, quæ utcunque ceciderit, sortem haud gravate feram. Cum enim jam senex sim, & summi Numinis favore tantum mihi sit Viatici, quantum restat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipsi mihi, neque aliis molestus eum assequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus:*

Felix ille animi, Divisque simillimus ipsis,
Quem non mendaci resplendens Gloria fuco
Sollicitat, non fastosi mala gaudia Luxus:
Sed tacitos sinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla silentia vitæ.

Quod restat, exorandus mihi es, ut hoc propensi in te animi, & , quo te prosequor, Honoris pignus æqui bonique consulas; præsertim cum nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere nævi, ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solum cudenda est faba; nec tu plectendus, si quid ego forte deliravero. Quamlibet neque ejus, quem exantlavi, laboris omnis mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus, & hallucinationibus meis ansam nactus fuero, qua omnibus palam faciam, quanta te colam amicitia, & quod ex animo sim

Tibi semper addictissimus

THOMAS SYDENHAM.

PRÆ.

PRÆFATIO.

Uemadmodum a natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio a multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modo, ſed (qui mille annis hunc anteceſſit) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſſitas exercuit. Et profecto, ut quis primus ædificiorum, aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facile dixerit; ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cum iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licet nunc diligentius, nunc frigidius exculta, pro vario temporum, ac regionum habitu. Quantum *Ve-*

teres, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abunde notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* ſolertiæ partem acceptam ferimus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmatiæ*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hac noſtra *Britannia*, ipſoque hoc ſæculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optime meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterum quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca poſt diuturnam meditationem, ac diligentem, fidamque annorum aliquam multorum obſervationem tandem aliquando decrevi; Primo ſententiam meam in medium proferre, qua demum ratione Medendi ſcientia ulterius promoveri poſſit; Deinde meorum in hoc negotio conatuum ſpecimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem noſtræ Artis incrementum in his conſiſtere, ut habeatur (1.) *Hiſtoria*, ſive *morborum* omnium deſcriptio quoad fieri poteſt graphica, & *naturalis*; (2.) *Praxis*, ſeu Methodus circa eoſdem *ſtabilis*, ac *conſummata*.

Sane

Sane morbos craſſe depingere ſatis obvium eſt ; atqui Hiſtoriam eorum ita conſcribere , ut evitetur Cenſura , quam *Clariſſ. Verulamius* in nonnullos ejuſmodi Promiſſores vibravit , longe majoris eſt negotii : *Satis ſcimus* (inquit Vir Nobiliſs.) *haberi Hiſtoriam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentia ſæpius curioſam : Attamen ſi quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controverſias, Philologiam denique, & ornamenta eximat (quæ ad convivales ſermones, hominumque doctorum Noctes potius, quam ad inſtituendam Philoſophiam ſint accommodata) ad nil magni res recidet. Longe profecto abeſt ab ea Hiſtoria, quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillime proponuntur ; Atqui hoc ita præſtare, ut verba in facta tranſeant ; atque eventus promiſſis reſpondeant , magis ardui moliminis illi judicabunt , qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures , quos nec illi ipſi Scriptores , nec quiſpiam hactenus Medicorum ſanare valuerunt.

Quod autem ſpectat ad *Hiſtoriam morborum*, ſi quis rem attentius perpendat , facile videbit ſcribentem ad multo plura animum debere advertere , quam vulgo exiſtimatur . Quorum pauca hæc impræſentiarum attingere ſufſecerit.

Primo expedit , ut morbi omnes ad definitas , ac certas *ſpecies* revocentur , eadem prorſus diligentia , ac ἀκριβείᾳ , qua id factum videmus a *Botanicis* ſcriptoribus in ſuis *Phytolo-*

tologiis. Quippe reperiuntur morbi, qui ſub eodem genere, ac nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla ſymptomata ſibi invicem conſimiles, tamen & natura inter ſe diſcreti diverſum etiam medicandi modum poſtulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum ſpecies extendi nemo neſcit; at vero parum accurate faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus plantæ deſcriptionem, qua ſcilicet a cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim, & peculiaria cujuſque ſpeciei ſigna, & characteres, quibus ad invicem diſcriminantur, contempſerit. Eodem plane modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδεῖς apparentias annotaſſe. Eſto ſane non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe, qui, licet ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem tractentur, diſſimillima ſint indole, in ſequentibus pagellis, uti ſpero, palam fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id fit plerumque, ut *Hypotheſi* alicui, quæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur honos; ac proinde ejuſmodi diſcriminatio non tam ad morbi, quam ad Authoris ingenium, philoſophandique theoriam accommodata eſt. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hac in parte defectus, oſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodie non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimen-

menta, & Obſervationes Medicas benevolo ſaltem animo communicarint, unius ſcilicet ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quod materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porro autem in ſcribenda morborum Hiſtoria ſeponatur tantiſper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara, ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſime adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos, & leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enimvero dici vix poteſt, quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiuſmodi Phænomena morbis affigant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt; debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa, ac rata habent, conſtaret veritas. Adde, quod ſi quando ſymptoma aliquod, quod cum dicta Hypotheſi appoſite quadret, revera morbo competat, cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac plane reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα; quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minus congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltem pede tranſmittere conſueverunt,

runt, nisi forte beneficio subtilitatis alicujus Philosophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari possit.

Expedit autem tertio, ut in describendo aliquo morbo peculiaria, & *perpetua Phænomena* seorsim ab *accidentalibus*, & adventitiis (qualia sunt, quæ non tantum ob ægrotantium temperiem, & ætatem, sed etiam ob rationem medendi diversam varie se habent) enarrentur. Nam sæpe accidit, ut facies morbi variet pro vario medicandi processu; ac nonnulla symptomata non tam morbo, quam Medico debentur; adeo ut eodem morbo laborantes, sed varia methodo tractatos, varia etiam symptomata exerceant. Unde nisi cautela adhibeatur, necesse est, ut admodum vagum, & incertum sit circa morborum symptomata judicium. Prætereo, quod *Casus oppido rari* ad morborum Historiam proprie non pertineant; quemadmodum & in descriptione *Salviæ*, ver. gr. Erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantæ neutiquam recensentur.

Denique, *Anni tempestates*, quæ scilicet cuivis morborum generi potissimum faveant, diligenter observandæ sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum: alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ instinctu, annorum tempora, non secus quam quædam aves, aut plantæ, sequuntur. Sæpe quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, satis obvium, a paucis tamen

fuisse

fuiſſe hactenus obſervatum; cum quo ſydere ſtirpes, aut pecudes ſolenniter procreentur, plurimi curioſius adnotarint. Sed quæcunque ſit hujus oſcitationis cauſa, pro certo ſtatuo, tempeſtatum, in quibus ægritudines ingruere conſueverunt, notitiam multum Medico prodeſſe, tam ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quam ad ipſum morbum extirpandum, atque horum utrumque minus feliciter evenire, ubi iſtiuſmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt, quæ in ſcribenda morborum Hiſtoria obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin omnem æſtimationem excedit, ac præ qua ſubtiles Diſquiſitiones, ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam fere inferciuntur, nullo in numero ſunt habendæ. Qua enim aut compendioſiore, aut etiam alia via, vel cauſæ morbificæ, quibus obviam eundum eſt, deprehendi, vel indicationes curativæ elici poſſunt, quam certa, ac diſtincta peculiarium ſymptomatum perceptione? Neque enim ulla eſt circumſtantia tam levis, aut exigua, quæ ſuos uſus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis a temperamento individuorum, & tractandi ratione proficiſci, nihilominus adeo æquabilis, ac ſibi ubique ſimilis eſt naturæ ordo in producendis morbis; ut in diverſis corporibus eadem plerumque reperiantur ejuſdem morbi ſymptomata; ac illa ipſa, quæ in *Socrate* ægrotante obſervata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcun-

que

que eodem morbo laborantem transferri possint; non secus ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua rite se diffundunt. Qui v. gr. *Violam* accurate descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram, cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur, Historiam illam in plerisque fere omnibus convenire facile animadvertet.

Et quidem existimo, nos ob eam potissimum causam accuratiori morborum Historia ad hunc usque diem destitui, quia scil. plerique eos pro confusis, inconditisque Naturæ male se tuentis, & de statu suo dejectæ effectis tantum habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is, qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur; non minus certo etiam a minutissimis morbi circumstantiis Indicationes curativas possit Medicus desumere, quam ab iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeo non semel mihi in mentem subiit, quod si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam, qua mihi incedendum foret, haud dubiam præmonstrantibus; quæ quidem Phænomena, si inter se sedulo conferantur, manu quasi ducerent ad Indicationes illas maxime obvias, quæ ex intimo naturæ sensu, non vero Phantasiæ erroribus depromuntur.

Atque his sane gradibus, &, ut ita dicam,

his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*, qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam, ac inconcuſſam ſubſternens baſin, *viz.* νούσων φύσιος ἰητροί; i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit, ut morbi cujuslibet Phænomena aperte traderet: nulla Hypotheſi adſcita, & in partes per vim adacta; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quaſdam tradidit ex obſervatione methodi iſtius, qua utitur natura tam in morbo provehendo, quam in eodem amoliendo, natas; cujuſmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legitimam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum, quas in hominum morbis edit. Cum vero dicta θεωρία nihil eſſet aliud, quam exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omnino, ut in praxi eo tantum collimaret, ut eidem laboranti, quibus poſſet modis, ſubvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quam ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat, & in ordinem redigat; utrumque vero hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo, quibus natura morbum expellere ſatagit, atque amovere. Animadverterat nempe ſagaciſſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νούσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάν-

τα

τῦ πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura pauciſſimis, ſimpliciſſimiſque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorſus nullis.

Altera ab hac Methodus, qua Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulterius provehi, in eo potiſſimum cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique, ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo, quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata, ſuffultaque, huic, vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neque enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujuslibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neque hoc, neque illa univerſaliter, atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his, vel illis circumſtantiis.) Contendo vero ego nos æque certo ſcire debere, hunc, illumve morbum expugnatum iri, ſi huic, aut alteri intentioni ſatisfecerimus, ac certo jam ſcimus, nos hoc, aliove remedii genere huic, aut alteri intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licet non ſemper, & ubique, frequentiſſime tamen, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium: ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum, qui negem, debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia tum Methodi, tum Remedii eventa, quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quam ut anſas inde arripiat, qui-

bus

bus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina, & repetita sæpius experimenta, Methodum sibi figat, firmetque, a qua in hujus, aut illius morbi curatione ne hilum sibi recedendum putet. Observationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam si id tantum agit *Observator*, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam sæpius, huic remedio cessisse, quid mihi, obsecro, profuerit, si infinitæ fere medicamentorum decantatissimorum copiæ, qua jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accrescat? Quod si, repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unice addixero, annon innumeris fere experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ; tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur; nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potius, quam in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quam vero in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec e contra quam sit illud difficile, perfectam, & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere, ac stabilire. Si vel unus tantum per singula mundi sæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars

B (quæ

(quæ Medicorum est provincia) a multis retro annis ad ἀκμὴν pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium sors. Quæ vero fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo, & peritissimo duce *Hippocrate*, & prisca Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quæ certo se prodant) cognitioni superstructa, descivimus; unde est, ut quæ hodie exercetur, a Logodædalis conficta, confabulandi magis sit Ars, quam Medendi. Sed ne hanc ego dicam temere impegisse videar, fas mihi sit e via parumper deflectere, quo scilicet evincam, Causas illas remotiores, in quibus assignandis, & in lucem extrahendis hominum curiosorum, & περιέργων vanæ speculationes unice desudant, triumphantque, prorsus esse ἀκαταλήπτους ac inscrutabiles; solas vero proximas, & conjunctas a nobis posse cognosci, atque ab his solis Indicationes curativas esse mutuandas.

Observandum est itaque, quod si Humores vel diutius, quam par est, in corpore fuerint retenti, (quia sc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere) vel ab hac, aut illa aeris Constitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint, his inquam modis, & his similibus dicti Humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quæ his, aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licet minus cautis videantur

tur oriri vel a natura partis, quam humor obſedit, vel a natura humoris ipſius, antequam hanc induerat ſpeciem, nihilominus revera Affectus ſunt ab eſſentia dictæ ſpeciei, in hunc gradum recens evectæ, pendentes: Adeo ut quilibet *morbus ſpecificus* Affectio ſit ab hac, vel illa ſpecifica Exaltatione, vel ſpecificatione ſucci cujuſdam in corpore animato ortum ducens. Sub hoc genere poteſt comprehendi maxima pars morborum, qui certum aliquem typum, ac formam agnoſcunt. Et profecto haud minus ſe Natura methodo aſtringit in his tum producendis, tum maturandis, quam in *Plantis*, ſive etiam *Animalibus*. Quinimo ut cuilibet ſive Plantæ, ſive Animali proprii quidam, ac peculiares Affectus competunt, ita ſe res habet in qualibet ſucci cujuſcunque Exaltatione, ubi ſemel in *ſpeciem* proruperit. Exemplum hujus rei ſatis luculentum quotidie nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ iſtæ Excreſcentiarum ſpecies, quas Arbores, Fruticeſque emittunt, vel ob ſucci Nutritii perverſionem, & depravationem, vel alias ob cauſas, in forma ſcilicet *Muſci*, *Viſci*, *Fungorum*, aliorumque id genus: quæ omnia *Eſſentiæ* ſunt, ſive *Species*, a parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice diverſæ plane, atque diſtinctæ. Et ſane qui ſerio, atque adamuſſim penſitaverit φαινόμενα illa, quæ Febrem v. gr. *Quartanam* comitantur; quod viz. fere ſemper ab Autumno ingreditur; quod certum ordinem,

ac typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certo repetens, quam suas repetit Horologium, sive aliud quoddam ejusmodi αὐτόματον, (nisi ab accedente aliquo extrinsecus adveniente hic ordo perturbetur) quod cum rigore, ac notabili frigoris sensu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minus sensibilis, quæ tandem in sudore effusissimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcumque demum invaserit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit, & fugari: Qui hæc, inquam, omnia pensiculatius trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur, ut credat, morbum hunc *speciem* esse, quam sunt illæ, ob quas credit Plantam esse speciem, quæ parem semper ad normam e terra nascitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Essentiæ suæ; neque facile comprehendi potest, qui fiat, ut hic *morbus* oriatur a combinatione sive principiorum, sive qualitatum evidentium, cum *planta* substantia, ac species distincta in rerum natura ubique agnoscatur. Illud interim non diffitemur, quod cum species sive Animalium, sive Plantarum singulæ (demptis perpaucis) per se subsistant, istæ Morborum Species ab iis dependent humoribus, a quibus generantur.

Tametsi vero ex jam dictis constare videatur, morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse, ac ἀνεκδιήγητοι, non tamen

men insolubilis erit illa quæstio, *Quo pacto sanari possint?* cum de causis remotioribus hoc asseramus: Nemo autem est, qui non videat, curiosos istos speculatores in causis primo primis fere ac remotissimis indagandis, ac in lucem (ut ut invita Minerva, ac reclamante naturæ sensu) protrahendis operam perdere; immediatas vero, & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen necessario debent cognosci, & possunt etiam; sine ficulneis hujusmodi adminiculis, cum Intellectui se aperte sistant, vel proprii sensus testimonio, vel Anatomicis Observationibus ab aliis jampridem factis retectæ. Atque ut impossibile plane est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abunde enim sufficit, ut sciat, unde immediate oritur malum, talesque ejus effectus, atque symptomata, ut inter hunc, aliumque morbum hujus non dissimilem valeat accurate distinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu, atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam Crasin, & male cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui vero causam, a qua immediate producitur, recte cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minus certo curandi scopum attinget, etiam neglecta otiosa ista, atque inutili remotissimarum causarum

indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam vero si quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medica desiderata duo (Veram scilicet, & Genuinam morborum *Historiam*; & certam, confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Assentientem me habet, & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maxime accommoda mihi videatur, quibus exigendis cum natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione, ad morbi sanationem necessario conferet; optandum est tamen, ut beneficio *Specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semita ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum, quæ sequuntur aberrationes istas, in quas sæpe invita dilabitur Natura in morbi causa expellenda, (ut ut potenter, & docte ei ab assistente Medico subveniatur) posset collocari.

Verum quod ad morbos *Chronicos* sanandos attinet, licet nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel a sola *Methodo* posse sperari, quam qui in primam statim cogitationem incurrant; attamen plus satis constat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot, vel maxime spectabilium inter eos, quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipue causam usuvenit, quia scilicet Natu-

ra in hujuſcemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, qua materiam morbificam foras ejiciat, (perinde atque in *Acutis*) quo nos cum eadem manus jungentes, & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure, meritoque Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejuſmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantum agit, ut e primis, ſecundiſque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extincta ſpecie: ver. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari, qui *Podagra* laborat, vigente adhuc podagra, necdum devicta. Methodo hac, qua diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediate perdomantur, quam ignis gladio extinguitur. Quid enim, obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut e ſecundis qualitatibus, quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nulla conſiſtit? Si quis hic objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere, hunc ipſum, ſi examen paulo diligentius inſtituerit, in oppoſitas partes facile tranſiturum confido, cum unicus *Cortex Peruvianus* a ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant, quæ huic, aliive *Indicationi Curativæ* ſpecifice reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis, morbus abigitur, & quæ

hunc, aliumve *Morbum* specifice, atque immediate persanant, nullo habito respectu ad hanc, aut illam Intentionem, sive Indicationem curativam, v. gr. *Mercurius*, & *Sarsæ radices* in *Lue Venerea specifica* vulgo audiunt; quæ tamen pro specificis propriis, atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis, atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nulla excitata *Salivatione*, *Sarsæ* vero radices sine motis *Sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cum tamen quæ adhibentur Remedia, non magis proprie competant immediate curationi istorum morborum, qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime proprie designantur, quam *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facile appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temere se ingerunt; nullus tamen dubito, quin in exundanti illa plenitudine, qua turget Natura, diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium, quæ homines vexant; idque pro foribus, & in patrio cujuslibet solo. Et sane dolendum est, *Plantarum* naturam nondum magis explorato nobis

inno-

innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, qua patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum, de quibus jam diximus, Remediorum uberrimam nobis spem faciunt: Cum *Animalium* partes cum humano corpore nimium convenire videantur, nimium diffidere *Mineralia*: unde est, quod Mineralia Indicationibus potentius respondere, quam vel plantas, vel ex animalibus desumpta, lubens fateor; at non specifice tamen mederi, eo, quo diximus, sensu, ac modo. Me quod spectat, non hic aliud mihi sumo præter laborem, ac tædium hæc, atque hujusmodi diu, multumque jam per aliquot annos animo versandi; necdum mihi tam feliciter cessit, ut cum prudenti fiducia, quæ de iis cogitaverim, in publicum dare ausim.

Quantumlibet vero mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is sum, qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu desumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo sæculo hominum industria, atque labore Intentionibus apte respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum sibi locum vendicant, quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur, & a Viro *Doctissimo*, & *solertissimo* tam Methodi, quam Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim, ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgo diriguntur, scopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cum in hac introductione fue-

fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum, quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoria, Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licet ſatis advertam, me ſupinis, atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore, animoque exantlavi, laborum, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſæculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum, atque contumeliarum meſſem expectem, meque famæ meæ longe melius conſuluiſſe, ſi inanem aliquam, atque inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc vero mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si quis hic objiciat alios æque in hac arte verſatos non idem mecum de his rebus ſentire; meum non eſt quid ſentiant alii, diſquirere, ſed meis obſervationibus adſtruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam deſidero tantum, non favorem. Res ipſa etenim brevi loquetur, an fideliter, & ſincero animo hic egerim, an econtra ad inſtar ſceleratiſſimi hominis, morumque profligatiſſimorum, homicidam me præſtiterim vel in terra defoſſus. Illam tantum mihi veniam peto, quod minus accurate, quam propoſueram, morborum Hiſtoriam, ac Curationem deſcripſero; cum non tam metam figam, quam animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus poſthac ſe accingent, quod jam ego imperfecte molior.

Unum

Unum adhuc reſtat, de quo monendus eſt Lector, mihi in animo non eſſe, ſequentes paginas infinito particularium obſervationum numero diſtendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem aſtruam: Fruſtra enim, & cum tędio Lectoris repeterentur iſta ſingulatim, quæ in ſummas contraxi: Satis autem habui ad calcem Obſervationis cujuslibet Generalis (ſaltem quæ ad annos nuperos ſpectat) Particularem hic illic adnectere, qua Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim ſpondeo, nullam a me Methodum Generalem fuiſſe evulgatam, quæ experientia reiterata non eſt ſtabilita, atque confirmata. Sed & ſpe fruſtrabitur, qui ingentem Remediorum, ſeu Formularum ſylvam hic expectaverit, cum Medici judicio permittatur, ut pro re nata iis utatur; mihi ſufficit innuiſſe, quibus Indicationibus ſatisfaciendum eſt, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipue ſtat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiſcari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis ſatisfieri poſſit; quod qui minus obſervabant, *Empiricos* armis inſtruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quod ſi quis objecerit, me in aliquibus non tantum medicamentorum pompæ renunciaſſe, ſed ea inſuper remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix poſſint referri, adeo ſunt ſimplicia, atque inartificioſa; vulgaribus tantum opinor, ac plebejis animis hac

in

in re displicebo. Norunt enim Sapientes, bona ea esse omnia, quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsus agendum præcipit, atque ejusmodi alia, quæ in singulis fere pagellis scripta leguntur, non minus bene de re medica meruisse, quam si pomposius remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltem, quos frequentissime tractaveram, sed cum operosius id sit, cumque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primum libuerit, impræsentiarum supersedendum mihi esse duxi.

AUTHORI
IN
TRACTATUM EJUS
DE
FEBRIBUS.

Febriles æstus victumque ardoribus orbem
Flevit non tantis par Medicina malis.

Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.

Præda sumus flammis, solum speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.

Dum quærit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;

Quas tractat, patitur flammas, & Febre calescens
Corruit ipse suis victima rapta focis.

Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.

Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.

Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cum perit artificis non minus usta domus.

Se tandem Sydenham *Febrisque Scholæque furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.

Non temere incusat tectæ putredinis ignes,
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.

Non bilem ille movet, nulla hic pituita: Salutis
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?

Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
Queis ipsis major Febribus ardor inest.

Innocuas placide corpus jubet urere flammas,
Et justo rapidos temperat igne focos.

Quid Febrim extinguat, varius quid postulat usus,
Solari ægrotos qua potes arte, docet.

Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum sæpe incerto, quo calet, igne perit:

Dum reparat tacitos male provida sanguinis ignes,
Prælusit busto, fit calor iste rogus.

Jam secura suas foveant præcordia flammas,
Quem natura negat, dat Medicina modum.

Nec solum faciles compescit sanguinis æstus:
Dum dubia est inter spemque metumque salus;

Sed

Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.

Extorsit Lachesi *cultros, Pestique venenum*
Abstulit, & tantos non sinit esse metus.

Quis tandem arte nova domitam mitescere Pestem
Credat, & antiquas ponere posse minas?

Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.

AEtheriæ quanquam spargant contagia flammæ,
Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.

Delapsæ cœlo flammæ licet acrius urant,
Has gelida extingui non nisi morte putas?

Tu meliora paras, victrix Medicina; tuusque
Pestis, quæ superat cuncta, triumphus erit.

Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te simul, & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock A. M. Ex Æde
Christi Oxon.

OBSERVATIONUM MEDICARUM CIRCA MORBORUM ACUTORUM *Historiam, & Curationem*

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in Genere.

Dictat ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur, nihil esse aliud, quam Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri salutem omni ope molientis. Cum enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro, ac moderatore Deo, variis impressionibus, forinsecus advenientibus, exci-

cipiendis aptum natum ſit, fieri non poteſt, quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab iſtis aeris particulis naſcuntur, quæ, cum corporis humoribus male convenientes in diem ſe inſinuaverint, nudo ſanguini permiſtæ, corpus omne morbifico afflant contagio; partim a variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra juſtum tempus ideo ſunt commorati, quia ſcilicet iiſdem digerendis primum, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem, vel qualitatem incongruam, ſuppar idem non fuit. Hiſce rerum circumſtantiis ita intime eſſentiæ humanæ intertextis, complicatiſque, ut nemo quiſquam ſe ab aliis in ſolidum queat liberare, Natura de ejuſmodi methodo, ac ſymptomatum concatenatione ſibi proſpexit, quibus materiam peccantem, atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter ſolveret, e ſuis ſinibus poſſit excludere. Quamlibet autem frequentius longe, quam fieri cernimus, illum, ad quem remediis hiſce ingratis collimat, ſanitatis ſcopum attingeret, niſi ab ignaris a recto, quem tenet, curſu detorqueretur: veruntamen cum ſibi relicta, vel nimiopere ſatagendo, vel etiam ſibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi, atq; inſolubili mortalitatis legi obſequitur, cui debemus nos, noſtraq; Recte enim *Boetius*, atq; ex rerum ſenſu:

Conſtat æterna, poſitumque lege eſt,
Conſtet ut genitum nihil.

Sed ut inſtantia una, alterave jam dictorum veritatem aſſeramus, ipſa *Peſtis* quid, obſecro, aliud eſt, quam Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inſpiratas una cum aere particulas μιασμώδεις, per emunctoria, Apoſtematum ſpecie, vel aliarum eruptionum opera, excutiendas? Quid *Arthritis*,

thritis, nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem, atq; expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisq; aliis morbis perfecte formatis.

Jam vero nunc hoc munere celerius fungitur natura; nunc vero tardius, pro varia methodo, qua causam morbificam deturbare nititur. Nam cum *Febris* opem deposcit, qua adjutrice particulas inquinatas a sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat; cumque in sanguinis massa corpore pertenui, ac fluido res omnis peragatur, idq; motu partium violentiore, necesse omnino est, non solum, ut subito, vel in salutem ægri, vel in mortem determinetur (prout sc. Natura vel materiam morbificam Critice norit solvere, vel ab eadem oppressa fatiscat) sed etiam, ut pejora, vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi plane sunt morbi isti, quos *Acutos* appellamus, qui velociter scil. atque cum impetu, & periculo ad statum moventur. Quamvis, si minus accurate, haud tamen minus vere loquamur, isti etiam morbi pro Acutis sint habendi, qui, licet respectu Paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardius moveant, respectu tamen Paroxysmi cujuslibet particularis cito, atque etiam Critice ad finem perveniunt, quales sunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi vero continens morbi materia ejus est indolis, ut febrem in partes suas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ separationem universalem; aut cum hujusmodi materia parti alicui affigitur, quæ eidem explodendæ prorsus est impar, sive ob propriam conformationem (ut se res habet in materia Mor-

bifica *Paralyticorum* nervis impacta, in materia item suppurata in cavitate Thoracis *Empyricorum*) vel ob defectum caloris naturalis, & spirituum, (ut cum Pituita in pulmones decidit vel Senio, vel Tussi diuturniore labefactatos) vel deniq; ob continuum materiæ novæ affluxum, qua sanguis vitiatus, & ad ejusdem eliminationem unice dispositus; partem obruit, gravatque. In his, inquam, casibus, vel tarde admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes, *Chronici* & nuncupantur, & sunt: A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modo egimus, morbi alii *Acuti*, alii vero *Chronici* exurgunt.

Acutos quod spectat, quos impræsentiarum tractare mihi est animus, eorum alii a secreta, atque inexplicabili Aeris alteratione, hominum corpora inficientis gignuntur, neque a peculiari sanguinis, & humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta aeris influētia dictis corporibus eandem impresserit. Hi durante arcana illa aeris constitutione nec ultra pergunt lacessere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hac, vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλία oriuntur, qui cum a causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripiunt. Hi insuper Acuti quibuslibet annis, & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis, quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiariter agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes*, sive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt, quo Epidemici grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

CA-

CAPUT II.

De morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum universæ qua patet Medicinæ pomœria perlustrantem tanta admiratione percellet, quam discolor illa, & sui pene dissimilis Morborum Epidemicorum facies, non tam qua varias ejusdem anni tempestates, quam qua discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis, ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, utut externa quadantenus specie, & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulo incautioribus videantur, re tamen ipsa, si bene adverteris animum, alienæ admodum esse indolis, & distare, ut Æra *Lupinis*. Haud equidem satis scio, an diligentius examen (quali rite instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continua quadam serie, ceu facto circulo, alios semper excipere; an vero omnes indiscriminatim, nulloq; servato ordine, pro occulta Aeris diathesi, & inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. Hoc saltem pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas, ita toto, quod ajunt, celo differre, ut qua Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eadem ipsa anno jam vertente forsitan e medio tollas: quodque, ubi semel in ge-

nuinam Medendi rationem, quam hæc, vel illa Febris species sibi vendicat, auspicato inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem, & reliqua ejusmodi usquequaque habito, donec, extincta illa specie, novoque gliscente malo, anceps rursum hæreo, qua mihi via insistendum, ut ægris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibita cautela, intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere, ne unus, aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vita periclitetur, donec, investigato jugiter, tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede, & intrepidus denuo procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aeris qualitates, maxima, qua potui diligentia, notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi plane consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versa. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occulta potius, & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic, aut illi morbo addicunt, determinantq; stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo facessit, atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionum generalium propria, ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam

compa-

comparet, cujuſmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Ad hæc ſunt & particulares quædam ejuſdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licet ſecundum manifeſtas aeris qualitates, ejuſmodi Febres, quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur, magis, minuſve Epidemice graſſentur, vel ſerius, ocyuſve ingruant, præ cæteris tamen ejuſmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt (quas ideo *Intercurrentes* voco) ab hoc, illove manifeſto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratia, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejuſdem farinæ, quæ a ſubito calore, intenſius, ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non vero ad iſtas alias, quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ, ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aeris qualitates corpora noſtra ad hujus, illiuſve morbi Epidemici generationem magis, minuſve diſponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc, aut illo anno regulariter, & eodem ſemper modo ſe habere, iiſdem plane phœnomenis, & conformi ſymptomatum agmine in pleriſque fere omnibus, quos adoriuntur, ſtipatos, atque eadem prorſus via ſibi fugam, & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, vera, & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt, atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licet Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen

men ſunt, & per quam *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem, certiſſimamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum, qua ſe ipſi expediunt, & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quod ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, a morbis ejuſdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multum abludentes, quod non tantum in Febribus locum habet, ſed in pleriſque aliis Epidemicis.

Neque hic finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud paulo ſubtilioris θεωρίας luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quod nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione varia ſæpe, & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Status, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ, ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoſcunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poteſt, ut alia qualibet anni tempeſtate ſubnaſcantur, ad illam tamen ſunt relegandi, Ver, Autumnuſve fuerit, quam proxime contingunt: Accidit enim nonnunquam, aeris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conſpirare, ut, eo fautore, ante tempus ſibi debitum miſeros invadat, & e contra eſt, ubi tam parum illis inter ſe convenit, ut corpus prædiſpoſitum non niſi aliquandiu poſt aggrediatur. Cum itaque *Ver* dico, vel *Autumnum*, non de ipſo ſtatim *Æquinoctio*, ſive *Verno*, ſive *Autumnali* adamuſſim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore graſſantur, alii mature admodum ſe ingerunt, menſe ſcilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbreſcentes circa

Æqui-

Æquinoctium Vernale ad Statum perveniunt, a quo ſenſim imminuti circa *Solſtitium Æſtivum* evaneſcunt, niſi quod pauciſſimi poſtea forſitan hunc, illumve petant. In horum numero ſunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licet ſerius aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æſtivo Solſtitio* pariter ſe ſubducunt. At vero alii *Vere* orti, & de die in diem invaleſcentes non niſi ſub *Æquinoctium Autumnale* ſtatum indipiſcuntur, quo præterlapſo paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujuſmodi ſunt *Peſtis* ipſa, & *Variolæ*, iſtis annis, quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familia, menſ. *Auguſto* exorſus, intra anguſtos unius menſis cancellos concluſus percurrit ſua tempora. Sunt tamen alii, qui eadem tempeſtate prognati uſque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dyſenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes utut eorum aliquos, quos ſemel invaſerint, longiori, vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum menſium ſpatium & nomen, & Epidemicorum naturam prorſus amittunt.

Febres autem ſpeciatim quod attinet, obſervandum eſt, maximam earum partem, quæ *Continuæ* ſunt, nulla hucuſque nomina, in quantum a Conſtitutionis generalis Influentia pendent, obtinuiſſe; appellationes autem, quibus dignoſcuntur, ab inſigni aliqua alteratione ſanguini impreſſa, vel evidentiori ſymptomate mutuari. Hac ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales*, *&c.* Quandoquidem vero ſingula ferme conſtitutio præter has, quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemi-

cum

cum eodem tempore propagandum proclivis est celebrioris nominis, cujusmodi sunt *Pestis*, *Variolæ*, *Dysenteriæ*, *&c.* non satis video, cur istiusmodi Febres non potius sortirentur nomina a Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore, quo comparebant, quam a qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* vero nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxysmi interjecto, atq; hoc quidem charactere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum, quibus contingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licet nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum visibili easdem prodente. Ut cum præmaturæ *Julio* mense, v.g. Intermittentes Autumnales ingrediuntur, atq; increbrescunt, non statim genuinum Typum induunt (quod intermittentibus Vernis quidem solenne est) sed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut nisi castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint, at retuso paulatim Constitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atq; exeunte Autumno, larva abjecta, Intermittentes se esse, quales ab initio reapse fuerunt, palam fatentur, sive Quartanæ illæ fuerint, sive Tertianæ; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero sunt, pro Continuis veris, & genuinis habeantur.

Porro, quod sedulo advertendum, cum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris

cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parcius id temporis sævientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales lacessunt, prout anni genius, & sensibilis aeris temperies huic, aut illi magis suffragantur. Qui vero morbus circa Æquinoctium autumnale maximopere furit, & cumulatissimam edit stragem, totius anni Constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui ea tempestate præ cæteris invaluerit, principatum omnium, qui isto anno invadunt, obtinuisse facile deprehendetur; cujus ingenio Epidemici, quotquot sunt, σύγχρονοι se accommodant, in quantum eorum fert natura: v.gr. cum *Variolæ* eo tempore latissime depopulantur, Febris toto anno sparsim oberrans ejusdem plane inflammationis est particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem fere normam adoritur, maximaque inter maxime propria utriusq; Symptomata intercedit cognatio, (excepta Variolarum eruptione, & reliquis, quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illa tum ad spontaneos sudores, tum ad salivam excernendam propensione, in qua utrique convenit, abunde constat. Pariter, cum *Dysenteriæ* dicto tempore præcipue fuerint grassatæ, Febris, quæ eo anno infestat, earundem indolem non leviter æmulatur, nisi quod illæ causam morbificam per sedes eliminent, & pauca alia exinde nascantur symptomata, quod tum a consimili utriusq; morbi insultu, tum etiam quod utroque malo correpti Aphthis, similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sane Dysenteria, de qua agitur, ipsissima illa Febris est; hoc tantum discrimine, quod introvertatur, & in intestina se exonerans per eadem

viam

viam ſibi faciat. Notandum autem eſt, Epidemicorum illum principem, qui ſub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia ſtraverat, ingruente hyemis frigore intra ſuum ſe alveum condere: cum ex adverſo Epidemici inferioris ordinis, qui ſub eo merentur, tunc temporis præſertim ingraveſcant, & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuo frangat, & deleat nomen.

Poſtremo obſervandum eſt, quoties Conſtitutio aliqua varias Epidemicorum ſpecies parit, ſingulas has ſpecies genere ab illis differre, quæ cum idem plane nomen ſortiantur, alia tamen Conſtitutione generantur. Quotcunque ſint autem Species illæ peculiares, quæ in una, eademque Conſtitutione invadunt, in communi una, atque generali cauſa ſingularum productrice omnes conveniunt, hac ſcilicet, aut alia aeris Diatheſi peculiari; & ex conſequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum, & Formam ſpecificam, intervallo diſtent, Conſtitutio tamen omnibus communis ſubjectam ſingularum materiam ad ejuſmodi conditionem, atque ſtatum effingit, formatque, ut præcipua ſymptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinent, omnibus paria ſint; ſingulis etiam in hoc conſpirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant ſævitiam, & remittant. Notandum eſt inſuper, quibus annis variæ illarum ſpecies graſſantur uno, eodemque tempore, eas omnes modo, quo primum aggrediuntur, atque invaſionis ſymptomatis conſentire.

Hinc itaque cernere eſt variam admodum, & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate ſatis obſervan-

do

do eſt aſſecutus. Atqui ex pauculis hiſce omnino conficitur (cum ſpecificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum conſtitutioni innitantur) incaſſum deſudare illos, quotquot diverſarum Febrium rationes a cauſa morbifica in humano corpore aggeſta deducunt; nam liquido patet, quemlibet, pancratice licet valentem, ſi certa quædam hujus noſtræ regionis loca adeat, Febre ibidem graſſante, intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile fit, *manifeſtam* aliquam mutationem ab aere præfati viri humoribus tam brevi impreſſum iri. Neque minus difficile eſt, generales regulas Febribus his debellandis accommodare, & certos aliquos limites figere, quos ultra, citraque progredi, aut in iiſdem conſiſtere, non liceat. In hac itaque tam ſpiſſa rerum caligine nihil mihi prius eſt, quam quando novæ Febres graſſari incipiant, cunctari pauliſper, & ad magna præſertim remedia non niſi ſuſpenſo pede, ac tardius procedere: diligenter interim illarum ingenium, atque morem obſervare; quibus itidem præſidiorum generibus ægri juventur, vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phœnomenωn ſuorum varietatem in claſſes redigere, ac characteres cujuſque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique ſigillatim accommodare, ut res eſt multi otii, ac ſumme ardua, ita etiam cum nullo certo (aut ſaltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad juſtum de iiſdem obſervationum apparatum congerendum fortaſſe unius Medici ætas non ſuffecerit. At vero hic labor, ut ut ſit improbus, prius eſt exantlandus, quam nos aliquid memoratu dignum

in

in extricanda tam multifaria horum morborum serie præstitisse jure possimus gloriari.

At vero quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum *Epidemicorum*, qui non tantum, quatenus saltem nobis liquet, fortuito incursant, sed etiam qui uno anno, aut certa aliqua annorum serie ejusdem sunt generis, anno alio specie ab aliis alii distinguuntur? Nulla hic mihi unquam methodus æque commoda est visa, atque illa, quæ per sufficientem annorum numerum protensa, eodem illos ordine describeret, quo se invicem excipiebant, & insequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Historiam, & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad annum usque 1676. (per 15 videlicet annorum spatium) depopulabantur, ex accuratissimarum, quas mihi facere licuit, observationum fide orbi erudito tradam; Cum mihi impossibile plane videatur, effectum id dare, vel causas eorundem exortus assignando a manifestis aeris qualitatibus desumptas, vel multo etiam minus a particulari aliqua dyscrasia in sanguine, atque humoribus, nisi in quantum secretæ aeris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, si fas est dicere, impossibile fuerit variorum Epidemicorum species tradere, qui a specificis aeris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud esse videatur, istis videlicet, qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in speculatione istarum alterationum, quæ in sanguine humano, atque ejus humoribus per hanc, illanve principiorum degenerationem fieri possunt, male fundatis. Quo quidem pacto, cum non naturam sequamur, optimam semper ducem, sed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum species, quot commi-

minisci placuerit : Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facile Botanico concesserit, a quo in describenda Plantarum Historia sensuum requirimus testimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet ista polleat, atque aliis longe antecellat.

Haud equidem tantum mihi sumo, ut me in his, quæ jam trado, omnem absolvisse numerum existimem, forte ne in recensenda quidem universa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est, annis, ordine infra dicendo se mutuo exceperunt, venturis sæculis eundem perpetuo servaverint. Unum hoc molior, ut, quo pacto hæc se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat, & hanc, in qua degimus, Urbem, ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum; quod, si quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem a Posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAPUT III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, *Londini*.

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retro annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præsertim *mali moris*) sub initio Julii, & quotidie increbrescentes, mense Augusto quam immanissime debac-

cha-

chabantur, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum stragem edebant; dein vero sensim decrescentes superveniente hyemis frigore extinctæ sunt, perpaucos Octobris mense aggressæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. Ægri Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra, siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium, & appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas, omnia summatim Accidentia immaniora, ipseque morbus quam pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta, aut aliæ quævis evacuationes minuissent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menses perdurabat. *Quartanæ*, rariores licet, Febres jam descriptas comitabantur; utrisque vero primum brumæ impetum non sustinentibus (neminem enim, ante intactum, feriebant) subsecuta est *Febris continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantum abhorrens, quod hæ statis solum temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem ferme modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum siccitate, siti, linguæ nigredine, & sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissime exterminabatur. Quinimo vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium classem attinere, quod raro admodum surgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quasi compendium quoddam, & e contra singuli earum Paroxysmi compendium

hu-

hujuſce mihi videbantur; atque adeo diſcrimen in hoc maxime verſari, quod *Continuæ* conceptam ſemel effervescentiam συνεχῶς, eodemque ſemper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus, ac diverſis temporibus eadem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non ſum, cum mihi hactenus ſatis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere, utpote qui nondum, vel juxta varias annorum craſes, aut ejuſdem anni varia tempora eaſdem diſtingui poſſe animadverteram. Hoc ſaltem ſcio, unicam fuiſſe *Continuæ* Febris ſpeciem uſque ad annum 1665. ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum uſque annum frequentes incurſabant, jam deinceps rariſſimas occurriſſe.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longe, lateque fuerat prædata, eodem elapſo intra anguſtiores limites ſe continuit: inſequentibus vero Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, ſtante hac aeris Conſtitutione. Quartanis ſemper poſt Autumnum vela contrahentibus, *Febris continua* (quæ per hoc omne tempus, parcius licet, ſe immiſcuerat) jam inclementius debacchabatur ad uſque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* ſuccedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiſcentibus, *Variolæ* hinc, & inde ſparſim ſe oſtendebant, quæ denuo ad conſpectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem continuam volo, & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aeris Conſtitutionem pervadebant, & ſe mutuo inſequebantur. De his mihi ſermo erit in ſpecie, & nominatim tum de Febre hac, tum etiam de Intermittentibus, ſive Ver, ſive Autu-

D mnum

num attinerent, quibus hæc constitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot sunt, omnium præcipua, & Coryphæa mihi videtur, eo quod Natura in hac præ aliis quibuscunque uniformiter, & ad eandem fere normam tum Materiam Febricam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo, ac præfinito tempore exigat, eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum constitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo sæpius recurrunt, quam illæ, quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, necessario sequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequentius accurset.

At præter Symptomata, quæ cæteras Febres stipabant, dicta Febris sequentibus insuper urgebatur. Æger plerumque animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua sicca, & nigra, ingens, ac subitanea virium consternatio, & partium externarum siccitas, Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium, in morbi declinatione Diarrhœa, nisi forte Medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutius affligebat. Sed suopte ingenio, ac propria indole vix ultra diem 14. vel 21. perdurabat, quo primum tempore, oborto sudore, vel potius leni madore, morbus solvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam ut plurimum eveniebat. Quin & alia superveniebant Symptomata, quoties hic morbus minus perite tractabatur. At vero tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clarius elucescent ex peculiari Methodo, quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quod ad rem nostram apprime

prime

prime faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

CAPUT IV.

Febris Continua Annorum 1661. 62. 63. 64.

1. PRimo quidem adverto inordinatam illam massæ sanguineæ commotionem Febris hujus seu causam, seu comitem, a natura concitari, vel ut heterogenea quædam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica secernatur, vel ut sanguis in novam aliquam diathesim immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius, & generalius *Commotionis* vocabulum, quam vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minus propriæ, ac non nihil duriores nonnullis videntur) haud satis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium alias *fermentationem*, alias etiam *ebullitionem* æmuletur, non desunt nihilominus, qui eandem non uno modo ab utraque plurimum differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum, alterumve ab illis sumatur exemplum. Primo, licet fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facile descicant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hactenus observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt, quod cum in liquoribus vinosis *fermentatio*, & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quasi paribus passibus procedant, *depuratio* tamen sanguinis in Febribus ejusdem *æstuationem* non comitetur, sed consequatur; id, quod in paroxysmo febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio patere existimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet summopere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeo effrænis est cruoris orgasmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri possit. Verum utut sit, (neq; enim hisce controversiis me ullatenus immisceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis*, & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimum invaluerunt, ego quoq;eadem subinde usurpare non dubitaverim,dummodo ex jam dictis satis constet, voces istas in hoc Tractatu clariori solummodo dicendorum explicationi inservire.

Porro febrilem hanc sanguinis commotionem ob materiæ cujusdam heterogeneæ, ipsique naturæ adversantis secretionem ab eadem concitari, omne genus febrium, quæ eruptionibus stipantur, testatum facit, utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & prava qualitate affecti.

Quinimo neque mea quidem sententia minus liquet, febrilem sanguinis commotionem sæpe (ne dicam sæpius) non alio collineare, quam ut ipse sese in novum quendam statum, & diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus, & intaminatus perstat, febri corripi posse; sicuti in corporibus sanis evenire, frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus,

vel

vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aeris anomalia, quæ febri occasionem subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente insigni aliqua aeris, victus, cæterarumque rerum non naturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripiuntur; propterea quod eorum sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aer, aut victus postulaverint; minime vero quod particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio febrim procreet. Etsi nequaquam dubitem, materiam in sanguinis despumatione post febrilē commotionem, solenniter excretam, vitiosam esse, quamvis sanguis laudabilem antea diathesin obtinuerat; id quod vix magis mirandum est, quam quod esculentorum portiones aliquot corruptæ, & fœtidæ evadant, postquam insignem in corpore alterationem subierint, ac jam a reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundo ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem sistatur; ea nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus: Adeo ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeatur; Indicatio utrobiq; eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit, (uti fere in pueris) vel justa spirituum copia destituitur (ut in decliviore

ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) a venæ sectione manum tempero. Enimvero si Phlebotomiam his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plus satis debilis, despumationi suæ obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodum si cerevisiæ, aut alius cujusvis musti fermentatio intempestive sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quæque, tametsi dum reliquæ cruoris massæ æquabiliter immiscerentur, puræ extiterant, jam vero putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre amplius non potest. Quanquam haud me latet ægros temeraria sanguinis missione mulctatos, convenientium Cardiacorum usu aliquando servari, sanguinemque ad tenorem defæcationi suæ peragendæ idoneum restitui posse. Sed præstiterat plagam non infligi, quam sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu, & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attibuo; quæ (præterquam in casibus inferius memorandis) sine salutis periculo hic omitti nequit. Nam alias non solum præ nimia sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumq; id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copia etiam impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quan-

tum

tum conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstet. Æstuationem vero illam deinceps rego, ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post Venæ sectionem (siquidem ipsa juxta casus præmemoratos necessaria fuerit) sollicitus, sedulusque inquiro, nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit, omnino medicamen *Emeticum* præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum suaserit. Sane Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas, adeo est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ęgrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maxime solitis est *Diarrhœa*; quæ ut plurimum in defervescentia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuere. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usq; adeo corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*. Observavi nihilominus in Febribus inflammatoriis, quæ malignæ vulgo habentur, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diar-*

rhœam, quemadmodum in hac Febre, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhœa* periculum, quod æger satis jam morbo debilitatus enervatur ulterius, & præterea (id, quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac viam suam exercere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissione.

Jam vero nequid dubites, humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi forte vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione instituta nunquam fere non comperies, siquando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porro etiam compertum habebis, etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen, quamprimum Vomitorium exhibueris, plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires. Sæpius autem observavi, Diarrhœa semel oborta, medicamenta adstringentia vel nihil omnino, vel parum admodum ad eandem sistendam conferre, sive introsumpta, sive exterius applicata.

Emeticum, quale passim a me propinatur, hujusmodi fere est: ℞ *Infus. Croc. Metall.* ℥vi. *Oxymel. Scilit. & Syr. Scabios. comp. aa.* ℥ss. *M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verum quo tutius, ac felicius vomitio subsecutura succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogala* lib. vi. vel viii. sint in promptu, quippe quod periculosa sint ista medicamenta, nisi copiose diluantur: Ideoque quoties

vo-

vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, e veſtigio ſumendus erit hauſtus: quo facto & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auſpicato procedunt.

Sæpe miratus ſum, dum forte materiam vomitu rejectam aliquando curioſe contemplabar, eamque neque mole valde ſpectabilem, nec pravis qualitatibus inſignem, qui factum fuerit, ut ægri tantum levaminis exinde ſenſerint; Nempe vomitu peracto, ſæva illa ſymptomata (nauſea, *v. c.* anxietas, jactationes, ſuſpiria luctuoſa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ ipſos excruciarant, & adſtantes perterrefecerant, mitigari ſolent, ac ſolvi, quodque morbi reliquum eſt, ἀδεόμως tolerari.

Illud hic loci non omittendum erit, ſi ægri conditio utrumque auxilium poſtulaverit (Venæ ſectionem intelligo, & vomitorium) tutum omnino eſſe, ut Venæ ſectio Emetici exhibitionem præcedat; alias enim, dum vaſa ſanguine diſtenta ſunt, periculum imminet, ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vaſa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuſo cum impetu ſanguine, atque effuſo, adeoque æger Apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis hiſtorias aliquot commemorare poſſim, illis tamen hic ſuperſedere viſum eſt, monuiſſe contentus maxima hac in re cautela utendum eſſe.

Si quis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim: dico, In ipſo plane Febris initio, ſiquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis ſymptomatibus, ex humorum in ventriculo, lociſque vicinis deliteſcentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immo vero & fortaſſe in ipſis quaſi incunabulis opprimamus morbum, qui alias cum

ægro-

ægroti periculo grandeſcet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel ſubſtantia ſua in penitiores corporis partes tranſmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atq; venenata pravitate inquinati, ex ſoco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempeſtiva opera vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minus periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres, corruptique, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat, ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febremque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nequidem vomituriente.

Quod ſi nobis (ut ſæpe fit) ſero accerſitis non licuerit Emeticum propinando ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere, certe tamen convenire exiſtimaverim, ut quovis morbi tempore illud fiat, modo vires eo uſque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragenda deſpumatione impedivit; quin & ſerius idem facere minime dubitarem, niſi virium attritarum ratio prohiberet.

Veſperi celebrata jam vomitione, ſemper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum conſopiam, & quietem conciliem; ideoque ſub no-

noctem, vel hora somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. gr. ♃ *Aqua. papav. rhæad.* ℥ii. *aq. Mirab.* ʒii. *syr. de mecon.* & *syr. papav. errat. aa.* ℥ß. *M. F. Haustus.*

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex movendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsenti ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustus præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ sociati exhibere jubeo. Præclarum sane Medicamentum, modo ea quantitate exhibueris, quæ remedii potius, quam tituli mensuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omnino tutum non esse (saltem in hac Febre) Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem, ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia suppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione fere semper Diarrhæam minitantem radicitus extirpare possent, vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejusque vim corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpius profecto mihi molestum illud accidit, quod ad infantes, puerosque febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamenti usum suasit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infelicem exitum, non sum ausus. Verum in adultis

nul-

nullam inde noxam hactenus obſervavi, modo cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulterius diſquirere ſoleo, utrum evacuationibus prægreſſis non obſtantibus, ſanguis etiamnum adeo exæſtuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi ſint, ac ſufflamen addendum; an vero eo uſque elanguerit, ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti ſibi abſque ægri periculo poſſit. De horum ſingulis nonnulla mihi dicenda ſunt.

1. Itaque ſi ſanguis eo uſque exæſtuet, ut merito adhuc ſuſpicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui moleſto ſymptomati, ex nimia ſanguinis ebullitione prognato, obnoxium eſſe, poſtridie Emetici exhibiti *Enema* præſcribo. Ut ℞ *decocti communis pro Clyſtere* lib. j. *Syr. Violarum & Sacchari culinaris aa.* ℥ij. *M. F. Enema*. Idemque repeti pro re nata jubeo, quo ſæpe fit, ut ſanguine nonnihil ventilato, refrigeratoque, illius effervescentia ſatis compeſcatur. Interdum tamen uſuvenit, ut Venæ ſectionem etiam ſemel adhuc, atque iterum repetere neceſſe ſit, nempe in temperamentis admodum ſanguineis, & ætate florentibus, aut in iis, qui nimio vini uſu inflammatoriam quandam diatheſin ſanguini ſuo impreſſerunt. Verum plerunque tanto, tamque inſigni remedio (quale quidem eſt repetita Venæ ſectio) non opus eſt; ac proinde, ſi prædictos caſus exceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo ſatis reprimemus. Quare ſi ſanguis nimium æſtuet, atque effervescat, ſingulis, vel alternis diebus, prout res poſtulaverit, Clyſterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum uſque morbi diem, vel circiter. Veruntamen ſi magna vis ſanguinis miſſa fuerit, vel

æger ſit ætate provecta, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamſi ſanguis multum efferbuerit. In his etenim caſibus, ut metuendum non eſt, ne, omiſſis Clyſteribus, ebullitio concepta eo uſque procedat, ut inſignis alicujus, & infeſti ſymptomatis periculum immineat; ita certiſſimum eſt, eorumdem uſu ſanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etſi minus proprie) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in ſenibus præcipue (neque enim illis Enemata tam proſpere, ac juvenibus cedere ſolent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod ſi vena ſecta quidem fuerit, ſed non multum ſanguinis emiſſum, tunc, uti dixi, Clyſteres aduſque decimum, plus minus, diem impero: nonnunquam etiam ad uſque duodecimum; quod in illis præſertim obtinet, quibus ſanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui poſt Intermittentes Autumnales (ſive Tertianæ fuerint illæ, ſive Quartanæ,) febribus continuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His ſi ſanguinem miſeris, periculum eſt, ne ſedimentum illud, quod prægreſſa fermentatio depoſuerat, in maſſam ſanguineam reſorbeatur, novaſque turbas excitet: Venæ ſectionis itaque loco, rebus ita ſe habentibus, Clyſteribus utor, & quidem ad diem uſque duodecimum, modo æger ſit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verum e contrario, ſive Venæ ſectionem adhibueris, ſive omiſeris, ſi ſanguinis effervescentia nimis elangueſcat, adeoque ſtimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit, tunc equidem Clyſteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapſo, prorſus abſtinendum arbitror. Quorſum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulterius compeſcere, atque reprimere cona-

conaremur? Quod ſi vero poſt tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clyſteribus utaris, profecto non minus abſonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quam ſi quis effervescenti Cereviſiæ nimis amplum ſpiraculum aperuerit: Etenim aperto illo ſpiraculo præpeditur Natura, quominus ad morbificæ materiæ ſeparationem unitis viribus incumbat. Poſtquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν poſitus fuerit, quantum ad illa ſymptomata attinet, quæ ex nimia ebullitione naſcuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis adſtrictam illi alvum præſtitero, tanto magis eum extra periculi aleam colloco; nempe febrili materia ad ſui concoctionem ſuaviter, ac blande propendente. Quocirca ſi præcedentes evacuationes ſanguineæ maſſæ quaſi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam ſuam periodum pervenerit, non ſolum Enemata procul haberi volo, ſed & Cardiacorum opem, atque auxilium ſuggerendum arbitror, atque mox ad alvum adſtringendam memet accingo.

Cardiaca vero quod ſpectat, quoniam uſu mihi compertum eſt, eadem propere nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (vena ſcilicet nondum ſecta metuendum eſt, ne materia cruda adhuc exiſtens in Cerebri membranas, *&c.* aut pleuram decumbat) ideo curæ mihi ſemper eſt, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parum ſanguinis emiſſum, nullaque alia inſignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit: neque enim video, quorſum ſanguis ejus per ſe ſatis locuples ulterius in ipſius perniciem diteſceret:

ret:

ret: Locuples autem, atque opulentus ſatis eſt, neq; ſuccendiculis eget, quamdiu evacuationes inſignes calorem ejus inſitum non proſtraverint. Hujuſmodi ægris domi naſcuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut fruſtranea ſunt, aut etiam damnoſa: quapropter ego vel nulla omnino, vel ſaltem leviſſima permiſerim. Interim vero ſi æger ex profuſis evacuationibus laſſus, & languidus, vel ætate fuerit provectus, ſolenne mihi eſt, Cardiaca vel in ipſo febris initio propinare; Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad ſecretionem vergente, medicamentis calidioribus liberalius indulgendum cenſeo; imo paulo maturius idem fieri poteſt, modo non metuendum ſit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur; Namque hoc tempore quo magis calefecerim, eo magis concoctionem acceleravero. Neque revera cogitando aſſequi poſſum, quid ſibi velint Medici, cum ſua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem adminiſtrandis, id, quod in morbi initio accerſiti ſæpe faciunt; nihilominus tamen eodem ipſo tempore medicamenta ejuſmodi imperare non dubitant, quæ febrim ſcilicet attemperare poſſint. Profecto enim eſt Febris ipſa Naturæ inſtrumentum, quo partes impuras a puris ſecernat: hoc illa modo plane imperceptibili præſtat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verum in ejuſdem declinatione apertius, atque manifeſtius idem opus aggreditur, id, quod ex urina cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud revera ſignificat, quam peccantis materiæ a ſana ſeparationem. Hanc igitur ut acceleres, non ſatagendum neſcio quibus attemperantibus, ſed Febris eſſerveſcentia tamdiu permittenda eſt, quamdiu ſalus ægrorum paſſa fuerit; cum autem

autem finem ſpectat, atque declinationem, ſecretione jam conſpicua, tunc quidem calidioribus medicamentis illam a tergo inſequemur, ad rem eo celerius, ac certius perficiendam. Atque hoc reipſa eſt, febrilis materiæ concoctionem promovere; cum evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipſamque ſanitatem jam appropinquantem abigant, uti ſæpius a me fuit obſervatum.

Si fermentatio ſatis progrediatur, deſpumatio circa diem decimum quartum peragetur; Verum ſi refrigerantia quælibet ſerius adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia ſufflaminetur, mirum non eſt, ſi febris ad diem viceſimum primum, quin & in effætis corporibus male tractatis multo longius excurrat.

Illud porro obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve catharticorum uſu, circa declinationem morbi intempeſtive præſcriptorum, parum alleviari videatur, imo nonnunquam Apyrexia omnimoda frui, poſt diem autem unum, alterumve ſenties, non tam priſtinam febrim vires ſuas redintegraſſe, quam novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubito invadet, quem mox excipiet calor, atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus monſtratum fuit. Cum ita ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quam ſi antea febre non detentus fuiſſet, verum quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14. dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro a prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, eouſque ſanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, passim sunt ejusmodi, quæ statim subindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æstuatione maxime fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, si quidem multum sanguinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quam cum vel nulla præcesserit Venæ sectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata autem illa, quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis stillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compos. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melissophyl. Fernel. Caryophyl. & de succo Citr. &c. *fortiora* vero ex pulv. e Chel. Cancr. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theria. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ sequuntur in frequenti usu sunt.

℞ *Aq. borag. citri, Scordii compos. & cerasor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinnamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ʒij. *sacchari crystallini q. s. Misce, sumat cochl.* iiij. *sæpius in die, præcipue in languoribus.*

℞ *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. stillat. syr. melissophyl. Fernel. Caryophyl. & de succo citri, aa.* ℥ß. *Misce f. Julapium, de quo capiat sæpius.*

℞ *Pulv. e chelis cancrorum compos. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ, aa.* ℈j. *fol. auri n.* j. *Misce, f. pulvis subtilissimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit, ex syr. e succo citri, & cariophyll. aa.* ʒij. *superbibendo cochl. aliquot Julap. præscript.*

℞ *Aq. theriac. stillat.* ℥iiij. *semin. citri* ʒij. *contundantur simul, & f. Emulsio. Colaturæ adde sacchari perlati q. s. ad gratum saporem, sumat cochl.* 2. *ter in die.*

Plures vero formulas recensere supervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ sunt, aut esse saltem possunt, & in morbi decursu juxta varia ejus tempora, ac diversa symptomata variandæ sunt.

3. At si Fermentatio neque nimium æstuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor nisi ægrorum, vel amicorum, quibus stipantur, importunitas a me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accersitum nil fecisse aliud post Venæ sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, nonnisi juscula avenacea, & hordeacea, vel similia haurirent; tenuem cerevisiam(dempto frigore) moderate biberent ad sitim sedandam; Enema ex lacte Saccharato singulis, vel alternis diebus usq; ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versus febris finem, cæpta jam separatione, si quidem segnior esset, ad eam juvandam fortiorem subinde potum Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed, ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus solicite observata fuerit, usitato circa 15 diem tum ex laudabilis in Urina separationis signis, tum etiam ex manifesta omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum e prægressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod

nisi

nisi tempestive factum fuerit, periculum est, ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque febris recidivam conciliet; vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, mora, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam facta, humores crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluo immissi, regressum ejus facile impediunt; ex quo varia obstructionum, ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeo plane necessarium esse post febres Vernales, atq; post Autumnales purgationem celebrare; idque propterea, quod sedimentum a Vernalibus depositum tum copia, tum qualitate terrea, malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multisq; morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus purgantium omissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quam in casibus prius memoratis, inferre solet.

Et sane non multum is a veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurium morborum colluviem, quam ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valde debilis sit æger, vel alioquin perfecta adeo depuratio facta non fuerit, ut audacter possim purgas exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem pro ratione ægri virium potionem propino. ℞. *Tarmarind.* ℥ss. *fol. sennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒjss. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *dissolve mannæ, & syr. rosac. aa.* ℥j. *Misce, f. potio cap. mane.*

Purgatione peracta, ægrum, hactenus lecto, ex

præſcripto meo defixum, ſurgere, & paulatim ad priſtinam victus rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc uſque tempus præſcripſi, eadem propemodum eſt cum illa, quam modo commemorabam; Uti juſcula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane, & vitello ovi, in aqua cum ſaccharo confectæ: juſcula tenuia ex decocto pulli: Cereviſia tenuis lupulata, cui quandoque æſtuante ardore Febrili immiſceri poteſt ſuccus Aurantiorum recens expreſſus, & ſuper ignem ad cruditatis tantummodo ſublationem coctus, & his ſimilia, quamvis juſcula avenacea ſint inſtar omnium. Negare vero cereviſiam tenuem, quæ ſubinde in mediocri quantitate ſumatur, ſeveritas eſt minime neceſsaria, imo ſæpenumero etiam detrimentoſa.

Accidit interdum (maxime in ſenibus) ægrum, Febri jam curata, & corpore ſatis jam ſuperque purgato, nihilominus valde debilem eſſe; & quandoque tuſſi, interdum etiam ſcreatu, magnam glutinoſi, viſcoſique phlegmatis copiam expectorare: quod ſymptoma non tantum ægro terrorem injecit, ſed & ipſi Medico, prçſertim minus cauto, impoſuit, eumque in opinionem induxit, quaſi affectus iſte Phthiſi viam ſterneret: licet obſervaverim ego, rem adeo periculoſam non eſſe. Hoc in caſu ægrum jubeo Vinum Malaganum, annoſum, vel Falernum, ſive Muſcatum, cum pane toſto ei immiſſo bibere; quod craſin ſanguinis multum prægreſſa æſtuatione debilitati (proindeque nuper ingeſtorum ſuccis aſſimilandis imparis) corroborans, ſymptoma illud paucorum admodum dierum ſpatio abigit, ut crebra experientia mihi conſtat.

Hac ipſa, quam propoſuimus, ratione, ægrum a multis affectibus, ſymptomatibuſque, quæ maligni-

tati

tati tribui solent, tutum præstabimus; cum nihil magis solitum sit Medicis in arte sua minus exercitatis, quam quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu Enematum intempestivo, crasin sanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficienda sanguinis depuratione adeo debilitarint, ut animi deliquia, aliaque symptomata (quæ genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta) contingant, *malignitati* culpam transcribere: at si diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tum quicquid eos in medela deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsa neque symptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, sed utrumque rei male gestæ debetur, quemadmodum crebro id a me observatum est.

Non quod ego, aut quisquam alius, qui Morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit, Febres esse, quæ non intemperie sola, aut putrido tantum calore, sed etiam maligna qualitate (cujus signa evidentissima in ægris non possunt non apparere) constent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum*, & complures alios morbos posse; hoc tantum dico, has affectiones immerito sæpe in litem vocari.

Si fermentatio sanguinis rite processerit, fiet omnino materiæ morbificæ despumatio intra tempus modo dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata serius exhibita fuerint, multo longius excurret Febris, præcipue in hominibus grandævis, male a medico curatis; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per quadraginta dies, & amplius laboraverant, nihil non expertus fui, quo despuma-

tionem ſanguini inducerem: ſed nempe uſque adeo debilitatus erat ſanguis partim ſenio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis ſcopum meum aſſequi poſſem; ſed vel illorum Febris virium ſuarum tenax permanebat, vel alioqui, ſi adeſſe videretur ἀπυρεξία, vires ægrorum admodum proſtratæ erant, & tantum non emortuæ.

Aliorum autem remediorum ſucceſſu fruſtratus, alio conſilium vertere ſæpe coactus fui, cum ſucceſſu non vulgari; nempe adoleſcentulorum vivum, vegetumq; calorem ægris applicando. Nec eſt, quod quis multum miretur, hac methodo, licet inuſitata, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut ſemet a materiæ ſecernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cum proclive ſit intelligere, inſignem effluviorum vegetorum copiam a ſano, & athletico corpore in corpus ægri exhauſtum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præſtare valuiſſe, quod modo præſcripta methodus præſtitit; ubi calor applicatus tum magis eſt humano corpori congener, tum ſimul blandus, humidus, æqualis, perenniſque. Atque hæc ratio ſpiritus, & halitus, forſitan Balſamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo, quo ipſe illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum ſucceſſu felici fuit adhibita: neque profecto me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longe anteferendam cenſeo.

Me-

Methodus hactenus enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, ęgros, si non ab omnibus, saltem a plerisque molestis illis symptomatibus immunes præstabit; quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem supervenire solent, quæque Medicum animi ancipitem, atque sæpe in curationis decursu consilii pene expertem reddunt, imo & illius curæ commissos non raro e medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpa, Medicum non satis opportune accersentium, vel ipsius Medici minori sive peritia, sive cautela, ejusmodi accidentia sæpissime oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summatim hic attingere; verum ad ea tantum symptomata me restringam, quæ, tametsi sæpenumero præverti potuerint, modo via, atque ordine prædicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam, sibique propriam curam postulant.

Atque (ut hinc ordiar) si æger, vel calidiora medicamenta minus propere atque intempestive sumendo, vel calido nimis temperamento sua natura fretus, in * *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proxime illuc accedit) si non omnino dormiat, sæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu, ac loquela ferociat, si medicamenta, potumve communem avide, & quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam; in hoc, inquam, casu liberaliori manu, quam supra indulsi, ad venæ sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præsertim, (quo etiam alias symptomate hoc non apparente, juvenes, atque ve-

* *Phrenitis*,

vegeto calore præditi, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens ægrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum & a morbo, & a symptomate una, eademq; opera liberare: id, quod fiet, *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulo dosi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ ναρκώσεως vi prædita sunt, non omnino prosint, neque destinatum a Medico scopum feriant, tamen opportune, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea vero prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi, atque impetu procurrentem sistere nequeunt, etiam in maxima dosi exhibita, partim vero (quod quidem majoris adhuc momenti est) materiæ peccanti tunc temporis massæ sanguineæ æquabiliter admistæ, neque versus separationem adhuc vergenti ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verum sive hæc ratio sit hujusce phænomeni, sive alia aliqua magis abstrusa, judicent illi, quibus animus, atque otium est talia speculari. Interim ex fideli, atq; idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel statu hujus febris ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omnino, vel, quod sæpe accidit, etiam obesse; verum in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citius autem nunquam prospere exhibitum novi. Quod si autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto ma-

gis

gis proficuum evadet, ſeparatione nempe perfectiori tum facta. Neque vero hæc mora, tametſi forte aſtantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc ſymptoma, mortem ſtatim ſubinfert; cum ſæpe obſervaverim, hanc rem plerunque inducias ferre poſſe, ac ſolere, donec ad Narcotica deſcendere fuerit opportunum; ſaltem ſi caveatur, ne *Cardiacis*, calidiſque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberius, quo caſu ægri ſubito pereunt. Narcotica, quibus ego uti ſoleo, ſunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. iſſ. vel ſequens. *Rec. flor. Paralyſ.* M. i. *Coq. ſ. q. aq. ceraſor. nigr. Colatura* ℥iii. *Diſſolve ſyr. de meconio* ℥ſs. *ſucci limonum Cochl.* ſs. *Miſce.* vel *Rec. aqu. ceraſor. nigr.* ℥iſs. *aq. Epidemicæ* ʒii. *laudani liquidi gutt.* xvi. *Syr. Caryophyll.* ʒi. *miſce.*

Illud unicum hic addere placet, quod ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc eouſque inducias ferat, & Febris adeo in diuturnitatem abeat, ut æger ante aſſumptum Narcoticum commode purgari poſſit, medicamentum illud tanto felicius effectum ſuum editurum. Quocirca ego imperare ſoleo Pil. coch. ma. ℈ii. in aq. Betonicæ diſſolut. atque hoc 10 vel 12. horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt a tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. alia excitare ſolet; ſubſequentis enim Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietem ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quod ſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & frigide ſyncipiti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodeſſe.

Sæ-

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decursum * *tussi* molesta divexari; nimirum commota vehementer, ac tumultuante sanguinea mole, omnibus jam ad seditionem & partium studia spectantibus, fit, ut humores quidam soluti, diffluentesq; e massa sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem scilicet, atq; exquisito sensu præditam, transferantur: hinc *tussis* oboritur; quæ primo sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eo quod sensim febrili calore torreatur, atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires desunt ad lentam hanc, viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectu raro alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recenter expressum, nisi forsan acciderit, (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorsus aversetur, tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, si quidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipue, quod cum necesse sit hæc liberalius, & majori quantitate exhibere, modo prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem, & ad nauseam proclivem oneramus, nonnumquam etiam eadem opera præpedimur, ne reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque vero satis aut intellectu assequor, aut experientia edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo quod scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum, ne febrim adaugeat. Fac enim, illud

* *Tussis.*

illud ſua natura calidum eſſe, certe tamen calor ille tantus non eſt, ut aliunde non abunde penſetur: præ cœteris enim manifeſta vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, qua (præſertim ſi copioſior acciderit) tum exoneratur ſanguis a moleſto humore, commode jam excreto, tum eadem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum male habet, ſiquando viderim ſymptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, una, eademque vice tutum non eſſe, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim eſt, ne & ventriculo nauſeam, & alvo fluxum inducamus: parce itaque, ſed frequenter interdiu, noctuque propinandum erit, quo non ſolum expectoratione facta tuſſim leniemus, verum etiam, quod alicujus momenti eſt, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil ſolabimur.

Fit nonnunquam, ut * *hæmorrhagia narium* ſuperveniat; ſive quod medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, ſive quod ebullitio non ſatis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate conſtituto, vel anni tempeſtate coadjuvante. Hoc ſi fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad ſiſtendum ſanguinis motum vulgo fieri conſueverunt, qualia ſunt venæ ſectiones, ligaturæ, medicamenta adſtringentia, atque agglutinantia, vel etiam ſanguinis acrimoniam contemperantia, &c. quamvis enim pro Medicorum conſilio, ac prudentia, his, atque hujuſmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento ſanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod ſiſtat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem.

Ve-

* *Narium hæmorrhagia.*

Verum quidem eſt, ſi ſymptoma ſeorſim ſpectetur; ea, quæ ſupra enumeravimus (ac venæ ſectionem potiſſimum) accommoda ſatis eſſe, nec ego ipſe dubitarem iiſdem uti; ſed nempe ſymptomatis hujus cauſam (ſaltem ſi phlebotomiam exceperis) non ſatis attingunt, quam profecto non majori ratione per prædicta tollere, quam ſi gladio ignem extinguere, ſatageres. Ego itaque in hoc caſu, fruſtra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere ſoleo, quale nunc ſubnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici aa.* ℥iſs. *ſyr. de meconio* ʒvj. *ſyr. paralyſeos* ℥ſs. *M. f. hauſtus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potius illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam critice aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priuſquam illud aliquantiſper excurrerit, vel etiam priuſquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligenter advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quod quamprimum illæ quomodocunque ſedatæ fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt, ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquanto id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc acceſſerit.

Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſeceſſum ex diarrhœa, vel maxime per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus adeſſe denunciat. Ingenue fateor, me mihimetipſi de * *Singultus* cauſa diſquirenti

* *Singultus.*

renti satisfacere non posse; nihilominus observavi sæpe illum ex turbis, ac tumultu ab asperioribus medicamentis in ventriculo, locisque viciniis excitato, ortum ducere, quibus sedandis, atque in pristinam pacem reducendis cum naturæ vires non suffecerint, fit, ut ingens periculum immineat: proindeque consentaneum existimavi curam eo dirigere, ut quod natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. *Diascordium* igitur larga dosi exhibitum, nempe ad ʒij. a scopo meo non aberravit; cum *semine anethi*, aliisque, quæ tanquam specifica decantantur, usus nihil profecisem.

Si in morbi hujus decursu * *Diarrhœam* obortam conspexeris, quæ (uti jam alicubi supra notavimus) accidere tum solet, cum in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire, ut quovis morbi tempore (nisi vires contra indicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis, opinor, in superioribus pagellis a nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus; si exhibito licet emetico, nihilominus *Diarrhæa* supervenerit. Quod tamen oppido rarum est, nisi in Febre inflammatoria, ubi vomitorium hoc symptoma non solum non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi. *Rec. Cort. granator.* ℥ss. *ros. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccin. s. q. Colaturæ* lib. ss. *dissolve Diascordii* ℥ss. *M. F. Enema.* Non suaserim, ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propria vi ad-

* *Diarrhæa.*

adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne sua mole lacessat intestina; adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis e re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potius, quam sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum; fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verum illud rarius accidit, quam ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, qua de medela Febrium universim loquuti, fluxus hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, mea quidem sententia animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tantum necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit, sed requiritur etiam, ut secernantur aliæ, tanquam *flores*, id, quod in aliis etiam liquoribus opulentis, atque heterogeneis quotidie cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis; atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat, primo excernetur. Fateor equidem separatione illa per flores jam facta (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunque paulo pleniori διαπνοῇ potius, quam sudore manifesto) Diarrhœam, si forte acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quam quod purgatio subducendis fecibus dicata non opportune exhibita fuerit, quæ quidem fæces mora sua fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad

excre-

excretionem irritant, stimulantque; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim forma plerunque visuntur) satis indicare, ea pro critica morbi solutione habenda non esse.

Forsan etiam inter symptomata Febribus supervenientia recenseri potest * *Iliaca passio*, eo quod vomitus enormes, qui initio Febrium accidere solent, huic occasionem quandoque subministrent.

Horrenda hæc affectio est, & huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso, ac præpostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibræ, quæ a superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, & quæcunque in intestinis continentur, non versus alvum, sed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeo ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per os assumpta per vomitum subito excernuntur. Et, mea quidem sententia, exquisitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo superveniens non aliunde oritur, quam ex præpostero intestinorum motu modo dicto. Cum enim sinus illi, quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita a natura formati sint, ut ad descensum fęcum quam aptissime conducerent, cum ii, inquam, motui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor, qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cum aut valvula, quæ ad initium coli apposita excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia quævis membrana ad sinum pertinens, vim hujus præposteri impulsus sola sustinet.

Hujus vero inversionis, unde dolor ille exoritur,

du-

* *Ileus*.

duplicem causam assignare licet: Obstructionem nempe, vel irritationem.

Primo igitur quæcunque intestina vehementer obstruunt, ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est, & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratæ, flatus crassi magna copia collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam intestini occludunt. Interim vero haud negandum, quod motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quam intestinorum motus habendus, neque hæc totius intestinorum ductus inversio est, sed illorum tantum, quæ supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam *affectio iliaca* hinc profecta a me *notha* appellatur.

Secundo vero opinor, quod in affectu iliaco causa inversionis peristaltici intestinorum motus ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper concepta, in ventriculum, & proxima intestina deponuntur humores acres, & maligni, ex quibus ventriculus primo motum suum invertere, ac violento impetu materiam molestam in eo contentam per os rejicere cogitur. Ventriculi tandem motui validiori intestina *tenuia*, ipsi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in consensum trahuntur, vomituriente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quod parum conducunt, noxam sæpe

haud

haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hac methodo utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis, & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor: 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituo: Primo *salis absynthii* ℈i. ex cocleari uno *succi limonum* mane, & sero sumendum præscribo, intermediis vero temporibus *aquæ mentæ stillatitiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque hora propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus, & dolor ex eo natus subito evanescent. Dum hæc fiunt, *catulum viventem* nudo ventri indesinenter accumbere jubeo. Postquam vero dolor cum vomitu per spatium bidui, triduive omnino cessaverit, tum *pil. coch. maj.* ʒi. *in aqua menthæ* dissolutam exhibeo; quam etiam aquam (quo certius vomitus recursum prævertam) toto catharseos tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus, antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi frustra pilulas istas, vel quodvis aliud catharticum utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeo ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum æque reducta fuerint. Alias enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni, quam commodi inferent. Inde est, quod remediis purgantibus viam facere non aggredior, donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præscribo, ita ut non nisi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati sorbenda bis, vel ter in die permittam. Interim vero, ut per totam ægrotationem in lecto decumbat, jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictæ aquæ usu persistere, & laneis duplicatis ventrem a frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam a nemine consulto ob simplicitatem suam, & splendidioris sive verborum, sive pharmacorum apparatus defectum, aspernatum iri confido.

Atque hæc sunt illa symptomata, quæ in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc supersedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim vero, quod peculiarem nullam curationem postulent: febre enim rite tractata sponte sua cessant.

De *Febre continua* hujus Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hactenus.

CAPUT V.

Febres Intermittentes Annorum 1661. 62. 63. 64.

QUandoquidem, ut jam sumus præfati, quæ prædictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregie favit, quas tum de illis feci observationes haud indiligentes, hic impertiam: Addam insuper & quæ de paucis illis intermittentibus observavi,

quæ

quæ ab illo deinceps tempore sporadice contigerunt, quo minus orationis filum insequentium deinceps annorum historiam complectentis cogar intercidere.

Primo loco, quo naturam illarum, atque genium conjectura saltem assequamur, advertendum est, quod in paroxysmis Febrium intermittentium hæc tria tempora spectanda sunt. 1. Tempus *Exhorrescentiæ.* 2. Tempus *Ebullitionis.* 3. Tempus *Despumationis.* Et quidem ad *exhorrescentiam* quod attinet (ut de his rebus summatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quod materia Febrilis, quæ nondum turgescens a massa sanguinea utcunq; assimilata fuerat, jam tandem non solum inutilis, verum & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo, atque lacessit; ex quo fit ut naturali quodam sensu irritata; & quasi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet, atque *horrorem*, aversationis suæ testem, & indicem. Eodem plane modo, quo potiones purgantes a delicatulis assumptæ, aut etiam toxica incaute deglutita, horrores statim inferre solent, aliaq;id genus symptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quo facilius hunc hostem a suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solemnem nempe machinam, qua in Febribus, & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cum sanguinis molem ab intestinis inimicis liberare conetur: hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeo leviori opera subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Equidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui

ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore *exhorrescentiæ* scilicet, fato fungantur: nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus, quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente, symptomata omnia primo leviora fiunt, atque tandem plane evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quam materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ expulsionem, seu separationem; atque illud, quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fecum* rationem, & sortem obtinet.

His ita positis, videamus, quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuo caput effert, ac novum negotium naturæ facessit, idem stadium decurrens, quod in præcedentibus modo ostendimus. Nunc autem si quis a me causam quæsiverit, cur fomes ille delitescens effervescentia præcedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxysmum excitet) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque vero quisquam alius, quod sciam, in hac causa tam præ-

clare

clare se gessit, ut arcanum hoc opus naturæ satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atq; me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quod in hæc penetralia non irrumpere conatus sim, moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis observantur, vires suas experiri velint, antequam aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad ἀκμὴν suam pertingat septem annorum spatio, *homo* 21: cur in *plantarum* regno, hæc mense *Majo*, illa *Junio*, ista alio florere soleat, ut innumera alia nunc sileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abstineam: quippe cum persuasissimus sim, naturam non minus hic loci, quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa, atque ordine progredi: *quartanosa* enim (ut sic dicam) ac *tertianosa* materia non minus naturæ legibus subjacet, iisque regitur, quam alia corpora qualiacunque.

Cum rigore, atque horrore in universum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor; Per utrumque paroxysmum, tum illum, quo riget æger, tum quo plus satis incalescit, vomiturit, ut plurimum, vehementer ægrotat cum siti, & lingua arida *&c.* quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt, quibus provehitur sudor, quo uberius prorumpente Paroxysmus solvi videtur. Satis recte valet, qui modo ægrotabat, donec Paroxysmus periodo sibi consueta denuo recrudescat; in *Quotidiana* scilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertiana* alternis diebus, in

Quartana tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius Paroxysmi initio ad initium subsequentis. Licet haud raro ingeminentur posteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab insultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infestet; cum *Triplex Quartana* est; morbo ab isto, quem primum assumpsit, Typo nomen sortiente.

Quæ sane Paroxysmorum reduplicatio nonnunquam a materiæ Febrilis excessu, activitateque nimia producitur, quo in casu Paroxysmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam a virium prostratione, cum in Ægro nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxysmi vigor retusus, sive refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus præter modum effusis; in hoc vero casu cum Paroxysmus adventitius primarium insequitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter ægrum affligit. In priore instantia, materiæ turgescentia, sive ὀργασμὸς tardius revertentem, & sibi debitam periodum nequaquam præstolatur, ac proinde aliquanto præmaturius despumatione sua defungitur: in posteriore autem cum sanguis non jam ea vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ sufficiat, mox alium de novo Paroxysmum substituit, quo ejus reliquias e sinu suo exturbet. Quinimo e duabus hisce causis sibi invicem adversantibus forte etiam pendet, tam Paroxysmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinaria, atque regulari, quam eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ νυχθήμερον omne percurrunt, vel solitum Paroxysmi tempus anticipantes, vel eo serius accedentes.

Fe-

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni:* quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe, quibus magis appropinquant) idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora, ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarii*, atque *Auguſti;* licet quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam; prout ſcilicet uberior, parciorve in aere apparatus vel ad eaſdem producendas facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam, minuſve Epidemice deprædantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661. quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Joannis feſto* correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ poſtmodum adeo Epidemicæ evaſerunt; quod argumento eſt magnum tum fuiſſe in iſta, quæ tunc obtinebat, aeris temperie, ad iſtos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem uſque adeo neceſſaria eſt hec Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſedulo contemplemur, neque de earum duratione prognoſtico aliquo rite facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habita tum tempeſtatum, tum naturæ Febrium diverſa ratione. Verum quidem eſt, Febres utriuſque tempeſtatis ingenium non plane diſſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultus, qui cum horrore primum incipit, mox in calorem erumpit, ac tan-

dem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina; quorum respectu quædam *Tertianæ* sunt, tum *Vere*; tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito; quin Febres istæ tota sua natura, sive essentialiter distinguantur.

Atque ut de * *Vernalibus* primo dicam, illæ fere omnes vel *Quotidianæ* sunt, vel *Tertianæ*, & vel serius, vel ocyus ingruunt pro vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat; qui cum viscidis humoribus (minus tamen viscidi sunt hi, quam quos in Autumno prægressi fervores excoxerunt, ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massa congesserat, dum avolare nituntur, implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hance ebullitionem concitant. Eodem plane modo, quo vasa cerevisia repleta, atque in arena, vel cella frigida diutius reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat cito peragit, nisi forte nimia viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem cæptam remorentur: & licet hoc ipsum accidat, effervescentia tamen verna raro continua, suique similis manet; verum dissilire, atque in diversos Paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceps aggreditur, & quarundam partium secretionẽ ad modum perfectæ solutionis per Paroxysmos particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur: Atque hæc

* *Intermittentes Vernales.*

hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempestate, præsertim illa, quæ æstatem propius attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, nisi forte constitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel subito consopiuntur, vel ad intermissionem properant; vel denique partes humorum ad separationem proniores præmature, & cum vi quadam alio transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, aliæque id genus pestes succrescunt, quæ desinente potissimum Vere caput suum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rarissime fuisse diuturnas, semper vero salutares; ita ut vel maxime senex, vel debilis quispiam officiosissima, damnosissimaque imperitissimi cujuslibet περιεργίᾳ, modo probus is fuerit, e medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharsin indebite celebratas, & regimen insuper cum morbo male quadrans, moras traxere etiam usq; ad tempus illud, quo Autumnales solent invadere; quæ tempestas cum hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continenter extinguit; Ægro interim frequenti Paroxysmorum reduplicatione, & duratione longiore ita pene confecto, ut in extremis versari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hactenus observare licuit) semper est eluctatus. Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quæ, ut infra dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur, *Lethalem* intelligo *tonsillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, *&c.* Plus semel tamen adverti ægros a morbi diuturnitate, & Paroxysmorum ingeminatione (acceden-

tibus

tibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad summam debilitatem redactos, ubi primum cœperint convalescere, in *Maniam* incidisse, quæ pari cum illo passu recessit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes vero *Autumnales* longe aliter se habent. Primo enim *Tertiana*, licet quibus annis Epidemica non est, & sanos invadit, cito nonnunquam se proripit, neque pluribus stipatur Symptomatis, quam quæ Verno tempore contingere solent Tertianæ; ubi tamen Epidemice grassatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quin etiam ad menses duos, vel tres, forte etiam in sequuturum usque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculosiores sunt, & obstinatiores longe, quam sunt illæ, de quibus ultimo diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc Paroxysmis multatos quandoque jugulant; quo in casu æger tempore *exhorrescentiæ*, ineunteque adeo Paroxysmo ut plurimum moritur, quod jam dictum. Quod si æger in senectutis tantum fuerit confinio, nec dum ejus limen prætergessus, licet non in eodem versetur discrimine, ne inter Paroxysmos primo lacessentes luce privetur, haud tamen facile a Febre hac elabetur, nisi vertente anno, appetenteque illo tempore, quo primo corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec nisi a morte languescenti decutitur. Quartana interim Typum subinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. g. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, *&c*. Juniores vero ferendo huic morbo pares sunt, a quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur; frequentius tamen non nisi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel

etiam

etiam Autumno insequenti, ubi sc. venæ sectionem, aut Catharsim admiserint. Sæpe non sine stupore sum intuitus, infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quod cujuscunque demum ætatis, aut temperamenti fuerit is, qui Quartana corripitur, si quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secunda hac vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot Paroxysmos sponte sua solvetur, quod scitu dignum erat.

* *Intermittentium* autem *Vernalium* curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam opera satis concesserit; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obsisteret; si tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixe efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abunde constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestive propinatum, ut nempe ante Paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissime successit; præsertim si quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem exhibueris immediate ante Paroxysmi insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per *diaphoretica*, quæ sudorem in Paroxysmi solutione obortum pro-

* *Intermittentium Vernalium Curatio*.

promoveant, ægro interim optime ſtragulis cooperto, id quod tantopere, ac tamdiu faciendum eſt, quamdiu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipue Quotidianis, ſæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempeſtate non admodum craſſis exiſtentibus, ſolutio alias imperfecta futura, in perfectam adoleſcit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quod Clyſteris in diebus intermittentibus per triduum, vel quatriduum adhibiti beneficio Tertianas aliquando curaverim?

Interim ſi ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quo tempeſtas ipſa parum cautos facile inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam ſpiritus illi, qui ſubito ad deſpumationem ſe accingerent, pauperiores facti minus valeant, accidere poteſt, ut hujuſmodi Febres Vernales, auxiliis quibuſcunque fruſtra tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed ſane non ſolent illæ eouſque durare, quippe quæ vel ſponte ſua deſinant, vel leviori remediorum ope facile in fugam vertantur.

* *Intermittentes* autem *Autumnales* non tam levi opera ſe amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda ſunt. Si autumnalis Conſtitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum ſolent invadere. Sin minus, *Auguſtum* præſtolantur, & *Septembris initium*; in ſubſequentibus vero menſibus rarius occurrunt.

Cum earum ingens aliquod agmen ſimul invaſerit, obſervare licebit earum Paroxyſmos plerunque una, eademque diei hora contingere, acceſſionibus nunc prævertentibus, nunc poſtponentibus, ſimili plane modo, atque eodem tenore, niſi quod accide-

* *Intermittentes Autumnales.*

dere queat, ut ordo ille, medicamentis adhibitis, quæ retardandi, vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur, vel pervertatur.

Observandum est etiam, quod in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipue, quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus rite distinguere: quandoquidem Febre continua adscita primum adoriuntur; neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit Intermissionem, & Typum anni tempestati apte respondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* sunt, vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profecto ea affinitate inter se connexæ sunt, ut sæpenumero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium rediturae. Sed Tertianæ Vernales Quartanarum typos nunquam induunt, cum toto (ut ita dicam) cœlo a se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo fere modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus; Nempe anno surgente, atque progresso, sanguis etiam pro rata proportione exaltatur (haud secus ac vegetabilia quævis augmentis, atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad ἀκμὴν suam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus

an-

anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit; ac tum præcipue, cum ab accidentali aliqua causa promotus fuerit, puta sanguinis immodica jactura, frigore admisso, cibis crudis, atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam vero sanguis in hoc decidentiæ statu constitutus impressioni morbificæ cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quælibet aeris constitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta; qua liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis, atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit, ut sanguis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab æstate præcedenti plurimum adustus, ebullitione sua non nisi tardissimis motibus defungatur; suæque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam vero ut manifestum evadat, quam difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est, Continuarum hujus tempestatis, atque intermittentium discrimen in eo maxime versari; quod *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς, unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus, ac diversis temporibus eadem defungantur: Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur spatio horarum 336. aut circiter, neque enim citius, aut tardius massa sanguinea in humano corpore ordinario repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum, atque cerevisia suam, ac peculiarem habent periodum, qua depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex men-

mensium spatio despumationem suam moliatur, ac tandem perficiat; non tamen (si rite calculum ponas) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quam quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim νυχθημέρια, sive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14. dierum, h. e. horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causa, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio subintelligenda est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat: respondeo, idem etiam non raro in continuis Febribus hujus constitutionis spectari, quæ sæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu, si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) rite, atque ordine decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est, quatuordecim dierum, vel 336. horarum peragetur: quod si vero effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importune inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est, si in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus; unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo vero in corporibus debilibus, & effœtis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verum illud hic jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis spatio, atque continuatione

supra

ſupra tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam, atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quaſdam eſſe tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis, & incerti genii ſunt, neque in ſuis effervеſcentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt, quæ a levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium, quas appellant, ut cibi, potus, aeris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum deducunt; his enim morbis correpti ſubito ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſanguine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum ſpirituoſa quadam, ac nimis tenui, volucrique materia nixæ, fermentationes ſuas citius perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primo requiritur, ut materia fermenteſcibilis, ſive illa ſanguis ſit, ſive vinum, aut alius aliquis liquor quilibet, ea tenacitate, & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſſa moveri, atque agitari poſſint, eodem fere modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ, atque apiculæ melle detentæ motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant, opprimantque, adeo ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certe ratione non contemnenda niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quam quæ in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus rite perficien-

ficien-

ficiendum, adhibenda videatur: cum nimirum illæ a continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes; quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per effervescentiam certa periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & a continuis, & a ſe invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum, qua ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, caute, ſoliciteque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera, ut remediis efficacibus, ac ſpecificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramque viam ingreſſus aliquando fui, atque illæſa, (uti opinor) verecundia profiteri poſſum, non ſine ſumma cura, atque attentione animi indefeſſa, ſed nondum eam felicitatem adeptus ſum, ut Autumni Febres intermittentes certa aliqua praxi, atq; medicandi ratione tollere poſſim, antequam ſtatas illas Fermentationes (de quibus ſupra locuti ſumus) peregerint, utcunque moleſtum hoc febricitantibus videatur, qui eo uſque ſanitatem ſuam expectare inviti coguntur. Revera autem ſiquis inter mortales reperiatur, qui ſive methodo aliqua certa, ſive remedio ſpecifico adhibito, Febrium harum intermittentium curſum non ſolum inhibere, ſed etiam omnino abrumpere novit, exiſtimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam ſummopere expetendam patefaciat: quod ſi non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare auſim; neque enim civis boni eſt, illud in rem ſuã vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet,

nec viri prudentis, divina benedictione semetipsum privare, quam a summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autem, ac divitiarum lōge minor apud probos ratio habetur, quam virtutis, & sapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certo fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

* Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) præsertim vero per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maxime si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu, quo venam pertundit, ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus, & Athletice cætera valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excepit, quam præ foribus jam esse haud raro denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde, quod Venæ sectio alia etiam symptomata illa maturius accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel a tergo sequi. Quartanis vero in tantum obest Phlebotomia, ut Juvenes, qui a morbo alias intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitentur, ac de-

* *Intermittentium Autumnalium Curatio.*

denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venæ sectione jam dixi, levi opera ad Catharsin possunt transferri; nisi quod hæc non usque adeo perniciosa sit, nisi crebro repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis undequaque cooperto, sudores provoco sero lactis Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuere, quatuor circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ii. *Pilularum Cochiarum majorum* solutarum in ℥i. sequentis misturæ: ℞ *Aq. vitæ* lib. i. *Theriac. Andromach.* ℥iii. *Croci Angl.* ʒi. *M.* stent simul pro usu. Hæc ubi assumpserit, in sudoribus continuo eliciendis persistat, donec elapsæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore, quo Paroxysmus ingruere debuerat, magna cum cautela se muniens contra illas sudationis interruptiones, quas illi forte creabunt dejectiones aliquot a medicamento Cathartico profectæ. Sæpius mihi ex animi voto cessit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxysmis, quam usu receptum illud ad eundem scopum tendens, Decoctum sc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum pauca *Sennæ*, atque *Agarici* quantitate. Cum enim duos illos contrarios sudandi, ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari isto effectum obtinet, ordinatum scil. Paroxysmi processum confundendo, atque interturbando; idque efficacius, nec tamen tuto minus. Atque hac sane methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præstantiorem aliam experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo

debilitatum, sudor pari etiam modo provocandus; & pari temporis intervallo a futura Paroxysmi invasione, vel medicamento jam laudato (omittantur vero *Pilulæ Cochiæ*, cum nec tutum sit, nec ad rem faciat, Cathartico jam ab eodem fractas ægri vires amplius dejicere, & Paroxysmis ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραστικωτέρῳ, atque efficaci, quod etiam repeti potest Paroxysmo genuino proxime subsequente: In summa ægri debilitate a dicta Paroxysmi ingeminatione Electuarium, quod jam sequitur, præscribo: ♃ *Conserv. fl. Borag. Buglos. an.* ℥i. *Conserv. Anthos.* ℥ss. *cortic. citri condit. Nucis Mosch. cond. Theriac. Andromachi a.* ʒiii. *Confec. Alkermes* ʒii. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane, & vesperi, superbibendo cochl. 6. sequentis Julepi. ♃ *Aquæ Ulmariæ, & Theriacalis stillat. an.* ℥iii. *Syr. Cariophyl.* ℥i. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simpliciorem saccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum usu; ægro Juscula e pullorum carnibus, Avenacea, *&c.* concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo est, opinor, in hac arte vel mediocriter versatus, qui nesciat, quam parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpius impetrat morbo, quam eundem debellat; cum postquam ad septimanas duas, vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens haud segnius, quam prius, lacessit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, nonnisi longo temporis tractu expugnatur.

Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum est ante omnia, ne præmature nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quam morbus suo se marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes, & jam fractæ ægri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint) Neque enim illud solum est metuendum, ne a præpropero ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam de repente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharsi, multo minus Venæ sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quo liberius cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptius, certiusque recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis e re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque a Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere: hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto, atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremo brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione ista ἀξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum ceteris antepono; *Peruviani corticis* ℥i. *cum Syrup. Rosar. rubr.* ℥ii. misceatur; æger vero quantitatem

Nucis moſchatæ majoris mane, & ſero quotidie devoret diebus a genuino Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porro ad tres alias vices, interjectis ſemper diebus quatuordecim.

Neque forte cum minori fructu uſurpari poterit cortex hic in Tertianis, qua Vernis, qua Autumnalibus, quam in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπροσδιονύσως oſtentemus; Si harum Febrium alterutra correptus æger vel infans ſit, vel ætate flloreat, convenit omnino (quantum ego hactenus edoctus ſum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri; Nihil enim hinc mali natum hucuſque intellexi, ſi modo totam rem naturæ permiſerim. Id, quod ego non ſine admiratione, præcipue in infantulis, ſæpe obſervavi; ſanguine namque depuratione ſua defuncto, Febres illæ ſponte ſua evanuerunt. Quod ſi autem e contrario vel ſtrictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia ſubinde adhibeas, (adhiberi ſcilicet ſolent eo prætextu, ut obſtructiones expediantur; atque humores in primis viis ſtabulantes exturbentur) vel ſi, quod præcipuum eſt, in conſtitutione Epidemica Venæ ſectio celebretur, fiet, ut morbus in longiſſimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille ſymptomatis, iiſque periculoſiſſimis exponantur.

Si vero febricitantes provectioris ætatis ſint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non ſolum diuturnitatis, verum etiam ipſius mortis grave periculum imminet, Hic itaque Medicum illud agere oportet, ſi neque cortice *Peruviano*, nec alia quavis methodo morbum ſubmovere valuerit, ut naturæ ſaltem ſuppetias ferat,

eam-

eamque illis adminiculis sublevet, quibus ad negotium suum peragendum opus habuerit. Certe enim in effœtis corporibus, nisi fermentatio cardiacorum, & corroborantis diætæ, ut vini *absinthitis*, ac id genus similium, beneficio sustineatur, illud accidet, ut ægri incertis, atque frustraneis Paroxysmis divexati debilitentur, atque morbus eousque duret, donec languida prius natura Paroxysmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit, adeoque in ipso exhorrescentiæ tempore diem suum obeant ægroti. Atque hoc in senibus non raro usu venit, qui longa Catharticorum serie debilitati fuerunt; imo, ut aliquando visum est, in ipso vel primorum Paroxysmorum rigore penitus defecerunt, cum exhibito cardiaco satis forti saltem ad tempus aliquod sustineri potuissent.

Cum sanguis tempus illud exegerit, quod ad despumationem suam perficiendam requiritur, necessarium est, ut provectioris ætatis ægri eodem ipso tempore, vel paulo ante insignem aliquam aeris mutationem subeant, sive (quod potius optandum esset) in calidiorem aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum, in quo primum hoc morbo correpti sunt. Mirum sane est, quantum valeat hæc aeris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aer mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed & minus convenit. Etiamsi enim quis in regionem quantumcunque Australem, & calidam migraverit, sanguis tamen ejus in morbido hoc motu semel constitutus depurationem suam ut peragat necesse est; quod quidem beneficii frustra expectabitur ab inusitato, novoque aere, priusquam, procedente, atque

adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergo illa aeris mutatio tum demum adeunda eſt, cum primum æger a Paroxyſmo liberari poteſt. Exempli cauſa: In Quartana, quæ primum in Autumno invaſit, non citius aer mutandus eſt, quam circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel commode nequeat, oportebit, ut hoc ipſius temporis articulo forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, &, ſi fieri poterit, perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo*, vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui drachma in aquæ Cæleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſcil. horis ante paroxyſmum. Id, quod a me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujuſmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citius exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod a *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautela adhibita. Ut autem in puerili ętate idem fiat, non tantum non convenit, verum etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priuſquam huic argumento clauſulam addamus, illud monendum venit: Ea, quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atque de tempore ad ſanguinis deſpumationem requiſito jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe, ut nos ſolum illud nunc ſpectemus, quod Natura vulgaribus, atque uſitatis tantum medicamentis ſuffulta præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos, ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi

ratio-

rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere, quorum ope hujuſmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profecto ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem, vel a me ipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger ſedulo purgandus eſt; incredibile enim dictu, quanta morborum vis expurgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc a Medicis minus caveri, minus etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulo provectioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certo prædicere potui periculoſum aliquem morbum eoſdem poſtea adoriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant, quaſi perfecte jam ſanati.

Omnino interim cavendum eſt, ne purgetur æger, niſi morbo penitus depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſta, quam in illas congeſſit Febris, hoc pacto quadantenus ſublevari videantur, nova tamen materia de repente ſuccreſcet, Febre ſcil. a Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocata eandem ſuppeditante, ac proinde id tantum a Purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi προηγουμένῃ, ut *Theoriæ* iſti morem gerant, quæ in tollendis obſtructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons, & origo vulgo habetur, Curationis ſpem omnem ponit, repetitis purgationibus miſere plectuntur; quibus ſane, quicquid id demum eſt humorum, quod a corpore divellitur, atque eliminatur, compertiſſimum eſt nobis Febrē altiores exinde radices agere, & pertinacius ſtationem ſuam tueri, quam ſi non fue-

fuerit proritata. Quapropter religio mihi eſt Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantum Paroxyſmi perceptibiles, ſed etiam alteratio iſta, qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis, in quos Paroxyſmus incidere debuerat, perſentiſcitur, omnino evanuerit, atque unus inſuper menſis fuerit elapſus; quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præſcribo, atque eandem ſemel in ſeptimana ad menſes duos, treſve ſubſequentes repetendam impero; addito etiam ſingulis vicibus hauſtu aliquo Paregorico hora ſomni aſſumendo, finita jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyſmo ſe de novo ingerendi anſam præſcindamus, quam aliter forte arriperet ex occaſione tumultus, atque orgaſmi, quos vel mitiſſima excitant Cathartica.

Purgationibus inſtituendis idcirco ſpatia iſta ampla interpono, ut ſc. æger a recidivæ metu liberetur, quæ quidem a nimis crebra, & confertim repetita ſanguinis, atque humorum exagitatione de facili poterat induci. At cum jam iſta res vacet periculo, Apozema ſequens frequenter uſurpari poterit. ℞. *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ii. *Rad. Aſparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. quer. an.* ℥.i. *Cortic. Median. fraxini, & Tamariſci an.* ℥.ſs. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M.* i. *Sennæ mund.* ℥. iſs. (*irrorat.* ℥. iii. *vini albi*) *Epithimi* ℥. ſs. *agarici troch.* ʒ. ii. *ſem. fœnicul.* ℈. iiii. *Coq. in aqua fontana ad lib.* iſs. *ſub finem adde ſucci aurantiorum* ℥.iii. *In colatura diſſolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magiſtral. ad melancholiam an.* ℥. iſs. *F. Apozema.* de quo capiat lib. ſs. ſingulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ

Febres

Febres intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur, quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam quia in humoribus non uſque adeo terrenis, & minus etiam malignis fundantur.

Primum hic ſibi locum vendicat ſubinde occurrens * *Hydrops*; unde primo quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; qui exinde naſcitur, quod ſcil. ſanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas, (præcipue in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde ſumma eorundem inopia jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc, indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam diſtentis, neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Raro autem juvenes obſidet hæc malorum Ilias, niſi Catharticis per Febris decurſum ſæpenumero iteratis eandem inconſulto nimis accerſiverint.

Verum Hydrops ex cauſa memorata ſupervenieus aperientium, & catharticorum uſu facile ſanatur, ſi modo recens fuerit. Neque mihi moleſtum eſt, quoties hunc natum morbum audio, atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim uſu Apozematis jam appropriatorum perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illa adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundius agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops:

* *Hydrops*.

drops: expectandum itaque, donec Febris exulet, ac tum demum negotium prospere suscipiendum.

Verumenimvero si tam importune, atque acriter instet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda, donec Febris recessus Catharticorum usum permittat, aggredienda omnino illa est Infusionibus *rad. Raphani rusticani*, *summitat. Absyntii*, & *centuarii min. baccarum Juniperi*, *Cinerum Genistæ*, &c. in vino factis; quæ non solum huic symptomati obsistunt, effœtas sanguinis vires de novo instaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori subveniunt.

* Infantes autem post Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; sæpe etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quæ *Rachitidem* plane mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo: Paretur potio Cathartica, quam in Febrium continuarum fine assumendam præscripsi. Hujus capiat infantulus Cochl. i. vel ii. plus minus pro ætate, mane per 9. dies, uno, atque altero die, si opus fuerit, intermisso. Interim vero purgatio ita moderari debet, ac regi, dosin vel augendo, vel minuendo, ut ultra 5. vel 6. sedes singulis diebus non procedat. Post finitã catharsin totus venter inungatur linimento aliquo apertivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo. ♃ *Ol. lilior.* & *tamarisci an.* ℥.ii. *Succi rad. brioniæ*, & *apii an.* ℥i. *bulliant ad succorum consumptionem*, *addendo unguenti de althæa*, & *butyri insulsi an.* ℥i. *gummi ammoniaci in aceto soluti* ℥ss. *ceræ flavæ q. s. f. linimentum*. Sane quam plurimi infantes, etiam vera Rachitide laborantes, hac methodo a me liberati fuerunt.

Verum-

* *Rachitis.*

Veruntamen (ut ante monuimus) cavendum ſedulo, ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfecte fugata; licet enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine cauſa videri poſſit, nihilominus ab ipſa Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolum purgationem reddet fruſtraneam, verum & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes antea memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quod cum Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciarint, nulla ſpes ſit eaſdem abigendi, donec abdominis regio, circa lineam præcipue, indurari, atque tumefieri occœperit; iiſdem enim gradibus, quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur: Neque forte ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam ſi ſedula animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma proſpexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando ſpectantur.

Ventris tumor, qui infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aeris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cum qui aliis annis, ſimili licet προφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantum foret Hypochondriorum a ſubjectis flatibus. Hinc niſi annis, quibus intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rarius occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor, & inflammatio poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primum difficultate, & moleſtia, ſupervenientibus

dein-

deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocratica facie, mortem certo imminentem præmonstrant, intercisa plane omni redintegrandæ sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuationes justo copiosiores in ægris vi morbi jam fere attritis, ut & longiorem Febris moram sociam operam ut plurimum commodasse observavi.

* Multa alia sunt accidentia, quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omnino, vel non rite celebratam; quibus impræsentiarum enumerandis supersedebimus, cum curationis eadem fere ratio sit utrobique; nempe sedimenti ab effervescentia præcedanea depositi repurgatio, quippe quod sua mora malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hic loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus, & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæ sectioni præsertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est, ac sui generis *Mania*, Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipue) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vita terminatur. Miratusque sæpenumero sum nullam hujus rei mentionem ab Authoribus factam fuisse, cum non raro accidisse viderim. Cum reliquæ Amentiæ species copiosis evacuationibus, & Venæ sectione, & Catharsi ut plurimum persanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cum jam æger in sanitatis limine est, si vel Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus,

venæ

* *Maniæ species quædam.*

venæ sectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, ægrum vero certissime non tantum fatuum, sed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit, alteram Amentiæ speciem a nimis exaltata, & vivida sanguinis crasi produci; hanc vero ab ejusdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate a diutina Fermentatione, quam invexit Febris, qua mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares plane sunt.

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod e Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi: Elect. de ovo: pulverem Comitissæ pul. Gualteri Raleig.*, vel similem in *Aq. Epidemica*, *Theriacali*, vel alia. Possunt etiam in alia quavis forma exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu, multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justo erit astrictior, unde etiam a calidiorum medicamentorum usu a Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus antecedente morbo pene exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiaca ad dies pauculos: Diæta vero Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuo Cardiacorum usus, atque in eo persistendum, donec integra sanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam*, etiam quæ has Febres minime excepit, quandoque sanavit, frigidiori scil atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburiam* accersebar, ut cum Medico

eru-

erudito, & ſagaci, mihique conjunctiſſimo, Domino Doctore *Thoma* fœminæ nobili conſulerem, cui imaginatio haud parum fuit læſa. Verum adhibitis, etiam cum jam prægnans eſſet, remediis modo dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus, atque etiam nulla Febre prægreſſa, accidere ſolet, alius ſane proſapiæ eſt, ac proinde longe diverſa, quoad evacuationes, methodo tractanda, tametſi vel in hac ſpecie, ea, quæ cerebrum, atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis forte præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus, ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo, vel novem bis, vel ter, diebus tribus inter ſingulas venæ ſectiones interpoſitis: Deinde ſemel extrahatur ſanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ ſectiones ægrum potius in *ſtultitiam* ducunt, quam curationem abſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam ſenis, vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, v. gr. die lunæ primo Pilulas aſſumpſerit, præciſe eodem ipſo die, nec frequentius, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, uſque dum perfecte convaluerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, alia quaſi ῥοπῇ eis inducta.

Diebus a purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

℞ *Conſ.*

℞ *Conſ. Abſinth. Rom. Anthos , & Theriac. Androm. aa.* ℥i. *conſ. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. moſch. condit. aa.* ℥ſs. *cum ſ. q. ſyrup. Caryophyl. f. Electuarium*, capiat ad magnitudinem nucis moſchatæ bis in die, ſuperbibendo hauſtulum vini Canarini, cui fuerint frigide infuſi Flores *Paralyſeos*.

Febris continua, atque *Intermittentes*, quas ſupra deſcripſimus, ſoli ferme erant morbi Epidemici, qui durante illa Conſtitutione, quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere; quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere, id certo ſcio, quod ab anno 64. ad Annum uſque 77. rariſſime omnino Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualeſnam ſcilicet erant iſtæ, quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quandoquidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro varia Conſtitutione, qua inceſſunt: ſed cum non ſatis attente per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantum tradam illis peculiare, quod ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertiſſimæ invadebant, ſupervenienti vero Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum acicularum minorum plerumque ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere æger octavo maxime die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente, qui hucuſque dimanaverat, ſive ſudore, ſive madore, externa exareſcebant, nec revocari poterat ſudor Cardiacis quibuſcunque; æger phrenitide, atque anxietate inſigni corripiebatur, cum magno dolore

 & ægri-

& ægritudine, urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magna spe decidens ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. *Londini*.

PRægressa Hyeme frigidissima, & sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cum ex improviso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, a Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longe diversa; quarum vix ullæ ea anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quam in priore illa intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in plerisque *Diarrhœa*, quam prius diximus assumpto emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hic pariter, ac in Febribus Constitutionis precedentis, sicca reperiebantur, attamen, præmissa maxime Venæ sectione, æger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cum in Febre

prægressa nec tuto ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facile voti fueris compos. Sanguis sæpe Pleuriticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat; non vero usque adeo Gelatina illa albescente, qua illorum sanguis prætexitur. Hæc primo erant Phœnomena hujus morbi Διαγνωστικά. Anno vero surgente ipsa *Pestis* irrupit magno symptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Carbunculis*, *vitz.* *Bubonibus*, *&c.* Hæc in dies magis, ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam instante unius septimanæ decursu octo plus minus hominum millia delevit; tametsi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii se in rus subduxerant; a quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantum non evanuit, nisi quod sparsim unum, atq; alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & insequentis veris exordium; quo appetente, & ipsa omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno sequente, imo ad Ver usque ortum anni 1667. De his nonnulla hic subnectam.

CAPUT II.

Febris Pestilentialis, & Pestis Annorum 1665, 66.

IN superioribus obiter admonui, e febribus nonnullas in malignarum classe vulgo reponi, cum indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non a venosa morbi indole, sed a therapeja perperam administrata proficiscatur. Nam cum ad morbi solutionem a natura destinatam

haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temere instituitur, hinc perturbata totius corporis œconomia, ac omnibus susque deque conversis, non modo tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verum morbus jam a seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris vere maligna* non est omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium speciebus ob symptomatum anomaliam ea nomenclatura utcunque insignitis, tota sua idea, ac ingenio diffideat. Revera enim cum ipsissima Peste specie convenit, nec ab ea, nisi ob gradum remissiorem, discriminatur. Quocirca utriusque affectus ortum, ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris massæ occultam ejusmodi sive crasin, sive texturam obtingere, quæ diversarum diversis temporibus ægritudinum ansa, atque pararia existat; nemini obscurum est, qui modo animadvertit unum, eundemque morbum certa aliqua tempestate infinitam mortalium vim corripere; ac Epidemicum fieri, alias tamen unum, alterumve hominem afflixisse contentum ulterius non grassari. De Variolis, ac imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

At vero quæ, qualisque sit illa aeris dispositio, a qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter, ac complura alia, circa quæ vecors, ac arrogans Philosophantium turba nugatur, plane ignoramus: quicquid sit, hoc saltem nomine Dei Opt. Max. clementiam, ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod aeris constitutiones λοιμώδεις, id est, Pestem malorum omnium immanissimum, ac humano generi maxime internecinum inferentes, rarius evenire voluerit, quam quæ cæteris affectibus

minus

minus exitialibus suscitandis inserviant. Unde fit; quod hunc orbem nostrum *Britannicum* Pestis vix frequentius, quam post annorum circiter triginta, vel quadraginta intervalla (summo sc. perniciei vigore, ac tota furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes, sparsim occurrunt pestiferorum funera, paulatim imminui, ac evanescere solita, Pestilenti aeris diathesi etiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatæ attribuenda sunt, quippe quæ antegressæ messis duntaxat spicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis fit, ut Febres, quæ anno post graviorem Pestem, uno, aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; & licet aliquibus veræ Pestis notis destitutæ, tamen ejusdem naturam, ac indolem quamplurimum referant, nec non consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferius ostendemus.

Verum præter istam aeris constitutionem, ceu causam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματ☉, sive seminii a pestifero aliquo corpore, vel immediate, ac propiore consortio, vel mediate, ac per fomitem aliunde transmissi, susceptio. Hoc enim si instante, qualem diximus, aeris diathesi fieri contingat, ab exigua primum scintilla mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aeri per istum terræ tractum a Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes, & contagium inducitur; adeo ut ad tristissimæ ægritudinis propagationem jam non amplius vel fomite, vel personali consortio opus sit, verum quemcunque hominem, vel summa cura a Peste correptis semotum, ipse aer cum spiritu intro subjens per se, ac suo Marte inficere

valeat, modo ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis refertum.

Quanquam autem hic morbus, cum duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat; tamen, ubi adest etiam Epidemica aeris constitutio, exoritur circa eam anni partem, quæ inter Ver, ac Æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maxime idonea, atque accommodata sit. Porro & sua habet Incrementi, ac Declinationis tempora, non secus ac cæteræ rerum naturalium species. Nascitur eo, quo diximus, tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aerem in diathesin huic morbo adversantem glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verum seminium Pestilentiale, nulla aeris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin, ubi in frequentiorem aliquam Urbem semel pedem intulisset, continuata strage funera usque & usque densaret, donec tandem nemo superesset, in quem Pestilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium sæpe evenisse animadversum est numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valde imminuto, ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primum exerat; hoc autem rarius accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris dispositionem,

quan-

quantumvis λοιμώδη, pesti suscitandæ per se imparem esse vehementer suspicor, quin Pestilentiæ morbum alicubi semper superstitem aut per fomitem, aut per pestiferi alicujus appulsum, e locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accedente simul idonea aeris diathesi popularem fieri. Alias enim non assequor, qui fiat, ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissime affligitur, aliud non longe dissitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso caute inhibendo, prorsus immune se præstiterit, quemadmodum non ante multos annos Pesti per universam fere *Italiam* immaniter grassanti *Magni Ducis* cura, atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitus interclusit.

Primus insultus rigorem, ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium accessiones, fere perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, ac si torculari premeretur, Febris ardens usitata symptomatum συνδρομῇ stipata, indesinenter ægros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna *Bubonis*, vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rarius quidem accidit, ut citra ullam Febris præsensionem ingruat, ac homines de improviso e medio tollat, *maculis purpureis*, præsentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur, erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit, remittente, ac refracta jam lue, aut in annis, in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre, nec graviore aliquo symptomate prægresso; quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviuscu-

lum; ac minus perceptibilem, semper præcessisse; Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro lubitu obambulare; ac communia vitæ munia, sanorum more, spreta omni regiminis cura, obire.

Cæterum quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleate definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minus importunam ille facere videbitur, qui a me postularit, quid hanc, aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes natura parens exequitur, quæque uspiam e causarum gremio in actum, ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minus, quam animalium, aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias, perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnopere urgebit ista Quæstio, Qui demum morborum medela administrabitur, dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis, atque experientia comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus: Quoniam similarium omnium morborum ortus a qualitatum vel primarum, vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, prope est, ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ a particularum sanguinis spirituosiorum *inflammatione* originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissi-

mæ,

mæ, præ tenuitate sua, maxime proportionatæ, ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate qua potest maxima pollet (ut in principio, & statu constitutionis Epidemicæ videre est) subito, ac quasi ex improviso calorem nativum dissipat, & ægrum e medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferocia tam subito extinctorum maculis purpureis undequaque consperfis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ intestini conflictus violentia dissilientibus, & compage ipsius prorsus dissoluta. Atque hæc tragœdia præ hujus quasi flammæ subtilitate eximia, etiam sine aliqua sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præsensione cietur: Secus quam ut plurimum accidit, ubi causa morbifica minus subtilis existit, & quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur. Si acus, vel quid aliud cuspide graciliori præditum pulvinari supponatur, ac vi adigatur, illud, æque ac ab obtusiore instrumento similiter adacto, in sublime non attollitur, sed perforatur. Verum ejusmodi subitanea extinctio rarius occurrit, nec nisi (ut supra innuimus) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor, atque horror primum invadit, quem calor mox excipit, & tantisper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres, quas pestilentes vulgo appellant, producere solet; ut in fine pestilentis constitutionis sæpenumero accidit, ac forsitan etiam uno, alterove post anno, donec ista Febrium species prorsus dispereat.

Certe, me judice, in inflammatione ista, quam La-

Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Peſtis imaginem non obſcuram intueri licet. Eſt enim morbus hic apud ſaniores Medicos Febris Continua a ſanguinis parte tenuiori corrupta, ac inflammata originem ducens, qua ut natura ſe liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua tumor, aut potius (cum tumor adeo notabilis ſæpe non appareat) Macula rubra, lata, diſperſa, quam *Roſam* appellant, oritur: Solvitur autem iſta Febris, poſtquam uno, atque altero die ægrum afflixit, critice per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis ſub alis, vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peſte fieri conſuevit. * Et fere invadit hoc malum, ut Peſtilentia, cum horrore, & inſequenti calore Febrili, ita ut qui ipſum ante non ſunt paſſi, exiſtiment lue peſtifera ſe corripi, donec tandem in crure, aut alio loco ſeſe affectus prodat. Quibus accedit, quod & maligni aliquid huic morbo ineſſe nonnulli Authores ſuſpicantur; ac proinde curationem in ſudoriferorum, atq; alexipharmacorum uſu conſtituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ ſanguinis leviuſcule uſtulatæ, ac quaſi ſyderatæ brevi ſpatio foras ablegantur, ſponte ſua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamen Ignis noſter iſto *Sacro* longe *divinior* eſt, ut qui ſumma, qua pollet, ſubſtantię tenuitate intimiores corporis receſſus ad inſtar fulgetri permeare aptus natus ſit, ſpiritibus cruoris derepente profligatis, ipſiuſque compage nonnunquam citius diſſoluta, quam Natura præcipiti malo oppreſſa, Ebullitionem Febrilem (ſolennem nempe machinam, qua quicquid ſanguini infeſtum eſt, ſuis e finibus amovere ſatagit) concitare valeat.

Quod

* *Vid. Sennertum lib. 2. cap. 16. de febr. Sympt. contin.*

Quod si quis mihi hic litem paret de eo, quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modo Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari, nempe sanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum, ac Rheumatismo laborantium sanguinem plane æmulatur; adustam *Anthracum* faciem, Pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon *Bubones* ipsos, qui inflammationem æque solenniter excipiunt, ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas, qua Epidemica Pestis ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur. Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum, æstivumque medium est, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati sanguinis affectiones populariter ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt, quam per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis* exortum antecesserunt. Nec vero nullius est momenti, illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum, ac saluberrimum extitisse; omnesque, qui a Peste immunes perstiterunt, numquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos, qui ab eadem convaluissent, cachexiæ, aliisq; affectibus a residua priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis *Apostemata*, & *carbunculi*, postquam inflammatæ particulæ una cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis, facile sanata fuerint.

Verum perquirat hic fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, qui fiat, ut medicamen-

menta calidioris census, qualia sunt *Alexipharmaca* prope omnia, tam ad hujusce affectus Therapejam, quam Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur: Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreseos, quam suscitant, beneficio, quo particulæ sanguinis inflammatæ difflantur, atque exterminantur. Quod si forte exhibita sudores commovere non valeant (ut persæpe accidit) mox sanguinis incendium ab addititio calore magis efferatum eorum noxam palam proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum usum passim deprædicari, at quo emolumento, adhuc probandum restat. Imo vinum liberius ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statis horis diætim assumpta, complures, qui alias salvi, intactique verisimiliter permansissent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapejam* attinet, erunt fortasse, qui me temeritatis, atque arrogantiç eo nomine insimulabunt, quod ab Urbe, dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copia minus instructus, de hac re tamen disserere sustineam. Verum cum Medicis illis longe peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula, & mille mortis imagines commorandi animus, ac fiducia non defuisset, tamen ea, quç crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenus defuerit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quod meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eo in universum dirigendæ sunt, aut ut naturę ductum in exterminando morbo accurate sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, qua natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minime fidentes, diversam, ac tutiorem ex nostro penu, atque artificio vice illius substituamus. Nisi forte hic aliquis regerat, rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verumenimvero annon auxilium, quod pręstant hujusmodi medicamenta, potius manifestæ ipsorum facultati, qua sudores affatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quam occultæ cuidam indoli, qua a Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam, atq; ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodo, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando potius, quam virtute quadam specifica ægrotantibus non succurrant. Qui enim, v.g. in *lue Venerea*, vel *Mercurium*, vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca abjiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo, aut secessu, hæc vero sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciei alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulo plenius expendamus, quæ eo spectat, ut Naturę in materię morbificę exterminatione suo more, & mo-

do

do auxilium suppeditetur, advertendum venit, quod in vera Peste Natura, dum neq; sponte sua aberrat, neq; vi aliqua transversim agitur; per *abscessum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atque in Febre, quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, via, ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum siquis materiam veræ Pestis ope sudoris amoliri satagat, is diversa a natura via insistit, utpote quæ id per apostemata molitur. Contra vero qui alias, quam per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu, ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cæterum in Peste vera, quonam idoneo, ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id est apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat, nisi quis forte victum corroborantem, atque Cardiaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multum dubitarem, ne ægrum, jamjam plus æquo calescentem, in majorem æstum conjiciant. Certe sudores in hoc casu frustra esse compertissimum habeo; quamquam haud inficior post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego a sudore proficisci minime arbitror, utpote quo vigente nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus a Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalescat. Ve-
rum

rum quam fallax, & infida sit hæc peccantis materiæ per apostemata a sudoribus foras evocatæ exterminatio, testor funestos eorum exitus, qui hoc modo tractati fuerunt, e quibus vix tertius quisq; (ut modestissime dicam) medicationis, ac morbi periculum evasit. E contra vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec illius sive naturalis, sive vitalis, sive denique animalis facultatis læsione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter, ac animo optime valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere incœperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verum lubricam, atq; aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores indicationem, ex eo manifestum est, quod interdum *Bubo*, qui primum laudabiliter, ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improviso disspareat, ejusque loco *Maculæ purpureæ*, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire, ac sustentare debuerat, aliovorsum per ambitum corporis distrahendo, ac dissipando leves in auras difflaverint. Ut ut sit, hoc saltem planissime constat, cæteris affectibus, a Dei Opt. Max. benignitate certam amoliendæ causæ morbificæ rationem huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum, & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minus commode, quam a *Malignitate*, ut loqui amant, eximiæ perniciei causa,

at-

atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide*, aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiæ morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifesto consequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione naturæ ductum, ac propensionem pressim, ac passibus æquis sequi tenetur, hic ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pestis intulit, haud paulo auctior evasit.

Quare cum minime securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, qua demum arte secundę, quam diximus, Intentioni satisfiat, nempe aliam, atque a Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud plerosque audire in hoc morbo venæ sectionem. Verum vulgi prejudicia parum moratus, rationum in hac quęstione momenta, qua par est ęquitate, atque candore, paulisper expendam. Ac primum quidem Medicorum, qui grassante nupera lue in Urbe perstiterunt, fidem appello, Numquis eorum Phlebotomiam larga manu, ac repetitis vicibus, nec non tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadvertit? Parcam quidem, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cum mediocris tantum quantitas cruoris adimitur, hinc Naturę, quę tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio e manibus eripitur, nec

interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ sectio, cum a peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, quæ fit a centro ad circumferentiam, inducit motum plane adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius factitatum videas, quam Phlebotomiæ, perverso hoc ritu administratæ, noxam, a contrariæ sententiæ patronis universim, ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionem validissimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio*, aliisque Observationum scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum, donec intellexero, quid Quæstioni superius propositæ respondeant. Sane venæ sectionem in Peste convenire, complures, iique gravissimi Scriptores jampridem senserunt, quorum præcipui sunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Costæus*, *Nicolaus Massa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Forestus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paschalius*, *Andernachus*, *Pereda*, *Zacutus Lusitanus*, *Fonseca*, aliique. Verum qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulamus, sanguinis detractione collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, medicus superioris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæstra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re differentem, * *Ego* (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modo opportune, & quantitate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quod aut tardius, aut parcius, quam opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpandam*

I *pecca-*

* *Cap. 7. de curatione per venæ sectionem.*

peccatum sit. Et paulo post hæc subjungit: *At in tanta timiditate, & parca detractione qui fieri potest, ut quis recte possit judicare, quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus, pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantum detrahitur; si hominem interficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec forte etiam opportune: Verum nebulones nequissimi, & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per fas, & nefas a cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitia non faciant, ignorantia tamen pravæ dispositionis efficiunt; utraque certe perniciosa, sed illa magis*. Quæ omnia experientia confirmaturus, paulo inferius sic pergit. *His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirifice, & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare: quod ipse profecto ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proxime acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius, ac salutarius reperi ipsa larga, & tempestiva sanguinis missione*.

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens huc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac nostra *Britannia* ante aliquot annos gestæ historiam oppido raram, ac a proposito nostro non alienam, hic loci apponere.

Cum inter cæteras belli civilis calamitates, quæ hanc patriam nostram miserrime affixerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac forte in Castrum *Dunstar*, quod in provincia *Sommertonensi* situm est, aliun-

aliunde invecta, aliquot præsidiariis cum macularum efflorescentia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset; Chirurgus quidam, qui a longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, a præsidii Præfecto enixe rogat, ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere: quo annuente, singulis ægris, statim a primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo sanguinem ingenti copia detraxit, donec pedibus deficere inciperent: nam stantibus, ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula, quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam a Phlebotomia nullum omnino remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis, quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidem desideratus est. Vir nobilissimus juxta ac morum probitate, atq; fide spectabilis *D. Franciscus VVindham*, militum Tribunus, ac prædicti castri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnum in vivis est, pro ea, qua est humanitate, rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipsi circa hanc rem singulare, ac memoratu dignum aliquando observare contingit, Lector inferius accipiet, ubi pauca ea, quæ desæviente nupera Peste *Londinensi* a me usu, atque experientia annotata fuerunt, inferius ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente tantum, ac judicio assequor, verum etiam reipsa, atq; editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Venæ sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires

æque prosternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; primo enim, multis, ac præsertim calidioris temperamenti juvenibus sudores ægrius proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quo hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas; eo in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut, quod tristioris adhuc ominis est, vana spe aliquantisper lactatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cum enim præcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior, quam in aliis inflammationibus plerumq; existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit, ac comminuit. A qua fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo, quippe non secus ac *vibices* a plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflicta, primo intensius rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quendam, aut nigredinem induunt.

Deinde vero in corporibus, quæ satis prompte in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturius (nempe tota materia morbosa nondum penitus dissipata) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire incœperant, postea deterior evadit conditio. Nam subducta, quæ eos in molem attollere deberet, materiæ parte, aut de facili intro remeant, aut saltem ad legitimos abscessus nunquam perducuntur, (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos

dies impensius sudavit) Recepto autem denuo intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus opera eo, quo superius innuimus, modo sæpe ecthymata imminentis lethi indicia foras propelluntur.

Verum quibusnam modis his, aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentius patescat, quid in hoc morbo a me pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio a nuperæ luis primordiis ducto summa fide edisserere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Majo* anno 1665. ætatis circiter 21. annorum, ac temperamento sanguineo præditam invisi. Præter Febrem ardentem, quæ paulo ante invaserat, vomitiones importunæ, aliaque symptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem a Venæ sectione auspicatus; postero die ad præcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujusce Tractatus initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit) Vomitorium imperavi, quod satis commode ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab ea, quæ superius tradita est, quæque constanti successus serie hactenus a me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata

est; etiam cardiaca moderate refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valde anomala, ac inconsueta (malignitatis egregiæ indicia vulgo habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus: Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum e vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum varie exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem etiam post reiteratam venæ sectionem in prædicta ægra perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulo ante mortem e naribus fluxisse; nec non sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei, qui a Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam, & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porro & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris, ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minus esset idonea, (illæ enim hoc tempore sua sponte quasi dissiliunt, & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pleuritides, atq; id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus rite perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescentis, etiamsi nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eo tandem deveni, ut eadem omnino mihi methodo procedendum fuisse in præ-

di-

dicto casu arbitrarer, qua in Pleuritide sępius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter, atque ex voto cessit. Vocatus enim non multo post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ sectionibus, quales ad Pleuritidem supra laudantur; curationem commisi, & absolvi. Circa mensis modo memorati exitum, atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valde populariter grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitosa illa Pestis, quæ eo tandem truculentiæ devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hac una urbe extinxerit.

Febri autem illi, de qua modo loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definito pronuntiare. Hoc tamen explorate cognitum habeo, omnibus, quos illo, & aliquanto post tempore ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem tam in primo morbi insultu, quam in decursu, accidentium συνδρομὴν adfuisse. Cæterum cum proximo pariete ardente propius ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familia etiam mea ad aliquot ab Urbe lapides subducta. Eo tamen vicinis meis maturius redii, ac dum calamitosæ illius luis in tantum perseveraret sævitia, fieri non potuit, quin meliorum medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multo post complures Febricitantes invisi, quorum Febrem, illius, quæ ante decessum meum tam prosperis ægrorum rebus a me tractata fuisset, morem, atque genium æmulari non sine magna admiratione deprehendi,

Ideoque propria experientia fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberalius sanguinem (cui etiam Ptisanæ, ac diætæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus præ adstantium protervia, qui præjudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur (magno ægrotantium malo, quibus saltem, dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omnino detrahendus fuerat) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proinde alium a venæ sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnopere ex usu futurum judicavi. Nocumenti, quod aliquando insons dedi, non ex eo, quod sanguinem ademerim, sed quod ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo, ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus a biduo corripuerat, cum nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat; præscripta etiam ptisana cum jusculis, ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, qua etiam sequente aurora similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitum ægrum meum invisens, eum quidem multo melius se habere, & nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venæ sectionem animis ve-

he-

hementer obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuo celebrandam esse enixe contendi, superesse alteram duntaxat venæ sectionem dictitans, quæ ægrū in sicco collocaret, sin contra niti pergerent, satius fuisse, ut nullo omnino sanguine detracto, curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certo certius interiturum. Præsagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionē corripuisset, maculæ purpureæ postridie eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquiis, quas radicitus evacuari oportuit, cum jam omnem abscessus spem Phlebotomia toties repetita abstulisset, mora sua universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximia disrumpentibus, Æger autem post aliquot horas fatis concessit. Cum ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursus mihi molestiam facesseret, magna cogitandi sollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri posset medendi modus, qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offensionem æque incurreret. Re diu, multumque apud animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

* Primo, si quidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus, ac temperamento, moderate detraxi, quo facto, Diaphoresis; cujus alias sollicitatio in nonnullis corporibus non modo summam habebat difficultatem, verum etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat, atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua alias gravissimum incommodum attulisset, dia-pho-

* *Curatio.*

phoreseos immediate insequentis beneficium abunde compensavit. Post Venæ sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minima interposita mora stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam syncipiti alligari jussi; quæ quidem capitis obtectio ad sudorem ciendum plus proficit, quam quis facile crediderit. Deinde, si vomitus non adessent, hæc, & similia hydrotica exhibui. ℞ *Theriac. Androm.* ʒss. *Elect. de ovo* ℈i. *pulv. e chel. cancr. comp.* gr. xii. *cochinell.* gr. viii. *croci* gr. iiii. *cum s.q. succi hermes. f. bolus, quem sumat* 6. *quaque hora, superbibendo cochl.* vi. *seq. Julapii*.

℞ *Aq. Card. benedicti, & scord. comp. an.* ℥iii. *aq. theriac. still.* ℥ii. *syr. caryophyl.* ℥i. *misc. f. Jul.*

Quod si vomitio interpellaret, ut in Peste, ac Febribus pestilentialibus sæpissime accidit, medicamentum sudoriferum tantisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod linteaminis pars subinde ad colligendos halitus vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quod quidem observatu summe dignum est) cum materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illico alvi profluvium, & vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis, ac in ventriculum, & intestina decumbentibus provenientes, ultro sedantur: Adeo ut quantacunque stomachi subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probe retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant.

Memini, cum me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre pestilentiali graviter ægrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo sermonem injicerem,

rem, retulit se jam jam varia, eaque fortiora sudorifera incassum propinasse, siquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis, quæ antea exhibuisset, vel ingratissimum, ac summe fastidiosum, me facile effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi a sola stragulorum mole paululum maduisset, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit, ac retinuit, cujus beneficio in copiosiorem sudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad institutum redeam, inceptam jam diaphoresin haustibus *Zythogalæ salvia alteratæ*, vel *cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxerit*, subinde repetitis, ad naturalis diei spatium continuari præcepi, abstersione interim omni religiose interdicta; imo nec infra quatuor, ac viginti horas a sudoribus finitis indusium utcunque madidum, ac immundum mutari permitto; Id, quod summa cautela observari velim. Quod si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illico symptomatum sævitia, atque ægroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculæ relinquitur.

Et profecto *Diemerbroeckium*, aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægrotantium viribus consulatur. Primo enim ægrum sudore diffluentem viribus melius, quam antea, constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillum versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus, atque experientia docuit, palam eloqui, ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoresin conjecti, tantum

abest,

abest, ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sæpe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multo plus levaminis afferret, plane ac si vere criticus foret, ac totius morbi eradicativus. Porro in summo sudoris vigore jusculis, ac sorbilibus confortativis ægrum reficere, quid secum trahat incommodi, non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferẽdos impotentia. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto; quæ cum cardiacis, & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactationi abunde succurrunt. Cęterum in re adeo manifesta non opus est, ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palam proclamat, videre est, quod quamdiu æger sudore diffluit, bene se habere existimet, neque minus ex astantium judicio res tota in vado constituta videatur; Atqui quamprimum corpus arescere incipit, ac sudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi postliminio redeunte.

Per horas a finito sudore viginti quatuor, moneo, ut frigus caute vitetur, indusium sponte sua in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, & Zythogalæ salvia alteratæ usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infusione sc. thamarind. fol. sennæ, rhabarb. cum manna, & syr. rosar. sol.*

At-

Atque hac medendi ratione, anno a Peste proximo, complurimis Febre pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus sit, postquam eandem exercere incœperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hactenus non sustinui, veritus, ne materia morbifica in depleta vasa confertim remeante, subitaneus ægri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tuto administrari poterit Phlebotomia, modo confestim ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur sudores, qui ad spatium superius requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere, ac dissipare valeant; idque longe minore salutis periculo, quam si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta, ac fallax existit, serius expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse, nisi quod probe exploratum habeam. Sane cum supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis testem, me non solum ægrorum omnium, cujuscunque demum sortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summa fide, ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo a me alias tractatus est, quam ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verum etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri posset, morborum

me-

medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quam *odonthalgiæ*, aut *clavorum pedibus* innascentium curationem edoceat, longe maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompa, ac leviculárum rerum notitia; quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quam *Architecto* ad construendas ædes *Musicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis forte sinistra interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatriba *Naturæ* nomine sæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem, & seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi repræsentarem, quæ ratione aliqua, & consilio freta corpora quævis regeret, ac moderaretur, quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & a sanis omnibus non intellecto solum, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ, brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen, cujus vi producta sunt omnia, & a cujus nutu dependent, infinita sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera desti-

deſtinata ſe certo quodam ordine, atque methodo accingant, neque fruſtra quicquam molita, neque niſi quod optimum eſt, ac toti rerum Fabricę, ſuiſque privatis naturis maxime accommodum, exequentia, perinde atque *automata* non pro ſuo, ſed artificis conſilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1667. 1668. *partim etiam Anni* 1669. *Londini.*

ANno 1667. appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illa, quæ proxime eſt prægreſſa, conſtitutione Peſtilentiali, vel prorſus delituerant, vel rariſſime comparuerant, caput cęperunt attollere, jamque in dies latius graſſantes, ſub Autumno Ἐπιδημικώτατοι factæ ſunt; a quo tempore paulatim imminuta vi, superveniente brumali frigore parcius laceſſebant; at proximo Vere adoleſcente, poſtliminio invaluit hic morbus, viguitque, donec ab inſequentis hyemis gelu, uti prius, retuſo impetu coercerĕtur. Poſt hæc tertio demum cum Vere ſurgente increbuit, at jam languidior, & ſucciſo quaſi poplite, minus late dominabatur, quam duabus, quæ pręceſſerant, ęſtatibus: Menſe vero Auguſto 1669. penitus intercidit, Dyſenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc conſtitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur, quam unquam alias, quantum ego

me-

memini, seu prorsum spectes, seu retro: Quo non obstante, cum genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primum tempore Variolæ incessebant, & novum quoddam Febris genus exortum est, a Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licet multo pauciores invaderet, quam Variolæ, easdem tamen duratione æquabat. Hyeme vero cum jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; nihilominus per hæc tempora non plane desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669. omnino disparuit.

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultima præsertim æstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhæa* scilicet, aeris Constitutione jam tum ad subsequentem *Dysenteriam* vergente: Utut vero hæc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proxime attingere, ut nihil aliud esse videretur, quam ipsa Febris introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam, a *Variolis* initium faciens, quas idcirco paulo fusius tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi genuinæ præ cæteris, & *regulares* maxime videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes φαινόμενα, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impe-

ten-

tentes, & a quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantum Febrim quandam propriam, & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt, durante hac annorum ſerie, aliam vero annis ſequentibus, quantumlibet inter ſe convenire videantur, quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione. Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Hiſtoriam ante omnia perſcribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* ſubſequentium annorum valeam diſpeſcere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπείᾳ ex animo, votoque maxime ceſſit.

CAPUT II.

Variolæ Regulares An. 1667. 68. *& partim* 69.

VAriolæ, quibus annis Epidemice graſſantur, ſi *Regulares* etiam ſint, atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ, de quibus ſermo nobis eſt) ingrediuntur; quibus vero annis non tantùm graſſantur Epidemice, ſed & *irregulares*, atq; periculoſioris ſunt generis, maturius nõnunquam menſe, puta *Januario*, invadunt. Integras familias contagio ſuo afflantes, nemini parcunt, cujuſcunque demum ætatis is fuerit, niſi prius hoc morbo laboraverit; Neq; tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, prius obſederit. Duplex eſt harum

ſpecies, (ut & Variolarum, quæ quibuslibet annis ſinfeſtant) vel ſunt enim *Diſtinctæ*, vel *Confluentes*; qnæ licet eſſentialiter, ut ajunt, non differant, per illuſtriora tamen quædam ſymptomata, quæ *hanc* comitantur ſpeciem, *illam* vero non item, haud difficulrer ab invicem diſcriminantur.

1. *Interſtinctæ*, vel Diſcretæ cum rigore atq; horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intenſus admodum, Capitis, & dorſi vehemens dolor, vomituritio, ingens in ſudores propenſio (quod de Adultis dictum volo, neq; enim in infantibus hujuſmodi διάθεσιν mihi unquam obſervare contigit, vel ante puſtularum eruptionem, vel etiam poſt) doloris ſenſus in partibus, quæ ſcrobiculo cordis ſubjacent, ſi manu premantur, ſtupor etiam, & ſomnolentia in infantibus præſertim, nonnunquam & Paroxyſmi Epileptici: Qui ſi infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, ſuſpicor ego ubique Variolas in procinctu ſtare; quæ intra pauculas horas ſe exerente Prognoſtico ut plurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut ſi forte infans inſultum Epilepticum ſub veſperam, quod fieri ſolet, patiatur, Variolæ ſequente aurora in conſpectum ſe dederint; (& quod ſæpe ſæpius obſervavi) quæ Variolæ infantes ſtatim ab hujuſmodi paroxyſmis aggrediuntur, puſtulas emittunt magnitudinis conſpicuę, mites etiam ſunt, atque boni moris, & rariſſime confluunt. Atq; hæc fere ſunt illa ſymptomata, quibus hic morbus ſub initio ſtipatur, quæque eruptionem puſtularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hic loci conſentaneum fuerit ſubindicaſſe, in ſanguine laxiori, atque ἀμεταβλήτῳ nonnunquam accidere, ut ſeparationis periodus ſenſim, atque gradatim ſine inſigni aliqua ægritudine tranſi-

transfigatur, priusquam expulsio materiæ pustularum eruptione se prodat.

Variolæ discretæ quarto, ut plurimum, die, (si primum etiam incluseris) ab invasione erumpunt, nonnunquam serius aliquanto, ante illum vero rarissime; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evanescunt; ac proinde iis affectus satis pulcre sibi videtur valere, nisi quod adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, utut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non nisi pustulis jam maturationem attingentibus ægrum deserit, idque sua demum sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se fere habet modo: Primo pustulæ subrubræ, tenuissimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem in primis occupantes, vel etiam collum, & pectus, dein corpus universum. Per id temporis & fauces dolor infestat, qui una cum pustulis surgentibus augetur, quæ in dies grandescentes, & in majus fastigium elevatæ, cutem, carnesq; vicinas rubore afficiunt, atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* a primo insultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique servo) intervalla, quæ prius subalbebant, pro pustularum, quibus obsidentur, numero, rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo, & lancinante, qui in horas auctus inflammationi, & tumori prædictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeo impleantur, extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor vesicam inflatam, ac resplendescentem per easdem extensam non male refert. Est etiam ubi temporius oculis capiuntur ægri, si nempe major pustularum vis a prima

eruptione se in illos effuderit. Proximæ a facie intumescunt manus, digitiq; pro pustularum numero distenduntur. Usque ad hunc diem pustulæ, quę faciem obsederant, lęves ad tactum fuere, atque rubræ, jam vero asperiores evadunt(quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colorem a flavo non abludentem, evomunt. Faciei interim, & manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, & Rosarum Damascenarum ęmulum. Et sane quo mitiores sunt Variolę, & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipsę pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti vero quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie, ac magis flavę pro maturationis ratione; ita e contra, quæ manus, & reliquum corpus, minus asperæ, albæque magis conspiciuntur in dies.

Die *undecimo*, faciei tumor, atque inflammatio satis aperte recedunt, & pustulæ tam faciei, quam reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quę his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt, decidunt que; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto*, vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc, albæque, diei unius, aut alterius mora illas vincunt. Faciei, & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at vero manuum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primum decidunt pustulę, nulla adhuc in

cute

cute; cernitur inæqualitas; at vero hujusmodi squamulis exurgentibus, recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ, quę sæpenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur, quamvis raro admodum *Variolæ interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illæ ferme solæ, quę sex postremis anni mensibus invasere, cum quæ hos pręverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi forte confluxerint, ut postea dicetur. Decurrente morbo omni, ęger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hęc de Variolis *Discretis* dicta sunto.

2. Symptomata cum Discretis communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quod hic atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, *&c.* immanius affligunt, quibus signis Medico sagaci, etiam ante eruptionem, *Conflluentes* se produnt. Nihilominus non ita prompte hic in sudores dissolvitur ęger, ac in alio genere jam supra descripto, ubi magna, ut fit, in eosdem propensio utplurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minime confluxuras: Diarrhœa insuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum, alterumve post illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio utplurimum die erumpit species hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *post* illum; cum *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusive a primo insultu morbi, vel postea, ante illum raro admodum se monstrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam, fit

tamen, licet oppido raro, ut ob atrocius aliquod symptoma, ad quartum, vel quintum usque diem differatur eruptio: Verbi gratia, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxysmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus, ut in Rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine, & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat, angitq; Hisce in casibus, licet infrequentes sint, Variolas solito serius erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentia constrictas, atque impeditas: Quæ quidem symptomata solitis vehementiora cum agmen ducant, mihi satis aperte indicant secuturas Variolas, & e *Confluentium* genere esse, & periculo minime vacare.

At vero (quod jam proxime dicendum) licet in *Discretis*, mox ab eruptione (ut dictum est) quæ morbi insultum comitabantur symptomata, nullum jam amplius facessant negotium, in *Confluentibus* longe aliter se res habet; cum tam Febris, quam alia symptomata etiam ad multos dies a pustularum eruptione ægrum discrucient.

Variolę dictę nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, a quibus non nisi a Medico in his morbis versatissimo distinguũtur, saltem quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliasque circumstantias, quas utriusque historia longe ab invicem discrepantes exhibet, sedulo animum advertit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavere; at sibi invicem implicitæ primo se habent instar vesiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem

ma-

maturius etiam in tumorem elevant, quam ſolent *Diſcretæ*: dein ad inſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ ſolitam cutis ſuperficiem non multum ſuperantes. Præterlapſo die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur judice digito, & ad colorem fuſcum, non vero flavum, ut in *Diſcretis*, accedit; intenduntur in dies tum aſperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis deſquamatur, quod in quibuſdam faciei partibus, ſi morbus truculentior fuerit, non niſi poſt viceſimum diem ſolet contingere. Quanto atrociores fuerint Variolæ, tanto magis puſtulæ matureſcentes ad colorem ſubfuſcum vergunt; tanto etiam lentius, ſi ſuo utantur genio, abſcedunt; ut e contra quanto minus confluxerint, tanto magis & flaveſcunt, & ſe ocyus proripiunt. Pellicula hæc, ſeu ſcabies omnia pervadens ubi primum deciderit, nulla quidem ſcabricie vultum afficit, at vero mox illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ indolis perquam corroſivę, quę non modo patentiores excavant foveas, quam ſolent Variolę diſtinctę, ſed etiam faciem cicatricibus fœde deturpant. In *Confluentium* genere, ſi admodum ſęvierit morbus, humerorum etiam, & dorſi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus ſubjectis, expoſitiſque.

Animadvertendum eſt autem, Morbum hunc magnum ęſtimari, non pro Variolarum frequentia, quę reliquum corpus, ſed pro earum numero tantum, quæ faciem obſedere, quę ſi his tanquam injecta arena ubique contegatur, utut paucæ, atq; Diſcretæ ſint eæ, quę in reliquo corpore cernuntur, haud minus periclitatur æger, quam ſi membra omnia denſo agmine pervaſerint: Atque ex adverſo quantumlibet ſpiſse truncum, & artus occupaverint, ſi in facie

rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, & de Variolarum more potest affirmari, malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus aperte indicat.

In *Confluentium* genere ubique observavi Pustulas manuum, atque pedum majores fuisse, quam reliqui corporis, & quo altius ab artuum extremitate truncum versus ascenditur, eo sensim minores, & contractiores semper extitisse. Atque hæc de *Pustulis* censui dicenda.

Sunt vero & alia symptomata duo, quę Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti, quam vel Pustulæ ipsæ, vel tumor, vel aliud quodlibet e prædictis, *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhęa*. Horum prius ita perpetuum se comitem adjungit, ut unicum tantum viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nulla superveniente Salivatione: Posterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac specie laborantes non ita certo discruciat. Utrum providens natura has evacuationes idcirco substituerit, quod in pusillo hoc, ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus, ac magis fastigiatis generis *Discreti*, nullus definio, cum Historiam tantum scribam, non solvam Problemata. Hoc certo scio, quod non solum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, sed etiam quod quæ per illas fit evacuatio, tam est necessaria, quam sunt vel Pustulæ, vel faciei, & manuum intumescentia.

Dicta *Salivatio* nonunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi postridie, biduove præterlapso. Materia primo tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conspurcante.

cante. Neque ſane multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi, qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita male oleat. Die autem fere *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta ægerrime excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tuſſit ſubinde inter bibendum, & potus per nares revertitur; atque ab hoc die ceſſat ut plurimum Salivatio; licet aliquando, (rarius tamen id accidit) ubi per diem unum, alterumve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminio recrudeſcat. Dicto autem die, undecimo ſcilicet, tumor faciei una cum Salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumeſcere ſolent, aut debent.

Diarrhœa non ita mature infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque vero tempore ingruerit, niſi ante ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris a primo ſtatim inſultu ad eruptionem uſque præcipue dominatur; qua peracta inducias fere dat uſque ad puſtularum maturationem & tempus, in quo pus conficitur, quo demum elapſo, prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori, ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera, ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus recte tractetur, superveniunt, jam proxime diſſeremus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta, quæ die *octavo* in genere *Diſtincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto ſemper a primo morbi inſultu computandi initio) maximum

mum ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere, magiſque adamuſſim expendi debere, cum liquido conſtet, maximam eorum partem, qui utrolibet morbi (ſc. *jam deſcripti*) genere intereunt, præfatis ſingulatim diebus defungi. Primo enim qui *Diſcretis* Variolis laborat æger, cum ſatis prompte ſudoribus diffluat, (quod hic in adultis fieri ſolere jam diximus,) ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intro aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito; (atque hæc eo facit lubentius, quod tum ab hac Methodo in principio ſibi melius videatur habere, tum etiam ad male fundatam Aſtantium opinionem propius accedat,) Tandem vero eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularem elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *octavo*, quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida e contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licet interim rubeſcant puſtulæ, atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc uſque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubito, ſuaque ſponte evaneſcit, neq; remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidiſſimis, revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parce reddit, ac frequenter; ac tandem pauciſſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hic eſt notandum, quod, ſi paucæ compareant Variolæ, hyems ſi fuerit, æger ætate provectior, aut venæ ſectio fuerit celebrata, regimen illud calidius, in quod jam animadvertimus, non ita certo faciei turgeſcentiam

im-

impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver, æstasve fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.

At vero in *Confluentibus* maxime periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc fere tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte sua, nisi faciei intumescentia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum, insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantum, sed faciei insuper, & manuum intumescentia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino requiruntur; quarum utralibet si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam vero nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi a regimine præfervido disjecta, fractaque, atque eo usque accensa, ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non amplius competat, (ut quæ sudoribus importune extortis debentur mala, jam taceamus,) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum, alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente, vigenteque; quo quidem vix aliud est minus fallax Convalescentiæ προγνωςικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit, materia Ptyalismi, quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis & facile excreabilis, viscida jam facta, & tenax, ægro suffocationem inten-

ten-

tentat; Potus, quem assumit, in pulmones fere dilabitur, unde cum Tussi violenta per nares rejicitur, voce est rauca, somnolentia, & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eo, quem jam diximus, die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v. g. a nimia sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus, ac furibundo nisu injectas prehendentium, & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem causa effectum longe diversum, seu contrarium, ut videtur, producit, Affectum sc. *Comatosum*; ita ut æger nunquam ferme evigilet, nisi continuo pulsu excitatus.

Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peste, laxata inflammationis vi sanguinis compage, *maculæ purpureæ* se ostentant Pustulis interspersæ, mortis fere semper prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aeris Constitutio morbo isti Epidemice grassanti præ cæteris favet. Aliquando in pustularum summitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio vero subsidentes, se produnt variis in locis; quæ cum nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuscum colorem acquirunt, posteaque pedetentim subflavum illum, qui variolis genuinis, ad suum morem obtinentibus, naturaliter competit, quod satis liquido cernitur in illa, quæ circa morbum hunc versatur, praxi, in quo omnia Symptomata eo sunt mitiora, quo magis pustulæ

ma-

maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque e contra.

Adolescentum porro, & ætatis flore vigentium, (præcipue si vino, aut alio quovis liquore spirituoso se nimium impleverint) usque adeo in hoc morbo nonnunquàm sanguis accenditur, furitque, ut per Arterias, & vesicam viam sibi faciat, & qua data porta ruat; quo quidem *mictu sanguineo* vix aliud symptoma pejoris notæ, atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem insuper causa nonnunquam, licet rarius, sanguis e pulmonibus ejicitur. Utraque vero Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit; pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atq; ejus sunt generis, quæ in maxime *Confluentes* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idq; in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata, quæ a προφάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, si nempe æger a frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter jus, fasque vena fuerit pertusa ad ingentem sanguinis amissionem, aut alvus nimia Catharsi subducta, unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt, & derepente considunt, superveniente insuper *Diarrhœa*, a qua ægro (adultus si fuerit, ut supra innuimus) ingens est discrimen, & anceps morbi exitus, materia sc. Variolosa introversa, ita ut natura eidem per cutis poros debite exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit, quod faciei, manuumque tumor ab his retunditur, qui non minus

in bonis ægri rebus est censendus, quam ipsa Pustularum eruptio, nisi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ vero a suscepto frigore pendent symptomata, raro admodum occurrunt; si cum illis conferantur, quæ a contrario, calidiori nempe regimine, nascuntur; Cum enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quam ab altera.

Qualis vero sit hujus morbi essentia, ob naturalem, & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectus defectum, nescire plane me fateor; veruntamen prædicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare, *Inflammationem* eum esse (a cæteris tamen Inflammationibus specie diversam) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos, tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat, coquatq; quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & sub Abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter, ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur, notandum est, duo esse hujus morbi tempora; quorum primum *separationis* est, secundum *expulsionis*. Atq; primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione transigitur, quod tribus, vel quatuor primis diebus peragi solet, quorum decursu natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas seligat, congregetque, quæ sanguinem lacessunt, atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto pristina quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur. *Separatione* sic ope ebullitionis in sanguine peracta, *Expulsio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis

abscef-

abſceſſibus, in carne perficitur. Sicut enim a natura abſceſſuum ſua ſpecie non abludunt, ita parem cum aliis cruditatis, maturationis, atque exareſcentiæ ſtatum percurrere ſolent; quę omnia ſi rite, atque laudabili modo abſolvant, & exequantur, in tuto res eſt, cum exinde curationis ſumma dependeat; ſin minus, omnia peſſum ruitura ſunt. Et quidem poſtremum hoc negotium, priori illo *ſeparationis* opere, tanto plus temporis ſibi vendicat, quod prius illud in tenui, fluidoque corpore tranſigatur, atque in ipſo (ut ſic dicam) naturę foco; poſterius autem denſo, ſpiſſoque theatro, atque a vitę fonte paulo remotiori, partes ſuas exequi cogatur.

His ita pręmiſſis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æqualis ille tenor ebullitionis in ſanguine conſervetur, qui neque nimis propere ſeparationem nimia ſua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non ſatis idoneam pręſtet. 2. Ut abſceſſuli, puſtulæve ſumma cura ſuſtineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in ſe materiam omnino avehant, ipſæque etiam evaneſcant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus, ſolicite imprimis cavendum eſt, hoc tempore pręſertim, ne nimium aſſurgat ebullitio, ſive id fiat ex congeſtis ſtragulis, ſive ex aere loci, in quo decumbit ęger, igne nimium excalfacto, ſive ex calidorum medicamentorum, & cardiacorum uſu; præcipue vero ab his cavere oportet, ſi æger in ætatis flore conſtitutus fuerit, vel ſanguinem habeat generoſiori potu nimis exaltatum, vel anni tempeſtas aut Verna ſit, aut ſaltem ultra ęſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim, lentiſque gradibus peragi debebat, ut ad univerſalem quandam deſpuma-

tio-

tionem opportunius pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod forte contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas alias Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis, quæ ad ſeparationem minus opportunæ ſunt, aliarum illuc propendentium motus earum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulſioni minus accommodæ. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutius natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certius, atq; univerſalius eadem *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illa ſic abſoluta curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimum ut dependeat neceſſe eſt, uti ex methodo contraria contrarius plane rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur; ſicut ex præcoci fructu nihil frugi, cum frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus genuina ſoboles eſt hujuſce excretionis) eliminentur, vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidaque cuſtodia Variolæ nimis protruſæ in unum confluant, fœdo certe ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc, & hujuſmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamq; debito ordine, ac via tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim, vegetiſque temperamentis) noſtra ope, noſtris artificiis,

atque

atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optime inſtructa, ſuis operibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſane vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quod Variolæ primo non eruperint, etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primum laudabiliter, & cum ſumma ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmature detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt, atque periculoſum, calidioris regiminis, vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita e contrario non minus vacat periculo, mediantibus venæ ſectione, clyſteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimum impediatur. Licet enim vulgare illud, atque tralatitium argumentum, quo adverſus Phlebotomiam, aliaſque evacuationes utuntur (nempe quod non liceat a circumferentia ad centrum movere humores, cum natura in hoc morbo contrarium affectare videatur) nullarum plane virium ſit; eo quod ex earundem uſu contrarius omnino effectus, ſubitanea ſcilicet variolarum eruptio, ſæpiſſime conſequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu ſunt, quæ vehementer ſuadent, ut, ſi quidem ullo modo vitari poſſit, ab hac praxi manus abſtineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per haſce evacuationes non tantum ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes deſpumandæ accurate ſecerni debuerant, verum etiam illud ipſum ſubducitur, quod cœptæ ſecretioni quaſi pabulum continenter ſuppeditaret; unde ſæpenumero contingit, ut variolæ primum laudabili impetu erumpentes (eoque fortaſſe melius, quod evacuationes jam

dictæ præcesserant) paulo post ex improviso quasi repercussæ detumescant, idque ob eam potissimum causam, quod materia desit, quæ quasi a tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet. His vero non obstantibus, si vel minimum suspicari liceat variolas mox erumpentes e Confluentium genere futuras esse, utile prorsus erit, ut non solum sanguis quam primum mittatur, sed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fuse dicendas.

Tandem ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata parvorum abscessuum, sive pustularum ope amandatur, atque expellitur; nempe illud hic agendum est, ut pustulæ debito modo sustineantur, quo rite, atque ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, imprimis periculosum esse, si æger præsenti Febre, at pustulis vix dum apparentibus in ipso *separationis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim, quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peracta jam *separatione*, atque relegata ad carnosas partes materia, ab intestino tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo statu, & quasi textura indutus, ἀπαθὴς est, facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeo levissimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis est; quæ quidem nova ebullitio, non uti prior illa, *separationem* jam molitur (illam quippe peractam supponimus) verum illius loco non tantum sympto-

mata

mata superius memorata excitat, sed & cœptam per pustulas *expulsionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam secretæ, atque in corporis ἕξιν depositæ, vehementi illo, rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptæ in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosæ ultra gradum suppurationi debitum excalfactæ minus commode illam exequuntur; vel denique fortassis oborta hac nova ægritudine, sanguinis œconomia, ipsarumque carnium tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulsam vincere, eamque solenni more abscessuum coquere nequeat.

Interim non usque adeo nos illuc intentos esse oportet, quo ebullitionem nimiam in sanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo pustularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus, naturalis sit oportet, atque ejusmodi, qui carnosarum partium temperiei conveniat, quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur, in quam incerto, lubricoque sit loco, tum morbus ille, de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare ausim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter sese exerceret, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam satagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupide arripiant, atque coram iniquis judicibus causam dicentes, severissimam sententiam facile eliciant;

eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimentur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id, quod viris literatis indignum prorſus eſt, imo & vilioribus Artificibus, modo probitatem colant. Hinc porro cernere eſt, quod minus mirum ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis, & ſatagentibus, res male ſæpenumero ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ muliercularum ingenium, atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cum anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id quod prudentem profecto, atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomia minus opportune celebrata, vel admiſſo frigore puſtulæ reciderint, vel facies, ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt: Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus, aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenuior eſt, & vim calidioris ſtimuli facile ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda eſt, quam prægreſſæ venæ ſectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus ſatisfacere poſſint, dicta ſunto.

* Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propius accedam: Quam primum manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ægro aura liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cereviſiam vero tenuiorem

pane

* *Curatio*.

pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac subinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris, neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam, rusticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto, & contuso vescatur, modo cautum sit, ut eo per vices utatur, & modice, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinus inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est, ac naturalis, temere propellere nonnulli satagunt; Cum pro certo habeam, eo magis universalem fore materiæ variolosæ separationem, quo tardius istæ prorumpunt: proinde & securiores possumus esse, ne se denuo intro condant, & rectius maturescant: cum, si ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc, atque inconcocta, quæ ad instar fructuum præcociorum inani spe lactat. Adde, quod ab hac nimium festinata diligentia periculum est in calidioribus præsertim temperamentis, ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum supplent vicem, ne natura nimis incitata, coactaque, universam pene corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, nisi plus æquo properasses, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porro non ideo statim foras propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat, angiturque; cum ne vel una quidem instantia possit ostendi, quempiam ideo interiisse, utut graviter ægrotaverit,

quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iisdem serius ocyus extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore, & remediis Cardiacis præmature ingestis fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus, & temperamento sanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita, ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse, ut eidem e contra obicem ponerent. Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quam qui materiæ Variolosæ separationi rite peragendæ par esset, concitato, certa tantum quædam morbi indicia se prodidere, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultra efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis solicitarentur, donec tandem sanguine ad moderatam, debitamque temperiem redacto, concessa scil. Cerevisia tenuiori, demptoque partim stragulorum, quibus torrebatur, onere, pustulis exiturientibus commodam viam stravi, atque ægrum in tuto, favente Numine, collocavi. Neque magis, si quid ego judicando valeo, ab illis stat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modo cubiculi ambitu se contineat, quam ab his, qui adeo præmature, atque intempestive Cardiaca ingerunt. Etenim *Sanguinis mictus*, *maculæ purpureæ*, & reliqua symptomata lethalia, (de quibus supra) eo tantum nomine, præsertim ætate florentibus, superveniunt, quod nempe lectulo præpropere nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, recte exhiberi potest Cardiacum aliquod blandius, unica saltem vice, quo exigantur pustulæ. Inter ista, quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia sunt *Laudanum Liquidum*, *Diascordium*,

dium, *&c.* si in pauca quantitate Aquis Cardiacis appropriatis admisceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cum sanguini æstuanti frænum injiciant, Natûra materiam morbificam opportunius, atque liberius ejicit, atque amolitur. Neque etiam consulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhæa*, atque illud, ut videtur, indicante. Licet enim, quod antea innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhæa*, (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus a massa sanguinis per primos dies exagitati, atque æstuantis in intestina exoneratis) non tamen hic magis deerit natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, sua jam sponte sistetur Diarrhæa) quam solet in halitibus istis controvertendis, eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum vero est, quod si ad adolescentem vegetiorem accersor, qui insuper liberaliore sive vini, sive liquoris cujuscunque spirituosi compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad frænandam sanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quam Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis e brachio mittatur: Quod si non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinducta enim Inflammatione ista, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum fervor, intenso illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non raro in vesicam vasorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque ægrum e medio tollunt. Atque

hæc de illis, quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primum eruperint Pustulæ, jam proximo diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an vero *Confluentium*; cum longo hæc intervallo ab invicem distent, quantumlibet conveniant quoad symptomata quædam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quæ in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant, evanescentia; de genere *Discreto* mihi constet; Ægrum Cerevisia tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo, quem supra descripsimus. Atque si tempore Æstivo, eoque calidissimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorsum attineat ægrum in lecto jugiter stratum, obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius singulis diebus per aliquot horas de toro surgat, ea lege, ut tam loco, quam vestitu frigoris pariter, ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto a cubili quandoque abstinente, morbus minori cum molestia, ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quam si eidem continenter affigatur? quod non modo ægritudinis tædium adauget, verum etiam Febrilem æstuationem fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quod si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior Exanthematum eruptio perpetuo decumbendi necessitatem ægrotanti imponat, prospicio, ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quam quibus in prospera valetudine uti solebat, accenso interim non nisi hyeme incumbente, mane, & sero foco mediocri. Neque etiam

exigo,

exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat; nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſupra allatis, tum ipſa experientia fretus, fidenter affirmo non abſque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo, cum halituum a materia jam in pus converſa prodeuntium eruptio liberior a puſtulis tandem cruſtoſis, ac duriuſculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini ſemicocti cochl. 5, vel 6*, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur. Et ſane jam nunc, neque prius, Cardiacis locus eſt. Eodem pariter tempore Diæta paulo calidior, & Cardiaca magis poſſunt concedi; juſcula v.g. ex pane, & cereviſia ſaccharata, e farina avenacea cum cereviſia, & ſaccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere ſcil. *Diſcreto*, ac leniori, ſi æger hac Methodo, ac Diæta, utriſque moderatis, ſe tractari patiatur; niſi forte inquietudo, vigiliæ, aut ſymptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici uſum ſubinde ſuadeant.

Hæc ſane, reclamante licet immani iſto, ac male fundato hominum præjudicio, quod ex adverſo militat, vera eſt, ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit demum, me vita functo. Et licet non negem, multos regimine admodum oppoſito tractatos nihilominus convaleſcere, fatendum eſt tamen (& ſane dolendum etiam, ſi nobiſcum reputemus, quam omni prorſus periculo vacat ex ſua natura hoc *Diſcretum* genus) plurimos etiam interire: quin & alii complures fatis pariter concederent, niſi vel a frigidiore tempeſtate, in quam incidit morbus, vel a Phlebotomia (aliter ſupervacanea, atque inutili) nuper celebrata ſervaren-

rentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum; vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahere; quod quidem licet in hac specie per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat, confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tum tumoribus elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeo periculosam, atque ancipitem reddit.

Ex dictis (ut obiter attingam) facile erit vulgare illud Problema solvere; qui fiat scil. ut perpauci adeo e plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur, qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quam quod ob rem domi angustiorem, & agreste vivendi genus vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato, ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diascordii*, *Decocti* C. C. *&c.* usum didicere, quam in seculis *indoctioribus* quidem, at magis *sapientibus*; cum in singulis ferme ædibus reperiatur stolida aliqua, ac sciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si *confluant* Variolæ, periculosæ plena res aleæ est; arbitror enim ego genus hoc non minus ab altero illo discrepare, quam ab hoc ipsa pestis, licet apud hominum vulgus, quibus nomina, & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura, ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam

di-

dictum est. Quamvis autem species hæc ex sua natura majorem sibi vendicet refrigerationem, quam altera ista, ad promovendam tamen faciei, ac manuum intumescentiam, (sine qua de ægro actum est) & pustularum elevationem, atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abstinere nequeat, expedit, ut in eodem contineat & se, & manus etiam suas, modo stragulis modice contectus sit, & concessa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio suo transferendi, ut in genere *Discreto* innuimus. Præsertim vero morbo exeunte, cum jam appetat *Febris Maturatio*, non tantum hac libertate privandus est æger, sed monendus etiam, ut ea utatur, quin & versandus persæpe nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur sudores, quibus amandatur lenis iste humor, quo diluendæ sunt Variolæ, ut mitescant.

Quandoquidem vero, ut diximus, *Ptyalismus* hanc speciem jugiter comitatur, qui cum e præcipuis sit Naturæ evacuationibus, atque hic in ejus locum, quæ per pustulas fieri debuit, substituatur, (quæ quidem per pustulas evacuatio in hac specie humili, ac depressiore non æque atque in altera procedit) summopere annitendum est, ut dicta Salivatio in vigore perstet, & conservetur, nec ante diem suum sistatur, vel remediorum calidorum usu, vel a cerevisia tenui, aut simili alio liquore liberaliter hauriendo ægrum arcendo. Jam cum Ptyalismi mos sic naturaliter se habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum, aut alterum omino desinat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrico sunt ægri res. Nam cum faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nun-

quam

quam non eo ipso die dispareat, si Salivatio eodem pariter tempore se subducat, æger materia Variolosa jam putrescente, ceu veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta, per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi forte (quod fit nonnumquam) manuum intumescentia, quæ ut serius quam illa faciei se ostendit, ita tardius recedit, ejus sit molis, ac momenti, ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hic est, tamque necessaria, admodum promovetur, si ægro affatim propinetur Cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad sudores provocet.

Præter hæc vero, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, qua hæc Variolarum species alteram illam longe superat, & sustentetur *Ptyalismus*, (necessaria nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuscunque: quæ licet ob vim, qua donantur, incrassantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modo æger pubertatem excesserit. Sanguis enim Infantium, Puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumque satis bene dormiunt) cum mitius ferveat, minus hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu *Diarrhæa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura instituit, cum ægri damno sistitur. Adultis vero *Paregorica* Medicamenta, si frequenter usurpentur, hæc adferunt commoda. Primo, somnum moderate conciliando, efferam minus sanguinis ebullitionem, ac proinde Phrenesim cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum usu Faciei, & Manuum intumescentia, quam insignem in hoc morbo natura habet evacua-

tio-

tionem, rectius procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cum non raro justo citius detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usque naturæ terminum suffulcitur, & protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportune ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hisce propagatur, qui licet vi medicamenti ita fortiter incrassantis ad horas aliquot sistatur in quibusdam, mox tamen aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuo natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quin etiam animadverti, *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citius, cum ingenti ægri periculo minui solet, exhibitis plus semel *Paregoricis*, de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, desiisse. Propino ego ut plurimum, vel *Laudani liquidi* guttas 14. aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥i. in *Aq. flor. Paralys.* vel simili stillatitia solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modo incommodi nihil, sed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientia didici. Expedit vero, ut censeo, paulo temporius, quam aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facile enim observatu est in Variolis pessimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxysmum* vesperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere, quæ, si *Paregoricum* hora sexta, septimave vespertina sumatur, aliquatenus præcaveri possint.

Proximo loco, cum in Variolis *Confluentibus* haud minus certo *Infantes Diarrhœa* comitetur,

quam

quam *Adultos Ptyalismus*, natura, ut supra ostendimus, alterutram harum evacuationem materiæ morbificæ eliminandæ ubique constituente, ut nec hic *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhææ* frænum injicio, cum utrumque ex æquo sit absurdum: Male locata interim imprudentium aliquot mulierculArum opera in sistenda hujusmodi Diarrhœa, multa infantium millia letho dedit, dum falso secum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum specie, atque in *Distincta* discrimen apportare; nesciæ scilicet, *illic* tantum officere Diarrhœam, ubi per pustulas fit evacuatio, *hic* vero naturæ opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missa itaque Diarrhœa, καὶ τῇ φύσει ex præcepto Divini senis συμπράττων, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superius Adultis, Diætam istis concedo.

Ultimis morbi diebus, cum facies ob pustulas crustosas, duras, aridasque ferme riget, eandem *oleo Amygdal. dulc.* inungo persæpe, tum ad mitigandum dolorem a rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberius exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cum *Olea, Linimenta*, *&c.* id tantum agunt, quo tardius evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus, excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit, ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valde metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minus exacerbatæ nullam qualitatem Causticam contraxere.

* Jam vero, licet Methodus hæc (si caute scil.

ac

* *Curatio Symptomatum.*

ac prudenter circumſtantiis particularibus accommodetur) prædicta illa a natura abhorrentia, atque periculoſa ſymptomata præoccupet, & ſecurum, atque perbenignum morbum reddat; a quacunque tamen cauſa exorta ſint hæc, me nondum accerſito, neceſſe habeo in aliquibus, quæ hic ſubnectam, alia via inſiſtere; eadem ut ſubmoveam, atque debellem.

Imprimis igitur, ſi in *Diſcreto* genere ob regimen juſto calidius, & continuos ſudores, ægri facies die *octavo* non intumeſcat, (puſtulis interim ſatis denſe ſe exerentibus) ſed flaccida ſit, & palleant puſtularum interſtitia; in caſu poſito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compeſcendum ſanguinis ὀργασμὸν velis remiſque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum e veſtigio hauriendum præcipio; quod quidem ſomnum blande conciliando (niſi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem ſanguinis ferociam, ſanguinem una cum calore ad faciem, prout morbi ratio poſtulat, tempeſtive determinat. Quod ſi eo uſque proceſſit malum hac προφάσει ortum, ut ſudor, qui huc uſque copioſe manavit, ſponte ſua defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi queratur ægritudine, urinam paucam, at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cum in propinquo mors ſit) ægro ſubveniri poſſe autumo, quam vel Narcotica affatim exhibendo, vel ſanguinem liberaliter extrahendo, corpuſque auræ exponendo. Et profecto haud ita temerarium, atque ἄτοπον videbitur, quod jam propoſui, ſi ad illos animum advertamus, qui ob copioſas narium Hæmorrhagias ſubito ingruentes) ferreas imminentis lethi manus ſalvi evaſere. Illud inſuper eſt perpendendum, quod in extremo hoc agone non idcirco inſtat mors, quod

pu-

pustulæ intro recedant, (extant enim hæ, eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente ægro) sed quod facies non turgescat: ad promovendam vero hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est, quod ad sanguinem contemperandum facit (Venæ sectionem autem, & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessario æque, ac Paregoricorum usus, atque ob easdem plane rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide* Variolis superveniente, (cum nullum hic symptoma frequentius occurrat) Venæ sectionem statim suaderem, sed in illa tantum, quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copia satis magna comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeo efferus est, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat, donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cum enim ita se res habent, Medicus ad conscientiam suam potius, quam ad incertam famam se componens, vel sanguinem, ut ante dictum, detrahere debet, vel ut æger aere liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut satis efficeretur, sæpe mihi visum est in tali agone phrenetico, ut æger lecto aliquantisper exsurgeret; quo facto plures a morte liberavi. Præter ista vero, quæ oculis ipsis usurpavi, innumera sunt illorum exempla, qui his modis quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus utuntur homines ita affecti) atque e lecto dilapsi aeris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam

pre-

precibus a nutrice emendicatam hauserunt, adeoque felici errore salutem jam plane desperatam consequuti sunt.

Unicam hic loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi, cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, circa mediam æstatem Variolis correptus est, iisque paulo post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ægrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verum dum paulo diutius moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes, & anni tempestatis, & habitus ægri, crassi scil. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, e lecto sublatum, ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato. Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quędam vitæ indicia conspicari sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit; adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid satagens, ægrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; proximo loco, si in Variolis *Confluentibus* Saliva eousq; excocta sit, & viscida ob calorem præcedentem, ut tantum non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut supra diximus, die non insolens est) *Gargarisma* necessario in usum trahatur, &, ut sæpe die, nocteque syringa in fauces sedulo injiciatur, serio imperandum. Componatur vero illud e Cerevisia tenui, vel aqua Hordei, cum melle Rosarum. Vel sequens usurpari poterit: ℞: *Cort. Ulmi* ℥vi: *Rad. glycyrrhiz.* ℥ss. *Passular, enucleat. n.* xx, *ros. rubr. p.* ii. *coq. s. q. aq. ad* lib. iss. *co-*

latura dissolv. Oxymel. simp. & mel. rosar. aa. ℥ii. *M. s. f. Gargarisma.* Quod si æger rite fuerit tractatus, *Ptyalismus* etiam cum jam cœperit imminui, ita pulcre suo fungetur munere, ut hoc remedio opus non fuerit. Et profecto ubi eo res rediit, ut æger singulis momentis a suffocatione periclitetur, stupore obrutus, & spiritu fere undequaque præcluso, non satis tuto huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportune, ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infusione Croci Metallorum*, sed dosi paulo majori, sc. *ad* ℥iss; quando ob eximiam, qua laborat æger, stupiditatem, minor dosis haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ discrimen conjiciet. Sed neque huic remedio satis fidere possumus, atqui (quod vere dolendum) aliud adhuc certius desideratur ad truculentissimum hoc symptoma debellandum, quod solum, ac suo marte eos fere omnes jugulat, quotquot in hac variolarum specie *die undecimo* intereunt.

Cætera, quæ in hoc morbo accidunt symptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*: e. gr. ut *Phrenesis* antedicta, a nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eadem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, & ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores a sanguine regiminis, ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magna copia, ac vi illic impelluntur) facile occurritur.

Eadem hac sanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi sublatas: Sed neque hac, neque alia Methodo quacunque, vel *mictum sanguinis*, vel

violen-

violentam ejusdem e pulmonibus eruptionem adhuc sufflaminare potui; utraque vero Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus observare licuit, indubie mortem prænunciat.

In *Urinæ suppressione*, quæ juniores, ac vegetos nonnunquam incessit (a confusione sc. magna, & spirituum ἀταξίᾳ ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem, & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accersivi, sed nihil æque feliciter hic mihi cessit, atque e lecto eximere ægrum, qui postquam adstantium manibus suffultus cubiculum bis, terve circumambulaverit, mox urinam satis copiose reddet, haud parvo cum levamine. Testes hic possim compellare Medicos quosdam e familiaribus meis, qui in hoc casu ex meo consilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At vero, quæ a materiæ Variolosæ repercussione ob frigus extremum, vel evacuationes indebite factas, proveniunt symptomata, usu Cardiacorum, & conformi regimine sunt tollenda, qui tamen non ultra spatium, quo ista perstant, continuandus. Horum præcipua sunt Pustularum depressio, seu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Discretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Pustularum depressio mali quidquam ominatur, cum ea sit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iisdem laborantium, cum salutem ista adferat, non periculum. In utroque hoc casu potio Cardiaca ex *Aquis stillatitiis* appropriatis, cum *Diascordio*, *Laudano liquido*, *&c.* jure optimo concedetur, idque non tantum ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si æger de cordis dolore, atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, symptomata

hujus generis oppido rara sunt, si cum illis conferantur, quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minus culpato, debentur. Et quidem opinor rumorem illum, qui de crebra pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse, quod qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint, illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint, cum nihil sit hic præter morbi morem: Atque in genere *Distincto* idem suspicantur, quia sc. pustularum eruptionem, atq; augmentum ante diem expectant, cum non satis attenderint ad tempus illud, quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Ægro jam convalescēte, pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, circa diem nempe *primum*, & *vicesimum*, sanguinem e brachio extrahendum censeo, si morbus fuit vehementior, cum inflammatio, quam sanguini impresserunt Variolæ, sive adultus fuerit æger, sive infans, non minus Venæ sectionem indicet, quam colluvies, quæ eidem accrevit, Catharsin: quod satis liquet, *tum* a sanguinis colore, qui post atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum sanguini omnino similis, *tum* etiam a magnis istis inflammationibus, quæ post morbum hunc in oculos decumbunt, aliisque diris sanguinis excalefacti, & a morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancratice valebant, postea cum humoribus calidis, acribusq; in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At si pauciores extiterint pustulæ, Phlebotomia non opus erit. Post venæ sectionem Catharticum exhibeo ad tres, vel quatuor vices.

Ad hæc, ægro a *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & e lecto quotidie surgenti nonnunquam acci-

accidit *Crurum tumor* ferus, ac molestus; qui tamen vel sponte facessit post Venæ sectionem, & Catharsin, vel usu Herbarum Emollientium, ac Discutientium, (quales sunt *Malvæ, fol. Verbasci, Sambuci, Lauri,* cum *flor. Chamomillæ, & Meliloti*) in lacte coctarum, facile fugatur. Atque hæc de Historia Variolarum, quæ hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus, quæ insecutæ sunt, dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAPUT III.

Febris Continua Annorum 1667, 68. & partim 1669.

JAm ut de *Febre* illa dicam, quæ durante *Variolosa* hac *Constitutione* dominabatur, & cum Variolis ingressa, stetit cum iisdem, ceciditque: Ita se hic res habuit; Doluit æger in regione, quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit, ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc speciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Petechiæ, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua sanorum similis non raro comparuit, nisi quod quandoque albida, sicca rarissime, nunquam vero nigra. Æger in spontaneos, eosq; effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis, & regimine provocabantur isti, periculum erat, ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum insuper numerus augebatur, atq; alia symptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ separatio, quæ satis

videbatur laudabilis, *vel* ab initio, spem faciebat salutis; neq; tamen æger magis exinde in melius proficiebat, quam post διαφόρησιν, de qua prius diximus. Si minus recte tractaretur hic morbus, diutissime protrahebatur plerumque, neque Crisi aliqua facta, nec sponte more aliarum Febrium desinens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex, vel octo, nisi mors intercederet: *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat.

Ut vero Febris hæc ab ista aeris Constitutione Epidemica pendebat, quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profecto dicta Febris, si non eadem plane esset, ejusdem fere cum illis naturæ, atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodo symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ, vel effecta erant necessaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus, quæ cordis scrobiculo subjacent, si manus admoveretur, linguæ item color, urinæ consistentia, &c. Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem, quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat, atque in Variolis hisce, quoties scilicet *confluebant*. Cum insuper hæc Febris eo præcipue tempore sæviret, quo latius, quam unquam alias, quantum ego observavi, hic locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omnino sint prosapiæ. Id certo scio, Phænomena practica

omnia,

omnia, quæ Curationem respiciebant, eadem plane fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cum nulla essent in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abunde constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci, dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi est venia (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisa, atque illi cui maxime, sed ut hanc Febrim a cæteris distinguam) ut istam a similitudine, quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Utut vero Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eadem illam methodo debere curari facile sibi persuaserit, cum in his mediantibus Abscessulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur, eliminenturque; in hac Febre autem nonnisi per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *Sudores* profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cum natura non aliam hic evacuationem videretur designasse, quam *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhæa*, quæ sæpissime a radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis, atque eadem ad excretionem solicitantibus, exoritur (quod etiam in *Pleuritide* usuvenit, aliisque Febribus Inflammatoriis, ob sanguinis, particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur, satagentium) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præscripto ubique comitabantur: quibus cum symptomatici essent ipsi, *Salivatio*, quæ Critica alias erat futura, alio derivabatur; ita ut nisi evacuationem

aliam suggereret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem subiret.

Sed ut paulo ulterius progrediamur, quo & Febris hujus naturam rectius capiamus, & ea pariter substernamus, quibus *Indicationes Curativa*, tanquam immobili fundamento, superstrui possint; omnino animadvertendum est, quod in *Febre* illa, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemica* vigebat, materia, quæ a sanguine erat sejungenda, tantæ erat crassitudinis, ut separari nequiret sine prævia Digestione, qua ad debitam evacuationem disponeretur, (determinato scil. ad hoc tempore) idque vel διαπνοῇ paulo pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in symptomata periculosa assurgeret, atq; ebulliret, neque ex altera ita parum effervesceret, ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cum Febris Naturæ instrumentum fuerit ad hujus secretionis opus dedita opera fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur a sanguine segreganda; sed cum subtilissimarum fuerit partium, & maxime inflammabilium, (ita ut quandoque ubi summe exacuerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandula, aut parte aliqua externa sistebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primo in inflammationem, postea in Apostema pertraxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina, quæ ista, quæ carnibus infesta sunt, amolitur, sicut *Febris* ejusdem est machina, ad difflanda ea, quæ sanguinem male habent. Quo in casu Medicorum est, evacuationem

mate-

materiæ Peſtilentialis, quam per hos abſceſſus natura molitur, prout decet, regere; niſi forte quis magis conſultum eſſe putaverit, aliam aliquam evacuationem ſubſtituere, quæ magis penes illum fuerit, ejuſque arbitrio certius obtemperaverit, quam illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda *Variolarum* materia, licet ea ſpecies ſit inflammationis pinguioris, ac magis craſſæ, quæ per puſtulas ubique ſparſas ejicitur, *Carbunculorum* loco, ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam caſu Indicationes Curativæ eo ſunt dirigendæ, ut naturalis per puſtulas evacuatio rite adminiſtretur. Jam vero cum in hoc *Febris inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur craſſior illa materia, nonniſi prævia Digeſtione egerenda, ſicut in Febre ſuperius deſcripta, incaſſum Ebullitioni obſecundamus ad obtinendam hujuſcemodi Digeſtionem; quinimo e contra, haud leve eſt periculum, ne huic viæ inſiſtentes ſtimulos addamus morbo, cujus *eſſe* in inflammatione plus ſatis violenta conſiſtit, atque porro, cum natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis conſtituerit, quod in Febre Peſtilentiali & Variolis fieri cernimus (utut rebus aliis poſteriori huic morbo reſpondeat) neceſſario in hoc ſtabit rei ſumma, ut ſedetur *inflammatio* evacuationibus, & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens ſcopum, hujuſce Febris Curationem aggreſſus ſum, quæ methodo hac haud difficulter expugnata fuit.

* Ad ægrum accerſitus, mox ſanguinem e brachio educendum curavi; modo nimia debilitas, præſertim vero provectior ætas, non contra indicaret; & Venæ ſectionem inſuper alternis diebus ad duas adhuc

* *Curatio*.

adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* e lacte, & saccharo, vel simile injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens, vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; ℞ *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralys.* an. ℥iiii. *Syr. de Limon.* ℥iss. *Syr. Violacei* ℥i. *Cap.* ℥iii. quater, vel quinquies in die, & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro Potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* jusculis vero e carne pullorum, vel alia quacumque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi, ne se in lecto assidue contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidie; quando observaverim in hac Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatismo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ sectio, & Refrigeratio primas obtinent) medicamenta summe Refrigerantia, & repetitam sæpissime Phlebotomiam ne hilum prodesse, dum interim æger lecto indesinenter affixus ejus calore torreatur, æstate præsertim. Quocirca nec sudores, quibus subinde diffluebat æger, ab hac methodo refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumpta a plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuria pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magistra didici, ægrum non modo nihil exinde commodi capere, sed e contra vehementius incalescere; ita ut non raro *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque pessimi ominis symptomata mox hujuscemodi sudores exciperent, quæ non tam a morbi *malignitate*, quam *sinistro regimine* oriri videbantur.

Si e

Si e contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimode adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectissime, ac maxime naturaliter expediri; hæc habeo, quæ pro me militant, præter certissimæ, ac constantis Experientiæ testimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores, qui a prævia Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando, præparandoque ut per διαφόρησιν eliminentur, natura certo aliquo, ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimvero longe aliter hic se res habet; æger enim a primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omnino omnibus sit habenda fides, morbus hicce a nudo potius calore, & sanguinis æstu, quam ab humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem e sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre pariter, atque in multis aliis reperiri, quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cum non minus sudores respiciat, quam Dejectiones, tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda*.

Stante hac Constitutione, accersebar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petvvorthiæ* Medicinam cum laude

fa-

facit) hac Febre cum effusissimis sudoribus, & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrum familiaribus, Vena secta fuit, surrexit e lecto, absterso primum sudore, Medicamentis, & Diæta Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis, atque periculosis symptomatis mox difflatis, & cum eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissime comitabatur, me a dicta Methodo vel latum unguem dimovit; quinimo expertus sum (cum sc. ab halitibus inflammatoriis e sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æque conducere, atque Venæ sectionem, & sanguinis contemperationem, *aqua Hordei*, *sero lactis*, atque aliis supra nominatis procurandam.

Hæc sane Methodus optime mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cœteris mihi videtur. Non quod ego nunquam via longe contraria incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis, & calido regimine, ægro nihilominus a morbo sæpe liberato, ita tamen, ut mihi semper videretur is non mediocre discrimen adiisse, nulla id suadente necessitate. Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numerosissimæ scatebant; sitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensius urgebat; Lingua, quæ alias humida solebat esse, neque a sanorum lingua, nisi quod, ut diximus, subalberet aliquantisper, multum abhorrens, sicca in hoc regimine, arefactaque, quin & nigra sæpe comparebat. Postremo illi ipsi sudores,

quos

quos Cardiacorum uſu extorquere ſatagebant, tandem eorundē ope penitus intercidere: Exacta enim per corporis habitum nimis larga ſeri copia, ſanguis humori iſtiuſmodi ulterius ſuppeditando par non erat, cumque iſta, qua dilui debuerat, humiditate in ſolidum jam ſpoliaretur, exareſcebat protinus æger; atque in externis partibus conſtringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre obſervare ſolet, donec tandem ſanguis humiditate ab abſumptis mutuata denuo repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, ſerum hoc recens ingeſtum, ac cum illo Febrem, a finibus ſuis pelleret. Quæ quidem Criſis erat coacta nimis, & nimis periculoſa, & (quod adhuc pejus) rarius etiam contingebat.

Jam vero, ut ſupra monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quæ ſoror ejus germana merito audiunt,) per *Salivationem* non raro fiebat; quæ quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eadem liberalius prodente tam maculas revera purpureas, quam Febrim ipſam evaneſcere oculis viderim meis. Oborta itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ vena pertuſa, nec injecto quæ fit Enemate; cum ab utraque periculum ſit, ne humor alio divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* elicienda operam navabant, ut e contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejuſdem eductioni officiebant.

Superſtite adhuc Febre hac, necdum extincta penitus, anno maxime 1668.* *Diarrhœa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemice graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, ut jam proxime

* *Diarrhœa*.

ine dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui Febrem esse cum *Variolosa* adhuc regnante; forma tantum diversa, atque alio se symptomate efferentem. Cum enim mihi constaret, rigorem, atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere, ex qua solebat ista, quæ tum depopulabatur Febris, verisimile mihi est visum, Febrem hanc ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc sollicitantibus; cum interim sanguinis massa ope hujus diverticuli a malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat, atque illæsa, nullo Febris visibiliter signo exterius se prodente. Ad hæc æger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma & *Variolis*, & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jam pridem ostendimus) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo sæpenumero externe in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejusdem omnino naturæ fuisse, atque essentiæ cum illa, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ sectio, & Medicamentorum, Diætæ atque Regiminis refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosæ* curatione usurpasse nos sæpe diximus, in sananda etiam hac *Diarrhœa* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo prompte cessit: Cum vero alia longe diversa tractaretur, sive exhibitis *Rhabarbaro*, aliisque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) sive

etiam

etiam Astringentibus; ex levi, sua natura, morbo in exitialem sæpissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669. *atque integrorum* 1670. 1671. 1672. *Londini*.

INeunte *Augusto* * An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina sine Dejectionibus*, uti etiam *Dysenteria*, quæ per decennium jam parcius comparuerat, grassari cœperunt; *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra *Augusti* cancellos stetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina absque dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perseverabant, & *Dysenterias* comitabantur, quibus etiam latius spargebantur *illa*; Superveniente vero hyeme tormina ista sine dejectionibus penitus disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos, quibus vigebat hæc *Constitutio*, qua nihilominus Dysenteriæ ἐπιδημικωτάτως sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quod scilicet *Constitutio* ista nondum ita perfecte in *Dysentericam* transierat, ut symptomata illa omnia, quæ Dysente-

ricos

* 1669.

ricos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cum jam redirent tormina; nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus cassa, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utique morbo comes, quæ non eos tantum invadebat, qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos, qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quod nonnunquam (at rarius id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc soluta alvo, nunc vero astricta; quæ cum illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysentericæ* nomine ab aliis distinguenda est; maxime cum, ut mox docebimus, a *Dysenteriæ* genio, atque indole in eo tantum recederet, quod *Dejectionibus* istis caruerit, quæ in *Dysenteria* indesinenter molestabant, cæterisque iis effectibus, quæ huic evacuationi necessario debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

* Anno vero subsequente vix dum ingresso, ipso nempe *Januario*, successere *Morbilli*, qui in dies auctiores facti, nullam fere familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Aequinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem ferme, quibus insurrexerant gradibus, paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanuere, non amplius visi per eos annos omnes, quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quod proximo anno ea

ipsa

* 1670.

ipſa tempeſtate, qua in præcedente eruperant, rari hac illac diſſiparentur.

Morbilli iſti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam ſternebant, quas ut a cæteris diſtinguam, ob Phænomena irregularia, inuſitataque a me obſervata (quæ poſtea in earundem Hiſtoria tradentur) a præcedentis *Conſtitutionis* Variolis longe diſtantia, *Variolas Anomalas Conſtitutionis Dyſentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licet morbillis longe infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante menſe *Julio Febres Dyſentericæ* prævalerent, Epidemice incurſantes; approximante vero Autumno, *Auguſto* ſcilicet, *Dyſenteriæ* poſtliminio revertebantur, atque omnia pervaſtabant, etiam inclementius, quam prægreſſo anno deſævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut prius. Verum enim vero his fugatis, *Dyſenterica Febris*, & *Variolę* hyemem omnem funeſtabant.

At circa initium *Februarii* * Anni inſequentis, ſubſtitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licet non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quam quovis alio tempore obſervaſſe me memini; a quo ſcil. expiravit *Conſtitutio* iſta, quam ſibi adeo faventem illas habuiſſe ſupra notavimus. Atque hæ pro more *Intermittentium Vernarum*, Solſtitio æſtivo vix præterlapſo, omnino evanuere. Incipiente menſe *Julio*, *Dyſentericæ Febres*, quam præcedentibus annis obtinuerant ſtationẽ, de novo repetebant; Autumno vero aliquantum provectiore, *Dyſenteria* jam tertio regreſſa eſt, ſed contractior, quam anno ultimo elapſo, quo ad ἀκμὰν perveniſſe videbatur; ſuperveniente autem Hyemi tertium etiam ceſſit,

N *Febre*

* 1671.

Febre Dysenterica, &c. *Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

* Cum vero, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni praecedentis morbus aliquis valde Epidemicus invalesceret, *Morbilli* scilic. exoriente Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longe, lateque propagare nequirent: Hac inquam de causa remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672.) cum solæ dominarentur Variolæ, *Epidemice* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuo invaderent, quæ redeuntibus jam quarto *Augusto Dysenteriis* mox facessebant; *Dysenteriæ* vero non pauciores tantum, quam prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porro *Variolis* hinc, indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus propelleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aeris ad *Dysenterias* progignendas minus facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, qua pari passu procedere valerent, secus atque iis annis, quibus *Dysenteriæ Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hic etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimo subsequente *Vere*, ut etiam *Aestatis* initio, huc, atque illuc deferebantur, longe tamen mitiores, quam pro hoc genere.

Verum enimvero quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum a clavo, pelli, non sta-

* 1672.

ſtatim dico, eum, qui pellitur, ac cedit, morbum in ſolidum evaneſcere; at vero rarius invadere: Durante enim hac *Conſtitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illa tempeſtate, quacum minus ei conveniebat; ex. gr. *Dyſenteria*, etſi morbus *Autumno* maxime proprius, unum fortaſſe, aut alium, licet raro admodum, *Vere* inceſſebat.

Satis itaque evicimus, quod per integram hanc *Conſtitutionem*, ſubintrante *Julio* (qui menſis certiſſima eſt *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernarum Februarius*) *Febres Dyſentericæ* graſſabantur, Autumno vero ſe jam propius admovente, *Dyſenteria* (morbus, ſi accuratius loqui velimus, vere Autumnalis). iiſdem ſuccedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dyſenterica*, & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantum Hyemem, ſed & ſubſequens etiam Ver, necnon Æſtatem illi conjunctam peragrabant, donec reverſo *Julio*, *a Febribus Dyſentericis* Epidemice prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices, dum vigeret prædicta *Conſtitutio*.

Obſervare inſuper eſt, quod ſicuti Epidemicorum quilibet in ſubjecto particulari ſuas habet periodos; *Augmenti* ſc., *Status*, & *Declinationis*; ita etiam *Conſtitutio Generalis* quæcunque, quæ huic, alterive morbo Epidemice producendo favet, pro ratione temporis, quo dominatur, ſuas etiam periodos habet, quatenus ſc. in dies magis, ac magis Epidemice graſſatur, donec ἀκμὴν attigerit ſuam, atque exinde iiſdem fere gradibus decreſcat, donec tandem penitus exolucrit, alteri *Conſtitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora ſunt omnia, ubi primum ſe oſtendit; quæ quidem paulatim miteſcunt, & in Conſtitutionis

Catastrophe tam sunt benigna, atque ἀφόρητα, quam patitur morbi natura, in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusius declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo, quem ipsi servarunt, ordine.

CAPUT II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669. se latius diffuderat, quam alio quovis anno, quantum ego observaveram, eam anni partem, quæ Æstatem fugientem, atque Autumnum imminentem complectitur, unice, ac eadem prorsus fide, qua Veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consuevit: Qui ab ingluvie, ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum facile cognoscitur: adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate, & angustia per alvum dejectio, Ventris, ac intestinorum dolor vehemens, inflatio, & distentio; Cardialgia, sitis, Pulsus celer, ac frequens, cum æstu, & anxietate, non raro etiam parvus, & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum, & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnopere perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant.

Est

Eſt etiam & *Cholera ſicca* a ſpiritu flatuoſo ſupra, & infra erumpente, idque ſine vomitu, vel ſeceſſu; cujus unicum dumtaxat exemplum me vidiſſe memini, ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa ſpecies mihi creberrime, & facto quaſi agmine ſeſe obtulit.

* Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientia edoctus, quod ſi hinc acres iſtos humores, fomitem morbi Catharticis expellere conarer, idem agerem, atque is, qui ignem oleo extinguere ſatagit, cum Cathartici vel leniſſimi operatio omnia magis perturbaret, & novos inſuper excitaret tumultus; & ſi ex adverſo medicamentis Narcoticis, aliiſque aſtringentibus in ipſo ſtatim limine primum humoris impetum compeſcerem, dum naturali evacuationi obſiſterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico viſceribus incluſo, bello inteſtino indubie conficeretur: Has, inquam, ob cauſas, media mihi via inſiſtendum eſſe duxi, ut partim ſcilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hac arte mihi a multis retro annis comperta, ac comprobata, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeo ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris poſſetici) capaciores aliquot cyathos æger tepide exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejuſdem quantitas pluribus *Enematis* ſucceſſive injiciendis inſervit, donec qua per ſuperiora, qua per inferiora, tandem omne juſculum abſumptum, ac denuo rejectum fuerit. Hiſce hauſtibus pariter, ac Clyſteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Viola-*

N 3 *rum*

* *Curatio*.

rum, *portulacæ Nymphææ*, eorumve alicujus, Uncia ſubinde admiſceri poterit; quanquam & citra ejuſmodi additamenta juſculum ipſum per ſe rem ſatis commode exequatur. Ita Ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpius onerato, atque, ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiterata Enematum injectione, humores acres vel foras eliminantur, vel retuſa acrimonia ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo, quod tres, vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit. Mihi hoc crebro in uſu eſt, ♃. *Aq. Paralyſ.* ℥i. *Mirab.* ʒii. *Laudani liquidi gutt.* xvi. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc, quam propoſui, diluendi humores via multo tutius, ac expeditius, quam quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgo inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cum ab *illis* tumultus concitatior, & ferocior evadat, ac omnia ſuſque deque vertantur; hæc contra hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum: ut taceam, protracto in longitudinem morbo, præter periculum ex ejuſmodi mora, qua in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facile accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At vero diligenter eſt animadvertendum, quod ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu, ac dejectionibus ad horas quam multas continuatis, puta 10, vel 12 fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis, recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt; quod non tantum exhiben-

bendum eſt urgentibus ſymptomatis, ſed etiam ceſſantibus Vomitu, ac Diarrhœa, mane, & ſero quotidie repetendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rariſſime tamen (quod ſupra dictum eſt) *Auguſti*, quo primum cœpit menſe, terminos exceſſit, ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſſimum illud, ſubtiliſſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus, atque ortu: Licet enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æque ac menſe præcedente, hoc morbo poſſunt corripi, nimia ſcil. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum: Quiſquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quocum ſolo nobis impræſentiarum res eſt, Phœnomena ſtudioſe collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occaſione prognatum, atque eorundem ſymptomatum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare, haud aliter ac ſi in aere peculiaris menſis hujus lateat reconditum, ac peculiare quiddam, quod ſpecificam hujuſmodi alterationem ſoli huic morbo adaptam, vel cruori, vel ventriculi fermento valeat imprimere.

CAPUT III.

Dysenteria partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

VEntris *tormina ſine dejectionibus* initio *Auguſti* 1669, ut ſupra innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dyſenterias*, quæ cum

iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant, nullæ vero sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemice amplius invadebant. Cum vero tormina hæc sine dejectionibus neque natura sua, neque illa, qua promptissime sopiebantur, methodo a *Dysenteriis* multum diffideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita fere semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cum vero annorum series eidem epidemice producendo nimium faveat, unum, alterumve, etiam quovis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, forte etiam maturius, (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit) plures aliquot incessere. Unde, perpauci licet fuerint, qui hoc corripiantur morbo, cum tamen id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteriæ* ita late depopulabantur; quandoque enim circa finem Hyemis, aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc, illumve vexabat.

Nunc cum rigore, horroreque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor (ut in Febribus solenne est) atque hunc brevi post ventris tormina; ista vero dejectiones: Sæpe vero nulla

ante-

antecedit Febris præſenſio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones ſubſequuntur: Semper tamen adeſt ingens cruciatus, & inteſtinorum depreſſio cum dolore, quoties exoneratur alvus; cum crebris itidem dejectionibus, & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu. Dejectiones *mucoſæ* ſunt omnes, non *ſtercoroſæ*, niſi quod nonnunquam ſtercoroſa interponitur, idque ſine dolore inſigni. Mucoſis hiſce dejectionibus intertexuntur ſanguinis quædam lineamenta; quandoq; tamen ne minimum quidem ſanguinis per omnem morbi decurſum iiſdē admiſcetur; quo non obſtante (modo frequentes ſint Dejectiones, cum ventris torminibus, & colluvie mucoſa) morbus haud minus recte *Dyſenteria* vocabitur, quam ſi una maneret ſanguis. Interea temporis æger, ſi vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incaleſcat, febricitat, lingua ſubalbida quadam mucilagine denſe obſita, &, ſi vehementius fuerit excalefactus, nigra etiam, atque ſicca: Proſternuntur admodum vires, diſſipantur ſpiritus, nullum non adeſt Febris male moratæ indicium. Non dolores tantum ſummos, atque ægritudinem adfert hoc malum, ſed, niſi perite tractetur, ingens etiam in vitæ diſcrimen ægrum perducit; cum enim jam imminutæ caloris vitalis, & ſpirituum copiæ a crebris hiſce dejectionibus ante exhauriantur, quam peccans materia poſſit e ſanguine exturbari, manuum, ac pedum frigore ſuperveniente, a morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetenda; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hac vice eluſerit, plura tamen diverſi generis ſymptomata miſerum expectant; v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permiſta conſpici ſolebant,

ſanguis

sanguis sincerus, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur, quod, cum corrosionis majorum aliquot vasorum, quæ intestina perreptant, argumentum sit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina a magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ, atque acris ad partes læsas affluxus copiosior, *Gangrena* insanabili afficiuntur. *Aphthæ* insuper exeunte morbo oris interna, faucesque sæpenumero obsident, imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto prius per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denuntiant. Quod si prædicta symptomata superaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quæque suo deorsum versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* desinat; quo facto, longe secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimum intestinis dolorem inferunt, alvi scil. fęcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cum Dejectiones *Mucosæ* eo tantum tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur, atque inde excernitur. Hic autem morbus licet *adultis*, maxime *grandævis*, haud raro exitialis, *Infantibus* nihilominus perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cum nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se ha-

habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur, quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est, cum fieri quidem possit, ut variæ enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur, cum in confesso apud omnes sit, quod quo profundius in quæcũque Naturæ opera penetramus, eo luculentius nobis affulgeat ingens illa varietas, & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissime superant: Adeo ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidat, neque voti per omnia compos reddatur; Convitia interim, (si quid judicando valet) pro repertorum vel utilissimorum quam fecit semente, certo certius sibi metenda proponet, idque eam tantum ob causam, quod primus invenit.

Porro observandum est, quod *Epidemici* omnes, ubi primum e Naturæ sinu emergunt, exiliuntque, quantum ex eorum Phęnomenis licet conjicere, principio magis spirituoso, ac subtili videntur inhęrescere, quam ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occasum vergunt, eo magis in dies crassi, atque humorales fiunt; Etenim quales quales demum fuerint inimicæ istæ particulæ, quas aeri intime permixtas *Constitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omnino par est, ut easdem majori agendi potentia per ea tẽpora pollere existimemus, quibus primum eruperint, quam postquam earum vires fuerint refractæ. Ita primis mensibus, quibus

gras-

grassabatur *Pestis*, nullo fere non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinanter extincti sunt, nihil prorsus mali præsentientes, cum, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre, atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostraverit: Ex quo abunde conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum, atque acutum fuisse, quam post principia; licet pauciores prima acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat, in humana corpora influxu. In *Dysenteriis* pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licet, si ad ægrorum numerum respexeris, latius in dies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant, quam ineunte morbo; symptomata tamen sub initio sæviebant magis, quam in *statu*, ac multò adhuc magis, quam in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero Ἔλαβε πορφύρεος θάνατος, καὶ μοῖρα κραταιή. Adde, quod quo diutius perseverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur, v. g. primo, quo invasit, Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum vero quod spectat atrocitatem, Febris intensionem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimo Dysenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ incessebant, principio magis spirituoso, ac subtili videbantur inhærere, quam quæ illas sequebantur. Etenim in primis Dysenteriis & conatus, & ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ vero Dejectiones, stercorosæ præsertim, & minores, & magis insolentes: Quibus autem

gra-

gradibus morbus in genere ſe promovit, iiſdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones vero magis ſtercoroſæ erant, donec tandem fatiſcente *Epidemica* hac *Conſtitutione*, Tormina vix perciperentur, Dejectioneſque *ſtercoroſæ* magis eſſent, quam *mucoſæ*.

* Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cum varia, quæ huic morbo accidunt ſymptomata, diligenter, ac mature mecum penſitaſſem, *Febrem* eum eſſe (ſui ſc. generis) in inteſtina introverſam deprehendi, cujus ope humores calidi, atque acres in maſſa ſanguinea contenti, atque eandem exagitantes, per Arterias Meſaraicas in dictas partes deponuntur; unde a vehementiori ſanguinis, atque humorum eo contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent operam, ut humores acres continuo infeſtantes expellant, mucus iſte, quo naturaliter obducuntur, ſingulis ſedibus, nunc parcius, nunc copioſius, una egeritur. Proinde ultro ſe *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quam ut primum acres iſtos humores ſecta vena immediate revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem.

Hac itaque Methodo ſum uſus; Quo primum accerſebar die, venam cubiti tundendam ſuaſi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi, & ſequenti aurora Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ℞ *Tamarind.* ℥ſs. *fol. Sennæ* ʒii. *Rhei* ʒiſs. *Coq. ſ. q. Aquæ, Colaturæ* ℥iii. *diſſolve Mann. & Syr. Roſ. ſolut. an.* ℥i *m. f.* Potio ſumen-

da

* *Curatio.*

da summo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei pauca quantitate parato soleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ, atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dicatum; attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi ea quantitate admisceatur, ut ad pleniorem Catharsin assurgat, in Dysenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem vero satis est obvium Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantum Ἐκκοπρωτικά, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu, quo sanguinem, ac humores cõmovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporius aliquanto subjicere, quam post Cathartica consuevimus, hora sc. pomeridiana quacunque, modo Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum, denuo sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo; alternis scil. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore: Hoc insuper diebus a Purgatione vacuis tam mane, quam sero exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar maxime *Laudano liquido*, guttis nempe 16, vel 18 in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi una.

Post Venæ sectionem, & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum Cardiacum quodvis e temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. scord. comp.* & his similibus, subinde degustandum concessi. *Ex. gr.* ℞ *aq. cerasor. nigr. & fragor. an.* ℥iii. *aq. epide.*

scor.

ſcordii comp. & cinnamomi hordeat. an. ℥i. *margarit. præparat.* ʒiſs. *Sacchari Cryſtallini q. ſ. adde aq. roſarum Damaſc.* ʒſs. (ad guſtum ſc. gratiorem) *miſ. f. Jul. de quo cap. coch.* iiii. *vel* v. *in languoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in ſenioribus, ac Phlegmaticis uſurpavi, quo nempe ſpiritus magna Dejectionum vi, quod in hoc morbo uſuvenit, proſtratos erigerem quadantenus, & reſarcirem; Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) *ex C. C. C. & mica panis albiſſ. an.* ʒii. *coctis in aq. font.* lib. iii. *ad* lib. ii. *& poſtea ſ. q. ſacchari albiſſ. edulcoratum*: aliquando etiam lac Cereviſiatum; vel, ubi dejectio virium id poſtulaverit, *Aq. font.* lib. ii. *cum Vini Canarini* lib. ſs. *ſimul coctæ* pro potu ordinario frigide aſſumebantur. Panatella item nonnunquam veſcebatur; nonnunquam juſculo e carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberalius indulſi, quam infantibus, aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hactenus innotuere, in hoc morbo vincendo facile palmam præripuit, qui perraro ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod ſi morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui ſingulis diebus mane, & hora ſomni, donec omnino convaleſceret; imo quo certius adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prędictum octava quaque hora, *i. e.* ter ſpatio diei naturalis, propinare non dubitavi, idque in majore doſi, quam ſupra recenſui, nempe ad gutt.xxv. ſi prior doſis fluxui cohibendo haud par fuerat. Inſuper *Enema ex lactis vacc. libra dimidia, & Theriac. Andromac. ſeſquiuncia* ſing. diebus injiciẽdum curavi, quod quidem in quibuſcunque alvi de-

je-

jectionibus mire confert. Nec vel minimum quidem incommodi a tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licet plures noverim, qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hic autem admonendum; quod cum alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantum assurgat, satis erit, ut (Phlebotomia, ac Catharsi fortiori omissa) *Rhabarbarum* solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒss. (plus minus pro ægri virium ratione) *in Bolum s. q. Diascordii concinnata, addendo ol. Chym. cinnamomi gutt.* ii; noctibus autem insequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeat.* ℥i. *& laudan. liquid. gutt.* xiiii. Diætam interim observando, qualem in curatione Dysenteriæ supra descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unica instantia (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nulla cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam a me propositam commendatam faciam; Vir pietate, atque Eruditione insignis *Th. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* a Sacris Domesticis, durante hac Constitutione *Dysenteria* Acutissima laborans, me in subsidium accito, ipsissima hac methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem plane modo erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quam Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni suffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut di-

dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciorem præparavi. ℞. *Vini hispanici* lib. i. *Opii* ℥ii. *Croci* ℥i. *pulv. Cinnamomi*, & *Caryophyllorum an.* ʒi. *infundantur simul in B. M. per duos, vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat; Colatura servetur pro usu*. Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cum sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et profecto non hic mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficacius extirpet, humano generi in miseriarum solamen concessisse, quam sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliqua *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sunt nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem fere Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosa, ac debita, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientia judice certaverit, & tam simplicem succum a natura oblatum, quam ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum fere discrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati, atque excellentiæ, non vero artificis polydædali solertiæ deberi certo sciet. Quinimo ita necessarium est in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit, ac claudicet Medicina; qui vero eodem instructus fuerit, majora præstabit, quam quis ab uno Remedio facile speraverit: Rudis enim sit oportet, & parum compertam habeat hujus

O medi-

medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhoeæ sistendę applicare tantum novit, cum ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, acommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum pene dixerim, quod in rerum natura hactenus est repertum,

Hac Methodo erant tractandæ *Dysenteriæ* in genere. Observandum est autem, quod cum primo, quæ ingrediebantur, anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quam quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita prompte Catharticis parebant Medicamentis, atque illis, quæ tam sanguinem diluebant, contemperabantq; quam acres istos humores, qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno, quo *Tormina sicca*, & *Dysenteriæ* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumq; morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cum jam magis a subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita vero processi: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsa hora una, aut altera, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholera morbo* factitaram; non vero, ut illic, jusculo e carnibus pullorum, aut Lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eadem, qua illic, copia frigide propinandum, tepide vero inferius injiciendum curavi, nec Sacchari adjecto; nec alia re quacunque. Tormina, & Dejectiones sanguine permistas, rejecto jam quarto Enemate, semper evanescere animadvertebam; Hoc labore exantlato, & transmisso sero lactis omni (quod duarum, triumve hora-

horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus eum commiſi, ubi brevi ſponte ſua in madorem ſolvebatur (a ſero lactis ſanguini immixto) quem ad horas 24. continuari, minime provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulo tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies tres, vel quatuor, poſtquam e lecto ſurrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis præmature intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuo repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa, atque expedita fuerit, non ideo a viro quolibet prudente repudiabitur, quod faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujuſmodi *Febrem* ſymptomatis, qualia ſupra deſcripſimus, ſtipatam iis in locis, & temporibus reperiri, quibus *Dyſenteria* Epidemice regnat, & Methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi, atque eruditi Doctoris *Butler* amplius confirmabitur, qui Nobiliſſimum D. D. *Henricum Hovvard* a S. Maj. Regia *Britannica* ad *Moroccenſem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipſe retulit, obſervavit *Dyſenteriam* per ea tempora, uti ſemper, Epidemice graſſari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi ſimilem, quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tigintana*, quam aliis in locis, ſive *Noſtrates* eſſent ægri, ſive *Mauri*, dicta Methodo, felici ſemper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, ſed pari fortuna in eandem diſſitiſſimi incidimus. Profitebatur autem, optime iſtic ſibi ceſſiſſe in illius morbi Curatione Methodum illam, qua liquoris diluvio ſubmerguntur *Dyſenteriæ*. Atque exiſtimo ego, omnino par eſſe, ut in calidiori iſto Climate longe rarius

succeſſu careat hæc Methodus, quam in noſtra *Britannia*.

Primo illo Autumno, quo vigebat hæc *Conſtitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio, & eruditione ornatiſſimus, *Dyſenteria* acutiſſima laborans, me, quem conſulit, ſuadente, ope Methodi jam laudatæ, Cito, Tuto, & Jucunde ſanatus eſt; poſt tertium ſc. quartumve Enema, dum lecto aſſiderem, & Tormina, & Dejectiones ſanguineæ evanuere; nec qualibet re alia, præter lecti ad dictum ſpatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad ſanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem plane modo & idem poſtea alios quam plurimos hoc malo affectos reſtituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem ſpes fefellit.

Jam olim diximus, quod ſæpenumero hic morbus, ſi diutius excurrat, inteſtina ſeriatim omnia deorſum verſus afficiat, donec tandem omni ejus vis in *Rectum* decumbat cum aſſidua deſidendi cupiditate, qua nihil præter Mucoſum quiddam, & ſubcruentum excernitur. Hoc ſi fiat, fruſtra erit, me judice, qui medicari ſataget, vel quavis Methodo prædicta, vel Clyſteribus Abſtergentibus, Glutinantibus, atque Aſtringentibus, quæ pro variis ulceris, quod ſupponitur, temporibus injici ſolent; vel etiam Fotu, Inſeſſu, Suffumigiis, ac Suppoſitoriis dictos ſcopos reſpicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, ſed ex illo potius, quod *Inteſtina* quibus gradibus vires reſumpſerint, iiſdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indeſinenter proritatum ſingulis ſedibus mucoſam illam materiam, qua ex naturæ providentia inteſtina duplicantur, elidit. Corroboranda eſt itaque pars affecta;

quo possit, aliorum intestinorum exemplo, jam satiscentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est ægro, donec Diæta Analeptica, & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maxime, pro libitu ingesto, revocari possint vires, quibus redeuntibus, pari passu, suaque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licet raro admodum, ut *Dysenteria* sub initio non rite curata particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integra sanguinis massa Crasin quasi Dysentericam jam indepta, unde acres, calidique humores intestinis continuo suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus speciem se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicina, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cum remedia quam plurima esset experta, antequam ad me accederet, Venæ sectionem tantum, missis ceteris præsidiis quibusque, celebrandam censui, quam ut sæpius repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis æmulus, tum insigne illud, quod post singulas vices magis ac magis auctum sentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Antequam finiam, hoc est notandum, quod tametsi in his annis, quibus Dysenteriæ adeo Epidemice grassaretur, evacuationes prius memoratæ prorsus

necessariæ erant, antequam ad usum Laudani deventum fuisset; attamen in *Constitutione* quavis huic morbo minus faventi, istæ tuto omitti possint, ac curatio compendiosiori via, solo nempe usu Laudani, absolvi, eo, quem descripsimus, modo. Atque hæc de *Dysenteriis* dicta sunto.

CAPUT IV.

Febris Continua partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

EO ipso tempore, quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ Dysentericis accidere sæpe solebat, una exorta est; quę quidem non eos tantum, quos jam sauciaverit Dysenteria, sed ab illa prorsus immunes (nisi quod subinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *sine* illis, paterentur ægri) pariter incessit; Easdem enim ubique προφάσεις seu causas manifestas, & apparentes habuit, quas *Dysenteria*, eadem etiam per omnia symptomata, quæ Dysentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum Dysenteria laborantium excipias, & quæ ab istis necessario pendebant symptomata, dicta Febris ejusdem prorsus naturæ cum ipsis Dysentericis videretur; & deinceps, per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum, & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi

alvi Torminibus, ſed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maxime, quibus invaſit,) vel iſta ad eam poſt accedebant, ſæpius vero nulla erant. Sudores, qui in Febre *Conſtitutionis* prægreſſæ copioſiſſimi erant, ut ſupra notavimus, in hac rari, ac parci, ſed Capitis dolor in hac, quam in illa ſpecie immanior; Linguæ ægrorum, licet humidæ, atque albæ, ut in altera ſpecie, craſſa inſuper pellicula oblinebantur. Rarius hæc per *Ptyaliſmum* ſibi fugam quærebat, quod in alia non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cum jam diſceſſum meditaretur, erat propenſior, quam vel prior iſta, vel alia quævis Febris ſpecies, quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit (uti & Febri etiam illi, quæ Dyſenteriis ſupervenit) cum jam fere deſineret, materiam fœdam, atque acrem e ſanguine in os, atque gulam deponere, unde naſcebatur dictum ſymptoma, in iis præſertim, quos contumacior morbus diutius maceraverat, & regimen juſto calidius amplius infirmarat.

Eodem etiam morbo generabantur *Aphthæ* iſtæ, quæ *Dyſenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præſertim ſi præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis aſtringentibus prius fuerint coercitæ, quam morbi fomes e venis Phlebotomia, & Catharſi exigeretur.

Hæc erant certiſſima hujuſce Febris κριτήρια; reliqua ſymptomata variabant quotannis, & pro manifeſtis aeris qualitatibus certis quibuſdam temporibus, & pro Dyſenteriæ in genere progreſſu, tum etiam vario ejuſdem ſtatu. Sed ut hæc clarius intelligantur, cum hoc præſertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulo

altius repetam. Notandum est itaque, quod, licet aeris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint Epidemicorum, qui ad illam proprie referuntur, productivæ, (cum a recondita, atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent qualitates manifestæ, vel adversantur: *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quadantenus retardarint. Unde etiam est, quod, cum varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic, aut ille morbus particularis ea potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aeris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa sit, quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimum sæviat; cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* vero appropinquante, magno illi Epidemico, a quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim a prægressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissime eo tempore invadunt; appetente vero *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus*, fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti vero nominatæ *Febres* sensibili aeris Qualitati acceptum referre debent, quod jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, a sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali

pen-

pendent, prorſus aliena, a manifeſtarum qualitatum, quæ in illum incidunt *menſem*, peculio ſumunt mutuo. Hinc eſt, quod quibus annis dictæ Febres hoc menſe turmatim ingrediuntur, variis ſymptomatis novis ſtipantur, præter illa quæ eis ſunt propria, quatenus ab ejuſmodi *Conſtitutione* Generali procreantur, eædem tamen ipſæ maneant, licet apud vulgus ob φαινομένων diverſitatem *Nova* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas vero tantum ſeptimanas perſeverant ſymptomata hæc magis peculiaria, quibus elapſis propria ſolummodo ſymptomata, quæ eis accidunt, quatenus Febres ſunt *Stationariæ* talis *Conſtitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dyſentericis* menſis *Julii* 71. & 72. in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis ærugiñoſa, cum magna in Diarrhœam propenſitate ſub morbi finem, continuo obſervabantur: In *poſteriore*, doloris ſenſus in partibus corporis muſculoſis, Artubus maxime, ad Rheumaticorum fere dolores accedens: Faucium inſuper inflammatio, mitior tamen, quam in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre ſpecifica* coibant; & eadem plane medendi ratione utraque profligabantur, differebant autem reſpectu tantum qualitatum ſenſibilium, quibus donabantur tempora illa, in quæ incidebant. Improviſa vero, ſubitaneaque harum Febrium circa dicti menſis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium ſymptomatum facies (licet neque ſpecie diſtarent, neque methodo medendi, quam poſtulabant, a Febre illa, quæ integrum percurrebat annum) Hæc, inquam, plus ſatis evincunt, quam ſit difficile certam Febris ſpe-

ſpeciem omni tempore e Phænomenis elicere; licet eam ſatis recte poſſit dignoſcere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria inſuper Febris ſymptomata, quæ ad hunc, vel illum *Evacuationis* modum ſpectant, rite obſervaverit. Nec parum facit ad inveſtigandam Febris ſpeciem conſideratio ſive Methodi, ſive Medicamenti, a quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas ſymptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias ſpectat, *varia* Conſtitutionis *tempora* eæ tantum reſpiciunt, atque eo nomine vel ſunt intenſiora, vel remiſſiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur ſymptomata aliorum Epidemicorum, ad quos ipſa pertinent.

Sed, ut ad rem revertamur, *Febris* hæc, quæ cum *Dyſenteriis*, ut ſupra dictum, eſt ingreſſa, parem cum iis paſſum tenuit, niſi quod ſe paulùlum ſubduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; perſiſtebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hac *Conſtitutione*.

* Pro hujuſce *Febris Curatione*, cum obſervaſſem, uti prius dictum, Phænomena *Febris Dyſentericorum* quamplurium eadem plane eſſe cum illis, quæ hujus anni *Febres ſolitarias* comitabantur, conſentaneum mihi videbatur ſanatum iri ægros meos, ſi evacuationem illam quadantenus imitarer, qua natura materiam illam corroſivam, atque acrem, quæ & ipſius Dyſenteriæ, & ſupervenientis Febris cauſa *Continens* eſt, ſolet ablegare. Ac proinde eadem ipſa Methodo, tum quoad Venæ ſectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggreſſus ſum, quam

* *Curatio*

in Dysenteriæ curatione supra fusius deduximus; Nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantum non hic juvare, sed & obesse deprehenderim, (secus atque in *Dysenteria*) cum ab his detineretur materia illa, quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticula Avenacea, Hordeacea, Panatella, & similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam vero semel, iterumve Catharsim nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus Eupeptis ægro interdicere; cum hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ insisteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliæ insuper nonnunquam instituendæ erant. Si Febre jam pulsa, fractiores adhuc essent, ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardius convalesceret (quod *Hystericis* frequentissime accidebat,) *Laudano* in parva dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugas, ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; raro autem remedium illud repetebam, neque unquam præscripsi, nisi biduo, triduove a postrema Catharsi. Nihil vero æque ad renovandas vires, refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus, mox ut Febris recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primum arripui, quod nempe, nascente ferme *Constitutione* hac, dum irrequieto, solicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam, atque acerbissimo syncipitis dolore fere enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc cum a me

in-

interrogaretur, & de modo, quo Febris primum invadebat, & de ejusdem duratione, fassa est se a *Dysenteria*, quæ tum ubique fere grassabatur, a quatuordecim retro diebus fuisse liberatam; cui sive sua sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ protinus successit dicta Febris cum dolore capitis; Quibus ego me rectissime occurrere posse conjectabam, si *Dysenteriæ* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, qua præclusa Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudata eandem restitui; Atque huic quidem se promptissime debebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cum ab imperitissimarum muliercularum temeritate sanentur nonnulli) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suopte genio cedat, atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hæc obiter.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus, ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburiensis* hac Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non soluta, accersiri me jussit; & Methodo proposita sanitati redditus est. Neque alia mihi ulla fuit opus, dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulo provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat; unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proxime accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicato collocarant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non

e re-

e remediis hactenus notis in suppetias advocarem ?
Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possint
sufficere.

CAPUT V.

Morbilli Anni 1670.

SUb initio *Januarii* 1670. (ita ut solent præmature) *Morbilli* sunt ingressi, atque in dies magis invalescebant, donec instante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iisdem gradibus imminuti tandem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Historiam (cum omnium, quos hactenus vidi, in suo genere perfectissimi illi mihi videantur) certam, atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus, atque Occasum temporibus supra notatis. *Infantes* plerumque aggreditur, omnesque adeo ex illis, iisdem mœniis conclusos. A rigore, atque horrore, calorisque, & frigoris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem affulgente *secundo* die in Febrem consummatam desinit, vehementi ægritudine, siti, inappetentia, lingua alba, (non vero sicca) tussicula, capitis, atque oculorum gravedine, & somnolentia perpetua stipatam. Plerumque etiam e naribus, atque oculis stillat humor; atque hujusmodi lacrymarum in oculos effusio certissimum est signum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minus certum; quod etsi in facie, exanthematum specie, hic affectus ut plurimum se prodit, in pectore tamen non tam exanthemata, quam maculæ latæ, & rubræ superficiem cutis non

supe-

superantes conspiciuntur, sternutat æger tanquam a suscepto frigore; intumescunt palpebræ (paulo sc. ante eruptionem) vomit; sæpius tamen laborat *Diarrhœa*; cum Dejectionibus coloris subviridis, Dentientibus autem maxime id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimum symptomata ad *quartum* usque diem; quo tempore plerumque (licet ad diem *quintum* aliquando differantur) circa frontem, & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ; pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero, quam magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis variæ figuræ interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ e parvulis quibusdam papulis rubris haud longe ab invicem dissitis, supra cutis superficiem paululum elevatis conflantur; quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu potest deprehendi, licet oculorum longius remotorum aciem fere effugiat. A facie, quam primo solam occupant, sensim ad pectus, ventremque, crura deinde, ac tibias se diffundunt hæ maculæ; licet truncum, atque artus rubore inficiant tantum, nulla eminentia sensibili cutis æquabilitatem transgressæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur symptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen post eruptionem nunquam observavi. Tussicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate, defluxioneque in eosdem decumbente, somnolentia perpetua, atque inappetentia, uti prius adhuc perseverantibus. Die *sexto*, aut circiter, frons, & facies asperescunt, emorientibus pustulis, ruptaque cuticula, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latissimæ sunt, & maxime rubescunt.

Octavo,

Octavo circiter die maculæ in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* vero nullæ sunt prorsus, facie, atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farina conspersis, particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis, & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in frusta distrahitur, & postea a toto corpore squamularum forma decidit. Evanescunt itaque *Morbilli* die fere *octavo*, quo tempore vulgus (a spatio, quo perdurare solent Variolæ, deceptum) eosdem introverti affirmat, licet revera illi cursum a natura destinatum absolverint,& symptomata,quæ iisdem recedentibus superveniunt, ex eo nata autumat, quod justo citius se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem, atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importunius urgere Tussiculam, ita ut nec interdiu, nec etiam noctu fere somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat, quam aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum; licet omni prorsus periculo vacent *Morbilli*, si modo perite tractentur. His etiam non raro accidit *Diarrhæa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumque ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo abhinc orta spirituum profusione continua versatur. Aliquando etiam post regimen intense calidum Exanthemata livescunt primo, mox nigrescunt; id vero *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum est, ubi primum nigredo ista

con-

conſpicitur, niſi Phlebotomia, & temperatioris regiminis refrigerio iis actutum ſubveniatur.

* *Morbillis* ut natura, ita & medendi, quam ſibi poſcit hic morbus, ratione, cum *Variolis* ſatis convenit: Medicamenta, & regimen calidiora periculi pleniſſima ſunt, utut frequenter in uſum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo, ut morbus a corde procul ſubmoveatur. Feliciter præ aliis mihi ceſſit methodus illa, qua æger ad dies binos ſolum, ternoſve ab eruptione lecto adſtringebatur, quo ſanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facile ſeparabiles, a quibus offendebatur, per cutis ſpiracula difflaret, nec lodicibus, nec igne, præter modum, quem ſanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuſcunque arcebam, juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia, nonnumquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cereviſia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tuſſim, quæ huic morbo fere aſſidua eſt, decocto aliquo Pectorali ſubinde hauſto delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem ſcopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipſo morbi inſultu per totum ejus decurſum exhibendum curavi. Ex gr. ℞. *Decoct. pectoral. lib. iſs. ſyr. violac. & capill. Veneris an.* ℥*iſs. miſ. f. Apozema. Cap.* ℥*iii. vel iiii. ter, vel quater in die.* ℞. *ol. amygdal. dulc.* ℥*ii. ſyr. violac. & capill. Ven. an.* ℥*i. ſacchari cand. albi q. ſ. miſ. f. eclegma, de quo ſæpius lambat, præcipue quando tuſſis urget.* ℞. *aq. ceraſor. nig.* ℥*iii. ſyr. de meconio* ℥*i. miſ. f. hauſtus ſumendus ſing. noctibus.* Si vero infans fuerat æger, minuenda erat tam Pectoralium, quam Narcotici doſis, pro ratione ſc. ætatis.

Rariſſime perit, qui hoc utitur regimine; nec, præ-

* *Curatio.*

præter neceſſaria, atque inevitabilia morbi ſymptomata, novis inſuper malis atteritur: Tuſſis præ reliquis fatigat; a qua tamen nihil eſt periculi, niſi morbo jam prætergreſſo, cumque adhuc per ſeptimanam unam, aut alteram perſiſtat, auræ liberioris uſu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo ſponte ſua & paulatim decreſcit, & tandem fatiſcit.

Si autem æger a Cardiacorum, vel Regiminis juſto calidiorum uſu, poſt eorum diſceſſum (quod valde eſt familiare) Febre vehementi, atque *Dyſpnœa*, aliiſque accidentibus, qualia *Peripneumonicos* ſolent affligere, in vitæ diſcrimen adducatur, feliciſſimo ſemper eventu *vel* tenerrimorum infantum venas in brachio ſecui, educta ea ſanguinis quantitate, quam ætas, vireſque indicarent. Quandoque etiam urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profecto haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans, quam vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt, qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ ſectione pariter ſanatur; cum enim halitibus inflammati ſanguinis in inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, aliiſque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis uſuvenit) a quibus illa ad excretionem ſtimulantur, ſola Venæ ſectio levamen adfert, a qua tum revelluntur acres iſti humores, tum etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

P Neque

Neque eſt, cur quis miretur me in teneris infantibus venæ ſectionem inſtituendam ſuadere, cum ſanguis, quantum ego hactenus potuerim obſervare, haud minus tuto ex eorum venis, quam ex adultorum extrahatur. Et profecto ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibuſdam, quæ infantibus accidere ſolent, omiſſa Phlebotomia, certo mederi valeamus. Ex. gr. quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono*, *decimoque* menſe ſuperveniunt (cum gingivarum intumeſcentia, doloreque, a quibus comprimuntur nervi, atque irritantur, unde etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuſcunque, *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longe eſt anteferenda: quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occulta aliqua proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impreſentiarum ingens illud ſolatium, quod adfert Venæ ſectio Infantum *Pertuſſi* (quam Noſtrates vocant *Hooping Coug*) in qua Remedia quælibet Pectori dicata poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum *Morbillis* decedentibus ſupervenientium curatione jam diximus, nonnunquam etiam eiſdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere, atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670. famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, una cum *Febre*, *Diſpnæa*, *Maculiſque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliiſque ſymptomatis quampluri mis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cum regimini, & medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem,

rem, ſanguinem e brachio extrahendum curavi; & Ptiſanam Pectoralem, atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis ſimul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Æquinoctium* uſque *Vernum* creſcebat in dies; a quo tempore imminuta paulatim vi, ſequenti *Julio* plane deſiit; nec eſt reverſus per omnes annos, quibus hæc *Conſtitutio* dominabatur, niſi quod inſequenti Vere, nonnullibi, licet rarius, ſe oſtenderet. De *Morbillis* hæc dicta ſunto.

CAPUT VI.

Variolæ Anomalæ Annorum 1670, 71, 72.

M*Orbilli* prædicti, (quod jam ſupra innuimus) *Variolarum* ſpeciem, ab illa, quam propagaverat *Conſtitutio* præcedens, diverſam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, initio ſcil. *Januarii* 1669. quæ licet non uſque adeo Epidemica, atque ipſi Morbilli, eoſdem tamen comitabatur per omne illud tempus, quo dominabantur, atque iis etiam fatiſcentibus, per reſiduos hujus Conſtitutionis annos perſeverabat. *Dyſenteriis* nihilominus primas concedebat, ſub auſpiciis *Autumni* iiſdem faventis, atque amiciſſimi, graſſantibus; *Hyeme* vero, *Dyſenteriis* aliena tempeſtate preſſis, denuo recrudeſcebat hæc, de qua agimus, ſpecies. Atque hunc ſervabant ordinem per ſingulos hujus *Conſtitutionis* annos, niſi quod poſtremo, quo illa vigebat, *Autumno*, Anno ſc. 72. (langueſcente jam iſta *Conſtitutione*, & Dyſenterias jam exoleſcen-

tes segnius promovente) *Variolæ* præter solitum hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licet, quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque in dies increbrescebant, donec ad statum pervenissent, quem semel transgressæ, tum quoad symptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, sensim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cum animadverterem istud quam plurimis phænomenis insigniorib us ab eo differre, quod produxerat *Constitutio* præcedens, & in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Hæc tantum *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diffidentia impræsentiarum tractabo, prætermissis iis, quæ cum Variolis ita prolixe supra descriptis habebant communia.

Discretum Variolarum genus *his* tantum a genere *Discreto communi* alterius *Constitutionis* distermi nabatur: Primo, quod cum in iis, quoties erant *interstinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non soleret, hic in *tertium* plerunque incidebat; quod *Confluentibus* solenne quidem est. Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hic assurgebant pustulæ, atque in alio genere; magis autem exasperabantur in minori mole, & sub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, *nigræ* frequentius visebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam, licet rarius, ægrum etiam paucissimis notatum pustulis,

stulis, *Ptyalismus*, haud secus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Distinctas* hujus *Constitutionis* Variolas ad *Confluentium* naturam propius accedere, atque *Inflammationis* magis intensæ esse participes, quam quæ in *Distincto* genere usu-venire solet.

Confluentes vero ab aliis, quas per alios annos ego observaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recensebo, discrepabant. Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primum monstrabant, specie tumoris subrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Erysipelate* quidem densioris, nullo fere visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant, inter quas sparsæ, in femoribus præcipue, vesiculæ quædam satis conspicuæ, ambustorum ad instar, sero limpidiore distentæ eminebant, quod quidem disrupta subinde pellicula copiose effluebat, subjecta carne nigredine, & Sphacelo quasi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense, quo hæc species regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* 1669. 70. accersiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepsa in Parochia S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus juglandem nucem exæquantes, sero limpidiore repletas; quibus disruptis substrata caro quasi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu post æger fatis concessit, quæ & eorum omnium sors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba resplendens tumori subrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta est. Pel-

licula hæc alba brevi poſt materiam quandam cruſtoſam ſplendeſcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur) ſed rubro ſaturato, concretum ſanguinem imitante, qui matureſcente puſtula ad nigrorem in dies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmula, tingeretur: Cumque in alia Variolarum *Confluentium* ſpecie dies *undecimus* in maximum vitæ diſcrimen ægros adduceret, & pleriſque emorientium ſupremus eſſet, in hac ſpecie æger, niſi regimine immoderate calido oppreſſus mortis refrigerium maturius præoccupaſſet, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum ſeptimum* expectabat, quo demum elapſo, ſalva res erat. Notandum eſt tamen, quod qui lethalibus iſtis veſiculis, ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe, quo hæc ſpecies invadebat, accidiſſe memoravimus, Libithinæ deſtinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & ſymptomata alia omnia, quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant, quam in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifeſta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Puſtulæ & efferatiores, & mole longe minores; ita ut non facile, ubi primum apparebant, ab *Eryſipelate* quis eas diſcreverit, vel etiam a *Morbillis*; niſi quod hi ex die Eruptionis, & aliis ſignis in hiſtoria morbillorum ſupra recenſitis certo innoteſcant. Puſtulis decidentibus furfures diutius hærebant, fædioraque ſtigmata inurebant cuti.

Operæ pretium eſt & illud adjungere, quod durante hac anni *Conſtitutione*, qua tam Epidemice

ſævie-

ſæviebant Dyſenteriæ, *Variolæ* regimine juſto calidiore provocatæ per Dyſenteriam nonnunquam viam ſibi facerent, quod ne ſemel accidiſſe hactenus quidem animadverteram.

Obſervare autem convenit, *Variolas* haſce non ita diris ſymptomatis per omnia ſua tempora fuiſſe ſtipatas; poſtquam enim binos exegerant annos, tertio, ſcil. 1672. miteſcere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* ſimilem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* matureſcentibus eſt proprius, ita ut poſtremo hujus *Conſtitutionis* anno benignæ plane eſſent, & boni moris, habita generis ratione. Quo non obſtante, ſatis liquebat illas ad aliam prorſus Claſſem relegandas eſſe, ex puſtularum nimirum exiguitate tam eximia, ad ſalivationem diſpoſitione, atque aliis.

* Quamlibet ob cauſarum Differentiæ cujuslibet ſpecificæ, qua immergimur, ignorantiam, impoſſibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Conſtitutio*, contradiſtinguuntur; mihi tamen liquido conſtabat ex ſingulis Phęnomenis *inflammationem* in his, quam in illis longe immaniorem fuiſſe, ac proinde omnem medendi rationem in eo ſtare, ut pluribus adhuc repagulis ſiſteretur effrænata ſanguinis ebullitio. Id autem maxime efficiebatur (poſt *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato; indulgendo ſcil. ægro uſum liberaliorem liquoris alicujus, qui non eum excalefaceret, ſed potius fervidiſſimum illum æſtum (quo hic morbus, puſtulis maxime ad maturitatem jam pervenientibus, miſeros præ cęteris quibuſque morbis fatigat, atque exurit) illico commitigaret. *Decoctum Album* di-

* *Curatio.*

ctum, ex *pane sc.* & *C. C. C.* exigua quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hic juvabat; at Hydrogale e tribus Aquæ partibus, & Lactis una simul coctis, & ægri palato, & votis magis, ut plurimum, refrigerando respondit; nec eo tantum profecit ingesti liquoris copia, quo insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipue vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutius protraheret, quam poterat fieri, si æger nimio æstuaret calore. Præter hæc omnia, sæpenumero ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustulæ, quæ maturescentes rubram primo, mox nigram materiam aliter evomuissent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper, atque minutulis, *benignæ*, atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Mensium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo vero & suadet, si nempe tempore non soluto isti fluant. Etenim non jam alia de causa periclitantur fœminæ, nisi quod sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, qua data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit, contemperatque, licet non immediate, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum pustulis, tum faciei, manuumque tumori in statu conservandis necessario conferet; cum ex adverso Remedia calidiora, licet ad hunc scopum rectius videantur

col-

collimare, cum tamen jugem hunc ſanguinis fluxum promoveant, longiſſime aberrent. Quinimo nec dubium mihi eſt quampluri mas mulieres hoc errore periiſſe, dum ſc. Aſſiſtentes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo facto miſellas certius peſſundederunt; quantumlibet *adſtringentia* varia Cardiacis admiſcentes, Hęmorrhagiam ſiſtere, atque puſtularum una, tumoriſque debitam elevationem tueri ſategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus, quam ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris*, & mali moris laborantem tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, a quibus ſanguis exagitari poterat, cum tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventa, vegetaque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Menſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mulieres eam jam abortiviſſe ſuſpicarentur. Licet hoc ſymptoma ad dies multos importune urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi Lactis, & Aquæ uſum a me præſcriptorum intermitti debere: quid quod magis jam neceſſarium illum eſſe, & liberalius adhuc indulgendum cenſuerim; quod etiam per omnem morbi decurſum factitavimus, præſertim cum appeteret *Febris Maturatio*. Quo quidem tempore Medicus Doctiſſimus, Candidiſſimuſque, Dominus *Do. Millington*, ejuſdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amiciſſimus, ad ſociam operam invitabatur; qui cum omnia ſatis bene reſpondere pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens aſſenſit, ut pergeret ægra dictos liquores affatim

hau-

haurire, quos ipsa sibi gratissimos, & tam ad salivam facere, quam ad refrigerium, & refectionem sæpe affirmabat. Cum vero jam indurari facies cęperit, & crusta obduci, ab halitibus putridis a materia purulenta, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* hora somni quotidie imperavimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies, manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa, & facilis ad metas usque; postremo, quantumlibet pustulæ, quæ faciem obsidebant, cum maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

Quibuscunque vero caloris, atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cum tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tanta prædictorum liquorum quantitate ingerenda; satis autem fuit, ut æger pro sitis modo, atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatella, & pomo cocto subinde vesceretur, & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cum vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quod ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *raræ* comparebant. Atque hac sola Methodo Charissimus mihi filius, *William Sydenham*,

di-

distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans mense *Decembri* 1670, favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cum jam aliam speciem fusius tractaverim, a quibus hæ in eo tantum discrepant, quod naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiorem adhuc operam fuisse navandam, ut restingueretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAPUT VII.

Colicæ Biliosæ An. 1670, 71, 72.

PEr omnes hujus *Constitutionis* annos, cum sanguis ad humores cholericos, fervidosque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licet *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cum tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, a qua & *Epidemici* plerique, qui tum grassabantur, vel eo nomine hic mihi veniet tractandus, præcipue vero quia animadverti, morbum huncce eadem plane præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi vero *Dysenteriam*, diutinam non excipiebat, plerumque a Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum tem-

temperamento calido,ac bilioso præditos,æstate præsertim adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maxime intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injecta fascia constringit,nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentiens, vultu miserabili, atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur dolor,atque in ejusdem progressu, neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatius in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motus inversio* (nisi maturius quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamēta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, una cum alvi fęcibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit, atque ἀμιγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava; aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cum singula hujus Affectus Phęnomena eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, e massa sanguinea in intestina excusso, nasci aperte doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quam *Continens* in visceribus conclusus; altera vero ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eo tendentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

* San-

* Sanguinem itaque e brachii venis paulo liberalius educi (si nempe id fuerit hactenus intentatum) & post horas 3, vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quod si malum hoc sive fructibus Horariis nimis avide ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem suam debeat, unde scil. succi pravi, corruptique primum in sanguinem transmittebantur, atque ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est, Lacte Cerevisiato affatim hausto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primum vena secanda, & in cæteris eo, quem jam docuimus, ordine procedendum.

At vero cum & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus: frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi forte æger alvo sit facile solubili, quod diligenter inquirendum est: Cum enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus, & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarin, fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna, & Syr. Rosac.* Catharticis aliis anteferenda, cum humores minus exagitet, & commoveat: Cum tamen sive ob ægri aversationem medicamenti for-

* *Curatio.*

formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessario in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum in aliis plerisque. Ubi vero tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primo *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*, eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* a *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur, & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licet *Catharticum*, modo id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissime propinetur, cum etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto alvus isti ægrius respondeat, atque non nisi operosius solvatur.

Cum autem hic, uti in aliis plerisque morbis, in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finita jam operatione, qua quidem vigente mitius nonnunquam cum ægro agitur) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primum expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam, & sero quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec Catharsis debite fuerit celebrata.

Peracta *Catharsi* humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane, & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse, nisi Dosi largiori, & reiterata; quæ enim alteri malo

de-

debellando par esset, ab hoc vincitur, violentia doloris remedii vires frangente. Tutissime autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid a dosi præcedente sperari debeat, antequam alteram superaddam. Plerumque vero, nisi ubi summe viget dolor, *Paregoricum* mane, & sero exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est supra descriptum, cujus *guttæ* xvi. in Aqua Cardiaca stillatitia solvuntur, vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc methodus, qua primum Humor peccans Venæ sectione, & purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissime cessit præ aliis, quæ mihi hactenus innotuere omnibus. Cum *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantum, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo; quod licet tam Phlebotomiam, quam Catharsin huic sedandi Methodo necessario esse præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utraque dimissa, a *Paregoricis* ordienda tela est: Exempli gratia, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint (non raro enim ob viscerum debilitatem, maxime si accedat major caloris gradus a vino, vel spirituoso liquore alio immodice hausto, qui nuper ab alio convaluere morbo, in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modo non necef-

cessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus; atque omnia denuo perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc Affectu æger ut plurimum, prius quam consulatur Medicus, repetito *Enematum* usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* fere sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671, Nobilissimus Dominus Baro *Annesly Colica Biliosa* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nullum non Enematum genus, atque alia insuper remedia a Medicis Doctissimis, Expertissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum Narcoticorum usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit; & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua natura reciduus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quod si, quoties intermittitur Narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil a me hactenus excogitari potuit, quod ad persanandum ægrum ita certo faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuere; Anodyno interim mane, & sero indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetua agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demum intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur, ac refocillantur. Nec pudet fateri,

teri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque vero illud tentandum est nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquam multos desistendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colica Biliosa* vehementissima per hos annos laboravit; quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare diu, sed frustra erat conatus: Hic *Ego* ad frequentem Narcoticorum usum confugi; neque pœnitenda opera; quamdiu enim ista repeterentur, satis recte habuit; sed cum his palliaretur tantum malum, non extirparetur, (revertebatur enim, ut primum erat exhausta Narcoticorum vis,) ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angusta afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantum casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quam pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modo quis in illo improbius perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maxime exercitio vibrari, eaque succussationibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere; & (quod majoris adhuc est momenti) validiori ista caloris nativi excitatione ita corrobo-

rari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando recte defungantur.

Diætam, si junior fuerit æger, & calidioris temperamenti, refrigerantem, atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, *&c.* & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo, quam cerevisiam tenuem, mitemq; vel lac cum Aqua coctum, neque ulterius quidquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria pleniorem victum, & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimo observatione constat, quod ubi hic morbus minus perite tractatus diutissime fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extrema jam macie, atque debilitate tantum non esset confectus; in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive *Mirabilis*, sive alius demum cujuscunque, qua sanus maxime delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istæ caloris nativi, spirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, a liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cum enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet; atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta (*viscera* intelligo jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quam in ce-

cæteris omnibus viscerum Affectibus cibi δύσπεπτοι, cane pejus, & angue sunt vitandi, & qui conceduntur εὔπεπτοι, ea tantum quantitate sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

* Feminarum nonnullas vexat *Affectus Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quam situ, tum etiam humoribus coloris flavi, viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne a quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo, crudoq; sunt mulieres, cum hoc malo præ cæteris conflictantur; quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere, aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ a partu difficili, ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires, & naturam maternas nimis exhausit, vix evasere. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior, quam in Passione Colica, Iliacave primum obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc vero flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio, desperatioque, quam in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo lenius sæviens, quam antequam solveretur Paroxysmus, *Icterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira, sive a dolore ea fuerit excitata, (quibus hoc in casu promptissime afficiuntur fœminæ) dolorem fere revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmature

* *Colica Hysterica.*

nimis suscepto dicendum est; cum ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo, atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cum sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur φαινόμενα. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc, illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasere, parti accommoda; ac proinde licet unum, atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen, quibus miseri crucientur, affabre simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cum partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* adamussim imitatur. Neque minus id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. g. nonnunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per uretheris ductum persæpe delatus *calculum* simulat, & cum ab Enematis, aliisque medicamentis Lithontripticis, & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno, eodemque tenore diutissime affligit, subinde etiam (præter morem suum, cum per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est, a quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento, & urinæ suppressione derepente correptæ consulerem: Cum ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certo scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus, at horum loco, atque Emollientium, v. gr. *Syr. de Althæa*, *&c.* quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui; quod symptoma illud subito com-

compescuit. Neque sane *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam, quæ tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosa* falso haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublata causa tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ sectio, & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissime indicantur, hic locum non habent, nisi in casu infra dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, a tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeo plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quę morbum hunc a spirituum potius ἀταξίᾳ, atque inordinato motu, quam humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi, uti etiam & corporis, violentiores, & alia id genus. Quæ omnia remedia illa suadent proscribenda, a quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licet *viridis*, ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior

enim est, atque minutior colorum speculatio, quam ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito; morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumero evadere. Adde quod si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æque viridem, aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis, atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eo usque obsistat, ut, quamlibet sæpissime repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi secta prius ægræ vena, aut alvo subducta; quod in fœminis temperamenti magis sanguinei, atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel Phlebotomia, vel Catharsi, forte etiam utraque, *Anodyno* via aperienda est. Celebrata enim harum utravis, *Narcoticum*, quod prius summa licet dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit, cui destinabatur. Raro autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* ea methodo, quam in *Colica Biliosa* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebrius, parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens, atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantum respicit; cum non hic loci illam, qua morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cum vero hic morbus tam in Hypochondriacis, quam Hystericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur,

cetur, par est ratio) sæpissime in *Ictero* desinere soleat, atq; iisdem passibus, quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quod in hac Icteri specie curanda Cathartica omnia vel omnino omittenda, vel si adhibenda fuerint, *Rhabarbaro* solum, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, ne a Catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cum Icterus huic occasioni originem debens sensim sponte sua facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem Icterus longas moras nectat, atque non nisi ægre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, ℞ *Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an.* ℥i. *Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M.* I. *coq. in æqualibus partibus vini Rhenani, & aquæ font. ad* lib. ii. *Colatura dissolve syrup. de quinque Radicibus* ℥ii. *M. f. f. Apozema, capiat* lib.ss. calide mane, & sero usq; dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colica neutiquam prægressa, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagoga, i. e.* quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel, vel bis antequam aggrediatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut ℞ *Electuar. e succo rosar.* ʒii. *Rhabarb. subtiliss. pulv.* ʒss. *Cremor. tartari* ℈i. *cum seq. syr. Cichor. cum Rheos. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.* At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *Aquas ferreas*, quales sunt istæ *Tunbrigenses*, adeundum, quæ ex ipso fonte bibendæ sunt singulis matutinis, dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis*.

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673. *atque integrorum* 1674. 1675.

CIrca initium mensis * *Julii* 1673. alia quædam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* vero, nec dum ita ad eam unice disposita, ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species, quæ Anno 1670. primum cœpit invadere; licet jam & rarius occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari fere passu procederent, neuter vero multum grassaretur: *Priori* Constitutione nondum ita prorsus evanescente, ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Nova* ita adhuc confirmata, ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc, & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantum non extinguebantur *Dysenteriæ*. *Novembri* autem tum currente, post acerrimum Gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperato tempestate calidiori, quam ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ Dysenteriæ, & paulo ante, & circiter Festum *Nativitatis*

* 1673.

tatis Domini hic illic ſpargebantur: Hæc autem extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox enim morbus hicce (iſta ſaltem ejus ſpecies) omnino intercidit.

* Præmature admodum ſequente Anno, menſe ſc. *Januario* invadebant *Morbilli*, haud minus Epidemici, atque erant iſti, qui eodem ferme tempore Anni 1670. fuerant ingreſſi. Etenim in nullam non fere familiam ſe inſinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita adamuſſim ſervabant, atq; iſti, qui prædicto anno infeſtabant. De hac autem illorum ab invicem diſcrepantia plura dicam, ubi de illis agam particularius. Hi magis in dies magiſq; graſſabantur ad *Æquinoctium* uſq; *Vernale*, a quo tempore iiſdem gradibus decreſcebant, donec paulo poſt elapſum *Solſtitium Æſtivum* tandem evaneſcerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem deſcriptas introducebant, hi pariter haud minus Epidemici, qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* ſpeciem introduxere iſti perſimilem. Cum enim (quod prius eſt notatum) *Variolæ* præcedentis *Conſtitutionis* poſt priores annos duos puſtulas emitterent minus, ac minus nigricantes, majores inſuper ſenſim, & majores, donec ſub finem anni 1673, pro ſpeciei ratione, mites eſſent, & benignæ, jam recepta priſtina feritate, & peſſimis ſymptomatis ſtipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum ſpecies Autumno proximo, longius etiam in Hyemem excurrens, quæ cum ſolitis calidior multo eſſet, morbo favebat; appetente vero tempeſtate frigidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum cedens.

* Fe-

* 1674.

* *Febris* hæc, quæ per annum perſeverarat omnem, initio *Julii* 75. longe, lateq; depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenteriæ* ſymptomatis, nunc *Diarrhęæ* ſe prodens, licet quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, ſed caput magis tentabat, ſtupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, ſub *Æquinoctium Autumnale* penitus diſparebant, vix unum, alterumve jugulantes; jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos anni prædominio potiebatur. Obſervandum eſt nihilominus, quod cum proclivior eſſet Febris hæc materiam morbificam in viſcera deponere, quæ Dyſenteriam quandoque, ſæpius autem Diarrhęam excitabat, ex hac occaſione Ventris Tormina eam ediſſe ſtragem vulgo putabantur, quæ Febri huic revera fuerat imputanda, licet nemo, qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, neſcius ſit quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam *Dyſenteriam* dictam, & *Diarrhęam* pro *ſymptomatis* magis, quam *morbis* Eſſentialibus, ac *Primariis* haberi debuiſſe.

Hunc Febris iſta curſum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viſcera, ubique ſæviens ſub perſona ſymptomatum iis partibus accidentium, ad finem uſque *Octobris*: Quo tempore quæ eo uſque tepida, atque ad inſtar æſtatis placida fuerat tempeſtas, derepente in frigidam, humidamque eſt mutata; unde etiam *Catarrhi*, & *Tuſſis* increbuere magis, quam alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ anſa hinc arrepta, & magis graſ-

ſaba-

* 1673.

ſabatur, & quædam etiam ſymptomata variabat. Cum enim paulo ante inſultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones, & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica*, & *Pleuritica*: licet eadem omnino Febris eſſet, quæ *Julio* 1673. ingreſſa ſine quavis ſymptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* iſti accederent.

Hi *Catarrhi*, & *Tuſſes* uſque ad exitum *Novembris* perſeverabant, quo elapſo derepente minuebantur. Febris autem eadem plane manſit, atque erat, antequam Catarrhi ſe oſtenderent; licet nec ita prorſus Epidemica, neque iiſdem ſymptomatis ſtipata, cum horum utrumque per Accidens a Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variolæ* hinc inde ſpargi cœperunt, ejuſdem plane generis cum *Variolis* anni præcedentis; ſed cum jam ſecundum ferme annum expleviſſent, non ita atrocia erant ſymptomata, ac ubi primum invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hæc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certo ſcio illam perquam *Anomalam*, atque irregularem hactenus fuiſſe, atque morbos omnes per eam natos ejuſdem omnino indolis.

De hujus *Conſtitutionis* Epidemicis, eo, quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAPUT II.

Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.

HÆc perinde atque alii Epidemici, mox ab ingreſſu ſocia habebat ſymptomata, quæ indicia haud obſcura dabant majorem, & ſpirituoſam magis tunc eſſe inflammationem, quam ubi morbus magis ado-

adoleverat. Etenim primo, quo invadebat, anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritida Febri superveniebant, & sanguis e venis extractus (saltem pro prima, & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam provectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præter symptomata Febribus *universis* communia, *hanc* Febrem ista sequebantur: Ut plurimum afficiebatur æger dolore Capitis, & Dorsi satis atroci, stupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tensivo, imo & totius corporis, at mitiori aliquanto quam Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor, & frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in sudatiunculas erat propensior. Lingua, ubi Febris suo genio erat permissa, nec sicca, nec a colore naturali multum recedens, nisi quod magis alberet, neque sitis multum urgebat: Quod si excalefieret æger ultra ordinariam Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfusca, sitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem fere naturalem servare solebat, intense rubebat.

Febris his tantum gravata symptomatis, si perite tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinacissima, *primo post vicesimum*.

Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud dissimilis, quo correptus æger obstupebat, delirabatque, imo ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur, a quo ægre excitatus oculos aperiebat tantum, & post ingestum sive medicamentum, sive potum, cui assueverat, mox in stuporem dilabebatur ita quandoque profundum, ut in Aphonia desineret absolutissima.

Qui

Qui ſic fuerat affectus æger, ubi ad ſe rediit, die *viceſimo octavo*, vel *trigeſimo* cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat, quod cibi, aut potus genus aliquod inſuetum, aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile, atque infirmum, nunc verſus hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger, quam tranquille delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eo excandeſcentiæ, & furoris aſcendebat, quo ſolent ii, qui a Variolis, atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; a quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quod per intervalla abrupte dormiebat, ſtertebat etiam profundius. Ad hæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat, aut iis, qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maxime. In utriſque vero, ſi ingererentur Calidiora remedia, & ſolicitarentur ſudores, malum in caput facile transferebatur, & dictis ſymptomatis anſam præbebat.

Ubi vero ſymptoma hoc nec ſponte ſua acceſſit, nec medicamentorum vi coactum; morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium, quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut ſupra innuimus, Febris hæc per Dyſenteriam ſibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum poſterior præcipue ſæpe excurrebat, ſtupore adhuc manente. Utraq; vero, quantum diligenti obſervatione aſſequi poteram, nihil erat aliud, quam Febris ſymptoma.

* Curationem hujus Febris quod attinet, ſub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab iſtis longe diverſis, quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo, quod Catharticis minus pareret, quibus feliciſſime Febres omnes Conſtitutionis prægreſſæ deviceram, ſtatim didici, Febrem hanc eſſe alterius plane familiæ, & diutius, quam ſolebam alias, in ejus ſpecie inveſtiganda hærebam, & ex conſequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis ſcopum proponerem. Quo enim tempore primum erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum ſibi σύγχρονον, cujus perſpecto genio de hujus natura veriſimile aliquid conjectare poſſem; cum Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum iſtarum, quæ anno 1670. invaſerant, reliquias omnino referrent, jamque & mitiſſimæ eſſent, & tantum non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam reſtabat, niſi ut in hunc morbum nudum, & ab aliis ſepoſitum accuratiſſimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia, & Lædentia* quam diligenter maxime potui ſemper intento, viam pro virili, Exploratoris inſtar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propenſioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam ſanguis Pleuriticorum ſimilis, me ſtatim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri ſubeſſe, nec tamen eam poſſe ferre largiorem iſtam evacuationem, quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim poſt primam, aut ſecundam ſaltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur ſuperficies, protinus amiſit, nec repetita adhuc venæ ſectione levabatur æger, niſi forte morbus in Pleuritidem veram tranſiret, quod nonnunquam accidebat poſt regimen juſto

* *Curatio.*

justo calidius, præsertim primo *Vere*, quo invadebat; sc. Anno 1664. quo tempore a solis accessu occasionem nactus (cum etiam nondum adolesceret morbus, & principio magis spirituoso inniteretur, quam postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cum vero & experientia, & exemplo a repetita Phlebotomia deterrerer; licet luce clarius esset, Febrem hanc, præcipue sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat, quo ejus calor restingui posset, præter *Enemata* sæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem aperte prodentes, illud *stuporis* Phænomenon, Febri huic, quam alii cuilibet familiarius, omnino indicabat, continuo repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita prompte caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ sectioni repetitæ, quam ægre tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placide, ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potius ex usu fore quam in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat. Etenim a cruciatu, & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti, cui imponuntur, solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti; tandem morbus quasi naturaliter, sponteque sua cedebat, quantumlibet sæviret, si methodo ab hac diversa eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abunde liquebat.

Hunc itaque cursum institui: Sanguinem e brachii

venis

venis mittendum, ea quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem fere tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus, qui ab eo inter operandum excitaretur, hora scilicet secunda, tertiave post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus, donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imo & maturius, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licet ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusa, atque ægro ἔξω βέλους constituto, & a symptomatis violentioribus, quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quam ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim deflagrare, ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit melius, quam evacuationem qualemcumque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam vero tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientia astipulante ægris optime solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minime prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel, si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulo elatiori: Etenim cum magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam simul sanguinis Diathesin contemplarer, subiit mihi in mentem ægrum a

corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit, ut a circumambiente nullatenus augesceret calor (quod omnino fieri necesse est, si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur, cum illinc cerebri fervor intendatur, proindeque spiritus animales calefiant, atque exagitentur, a quibus & vehementior cordis vibratio, & Febris augmentum.

Quamtumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus, quę inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eosdem, si diutius, quam par erat, pro una vice a lecto abfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismo* desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commode difflari possint istiusmodi particulæ, quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc vero ad diem unum, aut alterum tantum, sudore non provocato: Hujusmodi autem Accidentia oppido rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore, cum jam morbus mitior est, longe tutius ægro permittes, ut in lecto assidue decumbat, quam vel initio, vel in statu; quinimo per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturius lecto affigatur, efferatur magis, atque incenditur.

Hic si quis objecerit, dictam Methodum, licet ad sanguinis impetum a capite amoliendum, reficiendumque ægrum satis commodam, minus tamen expedire, eo quod evacuationi per sudores, qua

materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Respondeo, nihil agere contra sentientem, nisi prius argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi, atque facile est. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium species per Diaphoresin, & quæ per Catharsin sit exterminanda, &c. Quinimo est cur arbitremur, dari quasdam Febrium species, quas Natura methodo sibi peculiari, sine visibili aliqua Evacuatione, ablegat, reducendo scil. in sanguinis massam, eique assimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Qua ego nixus ratione, sæpenumero tam in hac Febrium specie, quam aliis, modo Intermittentes non essent, mox a primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantum Cerevisiæ tenuissimæ, quoties, ac quantum desiderarent, potu, esuque tam jusculorum, quam aliorum, cujuscunque generis sint, ægris interdicto; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aura liberiore, nullaque prorsus evacuatione vel semel instituta. Sane omnimoda solum hujusmodi per biduum, triduumve abstinentia liberos meos, ac amicitia mihi conjunctissimos curavi: Verum hoc remedio non nisi in junioribus, ac temperamento sanguineo præditis est utendum.

Quod si demus, Naturam non alia methodo, quam per Diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatiscente prorumpunt, & a prævia Digestione fluunt, non vero istos, qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomia nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille, cui ortum suum de-

debent. Iſtiuſmodi autem ſudores multas Febrium ſpecies, licet non omnes, ſolent comitari. Neque enim ſum neſcius, quaſdam Febrium ſpecies ejus eſſe indolis, ut in τῇ ἀκμῇ ſudorem hunc Criticum ſibi poſtulent: Tales ſunt particulares Intermittentium Paroxyſmi; magna item, & frequentiſſima Naturæ Febris ab illa pendens Conſtitutione, quæ ad Intermittentes Epidemice producendas unice facit. In his enim, ſi cui methodo inſiſtatur, quæ non eo tendit, ut materia morbifica digeratur primum, dein per ſudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hic evacuationes locum habere debent; niſi quatenus morbi impetum primis diebus, quibus aggreditur, ſufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato ſuccumbat. Quin & Febris Peſtilentialis cauſa, cum tenuiſſima ſit, & perquam ſubtilis, vel primis morbi diebus, ſudoribus difflari poteſt, ſuffragante ubique experientia.

Iſtis autem in Febribus, in quibus ordinario ſymptomatum ductu, & ſi ſuo genio uti permittantur, nuſquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare ſolere; neſcio, an non plus ſatis temerarius is fuerit, qui ſudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum ea ſola methodo reſtituere, cum, ut docet divinus ſenex, τῆς φύσεως ἀντιπραττούσης κενεὰ πάντα: Atque illud quidem uſuvenire autumno in Febre hac particulari, de qua hic agimus, quam, multiplici experientia edoctus, ſatis ſcio ſine ſudoribus fugari poſſe; ægrum etiam, dum eoſdem importunius ſolicitamus, ſæpenumero nulla cogente neceſſitate in manifeſtum vitæ diſcrimen conjici a materia morbifica in caput ſurſum lata: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet, vel ex eis, quæ ſudore

Critico solvi non solent, si forte hujuscemodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitæ concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi vero non ita sponte exit, qui certo scire possumus, an non hominem e medio tollamus, dum humores regimine, & cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis forte in Thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet, qui hac fretus fortuna omnem adhibet operam, ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiscatur. Quo vero cunque modo hæc se res habeat, mihi abunde constat, solam Febrem calorem eum secum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ possit sufficere, neque eo intensiorem a regimine fervido forinsecus accersendum.

Præfatam Methodum per Venæ sectionem, atque Enemata in hujusce Febris curatione quam felicissime succedere comperiebam; eam vero, quoties a Diaphoreticis lacesseretur, non solum Anomala, malique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum habuisse; Inter symptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam insana loquacitate se prodebat, quam *stupore*, Coma æmulante, quod, uti diximus, huic Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma (licet nonnunquam sponte sua ortum illud viderim) a nimia tamen Curatricum diligentia in provocandis sudoribus male posita ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica, quæ in hac Febris specie sudoribus morem gerere recusabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum discrimine.

Jam-

Jampridem animadverti in Curatione Febris Constitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maxime, atque eos, qui ex ephebis vix excesserant, subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus, atque erat is, qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum licet huic inferiorem, multo minus hunc, ubi primum ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ sectionibus, non in brachis tantum, sed cervice etiam, & pedibus, Emplastris Vesicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem e brachio eductum, Epispasticum Cervici applicatum, atque Enemata duo, vel tria e Lacte, & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam amplius moliri, nisi quod ægrum & a carnibus, & a liquoribus spirituosis quibuscumque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inhærens symptoma hoc superare tandem discerem. Morbus interim, cui invigilabam, tuto, licet tarde recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in Febribus, quas deinceps tractavi, universis; quod quidem, si & symptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis respondentem spectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et sane mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis lente festinare, tardius vero nobis esse procedendum, & plus Naturæ sæpenumero committendum, quam mos hodie obtinuit. Errat enim, sed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parcius humano Generi ea pro-

spexisset, quam postulat speciei Conservatio: cum ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates, quibus pollent homines ad eosdem fugandos, *vel* iis sæculis, quibus Medendi Ars maxime caput extulit, & a quamplúribus exculta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit, nescio. Illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quod in Febre, de qua jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales, Venæ sectionem dico, & Enemata, solo tempore feliciter solebat vinci.

Antea diximus, Convalescentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque *Tricesimum* differri solere (in *stupore* scilicet paulo confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphonia* correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod, atque absurdum sive cibi, sive potus genus importune flagitabat, Ventriculi fermento a morbo diuturniore impense vitiato. Hoc in casu quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi, quæ minus ægro convenire viderentur, modo palato magis arriderent.

Mense Septembri 1674. filium novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hac Febre una cum symptomate jam sæpe memorato laborantem tractabam. Extracto e brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyus expedire acriter urgebat, quam ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod e vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potius destinabatur, quam filio restituendo; trigesimum circiter diem melius habere cœpit;

edu-

edulia varia etiam absurda misere discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licet nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam huic Febri aliis symptomatis frequentius superveniebat, quandoque tamen, at rarius, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in qua æger insomnes dies, noctesque agebat, nulla ratione poterat regi, aliaque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel a Variolis in Phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat affectus Comatosus jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum vero intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Atque hic mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quem post Venæ sectionem, atque Enematis unius, alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nulla alia methodo efficere valebam. Atque hoc reiterata sæpe Experientia mihi abunde constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant, quandoque & *Diarrhœa*. Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non vero, ut in Constitutione præcedenti, *originales*, & primo ortas. Quo non obstante, cum morbi causa in sanguinis massa clauderetur, Venæ sectionem ea indicabat, quæ quidem, propinato etiam post Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hac

Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones sanguineæ, ac mucosæ: Licet protritæ jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires essent, maxime vero a Dejectionum frequentia, quæ, nocte prægressa, multum fatigaverant, sanguinem tamen e brachio statim educendum curavi, & paulo post Narcoticum exhibendum, quibus peractis, ea ipsa nocte Dejectiones stercorosæ conspiciebantur. Mane, & vesperi sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori, quo spiritus refocillarentur; atque ab his statim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem fere anni tempore huic Febri haud raro accidebat, minus adhuc ista facessebat negotii, cumque ea neque ægro prodesset, neque etiam officeret, quantum mihi observare licuit (sive adesset stupor, sive etiam abesset) nullam ab illa indicationem Curativam elicere valebam, modo intra eos staret limites, ut æger ab ea de vita non periclitaretur: quo in casu Narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus Anodynorum usus per omnem morbi hujus decursum: ingens enim illa propensio, qua hac Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Notandum est haud raro accidere tam ab hac Febre, quam Febribus aliis convalescentibus, iis maxime, quos illæ diutius maceraverant, nec nisi post longas, magnasque evacuationes tandem dimiserant, (præsertim si invalidiori essent corporis habitu) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primum, mox sudore diffluerent, a quibus vehementer infir-

ma-

mabantur, & vires tardius recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cum ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem, quam a ſanguine ob morbum contumaciorem eouſque depauperato, debilitatoque, ut ſuccos, quos recenter advectos nequiret aſſimilare, per ſudores ejicere moliretur, ita affectis author ſemper fui, ut ſingulis auroris, noctibuſque cochlearia quinque, vel ſex Vini Malacenſis annoſioris haurirent, cujus uſu ægri vires creſcebant jugiter, & vaneſcebant ſudores. Atque hæc de Febre hujus Conſtitutionis continua, quam ob inſignem ſtuporem eam fere ſemper comitantem, lubet *Comatoſam* appellare.

CAPUT III.

Morbilli Ann. 1674.

ORiente anno, menſe ſc. *Januario* 167$\frac{3}{4}$ ingreſſa eſt *Morbillorum* ſpecies quædam ab ea diverſa, quæ eodem menſe Anno 16$\frac{6}{7}\frac{9}{0}$ invaſerat; neque tamen minus Epidemice ſæviebant hi, atque iſti, ſed non perinde erant regulares, neque ita conſtanter Typum obſervabant: Nunc enim citius, nunc ſerius erumpebant; cum in alia ſpecie eruptio in diem ab invaſione *quartum* ſemper incideret. Ad hæc humeros, & cæteras trunci partes primum occupabant; cum iſti alteri faciem primum peterent, & in reliquum corpus paulatim ſpargerentur. Nec hac in ſpecie obſervare licuit, niſi rariſſime, eas cuticulæ deſquamationes ad inſtar farinæ inſperſæ, quoties recederent Morbili, quæ in alia ſpecie haud minus certo conſpiciebantur, quam poſt Febris Scarlatinæ deceſſum conſpici ſolent. Plures inſuper e medio tolle-

tollebant, quoties imperite tractarentur, quam priores illi. *Febris* enim, & *Dyspnæa*, quæ Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hic propius referebant, quam in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali*, atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis competebat Historia, quam de Morbillis tradidi, cum morbos An. 1670. Epidemicos describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam priores isti, ad Vernum usque Æquinoctium invalescebant, a quo tempore decrescentes, appetente Solstitio Æstivo, aut non diu post, evanuere.

* Curatio, cum nulla ferme in re ab illa differat, quam in Morbillorum historia jam fuse tradidi, exinde petenda est. Unicam tantum hic, pro meo more, instantiam adferam Methodi, qua illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Satisburiensis* me accersivit: Infantium unus tantum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem, vel 6 erant) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos, ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes per cutis poros eliminaret. Neque autem vel stragulis, vel igni, quibus sani assueverant, quidquam adjici patiebar, ab esu carnium arcebam, juscula avenacea, hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu: Urgenteque pro more Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omnino con-

* *Curatio.*

convaluere, brevi illo ſpatio, quod hic morbus ſolet percurrere; neque vel per ejus decurſum, vel eodem fatiſcente, ſymptomate quovis morbo huic non familiari tentabantur.

Duobus primis menſibus, quibus hæc morbillorum ſpecies ſe prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbilloſa* hic illic ſparſa, in qua ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præſertim poſteriora, atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; a quibus in illo ſaltem diſterminabantur, quod non univerſum corpus pariter occuparent, quas diximus, partibus contenta: Febris etiam (licet ejuſdem plane generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ ſectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utriſque irritata; at Methodo, quæ Morbillis ſuperius dicata eſt, lubens conceſſit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAPUT IV.

Variolæ Anomalæ Annorum 1674, 75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incurſantes *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epidemice graſſabantur initio Anni 1674, Variolarum ſpeciem introducebant tam earum ſimilem, ut eædem iſtæ revixiſſe omnino viderentur, non aliæ ſubnaſci: cum enim (uti jam diximus) in priore illa variolarum ſpecie poſt elapſos priores annos duos, puſtulæ minus in dies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conſpicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habita

habita generis ratione, ac benignus esset, jam pristina ferocia, & infausto malorum symptomatum agmine stipatus denuo revertebatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluxerint,& æger non prius extingueretur, quam ad maturitatem istæ pervenerint; immaturæ enim fuscæ tantum erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant, si numerosæ, (paucæ enim ubi fuerant tantum haud erant minores, quam in aliis Variolarum generibus, nigræ vero rarissime) Verbo dicam, istas, quas anno 1670. descripsimus, satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quæ quidem majorem sub his, quam illis aliis putredinem latere, naturæque eas esse magis crassæ,& incoctilis ostendebant. Maturæ enim pejus olebant, ita ut eisdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardius etiam periodum absolvebant, hærebantque diutius, quam ulla species alia, quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quod quanto mitior est morbi species, tanto citius pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie ista regulari Variolarum Confluentium, quæ anno 1667 ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non amplius ut plurimum ægro metuendum erat. In proxime sequenti specie anomala Confluentium, quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, æger die *Decimoquarto*, vel ad extremum *Decimoseptimo* maxime periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenus observavi. At vero in hac specie Confluentium, æger etiam post diem *Vicesimum* contrucidabatur; nonnunquam etsi conva-

vale-

valeſceret, quæ paucorum ſors erat, non tantum tibiæ intumeſcebant (quod quidem in Variolis Confluentibus quibuſque familiare eſt) ſed brachia inſuper, humeri, crura parteſque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; poſtea haud raro ſuppurabantur, & in ſinus ingentes, & partium muſculoſarum apoſtemata deſinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies a diſceſſu Variolarum adhuc verſante: Adeo ut mihi luculenter conſtaret de gradibus, quibus hic ſe Epidemicus promoveret per tres haſce Conſtitutiones, quarum poſterior priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum ſpecies, e priore jam inveteraſcente ſuborta. Quamvis pro aeris diatheſi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primum ſe oſtendebant, ad παρακμὴν ſuam uſq; progrederentur, tamen ad inſtar recidivæ alicujus morbi a materia priſtina denuo fermenteſcente, aer rurſus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eaſdem deprompſit; qui quidem morbus redintegratus, ſumptiſque de novo viribus, reviviſcere plane, & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tanto autem magis anomalæ hæ erant, tantoque magis intenſam redolebant putrefactionem, quanto materia, e qua generabantur, iſta craſſior erat, atque fęculentior, ad quam pręcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejuſmodi diatheſin in ipſo aere ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium vero longe di-

ver-

versum in alio non ita multum distante; hoc enim si fieret (fit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem distlare valere; vero autem similius mihi videtur, hunc, vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri a minerali aliqua fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terræ affectibus appropriatos eo usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera, quæ pariter in novam denuo fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, ut in casu jam memorato. Mihi vero, qui non ultra, quam res ipsa loquitur, sapere audeo, perinde est an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectius solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quod & crassiorem naturam, & putredinem longe intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant, quam species alia quælibet, quam mihi hactenus videre contigit; & si quid meo judicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrorum, pernicie æquabant; licet ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum, quam alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quam colore, aliisque circunstantiis boni se moris esse faterentur.

* Curationem quod attinet; jam a multis annis miratus sum Indicationes plane contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit a calidiori regimine symptomata, quæ a nimia inflammatione pendent, statim produci,

Fe-

* *Curatio.*

Febrim scil. Phrenesin, maculas purpureas, & similia, quibus hic morbus prę cæteris quibusque est obnoxius; *inde* vero regimen justo frigidius faciei, manuumque intumescentiæ, quæ hic apprime est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu, multumque apud me satis anxie revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cerevisiæ tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμὸν fręnare; Atque ex adverso ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem, & faciei, manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finita, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materię secretionem indigere: Ita ut, cum jam in habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur; id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus calidis, a carne pustulis obsessa retro agendis, sartus tectus conservetur, *Pustularum* vero, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam vero, utut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti prius docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique, qui vehementius laborabant, interirent, sive methodo jam a me laudata, sive regimine, & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhuc aliquid præter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque, atque

faciei

faciei intumeſcentiam facerent, deſiderari ſcil. aliquid quod putrefactioni magis intenſæ, quam in his Variolis præ cæteris quibuſque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli ſpiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, ſatisfacere poſſe. Quamobrem ægro ſibi relicto, donec & dolor, & vomituritio, quæ eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto*, *ſextove* dictum *ſpiritum*, cereviſiæ tenui ad levem aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum; liberalius vero, cum appareret Febris maturationis; quem potum, donec perfecte convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo revera ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum fere compeſcebat: Facies & maturius, & longe altius intumeſcebat: Variolarum interſtitia ad calorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenæ æmulum magis accedebant: Puſtulæ quoque minutiſſimę glandeſcebant, ſaltem quantum ea ſpecies pateretur; Puſtulæ etiam, quæ aliter nigræ comparuiſſent, hic materiam quandam flavam, & colore favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigra, colore flavo ſaturato ubiq; tincta conſpiciebatur; celerius matureſcebant, atque tempore alia omnia diei unius, aut alterius ſpatio, citius percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ęgrum copiam ſubjugandis ſymptomatis debitam reſpuere animadverterem, ſpiritum iſtum vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Deſtillatæ cum Syrupo junctæ additum, ſubinde ingeſſi, quo penſaretur ſc. liquoris parcior uſus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenus potui deprehendere: Licet enim Salivatio die undecimo, decimove fere ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quam ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipue urgentur discrimine, quod saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte sua desinet, vel saltem, ubi nullum amplius a variolis periculum est, Lacte, & Aqua mistis, & Narcotico assumptis facile compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim avenaceis, atque hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho, Vini Canarini cochlearia tria, quatuorve indulsi. Haustum vero Paregoricum jam a quinto, sextove die singulis vesperis temporibus propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralys.*

Die decimo quarto ægrum e lecto surgere permisi; vigesimo primo sanguinem e brachio educendum curavi, Catharticum deinde ad duas, vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior, ac magis vivida conspiciebatur, quam solebat eorum, quos hic morbus ita male mulctaverat: Adde, quod Methodus laudata vix patitur faciem cica-

S tri-

tricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis, efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis, mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi a cubiculo, Domesticum e suis meæ curæ commisit, fera hac Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum a nimia Compotatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine, quam alias vidi unquam, ita ut nulla fere inter eas intercapedo linqueretur, qua distingui possent. Remedii hujus δραςικωτάτε confisus viribus, venam nullus secui, licet tempus, quo accersebar, id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cum a nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto, vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisia tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas e naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, me ocyus accersendum putaret; Adveniens ego, cum ab immodico sanguinis calore, & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu impraegnatam uberius adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius est coercita, Salivatione satis copiosa, faciei, & manuum intumescentia, pustularumque augmento rite procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ, sanguineæque interpellarent, quæ forte nullum facessissent negotium, si venam, eo, quo diximus, nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quam

Nar-

Narcotico illo, quod alias etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat, donec evanescerent pustulæ; posteaque extracta e brachio sanguinis quantitate satis larga, Lacteque, atque Aqua affatim haustis, subito convaluit.

Eodem fere tempore quidam e meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat, Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem, non obstante ætate, Junioris præsertim, tenellula, ne hilum adversabantur; quin & nullo symptomate graviori affecti convaluere illico. Amicissimus mihi vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utrosque mecum invisens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem vero in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quod, sicuti Variolæ hujus Constitutionis, quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis vero erat ista eas Methodo tractare, quam generi *Distincto* jam supra deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortasse parvi penderit pro sæculi genio, scio tamen ego haud parvo mihi labore, cura, atque industria, per multos annos continuos ea stetisse; neque jam a me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi, vel pretio existimationis propriæ, quam satis intelligo a subjecti novitate

gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem male habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur (nisi quis forte locus difficillima ratiocinatione torqueatur) cum quæ a Modernis adaptantur Curationes, a magnis illis rei Medicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, qua expugnandæ sunt istæ Febres, quæ ab iis pendent Constitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ sunt. Etenim si in prioribus illis mundi sæculis Variolæ nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum natura fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cum morborum Historias & clarius intellexerit, & descripserit accuratius, quam post natorũ quispiam, & hujus etiam descriptionem genuinam, atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos, pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipsius terræ accidunt visceribus; pro varia sc. ejusdem ætate, ac duratione: quodque, sicuti alii morbi jam olim extitere, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate saltem pene confecti exolevere, & rarissime comparent (cujusmodi sunt *Lepra*, atque alii fortasse nonnulli), ita qui nunc regnant morbi, aliquando demum intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum

qui-

quidem hariolari valemus. Hæc se ita res habere potest, quicquid de ea videatur nobis βραχυβίοις, qui heri tantum nati sumus, cras forte interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquissimi, congesserunt rationes, ævi multo productioris, si cum antiquissima mundi Epocha eæ conferantur.

CAPUT V.

Tusses Epidemicæ Anni 1675. cum Pleuritide, & Peripneumonia supervenientibus.

CUm tempestas placida, ac tepens, imo vero æstatis simillima, præter solitum ad postremos usque *Octobris* dies perseveraret, Anno 1675., eam vero mox exciperet alia multum diversa, frigida scilicet, atque humida subito ingruens, *Tusses* ubique numerosiores grassabantur, quam alio quovis, quod memini, tempore, nemini fere parcentes, cujuscunque is fuerit sive ætatis, sive temperamenti, integras vero simul familias pervadentes. Neque numero tantum erant spectabiles (cum quælibet hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos, quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cum enim *Constitutio* & jam, & per Autumnum omnem modo elapsum, in producenda Febre Epidemica supra descripta omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alius Epidemicus, cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tusses istæ Febri sternebant viam, atque in eam quam libentissime commigrabant. Interea, quemadmodum Tussis Constitutioni opitulabatur in Febre producenda, ita etiam Febris occasionem ex Tussi natam

arripiens, jam Pleuram, ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimana illa, quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tam improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumonia* habendi, licet eadem omnino illa maneret, atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti prius semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantum Febrilis, cum stimulante Tussi in Pleuram, ac Pulmones uberius deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata, quo hæ Tusses primum comparebant; quin & remedia, quibus promptissime parebat, idem plane demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quam quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa vero, quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quod cum Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere, quod inter Ver, atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantum Febris, quæ isti anno propria fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussis sobole.

*Ut ad eam methodum rite procedam, quam hujus Anni Tussibus, tum etiam istis, quæ aliis annis contingunt (modo ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ a sanguinis massa per insensibilem transpirationem ablegari solent, a frigore cutis spiracula subito contrahente introverti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cumque hoc pacto detineantur calidæ istæ, & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quominus per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massa facile accenditur, ubi scilicet vel tanta est halituum copia, ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis, in eandem præceps agitur. Verumenimvero, qualiscunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen, ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licet symptomata quædam adhuc retineat, a Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi qualibet ex hac προφάσει nata, non tantum ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi, iis, qui meam implorabant opem, hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum a carnibus, & liquoribus spirituosis quibuscunque arcere: hortabar item, ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aura liberiore,

* *Curatio*

Ptisanam Pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata, quæ illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim abstinentia a carnibus, & liquoribus spirituosis, tum etiam refrigerantium usu ita contemperabatur sanguis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori a repentino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, via sibi naturali, ac genuina exhalabant opportunius, & cum bonis ægri rebus difflabantur.

Tussim quod spectabat sedandam; haud vacabat periculo Narcoticis, atque Anodynis illam aggredi; nec minus periclitabatur, si quis liquoribus spirituosis, calidisque medicamentis idem moliretur, cum utroque modo inviscata, atque indurata Tussis materia, halitus isti, qui a sanguine placide, ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris massa præclusi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc sæpenumero non paucis e vulgo inconsultioribus pessime cessit, qui cum spiritu vini ustulato, aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos, & Peripneumonicos invitabant, atque insana hac sapientia morbum sua natura levissimum, & facile sanabilem, in periculosum, ac sæpe lethalem transformabant. Nec minus hallucinabantur (licet magis cum ratione insanire viderentur) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud raro præ cæteris quibuscunque præsidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incen-

dere,

dere, & quem servare volumus ægrum, letho dare posse.

Quandoque vero, non tantum ubi minus rite tractaretur morbus, quo scil. supra descripsimus modo, sed etiam nonnunquam sua sponte (maxime in delicatioribus, ac tenellulis) nunc statim ab initio, nunc post diem unum, aut alterum, Tussi superveniebat caloris, ac frigoris vicissitudo quædam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio, noctu maxime (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Constitutionis* plerumque sequebantur) quibus sæpe adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quasi constrictio, coarctatioque, unde difficulter spirabat æger, inhibebatur Tussis, excitabatur Febris vehementer.

Febri, & pessimis ejus symptomatis rectissime, (quantum accurate facta observatione mihi constitit) occurrebatur venæ sectione in brachio, & Epispastico Nuchæ applicato; Clystere item quotidie injiciendo. Ægrum interim monebam, ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absisteret, abstineret a carnibus, nunc Cerevisiam tenuem, nunc Lac Aquæ permistum, nunc Ptisanam aliquam Refrigerantem, ac Lenientem sorberet. Elapso jam biduo, triduove, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundo detraxi, & ut in usu Enematum persisteret adhuc, suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est (tam in hac, quam in aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus, & retusa acie, non diu, & continuo repetenda esse, maxime in Fœminis Passioni Hystericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis; cum talium sanguis, atque humores ἀμετάβλητοι sint, ac nullo

fere

fere negotio exagitentur, atque æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam ultra solidam periodum ægros discruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dum hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas, quæ in Pleuram, ac Pulmones impegerant, sensim excuteret, symptomata universa placide solebant evanescere; cum qui morbum ferocius, atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomia sæpius repetita, quam vel postulabat morbi genius, vel etiam tuto ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cum enim in vera Pleuritide Venæ sectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad Curationem sufficiat (modo non obstiterint medicamenta, & regimen calidiora, quæ contra militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel, vel ut plurimum bis venam secasse, modo ægro concederetur, ut e lecto exsurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpius educere, nisi ubi a calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma: neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam, quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo quidem *Pleuresin* veram, atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum omnium Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæ-sectionem pariter repetitam indicare: aliquando tamen accidere, ut Febris ejus anni pro-

proprie Epidemica, a repentina aliqua manifestarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram, aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominus eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ sectio possit concedi, ut huic symptomati, si multum sæviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multo plus sanguinis symptomatis ratione educendum est, quam Febris nomine debuerat educi, a qua pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis, ut a repetita Venæ sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide, quæ ejusdem symptoma est; at vero si Febris repetitam Venæ sectionem respuat, neque juvabit ista, imo & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre stabit, cedetve. Hoc autem modo se res habuit, me saltem judice, in *Pleuritide symptomatica*, quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantem, quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hac nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quod existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Constitutionem*, quatenus huic, aut alteri morbo Epidemice producendo favet, cæterisque morbis omnibus una concurrentibus in ejus similitudinem, ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam VVindham*, Domini *Francisci VVindham* Equitis filium natu maximum, hac Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici, nunc Ptisanas, atque Emulsiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem pro-

propinavi; ſuaſi,ut lecto abſiſteret quotidie ad horas pauculas, qua methodo intra paucos dies reſtitutus eſt, & celebrata Catharſi omnino convaluit.

Notandum autem eſt, quod tametſi ſymptomata hæc, quæ tuſſi ſupervenire ſolerent, ea prope eſſent, quæ hanc hyemem funeſtabant; attamen tuſſis ipſa ſine illis ſola invadens, ea tempeſtate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæ ſectionem, neque Clyſteres ſibi vendicabat, modo febris a regimine, vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cum ſatis erat ad eam compeſcendam ægro liberioris aeris foras uſum concedere,& carnis eſum, ut & vinum, ac id genus liquores ſpirituoſos, qui Febri anſam præbeant, omnino interdicere. Porro *Tabellas* ſequentes ſæpiuſcule devorandas imperavi; quæ quidem ad tuſſes a frigore ſuſceptas coercendas omnibus aliis, quę mihi adhuc innoteſcunt, longe præcellunt. ♃. *Sacchar. Cand.* lib. iiſs. *Coq. ſ. q. aq. communis uſque dum adhæreſcat extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. ſem. aniſi, & ſem. Angelic.* ℥ſs. *pulv. Irid. & flor. Sulphur. an.* ʒii. *ol. chym. ſem. aniſi* ℈i. *f. ſ. a. tabellæ, quas ſecum continuo portet, ac earum unam frequenter aſſumat.*

At priuſquam his, quæ de morbis Epidemicis diſſerui, ultimam imponam manum, Objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi eſt; quod nempe non ſatis cum *malignitate* iſta pugnare videantur, quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is ſum, qui receptam a Viris doctiſſimis, ſive hujus ſeculi, ſive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut poſſim, aut etiam velim, cum iſta indiciis plus ſatis ſe prodat manifeſtis, in Epidemicis pleriſque.

Liceat mihi tantum, quæ de ejus natura sentio, in medium proferre, quo hæc nostra Praxis minus a ratione abhorrere videatur. Ipse enim cum eruditissimo *Scaligero*,

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur
Milito; securus quid mordicus hic tenet, aut hic.

Censeo itaque ego, *malignitatem* eam omnem, quæ Epidemicis competit (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura) particulis calidissimis, ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plus, minusve adversantibus, consistere, ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subito alterare valent, atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas, & spirituosas particulas assimilando maxime agere; Cum ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt, ad propriam indolem inflectere, atq; accommodare; Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissione, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt, trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse prius quam ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At his reclamat experientia; docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsa *Peste* particulæ pestilentiales, tum quod ad modum fuerint subtiles, tum etiam quod sanguinis partibus maxime spirituosis insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectæ, atque

etiam

etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantum sudoribus difflari non potest, sed sæpenumero etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quanto enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ, ac spirituosæ, tanto magis intenditur ea, quam habent, assimilandi facultas, quantoque etiam magis excalefiunt humores isti, in quos agunt, tanto libentius in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes: Cum ex adverso ratio dictare videatur, medicamenta illa, quæ contrariæ sunt naturæ, non tantum particularum calidarum, atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare, obfirmareque, quo spirituum morbificorum fortius sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hic mihi venit Experientia, qua magistra edoctus sum, & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum pustulas nigras eo promptius sumpsisse incrementum, quo magis calefieret æger, easdem vero pro ratione moderationis regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere, ac minui.

Jam si quis me roget, qui fiat, ut cum *malignitas* in ejusmodi particulis calidis, ac spirituosis consistat, haud raro ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summe malignis; responderem percontanti: Primo in præcipua illa, & maxime insigni malignitatis instantia, ipsa *Peste*, abunde constat particulas νοσώδεις ita supra modum subtiles esse, atq; aculeatas (præsertim ubi primum incipit grassari) ut auræ ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At vero in minori isto malignitatis gradu, qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita

pa-

parum conſpicua redduntur, nonnunquam a confuſione in ſanguine, atque humoribus excitata a particulis inimicis eorum in gremio concluſis; unde natura quaſi oppreſſa non potis eſt ſymptomata illa magis regularia exercere, quæ morbo competunt, at anomala ſunt φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus everſam, dirutamque, quo in caſu deprimitur ſæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora ſe oſtendunt Febris indicia, quam pro morbi genio, ob metaſtaſin mineræ malignæ, vel in Genus Nervoſum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra ſanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid vero id fuerit, ne hariolari quidem poſſunt, quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda ſit, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur: Ita ut ſive Epidemicus de eorum numero ſit, qui primo Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejuſdem rite diſpoſitæ eliminationem per ſudores ſibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam ſibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præſidio viam ſibi aperiendam præſtolantur: in ſingulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipſo morbo ſtabit, cadetque, pari uſa fortuna, & pari etiam paſſu recedens; atque ex conſequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur: quantumlibet evacuationes iſtæ ſibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque iſti, quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejuſdem eſt indolis, medebitur Diaphoreſis, quæ concoctionem ſubſequitur, ceu ejus effectum. *Vario-*

larum

larum malignitati ſubveniet tempeſtiva Abſceſſulorum maturatio, atque ita de reliquis: in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* ſpecies iſtis præſertim modis, ac methodo illa optime ſuperatur, quibus libentiſſime cedunt peculiares iſti morbi, ad quos illa ſpectat, ſive hac methodo procedendum fuerit, ſive altera. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes, atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

CAPUT VI.

Anacephalæoſis.

Atque ita demum animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino *Quinque* peperiſſe; Quinque nimirum peculiares aëris Diatheſes, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat, quibus *Intermittentes Autumnales* maxime graſſabantur, unica mihi videtur (quantum obſervatione diligenti, fidaque hactenus aſſequi potuero) in qua Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debita Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam διαφόρησιν, vel διάπνοιαν paulo liberaliorem (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit) Et profecto facile adducor, ut credam, præcipuam hanc eſſe, atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tum ob regularem illam methodum, qua utitur in promovenda materia morbifica, eademque, præfinito tempore, digerenda; tum etiam, quia hæc Febribus aliis quibusli-

libet frequentior occurrit, cum credibile ſit *Febres Intermittentes* Epidemice ſæpius graſſari, quam alios morbos quoſcunque, ſi illis nempe habenda ſit fides, qui de earum frequentia in ſæculis jam elapſis tot, & tanta ſcripſerunt; quicquid demum in cauſa fuerit, quod ita raræ comparuerint, a quo *Peſtis* hanc urbem eſt depopulata; enimvero *Febris* hæc *Peſtilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ poſt invaſere, ſe ducem præbebat, ac πρόδρομον. *Febri* autem iſti *Primariæ*, de qua ſupra, adaptantur, ni fallor, illuſtria illa, atque neceſſaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita eſt regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Criſin per ſudores rite faciendam: Neque enim ſatis video, qui poſſint accommodari dicti Aphoriſmi ſubſequentibus iſtis Febrium ſpeciebus, quæ diverſam longe habent indolem; & raro ejuſmodi Methodo aliqua ſolvi ſolent, qua nos adjuti, ſi ad eam accedamus ſcilicet, eamque perficiamus, morbos hoſce ſubjugare poſſumus. Utut vero hæc ſe res habeat, notatu dignum eſſe autumo, quod cum Febris hæc, quæ ab illa *Conſtitutione* pendebat, qua Intermittentes cæteris prædominabantur (ſi vel diutius perſiſteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhauſtus) ſubinde in Intermittentium caſtra de facili tranſiret; iſtæ Febres, quæ ſequentes funeſtabant annos, etiamſi diutiſſime cruciarent, rariſſime tamen Intermittentes fierent; indicio ſatis manifeſto eam *Febrem Continuam*, atque *Intermittentes* iſtas vel natura quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

Jam ſi quis a me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* ſpeciem ex notis in Febrium deſcriptionibus a me traditis queat expiſcari, cum ple-

rumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, *&c.*) Huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non plane impossibile, modo quis serio, atque adamussim exegerit circunstantias eas omnes, quas in Historia præcedenti indigitavimus; maxime si in urbe aliqua, aut loco alio hominibus referto examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continua laborantem accersiri, id primo habet adminiculi ad judicium rite formandum, quod vel ex observatione propria, vel aliis indicantibus facile rescifcat, quinam alii morbi preter hanc Febrem, & cujus demum generis eo locorum Epidemice grassantur; quo cognito, non amplius dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit, ut Febris iis tantum se prodat symptomatis, quæ omnibus omnino Febribus sunt communia (præsertim si in ἀταξίαν, & confusionem agatur e Methodo, quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ, atque indoli suæ proprios, ac peculiares apertissime agnoscent. Verbi gratia, qui *Variolas* inspexerit, facile conjectabit (modo ejus morbi Historiam probe calleat) vel a die, quo primum erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atq; ubi semel cognoverit, quænam sit illa Variolarum species, quę eo anno, atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sane si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minime sumo) sicuti Epide-

demico quovis conſpecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licet ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conſpecta, quiſnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me ſatis doceret, an *Variolæ* ſcilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, &c. Cum tam peculiare aliquot horum genus, quam Febris peculiaris, particularem quamlibet Conſtitutionem jugiter comitetur.

Secundo autem, præter indicia illa, quæ Epidemicorum una invadentium conſideratio nobis ſuggeret, & ipſa cujuslibet Febris ſymptomata ad ejuſdem ſpeciem dignoſcendam, haud obſcuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut ſupra innuimus, Febres in univerſum omnes quædam habent ſymptomata omnibus communia; ſunt tamen & certæ aliquæ Diſtinctionis notæ, quas ſingulis ſpeciebus ſigillatim impreſſit Natura; quæ cum ſubtiliores ſint, ac magis reconditæ, non niſi a cautiſſimis, & minutiſſima quæque penſiculatim trutinantibus erui ſolent, aut inveſtigari. Inter hæc ſigna diſtinguentia ſemper exiſtimavi ego, ægri ſive ſudationem, ſive ſiccitatem in hoc, vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præcipue præ cæteris demonſtrare, modo illa a ſtatu naturali, ac ſuo, methodo minus congrua non fuerit dejecta. Atque hoc ipſum liquido mihi conſtabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot obſervationes hæ noſtræ hactenus complectuntur. Exempli gratia, iis in Febribus, quæ vigebant exoleſcente *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa areſcebant, nec vel minima ſudoris præſignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conſpectum ſe dabat. Neque etiam cieri hic poterat ſudor ſine ingenti ægrorum diſcrimine, qui in Phre-

nesin, aliaque symptomata periculosissima mox a coacto sudore præcipitabantur. In *Febri Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsecuta est (*Inflammatoriarum* autem omnium, quæ ab illo tempore invasere, chorum duxit) nulli sudores sponte sua prorumpebant, at a sudorificis excitari poterant, vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proxime succedente, quæ *Variolas* iis annis comitabatur, quibus illæ *Regulares* erant, æger sua sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit, vel a morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illico symptomata omnia, haud mitigabat. In binis Febribus, quæ duabus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenteriis* se comites adjungebant, & sudores Anomali etiam fuere; at plerunque solis primis diebus exeuntes, licet qui primam febrem comitabatur sudor, quam qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior, sed in neutra emolumento fuit ægro, cum non a prævia Concoctione, sed a confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum vero id mihi imprimis videtur, novæ Febris speciem, vertente primum anni *Constitutione*, indagare, cum necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimum Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare, quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret ansas haud obscuras a natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc a perdiligenti, atque accuratissima circunstantiarum omnium observatione necessario pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imo si & impossibile plane supponamus, no-

væ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certo distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio a *Juvantibus*, & *Lædentibus* sumenda nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possimus collocare, modo ne plus satis properemus; qua quidem *festinatione* nihil ego quicquam exitialius esse autumo, nec re ulla alia Febricitantium plures vita spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret, quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo, & mihi, & ægro consuluisse optime: dum enim morbo invigilarem, quo eum opportunius confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se typum redegit, ut jam mihi innotesceret, quibus armis esset debellanda. Sed, quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari, quod perinde sit medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis, atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentiæ, vel ignorantiæ id imputant; cum Empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æque novit, ac solet magis, quam medicorum prudentissimus.

Hæc sunt fere quæ hactenus observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo, quo invasere ab anno 1661 ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum comites, quæ ferme a biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui post sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

OBſervationes annorum, quos jam deſcripſi, ſatis arguunt Febrium alias *Stationarias* merito audire; ejuſmodi Febres intelligo, quæ, cum a particulari quadam, ac nondum ſatis cognita hujus, aut alterius anni *Conſtitutione* pendeant, ſingulæ ſuo ordine invaleſcunt, graſſantur admodum, & quaſi cæteris dominantur per continuam illam annorum ſeriem. An dentur etiam aliæ ſpecies præter jam dictas; An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo, ac conſtanti ordine excipiant, an ſecus ſe res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt vero & aliæ *Febres Continuæ*, quæ licet jam parcius, jam inclementius ſæviant, & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuſlibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indiſferenter commiſcentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas cenſeo. Quid tam de illarum ingenio, quam de Methodo Medendi eiſdem adhibenda, hactenus obſervando didici, in ſequentibus tradam. Sunt vero, *Febris Scarlatina*. *Pleuritis*. *Peripneumonia Notha*. *Rheumatiſmus*. *Febris Eryſipelatoſa*. *Angina*. Et forte aliæ quædam.

Jam vero cum univerſos hoſce morbos vel adhuc comitetur Febris, vel ſaltem fuerit comitata, donec exonerata in partes, ſive has, ſive illas, pro morbi ratione, materia Febrili, ſibi exitum invenerit;

rit;

rit; nullus dubito Febrem ipſam pro morbo primario habendam; reliquoſque affectus, à quibus ut plurimum morbi iſti nomen mutuantur, ſymptomata eſſe, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in qua ruit vis morbi, præcipue ſpectant. Verum modo de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc, vel illo nomine deſignare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum eſt, quod ſicuti *Febres Stationariæ*, de quibus ſupra egimus, magis, minuſve Epidemice infeſtant, quod jam diximus, prout annorum Conſtitutio in ſecreta, atque inexplicabili aeris temperie fundata eiſdem favet; ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licet non ita frequenter, atque iſtæ, Epidemice graſſantur. Quamvis enim plerunque oriantur ab hac, vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, qua ſanguis, atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent ſuam mediate quidem cauſæ alicui generali in aere, manifeſtis qualitatibus hominum corpora ita diſponente, ut exinde tales, taleſve ſanguinis, atque humorum dyſcraſiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejuſmodi *Epidemicarum* cauſæ fuerint immediatæ: Uti cum Gelu acrius diu perſeveraverit, ſe in Veris uſque pomœria longius extendens, derepente autem calidior tempeſtas ſuccedat, *Pleuritides*, *Anginæ*, ſimileſque morbi alii ſolent invadere, qualiſcunque demum fuerit *Conſtitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemice graſſantur perinde, atque alii iſti, idcirco ut hos ab illis Febribus diſpeſcam, quæ ad certam annorum ſeriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem a se invicem intervallo diffideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab aere subministratas, quoad alias tamen causas externas, ac Procatasticas spectat, sæpenumero conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & crapulam taceamus, qua matre proseminantur tum istæ Febres, tum hæ etiam de quibus jam ago; causa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quod quis scilicet vel præmaturius vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautius exposuerit, unde Poris subito occlusis, retentisque iis halitibus, quibus alias per cutis spiracula patebat exitus, hæc, vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio, quæ tum temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiæ in hanc, vel illam Febris speciem potentius determinaverint. Et sane existimo plures modo jam designato, quam *Peste*, *Gladio*, atque *Fame* simul omnibus perire: Etenim si quis ægrum Medicus de prima morbi occasione paulo minutius interrogaverit (modo ex Acutorum istorum numero sit, quos supra tractavimus) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temere deposuisse, cui pridem assueverat, vel corpus motu excalefactum subito frigori permisisse, atque ex alterutra harum προφάσει incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*: Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulo evitent.

At vero diligenter hic loci notandum est, quod

licet

licet morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, sæpenumero tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt, quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum *symptomata*: Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur, quoties morbi sunt Essentiales; at ista potius, quam sibi postulat Febris, cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantum inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim serio attendendum est, investigandumque, quo illa pacto facillime expugnari possit, Venæ sectione, an sudoribus, vel alia methodo qualibet. Hoc si susque, deque habeatur, cum ingenti ægrorum discrimine persæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos Affectus, quos ego Essentiales voco, & de quibus jam ago, revera symptomata tantum esse; respondeo, symptomata ea forte esse respectu Febris, ad quam proprie spectant, at symptomata sunt saltem Febrium, quæ illa semper, ac necessario producunt. V. g. in *Pleuritide* Essentiali Febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Essentiali ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet, atque ita se res habet in cæteris: Cum ubi Affectuum memoratorum utervis Febri superveniat, quæ ad hanc, illamve annorum Constitutionem spectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam vero necessario producitur. Quo nomine haud parum a se invicem disterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Essentiales* mihi dictos ab iis, qui *Symptomatici* tantum sunt, rite distinguamus,

mus, multum confert nobiſcum perpendiſſe, quod qualia ſint ſymptomata, quæ invaſionem Febris hujus, alteriuſve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata, quæ inſultum ſive *Pleuritidis*; ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejuſmodi Febris accidentia ſunt tantum. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide ſymptomatica* prædicta, quæ Febri per hyemem graſſanti anno 1675 ſuperveniebat. Quotquot enim hac laborabant Pleuritide, ubi primum corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem, quæ certiſſima erant, & maxime vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant: Cum quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggrediatur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationaria per id tempus regnante. Ad hæc ſymptomata omnia, quæ poſt emergunt, magis perſpicua ſunt, cum non obſcurentur, ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtione. Præter hæc, Anni tempus, quo eſſentiales Intercurrentes plerique, non tamen omnes, ſolent infeſtare, haud raro ſubinnuit, ad quam claſſem hujuſmodi Affectus referendi ſint. At vero ad morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnoſin is demum inſtructiſſimus accedet, qui obſervatione aſſidua, ac diligenti ita intime eorum Phænomena rimando perſcrutatus fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim norit diſtinguere; licet Differentiarum characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſſe ſubtiles, & delicatæ, ut eaſdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies (quan-

(quantum quidem assequi possum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipsos, tum medendi rationes attinent, sedulo pensitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando, contemperandoque omnis mihi fere Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variata, & cui, experientia jugiter suffragante, ea species libentissime concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique satago. Et profecto in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, qua porta excludenda veniat materia Febrilis, qui certo norit, Venæ sectione v. gr. Sudoribus, Catharsi, aut si qua est alia magis apposita.

CAPUT II.

Febris Scarlatina.

S*Carlatina Febris*, licet nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte Æstivo se prodit, quo quidem integras Familias, Infantes vero præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certe, & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ, quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos, tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjecta cuticula, restant furfuraceæ quædam squamulæ ad instar farinæ corpori inspersæ, quæ ad secundam, aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Cum

* Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur; quam mediocris ſanguinis efferveſcentia a prægreſſæ Æſtatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior, quominus ſanguis ſibi deſpumando vacet, & materiæ peccanti; quæ ſatis prompte adjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & a Venæ ſectione, & ab Enematum uſu mihi temperans (quibus remediorum formis facta revulſione particulas ſanguini infeſtas cum eodem intimius permiſceri, & motum Naturæ magis congruum ſufflaminari autumo) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æſtu impetuoſius forte exagitabitur ſanguis, quam pro pacata, & leni illa ſeparatione, in qua jam totus eſt; (quid quod & vehementior Febris hoc fomite poſſit accendi?) ſatis habeo, ut æger a carnibus in ſolidum abſtineat, & a liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, tum ut neque uſquam foras prodeat, neque ſe perpetim lecto affigat. Cute jam penitus deſquammata, & ceſſantibus ſymptomatis, e re fore exiſtimo, ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati, atque viribus accommodo. Simplici hac, & naturali plane methodo, hoc morbi *nomen* (vix enim altius aſſurgit) ſine moleſtia, aut periculo quovis facillime abigitur: Cum econtra ſi plus negotii ægris faceſſamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis, aliiſque remediis ſupervacaneis nimis docte, & (ut vulgo videtur) ſecundum artem ſupra modum ingeſtis, morbus ſtatim intenditur, & æger non raro nulla alia de cauſa, quam nimia Medici diligentia ad plures migrat.

Veruntamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulſiones Epilepticæ*, vel etiam *Coma*, huic morbo ſub

* *Curatio.*

ſub initium eruptionis ſupervenerint (quod quandoque accidit in pueris, ac junioribus hoc morbo laborantibus) omnino oportet, ut *Epiſpaſticum* amplum, ac forte poſteriori cervici applicetur, atque porro, ut *Paregoricum* e Syrupo de Meconio ſtatim exhibeatur, repetendum ſingulis noctibus uſque dum convaluerint, imperando interim, ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & a carnis eſu abſtineat.

CAPUT III.

Pleuritis.

HIc morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infeſtat, potiſſimum vero anno inter Ver, & Æſtatem ambigente. Nam per id temporis ſanguis a nova ſolis vicinia excalefactus in efferveſcentias, & inordinatos motus effrenatius ruit. Temperamento ſanguineo præditos præ reliquis aggreditur, ſæpe etiam ruſticos, & *duro jam fractos membra labore*. A rigore plerunque, atque horrore orditur, quos excipiunt calor, ſitis, inquietudo, & cætera Febrium ſymptomata plus ſatis nota. Elapſis pauculis horis (licet aliquando multo ſerius ingruat ſymptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque punctorio, in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverſo verſus anteriora pectoris ſe propagat. Tuſſi etiam crebra affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, a partium inflammatarum contentione ortum, unde ſpiritum ſubinde reprimit, ut prima tuſſiendi molimina coerceat. Quæ ſingulis vicibus *Anacatharſi* rejicitur materia, ſub initio

mor-

morbi pauca, & tenuis conſpicitur, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta; ſed procedente morbo copioſior eſt, & magis concocta ſanguine etiamnum permixto. Febris interea pari paſſu incedit, quin & vires ſumit a ſymptomatis illis, quæ ab ipſa naſcuntur. Atque dicta Febris cum funeſto comitatu omni (*Tuſſi* ſcilicet, *ſputo ſanguinis*, *dolore*, &c.) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, ſenſim minuitur. At vero materia hunc morbum committens, non ſemper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non raro, ut materia paucula adhuc, & tenuis, ſicut in principio morbi, tuſſiendo educatur, & conſequenter Febris cum reliquis ſymptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo eſt nimis adſtricta, nunc ſoluta nimis, dejectionibus crebris, & liquidiſſimis. Eſt ubi morbo admodum invaleſcente, & Venæ ſectione non celebrata, æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani dyſpnœa laborans tantum non ſuffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad ſpatium quidem reſpirationi debitum ſine exquiſitiſſimo dolore queat expandi. Eſt etiam ubi poſt ingentem inflammationem, & omiſſam Phlebotomiam, quæ naſcente morbo fuerat imperanda, mox ad Apoſtema res redit, *pure* in thoracis cavitatem ſubinde depleto; quo in caſu, quamvis Primaria Febris vel omnino ceſſat, vel minus ſaltem urget, attamen in vado non eſt æger, ſed *Empyemate*, atque *Febre Hectica* ſuccedentibus, miſer *Tabe* extinguitur.

Jam vero licet *Pleuritis* propriæ illi, atque ſpecificæ ſanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius exiſtit, producere ſolet, origi-

nem

nem suam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eæ sint, ex præcipitatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso fere Febris initio accidit, cruda adhuc existente materia Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subacta, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia præparata. Hoc autem incommodi sæpissime ex intempestivo, ac præpostero calidorum medicamentorum usu infertur, qualia a nobilibus quibusdam fœminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia, charitasque multo melius in pascendis pauperibus, quam in iisdem medicandis collocaretur. Atque illæ quidem eo consilio (si tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo statim Febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes, quam inconsulto, atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta, cogitur; atque adeo nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri solet; præsertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempestas inter Ver, atque Æstatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: Certe enim tempestate illa Febres in Pleuritidem transire proclives sunt.

Pleuritidem autem ejusmodi, quam diximus præcipitationi ortum suum debere, evacuati per Venæ sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis (saltem ille, qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superfi-

ciem

ciem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longe diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arcte contexitur, nec ad modum puris defluit, quin a reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis, & fibris refertæ exhibet; & fortasse nihil aliud est quam Fibræ sanguineæ, quæ rubicundo, ac naturali suo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevere. At vero (ut id obiter attingam) animadvertendum est, quod si sanguis e secta vena non recto flumine versus Horizontem prosiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor: Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primum descripto fluat: Quinimo cum hoc ipso modo extrahitur, sive orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quominus pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quod si sanguis recens extractus quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti, ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Utut vero sanguis se habet, Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte natura periculosior, tamen si perite tractetur, facile vincitur; & quidem non minus certo, & constanter, quam alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbosque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quam Febrem

brem a propria, & peculiari ſanguinis inflammatione ortam, qua natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* ſuboritur; quam a priore, gradu tantum, & pro majore ejuſdem cauſæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

* Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejuſdem accenſas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ ſectione ſpem ponens maximam, ut primum accerſor, ſanguinem e brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim a Venæ ſectione primum celebrata ſumendam præſcribo.

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iiii. *Sal. Prunell.* ʒi. *Syr. Violar.* ℥i. M. F. Hauſtus. Eodem tempore ſequentem Emulſionem præſcribo.

℞. *Amygd. dulc. N.* vii. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ſs. *Sem. Papav. alb.* ʒii. *contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* lib. iſſ. *Aq. Roſar.* ʒii. *Sacchar. cand.* ℥ſs. *M. F. Emulſio. Cap.* ℥iiii. *quarta quaque hora.* Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

℞. *decoct. Pectoral.* lib. ii. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥iſs. *M. F. Apozema; Cap.* lib. ſs. *ter in die.*

℞. *Olei Amygdal. dulc.* ℥ii. *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥i. *Sacch. cand.* ʒſs. *M. F. ſ. a. Eclegma, de quo lambat ſæpius in die: Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

V *Dia-*

* *Curatio.*

Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpidiſſimo, Conſulo, ut juſculis veſcatur Hordeaceis, Avenaceis, & Panatella, & pro Potu utatur Ptiſana ex decocto Hordei cum rad. Acetoſæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cereviſia lupulata tenui.

Porro, ſequens Unguentum præſcribo. ℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ii. *Ung. Pomati*, & *Dialthææ an.* ℥i. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum mane, & ſero, ſuperimponendo folium braſſicæ. Jubeo item, ut in dictorum remediorum uſu perſiſtat per omnem morbi decurſum.

Eodem ipſo die, quo primum accerſor, ſi dolor vehementer urget, ſanguinis eandem quantitatem rurſus detrahi præcipio, vel nihilominus die ſequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam uſque vicem, continuis quatuor diebus (niſi prius æger convaluerit) Venæ ſectionem repeto, ubi ſcilicet dolor, atque alia ſymptomata admodum ſæviunt: At vero, ſi vel morbus remiſſior, & minoris periculi patiatur, ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facile ferant Venæ ſectionem poſt tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto, niſi interjecto die uno, aut altero inter ſingulas vices. Qua quidem in re normam mihi ſtatuo Contra indicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde vero imminutas, fractaſque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi eſſe volo, ut plus, minuſve ſanguinis pro rei ratione demendum præcipiam, raro tamen obſervavi *Pleureſin* confirmatam in Adultis minori, quam 40. circiter *unciarum* ſanguinis impenſa ſanatam: licet in Pueris ſemel tantum, aut bis ſecuiſſe venam, ut plurimum

ſuf-

ſuffecerit. Neque, quæ nonnunquam ſupervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis venæ ſectionibus obicem ponit, quæ quidem ipſa hac Methodo brevi ſiſtetur, etiam non adhibitis medicamentis reſtringentibus.

Enemata vel in ſolidum omitto, vel maxima, qua fieri poteſt, inter repetitas Venæ ſectiones intercapedine curo injicienda, eaque non niſi ſimpliciſſima illa e Saccharo in lacte ſoluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæſtuet, ac proinde liberum illi facio, ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultima Venæ ſectione, niſi forte prius id contingat, ſymptomata omnia miteſcent, & æger (qui per aliquot adhuc dies, & a liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, & a craſſioribus cibis arcendus eſt) priſtinas vires non ita diu poſt reſumet; quo quidem tempore non abs re erit, ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſollicitetur.

Jam vero ſi quem moveat, quod huic viæ inſiſtentes *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum, quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſius diſſeramus; ſciat ille hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed dedita opera, diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe, & præterita: Cum ſemper exiſtimaverim in ſummo diſcrimine verſari illos, qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus methodi, qua Natura materiæ

 mor-

morbificæ ejiciendæ satagit, omittamus; nimium periculosæ insuper res est aleæ, cum non raro eveniat, parte aliqua materiæ jam concocta, forte etiam per ἀνακάθαρσιν rejecta, reliquam adhuc crudam manere, idque successive, præstantissimis quibusque remediis maturantibus, expectorantibusque incassum usurpatis, cum expectoratio nunc quidem satis auspicato procedat, nunc penitus supprimatur; ægro interim usquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod sane nullum prorsus est) sive vivis, sive etiam mortuis adjudicando: Cum e diverso, mediante Venæ sectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, & orificium a Phlebotomo incisum tracheæ vices subire cogatur. Quinimo constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta præcepta a nobis damnata tractetur, inter patentissimas orci januas merito recensetur, æque certo, ac tuto Methodo jam a me præscripta (ut de brevissimo, quo jam profligatur tempore, nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Necdum mihi innotuit vel minimum damni a tam larga sanguinis (ut imperitis videri potest) detractione cuiquam fuisse illatum.

Sæpe quidem aggressus sum in tractando hoc affectu, θεραπείας rationem aliquam stabilire, quæ citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret: nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea sors mihi contigit, ut huic ipsi, supra memoratæ praxi, partem aliquam reperire potuerim, cujus beneficio (non obstante tristi illa apud Hippocratem de *Pleuritide sicca* prognosi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab insultu morbi vindico; per ipsum sectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & sanitati reditum. Quan-

Quandoquidem vero hujus morbi curatio in repetita venæ ſectione fere tota ſtat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis, & neſcio quibus Medicaſtris in locis ab oppidis populoſioribus longe diſſitis celebrata, miſeros a *Punctura Tendinum* in artus amittendi, atque adeo in vitæ magnum diſcrimen ſæpiſſime conjicit; non e re fore duxi, rationem huic malo ſuccurrendi, ſi forte fortuna impingatur, hic ſubnectere. Qui vero punctura hujuſmodi plectuntur, dolorem non ſtatim ſentiunt, ſed duodecim horis poſt Phlebotomiam ſe eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto, quam in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor ſe figit, & tunc maxime percipitur, cum brachium extenditur; attamen læſa pars tumore admodum inſigni non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem vix ſuperante, ſed ex orificio humor aqueus, vel ichor quidam jugiter deſtillat, quod quidem præcipuum puncturæ tendinis diagnoſticum eſt habendum. Ita curatur, ut & propriis oculis ipſe obſervavi.

℞. *Rad. lilior. albor.* ℥iiii. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* lib. ii. *Deinde* ℞. *farin. lini, & avenac. an.* ℥iii. *Coquantur farinæ ad Cataplaſmatis conſiſtentiam in ſeq. lactis a radicibus prædictis colati, & radicibus contuſis miſceantur f. Cataplaſma, parti affectæ calidæ applicandum mane, & veſperi.*

CAPUT VI.

Peripneumonia Notha.

HYeme ingruente, at ſæpius ſub ejuſdem exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud

 pau-

paucis conſpicua. Paulo habitiores, ac craſſos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos, liquoribus ſpirituoſis (vini maxime ſpiritui) plus æquo addictos. Cum enim in hujuſmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur; Tuſſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, qua miniſtra dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt: quo tempore ſi forte æger nullo vivens conſilio, liquores ejuſmodi ſpirituoſos adhuc liberalius hauriat, craſſeſcente jam fere, quæ tuſſim excitabat, materia, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nunc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus eſt, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tuſſis importunius fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc ſine Tuſſi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intenſe. Sanguis detractus Pleuriticorum ſanguinem refert, Anhelus ſæpenumero ſpiritum crebro, ac celeriter ducit. Si moneatur, ut Tuſſim provocet, haud aliter dolet caput, ac ſi in partes mox diſſiliret (qua loquendi formula ægri ut plurimum utuntur) Dolet & Thorax omnis, vel ſaltem pulmonum coarctatio adſtantium auribus percipitur, quoties tuſſit æger, pulmone non ſe ſatis dilatante, præcluſis adeo ab intumeſcentia, ut videtur, meatibus Vitalibus, unde intercepta circulatione, ſanguineque quaſi præfocato, nulla fere, præſertim in habitioribus, Febris indicia ſunt; licet hoc accidere etiam poſſit ob materiæ Pituitoſæ copiam, qua horum ſanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit aſſurgere.

* In curanda hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem, & incendium facit, Phlebotomia revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam, atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope totius corporis calorem compescam. Cum vero *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta Pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, Venæ sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* vero observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis, qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis) pessime cessisse, atque adeo ab ejusmodi repetitione haud minus absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ sectioni succenturiabam, quæ ei satis recte substituitur in illis, qui a largiori, & iterata sæpius Phlebotomia abhorrent.

Ad hunc itaque modum processi; sanguinem e brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum, ut ex eo surgeret ad duas, tresve horas; cum omnis sanguinis eductio, quæ universam corporis compagem labefactat quadantenus, concutitque, hoc pacto facilius toleretur; ita ut mitius cum ægro agatur, cum in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quam si sex, septemve tantum amiserit, postquam e cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem mane sumendam propino.

℞. *Cassiæ extract.* ℥i. *Glycyrrhizæ* ʒii. *Ficus pingues N.* iii. *fol. Senn.* ʒiiss. *Agarici trochiscat.* ʒi. *Coq. s. q. aq. Colat.* ℥iiii. *dissolve Mannæ* ℥i. *Syr. Ros. solut.* ʒss. *Ms. f. potio.*

Postridie sanguinem secunda vice mittere soleo,

atque interjecto die uno Potionem Catharticam modo præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus a purgatione vacuis, *Decocto Pectorali*, *Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis ut utatur, conſulo.

A Carnibus, & earum juſculo, maxime vero a liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptiſanam ex hordeo, & liquiritia (Cereviſiam item tenuem, ſi eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque iſta quidem methodo vincenda eſt *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitoſa in ſanguine aggeſta ob Hyemis analogiam, & in pulmones exploſa, in qua non tantum iterata Venæ ſectio, ſed & Catharſis etiam indicabatur, ſecus atque in *Vera Peripneumonia*: quam ego ejuſdem plane indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quod *Peripneumonia* Pulmones univerſalius afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ ſectione ſc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licet ad *Aſthma ſiccum* aliquantulum accedat, tum quoad ſpirandi difficultatem, tum etiam alia quædam ſymptomata, ab illo tamen ſatis dignoſcitur, cum in iſta manifeſta Febris, atque inflammationis ſigna ſe prodant, quæ in hoc nuſquam comparent; quamlibet in hac ſpecie minora ſint longe, ac obſcuriora illis, quibus inſignitur *Vera Peripneumonia*.

Diligenter autem animadvertendum, quod ubi Vini ſpiritui, aut aliis id genus liquoribus cum hoc morbo confligantes ſe olim addixerint, minime tutum erit eos ſtatim, ac derepente ab iis depellere;

ſed

ſed ſenſim id agendum, quo minus *Hydropi* tam repentina mutatio, ac abrupta viam ſternat. Quod etiam in morbis quibuſcunque ab hac προφάσει oriundis obſervari debet. Cum vero de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hic obiter dicam. Optandum ſane eſſet, quod aut idem omnino exulet, aut ſaltem ſpiritibus reficiendis, non vero iiſdem extinguendis, uſurpetur; niſi quis internum ejus uſum prorſus abdicandum maluerit; proindeque a Chirurgis ſolum ad *Ulcera digerenda* fotubus immiſcendum, aut *Ambuſtis* extus admovendum: quo poſtremo caſu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam præripit, cum cutem ſubjacentem ab omni putrefactione tueatur, ac vendicet, atque eo nomine curationem quam cito abſolvat, *digeſtionem*, quæ non niſi admodum tarde ſua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe ſi lintea ſpiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili læſis, quamprimum hoc infligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta ſubinde repetantur, donec dolor ab igne penitus evanuerit, poſtea ſolum bis in die.

CAPUT V.

Rheumatiſmus.

NUllo non tempore inceſſit hic morbus, maxime *Autumno*, & præ cæteris annis florentes, & οἷς γόνυ χλωρόν. Hac ut plurimum occaſione naſcitur; æger ſc. ſive exercitio aliquo vehementiori, ſive alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admiſit. A rigore, atque horrore orditur tragœdiam, quos ſtatim excipiunt calor, inquietudo, ſitis, & reliqua illa

illa infelix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno, alterove (est & ubi citius) æger atroci dolore nunc in hoc, nunc in illo artu infestatur, in carpis humeris, genubus præsertim, qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodã, & tumore in parte, quam postremum affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris, & symptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius sæviente, materia sc. febrili in artus translata; quod satis arguit Febris ipsa sæpius recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorum usu repercussam. Morbus hic quoties a Febre sejungitur, *Arthritis* sępe audit: quamvis essentialiter ab illa distinguatur, prout cuivis facile constabit, cui uterque morbus intimius fuerit perspectus: unde forsan petenda est ratio, cur tam sicco illum pede transiverint scriptores Medici: Nisi forte arbitremur, hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Utut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; & licet rarissime hominem e medio tollat, Febre semel depulsa, tamen & vehementia doloris, & diuturnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minus perite tractetur, non ad menses tantum, sed ad annos etiam aliquot, imo per omnem adeo vitam miserum haud infrequenter discruciat; quamvis in hocq; casu non eodem semper vigore, sed Paroxysmis quibusdam periodice repetitis, ad instar Arthritidis, subinde lacessit: imo vero potest fieri, ut ubi diu, multumque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant, atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, & protuberantiis, ut in Arthri-

thritide, nodoſis in interna magis, quam externâ digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licet non hujus eſſe proſapiæ vulgo credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſime dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomituriat: nam præter dolorem atrociſſimum, & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad veſicam uſque, eodem licet mitiori, tentatur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam a materia aliqua ſabuloſa in iis partibus hærente penderet; cum revera materiæ *Rheumatiſmi* peccanti, & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo, quo prior ſpecies, pariter etiam perdurat, pari ſævitia excrucians; adeo ut miſer nequeat procumbere, ſed vel e lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

* Cum utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tam eſt ſimilis, quam ovum ovo, neque quiſquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego Curationem non aliunde, quam a Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contempe-

rato;

* *Curatio.*

rato, ejusque nimio fervore represso, tum medicamentis refrigerantibus, atque incrassantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primum accersor, statim sanguinis ℥ x e brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans, incrassansque ad hanc fere normam prescribo. ℞. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ℥iiii. *Syr. e limonibus* ℥iss. *Syr. Viol.* ℥i. *M. f. Julap. de quo bibat ad lubitum:* vel etiam Emulsionem in curatione morbi lateralis jam descriptam. Ad dolorem sedandum, *Cataplasma e mica Panis siliginei, & lacte croco tincto*, vel *fol. brassicæ* parti affectæ applicandum, & sæpe renovandum curo. *Diætam* quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & earum jusculo, quantumlibet tenui, limpidoque; quibus substituo juscula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejusmodi. Cerevisiam tenuem, mitemque pro potu tantum concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetosæ, &c. in aqua fontana incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cum calor, qui a jugi decubitu nascitur, morbum promoveat, intendatque.

Die sequenti sanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno, alterove, pro ægri viribus, tertio, dein interjecto trium, quatuorve dierum intervallo, prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent, monentque, quarto, atque ultimo ut plurimum, Venæ-sectionem repeto, raro enim usuvenit, ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justo calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna, sive Paregorica dicta Remedia effusiorem sangui-

nis

nis missionem postulant: Quamobrem, utut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiose mihi ab his temperandum existimo, modo mihi in animo sit curationem a sanguinis missione solum petere, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile Venæ sectioni cedat; quæ ideo ob hæc ipsa medicamenta officiose nimis exhibita, sæpius quam erat opus, celebranda est. Quid quod & in morbi statu, neque eam, quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præstare?

Interim dum prædicta remedia, diætaque sedulo usurpantur, *Enema* e Lacte saccharato subinde injici curo, diebus scilicet a Phlebotomia vacuis. Porro ut hæc omnia ad dies minimum octo ab ultima Venæ sectione diligenter observentur, serio hortor, moneoque; quibus elapsis, *Potionem Catharticam* e Lenitivis præscribo mane hauriendam, & insequenti vesperi dosin paulo liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralys.* quo sc. sanguinis orgasmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus rite peractis, ut in pristinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim se recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum, neque liquorem spirituosum quemlibet; neque etiam cibos sive sale, sive aromatis conditos, sive etiam δύσπεπτα quæcunque, nisi diu postea degustare liceat.

Post venam, quoties supra innuimus, pertusam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsus evanescent, at vero resarcita, quam fecerat sanguinis detractio, virium jactura (superveniente maxime proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quam id, quo primum decubuit æger) symptomata

ad

ad unum omnia cessabunt, atque æger pancratice imposterum valebit.

Jam vero, tametsi prædicta Methodo, aut alia huic simili, tempestive, atque sub ipso morbi ingressu adhibita, eum, quem jam dixi, finem ut plurimum sortiatur; non raro tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario plane modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc vero atrocioribus, per omnem vitam misere discrucietur; qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* symptomatis vulgo habentur. Hic enim obiter, sed & libere tamen dicam, quod licet nullus dubitem, quin *Scorbutus* in his plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quam fert vulgi opinio, occurrere persuasum mihi habeo: multos autem ex iis Affectibus (ne pluribus dicam) quorum nomine *Scorbutum* incusamus, vel morborum *Fientium*, nondum vero *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta esse; vel etiam infelices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti; a quibus sanguis, cæterique humores contaminantur: Verbi gratia, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quæ *Scorbuti* suspicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu se exercens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora symptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam a Paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua causa naturam interpellaverit, quominus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare

va-

valuerit; quæ adhuc retentam, cum τὸ ἀνεπιτήδειον existat, totam sanguinis massam inquinat, & consertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem lacessit: Quod quidem non de *Arthritide* tantum, sed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo, de quo morbo licet vulgo jactetur, *Ubi desinit Scorbutus, ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula sæpe sæpius non aliter est accipienda, quam quod, ubi primum se *Hydrops* manifestis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio statim collabascit. Potest & idem hoc affirmari de quamplurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati sint, nondum tamen penitus debellati, exterminatique videntur. Et sane nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immensum crescet, & omnem fere morborum numerum absolvet: Cum, si id sedulo agamus, ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentem eruamus, sua se mox specie sit proditurus, & ad illam, ad quam attinet familiam, haud difficulter relegandus. Quin & Methodus, qua hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfecte formato, jamq; actu existenti accommodanda.

Sed hic notandum, non adeo consultum esse, quando *Rheumatismus* aliquot annorum diuturnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus, ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præstare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ sectiones disterminare; quæ tandem vel penitus materiam morbificam averruncabunt,

bunt, vel saltem eo conducent, ut Fontanella in crurum alterutro excitata, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino mane, & sero exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam vero quantumcunque discriminis inter verum Rheumatismum, ut supra innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen speciem esse Rheumatismi, quæ ad Scorbutum quam proxime accedit, omnino confitendum est, utpote quæ insigniora hujus morbi symptomata æmulatur, & pariter eadem ferme remedia sibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatismus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obsidet; sed eandem in tumorem, ac in alia specie raro attollit, neque febrim sibi comitem adjungit. Insuper non adeo fixus manet, sed indolem magis vagam, ac incertam refert, cum anomalis, inconditisque symptomatis stipatus. Nunc hunc, vel illum artum discruciat, mox internas solum partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum se proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam se protrahens, ad instar morborum, qui vel maxime Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros qui imbecilliori natura sunt; adeoque ad effectuum hystericorum classem referri debere plane suspicarer, nisi quod iterata experientia comprobassem, eum remediis hystericis minime cessisse. Illi etiam, qui longum, & repetitum *Corticis Peruviani* usum experti sunt, huic malo sunt obnoxii; quod quidem (ut obiter attingam) unicum est incommodum, quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id sit, hic affectus sive ex hac occasione, sive ex alia quacunque causa originem ducit, quam facillime debellatur, vinciturque usu se-

quen-

quentium, quæ, niſi privato commodo publicum prætuliſſem, prorſus mihi reticenda eſſent. Etenim his ſolis quam multos, eo quo deſcripſimus modo, laborantes ſanavi, quibus Venæ ſectiones, quantumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres teſtacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hæc ſunt.

℞ *Conſerv. Cochlear. hortenſ. rec.* ℥ii. *Injul.* ℥i. *pulv. Ari Comp.* ʒvi. *cum ſ. q. ſyr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ʒii. *ter in die per menſem integrum, ſuperbibendo aquæ ferventis* ℥iii.

℞ *Cochlear. hortenſ. M.* viii. *Beccabung. Naſturt. aquat. Salviæ, Menthæ, an. M.* iv. *Cort. Aurant. n.* vi. *Nuc. Moſchat. contuſ.* ℥ſs. *Infundantur in Cereviſiæ Brunſvicenſis* lib. xii. *ac diſtillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* lib. vi. *pro uſu.* Atque præciſa doſis *pulv. Ari comp.* obſervetur, aut ſaltem eadem non minuatur.

CAPUT VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim Æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubito exorſus cum dolore, ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ aucta magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem, ipſumque caput latius ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine plane obrutis (ruſticis *Syderatio* audit) neque multum

profecto abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis, quæ inflicta ab apum, veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies, ac vulgaris.

At vero quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore rigor, atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius tertius ſolet contingere) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia; procedente morbo, uti primum Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata (quæ in dies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangræna* terminantur) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujuſce morbi ſpecies, licet rarius occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum προφάσει, quod ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis, magiſque attenuantium potationi paulo liberalius indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum fere corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more ſub cute ſe condunt cum pruritu mordaciſſimo, & vix tolerando; at quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſum apparent.

* Hic ego materiam peccantem ſanguini permixtam rite evacuandam, ejuſdemque ſanguinis ebullitionem remediis illam contemperantibus ſufflaminandam cenſeo; eam denique, quę jam partibus impacta eſt, materiam evocandam, diſcutiendamque.

Hæc

* *Curatio.*

Hæc ut fiant, ubi primum accedo, ſatis largam ſanguinis quantitatem e brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem fere ſemper æmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & hora ſomni (ſi paulo frequentius dejecerit æger) hauſtum aliquem Paregoricum: e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralyſ.* vel alium ejuſmodi. Peracta Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo. ℞ *Rad. Alth. & Lil. an.* ℥ii. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an. M.* ii. *flor. Melilot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. M.* i. *Sem. Lini, & Fenugr. an.* ℥ſs. *Coq. in ſ. q. aq. ad* lib. iii. Coletur liquor, & tempore uſus adde ſingulis libris Decocti *Spir. Vin.* ℥ii. Stupæ e panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ, ac expreſſæ, calide admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixtura. ℞ *Spir. Vin.* lib. ſs. *Theriac. Androm.* ℥ii. *pulv. Piperis longi, Caryophil. an.* ʒii. *M.* Charta emporetica hac mixtura madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper, ut juſculis tantum hordeaceis, atq; avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cerevifia utatur tenuiſſima, & per horas aliquot ſingulis diebus a lecto ſibi temperet. Hac methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſime ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus a Venæ ſectione liberis *Enema* e Lacte cum Syr. Violaceo, & julap. refrigerantia ex Aq. Nymph. &c. in *Rheumatiſmi* curatione jam dicta, qualibet hora diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum vero unica

Venæ ſectio, & ſubſequens Catharſis, ſi tempore adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert, ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minus egeat.

Hic obiter dicam, quod licet non ſolum hic affectus, de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum, qui cutem impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modo Chronici ii ſint) facile huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione, & Catharſi iteratis brevi ſe proripiant, eorum tamen aliqui via plane diverſa tractandi ſunt, nec evacuationes modo dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cum recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimius cuti impingantur, non niſi remediis, quæ ſanguini robur, ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda, debellandaque. Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞ *Theriac. Androm.* ℥ſs. *Electuar. de ovo* ℈i. *rad. ſerpentar. Virgin. ſubtiliſs. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Oriental. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. e Conditura Citri f. Bolus, ſumendus mane, & hora ſomni per dies* 21. *ſuperbibendo cochl.* vi. *ſeq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. Bened.* ℥vi. *Aq. epidem. & Theriacal. ſtillat. an.* ℥ii. *ſyr. Caryophyl.* ℥i. *mſ. f. Julapium.*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius, vel alterius ſpatio, vel potius pluribus ſtragulis, quam ſoleret, coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis, ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimen-

mento partes affectæ inungantur. ℞ *Unguent. ex oxylapatho* ℥ii. *unguenti pomati* ℥i. *flor. ſulphuris* ʒiii. *ol. Rhodii* ℈ s *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ ſectione, atque catharſi rite præmiſſis, quæ tametſi ſolum adhibitæ curationem non abſolvunt, ęgrum tamen contra febrim præmuniant, ob uſum medicaminum calidorum alias occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minus frequens; ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſuperemìnens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquando porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac ſive *macula*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eadem vero evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via, atque iiſdem poſt evacuationes univerſales plane remediis inſiſtendum, ac in Pruritu ferino modo dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium εὐπέπτων uſus omnino concedendus, cum refrigerantia omnia magis officiant, quam proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAPUT VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maxime tamen illo, quod Ver, atque Æstatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos; Rufos etiam, quod non semel observavi, præ reliquis omnibus. Rigent, horrentque mox a primo morbi insultu, sequitur Febris, & paulo post dolor, & Faucium inflammatio; cui nisi mature succurratur, æger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritum per nares ducere, sed cum sensu quodam strangulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione, & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis homines jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestive convenientium remediorum usu ingruenti occurritur procellæ.

* Opem laturus, sanguinem cum primis e brachio copiose detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Rosaceo spiritu sulphuris* ad summum acorem permixto tangantur, author sum: mox *Gargarisma* sequens præscribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita, ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalescat, dein expuatur, & repetatur subinde. ℞ *Aq. Plantag. Ros. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iiii. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iii. *Sacch. cand. alb.* ℥iii. F. Gargarisma. Jubeo etiam, ut de Emulsione in cura

* Curatio.

ra *Morbi lateralis* præscripta, vel simili, in dies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris, & dolor inter degluttiendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursum ferio, Catharsi in diem posterum rejecta. At si utraque hæc minuatur, *Catharticum* Lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime necessarium esse, multiplici experientia comperi. Si forte, quod quidem oppido rarum est, Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iterata ut prius Venæ sectione, perdomanda sunt, ut & *Epispastico* amplo, ac forti posteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema refrigerans, emolliensque omni mane, dempto illo, quod Catharsi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sunto; jusculis vero hordeaceis, avenaceis, pomis coctis, ac id genus aliis vescitor; ptisana ex hordeo, vel cerevisia tenuissima utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cum hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quæ hac methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quod istiusmodi *Angina*, quæ Febris mihi *Stationariæ* dictæ symptoma tantum est, illa ipsa methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per διαφόρησιν, & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur, quod sedula observatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo

immediate abitum sibi parant, & in hoc, vel illo symptomate desinunt, vulgo Febres non habentur; licet tales ab origine vere fuerint, atque Affectus ille, a quo morbus nomen mutuatur, Febris tantum sit Symptoma, quæ in illo demum terminatur. Impræsentiarum duas tantum, *Hæmorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perstringam.

* *Hæmorrhagia Narium* quavis anni tempestate infestat, præcipue sanguine præservido, temperamento vero debiliore præditos; idque magis ætate ingravescente, quam adolescente. Primo ut plurimum appulsu Febris præ se fert indicia, qua derepente sibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor, & calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuo erumpit, atque hæc vicissim: donec tandem vel remediorum usu, vel sponte sua ob imminutam copiam, deperditamque cohibitus, omnino cessat; ita tamen, ut ægro singulis annis a recidiva metuendum sit, si vel a liquoribus spirituosis, vel alia occasione qualibet æstuare contingat.

Eum hic mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius, atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravasatio, frænis omnibus compescatur, ejusque impetus alio vertatur. Eapropter frequenter brachii venas tundo, & sanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* sanguini colore semper respondentem. Victus rationem refrigerantem, atque incrassantem injungo: Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam simul coctas, & frigide hauriendas; poma cocta, juscula hordeacea, & similia a carnibus abhorrentia: Julapia insuper refrigerantia, atque incrassantia, una cum Emulsionibus, in

* *Hæmorrhagia Narium.*

in morbis Inflammatoriis ſupra deſcriptis. Lectulo item ut abſiſtat per aliquod ſpatium quotidie, moneo, tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens, refrigeranſque, nec vel ſemel quidem omittatur: hauſtu quin etiam hora ſomni Paregorico e Diacodio, ceu catena, conſtrictus ſanguinis furor coerceatur. At vero, quando hujuſmodi Hæmorrhagias non raro comitetur lympha acrior, quæ ſanguini permiſta ejus motum adjuvat, venarum orificia reſerando, præter revulſionem, & refrigerationem, ſolenne mihi eſt Catharticum blandius, vel in ipſius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finita, Anodynum exhibeo præter ſolitum viribus auctum; & ubi ſymptomata penitus evanuerint, aliud demum Catharticum.

Quoad externas applicationes. Lintea quadruplicata immerſa aquæ frigidæ, in qua *Sal prunellæ* diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur Nuchæ, ac utrique Cervici ſæpius in die. Item poſt univerſas evacuationes peractas liquor ſequens applicetur. ℞. *Vitriol. Hungar. & Alumin. an.* ℥. i. *Phlegmatis Vitriol. lib. ſs. Coq. tamdiu, donec omnia fuerint diſſoluta. Liquorem frigefactum filtra, & a Cryſtallis ſubinde natis ſepara. Liquori reſiduo adde Ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raſo liquore hoc probe humectata nari, ex qua ſanguis ſtillat, indatur, per dies duos iſthic relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta, & applicata ſanguinem ſiſtunt, ex quacunque demum parte externa idem defluat.

* *Hæmoptoe* etiam, quæ in Æſtatis, ac Veris confinio homines calidioris temperamenti, at minus robuſti adoritur, & quorum pulmones minus recte va-

* *Hæmoptoe.*

valent, præ senibus item juniores, ejusdem fere indolis cum Hæmorrhagia jam mihi tractata est; cum & hæc quoque febris sit, quæ tam nomen, quam essentiam exuit suam illa, qua soluta est Crisi; hoc fere tantum discrimine, quod in morbo *priori* sanguis nimium agitatus in narium venulas, in *hoc* vero in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu dolor, & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam: Quin & hoc vitium eandem fere, quam Hæmorrhagia, methodum medendi sibi vendicat, nisi quod Catharsin minus ferat, aqua præsertim repetita, æger facile in tabem conjicitur; At Phlebotomia crebro celebrata, Enema quotidie injectum, Diacodium hora somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta tam incrassantia, quam refrigerantia opus pro voto absolvent.

Atque hæc sunt, quæ hactenus observavi de numerosa ista morborum Tribu in varias familias dispertita, qui *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis, quæ ab illa pendent; in quibus id serio egi, ut nullas putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo vero sincero, candidoque, nulliq; adeo Hypothesi adstricto, eorum Historiam, & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautela pari subnecterem. Quod si vehemens desiderium Methodum certiorem, minusque lubricam in utilissimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiscandi, constabiliendique me in semitas nullo antea pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti spero, mihi imputabit, quod vel spretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus studeam novis; cum & non spernendus rerum eventus mihi hæc investiganti in-

gen-

gentes hucusque animos addiderit, & posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. Et profecto haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellum gerit internecinum, atque ἄσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, si eos demas, qui violenta morte perimuntur, confossi quotannis occumbunt. Indesinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robustissimis, & ætate maxime florentibus reportabant, Victoriæ (non obstantibus suppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere speciosæ istæ Methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptæ) animo meo hæc primum agitanti minus satisfaciebant; cum reapse cernerem, ludicra ista Cerebrosorum commenta ita parum ad redintegrandam ægrorum sanitatem conferre, ut qui ad Asyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thrasones Dogmatici, haud meliori in loco essent, quam qui neglecta Arte se totos naturæ permiserant. Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis persanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur (quod salva verecundia, me mihi polliceri posse saltem spero) scopum quadantenus assequutus sum, & dulcissimum improbi laboris in bono Proximi quærendo recte collocati fructum fero. Hæc præcipua fere sunt, quæ jam habeo comperta (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere) circa *Febres & symptomata*, quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30. Decembris diem, An. 1675. quo hæc conscribo.

EPI-

Epistolæ Responsoriæ Duæ

A THOMA SYDENHAM M. D.

PRIMA

DE MORBIS EPIDEMICIS
ab Anno 1675. ad Annum 1680.

AD ROBERTUM BRADY M: D.

SECUNDA

DE LUIS VENEREÆ
Historia, & Curatione

AD HENRICUM PAMAN M. D.

CLARISSIMO VIRO

THOMÆ SYDENHAM M. D.

NEmo uspiam Medicorum, Vir eruditissime, adhuc vim aeris, & influentiam in humana corpora attente perpendit, nec in vita nostra perennanda, quas agit partes, eorum quispiam consideravit satis, viresque, quas exerit in fermentando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis, cujus sit energiæ, & efficaciæ, horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices, & mutationes, quas Constitutiones *haud perperam in-*

digitas ; ne leviter quidem vel Medici ; vel Historiæ Naturalis Scriptores attigerunt , multo minus perscrutari sategerunt . Fieri sane nequit , cum in omnes corporis partes , etiam reconditissimas , aer sese insinuet , quin quas subit alterationes , & mutationes a rebus , quibus imprægnatur , easdem sanguini , & succis communicet , & imprimat ; unde ut plurimum ab hac , vel illa prava aeris constitutione oritur hujus , vel illius indolis prava sanguinis Diathesis . Optimo itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum Historiam , & Curationem juxta varias annorum , & eorundem partium constitutiones instituisti , cum in iisdem , aeris actiones in sanguinem , succos , & spiritus præsertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur . Et nullus dubito , quin Febrium indoles ab annorum temperie , in quibus grassabantur , observata utilissimam , si non unicam methodum constituit ad praxin stabiliendam . Perge itaque , & si quæ adhuc restant Observationes Febrium annorum nuperrime elapsorum , fac , ut palam fiant : qua in re quam maxime humani generis saluti prospicies .

In Sect. I. Cap. V. *Libri tui , paucis egisti de usu* Corticis Indici , *& ejusdem exhibendi methodo . Equidem scio quosdam haud infimi subsellii Medicos , qui in magna quantitate , & dosi sæpius repetita eum exhibent ; alios item , qui ex eodem extracta , infusiones , & ex infusionibus julapia , & emulsiones conficiunt ; quibus modis se non tantum Intermittentes , sed & continuas quasdam certo curare affirmant . Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium . Ego quidem per viginti plus minus annos dictum Corticem varia forma , & multiplici præparatione maximo cum successu exhi-*

bendum curavi. Si vero peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus; id ne graveris, precor, in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi *frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quærerem Ego, an non rejecta tam severa, & crudeli methodo; alia non humani sanguinis adeo prodiga; nec minus certa inveniri possit. Dum hæc agis; Dignissime Vir; malevolorum jurgia, & invidorum stigmata, atque calumnias sat superque persenties; neque nunc minus quam olim nomini tuo, aut famæ parcent; licet ingenuis fere omnibus displiceant, & candidioribus, apud quos solemne est istiusmodi detractores despicere. Isti vero, si Febrium historiam longo usu comprobatam; vel earundem essentias, causas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem; & viam præmonstrantem sequi necesse habent; cum vix, aut ne vix quidem, alia vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum monstrasti, & si tua non placet, qui carpunt, dent politiorem, & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam merito devincies; inter reliquos vero*

Tibi jure, meritoque
amicissimum

Cantabrigæ 30. Decem. 1679.

R. BRADY.

Amplis-

Amplissimo, Doctissimoque Viro

ROBERTO BRADY M. D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, necnon Regio in Medicina apud Cantabrigenses Professori longe celeberrimo.

ME certe, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris, qui nunc sunt homines, facillimum esse omnino par est: si enim ea tantum mihi innotescant, quæ & reliquis mortalibus (quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista, & e triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus sim aliquid, quod e re Medica sit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quam aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; qui & a Podagra jam ab annis plus minus triginta, & calculo diu male multatus, facile mecum reputo, quam serio gauderem, si quod meis malis levamen aliorum indicio posset afferri: Cum autem paucissimis ingens illud privilegium a Deo Opt. Max. concedatur, ut publico commodo hac in re inservire queant, iisque tantum, quibus *e meliore luto*, quam mihi, *finxit præcordia Titan*, votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium: Semper enim existimavi, neque id sine ratione, majoris esse felicitatis certam vel levissimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidisse,

quam

quam vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Cræsi* thesauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientioremque: quod enim uberius & sapientiæ, & bonitatis suæ specimen quis potest edere, quam, cum se e communi generis humani natura decisum animadvertat, ea quæ molitur, omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quam ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula, & contempta res est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi, sentiendique magistro *Cicerone* meo, sui sæculi, ne dicam universæ hominum naturæ Genio) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic Vir bonus, & sapiens, & legibus parens, & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut sua consulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo sátis liquet, quod cum facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere præsidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vita jam functo. Et vox illa plane inhumana, & scelerata audit eorum, qui negant se recusare, quo minus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est, debere me ea, quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi plane aperire, Tibi, inquam, Eximio Viro, & *Spartæ* quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni, & probitati, animique candori ea tribuo encomia, quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam, quantum tibi debeo gratiarum, quod te tam male habeant immerita illa, quibus a nonnullis proscindor, convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quod si vita innocua hominis, qui neminem neque

fæ-

facto, neque dicto læserat, me ab illis sartum tectum reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cum autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut spero, eveniet unquam, stat sententia non me ideo plectere, quod alii deliquerint, id tantum ratus ad me attinere, ut viri probi scilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus, quæ mihi in morbis, de quibus sciscitabaris, occurrebant. Primum autem agam de *Febribus Intermittentibus* nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos istos ordine, sed breviter percurrere, qui illum excipiebant, quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione a me pridem notata. Quo facto melius innotescet, quo tempore, & quibus gradibus, quæ jam obtinet Febrium *constitutio*, nobis obrepserit.

* Annus 1676. eosdem peperit morbos, quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis Observationibus, *viz.* Annor. 1673., (in cujus Autumno ea se primum exeruit) 1674, & 1675. At vero exolescente ferme hac crasi, mitiores erant, quam pro suo genio, qui subpullulabant morbi, & minus insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas aëris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat, cum & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes ferme annos, quorum memoriam habemus, longo intervallo superaverint. Et cum tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos

 pro-

* *Annus* 1676.

produceret, satis hinc liquet, non tam manifestam, quam occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At vero fatendum est, morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquando a manifesta aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli*, & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt, de quibus breviter agam.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quod solito longius procurrerent: nam cum pro more suo mense primum Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo fere expirarent, hoc anno ad Æquinoctium ferme Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus, quo diutius obsisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitata illa diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemice jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum trahebat, quam mihi prius unquam videre contigerat. Neque enim solum abdomen, uti alias in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum, crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut æger e lecto subinde exiliret, si forte extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam a jam recepta medendi rationem sibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque sæpius ingerenda, quam alias solebam, omnino indicabantur. Ex. gr. Ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantum non enectum (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M.

D. cu-

D. cujus animi Candor, Probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis, curandisque una cum nomine mihi semper occurrunt) & enormi vomitione, spasmorumque violentia animum agentem, cum sudore frigido, & pulsu vix micante, guttas 25. *Laudani liquidi*, a me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus sc. ne vehiculum paulo copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine persæpe fit) ansam daret: dein lecto assidens quasi ad semihoram, & expertus Remedii vires nec Vomituritioni compescendæ, nec sedandis Convulsionibus adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, & dosin in tantum augere cogebar (interposito tamen spatio, ut quid a jam ingesto mihi foret sperandum, prius ediscerem, quam novas adferrem suppetias) donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuo excutere satagebant. Serio itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, sed in minori dosi subinde assumeret, etiam postquam convaluerit, ad εὐεξίαν sc. confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Neq; est, cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo sc. nomine, quod tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cum judice experientia certo constabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur (sunt autem tres, *vehemens dolor*, *vomitus*, *vel dejectio enormior*, *& insigniores spirituum animalium* ἀταξίαι) in iis & Remedii Dosis, & repetendi vices cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendæ. Quæ enim

dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ alias ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impræsentiarum ab orci faucibus liberabit.

* Atque hi sunt morbi isti, qui hoc anno populabantur, iidem sc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint, qui annum sequentem, *viz.* 1677. funestaverint, non habeo dicere. Cum enim molestissimo sanguinis mictu, a motu vel levissimo, sub anni initio male multarer; neque ita diu postea Podagra etiam, quæ non jam tam artus, quam viscera sævissimo dolore excruciabat; accedentibus insuper virium, & appetitus prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus periculosis (quem, si tum fuerim extinctus, mors certe non tam a bonis, quam a malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deinde redintegrandæ sanitatis causa per idem fere spatium rusticari cogebar: *Autumno* reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primum invaserat) ab amicis didici; cum autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

* Proximi anni (*viz.* 1678.) *Constitutio* prorsus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos, urbe fere exulaverant, nisi quod nonnullos sporadice occuparent, vel ex agris forte comitarentur) usque adeo favebat, ut Epidemicæ rursus audirent; neque eum tamen gradum hodie tuentur, quin & fines latius proferent, donec hæc, a qua pendent, aeris διάθεσις suam ἀκμὴν

at-

* *Annus* 1677. * *Annus* 1678.

attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, eo usque tamen exeunte Æstate, & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme vero paululum fatiscentes *Variolis* locum cedebant, atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam edisseram, quæ de harum Febrium & natura, & caussis sedula observatione assecutus sum: in primis notandum est, quod licet olim *Quartanæ* frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ* (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quod licet Tertianæ, Quotidianæque aliquando cum rigore, atque horrore invadentes, subsequente primum calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀπυρεξίᾳ desinerent, atque post statam periodum ægros de novo lacesserent; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium, quartumve Paroxysmum, maxime si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajunt, addiderit. Postea vero Febris hæc eo usque etiam præter indolem suam incrudescebat, ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantum ægro concederet; & magis in dies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod spectat, jam a multis annis mihi innotuit, quam sit periculosum eam in Tertianis, & Quotidianis (quæ cum recentes sint, nullumque typum indutæ, in continuitatis vicinia adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul cum sudore prorumpente inquie-

tudinem, atque alia symptomata statim evanescere, & ἀπυρεξίαν succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsistendum Paroxysmo fatiscente, tamen est compertissimum, quod si justo copiosius eliciatur sudor, quæ intermittebat, Febris jam fit continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quod sc. istiusmodi profusus sudor, cum materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ, ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminata ea parte, quæ unico paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationem, Venæ sectionis v. gr. & Catharseos incommoda (quarum utræque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo vere affirmare possim, non obstante tam vulgi, quam perpaucorum e doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse, nisi quod illi, qui longum, & repetitum corticis Peruviani usum experti sunt (ut in *capite de Rheumatismo* præmonstraverim) in speciem quandam *Rheumatismi Scorbutici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam raro ex hac occasione nascitur, & quando accidit, facillime Remediis ibidem descriptis cedit.

Et profecto si tam effectorum durationem, quam Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quoquot sunt, remedia deferre nullus dubitarem; cum non tantum in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur;

sed

ſed & in Uteri, & Ventriculi etiam affectibus? Tantum abeſt, ut de ejus inſalubritate merito quis conqueratur.

His autem potiſſimum de cauſis, niſi fallor, dictus Cortex male audit. Primo, quia plurima illa, horrendaque ſymptomata, quæ Febres Intermittentes jam diutius ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis deguſtaverit, Cortici, vel ſemel aſſumpto, imputantur. Secundo, quia cum occulta vi, & non per ſenſibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, ſtatuunt plerique materiam morbum committentem, quæ propelli debuerat, tanquam hoſtem intra mœnia vi Corticis aſtringente incluſam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evaſiſſe, cum adhuc catenam trahat. Aſt hi non ſatis attendunt, Sudores paroxyſmum finientes id omne, quod in lucido ſanitatis intervallo accumulabatur, prorſus eliminaſſe, manere tantum morbi ſeminium tempore maturandum, quodque Cortex fugientem paroxyſmum a tergo urgens, & intercepto, qui debuerat ſubminiſtrari, morbi commeatu, ſive fomite, non poteſt in ſanguine retinere, quod jam in illo nonniſi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque ſtrangulationum, neque obſtructionum, quæ vulgo objiciuntur, reus eſt peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi ſua aſtrictoria Febres fugare? Qui id probare velit, neceſſe erit, ut prius alia aſtringentia pari virtute prędita in medium afferat; mihi certe vel eorum fortiſſima adhibenti in experimentum nondum e voto ceſſit. Quid quod illos etiam ſanat, qui ab ejus uſu tanquam a Cathartico aſſumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt? Id vero de-

mum est recte sapere, suo se quemque pede, ac modulo metiri. At si quis fucum sibi faciens, aliis se præditum esse facultatibus existimaverit, quam quæ inserviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ*, (ut Deo sc. rerum omnium Architecto, & Moderatori debita veneratio cum profundissima animi prostratione jure merito exhibeatur,) vel *Philosophiæ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tam ad privatum, quam publicum Societatis Humanæ bonum accommodet) vel denique *Arti Medicæ*, *Mathematicæ*, *&* *Mechanicæ* (quibus vita communis adjuvatur) Hic primum Hypothesin aliquam e schola *Naturalis Philosophiæ* depromat, qua vel unicam differentiam specificam rerum in natura possit enodare; ex. gr. rationem reddat, quare *Gramen* omne viridi ubicunq; colore, nusquam alio cernitur infectum, *&c.* Hoc si effecerit, in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere, quod Medici cura omnis, atque industria in expiscanda Morborum Historia, iisque remediis adhibendis, quæ experientia Indice, ac Magistra eosdem valent depellere, debent collocari; observata tamen ista medendi Methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito, & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis, quod usu didici de Methodo, qua Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgo nomine insignitur, annis abhinc quinque, & viginti (bene memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maxime Quartanis, primum cœpit inclarescere. Idque optimo sane jure, cum hujuscemodi morbi rarissime ab ullo alio sive Remedio, sive Methodo Medendi antea

ex-

expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant, & audiebant. At vero non ita multo tempore elapso, duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in desuetudinem prorsus abiit. Primo, quia paucis horis ante adventum Paroxysmi, pro recepto id temporis more exhibitus ægrum nonnunquam e medio tolleret; quod & civi cuidam Londinensi, eidemque Senatori Urbano, *Undervvood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgo dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus, Medicos tamen paulo cordatiores ab ejus usu merito retraxit. Secundo, quia æger ope pulveris a Paroxysmo alias invasuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14. recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu, suoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitæ discrimen a pulvere intentatum induci paterentur. Ego vero jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim serio perpendens, animoque revolvens, non alio magis, quam hoc Herculeo medicamento Febres intermittentes debellatum iri confidebam, si qua par erat cura, accederet & diligentia. Diu itaque, multumque apud me agebam, ut & *Periculo* a pulveris usu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere.

Primo *Periculum*, quod minitabatur, non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar, quam ex eo quod mi-

minus opportune ægro ingereretur: cum enim vis ingens materiæ febrilis diebus a Paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis prædictus, si immediate ante Paroxysmum deglutiatur, facit, quo minus materia morbifica ipsa naturæ methodo, Paroxysmi scilicet impetu, possit eliminari, quæ proinde præter fas inclusa ægrum in vitæ discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiæq; pariter febrilis de novo generādæ obicem ponere, si ubi primum Paroxysmorum unus affligere desierit, confestim pulverem exhiberem, quo insecuturus sufflaminaretur, & diebus intermissionis statis subinde vicibus eundem repeterem, usq; dum novus invaderet Paroxysmus, atque ita paulatim, tutoque proinde sanguinis massam salutifera Corticis virtute penitus inficerem.

Secundo cum *Recidiva* (quæ intra dies 14. plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur nasci, quod sanguis non satis exaturaretur virtute febrifugi, quod utut efficax, una tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æque posse conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad præsens morbo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires præcedentis dosis prorsus elanguescerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, qua jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartana* Febre laborantem accersitus (*die Lunæ* v. gr.) si Paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago, ut spem faciam eum a proxime venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermissionis (sc. *Martis*, & *Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ℞. *Cortic. Peruv. subtiliss. pulverat.* ℥i. *cum s. q. syr. Caryophyl.*

vel

vel de Rosis siccis, f. Electuar. dividendum in 12. *partes, quarum unam capiat quarta quaque hora, incipiendo immediate post paroxysmum, superbibendoque haustum vini cujuslibet.* Vel si *Pilulæ* magis arrideant, ℞. *Cortic. Peruv. subtiliss. pulver.* ℥i. *cum s.q. syr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat* vi. *quarta quaque hora.* Sed minori cum molestia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admisceri poterit *libris duabus Vini Clareti*, atque ejus *cochl.* viii. *vel* ix. exhiberi iisdem, quæ dicta sunt, temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cum ut plurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per solitos sudores, qui præcedentem paroxysmum absolvunt, despumatis, ejectisque e sanguine, atque intercisa novæ mineræ, vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu, diebus Paroxysmos disterminantibus adhibiti.

Verum enim vero ne morbus denuo recrudescat (quod e prædictis incommodis erat alterum) *die octavo* præcise, a quo postremam dosin æger assumpsit, eandem præfati pulveris quantitatem (*Unciam sc. in partes* 12. *divisam*) eadem, qua prius, methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel Medicatio persæpe morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur æger, ni Medico tertio, quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maxime ubi sanguis a prægressa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut se æger incautius auræ frigidiori feriendum exposuerit.

Verum etsi hoc remedium nulla purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem, atque idiosyncrasiam persæpe accidit, ut ab ejus usu tanquam a Cathartico fortiori assumpto

æger violenter expurgetur: In hoc casu omnino oportet, ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suæ naturæ, quam morbo plane contrariam, ciere valeat, neque pulvis justo citius per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fungeretur munere. In hoc itaque casu *Laudani* ejusdem *gut.* x. Vino instillari jubeo, & post alternam pulveris dosin assumi, modo Diarrhœa perstiterit.

Dicta Methodus usu mihi venit in cæteris Intermittentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*, utrasque enim statim a finito Paroxysmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo, atque a tergo premo; hoc tamen discrimine, quod cum Quartana rarissime nisi *Uncia una* in dose dispertita, reliquæ *sex Drachmis* possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At vero Tertianæ, Quotidianæque, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raro (quod & a me ante est notatum) postea ad Continuarum fere speciem vergunt, & ad *Remissionem* tantum, etiam diebus, quæ *Intermissionem* pollicebantur, accedunt; præsertim ubi æger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in casu a remissione quantumlibet exigua (id enim mihi unum superest) ansam arripiens, pulverem quam proxime a Paroxysmo (quantum conjectura valeo) ingerendum propino, nempe quarta quaque hora, ut modo dixi; ne quidem ipsum morans Paroxysmum, cum aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cum

Cum autem Febres quæ jam apud nos grassantur, etsi post secundum, tertiumve paroxysmum reponere se in classem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi est religio *Corticem* vel in maxime *Continuis* hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certo ægrum perducet, modo assiduus Lectuli calor, & intempestivus Cardiacorum usus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in casu Peruvianum corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit, ut viderem Vinum, in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari) febricitanti obfuisse; e contra vero calor, sitis, cæteraque Febris Symptomata, ut primum post assumptam hujus remedii quantitatem sufficientem, mox evanescent, vino haud obstanti. Hic autem observandum, quod quo magis Febris sive sponte sua, sive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; itaut nonnunquam viderim morbum hunc non nisi sesqui-unciæ, vel unciis ejusdem duabus cessisse.

Cum vero sint aliqui, qui Corticem hunc nec in Pulveris forma, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℥ii. *sc. Corticis grosse pulverati in Vini Rhenani* lib. ii. aliquandiu macero. Liquor hic per manicam Hippocratis sæpiuscule trajectus, colore limpidus adeo non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictæ Infusionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cum nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentius usurpari poterit, quam reliquæ ejusdem

dem remedii formulæ, nempe donec Paroxysmi terga dederint.

Quandoque accidit, ut in hoc morbo male formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomituritionem fere continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat: In hoc casu vomitio prius est compescenda, quam Cortex propinetur. Ad quem scopum collimans jubeo, ut sexties, vel octies spatio duarum horarum *succi limonum recens expressi coch. i. cum salis Absint. ℈i. assumat*: Deinde *Laudan. liquid. gutt.* xvi. *cum aq. Cinnamom. fort. Coch.* i. Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret, ut alia forma hoc remedium assumatur (saltem ea quantitate, qua devincatur morbus) sequens Julapium præscribere soleo. ℞. *Aq. Cerasor. nigr. & Vini Rhenani an.* ℥ii. *Cort. Peruv. sublimissime pul.* ʒiii. *syr. Caryophyl.* ʒi. *ms. f. Julap. Cap. Cochleare unum, alterumve pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec paroxysmi non amplius discrucient; instillando alternis dosibus, si Diarrhæa adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ii.

Observandum est insuper, quod cum breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis, & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifuga Corticis virtute plane exaturandum, fieri non potest, ut æger proximum a prima medicatione Paroxysmum, uti in Quartana solet evenire, certo effugere valeat, sed in his medicamentum sæpe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem, quod si æger, non obstan-

ſtante abundanti cautela ſuperius tradita, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipſa rarius accidit, quam in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimium pertinaciter inſiſtere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, ſed pro ſuo judicio aliis modis curationem aggredi; cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgo creditur.

Diætam quod ſpectat, cæterumque regimen, nec a cibo, nec a potu arcendus eſt æger, qualis qualis is demum fuerit, qui ad ſtomachum facit; Fructibus tamen horariis, & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ ſanguinis maſſæ, & Febri poſtliminio reducendæ admodum conferentibus) ſemper exceptis. Veſcatur itaque carnibus eupeptis, & euchymis, & vino modice utatur pro potu ordinario; qua re ſola ægros nonnumquam reſtitui, etiam eos, quorum corpora ob frequentem febris recurſum contra Corticem quaſi communita, ſalutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque vero ſe temere auræ frigidiori committere debet æger, donec ſanguis priſtinum vigorem de novo obtinuerit.

Hic autem advertendum, quod cum de Febribus Intermittentibus olim agens ægrum ſublato morbo ſedulo purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis ſolum febribus, quæ vel ſponte ſua, vel alio ſive medicamento, ſive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cum huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eamdem plane fert. Ita potenter dictus Cortex ſine ope Catharticorum non ſolum *Paroxyſmis*, ſed & *Dyſcraſia*, quam corpori iidem inflixerunt, ſubvenit. Vitandæ itaque ante omnia

Eva-

Evacuationes qualescunque, cum vel blandissima Catharsis, quinimo Enema e lacte Saccharato in morbi discrimen certissime, forte in morbum ipsum denuo ægrum conjiciet.

Hic autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quoddam insigne Febribus Intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum Paroxysmi non cum rigore, & horrore, quos postea Febris excipit, invadebant, sed æger iisdem plane symptomatis tentabatur, ac *Apoplexia* vera laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcunque hunc affectum æmularetur, quam ipsa Febris caput impetens; ut ex aliis signis, ita ex colore urinæ satis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimum rubore saturato extat, qualis cernitur in urina eorum, qui Ictero laborant, etsi non adeo intense rubet, & pariter sedimentum deponit pulverem laterum fere referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunq; demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexia primaria fieri solet; eædem tamen omnino omittendæ sunt, utpote quæ originariæ hujus symptomatis causæ, Febri nempe Intermittenti prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant: quod & ipse novi. At e contra expectandum, donec paroxysmus sponte sua evanuerit, quo tempore Cortex, modo citius idem ingeri non poterit, quam primum est exhibendus, & in intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfecte convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etsi perquam raro, ut Senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ sectionibus, & Catharticis imperite fuerint

mul-

mulctati, in *Diabeten* incidant, etiam Febre jam perfecte fugata. Etenim cum sanguis eorum abhinc debilitatus assimilandis succis ei illatis prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc, & inconcocti exitum sibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copia, quoties eam reddunt, excreta, sensim vires labefactantur, & quasi substantia corporis per hanc cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quacunque προφάσει originem ducat, Curativæ Indicationes ad sanguinem invigorandum, corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem restringendum, omnino dirigendæ sunt. Ut ℞ *Theriac. Androm.* ℥iss. *Conserv. flaved. Aurant.* ℥i. *Diascordii* ℥ss. *Zinzib. condit. & Nuc. moschat. condit. an.* ʒiii. *pulv. e chelis Cancr. compos.* ʒiss. *cort. exterioris Granator. rad. Angelic. Hispan. Coral. rubr. præpar. & trochisc. de terra Lemnia an.* ʒi. *boli Arm.* ℈ii. *Gum. Arab.* ʒss. *cum s. q. Syr. de ros. siccis f. Electuar. de quo sumat ad magnitudinem nuc. mosch. maj. mane, hora quinta pomerid. & nocte per mensem integrum, superbibendo sequen. infusionis cochl.* vi. ℞ *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian. an.* ℥ss. *fol. Absinth. Rom. Marrub. alb. Centaur. min. & Calaminth. an. M.* i. *Baccar. Junip.* ℥i. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* lib. v. *stent simul in infusione frigida. Coletur tantummodo tempore usus.* Vescatur cibis εὐπέπτοις, *viz.* Carne vitulina, vervecina, *&c.* Abstineat ab esu olerum, & fructuum qualiumcunque, & singulis pastubus bibat vinum Hispanicum.

Eadem fere methodo, atque iisdem remediis contumax iste, & diuturnus affectus, *Fluor* sc. *muliebris*, sanetur, ac *Diabetes* modo dictus: nam utro-

bique Indicationes curativæ eædem sunt, quantumcunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ sectio semel celebrata, ac postea Catharsis ex *Pil. Coch. maj.* ℈ii. tribus vicibus repetita *Corroborantium* usui præmitti debent, deinde vero per totum processum omnino omittendæ; cum quælibet evacuatio evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cum sane, qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantia peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, a quo Vir probus ex animo abhorrebit; qui, cum pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat, nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si ætati placuisset ad ea animum advertere, quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile) quo pacto scil. Cortex in interjectis Paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam convalescente; viverent fortassis haud pauci eorum, quos jam terra tegit, utut homines vilipendant tenues sane illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur, quæ hic fusius explicare visum est, *viz.*

Curandum est ante omnia, ne præmature nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quam morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ ægri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum, ne a præ-

a praepropero ejus usu inefficax iste reddatur, & spem aegri fallat, sed etiam ne de aegri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti derepente injiciamus remoram. Proximo loco neque Catharsi, multo minus Venaesectione subducenda est materiae Febrilis pars aliqua, quo liberius cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefactetur quadantenus oeconomia corporis, eo promptius, certiusque recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis e re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque a Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi, quod aegro poterit oriri ex subito isto, atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremo brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione ista δεξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum caeteris antepono. Peruviani corticis ℥i. cum Syrup. Rosar. rub. ℥ii. misceatur; aeger vero quantitatem Nucis moschatae majoris mane, & sero quotidie devoret diebus a genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porro ad tres alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Histor. Sect. I. Cap. V.

Quantumlibet autem Cortex supra laudatus in Febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facile praeripiat,

attamen in *Tertianis Vernalibus*, si modo æger sanguineo temperamento præditus esset, atque etiam ætate floreret, Remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Ex. gr. Mittatur sanguis e brachio die a paroxysmo libero, & post aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex infusione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo, ut Vomitorium opus suum absolvat ante invasionem paroxysmi insequentis, quo elapso, immediate aggrediatur usum sequentium. ℞ *Extracti Gentian. Absinth. & Centaur. min. an.* ʒii. *Misceantur, ac dividantur in* ix. *doses, quarum unam capiat quarta quoque hora, superbibendo decocti amari sine purgantibus, & vini albi an.* ℥iii. Est & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus scil. quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non sit. Ut ℞ *Serpentar. Virginian. subtiliss. pul.* ℈i. *vin. alb.* ℥iii. *Mis. sumat duabus horis ante paroxysmum, & stragulis bene coopertus sudet per tres, vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.*

* Sequenti anno (nempe 1679.) sub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidie increbrescentes mense Augusto quam immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cum autem de his jam fusius egi, nil amplius adjiciam, nisi quod *Novo Epidemico* a manifesta aeris crasi pendenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

Etenim una cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris, quos mihi contigit observare, annis ἐπιδημικώτεραι, cum in singulis fere familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnopere desiderabant, aliæ vero pulmones ita vehemen-

* *Annus* 1679.

menter agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, a nisu violentiori, & laborioso. Primis fere diebus Tussis, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit; mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo, quod parcius expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propius accedere videbatur, nisi quod mitius aliquantum sæviret. In hoc saltem Convulsivam superabat, quod & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in Tussi puerorum nondum me vidisse memini.

Solenne sit licet Tusses sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes, eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hac præcipue de causa arbitror contigisse. Quum mensis *Octobris* crebrioribus, quam solebat, & ferme continuis permaduisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas, atque aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula a primo frigoris insultu prohibita, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos Venæ Arteriosæ, vel, quod alii volunt, Asperæ Arteriæ glandulas eliminare sategit, & tussis ope explodere.

Curatio rite ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus, tam per Venæ sectionem, quam Catharsin evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim alia aliqua methodo æque commode ejiciuntur redundantes seri particulæ, ac per Phlebotomiam, & Cathartica, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet (præter quam quod eorum usu gratificamur ægris) non intelligo, quo pacto amoliendæ Tussis causæ queant conferre, cum

omnis eorum actio vel in incrassanda materia, quoties justo tenujor vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob visciditatem ægrius expuitur, poni videatur. Id certo scio, inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eo usque debilitari a retentis particulis seri naturæ inimicis, pulmonesque insuper Tussi irritatos ita conquassari motu violento, ac fere continuo, ut non raro via sternatur ad *Tabem*; a cujus insidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neque multo tutius adhibentur Sudorifica, a quorum usu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ sanguinis facile inflammabiles ita Pleuræ impinguntur, ut accendatur *Pleuresis*, quod per decursum dictæ Tussis Epidemicæ ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque e brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epispasticum* satis amplum, ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua alio derivari possit. Post hæc *Catharticum* e Lenioribus, Infusionem scil. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syr. Rof. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorsus convalesceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, si Potio minus ægro arrideret, *Pil. Coch. Major.* ℈ii. quotidie devorandos imperavi, hora scil. quinta matutina superdormiendo.

Hac etiam Methodo, Phlebotomia scilicet, & repetita Catharsi, eaque sola expugnatur *Tussis Puerorum Convulsiva*; malum alias pertinacissimum, & pene insuperabile. Alii quid valeant hic præstare, plane nescio, me in variis, atque omnis fere generis remediis operam non semel perdidisse satis scio. Sed

lenio-

leniora tantum Cathartica hic conveniunt, atque cochleatim ſunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem κατ' ἐπικράσιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tuſſi medetur, quod ſcilicet, licet non multum humoris ſeroſi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen, & ſpirituoſi Halitus e maſſa ſanguinis in pulmones ſtatis temporibus tranſmiſſi atrociores illos tuſſiendi Paroxyſmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus haud alia methodo æque ſiſti poſſe videtur, & præcaveri, atque hac, qua motus priori contrarius (per viſcera ſcilicet) morbi cauſæ conciliatur.

Verum in Morbis *Epidemicis*, cujuſcunque demum generis ſint (ſi modo recens adhuc ægrum corripuerint) ſummopere cavendum, ne alvus ei ducatur, niſi miſſo prius ſanguine. Qui enim Morbi a Conſtitutione aeris Epidemica pendent, aut jam Febres ſunt, aut in earum claſſem leviſſima de cauſa tranſeunt; cum ex tumultu in ſanguine, & humoribus a Catharſi vel leniſſima excitato, & ſubſequente calore facile accendatur Febris, quam alias Natura propulſaſſet conſuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tuſſi* in hoc, de quo jam agimus, Epidemico, aut *Diarrhœa*, quoties Febris cum illa faciens epidemice graſſatur. Idem poteſt dici de quacunque alia aeris Conſtitutione, qua corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non ſemper actu invadit, ſed benignioris naturæ ductu morbi fomes e ſanguine, mediante evacuatione aliqua ejus genio accommodata, exturbatur. Hoc conſtanter aſſero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ ſectionem, vel quod adhuc eſt periculoſius, ea penitus omiſſa. Licet enim objicia-

tur fæculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur sanguis, alvo non prius subducta, certissimum tamen est, evacuationem, quam isti præmitti volunt, nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam a tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmisso. Atque negari non potest, Catharticum mox a dempto sanguine assumptum longe mitius vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere, vel exagitare, atque idem solet, si Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maxime, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periisse existimo.

Atque hoc mihi suffragante experientia multiplici compertissimum est. *Experientia*, inquam, optima duce & magistra: ad cujus leges, & normam nisi exerceatur Medicina, eam prorsus exulare satius esset. Luditur enim, quod ajunt, de corio humano plus satis, cum hinc Empirici, neque morborum historiam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantum freti; isthinc Sciolorum vanissimi spem omnem in affectato Artis ambitu, & speculationibus utrinque pari fere momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quam ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientia: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum ascendit. Et si dicta Methodo Ars Medica a quoquam traderetur, licet morbi unius, aut alterius Curatio cuilibet e vulgo possit innotescere; integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes, & peritos etiam magis exquireret, quam in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cum enim sub-

subtilitas longe accuratior in Naturæ operationibus (in quarum observatione vera Praxis Medica fundatur) quam in Arte aliqua, Hypothesibus etiam luculentissimis suffulta, inveniatur, medendi Ars, quam præcipit Natura, rude vulgi ingenium longiori intervallo superabit, quam ista, quæ a Philosophia docetur. Fidem hic mihi facient *Febres*, quæ duas e tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicam necne. Quis enim vel ex insulsissimis Empiricis est, qui se huic morbo curando imparem fatebitur, si id tantum agendum est, ut duabus istis Indicationibus Curativis, quæ vulgo obtinent, fiat satis? Nempe ut Sudoriferorum ope exterminetur materia morbum committens, & symptomatis eatur obviam, quæ ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, *Theriaca Andromachi*, *Pulv. e chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intro assumptis, una cum regimine calidiori sudores posse propelli; quem sibi scopum unice proposuit in hujus morbi curatione, maxime si forte *Malignitatis* nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet symptomata, *Diacodium* in promptu est, quo somnus invitetur, quoties urgeant vigiliæ, *Enema*, quoties alvus non respondeat, & sic de cæteris. At nec ipsus valet comprehendere suo Marte, nec e Medicorum præscriptis ediscere, quæ demum illa sit Febris species, quam debellare satagit; si modo credamus (credent saltem forte Posteri) varias dari Febrium species; quarum singulæ suam sibi methodum medendi a reliquis diversam fere postulant; Unam insuper, eandemque Febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primum aggreditur, atque alio pau-

lu-

lulum diverſo per ſingulos gradus quouſque graſſabitur, tractandam eſſe. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc, vel illo Phęnomeno minus inſigni mutuabitur naturalem morbi Hiſtoriam ignorans (quæ ſola veram medendi rationem indigitare poterit) cum nequeat dijudicare, an hoc, vel aliud phęnomenon a Curandi, quam adhibet, Methodo, an ab ipſo naſcatur morbo. Dies deficeret enumerantem varia, & ſubtiliora illa, minutioraque, quæ in hoc, atque in aliis morbis curandis obſervanda occurrunt: quæ cum tot ſint, & tanti momenti ad liberandos a morte homines, ſemper licebit poſteris, & ſeris Nepotibus aliquid adjicere iis Obſervationibus, quibus traditur varietas pene infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vileſcet Ars, ſi quid hujuſmodi lucem aſpiciat, quin potius illuſtrabitur, & difficilior reddita nonniſi ſapientes, & ſubacti judicii viros in filiorum numerum cooptari ſinet. Sed hæc obiter.

Tuſſes modo dictæ, ſi imperite tractarentur, *Febrem* accendere ſolebant ei haud abſimilem, quæ Hyeme anni 1675. adeo epidemice graſſabatur, & cujus hiſtoriam tradidi *Sect. quinta Cap. quinto* libri noſtri de *Morbis Acutis*. Sed cum Febris hæc ſoboles tantum eſſet, ac effectus Tuſſis Epidemicæ, eadem ipſa methodo Febrem, felici ſemper cum ſucceſſu, aggreſſus ſum, quam in Tuſſis curatione ſupra deſcripſi; nempe *Venæ ſectione*, *Epiſpaſtico* cervici appoſito, & *Cathartico* deinde tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tuſſi ſine Febre nullum præfiniebatur tempus, quamdiu æger purgandus eſſet (utpote quæ continuari deberet, ut ſupra notavi,

donec

donec vel prorſus convaleſceret, vel admodum imminuerentur ſymptomata) in Febre tamen, quæ a Tuſſi pendebat, purgatio per tres dies inſtituta ei prorſus debellandæ par erat, quod in Conſtitutione, de qua jam agimus, ſæpiuſcule obſervavi.

Hic autem notandum occurrit, licet hanc Febrem, quando ſe primum exerebat, comitarentur defluxiones in Pulmones moleſtiſſimæ, poſt menſem tamen unum, vel alterum, cum colluvies iſta ſeri ſenſim e ſanguine eliminaretur, Febris ejuſdem plane indolis hinc inde ſine Tuſſi aliqua infeſtabat (non penitus deleta, ſed manente adhuc in ſanguine malæ Craſis impreſſione) ac proinde haud diverſam Curationem ab ea, quam Tuſſis comitabatur, ſibi vendicabat.

Verum eodem, quem dixi, modo, hæc Febris ſe extendebat uſque ad initium Anni 1680. quo hæc conſcripſi; quo tempore etiam cum anno ſurgente *Febres Intermittentes* modo dictæ apparere incipiebant. * Exinde vero ad initium uſque Anni 1685, quo *ſecundam* hanc noſtram *Editionem* jam conficio, eædem adhuc perdurarunt. Etenim tametſi in hac urbe non adeo Epidemice nunc temporis invadunt, ac in quatuor primis Annis, & mitiores etiam ſunt; in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minus graſſantur, ac ſæviunt. Atque etiamnum generalis Conſtitutio Intermittentibus producendis adeo favet, ut ad hunc uſque diem affirmare poſſim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies vere *Continuam* vidiſſe unquam, niſi forte re male geſta in earum claſſem fuerit evecta; vel una eſſet *Intercurrentium* mihi dictarum, quod ſcilicet omni fere anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Conſtitu-

tio

* *Anni* 1680, 81, 82, 83, 84.

tio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus certe acies prius est retundenda, quam *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ epidemicę grassari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium specie natura plus satis festinare videtur, & agendi vehementia justo citius tempora materiæ morbificæ subigendæ, mox etiam despumandæ debita percurrere: Quod in Depuratoria secus accidit: in qua non nisi post dies 13. vel 14. apparent signa materiæ febrilis tandem concoctæ; per sudores subinde, vel potius per διαπνοὴν paulo pleniorem eliminandæ. His rite perpensis nullus dubito, quin Febres istæ *Depuratoriæ*, quæ annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quasi fęces fuerint *Intermittentium* quarundam, quæ ante id tempus per seriem Annorum certam sævissent. (quanto autem tempore hæ invaluissent, haud equidem scio) Cum enim Constitutio, quæ ad Intermittentes faciebat, sævitiem suam deponens jam ferme exolevisset, Febres, quas postea parturiebat, magis humorales erant, ac terreę, unde non nisi lente, ac pedetentim sanguinem depurare sategerint, quæ in primis Constitutionis Annis subtilioribus principiis innixæ, atque adeo Intermittentium typo indutæ, celeri passu suis temporibus defungi solerent. Quod si res ita se habeat, verisimile mihi videtur, hanc Febrem (*Depuratoriam* volo) postliminio reversuram, quam primum præsens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam Annorum permansuram, antequam *Pestis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint, quibus Febris hæc grassabitur, *Intermittentes* etiam subinde se exerent, ac forte nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando scilicet manifesta aliqua aeris temperies ad id symbolum suum conferet. An huic Febri

Cortex

Cortex Peruvianus æque medebitur, ac nunc dierum Febribus intermittentibus ſolet, non habeo certo dicere. At in *peſte*, atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus uſu expectare licet, quam eos, quos hodie in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, *Angina*, ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantum non prodeſt, ſed & plane obeſt, ſed utut id fuerit, eo quem diximus modo, in poſterum Epidemicorum alii alios excipient, ſi quidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimo præterlapſos, obſervaverit.

Atque hæc fere ſunt omnia, Vir plurimum Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrime elapſorum obſervavi. In *Rheumatiſmi* vero curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) ſæpenumero mihi ſubiit tecum dolere, quod non niſi ingenti ſanguinis vi repetitis venæ ſectionibus educta, ea poſſit perfici; unde non tantum ægri vires pro tempore franguntur, ſed ſi paulo fuerit natura debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior fere redditur; cum poſt illos elapſos materia Rheumatiſmum prius committens jam in pulmones depluat, ægro ſcilicet frigore perculſo, vel alia aliqua προφάσει leviori diatheſis latens in ſanguine jam foras in actum protrudatur. His de cauſis experiri ſtatui, an ulla alia methodus daretur a reiterata toties Phlebotomia diverſa, qua hic morbus poſſit debellari. Serio itaque perpendens, quod affectus iſte (uti jampridem in *Acutorum Hiſtoria* ſubinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis e pertuſa vena color, utpote qui *Pleuriticorum* ſanguini per omnia ſimilis eſt; tandem vero ſimile eſſe judi-

judicabam morbum hunc Diæta simplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperata, æque feliciter, atque repetitis Venæ sectionibus profligari posse; etiam evitatis, quæ alteri methodo adjungebantur, incommodis: neque me fefellit *Diæta e sero lactis* Phlebotomiæ loco substituta.

Prægressa æstate Pharmacopola mihi in vicinia nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accersebat. Rheumatismo autem misere cruciabatur his symptomatis stipato: Coxendice primo ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnœa, quæ post aliud ferme biduum evanescebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; posteaque pro morbi indole, omnes fere tam brachiorum, quam crurum articuli per vices molestabantur. Cum debiliori esset, & sicco corporis habitu, veritus ne minus firmas jamdiu vires, & labescentes dempto copiosius sanguine prorsus exsolverem (maxime cum æstas eo usque adoleverit, ut jam metus esset, ne superveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venæ sectione attritis intercederet) imperavi, ut solo *lactis sero* ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis præter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempe in die, donec penitus convalesceret. Tenui hac diæta contentus ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postremis eorum alium insuper panem pro cœna indulgerem. *Serum* autem *e Lactis Libris octo* domi paratum quotidie insumebat, quo satis bene nutriebatur. Post hos dies, cum non amplius urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixo-

rum,

rum, cęteraque ἄπεπτα. Tertio autem quoque die ſolo lactis ſero victitabat, donec tandem pancratice valeret; incommodis, quæ ſupra memoravi, hac methodo eluſis, quibus decimo abhinc anno peſſime excipiebatur, Venæ ſectione ex meo præſcripto in curationis ſubſidium tunc adhibita, ac ſæpe repetita.

Si quis hanc Methodum tanquam rudiorem, & Artis laude carentem contempſerit, ſciat is velim, primo leviora tantum ingenia res quaslibet vilipendere, quod ſimplices fuerint, & apertæ, dein me, vel imminutæ exiſtimationis pretio, publico hominum bono inſervire paratiſſimum. Quibus edico, quod, niſi obſtarent præjudicia vulgi, nullus dubitaret methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræſentiarum nomen reticere libet, accommodare. Quod ſane magis ægris prodeſſet, quam ſolennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam beſtiis, ut mox immolentur, coronatis, male collocatur.

Quod vero etiam iſta, quæ pro viliſſimis habentur, & nullius ſunt pretii, accedente ea, quæ in Medico quæritur ſolertia, & ἀγχινοία, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inſervire, exemplo docebo: quod licet ad morbum, de quo jam agimus, nihil pertineat; non tamen prorſus eſt ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo, quem mihi propoſui, ſcopo alienum. Duobus abhinc menſibus quidam in vicinia me rogabat, ut ſervum inviſerem, qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corroſivi* quantitatem deglutiverat, ſive, ut poſtea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora fere elapſa erat, a qua venenum hauſerat, cum ad eum accederem, jamque os, & labia valde intumeſcebant, vehementer ægrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantum non confectus.

Ego

Ego tres *Aquæ tepidæ Congios* repetitis haustibus summa qua potui celeritate, & diligentia ebibendos imperavi; atq; ut toties nova ingereretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat: volui etiam, ut eluerentur intestina aqua tepida sine ullo additamento copiose per sedem injecta, ubi primum ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras, quam præscripserim, absorpsit. Amici, qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent, ab eo didicerunt, quas primum evomuit aquas gustu per quam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas, singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere; donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, sola aqua injecta ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quod labia non statim detumescerent; ore etiam a veneni particulis, quæ aquam, quam evomuerat, penitus infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata, *Diæta e lacte* solo ad quatriduum adhibita, mox evanuere. Aquam *Oleo* (quod hic una cum opere ignari perdere solent) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quod cum ea magis esuriret, exinde magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quam alius quilibet liquor; qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar; Utut e sero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis, qui temperate, & cum consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem ætatem prætergressos, vel vino, ac aliis liquoribus spirituosis jam a longo tem-

pore

pore plus æquo addictos hac methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitur casu omnino par est, ut eo fere modo, quem Libri nostri *de Morb. Acut. Sect. VI. Cap. V.* tradidi, curetur æger: Tametsi ex quo eum scripsi, experientia didicerim satius esse post secundam, vel ad plurimũ post tertiam Venæ sectionem *Cathartica* sæpe sæpius exhibere, atq; repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quam Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad averruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit: atque porro locus relinquetur *Paregoricis*, a quibus alias, utut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile Venæ sectioni cedat. Purgativa vero ista e *Lenitivis* solum constent, ut *Thamarindis*, *Senna*, *Rheo*, *Manna*, & *Syr. Ros. sol.* cum alia, quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur, tumultum cieant, & dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam Catharsin *Syr. de meconio* ℥i. aliquantulum temporius, quam id fieri solet, propinetur.

Hic autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modo *Rheumatismum* æmulantem, modo etiam a *Nephritico dolore*, quoad sævissimum lumborum cruciatum, non multum abludentem, qui cum Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa, quam morbus ipse, cui adhæreret, Febris nempe Intermit-

tens, sibi vendicabat; cum a frequenti Phlebotomia, & quibuscūque aliis evacuationibus exasperaretur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc sunt, Spectatissime Vir, quæ in his Affectibus, de quibus sciscitari libuit, sedula observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententia; me saltem pro tenuitate mea debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi serio gratulabor.

Tibi semper Addictissimus

THO. SYDENHAM.

Doctissimo, Amicissimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MAgnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum Vir Clarissime, ex consummata tua de Morbis Acutis historia, eaque sedula observatione, & fida experientia stabilita, non lucri, aut famæ aucupio scripta, sed sincera fide, & mente honesta; cum tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, & præsenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus, quod volui, at fortasse quid jam parem tibi e longinquo subolet. Qui laudat, quod facis, urget, ut facias, quod adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis,

liis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem Gentes Europæ a se invicem sedulo satagunt propellere, &, ut ejus magis adhuc occultentur vestigia, ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissime respondens pena, eo fortasse sine tardius remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantum curari posse. Cum jam autem ad Agyrtas, Tonsores, & infimos quosq; sciolos ejus sæpe devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitia magno eam sumptu, majori etiam molestia tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ plane tędeat inter carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & fere levius sit ægrotasse, quam sanari. Jus igitur promissi, amice tamen, exigo; præmittas, oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hanc in rem confectum. Humaniter, & sincere explices qua methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat, quam queat minimo. Satis est, ut æger sub Deo, non etiam pejus sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus

Ex Ædib. Lambeth.
Febr. 12. 1679. 80.

H. PAMAN.

Ornatissimo, Eruditissimoque Viro

HENRICO PAMAN M.D.

Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professori.

QUanquam eum, quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatissime, nuper edidi Tractatum, quæ est tua tam humanitas, quam animi in me propensio, ceu opus undique consummatum deprædicare digneris; usque adeo tamen tenuitatis tum meæ, tum istius opellæ mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quam viam præmonstrasse, qua qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Historiam, & curationem queant investigare.

Fungor vice Cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.

Et profecto ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis, varia eorum φαινόμενα, & curationes iisdem accommodatas graphice depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot secula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maxima ingenii vi, tum indefessa industria præditi, tum etiam in Praxi, quæ numerosas observationes suppeditaret, versatissimi perpulchre hic operam suam collocare possunt? Tantum abest, ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

Mecum

Meum habito, & novi quam sit mihi curta supellex.

Morbos istos *Chronicos* quod attinet; quorum Historiæ perscribendæ spem tibi feceram, ita penitus animo meo insedit ejus rei studium, ut non tam alia de causa, si bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quam ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam. At vero singuli me dies docent, quam sit arduum cœptum id, & quam periculosæ plenum aleæ (mihi præ cæteris, qui isto ingenii acumine, atque solertia, quibus hic est opus, non satis valeo) cum apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* si demas, atque alios paucissimos numero) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia spinis, & sentibus impedita iter faciam; cum quæ promittunt subsidia Authores, & lumina ostentant, magis Ignes Fatui sint, quam veræ faces, & in salebras potius, ac præcipitia sequentem agant, quam mentem fideliter & recta dirigant in genuina naturæ Methodo indaganda, atque invenienda: utpote quorum scripta fere omnia *Hypothesibus* innituntur, quas peperit lascivientis ingenii, & Phantasiæ luxuria; ipsaque adeo Morborum Phænomena (in quibus eorundem Historia vertitur) prout ab iis describuntur, ex eadem Hypotheseon officina prodeunt; quin & ipsa Praxis, qua Morbos aggrediuntur (quod humani generis Pestis est certissima, & pernicies) ad hujusmodi Postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeo grassantur, & regnant fere in singulis paginis Cerebrosorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obstantibus, si vitam Deus, atque otium concesserit, experiar fortassis aliquando, quid valeant humeri. Impræsentiarum, ut ani-

animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem de *Lue Venerea*, & quam solam adhuc prælo adornavi.

Primum autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui sive præ studio honesto quidem eo incontinentiores a peccato coercendi metu insecuturæ pœnæ, sive ut Castimoniæ laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere *Luis Venereæ* Curationem docendam non esse. His ego non assentior, utpote qui existimem nullum fere locum Charitati, atque operæ mutuæ relictum iri, nisi ea, quæ sibi sua ipsorum culpa improvidi accersunt mala, humaniorum officiis sarciantur. Omnipotentis Dei est sontes castigare, nostrum vero miseris pro virili succurrere, atque ægris opem ferre; non autem curiosa causarum indagatione illos acrius urgere, aut censorio vexare fastu. Tradam itaque, quæ in hoc morbo observavi, atque expertus sum: non quo hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est.) reddam saniora.

* *Lues Venerea* ex *India* primum *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cum ante id tempus, ne quidem nomine tenus, quantum scire licet, nostro orbi innotuerit. Unde etiam Morbus vulgo censetur iis tractibus *Americæ Endemius*, in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi vero potius e regione aliqua *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxisse videtur; cum a plurimis nostratium, iisque fide dignis, qui *Insulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens a *Guinea* allata, etiam antequam in terram descenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nulla copula

* *Luis veneree Historia.*

pula impura pręgressa; ita ut non raro universam aliquam eorum familiam, viros scilicet, mulieres, liberosque male mulctet. Neque ista Lues, quæ afflictissimos hosce sæpe sæpius invadit, vel hilum a *Venerea* nobis dicta, quantum ego quidem intelligo, quoad symptomata, *Dolores* scilicet, *Ulcera*, &c. habita nempe diversorum Climatum ratione, videtur discrepare, licet nomine prorsus abludat, cum *The Yavvs* ab illis dicatur. At nec medendi methodus, qua utuntur illi, a nostra abhorret: utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam, non obstante eo, quod hic apud nos dicitur de eximia *Gudiaci*, & *Sarsaparillæ* vi, quam in natali solo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantum non exhausta putatur. Probabile itaque mihi videtur, *Hispanos*, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim sunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europęis mercibus permutandi) *Endemius* esse potest. Ut ut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens, has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut si ea celeritate grassaretur adhuc, qua primum invasit, intra secula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem Nosocomiis de cætero addictum, prorsus impar esset iis rebus gerendis, quibus continetur hominum societas: nisi quod Vegetabilium instar, in alienum a patrio solum quasi transplantata, Europæo nostro non perinde lætatur, sed languet in dies, & mitioribus Phęnomenis fatiscit. Novus apud nos hospes cum esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, & diris capitis, atque artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in par-

tibus se prodebat. At vero centum retro annis *Gonorrhœæ Virulentæ* specie se primum ostendebat, ostenditque adhuc, hac sibi porta exitum quærens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quod in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgo *a Shanker*) primum morbi est indicium; cujus virus cum per Gonorrhœam non ejiciatur, sanguinis massam dicto citius pervadit, inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, unde misellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia, atque inflammatio corpori insinuantur ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primo in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per os tenerum inficere potest. Secundo Infantes, si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licet enim Adulti, quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici, Infantium tamen laxior caro, & texturæ rarioris venenum facile excipit, quod non semel observavi Infantibus a genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertio autem partis mollioris contactus maxime in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo serpit Lues; cum scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, a Venereo sive ulcere, sive etiam pustula in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento, ut segnius invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto sæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ substantiam,

quan-

quantum ego judico, primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primo inflammationem, mox ulcerosam διάθεσιν sensim inducens, efficit, ut sanies, qualem in *Gonorrhœa* cernimus, in urethram lente extillet: quod ut credam, hac ratione promoveor; ipse scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiam glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloq; ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem vero altius penetrans, glandulas *Prostatas* efferato ulcere solet depascere; quod haud raro cernitur in eorum cadaveribus, quos hic morbus e medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger (ocyus, aut serius, prout mulier quacum consuevit, magis, minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ μιάσματι excipiendo magis, minusve idoneæ) primum dolore genitalium insolito cruciatur cum quadam rotatione quasi testiculorum; postea, si recutitus non sit, macula primo Morbillum jam erumpentem magnitudine, & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lente extillat, seminis instar, qui quotidie a seminis tam colore, quam consistentia recedens, flavescit tandem aliquanto dilutius ovi vitello; & in Lue virulentiore, intensioreque non modo virescit, sed & aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta *ulcus* tandem fit, primo haud absimile *Aphthis* Infantium ora obsidentibus, quod in dies latius, & profundius depascatur, supervenientibus orificii callo, & duritie. Animadvertendum est autem, quod memorata pustula raro Gonorrhœam comitem habet in iis, qui aut jam pridem Gonorrhœa laborarunt, aut recutiti sunt; utpote quorum Glans

tum

tum ab aere, cui expoſita eſt, tum a frequenti linteorum attritu indureſcens, noxam non ita facile ſuſcipit. Hujuſmodi Verpi igitur glandis ulcere fere non tentantur; ſola *Gonorrhœa* dicto modo naſcitur. Hanc alia mox ſymptomata excipiunt, ut primo magnus doloris ſenſus in pene, quoties erigitur, perinde ac ſi valida manu tranſverſus fortiter conſtringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incaleſcere: quam quidem conſtrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc ſtatu exiſtentis ſignum παθογνωμονικώτατον exiſtimo. Incurvatur etiam veretrum a fræno jam contractiore, quod cum in erectione extenditur pro natura ſua, acutiſſimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam a mictu ceſſans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maxime qua in glandem deſinit. Nonnunquam etiam eroſa atq; excoriata urethra jugi puris acrioris fluxu, natura in carne nova vice jam deperditæ juſto occupatior laxam quandam, & ſpongioſam ſubſtituit, quæ mole quotidie aucta, & ſenſim indurata *Carunculارum* excreſcentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculę nihilominus ex ulceribus ſibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipſa morte timendum malum. Quinimo ſæpe accidit, ut ſanies, quæ per Gonorrhœam depellenda erat, vel a motu violẽtiori, vel Adſtringentium uſu in Scrotum depoſita, atrociſſimum dolorem, & Scroti inflammationem accerſat, nunc alterutro, nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progreditur tardius, at vero urinę ardor non mitius urget.

Atque

Atque hæc ſunt communiora morbi hujus ſymptomata, manente hoc ejus ſtatu.

At vero quoties ſive Morbi diuturnitate, & in dictis partibus mora, contagio ſurſum fertur, & ſenſim ſanguini labem imprimit, aut materia virulenta indebito Adſtringentium uſu in corpore retēta humores putreſcunt, *vera Lues* exoritur, in qua Tumores, ſive *Bubones* ſępe in inguine comparentes primum ejus gradum conſtituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interſtitiis, humeros ſcilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licet noctu ægrum lectuli calore perfuſum rariſſime deſtituant, nec niſi ſub auroram libenter evaneſcant. Cruſtulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant; Flaveſcunt hæ ferme ad inſtar favi, quo ſigno a cęteris omnibus queant internoſci. Quandoque ſuperficie latiore varia occupant corporis ſpatia ad eum modum, quo *Lepra* in Medicorum ſcriptis depingitur. Quanto autem magis ſcabies hæc diffunditur, tanto minus æger diſcruciatur. Univerſa ſymptomata pedetentim incrudeſcunt, dolor præ reliquis, qui tandem eo uſque exacerbatur, ut ſe nequeat miſer diutius in lecto continere, ſed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo curſitet irrequietus ferme, donec illuceſcat. Adde quod præ doloris vehementia Cranium, atque oſſa tibiarum, brachiorumq; hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exoſtoſes* dicta, excreſcentiæ oſſeæ in equorum tibiis (vulgo *a Spavin*) haud abſimilia: quæ quidem oſſa tuberculis obſeſſa jugi dolore, ac inflammatione tandem carioſa redduntur, & putreſcunt. *Ulcera* etiam *Phagedænica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces utplurimum primo aggredientia, ſenſim per palatum

in

in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus plane concidat. Crescentibus in dies ulceribus, & dolore aucto, æger partim indesinenti carnificina enectus, partim ulceribus confectus, & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

Intrinsecam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis, quæ jam depinximus, symptomatis elucescat, non mihi magis perspectam esse arbitror, quam est Essentia sive Plantæ cujuslibet, sive Animalis: Quicquid vero de ea sit, certo mihi constat, humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, unde hæc tot malorum ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis, quorum efficaciæ Experientia, medicorum Magistra, suffragatur: Cum nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum*, cujus ope sine evacuatione prægressa Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exsiccantia* dicta, Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel Lignorum Decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quandoque absolvisse. Utque experientia didici, sudorifica vulgaria haud minus profecisse in hoc morbo, quam lignorum decoctum, ita nullus dubito, quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitanda salivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanãdam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus

bus adhuc intra Gonorrhœæ limites ſubſiſtens, longe ab eadem diſtat, cum jam omnem ſanguinis maſſam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præciſe mereatur: ita etiam Evacuatio, qua Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorſus eſt, atque illa, qua Lues jam formata eliminanda eſt.

* *Gonorrhœam* itaque quod attinet, de qua primo agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc uſque uſu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur, quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diverſio ſuccorum corporis naturalium, qui aliter hoſti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictent hunc morbum quolibet demum Cathartico ſæpe, diuque exhibito ſanatum iri, ea tamen cæteris δραστικώτερα mihi videntur, quæ bilem, maxime vero quæ ichorem ſeroſum fortiter e ſanguine expurgant, & ſubducunt. Ac proinde ſola *Jalapii radice* pauperibus aliquoties ſubveni, quorum tenuitati, & rebus domi anguſtis conſulendum erat. Cum vero & morbus conſpicuam ſecum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia, quibus expugnandus is eſt, calida etiam ſint, *Diæta refrigerans* omnino eſt imperanda a carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque ſoleo præſcribere. ℞. *maſſ. Pilul. cochiar. maj.* ℥iii. *Extract. Rudii* ℥j. *reſin. Jalap. & diagryd. an.* ℥ſs. *cum ſ. q. Opobalſami f. Pil. e ſingulis Drachm.* vi. Quatuor ex his ſingulis auroris deglutiendæ ſunt hora quarta, vel quinta (ita ut æger ſuperdormiat) ad dies 12. vel 14. vel etiam plures, donec ſc. urinæ ardor, & materiæ ſeminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto ſucceſſerint, ſatis eſſe autumo, ſi æger interjecto ſemper die

* *Gonorrhœæ virulentæ Curatio*,

die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit, ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethra stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgo affirmetur, quod ejusmodi ichor, qui, ardore urinæ, & flavo materię extillantis colore disparentibus, mane præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, a debilitate tantum, & a laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licet quadantenus subactum ex levissima quaque occasione (a potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori, aut simili alia) novas excitat tragœdias, Gonorrhœa postliminio recrudescente, si nempe æger catharseos molestiam defugerit, nondum extirpato radicitus morbo.

Si post hujusmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex usu erit loco pilularum, maxime in iis, qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est Potio sequens, quæ semel tantum hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhœam, quam leniora Cathartica sæpenumero ingesta. ℞. *Tamarind.* ℥ss. *fol. sen.* ʒii. *Rhei* ʒiss. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iii. *dissolv. Mannæ, & syr. Rosar. solut. an.* ℥i. *syr. de spina Cervin. & Electuar. e succo Rosar. an.* ʒii. *M. s. f. potio.* Vel curatione tardius procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viii. tantum bis vel ter, idque interposito debito temporis spatio, ne forte oboriatur Ptyalismus; quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhœa pervicaciori facile primas fert. Vel bis in septimana pil. sequentes exhiberi poterũt,

℞ *pil.*

℞. pil. ex duobus ʒſs. *Mercur. dulc.* ℈i. *cum ſ. q. Opobalſami f. pil.* iiii. *ſumendæ ſummo mane.*

Eſt autem ubi æger a Catharſi dicto modo repetita uſque adeo abhorret, ut ne conſpectum quidem, vel odorem ſolum remediorum ferre queat. Eſt etiã ubi corpus ex ἰδιοσυνκρασίᾳ quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impenſius in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos ſæpiſſime ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortius obſiſtunt: cum ita ſe res habeat, *Enematis* agendum eſt, quibus injectis utrique indicationi, humoris ſcilicet tum expurgandi, tum ab affecta parte derivandi ſatis fieri poteſt. Quin etiam hæc Methodus expeditior eſt nonnunquam præ memorata iſta, at non æque tuta, me judice, cum prior illa licet diuturnitate moleſtior, minus tamen habeat periculi, nequa contagioſi fomitis particula in viſceribus hæreat, novos datura tumultus. Hoc vero incommodum facillime evitatur, ſi Cathartica per os aſſumpta diebus ab uſu Clyſterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hac itaque via incedo: *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejuſmodi duabus, tribuſve auroris continuis exhibendas curo: poſtea *Enema* ſequens mane, & hora quinta pomeridiana quotidie injiciendum, donec penitus ceſſaverint ſymptomata; niſi quod ſemel, aut bis in hebdomade Catharticum impero, miſſo die iſto Clyſtere. ℞ *Electuar. e ſucco Roſar.* ʒvi. *Terebint. Venet. vitello ovi ſolut.* ℥ſs. *diſſolvantur in aq. Hordei* lib. i. *Colaturæ adde El. Diacathol.* ℥ii. *m. f. Enema*: Singulis etiam noctibus *Opobalſami* vel *Balſami e Mecha gut.* xxv. ſacchari fruſtulo exceptas concedo, ſub lecti ingreſſu; quod quidem medica-

dica-

dicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus ſi liquidum, ac purum, iiſdem, quibus illa, facultatibus pollet, & ulceroſæ genitalium diatheſi apprime ſuccurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda ſubſtitui poſſit.

Procedente Curatione, quacunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus ſale conditis, vel alias dyſpeptis (quales ſunt carnes Bovinę, Porcinæ, Piſces, Caſeus, Radices, Olera) & fructibus horariis quibuſcunque interdico; quibus ſubſtituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cętera ἄπεπτα. Volo etiam, ut vel his parciſſime utatur, tantum ut ægri vires non labaſcant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni ſive ſpirituoſo, ſive aceſcente, *Hydrogala* eſto, ex tribus aquæ coctæ partibus, & lactis una, niſi quod in prandio, & cœna Cereviſia tenuis in parva quantitate poſſit indulgeri. Ad contemperandam inſuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulſionem* ad ſequentis normam compono, in Purgationum interſtitio frequenter potandam. ℞. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ſs. *ſem. Papav. albi* ʒii. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viii. *contund. ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo aq. Hord.* lib. iſs. *Colatura ad. de ſacchari Cryſtallini q. ſ. m. f. ſ. a. Emulſio.*

In temperamento admodum ſanguineo, & affectu pertinaciore, poſt menſem catharſi datum, aut circiter, ut plurimum *ſanguinis Uncias octo, vel novem* e brachio dextro detrahēdas ſuadeo; ut maturius celebretur venæ ſectio author non ſum, ne hac προφάσει contagium penitius inſeratur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ ſive acrimonia ſua

mor-

mordaci, five ftipticitate non raro magis officere fo-leant, quam prodeffe: veruntamen fub morbi exitu *Aqua Rofacea* in pauca quantitate poteft injici.

Hac methodo, quæ mihi femper pro voto ceffit in Gonorrhœa fananda, meliorem nondum comperi; maxime in iis, qui facile purgantur. In iis enim, qui purgantur ægrius, curatio, licet nunquam fallax, tamen non nifi poft longum temporis fpatium perficitur: In his itaque fanguis iterum mittendus, & acuenda funt Cathartica, tum etiam repetenda fæpius, atque in eorum ufu diutius eft perfeverandum, aut Clyfteres modo jam fignato ufurpandi. Etenim *Catharfis* hic ad inftar omnium eft. Atque in hoc affectu, fi in alio quopiam, vere afferitur, quod qui mundificat bene, bene fanat: modo ab *Aquis Mineralibus* fibi temperet, quas certo mihi conftat morbi reliquias e corpore eliminandas vi aftringente, & plus fatis fanativa arctius conftringere, & quafi clavo figere trabali; unde quod fæpius obfervavi, *Scroti tumores* enafcebantur, quoties in morbi principio, vel ftatu, pejoraque adhuc fymptomata, ut *Carunculæ*, fi quando fub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter affero, quantumlibet ex more hodie recepto Aquæ Minerales in dicto cafu haud raro præfcribantur.

Neque fum nefcius, quantum fe venditent Practicorum nonnulli in hujus fymptomatis curatione, qua breviore temporis fpatio, qua remediis magni nominis, & tituli abfolvenda, interim obfervatione plus fatis frequenti certo deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, aftringentium vi in corpore detentam maximum ægris dediffe malum, ex quo perfæpe fanguinis maffam de novo fubiens ipfam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licet

periculo minore, decoctum *Lignorum exsiccantium* usurpatum comperi, quo scilicet, sub prætextu *Specificorum* tum universum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incalescentia ulterius adhuc inflammabantur; nonnumquam etiam *Gonorrhæa*, quæ paulo ante evanuerat, quod me observasse memini, denuo in conspectum prodiit.

Animadvertendum est autem, quod si ægri glans præputio undequaque contegatur, atque ejusdem ora præ inflammatione usque adeo tumida, dura, ac callosa reddatur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quisquis Gonorrhæam remediis purgantibus, fortissimis licet, & quotidie ad nauseam repetitis aggreditur, nisi eodem tempore id agatur, ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis & duritie, & tumore, unde Gonorrhææ novus utique fomes subministratur. Quod quidem ego amolior *Fotu* sequente. ℞. *Rad. Althææ, & lilior. an.* ℥iss. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M.* i. *sem. Lini, & Fœnu græci an.* ℥ss. *Coq. s. q. aq. font. ut f. Fotus, parti affectæ admovendus per horæ unius spatium bis, vel ter in die*. Peracta fomentatione, partem affectam *Oleo e semine Lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplastrum e Mucilaginibus* alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quod si *Ulcus* vel in ipsius præputii labiis, vel in subjecta glande hærens sua callositate facit, ut illud non nisi ægre possit retrahi, præter fotum jam dictum, sequens etiam *Linimentum* præscribo. ℞. *Unguent. Basilici* ʒvi. *Unguent. e Nicotiana* ʒii. *Præcipitat. ac. acq. Ros. lot. & optime lævigat.* ʒss. *m. f. Linimentum, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post Fotus præscripti usum.*

Ubi

Ubi vero, sive quod justo maturius Gonorrhœa sistatur, sive ab exercitio vehementiori, aut alia quacunque de causa, Scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modo non imminuantur & dolor, & tumor *Cataplasmate* vulgo noto *ex Oxycrato, & farina Fabarum*. Hæc dum foras peraguntur, non desino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modo præscripsimus, introsumptis, tum etiam Diæta supradicta hostem urgere; neque mihi religio est quovis hujusce mali tempore sanguinis ℥ ix. vel x. e brachio isto detrahere, quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo, & vehementia doloris id mihi suadeant. Atque hæc hactenus de *Gonorrhœa*.

* Cum vero eousque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* precise dici mereatur, alia omnino porta quærenda est, & duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod sciam, adferri possit extirpati hujusce morbi, nisi per *Salivationem ab Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quam indoctorum de aliis sanandi modis satis temere, & audacter effutiverint. Cum itaque *Salivatio* omnem hic numerum absolvat, id tantum mihi incumbit, ut quæ in ea excitanda, tum etiam regenda, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit) & observatio rationi suffragata mihi dictaverit, edisseram.

In principio autem, ne conjectura quidem assequi possum, quid sibi velint crebra ista monita, quibus de corpore remediis *Catharticis*, & *Digerentibus*, Balneo puta, & cæteris id genus, rite præparando, ita

* *Luis confirmatæ Curatio.*

ſerio cavetur; Ut de Venæ ſectione jam taceam, cui nonnulli hic loci primas deferunt. Quum enim, ſi veritati ſit litandum, eo res redigatur, ut *Veneno* Salivatio procuranda ſit (neque enim adhuc innoteſcit ſalubre aliquod medicamentum, quo poſſit excitari, neque æger ſine ejus ope in tuto collocari poteſt) quæritur, utrum corpori conſtantibus adhuc viribus vegeto, & valenti, ac proinde frangendis inimicis conatibus haud impari; an eidem miſſione ſanguinis, & tenui diæta jam debilitato rectius committatur Venenum. Haud dubie ſatius eſſe duxerit æquus rerum æſtimator nihil agere, quam ita importune ſatagendo nocere. Quid quod experientia teſtatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos ſalivationis impetum multo melius ſuſtinere, quam eos, quorum quaſi ante prælium inciſi ſunt nervi?

Miſſo itaque damnoſo omni hujuſmodi præludio, ſtatim atque accerſor, *Unguentum* præſcribo ex *Axungiæ Porcinæ* ℥ii. & *Mercurii crudi* ℥i. Neque oleum aliquod e calidioribus, neque aliud quid admiſceo: cum deterius fiat Unguentum, ſi quod adjecta iſta frænum injiciant, & nihilo efficacius, ſi nihil prorſus agant; Et fortaſſe additamenta ejuſmodi ſub nomine *Correctivorum* idem hic præſtant (ſi quid tamen præſtant) quod *Catharticis* adjuncta judice experientia ſolent præſtare; tormina nempe excitant, & catharſin reddunt laborioſiorem, a lucta ſcil. inter Antidotum, & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo poſita eſt, quod naturæ hominis inimicetur. Verum ut *tertia parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam, qua accerſor, includendo) manibus ſuis æger perungat, injungo; ita tamen, ut neque axillas,

neque

neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito, & posterius consueto, a linimenti contactu diligenter muniat. Post tertiam inunctionem, gingivæ ut plurimum intumescunt, & *Ptyalismus* suboritur. Si vero intra tres dies post ultimam inunctionem idem haud procedat, tum gr. viij. *Turbith. Mineral. in Conser. Ros. rubr.* exhibeantur ægro, qui post singulas vomitiones, aut sedes sumat haustum liquoris posletici calide. Cum expuere incœperit, id jam medico negotii tantum est, ut gradum salivationis scrupulose expendat, ne invocatis temere suppetiis, salivationem eousque evehat, ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyalismus statum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimum libræ quatuor spatio Nycthemeri) vel symptomata, etiamsi parcius expuat æger, evanuerint (quod plerunque contingit post quartam diem a statu salivationis) & indusium, & tori lintea aliis, quæ, a quo ultimo lavabantur, usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cum priora ista unguento infecta salivationem & magis quam erat opus, intendere, & longius protrahere, quam ægro expediat, apta nata sint. Quod si forte prius elanguescat salivatio, quam symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci ad* ℈i. pro dosi exhibito.

Nonnunqam accidit, præsertim in corporibus δυμετυβλήτοις, quod post unam, vel alteram inunctionem (nempe simul ac Hydrargyro sanguis allici incœperit) natura illico per intestina hunc hostem expellere satagat, unde non solum dejectiones mucosæ, & tormina ventris, ut in iis, qui dysenteria laborant, eveniunt, verum etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodo cedere

ſoleat. In hoc caſu a Mercurio, ſive extra applicito, ſive intra aſſumpto, prorſus abſiſtendum, donec hæc ſymptomata penitus evanuerint; atq; porro dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam ſalivatio bene aſſurgat) ſiſtendus eſt uſu *Laudani liquidi*, ita doſim augendo, atque repetendo, prout urgeat ſymptoma; aut *Diaſcordii ſeſquidrachma* aliquoties, prout opus fuerit, devorata. Diarrhœa tandem cohibita, ſalivatio debito modo procedere ſolet, quæ antea vix appareret.

Convaleſcente de cæteris ægro, niſi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus eſt ptyaliſmi fructus) ſalivatio, quæ jam in dies imminuitur, nec purgatione, nec alio modo quocunque ſiſtenda eſt: fieri enim poteſt, ut etiam poſt conſopitum dolorem, atq; exſiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore deliteſcat, bella denuo moturum, niſi ſibi permittatur ſputatio illa moderata, quæ, poſtquam redintegrata ſanitate homo ſe auræ liberiori aliquandiu expoſuerit, deſitura eſt. Periculoſum itaque eſſe arbitror ptyaliſmi jam abiturientis, & mox evaniturі reliquias vel *Catharſi* deducere, vel *Lignorum decocto* exſiccare velle; a qua Praxi, quæ vulgo obtinet ſpecie vel Mercurii e corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, naſcuntur ſine dubio frequentes iſtæ *Recidivæ*, quæ miſeris accidunt, ſanitatem tandem aliquando poſt tantum impenſarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus, ad quam etiam certo perveniſſent, ſi ſalivatio non niſi ſuo tempore determinaretur. Longe itaque conſultius eſſet, Ptyaliſmum promovere *Mercurio dulci* ſemel in hebdomade exhibito, etiam poſtquam omnino convaluerit, & jam ſub dio verſetur (quod & ego per menſes

ses aliquot fieri aliquando jussi) quam eundem præmaturius inhibere.

Quantumlibet autem a catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest, ut in ejusdem statu ea nec prætermitti possit, nec debeat, quoties scilicet re male gesta, eousque fuerit evecta salivatio, ut jam ægri vitæ metuatur: quo in casu non tutum modo est, sed & necessarium etiam Carthartico ingesto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri εὐφορίᾳ procedat, qui deinde suo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nuda Salivatione contenti esse debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis solennibus in usum, post eam peractam, revocatis? Respondeo, præter jam dicta, quibus ratio astipulatur, & experientia, me velle doceri, quam ob causam magis sit necessarium purgare post Salivationem, quam Salivationem excitare post Catharsin, cum remedia purgantia (*Scammoniata* maxime, & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud, quicquid est veneni, eo scilicet, qui purgatus fuit, ad regimen consuetum, exercitium, & liberiorem aeris usum se recipiente. Atque id porro libenter scire velim, qua demum arte freti Mercurii reliquias per Catharsim expellere conamur, cum genuinam illam, ac prope unicam methodum (per salivationem scilicet) qua natura id efficere solet, ac debet, non solum negligamus, sed etiam impendamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillulis imputandæ sunt, quibus nos miseri mortales tantum præditi, ad veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram, & speciem amplecti-

 mur,

mur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem; mox colloquia miscentes, præjudicia male fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra, & delirantium somnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus specimen, ni fallor, præ manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, *viz. Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith. Minerali*, Ptyalismo haud rite procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem justo citius fatiscente; serio tamen animadvertendum est, in quibusdam reperiri idiosyncrasiam, sive temperamentum quoddam peculiare tam salivationis respectu, quam purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ægre purgantur, ægre etiam ad Ptyalismum perducantur) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multo minus salivationem eam procurare, quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summopere cavendum est, ne animo nimium obstinato salivationem importunius urgeat, recalcitrante natura, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quod qui minus intellexere, ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, natura per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi, & ægritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accerses, ita ut æger tantum non agat animam, forte etiam mox eam evomat. In his licet Medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor

vel

vel quinque a postrema inunctione salivationem frustra præstolatus fuerit, inunctionem jam sæpe dictam, & *Turbith. Minerale* denuo repetat (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot) religiose tamen cavere debet, ne cum tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus est, ut ubi primum vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet a remediis adhibendis, donec ea penitus evanuerint symptomata; pluribus enim, & fortioribus remediis ad cogendum φύσεως ἀντιπρατλούσης salivationem accumulatis, *Dysenteria* certo certius tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet; Cum ex adverso si lente festinet, & moras trahat, *Mercurii dulc.* ℈i. semel, aut bis in septimana exhibendo, vel per se, vel cum ʒi. *Diascordii*, si æger in Diarrhœam propensior sit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optata potietur arena. Quantumvis enim Ptyalismus ad plenum nunquam assurget: æger tamen copiosius, quam pro more solito expuet, & fœtor justæ salivationis comes neque imminutiorem hanc destituet: unde evincitur, sanguinem, & humores eam sive putrefactionem, sive alterationem, quæcunque ea demum sit, attigisse, quæ vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hac Methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concesso utique debito temporis spatio.

Observandum est autem, quod licet salivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpanda *Lue confirmata* longe exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet sanare, nec sistetur illa, hac jam penitus devicta: unde recte col-

colligitur nullam vim ſpecificam Mercurio ineſſe, qua Venerea Lues immediate debellari poſſit; quamlibet *Specificum mediatum* forte dici mereatur, in quantum mediante ptyaliſmo morbum expellat; pari ferme καταχρήσει (quod alias ſubinnui) atque ſcalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam; Quoties *Lues*, & *Gonorrhœa* una ſtabulantur, vel ante Salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhœæ curatio tentanda eſt; quod & tutius fit, me judice, & facilius etiam poſt finitam ſalivationem, cum Luem habens comitem Gonorrhœa ægrius dometur; quæ vero a prægreſſa ſalivatione quadantenus ſubacta fuit, minori negotio expugnari ſoleat. At vero Catharticis religioſe abſtinendum eſt, quouſque vel minimæ ſalivationis reliquiæ ſuperſint; Quamobrem *Turbith Minerali* ſemel, aut bis in hebdomade exhibito ſecurius rem committemus, quam aliis Purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyaliſmus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porro obſervandum eſt, ſi tumor oſſi alicui, *Exoſtoſis* vulgo dictus, inſideat, qui etiam tamdiu permanſerit, ut os jam carie afficiatur; incaſſum prorſus erit ſive ſalivatione, ſive alia aliqua methodo curationem aggredi, niſi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Cauſtici* denudandum, & quamprimum idem, quod ajunt, *exfoliandum*, uſu ſcilicet remediorum, quæ intentionem hanc implere ſolent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem paſſis ita familiare, ſi vel æger dolori ferendo par non ſit, vel eo uſque illud excorietur, ut ſanguine diffluat, idem nocte, dieque vel *aqua Roſarum Damaſcenarum*, vel *lacte aquæ permiſto*, vel *hordei radic. Althææ*, &

ſe-

semin. Cydoniorum decocto sæpissime proluendum est. Unicum hoc symptoma memorabile, quod scio, salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; & sane, si *dolor*, & *oris exulceratio* arte aliqua protelari potuerit, haud multo esset molestior morbi hujus curatio, quam est aliorum aliquot longe minus famigeratorum.

Diætam quod spectat, & reliquum ægri regimen, eadem prorsus in *Salivatione*, saltem donec ad finem jam fere vergat, ac in *Catharsi* imperanda censeo: Cumque ei, qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat, ut se in cubiculo a vi frigoris defendat, & cibis ἀπέπτοις moderate vescatur, nondum mihi constat, quo nomine vel lecto semper addicatur, qui Ptyalismum subit, vel a victu modico arceatur, qui scilicet naturæ cum veneno confligtanti vires, animumque addat; unde etiam natura tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus, atque omni vitæ robore, diaphoresi, purgationibus, & jejuniis supervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhaustis, misere confecti sunt: Persæpe etiam morbo jam pulso, æger ea spirituum copia, qua erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate concidit; aut si forte *Libithinam* valeat effugere, tot, tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poeta e Neotericis haud ineleganter;

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.

Hic autem in promptu est istam objectionem diluere, qui fit, ut nonnulli hoc morbo (scilicet in statu ejus modo dicto) male multati in *Galliam* commigrare cogantur, ut ab eo liberentur; Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, exi-

sti-

stimo ; Hujusmodi ægris, œconomia illorum corporum eversa, ac viribus prostratis, apud nos aer crassus, ac humidus resarciendis minus idoneus est, cum iste *Galliæ*, utpote qui salubrior, ac magis serenus, spiritus corporis, & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum, qua hic morbus devinci possit, melius calleant, quam nos hic in *Anglia*. Sed ut ad Diætam revertar:

Existimo itaque (& experientia mecum facit) quod præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tepefactam, *&c.* juscula insuper e carne Vitulina, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & possint concedi, & debeant; atque ut ubi primum eousque subsederit gingivarum tumor, ut dentes conserere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parca manu, sint indulgendæ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc, vel illud magis allubescat animo: Cum enim *Ptyalismo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoresi*, hariolando non sum, quorsum æger, nulla urgente necessitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cum neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem ægris imponat; ita certissimus sum eandem longe faciliorem esse, minus itidem periculosam, & minus recidivæ obnoxiam; quod experimento suo discet quisquis in altera praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententia successit in quamplurimis ægris, quorum nonnulli saliva-

tionis

tionis tædium, & laborem plus semel irrito conatu exantlaverant, recidivam semper denuo passi, ex occasionibus, & propter causas, quas supra memoravimus.

Non est autem, Vir Candidissime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxie sollicitem, qui jamdudum de probitate mea persuasissimus exiguæ æstimationi etiam nostræ favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cum mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus, & sermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, seu *Nili* fons, ægrius innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas, rogo; cum illud eo præcipue fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te essem animo, palam testarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & a me, & ab iis, quibus summa illa tua eruditio, morum suavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignissimæ ita clare elucescunt. Haud equidem tibi assentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primum ea condecorabas, inter illa, quæ mihi comparavi, pretiosissima, luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo a me observata eximium est istud (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo) hominum sc. probitate, cæterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse, atque emolumento; atque ex adverso pravorum amicitiam (nisi ea potius combinatio, sive etiam conjuratio dicenda sit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen

ne-

nescio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge

Tui semper Observantissimum
THOM. SYDENHAM.

DISSERTATIO EPISTOLARIS

AD GUILIELMUM COLE M. D.

De Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium; necnon de Affectione Hysterica.

HUMANISSIMO VIRO

THOMÆ SYDENHAM M. D.

Miraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, ea potissimum de causa hanc tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis, circa morbos acutos, commentariis agnosco me accepisse fructus, ut ad grates authori

ri persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accurate singulas annorum, aerisque, quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cœpto antehac inaudito, observasti; tam genuinas, facileque obvias pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut merito tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & Ægrotos, & Medicos tibi æternum devincis.

Quanquam vero cuncta, quæ pertractas, accurate adeo absolvisti, ut pronum sit de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impense tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem: cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillime curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam raro non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeo pessumdant, totque ubivis in sepulcrum ante tempus præcipitant, ut merito Tu, Doctissime Vir, humani generis vindex audire merearis, qui ægrotis misere, cumque extremo vitæ discrimine palantibus te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta recte procedant;

dant ; id , quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo prius exagitatus fuerit sanguis . Postquam vero , perlecto aureo tuo libro , senseram tandem panicos esse , qui me , aliosque tam diu detinuerunt , timores , aususque fueram juxta tua præcepta (reclamantibus licet quandoque non solum vulgo, sed etiam Medicis) ægros regere , tantum inde emolumenti iis , ubi in obtemperantes incidi , obvenisse comperi, ut quicquid alii senserint, me felicissimum reputem , cujus in manus tantus devenit thesaurus . Porro & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpe contigit) accitus fuerim , non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tua fretus authoritate, confugere , idque successu haud pœnitendo , imo vero stupendo . Tam multum equidem hac in parte præstitisse mihi videris , ut nil superesse , quod vel aliorum , vel etiam Tui industriam exerceat, facile crederem, nisi nuperrime a doctissimo Viro , amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio *(qui humanitatem tuam plurimum celebrat) audivissem , te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin rite exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote a te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes , quas nisi publico impertias, & in Tui famam , & in humanum genus injurius eris . Proinde , si quid apud te ignoti valeant preces , haud graveris , obsecro , Celeberrime Vir , eas in lucem emittere .*

Sed nec hic subsistam : Nempe ab eodem accepi , rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos ; qui sane sicut doctissimorum Medicorum ab omni memoria exercuerunt , imo lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe !) & medicandi

tradi-

traditas methodos eludunt; documentaque dant, quam parum tutum sit, in Philosophicis, nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus, quarum certitudinem a sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulterius & a præsenti sæculo, & a posteris haud dubie mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem a te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique consulas, quod non mei solum, sed publici etiam causa, ignotus tibi licet, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maxime devotos profitentur,

Devotissimum

Vigorniæ.
Novemb. 17. 1681.

GUILIELMUM COLE.

Spectatissimo, Doctissimoque Viro

GUILIELMO COLE M. D.

SI usque adeo Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas, quæ ad me nihil attinent, laudes mihi arriperem, ægre admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere a laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi vero nec de facie, quod sciam, innotescit. At vero, quod me tanto, licet immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cum maximos quosque, & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, æquiores sint,

ſed etiam in mediocrium ſtudiis depraedicandis, data vel qualibet anſa, ingenuo ſuo candori morem lubentes gerant. Cujus quod & in ipſo me, & meis iſtis conatibus, ut ut tenuibus, publico tamen commodo deſtinatis; praeclarum edideris ſpecimen, gratus agnoſco.

Ea quod ſpectat, quae a me praeſtolaris, ſive jam editis de *Variolis* obſervationibus addenda, ſive etiam de *Paſſione Hyſterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggreſſus ſum, ut quae olim deficere viderentur, ex iis, quae experientia jam annoſior mihi ſuggeſſerat, poſſim ſarcire. Alterum vero ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hyſtericos* omnium, poſt Febres, morborum frequentiſſimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid e levidenſibus meis obſervationibus capi poſſe exiſtimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, praeter hanc publicam juvandi ſpem, mihi cauſam ſubfuiſſe, ut otium ſcilicet bene locarem, & taedium brumalium noctium honeſtius fallerem; cum jam ingraveſcente aetate non amplius Congerrones foras quaeram. At quicquid id fuerit, quod me primum inſtigaverit, me non ita, atque ſperaveram, inceptis, ac votis meis parem eſſe ſentio, cum continua illa cogitationum ſeries, qua mens obſtinatius defigenda eſt, mihi jam a multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maxime vero, jam appetente Senecta. Cum itaque tam opportunae appulerint humaniſſimae tuae literae, brevi Reſponſionis limite expediam eorum ſummam, quae prius fuſius deducenda meditabar.

Sumpto itaque a *Variolis* exordio, illud praelibandum cenſeo, quod ſcilicet ea Febrium Intermittentium ſpecies, quae primum Anno 1677. uti alibi di-

ximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conscribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maxime tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant; per annos istos omnes, quibus vigebant; aliena autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratia, ingruente hyeme, nunquam non *Tussi*, & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant; ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminio reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681. sc. Febres intermittentes denuo recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus: unde etiam Variolæ, hic illic sparsæ, una cum illis subpullulabant. Æstate vero jam ingressa Variolæ increbrescere quotidie; tandemque ἐπιδημικώτατιι factæ stragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, sc. 1681. luce meridiana, quod ajunt, clarius mihi constabat, quod jam olim ratio suadere videbatur, ægrum scil. lectulo noctes, atque dies continuos non prius addicendum esse, quam Variolarum examen omne in conspectum se dederit; Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie ficciore diutius, quam post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeo ut omnis ferme ubique locorum herba exaruerit) sanguinem fere omnis illa humiditas, quam aer alias solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolas jam grassantes major, quam pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraq; exinde nata symptomata præ-

ter modum sæviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionem haud raro præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans, atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, prææmaturam mortem accersebat. Id vero maxime fatorum sævitiam promovebat, quod jam exanthemata ob supra dictam causam ita facillime confluerent, vel ipsa aeris intemperie id mali sponte sua procurante, quod alias fere solent Scioli, & Medicastri, regimine, & Cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicato imperatis, atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum est) post omniũ vel exquisitissimas observationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; discrimen in eorundem *multitudine*: & prout plura sunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum est, & *sanguinis mictum*, & *maculas purpureas*, quæ ita certe mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus, hæc vero ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquando tam præpropere invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem e medio tollant, sicut jam præmonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videtur, rationem reddere, quare æger plus, minusve periclitetur pro majore, minoreve exanthematũ numero; cum enim quælibet Pustula *Phlegmone* primo sit, licet sub exigua mole, mox in *Apostema* evadat, fieri non potest, quin *Febris secundaria* a *Pure* jam in fieri pendens, magis, minusve exacerbetur, pro puris excoquendi

quan-

quantitate jam in morbi ſtatu;quod in mitiſſimo confluentium genere, die a primo morbi inſultu *undecimo*, in mediocri *decimo quarto*, in crudiſſima vero, & ægrius domabili ſpecie, *decimoſeptimo* fieri conſuevit. Quemadmodum enim (quod eſt notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Diſtinctum* quod dicitur, ratione periculi imminentis, in tantum ſuperat, quantum ab ipſa *Peſte* ſuperatur, ita etiam ſupra dictæ tres Confluentium ſpecies aliæ aliis præſentius diſcrimen adferunt. Quod inſuper tam in ætate, quam in ſexu locum habet, cum nemini non ſit notiſſimum, Adoleſcentem in ipſo juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quam vel fœminam, vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque ſane mirabitur tam ingens diſcrimen a majori puſtularum numero pendere, qui ſecum reputaverit, quod ſi cujuslibet ſive humeros, ſive brachia, ſive aliam quamlibet partem *Phlegmone* (vulgo *a Boyle*) forte invaſerit, idem tempore maturationis, qua jam Pus fit, febricitavit; cum ſcil. ſanguis a purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus maſſam reſorptis, incitatus, Febriculæ fomitem ſubminiſtret. Quanto magis Medicus, ubi primis morbi diebus ægrum inviſens, faciem ad inſtar pulveris e limatura acicularum undique reſperſam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo e diebus jam memoratis involutarum; idque præ indomita vi Febris ſuccedaneæ, quam pro ratione quantitatis puris ex innumeris iſtis apoſtematis in ſanguinem rejecti, deſævire neceſſe eſt. Quæ quidem hominis funeſta ruina aliquot diebus antequam ingruat, facile prævideri poteſt, utut belle ſe habere æger & ſibi videatur, & aſtantibus etiam in hujus morbi Hiſtoria minus exercitatis.

Quocirca si non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis, & sanguinis mictu jam sepositis) quam ex pustularum frequentia; serio mihi perpendendum est, quibus potissimum de causis ita densæ protruduntur, & si tuto fieri potest, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipue ægro suppetias ferre queam; cum periculosæ plenum sit aleæ, quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem æger evaserit, id tam meæ debetur solertiæ, quam vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui, quæ morbo accidebat, mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, a præcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maxime videtur contingere, vel quod ægri natura medicamenti ad instar *Cardiaci*, calore, & spiritu plus satis turgeat, vel quod ipse æger, sive præmature se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas, & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque natura, seu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copia, & plenitudine, omnem fere succorum, & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nulla vero magis προφάσει promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quam si æger intempestive se lecto addicat, *viz.* ante diem sextum a prima invasione, vel quartum inclusive ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licet moderatus lecti calor etiam post elapsos

dies

dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt, quæ a medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cum ingens illud vitæ periculum, quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hic itaque serio monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere committere, si sibi cavere velit a nimio pustularum confluxu; nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: a quo tempore vix se continebit a jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομὴ, tum ob acriorem jam pustularum molestiam, tum quod ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cum sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primum morbi tempore æger lectulo continuo adjudicandus est.

Sed ut non solum dicti problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum a Variolis impendens periculum, verum etiam, ut in iisdem a carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere, quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu hominum fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixa, rem clare dijudicare valeamus.

Imprimis itaq; ejus essentia (quantum nos rerum essentias conjectura assequi valemus) in peculiari quadam sanguinis *Inflammatione* comprehendi vide-

tur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas præparet, ſubigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, mota ſeditione, perturbato jam ſanguinis ſtatu, Febris ut accedat omnino neceſſe eſt: quinimo incenſæ, ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis ſanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulſionem, neceſſario excitant, prout has, vel illas partes motu agitatæ appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulſaverit, ut prius in ſanguine, ita deinceps in carnea mole, id quod ſupereſt Tragœdiæ, peragitur. Et ſicuti Natura non alia quidem methodo, quam accenſa Febre materiam in ſanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non niſi facto Apoſtemate maſſam carneam a re qualibet extranea liberat: ut ſi forte ſentis, aut quippiam ejuſmodi carni inhæſerit, partes circumjacentes mox Apoſtemate obſideatur, niſi id, quicquid eſt moleſti, protinus extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum ſtabulantes, primum *Phlegmonas* haud ita ſpectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augeſcentes in horas, atque efferatiores, & inflammatiores redditæ, tandem in *pus*, & vomicas deſinunt; quo quidem tempore fieri non poteſt, quin aliquid ex illa Apoſtematum colluvie, in maſſam ſanguinis, per venas circulari motu reducti, reſorbeatur; quod ſi ſanies iſta nimia copia ſanguini ingeratur, non tantum febrem accerſit, cui ægri vires plane ſunt impares, ſed etiam omnem ejus maſſam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput eſt: quinetiam ab intenſiore Febris calore, poſtremis hiſce diebus

a ni-

a nimia puris vi excitato, *Ptyalismus*, qui variolis confluentibus comes indivisus esse debet, praepropere sistitur, unde aegro spiritus continuo intercluditur. Quod si dicta materia purulenta parcius sanguini infundatur, insurgens Naturae robur secundariae hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abscessulis in dies magis, magisque exarescentibus, aeger brevi convalescit.

Si vera sit haec, & justa hujus morbi Historia, caecus sit oportet, qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum a Curationis fundamento recte, aut secus primis in diebus jacto pendere. Nam si calidorum, & praecipue jugi lectuli usu calentes hae, ac spirituosae particulae acuantur, necesse est, ut assimilatrici facultas (qua jamdiu plus satis pollent) adhuc intendatur, & augescat.

Adde, quod sanguis, & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impressioni promptius cedunt, unde plures, quam res postulabat, emergunt pustulae, & aeger nulla necessitate cogente in vitae discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, & modice frigidiusculum, atque aeris usus liberior, non tantum fervidarum, ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat, obfirmatque humores, quo se validius spiritibus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiae Variolosae copia conflatur, quam pro genuina morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quod scil. nimia materiae morbificae quantitas assimiletur, & superexaltetur fermentum morbi, multatur is, qui justo citius ad lectum damnatur: at ex eodem fonte saepissime profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculae purpureae, aestivo maxime tempore, atque

in juventa adhuc florentibus. Utraque hæc symptomata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab æstu, & furore, in quem agitur sanguis a ferventibus, & spirituosis particulis, a quibus exagitatus, atq; insigniter attenuatus vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos, & cutem terminatas percolatur, unde totidem quasi *sphaceli* oboriuntur in iis partibus, in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque, ut præcaveri facile poterant duo hæc symptomata primis morbi diebus, quibus plerunque emicant, regimine, & diæta in frigidum urgentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet, qui iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo, & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in olla ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare satagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici, & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non solum male tutum fuerit, ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est, ubi æger libero aeri omnino est exponendus, si æstas scilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergressus, aut liquoribus spirituosis assuetus, præsertim si morbus nimiæ compotationi originem debeat: His, inquam, in casibus præcipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coerceri posse, tum a lectulo abstinendo, tum etiam a Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio spirituum præfervidorum, & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu, ut explodatur, quasi necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset, ut

præ

præ nimia puris copia in ſanguinem regurgitantis ſub fine morbi, æger quaſi obrutus fato omnino ſuccumbat.

Quamvis haud raro fermentum immodice exaltatum tantam colluviei Varioloſæ vim conficiat, ut æger, incipiente adhuc morbo, e medio tollatur; cum ſcilicet materia morbum committens, tum præ nimia ſui copia, tum præ motu inordinato, ac confuſo in ſanguinis maſſa excitato, ſe nequit extricare, & foras educere, cujus loco mictus ſanguineus, & purpureæ maculæ tragœdiæ cataſtrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatina dicta, ſæpiuſcule occurrit, ubi ſcilicet intempeſtiva opera in iiſdem ad eruptionem vehementius ſollicitandis infeliciter collocatur.

Neque ſanguinis miſſio, quantum mihi videtur, licet mature celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem cohibere valet, ac ſanguinis contemperatio ab aere intromiſſo, maxime ſi ſtatim ab emiſso ſanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur: his etenim modis ſanguis propenſior redditur excipiendis adventitii caloris impreſſionibus, quam ante venæ ſectionem fuerat. Et ſancte aſsero, inſigniſſimum fere omnium, quos mihi unquam videre contigit, e confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulaverit, juvenculæ ſuperveniſse, ubi primum a Rheumatiſmo uſitata illa methodo copioſæ, & iteratæ Venæ ſectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primum innotuit, Phlebotomiam non perinde, atque ego prius arbitrabar, Variolis intra juſtos limites coercendis conducere: Tametſi ſæpenumero obſervaverim, reiteratam catharſin, ſanguine nondum inquinato, ſubſequen-

tes

tes Variolas laudabiles, & distinctas, ut plurimum, reddidisse.

Neque vero me fallit permulta esse, quæ contra sententiam hanc nostram, qua ægrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minus hac in palæstra exercitatos, quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum authoritate male fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi adamussim horum captui quadrent, quam quæ ab ingeniis penetrantioribus mature sunt excogitata; unde sequitur, ut cum pars hominum longe maxima exteriori tantum rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti inde extrahendæ pares sint, Scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facile ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentia excipiantur: Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licet, consensu. Primo itaque objicietur, quod lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliaque symptomata ab impedita eruptione pendentia in longum ducet. Hoc verum esse minime nego, cum experientia fere quotidiana ei suffragetur. Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminanda paulisper materia Variolosa, atque ea de causa ægritudinem a non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Variolosæ quantitatem assimilando, ut æger ad orci fauces sistatur a Febre secunda, die morbi undecimo. Si rem recte expendamus, liquebit, opinor,

pau-

paucissimos ideo fato defunctos, quod exanthemata serius ocyus non efflorescerent, nisi forte ex iis aliquot, quorum sanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quasi œstro quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod a meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa (utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enascuntur) tandem tamen a victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur, præsertim cum ægri alvus hucusque ut plurimum adstricta, pustularum eruptionem, seram licet, certam tamen fore spondeat. Ast e contrario quot, quantique letho patent aditus, quoties pustulæ intempestive, & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimium auctus exanthematum numerus, cui ex æquo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus, minusve discrimen. 2. Mictus sanguineus, & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus, & quasi præ æstu ferociens, disruptis vasorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut supra dictum est, debitæ eruptionis suppressio totalis, a nimis sedulo in præcipitanda eruptione conamine, quo non magis scopus medico propositus attingitur, quam si quis id agens, ut densa hominum turba spatiosis ædibus inclusa, seriatim, & servato ordine inde exiret, machina chartacea pyrio pulvere referta, ac in medio displosa usque adeo omnes percelleret, ut singulis ad portam

omni

omni ope contendentibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus universis, quasi cuneo facto, præcluderetur;

Jam si quis roget, quorsum debita materiæ Variolosæ separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si æger moderato lecti calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modice contectum, foco non accenso, magis percalescere, quam si idem probe vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentia notabili satis constet, tunc erit quærendum, quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, a Medico, incipiente morbo, præcipue collimandum est, & prout ab eadem plus, minusve is aberraverit, ita cum malis, bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id vero præsertim hac in re imposuit, quod sc. animadverterint ægrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manaret, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parum minuebant, secus ac in iis, qui non sudabant. Primum autem perpendamus, quam ob causam Febri coercendæ ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis naturæ machina, qua tum in præparanda, tum in eliminanda materia quavis inimica in sanguine latenti præcipue utitur. Quis autem non videt, quod dum ita sedulo sudorem provocemus ad mitigandum Febrem, eadem opera, ceu fructum præcocem, humorem crudum, & inconcoctum extrudentes, atque iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam præbeamus; cum hoc

modo

modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natæ fervidæ istæ, & Variolosę particulæ diluuntur) foras propellitur; his interim particulis vires sumentibus, & ferociam, eo quod jam liberæ sint a colluvie serosa, quam sudores exhauserant. Verbo dicam: Febris, aliorumque symptomatum alleviatio a provocato sudore, & pustulis exinde præmature exactis, quamplurimis male cessit, qui eam ob causam vitam cum morte die undecimo commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypothesi tantum Variolarum e Confluentium genere subsecutarum: Namque distinctum genus quod attinet, modo certo prævideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cum exanthematum paucitas sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeo mihi assentor, ut ea, quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei(quod scio, quam sit exiguum)credenda autumem. Et profecto ita parum firmas, & nullius fere ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hic etiam mihi usuveniret, nisi Phęnomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortassis erit aliud, quam rationis umbra, aut phantasma; hoc est mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quam sit periculosum, vel acutissimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet sive Arte, sive Scientia indaganda agitari perpeti,

& quasi

& quasi concalefieri, nisi factum ipsum veri, ac falsi judicem, ac sequestrum constituant; quodque istiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controversiis pure speculativis, gradibus, vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, a veritatis scopo aberrent; Cum qui ad illa tantum applicuerit animum, quæ Praxis certo determinare queat, si quid forte fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare, a quo maxime regimine adhibito, mitius, aut sævius Variolarum genus producatur, atque adeo conformem rei evidentiæ sententiam animo procudere? Quod si alii idem factitaverint, satis habeo. Iniquissimum est autem, cum ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti, quantum ægro prosit, noceatve jam sæpe memorata e lecto interdiu immunitas, me tanquam falsarium conviciis proscindere. Quod si jam olim vera, licet inopinabilia, sentientes calumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset, quo invento homines juvari possint. Et sane quorsum ego has mihi facesserem molestias, nisi repetita sæpe, & fere quotidiana experientia, hanc methodum vulgari ista longe tutiorem esse, inclamaret? Non sum usq; adeo delirus, atq; inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitata, atque explosa eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant;neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam sæculis aliquam multis post mea fata nascituris, ex mea, si quæ erit illa, authoritate insidias struam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut sit, hac

ego

ego methodo meos ipsius liberos, sanguine, & propinquitate conjunctissimos quosque, & quoquot se mihi libere permiserunt, omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo a me erratum est, quod obstinatæ contra sentientium pertinaciæ, ne durus, ac præfractus haberer, aliquoties cessi; atque hac de re eorum fidem appello, quibus maxime familiaribus usus sum: Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum accessit, quod aliquoties, etiam ubi astantes ea, quæ suaseram, omnia per integrum morbi cursum fuerant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi a calore, quem promovebant amici, & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Qua de causa, accedente insuperabili τῶ πολλῶν præjudicio, bene mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturna, atque iterata sæpe sæpius experientia innixus, eum in longe minori discrimine versari, qui a primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit; quam qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod supra etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solum suo Marte perimit, sed etiam salivam (de qua in hujus Morbi Historia fuse egimus) præpropere incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto

tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint? quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatina Febre, atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium, quo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties a lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi vita, & spiritu receptis, hac aura postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quam sensus iste certissimo nobis cognitus; quodque in morborum curatione plus dandum est ægrorum appetitionibus, & desideriis impensioribus (modo perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quam magis dubiis, ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratia. Febre ardente laborans, tenuioris potus refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quæ sibi alium scopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hic Ars, maxime illa, quam profitentur Curatrices, & Amici adstantes, omnino comedendum esse acriter contendit. Alter post diuturnum ab eadem causa languorem, absurdi aliquid, & quod forte nocere posse videatur, obnixe petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi forte ipsus Artifex sa-

sanum illum prudentissimi Hippocratis Aphorismum probe concoxerit, *Cibus, & Potus paulo deterior, suavior tamen; melioribus quidem; sed insuavioribus* (hoc est minus gratis) *est anteponendus*. In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medica vel mediocriter versatus, modo animum diligenter adverterit, facile concedet, ægros haud paucos, ubi primum, spreto Medici dictamine, Genio suo obsecundaverint, se melius habuisse. Neque hoc sane mirabitur, qui secum reputaverit, sapientissimum rerum omnium Conditorem, Satoremque universa tam exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregie conspirant, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentiæ quasi intertexto, donentur, quo subjectum eadem mala a se amoliatur; quod in morborum quam plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimum Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis, quæ tales comitantur morbos; & ad ægrum ab illa pernicie liberandum viam struunt; quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sane bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam male habuisset, tum cum Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; quæ quidem eam fere ad terrarum orbem porportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cum omnis *Asia*, *Africa* omnis, atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis) atque insuper magna *Europæ* pars, Arte medica prorsus destituantur? Attamen ut ele-

ganter Comicus, viros rationis, ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vita ad instar brutorum ἀλόγων acta conspurcant, distinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἐστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ, ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solum nomine tenus, maximum est donorum omnium, quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis, quibus in illa gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantuncunque conducat plerumque ægro, ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omnino addici debeat. Exempli gratia, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi, convulsionem istam fortassis a naturæ conatu, quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licet hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, *Emplastro Epispastico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimum committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum est admiscendum, quo & potentius morbi causam eliminet, atque etiam tumultum, a quo oritur Paroxysmus, consopiat: Verbi gratia, puero trienni, *guttæ* v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid simile) sunt propinandæ. Et profecto suspicor admodum, ne dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores idcirco letho fuisse datos, quod non satis animadverterint Medici, hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse, quam morborum jam dictorum prænuncios;

cum

cum enim Practici paulo incautiores paroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis, & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxysmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique alias, ubi primum pustulæ eruperint, sua sponte certo certius evanescerent. Hic autem, fausto, lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, raro insigniter confluunt, unde æger longe tutius lecto concreditur primis hisce diebus. Licet observaverim Variolas, quoties *affectus Comatosos* a tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale supra descripsi, potius adhiberem, quam ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permitterem. Quinimo animadverti, ejusmodi *Convulsiones* quandoque (oppido tamen raro) *Intermittentium Febrium Paroxysmos* præcedere; *Affectus* vero *Comatosos* cum dictis paroxysmis una invadentes, & non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus, quam adultis persæpe vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius, & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipue incumberem, ac proinde Venæ sectione, Catharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eo usque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternum consopiretur; quando si in Febre debellanda totis viribus contendam, symptomata omnia ab eadem pendentia nullo negotio una

facessent. Quod serio notari velim, cum in hac re tam crebro, tamque fataliter errari soleat. De hoc vero, alio in loco, fusius dixi.

Aliquando etiam (quod proxime tradam) quantumlibet ægro conferat, ut lecto interdiu absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, *ægritudine* sc. *vehementiori*, *intensiori Febre*, *Vomitu enormi*, *Vertigine*, *Artuum dolore*, quasi Rheumatismo laboret, & similibus contra indicantibus: quæ quidem symptomata omnia, sæviora si fuerint, maxime in sanguineis, & ætate florentibus, ingentem materiæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare a pustulis exitum certatim quærentibus, ac mox valde confluxuris, præsagiunt. Cum itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc vero præ nimia ægritudine eodem abstinere nequeat ægrotans, nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, *sanguinem* primum e brachii venis educere, & post aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infusione Croci Metallorum* exhibere, quod non solum materiam, a qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed quo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberalius immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potus refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permit-

ten-

tendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longe minus ad inhibendam præproperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quam una sanguinis contemperatio a novo aere per pulmones subinde reciprocato: quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de qua supra, sublevat confestim, quod a me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulo insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive a Venere, sive a Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes tenellulos semper excipio) quos una cum Variolis vehementiora, atq; enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessario requiritur. Ubi sanguis non usque adeo accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variolosæ præmature assimilandæ longe minor est suspicio, ita ex consequenti & evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio Curationis exitum sive lætum, sive funestum, ab ea potissimum, si non in solidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam vero omni pustularum acie quasi in campum educta (quod *die* ab invasione *sexto*, quarto autem inclusive ab eruptione prima, fieri jam diximus) haud amplius interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debebat, ita ut diutius differatur, vix patitur ægri status, modo confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus, Quæ enim & pauca, & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is, qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc,

utut suopte ingenio omni periculo vacet; haud pauci (quod serio dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties sc. malo suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licet inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere, & corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum, & magnitudinem acquirent pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi, quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu; unde non solum peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum œconomia, & genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius non naturalis, & a genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æque indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cum hic quasi *Specifica* sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliqua præcise specifica operari, sed isti solum Indicationi respondendo, qua sanguini, & spiritibus consopiendis, & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis, & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluen-

tium

tium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deposcit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantum deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens bene compositis, ac sedatis fruatur spiritibus (quod ab assumpto Laudano persæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementius agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multum dormiat, quod observatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar: Tametsi ego a multis annis *Laudanum liquidum* satis auspicato exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat; nihilominus *Syrupum de Meconio* ipse præferendum censeo; licet enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulo magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minus. Dosin quod spectat Syrupi, ea non solum ægri ætati est adaptanda, sed & symptomatum gradui, & quæ homini, qui sedatos habet spiritus, & probe compositos, nimia forte erit, alteri, cujus spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratia, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impræsentiarum: etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ætatis erit minuenda. Et sane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cum illi in somnos perdurante morbo proniores sint. Quamvis & in his, quoties a morbo periclitantur magis, a Paregorico abstinere multum extimescerem. At, quod dicere animus

mus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certo determinare. Etenim sive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, sive in *vomitu enormi*, & *alvi fluxu*, sive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus præsertim usum paregoricorum indicari alibi docui) ea methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia, atque alia, debito tempore, assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis responderit, non tam ad ingestam Anodyni quantitatem, quam ad effectum, quod in ægro producendum erat, respectu habito, quod ubi primum successerit, nec citius, a Paregorici usu ita copioso, ac frequenti cessandum est: interposito tamen semper inter singulas doses spatio aliquo, ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima, id quod quærimus, præstiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosis Anodyni in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis, quæ hactenus tradidi, fidem adstruam, at unicum impræsentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. quædam e nostra vicinia, nomine *Crosse*, ad me accedens, atque flens obnixe petiit, ut filium ejus decennem adirem, qui a die quarto male habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego a podagra, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi, ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit, pueri matrem e nescio cujus mulierculæ consilio, *pulverem Comitissæ*, & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus

late-

latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos, ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Posseti* calentis vim, *floribus Calendulæ*, *& cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde, adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscure, sed denso agmine cutim impetebant, inhibita plane eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo, ut e lecto eximatur quanto ocyus, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum *sextum diem*: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente post horæ spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidia (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret, quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset; quo facto, unciam dimidiam tantum singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi: quæ quidem illam spirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Unde etiam convaluit æger.

Hic minime reticendum est, quod in quantacunque demum dosi, & quantumlibet repetita exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modo sanguinis æstus, atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant, vix scopum attingere poterit id, nisi æger e lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulterius augescit, atque incendit; proinde-

indeque vim ita magnam Narcotici exhibere necesse erit, cui forte Natura impar fuerit: Quod etiam usuvenit, etsi haud tanto vitæ discrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc, ni fallor, in causa fuit, quod curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ alias citius absoluta esset; & quandoque etiam si Febris Remittens tantummodo, & non interstincta erat, eadem adeo intendebatur, ut mortem ipsam æger haud effugerit. Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego ista primum nocte exhibendum suaserim, qua lecto jam in totum addicitur, *sexta* nempe a prima invasione, a quo tempore usque ad *diem decimum septimum* omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger ἔξω βέλων, quod ajunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit, & vacillare.

Curandum est autem sedulo, ut Anodynum temporius sumatur hic, quam in aliis morbis; quoniam quidam caloris, & inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit; & quandoque accidit, quod, nisi maturius exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger, derepente paulo hebetior factus, mox incalescat, post de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsa morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo ante magnam de ægro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri forte poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, *undecimo* vero præ cæteris, Paregoricum temporius propinandum impero, etiam hora quinta, sextave pomeridiana, utque in promptu

sit,

sit, si quando forte ægritudo ex improviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum, nonnullos ex mihi notis ideo fato functos, quod dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur, cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præceps est*.

Quapropter cum tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat cito non fuerit propinatum, vel si e diverso ita præmature, ut ejusdem vis paregorica, & spirituum sedatrix prius exoleverit, quam illud repetendum veniat; idcirco cum res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statis horis tam mane, quam sero exhibere, ultimis sc. & periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cum ea quantitas nihil magis præstet in intensiori sanguinis inflammatione, & spirituum animalium exorbitantia insigniore, quam uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus, & sanguineo temperamento præditis pro singula dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantum esse; quodque hæc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, mane, & sero, non tuto tantum, sed cum magno etiam ægrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Neque vero hoc reticebo, quod in ultimis diebus Variolarum egregie confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis, *i. e.* octava quaque hora, Narcoticum exhibere: quando scilicet vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem ægritudinem aliqualem inducentem, longiora ab usu ejus intervalla haud

haud concederentur. Hoc autem notandum, quod si tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauseam creet (quod in dictis diebus sæpe accidit) hoc in casu *Laudanum liquidum* propinandum: cujus *gutt.* xvj. idem valent, ac ℥j. *syr. de Meconio*, nempe si eodem modo præparetur, quem in *Libro de Morbis Acutis*, & *in Cap. de Dysenteria* ibidem descripsimus.

Objicient, sat scio, illi, quibus hæc minus placent, materiam peccantem a Narcotico toties, & in tam larga dosi repetito fixam iri, & Ptyalismum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imo vero gemino hoc commodo stipetur. Primo, quod æger, viribus a Narcotico instauratis, pituitam validius expectorare valeat. Dein, quod Saliva, quæ excreatur, licet parcior sit, rectius tamen excocta sit, quam si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei, manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est, & major in iis diebus, quibus hæ partes solent intumescere: facies scil. ab octavo die usque ad undecimum (quo tempore fere incipit subsidere) manus vero ab undecimo, usque dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probe versatum posse negare, utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, quam Ptyalismum interceptum. Me quod attinet, longe tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire, quam a Narcotico abstinere,

quod

quod ita impense morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet, & parum observationi deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non vero ita capienda sunt, quæ hactenus disserui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel ea, quæ convenit, dosi, in tenellulis Infantibus, qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat: idque duabus de causis; primo, quia usque adeo non calent infantes, atque illi, quorum vitæ fax plenius accensa jam luculentius ardet; dein quod Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde, quod sponte sua somno fere perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omnino indicantur: horum enim utrumque sanguinis, atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc, quæ adeo prolixe tractavimus, nempe ista methodus, qua inhiberi debet præpropera materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, qua motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus est præcavendus, duo sunt quasi Cardines, in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur; quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala, quod utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia absolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum, in quantum sc. Medicus sum, non vero formularum medicarum præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes,

sive

sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo a se invicem distare arbitror.

Unum adjicio, si *Epispastico* opus fuerit, id peramplum, & satis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmature appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summa rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardius adveniens illo temporis articulo obesse possit, præ calore, & æstu, quem sanguini imprimit, cum Febre Secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissime itaque applicabitur Epispasticum nocte illa, quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor, quem ejusdem morsus adferet, desinet ante diem illum, quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus, quo eo est opus ad vincenda mala ista, quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primum tempore, quod in hujus morbi Historia fuse deduxi, facies, quæ hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægre excreto, qui eam excitabat, humore. Ut vero mittamus Epispasticum illud tum faciei detumescentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit, quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto, & penitus infecto puris copia a totidem abscessulis resorpta; adeo ut in omnibus fere, quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsum in carpo salientem ægre percipi posse hoc tempore, utut facile

cile ſe pridie hujus diei, & poſtridie etiam, digito exploratori ſe proderet.

Sed inter ea, quæ a capite ſive derivant, ſive revellunt, nihil æque mihi videtur operari, ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifeſtum eſt a veſiculis, quas ſæpe excitat, & a dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licet raro, affert, etiam non excitatis veſiculis, humores ſcil. in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus eſt, ut cataplaſmate e mica panis ſimilaginei in lacte cocti eundem ſedare neceſſe habuerim. In adultis itaque, qui Variolis Confluentibus laborant, Allium inciſum, & linteo involutum plantis pedum admovere ſoleo, a die octavo, in quo primum facies intumeſcit, donec jam morbus periculo omni vacet, ſingulis diebus renovandum.

Neque interim iſtud mihi prætereundum eſt, ægrum ſcilicet a carnibus, durante morbo, arcendum omnino eſſe, & cereviſiam lupulatam, eamque tenuiſſimam tantum pro potu concedendam. Juſculis avenaceis, pomis coctis, & jam dicta Cereviſia commodiſſime interea vitam tolerabit. At vero inſtante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in ſanguinis maſſam regurgitantes eandem tabo ſuo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot ſingulis auroris, & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices, quibus æger in lecto eſt contegendus, neque plura ſint illa, neque pauciora, quam quibus ſanus utebatur. Quin & liberum ei ſit, quoties voluerit, ſe ab hac in illam lecti partem transferre, quo præpediri poſſint ſudores illi ſymptomatici, quos ægro nocere ſatis, opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exan-

E e the-

thematum phlogosis excita a nimio calore, quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem alias prolixius disserui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hac ipsa hyeme me accersebat fœmina nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem, Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo, & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium quærens, & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope solicitabat, sed frustra, cum tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licet modicus, omnem sudorificorum vim eluderent; Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quod sanguinem multum excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modo Æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum, & maculas purpureas certo advocaverat) tum vero maxime, quod semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus, ut nullum non lapidem moverem, quo præproperam materiæ Variolosæ assimilationem obstruerem, a lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo e dextro brachio mane extrahi curabam:

bam: optimus erat ille, floridusque, cum adhuc spirituosum tantum μίασμα exceperat, nondum vero putredinem illam, quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimum conspicitur, qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Hora quinta post meridiem diei ejusdem, Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex qua satis commode vomebat, & ægritudine levatus, longe melius habere visus est, jam haud invitus a lecto abstinens, a quo prius ægerrime se divelli patiebatur, ægritudine, & vertigine mactatus. Die quarto mane accedens exanthemata, quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum esset. Diligenter itaque cavebam, ne lecto interdiu committeretur, consulebam etiam, ut Cerevisiam tenuem Spiritu Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usq; diem perseverabam; quibus diebus licet non ęgrotaret, sed aura liberius vescens multum reficeretur, tamen alvo subinde laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius, quod hic fieri assolet, se a lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis, quæ in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen, quam plerisque eorum, qui sanantur, solent prodire. Hac primum nocte Syrupi de Meconio unciam unam in Aq. flor. Paralys. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam, ut non aliis stragulis, quam quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam

pomo cocto vesceretur; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum, & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidie, donec extra aleam consisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore mane eum invisens, licet mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum supra laudatum exhibui, a quo tranquilla omnia, & pacata; eadem nocte Syrupi de Meconio sesquiunciam præscripsi. Sequente aurora, diei scilicet undecimi, cum post exolescentem vim Anodyni, quod hesterna nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum sesquiunciam extemplo ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin mane, & sero ut assumeret quotidie, consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit æger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quod urina ei quandoque supprimeretur (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod spectat, quantumvis salivæ copia frequenti Anodynorum in tam larga dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies, manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo e lecto surgebat, & tunc primum jusculum e pullorum carnibus indulgebam, a quo per gradus in dies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur e brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris fere

re instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

Hic subinnuam, quod, quoties in his pagellis dies ab Invasione v. g. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cum satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis, quæ vel maxime confluunt, ut pustulæ non nisi post aliquod a die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem utplurimum in diem tertium ab invasione incidit, & utplurimum, qui ex. gr. die Lunæ confluentibus Variolis primum laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summa deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hic iterum repeto, Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantum *Variolas* referri debere, quæ in genere distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi, quam aliis imponunt, qui attollunt cristas, quoties eos sanaverint, quibus Exanthemata numero pauca, eaque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maxime quoties vel florentes ætate, vel eos, qui immodica vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus exercitati ita toto cœlo aberrent, ut se eos servasse existiment, quos ipsi adstantes non occiderint.

Verum dissertatiunculā hancce non prius finiam, quam ubi retulero, quæ mihi, dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræsentiarum Censor: quod mihi ideo faciendum

duxi, quo melius iis fidem conciliem, quæ cum hic, tum alibi & de Petechiis, & de mictu sanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc symptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

Juvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violenta, & continua correptus est mense Junio, Anno 1681. *Lingua erat sicca, & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discruciabat, dorsum vero imprimis (in quo jugiter desæviebat) sanguinem subinde mejebat, tum & Petechiæ coloris subfusci collum, pectus, & carpos dense insidebant. Die sexto accersitus Medicus, & ægrum de vita periclitari a nimia urinæ sanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum, incrassandumque, tum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata dehiscebant, obturanda dirigendas censebat.*

Præmissis itaque tum Venæ sectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut a lecto, quantum fieri potuit, se abstineret, serio monuit, cum a continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam, ut in culcitra corio tecta æger potius dormiret, supinus non nisi rarissime jaceret, lac aqua permistum ut potaret, Panatella, oryza lacti incocta, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

℞ *Fl. Ros. rubr.* ℥vi. *cort. inter. Querc.* ℥ss. *Sem. Plantag. parum contus.* ʒiii. *Aq. Font.* lib. ii. *Spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem: infundatur in vase clauso calore leni per quatuor, vel sex horas. Colat.*

ad.

ad aq. Cinnam. hord. ℥iii *Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de qua sæpiuscule bibat die, noctuque.*

Enema e lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur hora e meridie secunda: & hora somni sequens haustus propinabatur.

℞ *Aq. fl. Paralys. Plantag. Cinnam. hord. an.* ℥ſs. *Aceti stillat.* ʒii. *Syr. de Meconio* ʒvi. *M.*

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, Enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat.

℞ *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒii. *Sem. Cydon. Papav. alb. an.* ʒiſs. *Amygd. dulc. excort. n.* iv. *contundantur simul in mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord.* lib. iſs. *Colat. add. Sacchar. Cryst all. q. s. f. Emulsio, de qua bibat cochl.* xii. *quarta quaque hora.*

℞ *Aq. fl. Paralys. Nymph. germin. Querc. Plantag. an.* ℥ſs. *Aceti stillat. Aq. Cinnam. hord. an.* ʒiii. *Confect. de Hyacinth.* ʒſs. *Syr. de Meconio* ℥i. *M. f. haustus hora somni sumendus.*

Die octavo, cum adhuc instaret Febris, sanguis urinæ immistus copiosius exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numerosæ comparerent, omnia hæc symptomata a sanguinis calore, tenuitate, & acrimonia oriri conjectans, sanguinem secunda vice detraxit, liberaliorem cerevisiæ tenuis usum, cui Vitrioli spiritus ad gratum acorem prius instillabatur, concessit: quam cum fastidiret æger, Possetum e succo limonum, & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam, & saccharo involutam. Addebat & sequentia.

℞ *Cons. Lujul. Cynorrhod. an.* ℥ſs. *Confect. de Hya-*

 cinth.

cinth. ℥iii. *Diascord.*℥iss. *Corall. rub. præpar. sang.Dracon. Bol. Armen. an.* ℈i.*Syrup.e Symphyt. & Pilosell. an. q.s. ut f. Opiata, de qua capiat quantit. Avellanæ sexta quaque hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti, & sacch. alb. edulcorati, vel Decocti vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.*

Haustus hesterna nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ℥x.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minus sanguine scatebat, quique inerat sanguis, facilius separabatur, & matulæ fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum, ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

℞ Cons. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat. ℥iv. *Bals. Lucatel.* ℥ii. *Bol. Armen. Sang. Drac. Spec. Electuar. Diacoral. an.* ℥i. *Syr. e Coral. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. nuc. mosch. bis de die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.*

℞ Sem. Lactuc. Portulac. an. ℥iii. *Cydon.* ℥iss. *Papav. alb.*℥ss. *Amygd.dulc. excort. n.* v. *contund. in mort. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag.* lib. ii. *Aq.Cinnam. hord.* ℥ii. *Collat. add. Sacch. q.s.*

His remediis, favente Numine, æger intra septimanas tres a Febre, & horrendis illis, quæ memoravimus, symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem, tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem, & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuæ accrescerent, non vero illi morbo, de quo nos supra egimus; cum tamen quoties utrumlibet ea comitantur, a vehementi inflammatione, & sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula

vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito, quin par Methodus in tanta causarum paritate omnino sit adhibenda; quantum sc. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hic subnectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus (cum tamen alienos mores e propriis æstimans nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: cum jamdiu compertum habeam, quam sit fatale Febricitantibus sanguinem cum Urina excernere. Cum vero idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio, & Veritati, & Viri Amantissimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille est, qui, cum pauci admodum me vel minimum quid in re medica sive indaganda, sive etiam excolenda profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo, ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cum perinde fere sit improbum, sive opprobrio, sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque a veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini inter eos, qui mihi hactenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cum in tot annorum spatio, quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minus facto, sibi permiserit. Quantum vero in ea, quam profitetur, Arte præcellat, modo Deus vitam ei concesserit, brevi satis elucescet; cum Eruditioni haud vulgari, qua omnes Medicinæ tam Antiquæ

tiquæ, quam Modernæ tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) catus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis Bonus, Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt, quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggessit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuere. Neque sane capio, qui fieri possit, ut fallatur is, qui cogitationes suas omnes mera, ac nuda ejus sive Artis, sive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam sibi perdiscendam, & cum laude exercendam proposuit: aut e contra qui possit fieri, ut non tam in ipso se, quam in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quæ cum Praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus, probusve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad brevia, & saxa submarina agnoscenda, evitandaque, quam ad causas Fluxus, refluxusque maris speculandas animum adverterit (quod quidem cum Philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantum negotii datum est, ut navis non submergatur) ita neque Medicus, cui non alia, quam curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio, cæterisque animi dotibus valeat, in Arte vere Medica proficiet, qui non tam in occulta, & tortuosa illa Methodo, qua Natura morbos parit, alitque (a qua etiam eorundem Historia pendet) indaganda, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quam in curiosis, & παρέργοις speculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod spondet Medicina) ne

hi-

hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolum in cauſa eſt, quod genus Humanum commodis illis, & emolumentis privetur, quibus a plurimorum ingenio, animique dotibus augeri potuiſſet; ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi, Garriendique potius ſit Ars, quam Medendi. Atque eo tandem deventum eſt, ut ægris vivendum moriendumve ſit, prout Philoſophus vel conjectando ſcopum attigerit, vel ab eodem aberraverit, quod in lubrico ſemper eſt, atque ancipiti, cum primi iſti ſpeculationum repertores, non minus quam eorum mancipia, & ſervum pecus, de cerebroſis iſtis commentis bello quaſi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortaſſe omnium ipſam veritatem aſſequatur. Quamvis enim ſi mentem ſerio applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione ſua utatur organis, deprehendere valeamus; modus tamen, quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, ſemper latebit. Neque hoc mirum eſt, cum longe (imo ſupra omnem humanum captum longe) credibilius ſit, nos miſellos homunciones ab illuſtri vitæ, luciſque regione exulantes, methodum, qua in fabricanda machina uſus eſt ſapientiſſimus Artifex, capere nullatenus poſſe; quam Fabrum Ferrarium rudem prorſus, & imperitum neſcire, quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus ſtructura, & motus exquiſitiſſimam artis elegantiam præ ſe ferunt: Sicuti de facto conſtat, Cerebrum omnis tam Senſus, quam Motus fontem eſſe, tum etiam & Cogitationum, & Memoriæ officinam; & tamen non eſt poſſibile a diligentiſſima ejus inſpectione, contemplationeve mentem uſque adeo illuminari; ut intelligere poſſit, quo pacto ſubſtantia ita craſſe, & quaſi pulpa quædam,

ne-

neque operis, ut videtur, usque adeo affabre elaborati usui ita nobili, & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere; neque exinde assignare quis potis est, qua ratione ex naturæ ejus vi, & structura partium, sive hæc, sive altera ista facultas necessario fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si adduntur, quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum, quæ mihi hactenus innotuere, eaq; omnia diligentissime, quod a me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda, quæ de *Affectionibus Hystericis* hactenus observatione comperi. Quas quidem perobscuram, & difficilem præ cæteris, qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam ægrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen, ut potero, morem tibi geram, ea, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sane a me exigit valetudo infirmior, & quasi vacillans, hac præsertim anni tempestate, qua mihi verendum est, ne si pertinacius cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam: paucis itaque expediam, quæ hic habeo dicenda, methodo, qua uti soleo, insistens, brevem scilicet morbi Historiam tradens secundum vera Naturæ Phęnomena, tum etiam medendi rationem subnectens, quæ mihi optime cessit; quamque non tam librorum lectio, quam experientia propria, Magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Hic morbus, si recte calculum pono, Chronicorum omnium frequentissime occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur, com-

complent; ita Affectus Hyſterici (vel iſti ſaltem, qui eo nomine inſigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium aſſurgunt, hoc eſt, Chronicorum pars media ſunt: Fœminarum enim pauciſſimæ (qui ſexus Adultorum dimidia eſt pars) ab omni horum affectuum ſpecie prorſus liberæ ſunt, ſi iſtas excipias, quæ laboribus aſſuetæ dure vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris, qui vitam degentes ſedentariam chartis ſolent impalleſcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retro Antiquitas ſymptomata illa Affectibus Hyſtericis adnaſcentia Utero ſemper vitio verterit, ſi tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgo dictas, quas Splenis, aut Viſcerum neſcio quorum obſtructioni imputamus, cum mulierum Hyſtericarum ſymptomatis conferamus, vix ovum ovo ſimilius, quam ſunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum eſt, Fœminas multo crebrius hoc morbi genere corripi, quam ſolent Mares, non quod ſe Uterus magis male habeat, quam alia quævis corporis regio, ſed ob cauſas infra explicandas.

Sed nec ſpectabilior eſt hujus morbi frequentia, quam varietas illa multiformis, qua ſe oſtendit, & nullos fere non æmulatur ex iis affectibus, quibus atteruntur miſeri mortales. Quamcunque enim corporis partem inſederit, ſymptomata, qualia ei competunt parti, ſtatim producit: Et niſi Medicus tam ſagaci quadam ſolertia, & δεινότητι, quam in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque iſta ſymptomata a morbo aliquo eſſentiali hujus, vel illius partis, non vero ab affectione Hyſterica pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ ſimiliter *Hemiplegia* ſolvitur,

eam omnino referens Apoplexiam, qua tum ætate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur, quod, Cerebri Cortice pituitæ copia referto, ac scatente, Spirituum animalium meatus, ac semitæ intercludantur: a qua quidem causa, quæ fœminis Hystericis accidit Apoplexia, oriri nullatenus videtur, cum easdem haud infrequens adoriatur confestim a partu, magna sanguinis vi simul ejecta, & vel partu laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spasmos* horrendos gignit *Epilepsiæ* persimiles, Ventre, & præcordiis guttur versus intumescentibus, & nixus ita fortes edente ægra, ut licet alias mediocrium tantum fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incondita interim, atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ *uteri Strangulatus* vulgo audit, familiarior est, temperamento sunt ut plurimum plus quam solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium inter, Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantum particula, quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species, *Clavus Hystericus* mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ *Chlorosi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maxime infestat, quæ extenuato sunt corpore, & crasi minus firma, quæque Extabescentium pene formam

mam præ se ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre alba* pallescentes.

Nonnunquam *Pulmones* obsidet, unde æger creberrime tussit, & fere sine intermissione, nihil prorsus expectorans; & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat, atque illa, quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longe frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem *Tussis Hysterica* species oppido rara est, & fœminas pituita scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon*, & regionem *Scrobiculo Cordis* subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Passioni* haud absimilem; ubi ægra immodice vomit colluviem quandam viridem, Bili, quam *Porraceam* appellant, fere parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpe etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantum non fuerit enecta, tandem *Ictero* intensiore omnem corporis superficiem ad instar Croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandę Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio, & quasi *desperatio* quędam non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quam sive Dolor, sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipue locum habet, quæ corporis habitu laxiore, crudoque sunt, tum & in iis, quæ Infantes grandiusculos cum ingenti sui, & naturalium vitæ staminum dispendio, sunt enixæ.

Quandoq; hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incursans, atrocissimo, quem illic parit, dolore, *Paroxys-*

roxysmum Nephriticum omnino mentitur, idque non solum doloris genere, locoque, quo sævit, sed & adscitis Vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunquam ex eo, quod dolor per Ureterum ductus propagetur, ita ut ægre admodum dignosci queat, utrum hæc symptomata ab incluso Calculo, an vero ab affectu aliquo Hysterico enascantur, nisi forte casus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corriperetur discrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potius Hystericæ, quam Calculosæ tribuenda esse docuerint. Sed neque *Vesica* ab hoc Pseudo-symptomate, atque ementito Affectu immunis est, cum non tantum ipsa ab eo doleat, sed & urina supprimatur, perinde ac si Calculus eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissime autem cernitur postrema hæc species Vesicam attingens; quę vero Renum calculum imitatur, non ita raro. Utraque eas solet invadere fœminas, quarum vires repetitis sæpe paroxysmis Hystericis jam fractæ sunt, & sanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhęam*, quoties sc. in Intestina effunditur; at neutrum horum symptomatum sequitur dolor, licet in utroque persæpe compareat dictus ille succus viridis. Utraque hæc species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

Atque, ut hic morbus omnes ferme partes *Internas* infestat, ita etiam nonnunquam & *Exteriores*, carnemque musculosam occupat, *maxillas* scil. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is, qui tibias distendit, tumor præ reliquis conspicuus est. Cum

enim

enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc semper observari possint, ut tumor sc. sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut pastæ instar madentis, vestigium digiti fortius impressi; formamq; referat; jam in hoc altero tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantum inflat: de cætero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropicorum tumores ita adamussim æmulatur, ut ægre se haud facile ab ea, quæ insedit, sententia, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi *Dentes* (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti vero tum dolores, tum tumores, quibus afficiuntur partes exteriores, quas supra memoravimus, eas præcipue fœminas adoriuntur, quæ, longa paroxysmorum Hystericorum serie, ac impetu violento tantum non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia vero morbi hujus tormenta nullum se tam crebro ingerit, quam *dolor* in *Dorso*; quem certo certius persentiscunt, quotquot vel levissime hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quod illa, cui inhæserant, regio, etiam post eorum discessum tenera sit, & quasi fustibus probe fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quod non raro notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito dis-

spellitur: quam quidem refrigerationem haud semel isti fere, qua rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus recte se habente.

Addo, quod Hystericæ fere omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *spirituum* dejectione, sive *subsidentia* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio, seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hysterica laborantes nunc in *risum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas solvi, nulla προφάσει manifesta sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia vero, quæ in hoc morbo comparent Phęnomena, illud maxime proprium est, atque ab eo fere inseparabile, quod sc. ægræ *urinam* subinde reddant plane *limpidam* ad instar aquæ e rupibus scaturientis, idque satis copiose; quod quidem ego sigillatim percontando in omnibus fere didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hystericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quod mox ab excreto lotio coloris Citrini (imo vero proximo temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepente perculsi, statim urinam, Crystallum claritate æmulantem, magna copia, & impetu diu continuato ejecerint, eo usque se male habentes, donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hystericis, quam Hypochondriacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidorosos* e ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licet mo-

moderate tantum, & pro ratione appetitus, tum etiam aliquando *acidum* eructent, acetum ſapore referens, quoties in eos aſcenderit; læſa nempe utrobique concoctione, & ſuccis proinde a naturali ſtatu interverſis.

Neque hoc tantum nomine infelices ſunt, quod corpus ita male affectum, & quaſi conquaſſatum adinſtar ædium ruinas undequaque minitantium, tantum non corruat, & fatiſcat, cum magis adhuc animo ægrotent, quam corpore: Cum enim deſperatio plane inſanabilis de hujuſce morbi natura ſit, indignantur admodum, quoties aliquis vel minimam de ſonitate recuperanda ſpem injecerit; facile interim credentes omnia ſe, quæcunque in homines cadere poſſunt incommoda, quæque adeo fert rerum natura, perpeſſuros, triſtiſſima quæque ſibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, ſuſpiciones, & ſiquę atrociora ſunt animi pathemata, vel ex leviſſima, vel etiam nulla data anſa, arripientes, & ſinu faventes irrequieto, anxioque; ab omni interim gaudio, ſpe, lætitia abhorrentes: quæ ſi forte occurrant, quando hæ raræ aves ſunt, velociſſime avolant, animum interim haud minus vehementer exagitantia, quam ſolent mœſtiora illa πάθη, ita ut nullibi mediocritatem ſervent, in una levitate conſtantes; nunc amant præter modum, mox odio eoſdem ſine cauſa proſequuntur; nunc hoc, illudve ſibi agendum proponunt, mox a propoſito reſiliunt, & quod cum eo pugnat, aggrediuntur: ſed neque hoc peragunt; ita animi pendentes, ut nunquam liceat quieta mente conſiſtere. Quodque de Superſtitioſis aſſerit Orator Romanus, noſtris hiſce Melancholicis pulchre quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum, & ſollicitudinum eſſe ſomnus, ac ex eo*

ipso plurimæ curæ, metusque nascuntur; dum funera tantum in somniis, & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur. Ita tam animo, quam corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent, atque expiarent. Neque hoc tantum Maniacis accidit, & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentia, ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientia orationis longe eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ: Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles, Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At vero tam horrendus animi status, qualem supra delineavimus, non aliis competit, quam iis, qui diu, multumque cum hoc morbo conflictati, tandemq; subjugati quasi victas manus dant, maxime si res adversæ, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, si omnia, quæ affectus Hystericos gravant, symptomata enumerare velim; tam diversa, atque ab invicem contraria specie variantia, quam nec Proteus lusit unquam, nec coloratus spectatur Chamæleon. Proinde recte mihi videtur rationem subduxisse *Democritus* (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missa diserte asserit; *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumq; calamitatum authorem esse Uterum*. Neque tantum multifaria sunt ista, sed nec regula aliqua, aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu-

ve-

venit, sed quasi farrago sunt quædam φαινομένων incomposita, atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi *Procatarcticæ*, seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpius violenta quædam animi commotio a repentino aliquo sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc, illove corporis affectu, cujus ratio e vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo, de quo conqueruntur malo, tum præcipue fatigentur, cum tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas male habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hac, de qua agimus, Tribu censendum; præsertim vero, si diagnosin id clarius illustret, quod sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam, & Crystalli æmulam, eamque copiosam simul excernant. His vero animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inedia pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, sive a sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico, aut Cathartico, cui impares erant ægræ vires.

Jam vero ab hac totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus φαινόμενα depicta, proximo loco ejus *Causæ Efficientes internæ*, sive προηγούμεναι mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus, quas descripsimus, circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, a spirituum Animalium ἀταξία, unde facto impetu in hanc, illamve

partem plus quam pro rata densi, nimiique feruntur, spasmos, uti & dolorem excitantes, ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus, in quod se ingerunt, tum istius, a quo abscedunt, functiones pervertentes; cum utrumque ab hac tam iniqua partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo, atque *causa Antecedens*, est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia: unde quavis προφάσει dissipatu faciles sunt, & eorundem systema nullo fere negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam *Exterior* conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus; ita procul dubio & *Interior* est quidam Homo e debita spirituum serie, & quasi Fabrica constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic vero cum temperie corporis intimius conjunctus, & quasi unitus, tanto ægrius, faciliusve de statu suo dejicitur, quanto major est, minorve ea, quam a natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longe plures, quam Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo, rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colenda, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi causam esse, Phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantum attingam, a notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgo dicitur, initium faciens; Hic jam Spiritus,

tus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim, magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem, quam transeunt, regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est, quam partium spasmo tentatarum convolutio, & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magna vi reprimi potest, & coerceri. Partes interim externæ, massaque carnea a spiritibus, jam alio raptis, magna ex parte destitutæ, eo usque frigescunt persæpe, non in hac sola Affectus Hysterici specie, sed in aliis omnibus (quod prius adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ægra ab hoc frigore de vita periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliqua enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externa facie *Colicam Biliosam*, vel etiam *Passionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumposita, una cum immani materiæ herbam colore referentis evomitione, discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quam a vehementi spirituum dense conglomeratorum in dictas partes impulsu, unde & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo, quod ista, quæ in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimonia partem, cui inhæret, dilaniantis produci; quem idcirco pro minera morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω, quam κάτω Catharticis radicitus extirpandum censeamus. Etenim de facto constat, ægritudinem

illam, qua laborant Navigantes (a spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti, ac irrequieto mari) colluviem coloris plane herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primum in mare longius sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimo elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maxime res agitur, tam per superiora, quam per inferiora materiam ejusdem plane coloris ejiciunt? Quibus addendum est id, quod experientia ferme quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas, sive infantes iterata Catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis, quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam a Pharmacis tam Emeticis, quam Catharticis frequentius propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cum ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel, nescio quomodo, istarum partium fermentum destruit, ac pervertit, vel in ventriculum, intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chimiæ* Sectatores, licet nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quam quæ contunduntur in Mortario, vel in Olla decoquuntur, tamen curiosorum περιεργίᾳ eousque gratificari norunt, ut duos liquores æque limpidos, clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profecto ita lubrica est, & evanida colorum speculatio, ut nihil certi ex illis, de corporum, in quibus apparent, natura

queat

queat deprehendi. Neque magis sequitur ea, quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quam omnia, quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensa, satis liquet dolorem immanissimum, qui hac Colica Hysterica laborantes pene exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, a Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud, quod superius *Clavi Hysterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minus perterebrantem, quam si Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, una cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multum abludit ab ista radiorum Solis collectione, quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unita exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes, lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione sanguinem perturbante exoritur Symptoma illud, tam Hystericis, quam Hypochondriacis haud insolens, ut supra notavimus, quod nempe sæpenumero *urinam* reddant *claram*, limpidamque simul, & copiosam: cum enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit æger, seu illud prius dimittit, quam istis particulis salinis, quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, imprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis, qui, cum plus satis liquoris, maxime tenuioris, atque attenuantis,

ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, plane devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum a corporis succis infectum, ob moram justo breviorem.

Tertius jam agitur annus, a quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Passionem Iliacam* fere accedentem, doloreque, & vomitu enormiori; quo morbo diu, multumque fuerat vexatus, & tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quod ubi pessime se habuerit, urina limpida, & exors coloris semper fuerit, quando vero paulo melius, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi, quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: lętus ipse, hilarisque cibum ex ἀπέπτοις aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplo ægrotans Matulam deposceret, quam urina limpidissima crystallum colore æmulante fere implevit.

Forte etiam a Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet *Ptyalismus* ille Hystericis familiaris cum ad multas Septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, serum motum hunc inversum forte sibi vendicans, non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* salivæ forma prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus, qui-

bus

bus fœminæ Hystericæ nonnunquam profunduntur, qui non ab alia causa fluunt, quam a seri sanguinis diathesi, qua in corporis habitum gestit effundi, ob modo memoratam sanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hystericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quod Spiritus suam in illis stationem deserentes, se nimio opere in hanc, illamve partem inferant: Nec est dubitandum, quin tam *Fletus*, quam *Cachinnus*, quem tollunt haud raro Hystericæ, etiam nulla data ansa, a Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magna vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rarius id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tam ingenio, quam genere nobilem, qui non nisi paucis diebus a Febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, & de rebus quibuslibet cum judicio differentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam ejus, modo expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; considens itaque, & sermones cum ægro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum potrudi cum motitatione crebra (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas solvi lacrymas, quantas vix alias vidi unquam, cum gemitu, ac suspiriis tantum non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multo post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem a spirituum ἀταξία, (partim a morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas θεραπεία

ne-

necessario exigebat, orta) pendere existimabam: partim etiam ab exinanitione, & abstinentia a carnibus, quam etiam ad dies aliquot, posteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum a recidiva præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum inanitioni tantum deberi, ac proinde suadebam, ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modice hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderate vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam, (cætera enim, quæ in hoc morbo spectantur, Phænomena, jam missa facio) ab hac ipsa Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi, quam corporis intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypocondriacis dominatur: cum enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus, atque iis, quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minus gratarum nequeunt perferre, sed vel ira, vel dolore subito perciti, perinde sunt irritabiles, atque illi, quorum ἡγεμονικὸν mollius, & debilius vel natura primo procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim animi robur, & constantia, quandiu hoc corporis luto is incrustatur, a firmitudine spirituum eidem famulantium maxime pendet, qui quidem supremum in scala materiæ gradum constituunt, in ipso *Entis Immaterialis* confinio positi: Cumque Animi compages, si fas est ita dicere, longe magis affabre sit, & delicata, quam est corporis structura, utpote quæ in harmonia facultatum præstantissimarum, &

pene divinarum consistat, si hujus σύστασις quoquomodo fuerit interrupta, conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat, & magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem miserorum, quos depinximus, animoque fractorum status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici Decretum, quam ὀδονταλγίαν præcaverit is, qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam constat, opinor, omnem hunc morbum ad spiritus animales non rite dispositos referri debere; nec a semine, aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec a succorum nescio qua perversa depravatione, sive etiam humorum acrium congestione, ut alii volunt, sed ab iis, quas modo assignavimus, causis. Quod enim morbi fomes in materia non delitescat, unica hac instantia satis elucescet. Fœmina v. g. quæ rectissima semper valetudine uti solet, modo delicatula sit illa, & teneriore corporis habitu, si forte errore aliquo, sive Emetico, sive Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhaustaq; certo certius symptomate aliquo, ex iis, quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitio, vel Catharsis amoliretur magis, quam invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomia is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosius manaverit, uti & de exinanitione, & justo longiore a carnibus abstinentia; quæ omnia ad Affectus Hystericos præcavendos potius facerent, quam ad eosdem accersendos, si illorum fomes in

materia aliqua involveretur: cum e diverso non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat, originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cum tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quam earum, quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cumque harum pleræque *Organa* sint quasi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest, quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur, quæ quidem eliminata fuit, totaque proinde sanguinis massa depuratior facta, modo singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, ἀνορεξίαν, sive *Appetitus prostrationem*; in Juvenculis *Chlorosin*, sive *Febrem albam* (quam quidem *speciem* esse *Affectionis hystericæ* nullus dubito) aliamque omnem malorum Lernam, in qua immerguntur Misellæ, quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia a succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus succrescunt. Hujus farinæ est *Hydrops Testium* in fœminis, quæ jam diutius affectu Hysterico laboraverint, natus a succis depravatis e sanguinis massa in Organa rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primo steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum, & sanies gignuntur, quæ non tantum *Nodulos, ovaque Testium* interficiunt,

sed

ſed etiam in Tunicarum interſtitia ſe inſinuantia Teſtes in molem ingentem elevant, quod in earum diſſectionibus cernitur, quæ hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hyſterica horum, aliorumque humorum ſimilium cauſa eſt primaria, quamlibet ejuſdem cum illa proſapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana*, qua vel pancratice valens quiſpiam corripietur, ſi modo duos, treſve dies in locis paludoſis, ac lacuſtribus egerit; primo ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſanguini imprimitur, quod diuturnius inhærens, læſa tandem naturæ œconomia, omnes corporis ſuccos inquinat, aliena prorſus indole eos imbuens; unde æger (maxime ſi ætate grandior fuerit, ac in ſenium jam vergat) Cachexiis, aliiſque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quæ tamen Febres non ſunt profligandæ remediis, quibus rectiſſime expurgantur hujuſmodi humores, ſed *Specificis* iis, quæ abigendis iſtis Febribus immediate dicantur.

Ex omnibus, quæ nos hactenus congeſſimus, abunde mihi conſtare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons, & origo eſt) corroborationem indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint tenorem, qui totius corporis, & ſingularum partium œconomiæ competit. Cum vero hæc ſpirituum ἀταξία (quod ſupra fieri poſſe conceſſimus) mora longiore humores vitiaverit, e re fuerit eoſdem jam corruptos & *Phlebotomia*, & *Catharſi* prius imminuere, modo ægræ vires permiſerint, quam ad ſanguinem corroborandum nos accingamus: quem quidem ſcopum vix aſſequi poterimus, quamdiu fœculenta humorum colluvies ſe me-

mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones*, & *Diarrhœa* enormes ita nonnunquam efferescant, ut inducias non ferant, usqueqno primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopiendis (missa aliquantisper causa) Curationis tela necessario ordienda est, exhibito sc. Medicamine *Anodyno*: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cumque experientia doceat permulta esse, quæ fætoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint, (quæ idcirco *Hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda, quoties dictis intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus, quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus *Venæ sectio*, & *Catharsis* celebrantur, ita plane nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere sibi videatur, cum dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant, qua de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos a morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi, antequam primariæ Intentioni percommode satisfacere queamus.

Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum, & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, *Remedium* aliquod Martiale, seu *Chalybeatum* ad *dies triginta* præscribo assumendum, quod non aliud certius hic votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effœtæ, & languescenti volatile quoddam

Fer-

Fermentum, ceu calcaria subdit, a quo excitantur & quasi eriguntur spiritus antea jacentes, & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quod quoties *Chalybs* in *Chlorosi* propinatur, pulsus derepente major fit, & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non amplius pallida, & mortuis concolor, sed vivida cerni, & sanguine purpurata. Attamen hic notandum, quod non semper Venæ sectio, & Cathartica Chalybis usui sint præmittenda, cum viribus admodum imbecillis, & diuturnitate morbi attritis, fractisque omitti ea possint, ac debeant, & cum Chalybe statim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodissime vero, aut ego fallor, in *substantia* exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse; ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & felicius, & breviore temporis spatio curationem absolvere, quam si is quovis ex iis, qui vulgo feruntur, modo fuerit præparatus: Cum tam in hoc, quam in aliis melioris notæ remediis id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantum ut δραστικώτερα non sint, sed etiam a perversa eorumdem diligentia, & opera plusquam otiosa magis evilescant. Audivi etiam (quod si modo verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout a terræ visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quam ferrum ignem jam passum, & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, siccine se res habeat, an vero aliter. Id certo scio, nullum remedium præclarum, atque ἐξαίρετον uspiam gentium fuisse procusum, quod non a natura præcipuas vires acce-

perit: unde Θεῶν χεῖρας, non vero Hominum præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quod vero nativa quidpiam bonitate præstans, & efficacia, mirandos edat effectus, quacunque demum forma ingeratur, testes hic adduco Par illud nobile, Papaveris lacrymam, sive *Opium*, & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quam in iis seligendis, appropiandisque, quæ Natura suo igne elaborata, atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantum nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, qua vel eorundem substantia, vel saltem vis, & efficacia melius corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quam pares. Post Chalybis substantiam, ejusdem *Syrupo* lubentius, & præ cæteris utor. Fit autem e ferri, aut Chalybis limatura, in Vino Rhenano frigido infusa, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est toto illo spatio, quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statis intervallis exhibere, cum tam in genere Hysterico, quam Hypochondriaco, Chalybis vires a Cathartico intercidi, atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam; atque eorum systema redintegrem, firmemque, quod toto vix Octiduo resarciveram Chalybis ope; Cathartico vel lenissimo exhibito die unica rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque a me extructa subruendo, & ægros, & operam ludo, vanus, & infelix Ardelio. Qui quidem mos cum etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ

Ferri mineræ sunt participes, haud mihi dubium est, easdem exinde minus efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos Catharticis non tantum intercalatis, sed etiam quotidie cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quam Chalybis virtutem ἐνεργητικὴν mihi comprobat; cum, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sane video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter e massa sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant; e contra tamen haud minus certum est, quod frequenter repetita in corporibus imbecillis (maxime vero in ætatibus tenellis) plurimum officiant; cum ex hac προφάσει ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis in dies mole augescentes, quanto sæpius æger purgetur. Atque id demum accidit, ut istæ partes præ imbecillitate, & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu, *tabe* facile afficiantur, ac putrescant. Quandoque etiam, Oeconomia viscerum ob causas jam dictas penitus eversa, *Glandulæ* præternaturales, *Strumæ* soboles, & id genus similia Mesenterio accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico in *Infantibus* post evacuationes universales, easque perpaucas, eo Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur sanguis, & viscera. Quod *Vinum Hispanicum*, vel solum,

vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potens est, modo mane, & sero cochlearia aliquot(pro ratione ætatis ægri) satis diu exhibeantur. Cum vero quæ exterius admoventur, tenera Infantium corpora facile penetrent, proindeque sanguinem ipsum qualicunque virtute sua penitus afficiant, e re erit in *Tumoribus*, qui ventrem eorum occupant, sive *Scrophulis*, sive *Rachitidi veræ* originem illi debeant, *Linimentis* uti, quæ sanguinem, ac viscera corroborandi, ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut ♃ *Fol. Absynth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calamint. vulg. Parthenii, Saxifrag. pratens. Hyper. Virgæ Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. convall.*(*omnium rec. collectorum*, & *incisorum*) *an. m.*i. *Axungiæ porcinæ* lib. iv. *sevi ovini*, & *vini Clareti an.* lib.ii. *Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas* 12. *Deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem*, & *postea colentur*, *ut fiat Unguentum*, *quo venter*, *ac Hypochondria illinantur mane*, & *sero per* 30, *vel* 40 *dies continuos*, *uti etiam Axillæ utræque*. Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quod in tumoribus istis, qui ventres Infantium post longas *Intermittentes Febres* olim infestarent, veræ Rachitidi non multum abludentes, repetita Catharsis omnino videretur indicari, cum ante usum *Corticis Peruviani* istæ Febres in diuturnitatem longam se extenderent, ac proinde sedimentum deponerent, hujusmodi Tumorum causam, quæ ideo non nisi purgatione repetita abigi poterat. Attamen in *Rachitide vera* Cathartica locum non habent, nisi ut semel, vel bis ad plurimum æger purgandus, antequam usum Alterantium aggrediatur. Per totum

au-

autem tempus, quo partes illinuntur, intus assumat vel vinum modo dictum, vel, si fieri possit, pro potu omni bibat Cerevisiam, in qua quantitas sufficiens herbarum prædictarum, vel earum saltem aliquam multarum, una in dolio inclusa fuerit. Denique hoc, quod innui, diligenter advertendum volo, cum non paucos Infantes, atque pueros a Catharticis sæpe repetitis (quæ forte ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, nisi æger subinde fuerit expurgatus, in visceribus hærentem ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo, primum me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deinde longe verisimilius esse eandem muco, & excrementitiis partium humoribus involutam una cum istis tandem omnem elabi, quam medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adstrictiones insolitas, & viscerum torsiones, contractionesque afferunt; qua quidem compressione Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitius defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem, & spiritus Animales) Remedia vulgo dicta *Hysterica* in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo, atque ea forma, quæ maxime conveniunt ægris; quæ quidem si in forma solida fuerint deglutita a minus fastidiosis, potentius longe spiritus in officio, & loco suo retinebunt, quam si in liquida hauriantur, hoc est sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutius sapore suo afficit, & corpus inficit penitius.

In summa, Indicationibus, quas supra attigi, universis satisfacturus, paucula hæc, & vulgaria præscribere soleo, quæ licet nihil magnifici præ-

se ferant, ut plurimum tamen id præstant, quod volo.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad ℥viii.

℞ *Galban. in tinctur. Castor. solut. & colat.* ℥iii. *Tacamahac.* ʒii. *f. Emplast. Umbilico admovendum.*

Sequenti mane aggrediatur usum sequentium Pilularum.

℞ *Pilul. Coch. maj.* ℈ii. *Castor. pulv. gr.* ii. *Bals. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulæ n.* iv. *Cap. hora quinta matutina superdormiendo. Repetatur per duas, vel tres alias vices, idque singulis, vel alternis auroris pro ratione virium, ac operationis.*

℞ *Aq. Ceras. nigr. Rutæ, & Brion. comp. an.* ℥iii. *Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspend.* ʒß. *Sacchar. crystal. q. s. f. Julapium, de quo capiat cochl.* iv. *vel* v. *in omni languore; instillando primæ dosi,* modo paroxysmus urgeat, *spir. C. C. gut.* xx.

Post Pilulas purgantes modo supra descripto sumptas utatur & sequentibus.

℞ *Limatur. Chalyb. gr.* viii. *cum s. q. extracti Absynth. f. Pilulæ n.* ii. *sumat summo mane, repetanturque hora quinta pomeridiana, per dies triginta, superbibendo haustum Vini Absynthitis.*

Vel pro usu quotidiano, ℞ *Limatur. Chalyb. & extract. Absynth. an.* ℥iv. *ms. asservetur pro usu. Capiat iisdem temporibus gr.* xvi. *vel* ℈i. *in pilulas tres redact.*

Vel si forma *boli* magis arrideat, ℞ *Conserv. Absynth. Roman. & Conserv. flaved. Aurantior. an.* ℥i. *Angelic. condit. Nuc. moschat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ℥ß. *zinzib. condit.* ʒii. *cum s. q. syr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞. *Electuarii præscript.* ʒiß. *Limaturæ Chalybis probe triti gr.* viii. *cum s. q. syr. Aurantior. f. bolus, sumendus mane, & hora*

quinta

quinta pomeridiana, superbibendo haustum vini Absynthitis.

℞ *Myrrh. elect. & Galban. an.* ℥iss. *Castor. gr.* xv. *cum s. q. Balsami Peruv. f. Pilulæ, e singulis drachmis* xii. *sumat* iii. *singulis noctibus, superbibendo Aq. Brion. comp. cochl.* iii. *vel* iv. *per totum decursum hujus processus.*

Sin autem Pilulæ ultimo præscriptæ ventrem moverint, quod in corporibus, quæ facillime purgantur præ *Gummi*, quæ insunt, quandoque fit, tum sequentes substituantur.

℞ *Castor.* ℥i. *Sal. succini volatil.* ℨss. *cum s. q. extract. Rutæ. f. Pilulæ exiguæ num.* xxx. *cap.* iii. *singulis noctibus.*

Hic autem observandum, quod *Chalybeata* in quacunque forma, aut dosi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi, tum corporis perturbationes inducant, idque non solum primis diebus (quod fere omnibus solenne est) sed etiam per totum tempus, quo illis utuntur; in hoc casu non statim Chalybis usus dictis temporibus interrumpendus, sed, quo melius eundem ferre potuerint, *Laudanum* aqua aliqua hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro introsumpto transigi posse videtur, (in minore sc. morbo) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres, quatuorve, ut supra diximus: Dein *Pilulas hystericas* alterantes præmemoratas *mane, & sero per* x. *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore raro a scopo aberrat. Imo Pilulæ istæ solæ, vel omissis Phlebotomia, & Catharsi, sæpe magnos effectus edunt.

Serio interim animadvertendum est, nonnullas

fœminas *Idiosyncrasia* quadam ab *Hystericis* illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt, & solatium) ita penitus abhorrere, ut non solum non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: φύσεως γὰρ ἀντιπρασσούσης, ut divinus Senex, κενεὰ πάντα. *Invita Minerva* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idiosyncrasia* adeo insignis, ac frequens est, quod respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint; idque non solum quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi e Meconio* usum ferre non possunt, utpote a quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus symptomata ad affectus Hystericos pertinentia accersantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprime conveniat. Quod & dum hæc scriberem in Adolescentula Nobili observavi, cui Variolis laboranti cum sexta, ac septima nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata prius memorata singula exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cum in posterum Laudano uteretur, a Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore, ac pustulis in dies augescentibus, &, quod non minus læti ominis erat, *anxietas* ista, cum *inquietudine* quadam tam mentis, quam corporis, (quæ quasi *paroxysmus Variolarum* solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires, atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hysterici Affectus* quoad plurimum sanantur, ut & pleræque *mulierum*, quas appellant,

ob-

obstructiones, at præ cæteris *Chlorosis*, seu *pallidi virginum colores*, uti etiam *mensium suppressiones* qualescunque. Attamen si sanguis usque adeo effœtus fuerit, tantaque proinde spirituum ἀταξία, ut Chalybs præscripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ *Aquæ minerales* aliquæ Ferri minera saturæ, quales sunt nostræ *Tunbrigienses*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata, tum ob insignem quantitatem, qua hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam, intimius sanguini permiscetur, & potentius morbos expugnat, quam Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniflones imprudentiores.

Hoc autem præ ceteris inter bibendum observandum; si ægritudo quævis ad symptomata affectionis hystericæ referenda accidat, hoc in casu per diem unum, alterumve æger aquis absistat, donec symptoma illud transitum Aquarum alias impediturum penitus abeat. Etenim tametsi hæ Aquæ humoribus agitandis, ac proinde spiritibus confusioni inducendæ minus aptæ natæ sint, quam Cathartica vel lenissima ex Officinis deprompta; aliquantulum tamen idem præstant, quatenus sc. diureticæ sunt; ut taceam quod sæpe etiam ventrem movent. Quod si ipsæ Aquæ humores, ac spiritus exagitando, turbandoque aditum sibimet ipsis præcludant, quo minus facile transeant, videant illi quam importune agunt, qui medicamenta *purgativa* per harum usum imperant, semel, aut bis in septimana assumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipsis Aquis immiscenda præcipiant; Unde fit tam in his, quam in aliis aquis mineralibus, ut non solum non promptius, sed & plane tardius, ac difficilius eadem operentur.

Hic

Hic mihi non reticendum, quod tametsi his Aquis ferrum inesse in principiis solutis nonnullis videatur, (quod idem plane est, ac si *ferrum liquidum* supponamus) nullus tamen dubito, quin eædem nonnisi simplices aquæ extent virtute mineræ, per quam transeunt, imprægnatæ, ac infectæ. Quod cuipiam liquido constabit, si aquæ communis congiis aliquot satis magnam vim clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet aquam hanc, cui pulvis *Gallarum*, *fol. Tea*, vel similia fuerint immista, eodem plane colore infici, ac si aqua esset fontis Mineralis. Neque sane diversos effectus hæ aquæ sive artificiales, sive inartificiales (utrum enim mavult, quis appellet) epotæ edent, modo tempore æstivo, atque aere salubri assumantur.

Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minus cedat, adeundæ sunt *Aquæ calidæ sulphureæ*, quales sunt nostræ *Bathonienses*; atque æger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die *Balneum* ingrediatur, & postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his, quam aliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulo notandum, quod in earum usu eousque ægro persistendum, donec non tantum levamen aliquale sentiat, sed, quominus symptomata omnia brevi postliminio revertant, donec omnino convalescat.

Theriaca Andromachi, vel sola, si crebro, diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque vero in hoc solo, sed in aliis quamplurimis a coloris & Concoctionis, sive Digestionis defectu ortis, omnium forte potentissimum, quæ hactenus nobis innotuere, utut a plerisque fastidiatur, quod & pervulgata sit, & a tot jam sæculis cognita.

Vina

Vina Hispanica Gentiana, Angelica, Absynthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo ægra tenui non fuerit, biliosoque corporis habitu. Profecto vel *Vini Hispanici simplicis* liberalior haustus hora somni aliquot noctibus meo suasu propinatus Hystericis nonnullis perquam salutaris fuit, cum ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsæque adeo fœminæ e Cachecticis vividæ simul, ac vegetæ fierent.

Ad hæc *Peruvianus cortex* eximias, mirandasque vires in sanguine, & spiritibus confortandis, invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur; cujus *Scrupulum unum mane, & sero* ad septimanas aliquot deglutitum, sanam, firmamque corporis crasin (tam Viris *Hypochondriacis*, quam *Hystericis* Fœminis diu, multumque ægrotantibus, dejectaque jam quasi corporis œconomia) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere felicius succedit, quam in illo, quo *Spasmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortissimos, & plusquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quod hoc medicamentum non ita certo, crebroque huic malo succurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis vero (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præstet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum Uxoribus, Liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen, quibus haud minus jam displicet, quod tam certo, subitoque morbos expugnet, quam olim displicebat, quod non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum

Opti-

Optimi quique Viri, tum etiam præstantissima quæque, ac δραστικώτατα Remedia semper fere urgentur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium Lapidem, indolem nostram licet adductam experiri, atque exinde dignoscere, Hominesne boni simus, an vero probrosi; pro gradu scilicet, quo vel exultamus, vel dolemus, ac ringimus; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore augetur.

Si quæ vero ex remediis supra recensitis minus conveniant, quod temperamento bilioso, ac tenui præditis sæpe accidit, tunc *Diæta Lactea* possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod prima statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hystericis diu conflictatæ, etiam iis, qui omnem Medicorum conatus spreverant, eluserantque, tandem Lacte solo aliquandiu vescentes convaluere. Atque illæ quidem maxime, quæ ea specie laborabant, quam ego Colicam Hystericam appello, quæ non nisi a Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum assueverant hæ Fœminæ, dolore recrudescente, ut primum emarcuerit Anodyni virtus. Id vero in hac Curandi methodo præcipue mirandum, quod cum Lac frigidum tantum, crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus usu corroborentur, invigorenturque. Nec tamen hoc a ratione abhorrere illis videbitur, qui secum reputaverint, Lac, cum simplex omnino nutrimentum suppeditet, naturæ minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi, ac liquores magis compositi; quodque perfectissimam illam Concoctionem æqualis sanguinis, spirituumque crasis necessario sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quod non nuda Spirituum debilitas per se considerata, sed

eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum ἀταξίας, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi, robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam vero cum ex jugi Lactis uſu, & Diæta, quantumvis illa ſit cruda, atque invalida, ſanguis mollior, & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguinis pares tantum ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet a lacte alias juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis, ſuſtentandiſque minus ſufficiat.

At vero nihil ex omnibus, quæ mihi hactenus innotuere, adeo impenſe ſanguinem, ſpirituſque fovet, firmatque, ac diu, multumque ſingulis fere diebus *equo vehi*. Cum enim in hac Gymnaſticæ ſpecie impetus ferme omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quoquot fæculentiis, in ſanguinis maſſa ſtabulantibus, educendis a natura inſtituuntur) ſita ſint; quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi poteſt, cui tot ſuccuſſationum millia eodem die ingeminata, idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum uſque adeo deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuo efferveſcat? Quæ vero ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaquaverſum diſſipetur, elimineturque? Quid quod ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagitatus, ac permiſtus quaſi renovatur, ac vigeſcit? Quæ quidem methodus licet

Fœ-

Fœminis vitæ desidi, atque imbelli assuetis, minus accommoda sit, utpote quæ a motu, maxime in principio, possint lædi, Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidem *in Sacris Antistes*, Vir prudentia, atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantius incubuerat, omnesque animi, qui permagnus ei est, atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit, quo diutius lacessente, omnia corporis Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitus subversæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus semel devoraverat: Aquas Minerales fere omnes, cum Catharsi sæpe repetita, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata tantum non fractus, *Diarrhœa Colliquativa* (quæ in *Tabe*, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digestiones sunt prostratæ, mortem anteire solet) demum corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi, Pharmacis nullum amplius locum relinqui, cum tot, tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas supra memoratas, ut statim se Equo vehendum, curandumque traderet; modico primum itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut nisi judicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuisset adduci. Rogabam autem, ut quotidie in eo persisteret, donec ex animi sententia convalesceret; majora in die spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet, quot uno die per-

percurrunt prudentiores, ac moderati Viatores; qui iter longiusculum negotii alicujus gratia susceperunt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imo ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque se longe melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu pene mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquam multos perseverabat, quo temporis spatio plura milliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modo, sed satis validum etiam, vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

Neque magis *Hypochondriacis* prodest hoc exercitii genus, quam *Tabidis*, *Phthisicisque*, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cum certo sciam me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quam si multis verbis hortatus fueram, ut recte valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebra tussi, & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in *Tabe* tantum non deplorata, ubi *nocturnis sudoribus* jam etiam accesserat *Diarrhœa* ista superius dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeo ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit, & audiat, utpote qua intereunt duo fere Trientes eorum, quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen sancte assero, quod neque *Mercurius* in *Lue Venerea*, neque *Cortex Peruvianus* in *Intermittentibus* effica-

cio-

ciores extent, quam in *Phthisi* curanda *Exercitium* jam laudatum; modo æger curet, ut linteamina lecti probe fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitæ ἀκμὴν prætergressis multo diutius in hoc exercitio persistendum, quam infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experientia, quæ vix me fefellit unquam, didici: Et licet equo vehi Phthisicis præcipue conferat, tamen & itinera curru facta mirandos sane effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propositum revertar: Hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originariæ, quæ est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantum locum habet. Quoties vero *Paroxysmus* invaserit, adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale, aut tantum sit malum, ut inducias ferre nolit, donec sanguine, & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia *Hysterica* ista confugiendum est, quæ odore viroso, ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes, ac desertores in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius applicentur: cujusmodi sunt *Asa fœtida*, *Galbanum*, *Castoreum*, *Spiritus salis Armoniaci*, & quicquid est denique, quod odorem tetrum admodum, ingratumque spirat.

Hic enim quod res est dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprime inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C. C. Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Ossium*, ac similium, inde præcipuas suas vires acquirunt, quod dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum, ac male olens, quasi

essentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis a Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum exuruntur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum, & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condensatus is in liquores istos abit, ac convertitur, qui *Spirituum Volatilium* nomine insigniuntur, quique facultates eas facile reportant, quæ subjectis suis haud primitus inerant; utpote qui *Ignis* solummodo *Creaturæ* existunt, & singuli eorum eandem plane Virtutem cum cęteris nanciscuntur, ex quacunque demum substantia (modo *Animalis* ea sit) procudantur, extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est, quod si paroxysmum comitetur *Dolor* aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut *Vomitio* enormior, aut etiam *Diarrhęa*, tunc præter Hysterica jam laudata, *Laudanum* in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At vero in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulo, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primum, quia tanta nonnunquam sanguinis, & humorum copia est aggesta (maxime in Fęminis sanguineo, & Masculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis e brachii venis necessario est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequam ad Laudani usum accedamus;

his enim rite peractis, quod prius vel in maxima dosi exhibitum nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experientia edocti sumus, quod quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissa evacuatione debita, necesse habuit ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidie annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus aucta, ita ut nullo modo jam a Laudano abstinere queat, licet omnes ab illo digestiones vitientur, & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediate nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v. g. Viraginibus, & fœminis, in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam a longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si vero fœminæ debiliores, & quæ temperamenti a prioribus illis plane diversi sunt, hujuscemodi paroxysmo, & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet earum ventriculos Congio uno, plus minus, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largā dosin imperare sive *Theriacæ Andromachi*, sive *Electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi, & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jampridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, & metus sit, ne si Emeticis ulterius sollicitetur, in furorem agantur spiritus, & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in casu *Laudanum* sine mora propinari debet, eo dosis modo, nu-

numeroque, quæ symptomatis magnitudinem, ac durationem non tantum exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hic præ cæteris diligenter sunt notanda. Primo, quod cum semel post evacuationes justas, & necessarias, Laudano uti cœperimus, ea dosi, atque illa toties repetita, sumendum est illud Pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut, quid prior præstiterit, ante noscamus, quam alteram repetamus. Sed de hoc fusius alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud Enema e lacte Saccharato possit destruere, quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem, quam vomitionem postliminio revocare.

Utut vero Dolores, quod jam innuimus, supra memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longe maximam, & sæpissime repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum prius eliminetur per œsophagum, quam opis aliquid afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potissimum solida; aut si in liquida detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantum, & præ materiæ inopia ab illo sursum evehi nequeat, v. g. *Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinnamomi fortioris*, aut similis. Monenda interim est ægra, ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim, quantum fieri potest, immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem

provocet, unde medicamenti modo deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante, & quasi perdomita Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane, & sero exhibito, ceu injecto freno, recidivam præcavere. Quod itidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhœam, omnino observari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *Dolori*, & *Vomitioni* symptomaticis mederi in promptu est; a quibus, cum aliorum persæpe morborum speciem præ se ferant, Medicis facilius imponitur, quam ab aliis quibuslibet symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt, de quo pauca subjungam v. g. in ista Hystericæ Affectionis specie jam descripta, quæ *Paroxysmum Nephriticum* imitatur, quis non videt, quanta sit paritas morbi utriusque, & similitudo, tum quod pars eadem utrobique doleat, tum quod in utroque affectu vomituriant ægræ, cum tamen a causis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & e contra? Si enim sive *Calculus*, sive *Arenulæ* Renum substantiam atterentes dolorem inferant, atque ex partium consensu Vomitionem, nihil æque conducet ac prælarga, & frequens Causæ Antecedentis per Phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur, laxenturq; meatus, per quos Calculus excludendus est, Enematis Emollientibus sæpenumero repetitis, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata a Calculo nullatenus oriantur, sed a spiritibus Animalibus nimia copia Renes impetentibus (quo in casu Paregorica tantum indicantur, nec vel Enema e mitioribus, post primas Evacuationes, sine peri-

culo injicitur,) in quanto vitæ discrimine versetur infelix ista, de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de Affectu illo Hysterico, qui *Colicam Biliosam*, vel *Iliacam Passionem* simulat. Hic ubi pro concesso habeatur Affectum istum (licet indolis omnino sit diversæ, imo contrariæ) Colicam Biliosam esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color, qui in materia cernitur tam per os, quā per sedem expulsa, Medicum incautiorem, & cogitationibus minus assuetum haud ægre perducant) quæ methodus tam commoda, quam ut in contemperanda, remediorum Refrigerantium, atq; incrassantium ope, humorum acrimonia operam locemus? Atque quo humores e visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cętera vero etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradicationem? Quam male autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si Affectus, qui Colica Biliosa censetur, re ipsa Hystericus tantum fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamet experientia, quo post primas evacuationes universales (quæ humorum putrescentium, quos peperit ἀταξία jam sæpe dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amoliendæ dicantur) nihil jam restat, nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportune Chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium, quod sanguinem accēdendo, atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non est plu-

rimas, atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica a Bile ortum ducere existimaretur. Verũtamen affirmo Evacuationes sæpe repetitas, quæ quidem in Colica Biliosa omnino indicantur, dolorem, vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis; spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est; promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolungatum, metathesi derepente in cerebrum facta, desinit in *Spasmos*, a quibus ægra brevi e medio tollitur; idque vel maxime ubi post alias evacuationes diutius repetitas, suadente colore viridi eorum, quæ per os e ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est, ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis, quos sæpe æmulantur, morbis, diagnosi errante putentur oriri.

Hic non est reticendum, quod præter errores jam recensitos, a quibus Fœminæ Affectibus Hystericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ insuper errore non minus funesto dictis Affectibus multantur ea tempestate, qua hic morbus, licet sua natura non sit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων; ac subsequentium haud paucas e medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori, atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia feliciter, & secundum naturam cedunt; Obstetrix sive rudis, & imperita, sive jactabunda, & quam præclare suo illa munere functa, sit palam ostentans, suadet, ut Puerpera paucis a partu diebus surgat, & se a lecto aliquandiu abstineat, hæc morem gerens, statim a primo corporis motu *Affectione Hysterica* corripitur, & pro ratione, qua morbus inaugescit, *Lochia* primum immi-

imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem præmaturam longa symptomatum series excipit: quæ, nisi permagna tam diligentia, quam in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim *Phrenesi* laborant ex hac occasione, quæ in dies efferatior reddita *Spasmos* primum; dein mortem affert: Si vero mortem evadant, mitius aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in *Febrem* incidunt, quæ vel in earum, quæ tum grassantur, Epidemicarum castra transit, vel ab ea sola pendet origine. Adde, quod iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuo nati. Diu est, a quo mihi subiit in mentem, quod ex eis, quæ moriuntur, Puerperis, vix Decima quæque, ut modeste computemus, vel ex eo perit, quod vires partui necessariæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiorem comitantibus; at eo maxime nomine, quod debito citius lecto exurgat, excitatis a motu illo paroxysmis Hystericis, a quibus cum sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis, quæ me audiunt, ubique Author sum, ut ad *diem* saltem *Decimum* usque in lecto se contineant, si modo natura paulo debiliores sint, præcipue si *Vaporibus*, qui vulgo dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quod ista, qua in lecto fruuntur, quies a malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum a pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos, tractosque; quinimo & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas

gestationis tempore mulier congesserat, cruditates digerit, & amolitur.

Verum, si ab admisso hoc errore quodvis e dictis symptomatis supervenerit, Indicationes Curativæ eo dirigendæ sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, & ut *Lochia* rursus fluant, quandoquidem eorundem suppressio horum symptomatum causa sit proxima, atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinacius insistendum, sed exhibitis aliquandiu remediis, quæ in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non responderant, ab iis temperandum est; cum neque fortiora hic locum habeant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas, & fere prostratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primum Lochia jam supprimi constat, e re fuerit fœminam e vestigio lecto addicere, mox *Emplastrum Hystericum* umbilico admovere, atque quamprimum *Electuarium* sequens propinandum imperare. Ut ♃ *Conserv. absynth. Roman. & rutæ an.* ℥i. *trochisc. e myrrha* ʒii. *castor. croci Angl. sal. volatil. salis Armoniaci, & assæ fœtidæ an.* ʒß. *cum s. q. syr. de* 5. *radicibus, f. Electu. Cap. ad magnitudinem nucis moschat. majoris tertia quaque hora, superbibendo seq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. ♃. *aq. rutæ, bryon. comp. an.* ℥iij. *sacchari Cand. q. s. ms. f. Julap.* Atque hæc, si statim a primo suppressionis indicio exhibeantur, hoc malum plerumque devincent. Sin autem dictis Remediis eousque continuatis, donec tota quantitas assumpta fuerit, Lochia adhuc supprimantur, hoc in casu *Laudanum*, una saltem vice, tentandum. Hic Laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cum tamen spirituum perturbationem, a qua solennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat,

pescat, quandoque plurimum juvare, & *Emmenagogis* nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminio revocare possit. Commodissime vero Narcotica una cum *Hystericis*, & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ* xiv. *in Aqua Bryoniæ composita*. vel *Laudani in forma solida granū unum semis cum scrupulo dimidio Assæ fetidæ in Pilulas duas redactum*. Sedulo interim animadvertendum est, quod si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur Lochia, *Opium* nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet, ac debet: Etenim si reiteretur hic Paregoricum, Lochia ita potenter sistet, ut ea nulla deinceps arte provocari queant. Verum enim vero si & hoc minus succedat (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus quid istud præstiterit) ad medicamenta iterum ἐμμηναγωγὰ Hystericis permixta redeundum est, & dein ad *Enematis ex Lacte saccharato* injectionem. Verum quod de *Opio* supra, hic de *Enematis* dicendum est; nisi enim primo injectum Lochia educat, nihil prorsus a pluribus est sperandum: cum unum humores leniter sollicitando, ut fluant Lochia, efficere possit, plura vero eadem alio divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præstolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur; & si ægra *Vicesimum diem* superaverit, jam fere in vado est. Etenim cum a morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre, quæ aptissima videbitur isti malo averruncando, quod a Lochiorum suppressione accreverat; quando remedia

ob-

obstinatius ingesta, primis ne hilum promoventibus, tum etiam spirituum perturbationem, a qua morbus oritur, augere possint, quod sedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quam moribus honestis, ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex modo dicta occasione statim a partu paroxysmis Hystericis affectæ Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis supra memoratis eadem proritare; at frustra, Affectione Hysterica vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cum ita demum eam salvam fore præviderem, si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facile Principi, ac Coryphæo committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optime illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quam pridie fuerat, deprehendi: Post hunc mulierculę adstantes, quas hactenus a noxa illi sub officii specie inferenda ægre arcueram, Maritum impellebant, ut sine mora sanguinem e pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hysterici adeo invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu postea, ærumnarum requies, Mors.

Et si fas mihi sit libere, quæ sentio, effari; jamdiu in ea Hæresi fui, ut arbitrarer me non tantum in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hac, illave, qua uti placet, methodo certo insecuturam polliceri nequeam, & Viri, & Medici Boni, Probique pulchre defungi munere; quoties nihil omnino tento, modo ægrum invisens, illum non se pejus habere hoc die, quam heri habuit, comperiam, nec cras habiturum, quam hodie conjectura assequi possum: Cum si in ægro

cu-

curando ea methodo incedam, de cujus efficacia nondum mihi certo constet, tam ab experimento, quod ex eo capturus sum, quam ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facile geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum, morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre, ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex qua opportunius, ac certius morbum feriat, confodiatque, quam in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque vere affirmatur, ita præcipue de Puerperarum morbis, quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parum valeamus naturalem illam Evacuationem regere, a cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cum vero *Affectus Hysterici* non semper primariæ causæ, spirituum nempe debilitati nativæ, sed adventitiæ aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, antequam finiam, hic recensere licet, quæ frequentissime *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*, sive in *Puerperio*, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosiorem maxime infestat, & longa symptomatum hystericorum caterva stipatur: Et sicuti in primis hisce diebus solum ingruit, ac urget, ita etiam brevi se proripere solet. Etenim si victus paulo incrassans instituatur, facile abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* lib. i. *Coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. sacchari albiss.*

albiss. Cujus, cum frigescat, capiat lib. i. *bis, vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hystericum*, at satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur, ℞. *Galbani, & Assæ fetid. an.* ʒii. *Castor.* ʒiſs. *sal. succini volatilis* ʒſs. *mſ. f. nodulus.* Vel ℞. *spir. salis Armoniac.* ℥ii. quem sæpius olfaciat.

Quod vero ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licet idem omni tempore fœminis accidere solet, eas tamen paulo ante tempus illud, quo sponte sua omnino menses cessaturi, sæpissime invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modo temporius fluere inceperant, circa autem 50. si serius in vita prius prorumpebant. His, uti dictum, paulo ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ am fere absumptæ, deflagratæque, quæ subito flammam edit insigniorem, mox penitus disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem, qui continuo excernitur, in paroxysmos hystericos fere continuos miseras dejiciunt. Hic licet *Hysterica* tam interna, quam externa obiter usurpanda (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quam primum sistenda.

Mittatur sanguis e brachio ad ℥viii. Seq. mane exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertia quaque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥i.

℞. *Conserv. rosar. siccar.* ℥ii. *trochisc. de terra Lemn.* ʒiſs. *Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an.* ℈ii. *lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an.* ℈i. *cum s. q. syr. e Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. ma-*

ne,

ne, *& quinta pomerid. superbibendo seq. Julapii Cochl.* vi.

℞. *Aq. germin. quercus, & plantag. an.* ℥iiii. *aq. Cinnamom. hord. & syr. de rosis siccis an.* ℥i. *spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

℞. *Fol. Plantag. & urticæ an. q. s. contundantur simul mortario marmori & succus exprimatur, qui postea clarificetur. Cap. cochl.* vi. *frigide ter, vel quater in die.* Post primam purgationem applicetur *Emplastr.* seq. regioni lumborum. ℞. *Emplastr. Diapalm. & ad Herniam an. part. æqual. m s. extendatur super Alutam. & f. Emplastr.*

Diæta refrigerans, incrassansque imperanda, nisi quod e re erit semel, vel bis in die Vini Clareti haustulum Ægræ indulgere, quod etsi minus conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc quidem methodus, ut fœminis hoc modo affectis apprime proficua sit, ita eadem iis, quibus *Abortus* periculum imminet, non minus confert. Atqui Cathartica, & Succi hic omittantur.

Est & alia, etsi minus frequens, affectuum hystericorum causa: nempe post partum laboriosiorem *Uteri procidentia*, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens, quæ tamen cito, ac facile hoc modo sanatur. ℞. *Cort. quercus* ℥ii. *Coq. aq. font.* lib. iiii. *ad* lib. ii. *sub finem addendo Cort. granator. contus.* ℥i. *rosar. rubr. flor. granator. an. M.* ii. *deinde adde Vini rubri* lib. ss. *Colatura sit pro Fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur mane horis duabus, antequam e lecto assurgat, & nocte post decubitum, donec symptomata penitus evanuerint.* Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissime Vir, eorum summam,

mam, quæ a me in hujusce morbi sive Historia, sive Curatione hactenus fuerint observata. Restat, ut si quid forte peccaverim, ista minus quam oportuit accurate describens, veniam a te petam: tum ut opellam hanc, eo animo exaratam, ut gratias tibi referrem, quod alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui, bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita raro obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi, ingenuique isti, quos ea mentis præstantia natura effinxit, ut grati esse norint, perpauci sunt; Vix totidem, quot *Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili*. Quo non obstante pergo adhuc, imo & pergam, in ediscenda, promovendaque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minus in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æqua enim lance, & scrupulose expendens; Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sane momenti esse ad Animi tranquillitatem; Famam vero, populique halitum pluma leviorem, aut bulla, atque umbra insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidie quæstum facere, & majorem Auri Argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere; qui sibi, suisque pro sua indole prospiciunt; &, si recta ex animi arbitrio, & virtute nata excipiamus (quorum non est capax Brutorum natura) hos plane

exequant Belluæ, imo & alios, qui non eum sibi vitæ scopum proponunt, ut prosint quam plurimis. Commendatum me habeas, rogo Viro sagaci, & eruditissimo Domino D. *Kendrick*, tibi, mihique amicissimo; utpote cui debeam quod tuum in me ita propensum animum resciverim, eamque, qua me complecteris, amicitiam, eo internuncio didicerim. Conabor quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignissime,

Londini,
Jan. 20. 168 $\frac{1}{2}$

Tibi Devinctissimus, Tuique
semper studiosissimus

THOMAS SYDENHAM.

TRA-

TRACTATUS

DE PODAGRA,

ET HYDROPE,

PER

THOMAM SYDENHAM,

M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. Bacon.

Doctissimo Viro

THOMÆ SHORT, M. D.

Coll. Med. Lond. Soc.

EN *tibi, Humanissime Vir, Tractatulum de Podagra, & Hydrope, loco spissioris voluminis, quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maxime, circa quos mea Praxis potissimum versata est: Cum vero omnem cogitandi vim, atque omnes nervos his rebus plus satis intendendo atrociorem podagræ paroxysmum mihi* ac-

accersiverim, quam quo alias, ut puto, fueram mulctandus, res ipsa monebat, ut has lucubrationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipse consulerem, hos tantum morbos duos quadantenus expedivisse contentus. Quoties enim ad hæc studia me recipiebam, toties & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demum id est, accipere digneris, quod Tibi duabus potissimum de causis dicandum censeo. Primum, quod earum, quas jam olim in publicum dedi, Observationum, a quibusdam despectarum, utilitatem aliquam, non tantum me coram atque in os, sed etiam coram aliis agnoscere, atque asserere nullus dubitaveris. Deinde quod ex aliqua consuetudine, quam mutuam habuimus, Consilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprime factum: quodque tametsi doctrina omnis generis inclarescas, Te tamen natura ad eas potius subtilitates determinaverit, quæ e praxi nascuntur, quam ad inanes speculationes: quæ duo haud minori intervallo a se invicem distant, quam Sapientum res seriæ, ac maximi momenti a puerulorum ludo, ac crepundiis disterminantur: Et fortasse (nisi me fallit observatio mea) perraro in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas juncta opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas versus omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facile tuebitur. Si quæ hic disserui, neque tibi, cui ista inscribo, nec paucis illis, ac spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multum alios morabor, quia nulla alia de causa mihi infensissimi sunt, nisi quod aliter tam de ipsis morbis, quam de eorum Curationibus sentiam,

atque illi sentiant. Quod ut ita non fieret, penes me nullo modo fuit, quando sic a natura factus, atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam, neque tam quæram, an alii eadem mecum asserant, quam utrum quæ ego trado, cum veritate consentiant: utpote qui rumores, & vulgi plausum haud magni faciam. Et sane quid tanti est, si officio Civis Boni strenue perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? Cum si rem recte perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit, ac si Non enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta, ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei Ideam animo possint effingere, quam ego jam queam concipere, qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris sæculi ignorabunt, & aliis tum dialectis, tum moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantia, ac vicissitudine? At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovenda & Morborum, & eorundem Curationum scientia aliquantulum promeritus fuerim, haud diu ista laude fruar: Atque e diverso, si cui minus placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum, cum non patiatur ratio sanitatis meæ, ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profecto, vel in hoc Tractatulo, quem jam edo, cum manus tremula calamum regere nequiret, operam mihi commodatam ab amicissimo Viro Domino Joanne Drake, *Baccalaureo in Medicina ex Æde Christi apud* Cantabrigenses, *gratus agnoscere debeo: Quem quidem virum & nativus morum candor, & vitæ in-*

te-

tegritas amicum perquam exoptabilem, Animi vero dotes tam a natura subministratæ, quam studio excultæ Humano generi utilem admodum reddent, & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ita probe callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quam ex illo honore, & obsequio, quibus te merito, atque ex animo prosequitur

Tibi Addictissimus,

Tuique observantissimus

Londini, Maji 21.
1683.

THOM. SYDENHAM.

DE PODAGRA.

PRoculdubio æstimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam δυσνόητον, ac fere incomprehensibilem esse, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardissimi, ac prorsus hebetis, cum meæ tam de ipso morbo, quam de ejus curatione observationes ita parum votis respondeant. Utut tamen se res habeat, ego bona saltem fide tradam, quæ hactenus rescivi omnia, difficultates, salebrasque, sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum spectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas, complanandasque relinquens.

Podagra eos plerunque senes invadit, qui post-

quam meliores vitæ dies mollius, ac delicatius transegerint, epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus spirituosis liberalius indulgentes, tandem ob pigritiam ætatis ingravescentis semper comitem, ea corporis exercitia penitus omisere, quibus juvenes assueverant. Ad hæc, isti, qui huic morbo sunt obnoxii, Crania habent grandiuscula, Habitu corporis ut plurimum sunt pleniori, humido, & laxo, & constitutionem habent omnes luxuriantem, virosamque; ditissima, atque optima vitæ stamina.

Non quod Podagra eos solum adoriatur, qui crasso, & corpulento habitu donantur, cum aliquando etiam, etsi rarius, graciles, & macilentos invadat; neque quod hic morbus in omnibus senium præstoletur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties scilicet infelicia morbi semina a parentibus, quasi ex traduce acceperint; vel si hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturius indulserint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus prius etiam vehementioribus utebantur; edaciores insuper fuerit, & liquores spirituosos immoderatius hauserint, postea derepente ad liquores tenues, & refrigerantes se contulerint.

Si quem non nisi jam senio confectum primum adoriatur, nunquam postea vel tam statas habet periodos, vel tam immaniter sævit, quam si juniorem occupaverit; tum quod vita ut plurimum elabitur, antequam morbus naturalibus Symptomatis stipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tum etiam quia calore nativo, & vigore corporis imminutis, nec ita jugiter, nec vehementer in Articulos displodi potest. At si quem maturius lacessat, quamvis nec sedem adhuc figat, nec eum ita male tractet, sed incerta periodo pro data ansa ingruat, leviter ad paucos dies torquens,

& nul-

& nulla methodo invadens, recedensque; sensim tamen castrametatur, legem sibi ponens, typumque præformans, tam quoad anni tempus, quo arma quotannis movebit, quam quoad paroxysmi durationem: ad hæc ferocius quam primo insultu debacchatur.

De hoc morbo, dum ita regulam, typumque servat, libet primo differere: postea de ejusdem Phænomenis Anomalis, atque incertioribus, quoties scilicet vel præpostero inidoneorum Medicamentorum usu de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem, & languorem, ad propria, & genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc fere modo Ægrum aggreditur: *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepente, & nulla fere præsensione antecedente ingruit; nisi quod ventriculi cruditate, atque ἀπεψίᾳ ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescentia quasi ventosa, & gravitate, quæ indies augetur; donec tandem detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor, & quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμωδεῖ; tum etiam pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto, somnoque committitur, hora vero secunda post mediam noctem excitatur a dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert, qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquæ tantum non frigidæ partis affectæ membranis affusæ. Mox sequitur Rigor cum horrore, & Febricitatione aliquali, dolor autem hic primo remissior gradatim intenditur (& pari passu Rigor, atque Horror recedunt) idque in singulas horas, donec tandem

ſub noctem ad apicem pervenerit, ſe ad varietatem oſſiculorum Tarſi, & Metatarſi, quorum ligamenta obſidet, perbelle accommodans, nunc tenſionem violentam, vel ligamentorum iſtorum dilacerationem, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram, & coarctationem exprimens: ad hæc, ita vivum, exquiſitumque habet ſenſum pars affecta, ut nec linteorum ſuper incumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concuſſionem ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox non tantum in cruciatu tranſigatur, ſed etiam cum irrequieta partis affectæ hac iſtac rotatione, & mutatione ſitus quaſi perpetua. Neque minor eſt totius corporis jactatio inceſſans, quæ ſemper Paroxyſmum, maxime vero accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio, & dolor. Hinc etiam mille conamina, ſitus tum ipſius corporis, tum membri affecti mutatione aſſidua, doloris ſedationem incaſſum exambiunt: quæ tamen non contingit ante horam ſecundam, tertiamve matutinam (decurſo ſcilicet Nyctemeri ſpatio a primo appulſu Paroxyſmi) quo tempore æger poſt materiæ peccantis modicam digeſtionem, & diſſlationem aliqualem, ſubito a dolore reſpirat; licet hanc ille liberationem iſti membri affecti poſituræ, qua poſtremo uſus erat, immerito acceptam referat. Jam leni madore perfuſus ſomno concedit, a quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cum ſolum antehac (quod in omnibus Podagricorum Paroxyſmis ſolenne eſt) inſignior intumeſcentia venarum membro vexato intertextarum ſe in conſpectum dederat. Sequente die, forte etiam ad biduum, triduumve, ſi materia Podagræ generandæ apta fuerit copioſior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehemen-

mentius die jam advesperascente, levatur autem sub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur, quo is, qui prior doluit, vel si prior iste jam dolere desierit, debilitas, quæ eum infirmaverat, mox evanescit, tam viribus, quam integra sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverit, si modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hic excitat Tragœdias, quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cum materia peccans adeo exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementia fatigat: sed ut plurimum pedes successive, uti diximus, aggreditur. Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur Paroxysmi, abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem: hoc tamen ubique servant, quod dolor noctu recrudescat, mane vero remittatur. Atque ex serie horum *Paroxysmulorum* (sit verbo venia) constat Paroxysmus, qui dicitur Podagræ, diuturnior, breviorque pro ægri ætate. Neque enim censendum est, quoties quis cum hoc morbo ad menses duos, vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxysmum fuisse, sed seriem potius, & catenam Paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore & mitior fuit, & contractior, donec tandem materia peccante prorsus absumpta, æger pristinam obtinuerit sanitatem: quod in vegetioribus, & iis, quos Podagra rarius invisit, diebus sæpe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis, quos sæpius afflixit, duobus mensibus; iis vero, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fractiores jam sunt, non prius valedicit, quam æstas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina

coloratior est, quæ post separationem sedimentum rubrum, & quasi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimum, nisi tertiam potulentorum, quæ assumpsit, partem per vesicam reddit; Alvus item ad dictos primos fere dies constipata est, Appetitus prostratior, Rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas, & molesta sensatio integrum Paroxysmum comitantur. Recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maxime inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipsi quasi ab epoto Veneno desquamantur. Morbo jam discusso, ægri tum εὐεξία, tum Appetitus redeunt pro rata doloris, quo sæviebat Paroxysmus nuper elapsus, & in eadem proportione servata vel acceleratur, vel differtur sequens Paroxysmus. Nam si hic ultimus ægrum pessime multaverit, sequens Paroxysmus nonnisi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

Atque hoc se habet modo Podagra Regularis Phœnomenis genuinis, propriisq; se ostendens. Cum vero vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est natura eidem, methodo consueta, eliminando, Phænomena multum sunt diversa a jam descriptis. Nam cum hactenus dolor pedibus tantum fuerit infestus (qui peccantis materiæ sedes sunt genuina, quæ cum alias quaslibet partes occupat, certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim non imminutum) jam itaque manus, carpos, cubitus, genua, aliasque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim solebat, discrucians. Quandoque enim unum, pluresve digitos distorquens, fasciculo *radicum Pastinacæ* similes eos red-

reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam, ipſamque cutem deſtruens, nudos *tophos*, *cretam*, vel *oculos Cancrorum* æmulantes, acicula eruendos, exhibet conſpectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta, tumorem ſubalbum excitat fere ad ovi magnitudinem, quæ ſenſim inflammatur cum rubore. Eſt ubi Femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo tranſacto lectulo affixum ne latum pilum a loco, in quo eſt, ſe queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum opera eſt movendus, omni cautela opus eſt, ne forte vel minima motus contrarietas dolorem accerſat, qui eo tantum nomine poteſt tolerari, quod confeſtim evaneſcat. Quæ quidem corporis latio ita caute, & delicate peragenda, haud exigua pars eſt ærumnarum, quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxyſmum extenditur, ſi modo pars affecta omnino quieſcat.

Cum Podagra antehac non niſi exeunte hyeme ſoleret invadere, poſt duos, treſve menſes pro more receſſura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus, vel tribus menſibus calidioribus, atque æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum, quemadmodum *Paroxyſmus* major, ſive *Generalis* jam protractior, quam olim fuerat, invenitur; ita etiam *Paroxyſmi* iſti *particulares*, ex quibus Generalior componitur, ſinguli diutius ſæviunt: cum enim antehac particulares iſti non ultra unum, alterumve diem

diem excruciarent; jam ubicunque sedem figant, maxime si pes, vel genua occupaverint, non ante diem decimumquartum castra movent: Primo ad hæc, aut secundo post appulsum die, æger præter dolorem, aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque simul omnimodam Appetitus prostrationem.

Postremo, cum, antequám malum usque adeo incruduerat, æger non solum longioribus frueretur Paroxysmorum intervallis, sed etiam durante ista intermissione recte valeret tam artubus, quam reliquo corpore, facultatibus singulis naturalibus officio suo debite fungentibus; jam artus habet fere undequaque contractos, atque impeditos, ita ut quamlibet stare possit, forte etiam aliquantisper procedere, gressu tamen ita claudicante, ac permolesto prorepit, ut etiam cum ambulet, quiescere videatur: & si ultra vires ambulare perstiterit, quo pedibus rectius valeat, quanto magis ipsos ambulando confirmat, & dolori excipiendo minus obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfecte dissipatus, visceribus periculosius imminet, cum in pedes ita libere nequeat effundi; qui hoc morbi tempore vix unquam doloris sunt expertes, sed sensatione aliqua plus, minusve molesta perpetuo tentantur.

Quinetiam multis aliis symptomatis infestatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroso cibi jam manducati, & in Ventriculo putrescentis gustum referente, quoties vel aliquid e Dysceptis assumpserit, vel eam tantum cibi quantitatem, quæ sano competit. Appetitus languet, uti & totum corpus præ inopia spirituum. Denique ideo tantum vivit, ut calamitosus sit, & miser, non ut vitæ dulcedine vel minimum fruatur. Urina, quam prius

co-

coloratiorem, maxime in Paroxyſmis, & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam tam colore imitatur, quam copia, quæ in *Diabete* excernitur. Dorſum, aliæque partes moleſte pruriunt, maxime ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab oſcitatione, imprimis vero matutina, ligamenta oſſium Metatarſi vehementer convelluntur, cum ſenſu quaſi coarctationis, vel compreſſionis fortiſſimæ a manu valida. Quandoque etiam nulla oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens, ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines Muſculorum, quæ tibias ſuffulciunt, ſubinde ſpaſmo corripiuntur ita acri, & violento, ut dolor, quem excitat, ſi vel tantiſper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret, vinceretque.

Poſt multos, diroſque cruciatus, & carnificinam diuturniorem, ceu pignus miſſionis, quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementius tractant, (natura partim ab onere materiæ peccantis oppreſſa, partim ob ſenium eandem in corporis extremitates jugiter, ac ſtrenue relegare non amplius valente) ac loco doloris conſueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam ſuperveniunt. Hæc ſymptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus longas moras nectit. Animavertendum eſt enim, quod ubi quis ad multos annos Podagra laboraverit, dolor

ſin-

ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potius conficitur, quam dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſsurgit doloris, quem pati ſolebat, cum viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimum longiore intercapedine, quæ paroxyſmo intercedebat; tum ſanitate, qua interea ſatis commoda utebatur. Namque hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citius præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio, & magis perfecta, & vice verſa.

Neque tamen dolor, claudicatio, atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliaque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: *Calculum* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo, quod æger diu ſupinus recumbat, tum etiam, quod ferientur Organa ſecretoria a debitis ſibi functionibus; ſive etiam, quod Calculus ejuſdem materiæ morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque vero ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellat contemplatio, Calculuſne, an Podagra immitior ſit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Veſicam tranſitum impediens ægrum de medio tollit, lentas Podagræ moras haud amplius expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ita miſeris modis dilaniari, ut nec ſui jam fuerit compos, alienæ opis prorſus indigens, ſed & hic accedit miſeriarum cumulus, quod durante Paroxyſmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo uſque corpori compatitur, ut haud facile ſit dictu, utro horum æger calamitoſius doleat.

Non

Non enim rectius Podagræ, quam iracundiæ, Paroxyſmus omnis dici poteſt; cum mens, & ratio uſque adeo ab infirmato corpore enerventur, ut vel leviſſimo affectuum motu impellantur, & vacillent: unde non magis ipſi, quam aliis gravis eſt. Quid quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timori videlicet, ſollicitudinique, atque aliis id genus? A quibus pariter torquetur, donec, morbo evaneſcente, animus quoque priſtina tranquillitate recepta una convaleſcet.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophen ſemel expediam) viſceribus a Materiæ peccantis incubatu, complexuque ita læſis, ut Secretionis organa non amplius ſuo munere fungi queant, unde & ſanguis quaſi limo, & fæculentiis refertus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur, atque rejicitur, tandem inquam ὁ τρὶσ-ἄθλιος vitam afflictiſſimam, & jam diu non vitalem cum morte ærumnarum requie feliciter commutat.

At vero (quod mihi, aliiſque, licet tam fortunæ, quam ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ita vixerunt, atque ita tandem mortem objerunt magni Reges, Dynaſtæ, Exercituum, Claſſiumque Duces, Philoſophi, aliique his ſimiles haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit, quam pauperes, plures ſapientes, quam fatuos, Natura quaſi digito monſtrante, quam parum iniqua ſit omnium Parens, & Arbitra, quam partibus non ſtudeat; cum eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatius ditare ſoleat; profuſiorem vero erga alios munificentiam æqua malorum parte ad-

mix-

mixta diluat, & contemperet: Adeo ut ubique gentium rata sit lex, atque inviolabilis, nullum hominem, vel omni parte beatum, vel per omnia miserum, ac calamitosum posse inveniri, singulos autem utramque experiri sortem. Quæ Boni, atque Mali contemperatio, fragilitati nostræ, & mortalitati ita propria, nobis fortasse apprime conducit.

Podagra Fœminas perraro infestat, easque non nisi jam Vetulas, & Viragines, seu corpore masculorum habitum æmulantes. Graciliores, quæ vel in adolescentia, vel constanti ætate symptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipsa vel affectibus Hystericis, vel Rheumatismo, quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non satis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagra vera, atque genuina vexatos hactenus observavi: Nonnulli tamen mihi noti sunt, priusquam eam ætatem attigissent, leviculam aliquam quasi vellicationem præsenserant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur, cum iis generandis operam darent. Atque hic explicit morbi hujus Historia.

Omnes animi nervos variis hujusce morbi Phænomenis contemplandis acriter intendens, illum Απεψίᾳ, seu labefactatæ tam in partibus, quam succis corporis universis Concoctioni ortum debere existimo. In istis enim, qui huic morbo sunt obnoxii, cum jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænata morum licentia senectutem præmaturius accersiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetissimarum exercitio consumpti; verbi gratia, præpropero, nimioque Veneris usu, insanis, improbissimisque laboribus, quibus ardenter, atque indefesse

vo-

voluptatibus inserviunt, & his similibus. Accessit etiam, sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim assueverant, intermissio, vel cessatio repentina (quorum usu tum sanguis invigoratior, tum partium tonus firmior, & constantior solebat reddi) unde jam corpus flaccescit, & Concoctiones non amplius recte promoventur; e contra vero, succorum corporis recrementa, quæ talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in Vasis, ceu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquam & studium, seu Meditatio de re quapiam seria, ac diuturna malum auxit, quo scilicet spiritus defæcatiores, & magis volatiles a concoctionum penso, quod debuerant absolvere, nimium avocantur. Adde, quod huic morbo obnoxii non solum ciborum in genere fere sunt appetentiores, sed & eorum maxime, qui difficillime ventriculo cedunt; quos cum haud parcius devorent, quam tum solerent, cum exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas, & liberalior ciborum ingestio ita frequenter (licet id haud raro contigerit) Podagræ viam stravit, ac vesana, & immoderatior vini compotatio, unde fermenta Coctionibus variis dicata penitus prosternuntur, præcipitantur ipsæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia subjugantur, dispergunturque. Jam vero cum uno, eodemque tempore & Spirituum (qui Coctionis instrumenta sunt) vigor imminuatur, atque insuper ingens humorum colluvies sanguinem opprimat, omnino necesse est, ut singulæ Coctiones haud rite peragantur, dum ita obruuntur singula viscera, unde Spiritus jamdiu fatiscentes nunc etiam suffocantur: Nam si a sola spirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos,

quos

quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet, cum fere virosissimos quosque adoriatur, & robustissimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur, donec caloris, & spirituum naturalium defectum, sive declinationem humorum quoque congestio excipiat, a quibus simul junctis concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porro ut Causarum, quas enumeravimus, singulæ Indigestionem promoverant, ita earum pleræque laxitati Habitus & Musculorum corporis procurandæ nonnihil contulerant, unde porta crudis, indigestisque humoribus intromittendis panditur, quoties isti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in sanguine diutius stabulantes tam mole, quam prava diathesi macti fuerint, tandem calorem putrescentem acquirunt; & cum non amplius a natura regi possint, prorumpunt in speciem, & in Articulos depluunt, calore, atque acredine dolores exquisitissimos in ligamentis, membranisque ossa contegentibus excitantes, quæ vel a senio, vel luxu, atque intemperantia labefactata, laxataque facile humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic vero humorum Podagram generantium prolapsus, qui Paroxysmum constituit, serius, ocyusque contingit, prout ansa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam vero *Curationem* quod spectat; (ut primo, quæ sunt omittenda subinnuam) licet, si humores respiciamus, atque indigestionem, unde isti trahunt originem, prima fronte videri possit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas (unde aliorum humorum succrescentium aggestio possit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ sunt Indicationes magis generales, quibus in plerisque

aliis

aliis morbis Humoralibus satisfaciendum est: in Podagra nihilominus Naturæ quasi prærogativa est materiam peccantem suo modo exterminare, & in Articulos deponere, per insensibilem transpirationem difflandam: Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus causam Podagræ continentem ejicere valeamus; Venæ sectio scil. Catharsis, ac Diaphoresis per sudorem: nulla vero ex his methodus scopum attinget unquam.

Imprimis Venæ sectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus, qui in procinctu stant, & quasi descensum meditantes, tum in istis, qui jam jam Articulos obsederunt, evacuandis; manifesto tamen pugnat cum indicatione illa, quam causa antecedens, quæ est indigestio, a spirituum (quos sanguinis detractio magis imminuit, opprimitque) depravatione, ac defectu orta sibi vendicat. Non est itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxysmum, qui timetur, vel ad istum, qui jam adest, mitigandum, in iis nempe, qui ætate jam sunt provectiores. Quamvis enim qui educitur sanguis Pleuriticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem ut plurimum referat, attamen Venæ sectio haud minus insigniter in hoc morbo officere ægro, quam in duobus prædictis prodesse cernitur. Etenim si sanguis in intermissione, quantumlibet diu post Paroxysmum, fuerit extractus, periculum est, ne a sanguinis, & humorum agitatione novus succrescat Paroxysmus, qui & priore diuturnior futurus est, & symptomatis enormibus stipandus, sanguinis robore, & vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem strenue, ac constanter excutere debuerat, exinde retusis. Atque hoc incommodi toties etiam accersitur, quoties ineunte Paroxysmo vena pertunditur. Si mox a

Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt, ne natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt; & nondum priſtinas vires a morbo ſuccifas redintegraverit, ejuſmodi vulnere importune inflicto uſque adeo infirmetur, & ſuccumbat, ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc Juvenis fuerit, & ab immodica potatione excalefactus, ſanguis initio Paroxyſmi poteſt detrahi: ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomia jugiter utatur, Podagra quam citiſſime etiam in juvenibus inveteraſcet, & intra paucos annos latius imperium, ſeu potius tyrannidem propagabit, quam alias in multis extendere valuiſſet.

Deinde, Catharſin quod attinet, ſive ἄνω, ſive κάτω, animadvertendum eſt, cum naturæ lex ſit inviolabilis, atque ipſi hujuſce morbi eſſentiæ intertexta, innexaque, morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſus aliud præſtabunt Remedia ſive Emetica, ſive Cathartica proprie dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſanguinis maſſam denuo revocetur; unde accidit, ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod e viſceribus forte irruat, atque ita æger, qui in nullo prius diſcrimine verſabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale eſſe haud raro obſervatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cum natura a methodo ſibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote ſecuriſſima, optimaque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intro verſus inteſtina ſollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent, vel certe perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi

tor-

torminibus, Lipothymia, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miseri quasi enecantur.

Ego certe persuasissimus sum, a jugi, & sæpe iterata experientia edoctus, Catharsin omnem tam per Lenientia, quam per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis destinantur, plurimum nocere; sive in Paroxysmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione, & recta valetudine, ut venturo Paroxysmo occurratur, Purgatio in usum revocetur. Etenim tam mei ipsius, quam aliorum periculo compertissimum habeo, Catharsin quovis horum temporum administratam ita parum votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare, atque avertere, accerseret. Primum itaque Purgatio sæviente adhuc Paroxysmo adhibita, naturæ in materia morbifica separanda, & in Articulos deponenda occupatæ negotium facessens, magnam spirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantum Paroxysmus magis invalescebat, sed & æger in vitæ discrimen haud obscure conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxysmi usurpata, cum morbi reliquias amoliri debuerint, id tantum egere, ut recens Paroxysmus de novo subpullularet, haud mitior priori isto; atque ita æger spe falsa lactatus ea sibi fabricat mala, quæ non fuerat perpessus, nisi humores denuo in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, artis medicæ opem præpostere implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Postremo quod Purgationem attinet, certis intervallis, & integra sanitate repetendam, ut Paroxysmo eatur obviam, atque ei aditus præcludatur; etsi, quod est fatendum, non ita præsens periculum

est, ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto; cum æger nondum ἔξω βέλους omnino fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmum parit, idque ob causas supra memoratas; quo malo si forte ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eum a morbo liberat, quantumlibet constanter, & debitis intervallis Cathartica hæc, illave assumpserit. Quinimo nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui Catharsi non solum Vere, & Autumno, sed & singulis mensibus, imo & septimanis continuis celebrata, sanitati litabant, neque tamen horum quisquam Podagram effugit: quæ exhinc crudelius plerunque, & immanioribus symptomatis eos impetebat, quam si ab omni medicatione sibi temperassent. Licet enim jam dicta Purgatio causæ continentis partem aliquam possit educere, cum tamen concoctioni roborandæ (a quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam subruens, ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodo causæ opponitur, & morbi curationi impares prorsus habet vires.

Ad hæc annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu, quo Coctiones in iis vitiantur, qui Podagra solent laborare, eorundem Spirituum animalium σύστασιν minus firmam, vegetamque reddi, unde mox dejicitur, & interturbatur a quavis causa, quæ vel animum, vel corpus paulo violentius concutit, exagitatque, ac proinde jam fugax, ac dissipabilis est admodum, prout iis qui Affectioni vel Hypochondriacæ, vel Hystericæ obnoxii vivunt, persæpe accidit. A qua etiam Spirituum ad ἀταξίαν propensione fit, ut Podagra vel levissimam quamlibet evacuationem fere subsequatur. Dissoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dum in vigore suo persistunt, rite compactum, vegetumque servat,

ma-

materia peccans quasi disruptis repagulis jam sui juris est, atque ab hac plaga corpori inflicta Paroxysmus statim exoritur.

At vero hæc ipsa Methodus utut perniciosa, ac nocens, nihilominus Empiricis quibusdam, qui Catharticum, quo utebantur, medicamentum astute omnes celarunt, haud mediocrem existimationem conciliavit. Observandum est enim, quod Purgatione currente, æger vel non omnino, vel remisse admodum dolet; & si Catharsis ad plures dies produci queat, nullo superveniente Paroxysmo recenti, æger confestim ab eo, quo jam tenetur, convalescet; verum enim vero pœnas imposterum pendet dirissimas ab ἀταξίᾳ, in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licet prædictis evacuationibus minus officiat, liquido tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viscera, sed e contra in corporis habitum propellat, attamen his saltem nominibus obest. Primo quidem, quod extra Paroxysmum humores adhuc crudos, & nondum ita subactos, ut rite separari debeant, quasi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxysmum ante diem, & vel invita natura sollicitat. Deinde quod sudoris provocatio in ipso paroxysmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat, adigatque, dolorem simul adducens haud tolerandum; & si major sit materiæ peccantis copia, quam ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea, atque ingens tam sanguinis, quam cæterorum humorum ebullitio, sive exæstuatio: si vero corpus colluvie serosa Podagræ generandæ apta

admodum ſcateat, metuendum eſt, ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus, in quibus ſudores Artis ope ſollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non vero naturæ ductu profluunt, periculoſiſſimum eſt eoſdem nimis violenter, atque ultra eum Coctionis gradum, ad quem humores evacuandi ſua ſponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iſte Hippocratis Aphoriſmus, *Cocta, non Cruda ſunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis, quam in ſubducenda Alvo locum habet. Quod quidem liquido conſtat ex ſudore illo, quo Paroxyſmus Febrium Intermittẽtium claudi ſolet, qui, ſi modicus fuerit, materiæ Febrilis a præcedente Paroxyſmo concoctæ quantitati apte reſpondens; ægrum inſigniter juvat, levatque; ſi vero ultra naturæ modum ſudatio promoveatur, ex eo, quod æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua ſubnaſcitur, & recens focus ſuccenditur, cum iſte, qui prius efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador, qui ut plurimum mane ſua ſponte oritur poſt minorum Paroxyſmorum, e quibus majorem Paroxyſmum conſtare docui, ſingulos, tam dolorem, quam inquietudinem, quibuſcum æger tota nocte conflictabatur, mitigat; e contra vero, ſi quando levis hicce mador, & ſuapte natura fugax diutius, & vehementius proritetur, quam fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxyſmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc, quam in aliis morbis quibuſcunque, quos mihi videre contigit, dempta ſola Peſte, ſudores prolicere non tam Medici, quam Naturæ provincia eſt; cum nullo modo aſſequi poſſimus, quanta materiæ pars ejuſcemodi ſeparationi obeundæ jamjam eſt parata, nec per conſe-

sequens, quem in provocando sudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cum satis liqueat, non solum Podagræ Curationem a Medicamentis evacuantibus incassum peti, sed & eadem ποδαγρικοῖς noxam adferre, restat, ut exquiramus, ad quem alium scopum Curativæ indicationes sunt dirigendæ. Ego quidem ex accurata φαινομένων prædictorum omnium pensitatione, & diligenti examine colligo, duabus potissimum causis in hujusce morbi curatione obviam iri debere. Prima est causa Antecedens, sive humorum indigestio a caloris, & spirituum Naturalium defectu orta. Altera est causa Continens, sive eorundem humorum calor, & exæstuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti sunt a mora in corpore, quam oportuerat, diuturniore, quæ mora ab inconcoctione supra memorata pendet. Hæ causæ ita toto cœlo, quod ajunt, a se invicem discrepant, ut, quæ huic prosunt remedia, alteri obsint: unde hic Affectus ita curatu perdifficilis est. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigestionem vincere satagimus, periculum est, ne ex altera parte humorum calor intendatur; atque e diverso, dum sive Diæta, sive Remediis refrigerantibus calorem, & acredinem humorum commitigare volumus, ἀπεψίαν accersimus, labefactato scil. calore naturali. At vero hic Causam Continentem non eam tantum intelligo, quæ jam actu Articulos obsidens Paroxysmum format, sed eam insuper, quæ adhuc in sanguine delitescens separationi hactenus est inepta. Perraro enim materia morbifica omnis a Paroxysmo quamtumlibet diuturno, & crudeli ita plane egeritur, ut nullæ prorsus in corpore reliquiæ sint, eodem jam elapso. Ac proinde utriusque hujus causæ tam

extra Paroxyſmum, quam eo vigente ratio habenda eſt. Quandoquidem vero materiæ continentis eliminatio naturę omnino opus eſt, ſua ipſius methodo peragendum: cumque nihil interea temporis, ad humores calidos, acreſque leniendos, abſque damno digeſtionibus illato, poſſit tentari, niſi ut exulent, ac evitentur victus, medicamentaque calidiora, a quibus inflammantur humores: maxima certe, & præcipua curandi intentio in eo verti debet, ut coctioni, indigeſtionibus ſublatis, conſulatur, de qua jam agam: ita tamen, ut in Diſſertationis ſerie ea etiam attingam Remedia, prout anſa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere poſſint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus ſuis rite fungendis, ſive Ventriculum confortando, ut alimenta recte coquat, ſive ſanguinem ad debitam chyli in illum invecti aſſimilationem, ſive partes ſolidas corroborando, quo melius ſuccos earundem nutritioni, atque augmento deſtinatos in propriam ſubſtantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis organa, atque emunctoria corporis in eo ſtatu conſervant, ut ſingularum partium recrementa debito tempore, atque ordine valeant amandare, hæc, & ejuſmodi omnia huic intentioni adimplendæ conferunt, ac proprie *Digeſtiva* appellantur, ſive Pharmaca ea fuerint, ſive ratio victus, ſive exercitatio, ſive alia ex iſtis quælibet, quæ *ſex res non naturales* indigitantur.

Hujuſmodi Medicamenta ſunt in genere, quæ moderate excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo ſunt pergrata, ſanguini medentur, & cæteras partes fovent, confortantque: qualia ſunt, verbi gratia, Radi-

ces Angelicæ, Enulæ, Folia Abſynthii, Centaurii minoris, Chamædryos, Camæpityos, *&c.* Addi poſſunt etiam Antiſcorbutica vulgo dicta, ut Radices Raphani ruſticani, Folia Cochleariæ hortenſis, Naſturtii aquatici, *&c.* Cum autem herbæ iſtæ acres, ac pungentes, utut ſtomacho arrideant, atque eidem conferant in coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos ſubdant, & augeant calorem, parcius uſurpandæ veniunt, præ aliis iſtis, quæ miti calore, atque amaritudine & ventriculum corroborant, & ſanguinis maſſam vegetiorem reddunt, ac magis vitalem.

Eorum ſpecies aliquot affabre permiſtæ humoribus concoquendis rectius, ut mihi videtur, quam ſimplex quodlibet ex eorum tribu deſumptum miniſtrat. Quamlibet enim quoties ſpecifica medicamenti cujuslibet virtute opus eſt nobis, Regula tenet, *Quo ſimplicius, eo melius*; tamen cum id habemus propoſiti, ut huic, illive indicationi ſatisfaciendo ægrum ſanemus; ſingula ingredientia ſymbolum pro morbo curando quaſi conferunt, atque in hoc caſu, quanto major eſt ſimplicium numerus, tanto potentius medicamentum operabitur. E prædictis itaque, & reliqua ejuſdem farinæ materia medica variæ Remediorum formulæ ad hunc ſcopum tendentes concinnari poſſunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præſtantiſſimam, eo quod mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quaſi *aliquid Tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate, quam in eorum quolibet. Verum tam delectum ejuſmodi ingredientium, quam formulas, quibus exhibenda ſunt, prudenti Medico lubens relinquo; cum nunquam

mei

mei officii esse duxerim Receptulas, ut vocant, conscribere, at potius veras indicationes notare, ad quas Curationes sunt dirigendæ: Quod cum minus observetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis ansa data est, ut se Artis Medicæ Principes jactent.

Verumtamen Tyronum gratia, remedium, quo ego uti soleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, ℞ *Rad. Angelic. Calam. Arom. Imperator. Enul. campan. Fol. Absynth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratens. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Menthæ, Salviæ, Rutæ, Card. bened. Puleg. Abrot. Flor. Chamæm. Tanacet. Lil. conval. Croci Anglic. Sem. Thlasp. Cochlear. hortens. Carui, Bacc. Junip. singulorum quantitatem sufficientem. Legantur singulæ Herbæ, Flores, & Radices, quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur, ac in papyraceis sacculis asserventur, tum in pulverem tenuissimum redigantur. Singulorum unciæ sex simul probe mistæ excipiantur s. q. mellis opt. despumati, & vini Canarini, & in Electuarium debitæ consistentiæ conficiantur s. a.* Sumat drachmas duas mane, & sero. Vel hujus defectu, sequenti utatur. ℞ *Cons. Cochlear. hortens.* ℥iss. *Absynth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ℥i. *Angelic. condit. Nuc. Moschat. cond. an.* ℥ss. *Theriac. Androm.* ℥iii. *Pulv. Ari. comp.* ℥ii. *cum s. q. Syr. Aurant. fiat Electuar.* Capiat drachmas duas bis in die, superbibendo sequent. Aquæ cochl. v. vel vi. ℞ *Rad. Raphan. rust. incis.* ℥iii. *Cochlear. hortens. manip.* xii. *Nasturt. aquatic. Becabung. Salv. Menth. an. manip.* iv. *Cortic. Aurantior. no.* vi. *Nuc. Moschat. contus. no.* ii. *Cerevisiæ Brunsvic.* lib. xii. *Distillentur organis communibus, donec solummodo libræ sex Aquæ eliciantur pro usu.*

E Me-

E Medicamentis vulgo cognitis *Theriaca Andromachi* concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cum tamen plures in se species contineat, quæ plus satis calefaciunt, atque insuper Opio abundet, Electuarium supradictum commodius parari potest e Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus, & corroborantibus. Curandum est interim, ut ea simplicia eligantur, quæ ad ægri gustum magis faciant: cum enim diu admodum, scil. ad omnem fere ætatem in ejus usu perseverandum sit, omnino convenit, ut palato minus sit ingratum. Inter simplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cum sanguinem corroboret, vegetumque reddat, ejus grana aliquot mane, & sero assumantur.

At sane, uti in hoc Affectu, de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis plerisque, hæc, & huic similia remedia, quæ sanguinem corroborant, vegetumque reddunt (si modo eorundem calor, propter causas postea adferendas, in spiritibus vinosis non consistat) præ cæteris juvant; quandoquidem singuli hujus generis morbi ad unam, eandemque causam universalem, humorum scilicet *Indigestionem*, si recte conjicio, referri debeant.

Nihil est autem, ex quo hoc certius evinci poterit, ac probari, quam si ob oculos ponamus differentiam, quæ inter morbos *Acutos*, & *Chronicos* intercedit; quam ob causam æquus Lector boni consulet, si paulisper ab eo, quod jam præ manibus est, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii fere habentur, qui cito vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur; ita *Chronici* appellantur isti, qui vel non omnino, vel tarde admodum, & longa temporis mora ad eandem coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipsa rei natura, quam verba,

qui-

quibus illa exprimitur, aperte loquuntur; at vero causa hujus differentiæ, quæ inter hæc duo morborum genera deprehēditur, altius latet, haud ita facile eruenda: cujus indagationi si aliquantisper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cum harum rerum notitia clara, ac distincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viscera, si ita loqui fas est, varias subeant mutationes, unde a Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maxime probatur: sive inficiatur Atmosphæra omnis ab alteratione, quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœlestium quorumlibet conjunctio; res ita se habet, ut ad hoc, illudve tempus aer particulis referciatur, quæ humani corporis œconomiæ adversentur; uti etiam alio tempore istiusmodi particulis imprægnatur, quæ cum corporibus speciei alicujus Brutorum minus conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia, & naturæ inimica μιάσματα in nudum sanguinem inspiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata sunt, Natura *Febrim* accersit, solennem nempe sibi Machinam ad sanguinem a materia aliqua hostili, & contraria intus stabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgo audiunt, & ideo Acuti sunt, & Breves, quia motum habent ita celerem, & violentum. At vero præter hos morbos a causa externa excitatos, sunt & alii perinde Acuti, ab hac, vel illa peculiari sanguinis inflammatione nati, quæ non a causa aliqua generaliori ab aere pendente, sed a particulari particularium corporum Anomalia, vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego

In-

Intercurrens, & sporadicum idcirco vocito, quod annis fere quibuslibet occurrant.

At vero Morbi *Chronici* genium habent longe ab his diversum: quamvis enim aer minus salubris hujus, vel illius generis ad hos morbos generandos multum conferat; non tamen aeri ita immediate originem debent suam, sed ut plurimum communi omnium horum Parenti, Humorum scilicet *Indigestioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata, ac protrita, sive a senecta, sive a magnis, & continuis circa *Sex res non naturales* erroribus, præcipue in Cibo, Potuque; vel si Organa Secretoria eo usque fuerint debilitata, ut jam functionibus suis ad defæcandum sanguinem, & ejus superfluitates eliminandas destinatis prorsus fuerint imparia: his in casibus uberiori humorum proventu jam coagmentato, quam cui digerendo hominis vires sufficiant, dicti humores mora diuturniore varias fermentationes, ac putrefactiones patiuntur, tandemque in *speciem* erumpunt, & varias morborum species edunt pro depravationum varietate. Et prout succi depravati variam habent indolem, ita varie in hanc, illamve partem dilabuntur, quę eisdem excipiendis aptissima est; atque ibi sensim longam illam symptomatum seriem explicant, quæ partim a talium succorum natura, partim ab ἀταξίᾳ istis partibus illata solent exoriri; quæ duo simul juncta istam naturæ ἀνωμαλίαν constituunt, quæ morbi alicujus nomine insignitur.

Jam quod ejusmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum causa sit præcipua, facile liquebit, si animadvertamus Senes, quorum Coctiones sunt læsæ, & spiritus, earum instrumenta, absumpti a repetitis

vi-

vitæ longioris functionibus, hisce Affectibus magis esse obnoxios, quam sunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat; & quorum Organa Secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massa depuranda peragendis neutiquam deficiant, nisi insuper premantur, & quasi suffocentur a nimia humorum copia. Ad hæc talem humorum indigestionem plurium morborum Chronicorum causam esse ex eo constat, quod Hyems ad istiusmodi morbos gignendos longe magis faciat, quam Æstas. Licet nonnulli ex his morbis non actu exerantur, nisi sub Brumę exitum; attamen iste humorum proventus, a quo illi pendent, per omnem Hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore, & effæto languore naturam debilitante, quo minus valeat in administranda corporis œconomia. Unde fit, ut qui in Æstate satis bene habeant, raro tamen Hyeme eos morbos effugiant, ad quos magis sunt proclives, *Podagram* verbi gratia, *Asthma*, *Tusses*, *&c.* Atque hinc etiam ratio deducenda est, quare Peregrinatio in Regiones magis Australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causa jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti, & quasi stupendo, ac incredibili emolumento, quod ii, qui morbis Chronicis plerisque, præcipue vero *Phthisi* laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digestiones singulas invigorat, firmatque, dum a continua corporis succussione calor naturalis reaccenditur, & Organa secretioni destinata in munere depurandi sanguinis rite fungendo promoventur: unde necesse

est,

eſt, ut ſequatur Digeſtionum deperditarum quaſi renovatio quædam, & e conſequenti totius corporis Craſis optima.

Quocirca e rationibus jam allegatis ſatis eluceſcit, non in Podagra tantum, ſed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifeſtum contra indicat, *Herbas* ejuſmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cum ſanguini æſtatis calorem vel media hyeme concilient; quamvis ſi æſtivo tempore earum uſui aſſueſcamus, melius præcavebunt mala iſta, quæ adverſa tempeſtas ſolet apportare. Et profecto ſi ad hyemis uſque appulſum deferantur, quo tempore ingens humorum ſaburra accumulatur, periculum eſt, ne ſero nimis ad hoc Aſylum confugiamus, &, quod dici ſolet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut ſupra fuſius diſſerui, Podagra id ſibi habeat peculiare, ut non tantum juvetur, ſed & lædatur a Catharticis; tamen in aliis Chronicis pleriſque & Venæ ſectio, quoties opus fuerit, repetita, & Purgatio ante ſunt imperanda, quam Remediis corroborantibus, & Digeſtivis hic a me laudatis operâ danda eſt: ubi vero ſe æger his addixerit, in iis perſeverandum eſt, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc eſt firmiter retinendum, quod quoties cujuſcunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualeſcunque eæ fuerint, officiunt prorſus. Denique non is ſum, qui aſſeram, Medicamenta Digeſtiva jam memorata cæteris quibuſcunque præſtare: at vero dico, eum, qui Remedium ad hanc intentionem ſatisfaciendam potentiſſimum invenire potuerit, longe majora in ſanandis Morbis Chronicis præſtare poſſe, quam ipſe ſe poſſe exiſtimaverit.

Istud vero iis omnibus, quæ de Podagra sananda dicturus sum, præmittendum est, & maximopere præ cæteris observandum, nempe quod *Digestiva* Remedia quæcunque, sive Medicamentorum apparatu, sive Diæta, sive exercitatione ea constant, haud obiter instituenda sint, verum constanter, atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda. Cum enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum, & novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam, & momentaneam alterationem sanguini, atque humoribus a quolibet sive remedii, sive victus genere superinductam curationis scopum posse attingere; at vero corporis habitus omnis alio traducendus est, atque homo integer deinceps quasi nova incude refingendus. Neque enim hic ita se res habet atque in morbo Acuto aliquo; ubi is, qui modo athletice, ac pancratice valebat, derepente Febre correptus, ab optimo sanitatis statu in morbum periculosissimum, quasi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ dispar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos comessationibus, compotationibusque intemperantius indulgendo, solita exercitia intermittendo, desidia, atque pigritia intabescendo, vel etiam nimio studio, atque irremissa animi intentione, aliisque vitæ erroribus id egit tandem quasi dedita opera, ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur spiritus Animales (qui coctionis instrumenta sunt primaria) unde humores præternaturales coacervati erumpunt tandem, cum jam ad summum gradum exaltati fuerint, ac stragem edunt: Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptius excipiunt. Atque ita demum alia

quasi

quasi natura sensim super inducitur, pristina, & naturali corporis œconomia eversa funditus, & deleta: Cum isti Paroxysmi, qui hominum incautorum, ac minus perspicacium oculos, animosque soli fere perstringunt, & occupant, nihil prorsus aliud sint, quam series, & ordo symptomatum ab illa methodo pendentium, qua uti solet Natura in materia morbum committente foras pellenda. Quamobrem operam ludit quisquis hoc, illove sive medicamento, sive etiam regimine subinde in usum revocato, hunc morbum protelare satagit. Cum vero hic habitus, tum in Digestionum omnium labefactatione, tum & in amissione firmitudinis naturalis partium singularum præcipue fundetur, ac constet, utrique malo occurrendum est; & tam Coctionum robur, quam firmitudo partium pedetentim reduci debet, ac restaurari, pro modulo scil. pristinæ, ac consuetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet vero istud plene, perfecteque fieri non posse videatur, non eo solum nomine, quod Habitus quicunque non nisi ægerrime in sibi contrarios transmutantur, sed etiam quod ætas senilis, quæ huic morbo ut plurimum comes est, & socia, vehementer refragatur: tamen quantum vires, annique sinent, tentanda est curatio, & prout æger potius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagræ tyrannidem magis, minusve effugiet.

Atque porro animadvertendum est, quod Remedia πεπτικὰ, vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæteticam, in Paroxysmorum præcipue intervallis in usum revocanda sunt: idque quam longissime fieri potest a Paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magna temporis mora, & pertinaci Remediorum usu Concoctionum omnium

corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum reſtauratio, tantaque firmitas, quantum expetunt tum ſanguis, tum viſcera, ſenio adverſante poſſunt acquiri.

Quantumlibet vero proſint hæc, aliaque ejuſmodi remedia, attamen hiſce ſolis hæc corroborandi intentio ſatisfieri nequit; ſed & earum etiam rerum habenda eſt ratio, quæ ad artem proprie medicam non ſpectant. Et certiſſime voto fruſtrabitur is, qui in hoc, aliove morbo Chronico omnem curationem Medicamentis ſolis abſolvi poſſe autumat. Primum itaque ea in *Cibo*, *Potuque* mediocritas eſt obſervanda, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes ſubminiſtretur: neque e contra nimia abſtinentia partes ea proportione defraudentur, qua earundem robur, & vigor debuerat ſuſtineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipſo, quam in aliis haud ſemel expertus ſum. Ad hæc, ciborum qualitatem quod ſpectat, licet ἄπεπτα per ſe conſiderata δυσπέπτοις præferenda ſint, attamen ægri palato eſt conſulendum: quandoquidem obſervandum eſt, quod ſæpenumero id, quod ventriculus vehementer appetit, licet difficilius coquatur, citius tamen a natura vincitur, quam quod facilioris concoctionis habetur, ſi ventriculo nauſeam creet: at vero quæ δύσπεπτα habentur, idcirco parcius ſunt comedenda. Unica etiam ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcendum arbitror, cum varia carnium genera ſimul ingeſta plus ventriculo moleſtiæ faceſſant, quam unicum, quod omnia iſta quantitate exæquat. De cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec ſale condita ſint, nec aromatis; quæ licet co-

ctio-

ctionem non lædant, nocent tamen, quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantum expedit; cum enim lectus humoribus digerendis proprie dicetur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum: Non cœnent itaque, qui Podagræ sunt obnoxii; haustum tamen Cerevisiæ alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives fere sint tales; cujus concretio a liquore ejusmodi hoc tempore hausto multum impeditur, refrigeratis sc. ab eo Renibus, prolutisque.

Γαλακτοποσία, seu Diæta e solo lacte sive crudo, sive cocto, exulantibus cæteris omnibus, nisi quod panis aliquid semel forte in die adjiciatur, ab Annis retro viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ cæteris hujusce morbi præsidiis, quamdiu ne latum unguem ab ea discesserint. Quamprimum vero ad sanorum diætam, utut lenem, mitemque, sese receperit, qui huic insueverat, Podagra confestim reversa ægrum pejus longe, quam antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculosius infestat, & diuturnius. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primum serio secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eadem persistere: quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam, qui postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantum sine offensione, sed & cum summa voluptate; (quo tempore quotidie semel, aut pluries dejecerat) sistente derepente alvo, ac mutata corporis temperie, manente vero adhuc animi propensione, & ventriculo tandem

ad lac nauseante, absistere coactus est. Nonnulli vero Hypochondriaci, crasso corporis habitu, vel qui alias liquoribus spirituosis diu, multumque assuevere, lactis usum nullatenus ferre possunt. Interea emolumentum illud perbreve, ac fugax, quod ex hac diæta percipiunt illi, quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quod non tantum diæta sit simplicissima (unde nullus dubito, quin jusculum Avenaceum, modo ventriculus illud ferat, idem præstare possit,) sed etiam sanguinem dulciorem, mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque insuper, quod ego palmarium judico, cum lac alimenti genus sit Adultis prorsus impar, istam humorum turgescentiam, sive virositatem reprimit, cui Podagra ortum debet, eo nomine paucos istos, quibus congruit, tamdiu a Podagra immunes præstat, quamdiu eo solo vescuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagræ causæ originali, ac primariæ, nempe Concoctionum, ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longe magis hac ratione obest, quam altera prodest. Quod cum minus perspectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos, & plane exitiabiles inciderunt; dum morbi causæ Continenti, humorum sc. calori, & acredini, obviam ire satagentes, Concoctiones pessundederunt, & Functiones naturales prostraverunt omnes.

Liquores quod spectat, ii, me judice, optimi sunt, qui neque ad Vini generositatem ascendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujusmodi sunt Cerevisia tenuis *Londinensis*, sive lupulata, sive non lupulata; cum extrema ab utraq; parte noceant. Primum de Vino, licet Proverbio jactetur, Vinum potans Podagra laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagra; extra controversiam tamen est, &

va-

variis ποδαγρώντων experimentis confirmatissimum ; *Vinum* de facto officere. Licet enim prodesse credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia causam Podagræ Antecedentem jamdudum statui ; ratione tamen Causæ Continentis omnino obesse censendum est, humores scilicet, fomitem morbi, jam in procinctu stantes accendendo, exagitandoque. Sed neq; damus Vinum pro potu ordinario usurpatum Coctiones promovere, at potius subvertere dicimus, nisi in diu Vino assuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in transitu impertiat, certissimum est tamen, fermenta corporis ab eo subjugari, & avocari spiritus naturales, atque fugari; unde est, si bene conjicio, quod Bibaces, atque Nepotes isti male feriati *Podagra*, *Paralysi*, *Hydrope*, aliisque morbis frigidis fere perimuntur. Adde, quod jugis, & immodica Vini ingurgitatio corpus ad instar corporum Fœminarum emollit, laxatque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent, ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus semper assuevere, Podagram fere nesciunt. Notandum est insuper, quod huic morbo maxime obnoxii Viri sunt, qui licet imminutam habeant concoctionem naturalem, tamen ex quadam sanguinis luxuria plus satis nutriuntur, & incrementum sumunt ex materia quadam indigesta loco substantiæ sanioris, & rite compactæ. Hanc sanguinis luxuriam Οἰνοποσία adauget magis, ac proinde tum novam materiæ saburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repositum quasi subdita face actu in morbum provocat. Huic accedit strui, quod cum Podagricorum sanguis isti, qui e Pleuriticorum, aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertusis venis extrahitur, persimilis sit, insanorum esset sanguinem jam ὀργιώντων

ulterius ſpirituoſis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverſo liquores nimium refrigerantes in uſum revocantur, cum hi Concoctiones prorſus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem ſcilicet, ut Vinum, ſed ipſam adeo mortem: prout experientia docet in iis, qui ad ſenium uſque vino liberalius indulgentes, aquam, aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ita diu poſt vitam cum morte commutarunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus ſtatuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia aſſumpti inebriare poſſunt, neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujuſmodi eſt, ut dixi, Cereviſia tenuis noſtras, & in aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum pauco vino permixta. Aquam puram, crudamque & periculoſam exiſtimo, & expertus ſum meo damno. Attamen ſatis commode ab ineunte ætate potatur Aqua; qua hodieque longe major hominum pars ſitim levat: inopia ſua feliciores ſunt illi, quam nos noſtra copia, & luxu. Teſtes appello ingens morborum agmen, quo corpora noſtra hoc nomine diſcruciantur, Podagram ſc. Calculum, Apoplexiam, Paralyſin, &c. tum & vim animis illatam, qua a nativa rectitudine tranſverſum aguntur, dum adventitii talium liquorum ſpiritus, cum ſpiritibus Animalibus cogitationi formandæ inſervientibus complicati, mentem nimium volatiliſando perturbant, vana, ac futilia loco rerum ſolidarum, atque alicujus momenti ſubingerentes: atque ita demum ingenioſe Lepidos, ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem ferme differentia intercedit, atque eſt inter Subſtantiam, & prorſus Nihil. Sed de his ſatis.

Jam

Jam vero quamvis sufficiat ei, qui Podagra mitius, ac tantum per intervalla laborat, vel Cerevisia tenui uti, vel vino dilutiori, cum is morbi gradus tanti non sit, ut severiori regimini se subjiciat; attamen cum universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minus quam exoptet in profligando morbo promovebit, qui non a liquore fermentato quocunque, quantumvis leni, & tenui, in totum abstinet: cum hi omnes spiritus pungentes & aliquem acredinis gradum in se contineant; & quod pejus est, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cerevisiæ liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massæ communicant) humores fermentationi perpetuæ addicant: *Potus* itaque *Diæteticus* ex ingredientibus vulgo notis, & huic usui dicatis pro tali potu ordinario præscribendus est: modo non sit justo fortior, quo haud multo minus periculose accendentur humores, quam ipso vino; nec e contra aquosior justo, naturales functiones nimia refrigeratione prosternens. Hujusmodi Potus si rite paretur, selectis Ingredientibus istis, quæ ægro minus sunt ingrata, licet ad septimanam unam, alteramve non sine aliquali fastidio ita jugiter assumatur, postea tamen perinde gratus, & acceptus est, ac sunt alii liquores, quibus quis maxime assueverit. Atque ab hoc potus genere non tantum non imminuetur Appetitus, sed & augebitur: magis insuper naturalis, & genuinus evadet, quam cum liquoribus fermentatis uti soleret. Hoc insuper commodi accedet, quod qui hujusmodi potum Diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberius in cætero victu sibi possint indulgere, quam cum Cerevisiam biberent, aut Vinum: cum errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene supra humanam sortem est) hoc pacto

aliquatenus corrigantur, compensenturque. Quod vero omnium primum est, æger hoc modo sibi a Calculo præcavebit, qui Podagræ fere individuus est comes; cum liquores acres, ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor sequens, utpote qui gustu, ac colore jucundo est, mihi maxime arridet. ℞. *Sarsaparil.* ℥vi. *Lign. Sassaphr. Chinæ, & ras. c. c. an.* ℥ii. *Glycyrrhiz.*, ℥i. *Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deinde stent claus. super cineres calidos per horas* 12. *postea ebulliant ad tertiæ partis consumptionem. Cum primum ab igne amoveatur, infunde sem. Anisi* ℥ss. *Post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probe clausis ad usum.*

Hic liquor tum primum commodissime in usum trahetur, ubi quis a Paroxysmo convaluit; atque in eo perseverandum tam in ipsis Paroxysmis, quam in eorum intervallis per reliquum vitæ cursum. Neque enim satisfactum est sæviente adhuc morbo novis rebus studere, cum in ejusmodi ἀταξίᾳ, & motu inordinato natura vix ferre queat, ut liquores fermentati, qui vegetiores sunt, ac magis spirituosi, cum alio inerti, ac spiritibus destituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum usurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxysmorum insultibus, quam extra eos quotidie est devorandum. Hujus calor Potus Diætetici aquositatem quadantenus pensabit, sanguini, & visceribus debitum caloris gradum concilians, sine ista agitatione, quæ excitari solet ab æstu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem esse, in qua omnimoda tum a Vino, tum ab aliis liquoribus fer-

fermentatis abſtinentia obſervatur; reſpondeo perpendendum eſſe, an non longe miſerius ſit, ac minus tolerabile diris inveteraſcentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc poſtulo) quotidie excarnificari, quam huic ſoli liquori ſe adſtringere: cujus uſu continuato in cæteris eſculentis ferme omnibus animo obſequi licet; ut jam non repetam, quod & hic potus (uti cætera omnia) dulceſcet conſuetudine. Certe qui hunc morbum expertus eſt, modo Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget, in quam partem debeat concedere.

Quo non obſtante, ſi æger vel a longo, ac nimio uſu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate, cibos abſque Vino, vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certe periculo eundem protinus, ac derepente a vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorſus itaque, ſi me audit, Apozema Diæteticum ſupra præſcriptum abdicet, vel, ſi eodem uti ſtatuerit, ei ſenſim aſſueſcat, hauſtum vini in paſtibus ad tempus aliquod ſibi indulgens, quaſi Remedii loco potius, quam Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaſerit. *Vinum* autem *Hiſpanicum* hic loci tam Rhenano, quam Gallico omnino præferendum eſt, quæ poſteriora, licet ventriculo pergrata ſint, tamen exacerbandis humoribus, & augendo morbi fomiti apta nata ſunt. Adde, quod cum æque fere cruda ſint, & vix magis concocta, quam eſt noſtrum Pomaceum, non perinde cardiaca ſunt, atque calida, ac res poſtulat; Atque hæc de Cibo, Potuque ποδαγρώντων dicta ſunto.

Eſt & aliud, quod tametſi parvi pendatur, magni tamen momenti eſt tam in digerendo morbi fomite, Paroxyſmo adhuc vigente, quam ad prohibendam ejuſ-

ejuſdem materiæ generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maxime hyemis tempore, mature lectum petat. Etenim poſt venæ ſectionem, & Catharſin nihil æque naturæ vires ſubruit, ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi ſerio animadvertit, quanto alacrior, vegetiorque exurgit, quoties ſe lecto temporius commiſerit, quam vero enervis eſt, ac languidus, quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur, an citius, ſeriuſve quis lectum repetat, modo per tot horas eidem indulgeat, verbi gratia, an *hora nona* cubitum eat, & *quinta* ſurgat; vel *undecima* cubitum eat, & ſurgat *ſeptima*; multum tamen intereſt, idque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimum rationem. Interdiu ſcil. ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minus recte valentibus ita ſunt infirmi, ac debiles, ut veſperi ſomni ſubſidio maturius opus habeant; & cum noctis appulſus œconomiæ corporis quaſi relaxationem quandam adferat, quæ diurno tempore a ſolis influxu vegeta conſervatur; lecti calor, bruma præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Mane vero ſpiritibus tam a prægreſſæ noctis quiete, quam a lectuli calore refocillatis, invigoratiſque, præterquam quod dies ſuperveniens firmitatem, ac robur corporis tono conciliet, diluculo ſurgere hoc tempore, licet horam unam, alteramve a ſomno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit, ac vigiliæ veſpertinæ ad horam unam, vel alteram protractæ. Quamobrem iſtis, qui podagræ ſunt obnoxii, Author ego ſum, hyeme præcipue, ut lecto mature admodum ſe committant, & diluculo exurgant, quantumvis ſomnus juſto brevior ſuadeat, ut diutius cubantes eundem

adhuc

adhuc venentur: Cum somnus, qui ita diluculo capitur, secuturæ noctis somno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illata, spretoque sapienti ejus instituto, noctem pro die quis habeat, diem perversus pro nocte.

Quinimo *animi tranquillitas* omni ope stabilienda est: cum perturbationes omnes, si repagula semel effringant, ad solvendam spirituum, qui sunt Digestionum instrumenta, systasin, ac proinde ad Podagræ incrementum multum faciant. Prudenter itaque secum meditetur æger mortalitatis suæ conditionem, nec se earum, quæ eam sequuntur, molestiarum exortem stultus opinetur; sive enim sui ipsius, sive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens, aut sapiens fuerit, semper morem gessit; neque ita cuiquam semper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens spoponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis specimen tandem edit, immerito se brevi vitæ fructu spolians. Idem etiam incommodi sequitur nimiam animi ad studia, & res serias applicationem: Cum enim huic morbo præ cæteris quibuslibet Melancholia vulgo dicta comes semper adhæreat, qui ei sunt obnoxii, spiritus Animales diu, multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare solent, atque obruere, hoc ipsum ita valde, ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conservari nequeat: Quam ob causam, ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Insipientes (me excipiat, qui volet) occupavit unquam.

Cæteris vero omnibus, quæ ad impediendam humorum indigestionem (quam ego primariam

Po-

Podagræ causam constitui) & ad sanguinem idcirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandam faciunt, *Exercitium* corporis facile palmam præripit. Animadvertendum est autem, uti supra monui, quod cum in hoc morbo, etiam magis quam in Chronicorum quovis, totius corporis Habitus immutari debeat, exercitatio corporis, nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil fere conferet ad immutandum habitum corporis ab inertia, atque indulgentia jam languescentis, & effæminati, ita fortassis & nocere possit, Paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiu ab ea desueverat. Hoc vero exercitium vehemens non sit oportet, tale vero quale Senibus competit, qui Podagræ subjecta sunt magis usitata. Motus enim corporis justo vehementior nimium dissipat, & e consequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata, ac perseverans easdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter senium, & corporis ad motum ineptitudinem, & socordiam huic præsertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen si hoc omittatur, nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet: Utque Paroxysmorum intervalla sine jugi corporis exercitio magna esse non possint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi, & cruciatus, quam ipsa Podagra.

His adde (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* a longa requie admodum auctum iri in Articulis corporis, maxime vero Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli horum tophorum materiam nihil aliud esse, quam sanguinis *Tartarum*

ad-

ad articulos transmissum, facile tamen constabit cuilibet rem paulo attentius perpendenti, quod dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutius timidas reddit, tandem accidit, ut partim harum virtus assimilativa sufflaminetur, partim a suffocante obstructione, quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ a calore, doloreque articuli in hujusmodi substantiam cogitur, atque in dies augetur, tum carnem, tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, acicula, ad instar *Cretæ*, *Ocul. Cancr.* aut similis alicujus rei, extrahenda. Jam vero hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, a quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpus. Unde fit, uti ipsemet expertus sum, quod exercitatio longa quotidiana non tantum non officit generationi tophorum, sed etiam tophos veteres, & induratos solvit, modo non eo usque invaluerint, ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.

Exercitii genus quod spectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longe præferenda est. Et sane diu, multumque mecum reputavi, quod si cui innotesceret Medicamentum, quod & celare vellet, æque efficax in hoc morbo, ut in Chronicis plerisque, ac est Equitatio constans, & assidua, opes ille exinde amplissimas facile accumulare posset. Hac si uti non liceat, vectio frequens in curru fere eodem recidet. Atque in hoc saltem Podagra laborantibus plerisque bene est, quod opes, quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi submini-

nistrent, quo hac saltem exercitationis specie fruantur, cum altera frui nequeant.

Observandum est autem, quod Exercitatio in aere salubri longe ea præstantior est, quæ in minus salubri peragitur: ruri scilicet potius, quam in urbe, ubi aer vaporibus a variorum Artificum officinis exhalantibus est repletus, & ædificiorum densitate constipatus; qualis est in *Londino* hoc nostro, urbe, quantum certo scimus, omnium, quæ in toto terrarum orbe sunt, spatiosissima. Quantum vero intersit, an quis ruri, an in urbe se exerceat, Podagricorum quivis statim persentiscet.

Quod *Venerem* attinet, is, qui tam Podagra, quam senecta laborat (quandoquidem jamjam ea spirituum copia destitutus est, qua Concoctiones promoveri debuerant, & per consequens absque hac clade adventitia articulos, & reliquas partes adjacentes plus satis laxatas habet, & debilitatas) æque improvidus meo judicio foret, si ejus lenociniis indulgeret, atque ille, qui cum longum iter emetiendum susceperit, Viaticum omne prius abliguriret, quam se viæ committeret. Quinimo præter malum, quod sibi accersit, languidiora ævi jam fatiscentis desideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod speciali, atque eximio naturæ munere Senibus conceditur, se abdicat; qui jam in ultima vitæ scena ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu, noctuque quasi laniabant, tandem aliquando sunt emancipati: cum horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur, vel insequebatur, pensaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujusmodi Regulæ tam Diætam quam

quam cæterum regimen ſpectantes, ſi ab homine Podagræ obnoxio religioſe obſerventur, eum ab enormioribus morbi inſultibus præſervare queant, atque iſtam ſanguini, & partibus ſolidis firmitatem conciliare, quæ ab illa malorum Iliade, unde morbus non ſolum ſupra humanæ patientiæ vires, ſed & funeſtus tandem redditur, eundem immunem præſtare poſſit; non tamen efficient, ut non poſt quædam intervalla, maxime exeunte hyeme, Podagra quandoque tentetur. Licet enim æſtivo tempore, dum tonus, vigorque ſanguinis a Solis calore excitatus fuerit, & in ſtatu conſervatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto ſucceſſit, omnino oporteat, ut coctiones longe melius, quam hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente bruma & ſanguinis robur fuerit imminutum, & perſpiratio per cutis poros impeditior, neceſſe eſt, ut ingẽs materiæ indigeſtæ colluvies ſit accumulata, quæ tandem diuturna mora in ſpeciem prorumpet, propriis ſe exerens ſymptomatis, & Paroxyſmum inducens, quam primum vel ab humorum motu ab acceſſu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia cauſa evidenti quacunque anſa detur.

Ex jam dictis liquet, eum, qui hujuſce morbi curationem molitur, id negotii ſibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad priſtinam conſtitutionem refingat, quantum per ætatem, & reliquas circumſtantias fieri poſſit: quod in Paroxyſmorum interſtitiis, non in ipſis Paroxyſmis annitendum eſt. Cum enim morbi fomes non ſolum generatus, ſed & in articulos jam ablegatus fuerit, ſero nimis vel ejuſdem mutationem, vel eliminationem per alias vias conabimur: cum non alia methodo foras ejiciendus ſit, quam ea quam natura

præ-

præmonſtrat, cui ſoli permittendus omnino eſt. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxyſmis uſuvenit, quas ob eandem cauſam remediis non oppugnamus, niſi æſtu prius conſopito. Nec abſurdius quis in extinguendis harum febrium, calore ſcilicet, ſiti, inquietudine, aliiſque ſymptomatis, anxie operam locaverit, quam exiſtimaverit alius ſe Podagram ſanare, cum in Podagræ ſymptomatis tantum coercendis laboret; cum tantum hoc tempore a curatione morbi abſcedat, ut eandem aliquatenus impediat, ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adverſatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulſioni officit. Adde, quod quanto paroxyſmi furor, ac acies retunditur, non ſolum tanto diutius affliget, ſed & brevius erit ſpatium interjacens, & minus etiam liberum ab omni gradu ſymptomatum, quibus hic morbus funeſtatur. Quod nemo inficiabitur, qui diligenter trutinaverit, quæ ſupra in hujuſce morbi hiſtoria ediſſerui.

Quamobrem licet nihil magni in *Paroxyſmo* tentandum ſit, niſi quod iſtis ſymptomatis occurrendum eſt, quæ falſa medendi methodus quandoque parturit; tamen cum omnes uno ore fateantur, morbum huncce ab humorum copia, & exuberanti plenitudine naſci, ægro fortaſſe conducet a carnibus per aliquot dies, ubi primum a morbo corripitur, abſtinere, & harum loco ſimplici juſculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento; cujuſmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem ſubminiſtrabit, qua eandem ocyus digerat. Cum vero ingens ſit corporum aliorum ab aliis diſcrimen, quibuſdam abſtinentiam a carne non ferentibus, ſtatim vero ab ea ſpirituum

ani-

animalium ἀταξία, animi deliquio, aliisque symptomatis, qualia fœminis Hysterica Affectione laborantibus accidere solent, correptis, istos non tantum non juvabit, sed & lædet, si diutius a carnibus abstineant, quam ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimum non excedit primum, aut secundum diem eorum Paroxysmorum particularium, qui omnes simul juncti integrum Paroxysmum, ut supra innui, constituunt. At vero sive tardius, sive ocyus quis carne vescatur, serio cavendum est, ne urgente morbo majore copia utatur, quam quæ ad naturam sustentandam necessaria sit, nec minore cura opus est in assignanda victus qualitate. Namque ut semper in Paroxysmorum intervallis, ita præcipue Paroxysmo jam præsente, æger summopere curare debet, ne quid vel in quantitate, vel qualitate sive potus, sive ciborum peccetur. Neque in hoc solo, sed in alio omni Regimine, de quo fusius egi, in intervallis observando, cautela haud vulgaris adhibenda est. Et licet tam dolor, quam magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino est. Quamlibet enim in Paroxysmi initio ægro impossibile videatur, ut lationem in currum, multo minus ejus motum ferre queat, attamen si id tentaverit, non ita diu post sentiet se minus a tali motu dolere, quam cum se in cathedra domi contineret. Id insuper accedit emolumenti, si ad horas aliquot tam mane, quam post meridiem in curru vectus fuerit, quod cum domi toto die sederet, noctem fere insomnem ageret, jam dolorem somno ad multam noctem fugare poterit; cum exercitatio per modica Podagra laborãtem eousque delasset, ut in somnum dilabatur. Adde, quod

eadem exercitatio Calculum, quem vita deses, ac iners ut plurimum accersit, quadantenus præcavebit. Quod vero maximi momenti est, a jugi, ac pertinaci exercitio occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit post Paroxysmum unum, alterumve diuturniorem, contractis sive poplitum, sive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulserint (maxime crura nolentes extendere, quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum, ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati sunt, tam in Paroxysmorum interstitiis, quam in ipsis Paroxysmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus, quorum Concoctiones admodum vitiatæ sunt, & qui a morbo per multos annos affligente ipsam corporis substantiam quasi in Podagram habent conversam, nihil minus sperandum est, quam ut morbus sine exercitio ad digestionem perducatur unquam: cum enim morbus naturam viribus superet, sæpe moriuntur a languore, atque ægritudine, quæ fomitis morbosi copia concoctionem respuentis apportat, & ab hac materia inconcoctili, quæ nullo modo potest assimilari, tanquam a veneno enecantur.

Attamen non obstantibus iis, quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxysmis dicta sunt, si tamen æger præ nimia Paroxysmi atrocitate primo statim insultu quasi prostratus fuerit, (quod istis fere usu venit, in quibus Podagra jam ἀκμὴν suam attigit, nec adhuc a multorum annorum decursu mitigata est) hoc in casu si æger cubiculo includendus est, e re erit, ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec scilicet doloris vehementia remiserit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus supplebit; cum ejus usus continuus materiam

mor-

morbificam potentius digerat paucis diebus, quam excubatio aliquam multis, maxime incipiente morbo; si modo æger absque lipothymia, aliisque malis symptomatis a carnibus abstinere queat, solo jusculo Avenaceo, Cerevisia tenui, & cæteris ejusmodi contentus. Veruntamen haud omittendum est, quod si Podagra jam inveterata fuerit, atque æger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliaque his similia symptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxysmorum jugulatus, si non exercitio utatur, idque in aere liberiore, ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum censeo, quando magnus Podagricorum numerus iis symptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præsertim in lecto incarceratio eosdem obnoxios fecerat, qui non ita mature fato concessissent, si molestiam vectationis per majorem diei partem devorare voluissent. Licet enim qui unico artuum dolore fatigatur, se cubiculo possit includere, tamen qui loco doloris acerbissimi, ægritudine, aliisque symptomatis prædictis laborat, talis idem imitando se in vitæ discrimen conjiciet. Et quidem bene nobiscum agitur, quod quoties dolor ita vehemens est, ut æger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipso dolore, quod amarissimum est naturæ remedium, ægro de vita prospiciente.

Jam vero quod attinet ad Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum est, a quibus æger in *Paroxysmo* de vita periclitatur. Horum maxime familiare est ventriculi debilitas, ac languor, cum ventris torminibus tanquam a flatu, quod iis accidit, qui vel jam a multis annis Podagræ obnoxii vixerunt, vel iis, qui licet nõ ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarũt

præpropere, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus, & multum refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplaſtra repellentia*, aliaque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis, quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil vero æque votis reſpondit, ac *Vini Canarienſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet e Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens, ex retroceſſu materiæ Podagricę ſubito ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino, neque exercitio ſupra laudatis fidendum, verum hoc in caſu, modo non caput, at partes vel naturales, vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum; nempe *Laudani liquidi gutt. xx. hauſtulo aq. Epidemicæ immiſtæ propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quod ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modo ea Paroxyſmi ſingularis Criſis non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniuſmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curationem obeundum eſt) non obſtante, alvus nihilominus diutius fluat, ægritudine, torminibus ventris, *&c.* accedentibus; unicum, quod ſcio, remedium eſt, ut *Sudor* provocetur methodo, & medicamentis huic.

huic usui destinatis: quod si fiat ad biduum, triduumve mane, & vesperi, per duas, tresve horas continuas, sistetur ut plurimum Diarrhœa, & morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hac ego methodo aliquot retro annis meæ vitæ consului, postquam me in hoc malum a potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam Cardiacorum, & Adstringentium varii generis opem frustra imploraveram.

Est & aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi; Metastasis scilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tussis Brumalis a frigore tēpore Paroxysmi suscepto materiam sensim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob translationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantum non, tam a dolore, quam a tumore liberatis. Uno hoc in casu Intentio Curativa non ad ipsam Podagram dirigenda est, at vero hoc symptoma pari modo tractandum est, quo Peripneumonia absoluta; Venæ sectione scilicet repetita, cum diæta, & remediis refrigerantibus, ac incrassantibus, cum sanguis, in hoc symptomate præcipue extractus Pleuriticorum sanguinem prorsus referat. Purgandus est insuper æger inter Venæ sectiones Potionibus lenientibus, quibus hæc colluvies in Pulmones illapsa possit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite super Artus deturbando, hic tamen non tantum non prodest, sed & obest, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abscessuli*, & tandem ægri mors certissima subsequitur.

Hic porro notandum, quod *Podagrici* fere omnes, postquam cum hoc morbo diu conflixere, *calculo*

renum sint obnoxii, proindeque vel statu, vel declinatione sæpius, paroxysmi generalis Nephritico dolore laborare soleant; idque cum magno ægrorum non tantum cruciatu, sed & virium dispendio, cum jam plus satis attritæ, fractæque eæ fuerint. Hoc in casu posthabitis quibusvis aliis remediis, *liquoris possetici, cui rad. Althææ* ℥ii. *incocta fuerint, Congium unum* quam citissime devoretur, & sequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althææ, & Lilior. an.* ℥i. *fol. malvæ, parietar. branc. ursin. & flor. Chamæmel. an. m.* i. *sem. lin. & fœnugr. an.* ℥ss. *Coq. s. q. aq. ad* lib. iss. *Colatura dissolv. sacchar. culinaris, & syr. Dialthææ an.* ℥ii. *Ms. f. Enema.* Quam primum per vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani liquidi* satis magna dosis propinetur, viz. ad gut. xxv. vel *pil. Matthæi* gr. xv.

Remedia *Externa* si quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita sunt (licet plurima tum in meipso, tum in aliis expertus fuerim) præter mere Refrigerantia, & Repellentia, quorum usum jam supra docui periculo haud vacare. Et fidenter assero, multa, & longa observatione suffultus, maximam partem eorum, qui Podagra periisse putantur, non tam ipso morbo, quam sublesta, atq; indebita medicatione fuisse peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum sibi faciat, eadem sub declinatione paroxysmi particularis (quo tempore dolor jam sponte sua cessurus est) applicando: quin potius sub initio paroxysmi ista usurpet, & statim edocebitur, quam ficulneum sit illud auxilium, quam

vana

vana ſpes; cum hæc Epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Qua de cauſa egomet jam a multis annis nulla remedia externa adhibui. Pulticula ex pane ſimilagineo cum Croco in lacte cocto, addito poſtea Oleo Roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit, quæ tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodum ſæviat, æger rectius ſibi conſulet ſe in lecto continendo, donec is aliquantiſper remiſerit, quam Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit *Laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multum vincat; aliter melius omittetur.

At vero cum in externis hujuſmodi Remediis jam ſim, omnino aliquid mihi dicendum eſt de Muſco quodam Indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, ſi nempe pars affecta eadem accenſa leviter uſtuletur. Quamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* univerſim omnibus pro incognito habeatur, attamen conſtabit antiquioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi, qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit conſulere. In præſtantiſſimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect.* 5. *pag.* mihi 524. de *Iſchiade* agens, hæc habet, εἰδὲ ἐς ἕν τι χωρίον, &c. i. e. *Quod ſi uno aliquo loco firmiter conſtiterit dolor, neque Medicamentis expellatur; quocunque loco dolor forte extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo poſt de *Podagra* verba faciens: συμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, &c. i. e. *Huic eadem, quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus eſt, & gravis, minime tamen lethalis. Quod ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo ſupra articulum inurito; uſtio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem poſſe exiſtima-

re, eam esse differentiam Specificam inter flammam vel a lino, vel ab hoc Musco Indico excitatam, ut hæc illa in sanatione Podagræ plus valeat, non magis quam reputaverit ignem e *Roboris* Segmentis accensum majus aliquid præstare posse illo, qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ ustulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque possit) ad doloris commitigationem, evocata scilicet fomitis morbifici parte subtilissima, ac maxime spirituosa, in articulum jam deposita. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cum Indigestionem, quæ Podagræ causa est antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet, ac breve. Neque opus est, ut dicam, illud in Podagris tantum incipientibus locum habere: quando enim sive a morbi diuturnitate, sive ab importuno, atque indebito Medicamentorum usu, Podagra, ut subinde fit, ad partes internas fuerit conversa: ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptomatum agmine, potius quam dolore ægrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

En vobis omnia, quæ mihi hactenus comperta sunt in hujus morbi curatione. Si quis objiciat multa esse Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea nescire lubens fateor: & vereor, ne Promissores isti perinde sint ignari, ac sum ego. Et sane dolendum est, Medicinam, Artem nobilissimam, hujusmodi magis, quæ sive ab inscitia, sive a pravitate Scriptorum credulis objiciuntur, usque adeo deturpari; cum in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid a Nugivendulis tanquam Θεῶν χεῖρες decantetur pleno ore: &, quod est magis mirandum, quod non tantum in morbis typo indutis hujusmodi delira-

ramenta obtineant, sed & in minime formatis, qui ab Organorum læsione aliqua, aut προφάσει externa producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc satis evincunt *Specifica in Contusionibus* vulgo prædicata, qualia sunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, *&c.* quæ omnia id tantum præstant, ut Methodum, qua tractari debuerat hic Affectus, divertant: prout illi satis constabit, qui experiri voluerit, quanto tutius, atque ocyus sanabitur is, qui *Venæ sectionibus*, ac *Purgationibus* utetur *alternatis*, usque dum bene habuerit, neglectis prorsus levidensibus istis, quæ pro more post sanguinem semel eductum sæpe exhibentur; atque etiam ea sudorum sollicitatione, quæ pari passu cum eorum usu solet procedere; a qua partium jamdiu ad inflammationem propensarum excalefactione æger sine causa in vitæ periculum adducitur.

Quod si nihil proficientibus his, quæ attuli, omnibus, adhuc minus sagax videar, & minus copiosus in Medicamentis eruendis, enumerandisque, Universa illa proponam, quæ *Lucianus* in Τραγοποδάγρᾳ jam plenius collegit, e quibus tam externa, quam interna qui volet eligat: quæ forsan haud minus efficacia sentiet, quam sunt eorum plurima, quæ a nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Persona ita istos alloquitur, qui Secreta quædam Remedia se habere jactabant; quibus is morbus possit expugnari.

Τίς τ̀ ἀνίκητον, *&c.* i. e.

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terra mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effusus sanguis aras ad incensas;
Non templum divitiarum undique suspensis ornatum donariis;

Quam

Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in Cœlo Deorum;
Non filius Apollinis doctissimus Æsculapius.
Postquam enim enatum est primum hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miscentes semper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum, & silvestrem Portulacam;
Alii Marrubium, alii Potamogeitonem,
Alii Urticas terunt, alii Symphytum;
Alii Lentes afferunt ex palustribus lectas;
Alii Pastinacam coctam, alii folia Persicorum,
Hyoscyamum, Papaver, Cepas agrestes, Mali Punici Cortices,
Psyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fœnum græcum cum vino, Gyrinum, Collamphacum,
Cyparissinam Gallam, Pollen hordeaceum,
Brassicæ decoctæ folia, Gypsum ex Garo,
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Asii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mares araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyænas, Tragelaphos, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum est mortalibus?
Quis non succus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles,
Adeps, sanguis, medulla, stercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:
Alii octono: sed septeno plures.
Alius vero bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impostorum deluditur:
Judæus alium stultum excantat nactus:
Alius vero remedium petit ab Hirundinis nido:
Ego autem his omnibus plorare impero,

Et

Et facientibus hæc, atque irritantibus me
Soleo occurrere multo iracundior.
Iis vero, qui cogitant nihil adversum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilisque fio.

Nullus dubito, prudentissimos quosque eorum, qui cum hoc morbo diu conflixere, de omnimoda Curatione desperantes, Choro, qui istius Dramatis Catastrophen facit, suffragaturos.

Ἤπιον ὦ πάνδημε, &c. i. e.

Lenem, O ubique gentium celebrata, afferas (nobis) dolorem, o Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud sævientem,
Tolerabilem, facile desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.
Multi sunt modi miserorum:
Sed exercitia dolorum, & consuetudo
Podagricos soletur.
Ideoque æquo animo, o Complices, obliviscimini
Dolorum. Si ea, quæ placent, non fiunt,
Tamen etiam præter spem accidentibus viam invenire solet Deus.
Quivis sustineat Podagra laborantium
Deludi, & derideri;
Talis enim hujus morbi natura est.

Ut semel finiam, Methodus, quam hic trado, φαινομένων prædictorum examini innititur; quamque ego secutus tam in ipso me, quam in aliis, morbi levamen percepi. Therapeja *Radicalis*, & usquequaque perfecta, qua quis etiam a diathesi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo latet; atque in naturæ sinu reconditur, nescio quando, aut a quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus me hoc scripto humano generi commodi ali-

aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipsemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque insuper optimam, quæ hactenus innotescit, methodum præmonstraverim. Non his majora promitto; quamvis a longa cogitationum serie, quas huic rei impendere tantum non sum coactus, inducar credere, ejusmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit, inscitiam suam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit, quam insigniter tam in dignoscendis morborum essentiis, quam in medicamentis, quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum satis luculentum habemus in repertione summi illius ad *Febres intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani*. Per quot jam sæcula homines quique solertissimi ingenia exercuerant in investigandis harum Febrium causis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ a se excogitatæ optime respondentem? Quomodo vero hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis constat, quorum adhuc recens est memoria, in quibus varias Intermittentium species in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum istorum alterationem, atque evacuationem dirigere solebant. At quam inauspicato id egerunt, eorum in his conaminum frustratio, præcipue vero hujus *Corticis* usus felicior, palam faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujusmodi omnes, tum etiam Diætam, & regimen quodcumque susque deque habentes, ac nihil nisi methodum pulveri exhibendo debitam observantes, scopum recta attingimus; vix ab illo aberrantes unquam, nisi ægrum lecto sine ulla necessitate addicimus, dum in ejus usu est: Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non

ob-

obstante eo incommodi, quod scilicet Febris a lecti calore plus, quam erat opus, intendatur, ægrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat. Interim donec hæc Podagræ curatio radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cęteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite. Quod si minus eveniat, hominum mores ita probe perspectos habeo, ut non multum fallar; & officii mei rationem ita calleo, ut animo neutiquam cadam. Et si sævissimi isti cruciatus, impotentia ad motum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem sum perpessus (una cum damno rei familiaris, quod sustinui, a Medicina facienda toties adversa valetudine avocatus) aliis quietem, & ἀναλγησίαν possint comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepisse existimabo.

DE HYDROPE.

OMnis hominum ætas, sexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infestatur. Fœminæ tamen huic morbo magis sunt obnoxiæ, quam Viri: Verum hos ætate præsertim ingravescente adoritur, illas ubi jam parere desierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ a digitorum impressione in surarum parte inferiore, sub noctem imprimis conspicuæ, mane vero evanescentes, primum hujusce mali indicium dant, quod non perinde certum est Hydropis ingruentis signũ in Fœminis, atque est in Maribus; cum & prægnantes, & aliæ, quibus Catame-

menia quavis de causa sistuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in Viris ejusmodi tumor Hydropem certo indicat: etenim cum senex quispiam, habitu corporis paulo pleniori præditus, *Asthmate* jam a multis annis laborans, ab eodem derepente, idque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor musculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis, quam Æstate, tempestate magis pluvia, quam serena, pariter invalescet, & tamen sine quovis incommodo insigniori eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obstante, si generaliter loquamur, suræ, & tibię intumescentes, etiam in Viris, pro signo supervenientis Hydropis habendæ sunt; maxime si ita affecti spiritum ægrius ducant: qui quidem tumor tam copia, quam mole auctior in dies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam respuentibus, crura tentantur, ac postea abdomen ipsum; quod quidem sero e sanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis suæ limen distenditur; adeo ut sæpe multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque Exomphalon constituunt.

Tria interim hunc morbum stipant Symptomata, *Dyspnœa*, *Urinæ paucitas*, *sitis intensa*. Spirandi difficultas oritur ab aqua Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus sufflaminatur. Urina idcirco parce redditur, quia sanguinis serum, quod per ductus urinarios ex lege naturæ excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cęteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis est a putredine colluviei serosæ, quæ a mora in corpore longiore & calorē, & acredinem contrahit,

un-

unde æger & febre quadantenus semper laborat, & memorata siti.

Pro rata, qua æger in partibus, quas morbus obsidet, mole augetur, in reliquis magis, magisque in dies emaciatur, & gracilescit: tandemque cum tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius nequeat, impetu in Viscera nobiliora, & vitalem arcem facto, cataclysmo quasi submersus perit.

Causa hujusce morbi in genere sanguinis debilitas est; unde alimento, quod forinsecus importatur, in substantiam suam convertendo non jam par, idem in extremitates, & pendulas corporis partes explodere necesse habet, mox in abdomen etiam, in quo, quamdiu in exigua quantitate hinc inde dispergitur, natura eidem continendo Vesiculas quasdam fabricat, donec tandem, modum jam superans, uno Peritonæo simul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant, vel nimia ejus per Venæ sectionem, aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores spirituosos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta destruuntur, & dissipantur spiritus. Hinc est, quod bibacissimi quique Helluones sæpius cum hoc morbo, frigido licet, quam cæteri conflictentur. E contra etiam Aquæ potatio in iis, qui generosis liquoribus diu assueverant, sanguini eandem noxam infert.

In Fœminis vero, quod notandum est, alia quædam, & ab his longe diversa Hydropis causa reperitur, inclusa nēpe in testiculorum alterutro saburra, seu obstructio, quæ sensim ejusdem crasin subvertit; unde in dicto testiculo reposita primum morbi minera, tunica ejusdem mirum in modum distenditur; qua jam tantum non crepante, natura humori excipien-

piendo Vesciculas quasdam suggerit, quarum tandem sive una aliqua, sive etiam pluribus disruptis, & in abdominis cavitatem se exonerantibus, eadem occurrunt symptomata, quæ in Hydrope, quam supra depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima est carnium in partibus intra abdomen excrescentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conspicuam attollit, quam solet inclusa aqua. Altera species flatibus eorum debet, qui non tumorem tantum, sed & alia ingravidationis signa pariunt. Hæc Viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres, quæ non nisi provectiores ætate nupserant: atque hæ tam suo ipsarum, quam Obstetricum judicio, quarum Oracula hac ipsa de re consuluere, motum Infantis jam a tempore consueto usque ad legitimum tempus pariendi persentiscentes, quin & ad eundem modum, quo gravidæ solent, subinde ægrotantes, sororiantibus insuper mammillis, & lacte extillante, de fasciis haud raro, cæterisque ad excipiendum infantem necessariis sibi prospexerunt, donec tandem venter pari, quo increverat, gradu, sensim detumescens, spem vanam eluserit. Neutra vero harum ad eum, de quo agimus, morbum est referenda.

Indicationes Curativæ veræ, ac genuinæ, utpote a prædictis Phænomenis naturaliter quasi exortæ, vel ad aquarum in abdomine, cæterisque partibus contentarum evacuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur, quo novus earundem proventus præcaveri possit, omnino dirigendæ sunt.

Seri evacuationem quod spectat, magni refert, ut diligenter observemus in omnibus Hydropicis ea

Ca-

Cathartica, quæ vel ſegnius, vel minus potenter operantur, officere magis, quam prodeſſe: cum enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ ſint inimica, quo nomine Catharſeos munere funguntur, ſanguinem aliquatenus debilitant, læduntque; unde niſi corpus celeriter pervadant, & citiſſime expellantur, Camarinam eam moventia, quam ſecum abducere nequeunt, & ſanguinem tumultuoſe exagitantia, tumorem magis adaugent; quod plus ſatis liquet in eorum pedibus, quibus alvus ita leniter, ac blande ſollicitatur. Quamobrem, ut cum bonis ægri rebus Purgatio inſtituatur, ſcire oportet, utrum ægri corpus facile, an vero difficulter, atque ægre Catharticis cedat, cum in hoc cardine Curationis omnis ſive nullo, ſive non niſi magno labore peragendæ negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum eſt, ſollicite ad facilitatem, vel difficultatem, qua ægri corpus Catharſin ferre ſolebat, reſpicere omnino convenit; quod non alia via ulla certius dignoſci poteſt, quam ex diligenti inquiſitione, quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo uſurpata opus deſtinatum peregerint. Cum enim in corporibus Idioſyncraſia quædam inveniatur, quoad facilem, difficilemve Catharticorum operationem, ægrum ſæpiſſime in vitæ diſcrimen conjiciet is, qui ſenſibile corporis temperamentum, modum ſibi, ac normam ſtatuerit: quando non ita raro uſuveniat, ut qui habitu ſunt ferme Athletico, mediocribus Catharticis facile pareant; cum qui contrario plane habitu ſunt præditi, vel fortiſſimis ægre cedant. Et profecto jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantum præſcribendis, ſed in aliis quibuslibet Catharticis locum

habere debet. Etenim sæpenumero observavi hypercatharses a Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quod ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facile, an vero difficulter expurgaretur. Attamen cum Hydrops, quod superius dixi, præ cæteris morbis quibuslibet Catharsin & validissimam postulet, & maxime celerem; cumque in hoc morbo Purgatio per ἐπίκρασιν, quæ in nonnullis aliis prodest, nullatenus admitti debeat, (cum hujus generis Catharsis non tantum non imminuat tumorem, sed & adaugeat) hanc inquam ob causam, expurgatio paulo fortior, & nimia, justo debiliori est præferenda; præcipue cum *Laudano* non destituatur, certissimo ad Hypercatharsin istiusmodi subito domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum sanationi dicatis id diligenter est observandum, ut aquæ ea maxima celeritate exhauriantur, quam ægri vires ferre queant; utpote qui singulis diebus expurgari debeat, nisi quod sive ob nimiam debilitatem corporis, sive propter Cathartici præcedentis operationem plus satis violentam dies unus, aut alter nonnunquam intercalari possit. Etenim si non nisi post longa intervalla repetatur Purgatio, quantumlibet copiosa Catharsis præcesserit, aquis denuo affatim colligendis ansam præbebimus; atque ex hac induciarum occasione, quasi victoria jam parta uti nescientes, tandem loco pulsi, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum est, ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quadam sua inquinet, ac inficiat. Atque insuper, quod parvi ducendum non est, istæ aquæ a prægressis Catharticis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propensiores sunt, quam ubi quiescerent. Tam ob

hanc

hanc itaque causam, quam ob alias supra memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem serosam intus clausam respicit, quam velocissime satisfaciendum est; neque ab ea, nisi urgente necessitate, est absistendum aut cessandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc porro notandum venit, quod cum e Praxi constet Hydragoga fere omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur, iis, qui ægre purgantur, parum admodum votis respondere, quin & largiorem eorundem dosin non tam Catharsin, quam sanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur) Hæc itaque non alium obtinent usum in hujusmodi corporibus, quam ut lenioribus Catharticis stimulum addant. Quo non obstante in iis, qui purgatu sunt faciles, Hydragoga ista & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in istis, qui Catharsi prompte cedunt, *Syrupus de Spina Cervina*, etiam solus, Aquas sat copiose elicit. Quod quidem Remedium in his aquas fere solas, easque in magna quantitate educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantum habet incommodi Syrupus ille, quod inter operandum ingentem sitim provocet. Quod si idem vel in summa dosi aliis propinetur, qui ægre expurgantur, neque multæ sequentur dejectiones, neque eæ multa aqua, ut debuerant, refertæ.

Equidem probe memini, cum tunc primum ad Hydropem curandum invitarer, me annis abhinc 27, aut circiter ad Matronam quandam piam, & honestam, nomine *Saltmarsh*, *VVestmonasterii* commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops,

quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix potest, quam magnam aquarum vim per sedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ulla virium ægræ jactura: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum, alterumve intercalari paterer, si quando paulo infirmior videretur. Atque ita aquis sensim eductis, venter in dies detumuit, ipsaque prorsus convaluit. Ego fiducia plane juvenili, atque hominis inexperti, credebam me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydropes quoscunque possem debellare: verum hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar. Cum enim non ita diu post ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem, qui Febri Quartanæ diuturniori supervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi, quo sæpius repetito, & dosi gradatim aucto, morbum lacessebam; at cum aquarum evacuationem frustra tentarem, Catharsi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, missum me fecit ægra; atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, si bene memini, sanitatem recepit.

Ubi igitur constiterit, ægrum eo esse corporis habitu, ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bona euphoria opus suum peragant, Fortiora tentanda. Quo in casu, ut modo innui, notandum est, quod licet Hydragogorum pauca, si sola exhibeantur, votis respondeant, lenioribus tamen calcaris vice permista, efficacissima omnino sunt. In hujusmodi corporibus, exempli gratia, sequentem Potionem cum successu sæpenumero præscripsi. ♃. *Tama-*

rind. ℥ſs. *Fol. Sen.* ʒii. *Rhei.* ʒiſs. *Coq. in q. ſ. Aq. fontan. ad* ℥iii. *in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar. ſolut. an.* ℥i. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ſs. *Elect. e ſucc. Roſar.* ʒii. *m. f. Potio.* Quæ tamen potio nonniſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit, ubi cætera id præſtare nequiverint; quod multiplici experientia ipſius probavi. Vel ℞. *Vini alb.* ℥iiii. *Zalap. ſubtiliſs. pulv.* ʒi. *Zinzib. pul.* ℈ſs. *ſyr. de ſpin. cervin.* ℥i. *m. f. potio, ſumenda ſummo mane, repetendaq; ſingulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens, quo illi ſatis commode utentur, qui a repetito aliorum purgantium uſu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret, *ex. g.* ℞. *Rad. Lalap. contuſ. Hermodactyl. an.* ℥ſs. *Scammon. crud.* ʒiii. *fol. Senn.* ℥ii. *Glycirrhiz. raſ. ſem. Aniſ. Carui an.* ℥ſs. *Summit. Abſynth. fol. Salv. an. m.* i. *Infunde frigid. in* lib. iii. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo uſus tempore. Cap. cochlear.* i. *horæ ſomni, &* ii. *mane ſequenti.* Augendo, vel minuendo doſin pro ratione operationis.

Reſtant vero Medicamenta duo, me judice, palmaria, & in iis, qui nonniſi ægre purgantur, cæteris, quæ vel ſupra enumeravi, vel adhuc comperta habeo, δραστικώτερα. *Elaterium* intelligo, & *Infuſionem Croci Metallorum*; *Elaterium*, ſive *Fæcula Cucumeris agreſtis* potenter in permodica quantitate vires ſuas exerit in conturbanda alvo, & fœcibus cum ſeroſis, & aquoſis humoribus copioſe egerendis, adeo ut ejus grana duo pleriſque, in genere loquendo, corporibus doſis aptiſſima ſint. Ego permiſcere ſoleo *Pil. ex Duobus* ℈i. quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac mane ſumendas impero.

Infuſionem Croci quod ſpectat; ejus ℥. iſs. (vel

purgatu difficillimis ℥ii.) mane exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet prima facie haud aliud promittat, quam colluviem in ventriculo stabulantem egerere, tandem tamen efficiet, ut abdomen ab aquarum superincumbentium onere liberetur. Præterquam enim quod, cessante Vomitione, in Catharsin τὴν κάτω solet desinere, necesse est omnino, ut cum tanta fuerit agitatio, concussioque tam Ventriculi, quam viscerum, a tam insigni aquarum corrivatione quasi circumseptorum, earundem evacuatio per ductus communi naturæ lege haud satis patentes, conatum ita vehementem insequatur. Veruntamen si prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Rosarum, quam Syrupum de Spina cervina* soleo post tertiam, aut quartam dosim meræ infusioni Croci Metallorum quandoque, licet rarius, adjicere. Ex. gr. ♃. *Aq. Card. Ben.* ℥iii. *Infus. Croc. Metallor.* ℥iss. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ss. *Elect. de Succ. Rosar.* ʒii. *m. f. Potio.*

Quod vero dentur ejusmodi cæci meatus, per quos aquę ex abdominis cavitate ad intestina transferantur, de facto liquet; cum quotidie observemus Hydragoga tantum aquarum in abdomine inclusarum vim per secessum educere, perinde ac si primitus in ipsis intestinis continerentur. Cui tam duro nodo cum parem cuneum haud facile inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium sæculorum judicio sapientissimi, optimique, *Hippocratis* scilicet, qui in libro de Prisca Medicina hæc habet. Λέγουσι δέ τινες καὶ ἰατροὶ καὶ σοφισταὶ ὡς οὐκ ἔνι δυνατὸν ἰατρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν, τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη. ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰατρῷ,

ἢ γέ-

ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ἧσσον νομίζω τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidam, & Sophistæ dicunt, quod impossibile est eum medicinam cognoscere, qui non novit quid sit Homo, & quomodo primum factus, & compactus sit. Ego vero ea, quæ ab aliquo Sophista, aut Medico de Natura dicta, aut scripta sunt, minus censeo ad Artem Medicam spectare, quam ad Pictoriam.*

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ suæ patrocinium quærant) aperte dicam, me quantum attentissima cogitatione, eaque ad Praxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relata assequi valeam, utcunque existimare, quod necesse omnino sit, ut Medicus structuram humani corporis probe calleat, quo rectius veras ideas & naturæ, & causarum quorundam morborum animo concipere, ac formare queat. Neque enim fieri potest, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuumque exinde ad Vesicam tendentium, conjicere possit, unde oriantur Symptomata illa, quæ a *calculo* vel in pelvim, vel in ureteres altius impacto pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quo melius inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus abstineat, quæ, si violentur, ægro exitium afferant. Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem recte poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *Sceleton* dictam, curiose inspexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est; quam qui non habet, cum quibusdam morbis *Andabatarum*, quod ajunt, more pugnabit, aut sine Nautica pyxide tentabit mare.

Porro hæc scientia & cito, & facile acquiritur, cum id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, quod αὐτοψία in cadaveribus vel humanis, vel animalium quorumlibet perdiscatur, idque nullo fere negotio, etiam ab iis, qui mente, ac judicio minus valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet, quod genus plus, quam duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis plerisque, omnino fatendum est τὸ Θεῖον inesse, sive specificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio a speculatione corporis humani deducta queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum dissectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potius, quam ex φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium*, & *Lædentium* diligenti observatione, promoveri possit Ars Medica; id opinor, ut maxime caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere, ac sugillare.

Et profectò Virum tantum, tamq; sapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem investigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non posse. Licet enim diligenti in secandis cadaveribus inquisitione, ac scrutinio, majora organa, quibus natura in peragendis operationibus suis utitur, in conspectum veniant, vasaque itidem nonnulla, per quæ succi ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quæ tamen hujus motus sit origo, & causa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microscopium quodvis vel exquisitissime elaboratum exiles istos meatus, per quos Chylus ex. gr. ex intestinis in vasa Chylifera transcoletur, vel per quos ductus sanguis per Arterias derivatus in Venarum oscula reducendus transmittatur, potest detegere.

Quin-

Quinimo ſunt & alii fere innumeri, iique magis adhuc affabre concinnati, meatus, ac pori in hac miranda hominis compage, quos nemo hominum ne per ſomnium quidem vidit, cum rudis, & indocta, (ſit verbo venia) cognitio noſtra in rerum cortice omnis ferme verſetur, ac ad τὸ ὅτι, ſive quod res hoc modo ſe habeat, fere tantum aſſurgens, τὸ διότι, ſive rerum cauſas nullatenus attingat. Utut ſe res habeat, haud difficili inveſtigatione ſcire poſſumus, quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) ſufficit in eorum Curatione morborum, qui hujuſmodi peritiam, quod ſupra dixi, ſibi vendicant: maxime vero quantum nos impellat ad divinum Artificem ſumma animi demiſſione adorandum, dum ſtupendum ejus artificium contemplamur in iis, quorum ratio nobis innoteſcit, tum illud longe excellentiſſimum in cæteris, ad quæ prorſus cæcutimus.

Et ſicuti *Hippocrates* eos reprehendit, qui huic in humanis corporibus ſpeculandis curioſitati, & περιεργίᾳ plus dant, quam obſervationibus practicis, ac proinde quam ipſius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quiſpiam in hoc noſtro ſæculo eos culpare poſſit, qui exiſtimant, Artem Medicam nulla re alia magis promoveri poſſe, quam novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorſus animi eſſet non libenter agnoſcere id emolumenti, quod Chymiæ acceptum debemus, eo quod utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus ſatisfaciendis per quam accommoda (inter quæ vel hoc ipſum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis ſuppeditaverit: atque eam ob cauſam, ſi intra PharmacopϾ limites contineatur, Ars eſt ſatis quidem laudabilis: attamen nec illi culpa, aut ſaltem errore vacant, qui cerebrum ſibi eouſque

exca-

excalefaciunt, ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Medicam in hoc præsertim deficere, quod Remediis magnis, atque efficacibus a sola *Chimicorum* præparatione, atq; opera nobis subministrandis indigeat; Cum ei, qui rem recte perpenderit, satis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti, quod nesciamus, quo pacto huic, aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed quod non satis sciamus, quænam sit illa Intentio, cui satisfaciendum est: Cum vel rudissimus quispiam Pharmacopolæ servulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet, quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æstuantem; at vero in palæstra medica probe exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me docere queat, ubi hoc, vel illud remediorum genus in usum revocare debeam per omnem morborum, ac Curationum circuitum.

Et quidem certissimus sum, nihil æque ad judicium hac in re rite formandum conferre, atq; observationem exactissimam φαινομένων naturalium, & morborum, & pariter eorum, quæ in Praxi cernuntur a *Juvantibus, & Lædentibus* derivata, post ea sive Remedia usurpata, sive etiam Medendi methodum istam, quibus morbos depellere satagimus. Hæc si diligenter inter se collata fuerint, mihi ostendent & morbi naturam, & insuper undenam Curativæ Indicationes desumendæ sint longe melius, certiusque, quam si ad speculationem naturæ hujus, aut illius principii corporis concreti tanquam ad *Cynosuram* cursum dirigam. Etenim vel exquisitissimæ hujus generis Dissertationes nihil aliud sunt, quam Metaphora belle deducta, ornataque: quæ etiam ad eorum instar omnium, quæ in scena imaginatio-

nis

nis, non vero in ipsa rerum natura fundamentum habent, dies delebit, ac proteret, cum *Naturæ judicia* rerum veritati superstructa, non nisi cum ipsa natura interciderint.

Quamvis autem *Hypotheses* speculationibus Philosophicis innixæ futiles sint prorsus, cum nemo hominum scientia intuitiva præditus sit, qua fretus Principia queat substernere, quibus mox superstruat; attamen si *Hypotheses* ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantum observationibus natæ, quas Phœnomena Practica, & naturalia suggerunt, stabiles manent, & inconcussæ: ita ut licet Praxis Medica, si scribendi ordinem respicias, ex Hypothesibus orta videatur; nihilominus ipsæ Hypotheses, si modo solidæ fuerint, ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratia, in *Affectione Hysterica* non ideo Chalybeatis utor, cæterisque sanguinem invigorantibus; nec ideo ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statis quibusdam circunstantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primum pro concesso habui hunc morbum a debilitatis, fractisque spiritibus Animalibus pendere: verum cum φαινομένων Practicorum constans observatio me docuisset, Cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his vero contraria eadem symptomata consopire solere, ex hac, aliisque φαινομένων naturalium observationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut Philosophus Empirico hic famularetur. Quod si ab Hypothesi cæpissem, ea plane ratione insanirem, atque ille, qui tabulata, tignaque domus superiora prius velit erigere, quam fundamentum jecerit; quod quidem istis tantum convenit, qui in Aere *Castella*, quod ajunt, solent extruere: his enim certo quodam privilegio ab alterutra extremitate licet ordiri.

Sed

Sed ut ad rem redeam: Quicunque demum sint meatus isti, per quos aqua ex abdominis cavitate in intestina deducitur, certissimus sum, Vomitionem a dicto Emetico excitatam eandem potenter evacuare, idque non solum deorsum per sedem, sed & sursum per ipsum Ventriculum, atque Os in vomendi actu. Etenim post duas, vel tres evomendi vices, aquæ non tam medicamenti vi secretoria elici videntur, quam ruptis quasi repagulis, & claustris reseratis, pleno alveo effundi: quod satis constat ex earundem eruptione, atque impetu sæpe facto inter ipsa vomendi spatia, sive intervalla.

Mense Augusto postremum elapso, Paupercula quædam annos habens 55. aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat inclusa fere per triennium, a frigore multum passa erat, venter deniq; ad tantam molem increverat, ut ei parem nunquam hactenus viderim: Ego ℥iss. *Infusionis Croci Metallorum* singulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, usque dum doses omnino sex hauserat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus supprimebatur, quam postea quandoque per intervalla reddebat, sed raro admodum: quo frequentius Emeticum repetebat, eo majorem aquæ copiam solebat rejicere, idque sub finem tam per os, quam per sedem. Verum post tertiam dosin tumor subsidere, atque imminui cæpit, & post quatuordecim dies filo, quo crassitiem corporis inflati jussu meo fuerat dimensa, judice, ac teste, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, supputatione ex iis, quæ mihi ipsa narravit, facta, ἄνω, καὶ κάτω egesserat: Ita ut quæ prius in lecto non nisi erecta dormiebat, ne decumbens ab

aqua-

aquarum pondere suffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato secura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio se movere potuerit. Cum vero dicta Emetica operandi violentia *Vapores*, quos dicunt, ad eum gradum excitarent, ut iisdem diutius morbum lacessere tutum non foret, & tamen tam ex residua adhuc ventris mole, quam aquarum rotatione, quam toties percipiebat, quoties se in alterutrum latus convertebat, & vestigiis insuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus satis liqueret multum aquæ adhuc in corpore restare: ob causam jam dictam, reliquam Curationem Purgantibus proprie dictis cogebar absolvere. Posthac igitur vel portionem Purgantem supra dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præscripsi; idque vel rarius, vel sæpius, prout vires ejus ferrent, aut Vapores minus infestarent. Etenim & Catharsis per inferiora Affectus Hystericos aliquatenus invitabat, licet non ita graves, & violentos, ac solebant Emetica. Atque in hac methodo persistebam; donec prorsus convaluisse videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipue observanda occurrebant: Primo, quod iis diebus, quibus a Purgatione feriabatur, nonnunquam magnam aquarum vim per sedem excernebat, atque etiam sub finem per meatus urinarios, vel ad Congii mensuram; quamlibet non ultra lib. iss. vel lib. ii. Potus pro singulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undecunque patere viderentur. Secundo notatu dignum erat, quod curatione fere absoluta, si quando Vapores a Catharticis commoti tumultuarentur, venter maxime versus superiora intumescebat, tanquam novo aquarum proventu denuo repletus foret, quod tamen fieri non posse sciebam, cum ita parce bibisset, ac proinde tumo-

rem

rem illum a flatibus, quos peperit ἀταξία ista a Catharticis provocata, tantum oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licet enim vel Congium aquæ eo die, quo purgabatur, ejecisset, mox tamen cœpit intumescere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque assurgens, & dyspnœa affligens, donec corpus a Purgantium molestia liberatum, statum naturalem, ac quietem reciperet; quo facto & tumor, & cætera symptomata derepente evanescebant, donec a succedente Catharsi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quod cum præfata Fœmina annum agens quinquagesimum quintum, fluxum Menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen Menses magno quasi flumine erumpebant denuo; qui sanguinis fluxus debilitati, & evacuationibus prægressis additus ingens Affectuum Hystericorum agmen adducebat, dolorem sc. in dorso, & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tussim ferinam. Ad hæc tametsi post tam insignem Aquæ quantitatem per os, sedem, & urinas eliminatam omnino credibile esset non multum in corpore restare, attamen venter haud minus protuberabat, quam nulla adhuc evacuatione tentata solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos, qui etiam ad septimanam a postrema purgatione negotium facessebant, coactus sum ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iss. propinare; quæ etiam Dosis erat repetenda, nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, & tumor disparuit.

Hoc interim observari velim, quod si leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita prompte educuntur aquæ per Infusionem Croci Metallorum, ac in Ascite grandiore, ubi ingens aquarum

copia

copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles, dum Emetici operatione agitatur, ac concutitur, ad earundem evacuationem mire conferet: atque eam ob causam, nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit, ut tota res evacuationibus per inferiora committatur.

Est & aliud Medicamentum satis vulgare, ac simplex, quod Hydropem pari ratione, qua illud, de quo modo egimus, expugnat: Nempe manipuli iii. *Corticis interioris Sambuci* a ligno derasi in lib. ii. aquæ, & lactis simul mistorum, ad lib. i. incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera sero quotidie assumatur, donec æger convalescat. Hoc remedium & vomitionem ciet, & catharsin, pariter ac Crocus Metallorum; ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliqua specifica: quocirca si neutram harum operationum præstet, vel si mediocriter, ac parce, ne hilum prodest quidem: ubi vero alterutram producit efficaciter, maxime vero si utramque, mire ad hunc morbum debellandum confert.

At sane, quod serio animadvertendum est, haud raro accidit, ut aqua non solum in crura, ac tibias deturbetur; sed etiam in ipsam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis, sive ἄνω, sive κάτω ducentibus, omnino elicienda non est. Verbi gratia, quoties hujusmodi tumor vel Phthisim diuturnam excipit, vel a viscerum alicujus labe, ac putredine nascitur; vel a sanguinis tono, si ita loqui fas est, non tantum relaxato, sed & deperdito, ac spiritibus penitus exhaustis, vel a longa Fistularum in partibus carnosis mora, quæ copiosam saniem egesserant; vel a nimia debilitate, atque evacuatione tam humorum, quam spirituum, quas advocavit sive sali-

vatio,

vatio, ſive ſudatio, ſive etiam Purgatio juſto intenſior, & Diæta tenuis, quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis, quam res poſtulabat, fuerant adhibitæ. In his, atque aliis morbis ad hunc modum factis, æger non tantum non juvabitur a Catharſi, ſed, imminuto adhuc amplius ſanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita ſtantibus, omnis Curationis cardo in ſanguine, ac viſceribus omni ope corroborandis, firmandiſque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certiſſimo Experimento edoctus ſum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprime reſpondiſſe; ſpiritibus ſcil. quaſi nova vita hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad penſum ſibi debitum denuo revocatis.

Eſt etiam ubi, abſque omni iſtiuſmodi προφάσει, Intentioni iſti, quæ aquas evacuandas reſpicit, nec Catharticis, nec Emeticis ſatisfaciendum eſt: quoties enim vel æger conſtitutione eſt infirmiore, vel Fœmina Vaporibus, atque ataxiis ſpirituum animalium admodum obnoxia, fieri non poteſt, ut Catharticis, & multo minus ut Emeticis res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda eſt. E quorum familia, licet quamplurima in Medicorum ſcriptis magni ſint nominis, efficaciſſima tamen (ne dicam ſola) mihi videntur ea, quæ e *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert, e quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem vero vix aliud vegetabile *Geniſta* ſit parabilius, & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimum *cinerum* ejus lib. i. *in Vini Rhenani* lib. iiii. frigide infundi jubeo, addendo *foliorum Abſynthii*
vul-

vulgaris pugillum unum, alterumve. Liquoris per filtrationem colati ℥iv. mane, hora quinta pomeridiana, & ſero, ægro jugiter hauriendas impero, uſque dum tumor evanuerit. Quo ſolo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi, in iis, quorum Craſis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad ſecundam Intentionem properemus) quæ ſunt proxima cauſa morbi, jam penitus evacuatis, non niſi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum eſt, niſi ſanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo, & aſſiduo Medicamentorum *Calefacientium*, & *Corroborantium* uſu, unde novus aquarum proventus præcaveri poſſit. Quamvis enim in junioribus ſæpe contingat, ut aquis rite expurgatis ſine alio quovis præſidio convaleſcant, cum eorum calor naturalis jam ab aquarum onere, ac preſſura liberatus, dictorum Remediorum vices ſupplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis, qui alias minus ſano corporis habitu ſunt præditi, omnino neceſſe eſt, ut ſtatim ab aquarum eductione jam abſoluta, ad eorum ſimplicium uſum, quæ ſanguinem excalefaciunt, invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea, quæ ego jam ſuperius in *Podagra* curanda laudavi, ſive ipſa Remedia ſpectent, ſive *ſex Res non naturales*, præter illa, quæ jam dicentur, locum habere poſſunt; (niſi quod *Vinum*, a quo in Podagra prorſus eſt abſtinendum, non tantum non noceat Hydropicis, ſed & proſit admodum, ſi pro potu ordinario uſurpetur) Cum hi duo morbi id habeant commune, quod eadem Remedia Corroborantia utriuſque cauſæ originali adverſentur. Fatendum eſt interim, quod cum tam

 ex

ex manifestis Phœnomenis, quam a juvantibus, & lædentibus edocti simus tum hoc, tum alios plures *morbos Chronicos* sanguinis debilitati, atque *indigestioni* ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in essentiales eorundem differentias, & specificas Humorum depravationes ab istiusmodi Indigestionibus prognatas (quæ quidem ἀπεψία communis omnium stirps est) quimus penetrare: Uti neque varias illas specificationes, quæ in morbis Acutis ab una eademque causa, sanguinis nempe *inflammatione* fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his, quam in Chronicis morbis, cum *Specificis* careamus, Curationem non ad Essentialem morborum naturam, sed ad causam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum subinde variantes, vel pro indicio naturæ spontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientiæ, cui potissimum Medicationis generi quilibet morbus facillime concedat, dictantis filum secuti.

Porro ad hanc, de qua jam agimus, Intentionem implendam, nempe ut sanguis corroboretur, sive aquarum evacuatio per hoc Diureticum; sive per Catharsin, vel etiam Vomitionem procuretur, ut supra, omnino necesse est, ut æger, quantum res ferat, *Vinum* potare teneatur, dum in curando est, (modo ne prius incipiat οἰνοποσίαν, quam meatus quadantenus reclusi fuerint, & porta aquis data) vel saltem loco vini Cerevisiam aliquam e generosioribus; cum liquores tenues, ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant, qui fere semper in hoc morbo siticulosus est, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obstetricentur: raro itaque, aut nunquam hi sunt concedendi. Atque e diverso liquo-

quo-

quores generosi, modo non sint spiritus per distillationem eliciti, usque adeo sanitatem promovent, ut vel soli aliquando amissam revocaverint; utique in morbi initio, nondum multa aqua distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus, & confortantibus fuerint imprægnati. In Pauperibus, verbi gratia, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis*, in qua quantitas sufficiens *Rad. Raphan. Rustic. fol. Absynth. vulgaris, Cochlear. hortens. Salviæ, Centaurii min. summitatum Genistæ* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter imprægnari, cujus haustulus bis, terve de die inter Medicamenta supra memorata deglutiendus est. Vel si id palato minus allubescat, *Vinum Absynthites* vice ejus substituatur, de quo æger sumere possit cochlearia ix. post *Electuarii Digestivi* (in *Tract. de Podagra* descript.) ℥ii. horis medicinalibus, *i. e.* mane, quarta pomeridiana, & nocte, devoranda. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, Corroborantia quælibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hic vero magni momenti est, quod æger parce admodum bibat liquores istos, qui minus generosi sunt, quandoquidem omnes, qualescunque demum sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeo ut vel omnimoda abstinentia a potu nonnullos sanaverit: atq; ob eam causam, si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, æger tamen admodum parce eos bibat; Veruntamen cum sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper a potu tenuiori abstinentia adaugeat, e re erit, ut æger sæpiuscule aqua frigida *Spiritu Vitrioli* acidulata os colluat, aut *Tamarindos*

in ore ſubinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum vero deglutiens, præ eorum frigiditate, quæ morbo minus convenit.

Verum inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum ſibi vendicat, ſanguinem videlicet invigorando, calefaciendoque. Quam ob cauſam & *Allium* hic adeo conducit, cum eo ſolo, miſſis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præſcripto, non meo, depulſum noverim.

Eſt enim obſervandum, eum Hydropem, qui vel pedes tantum inflavit, vel etiam ventrem, ſed modice, non ſtatim Curationem per Emetica, & Cathartica ſibi depoſcere; ſed hujuſmodi liquoribus præfatis calefacientibus, & corroborantibus haud raro cedere. At vero præ cæteris ſerio animadvertendum eſt, quod quoties hunc morbum ſolis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus eſt, ſive mitiori, ſive fortiori quocunque Pharmaco, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum quicquid Corroborans ſubſtruxerit; quod vel invitus agnoſcat oportet, qui obſervaverit tumorem, qui ab uſu Corroborantium jam imminui cœperat, mox a Purgatione augeri. Etenim tametſi cum Intentioni iſti aquas educendi ſatisfacere cupiamus, haud abs re fuerit, etiam Corroborantia ſubinde exhibere; tamen cum tota res in iſto ſolum cardine vertitur, ut ſanguis corroboretur, omnino neceſſe eſt, ut a Catharticis abſtineamus.

Notandum eſt autem, ægrum non ſemper ſanari, quamvis utrique Indicationi ſatisfecerimus, *i. e.* tum Aquæ in abdomine congeſtæ omnino eductæ fuerint, tum etiam Calefacientia, & Corroborantia poſt-

ae

ea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non raro contingit, ut *Ascites* ad multos annos perdurans diuturna aquarum in viscera incubatione eorum substantiam perverterit, & quasi semicoxerit; & tam ipsa viscera, quam partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales, & Vesiculas sanie turgidas generas, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quasi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus, qui ab Ascite inveterato sunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, Artis subsidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici est, cum certo scire nequeat, quantum adhuc noxæ visceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus, quam Corroborantibus: & neque animo ipsus cadere, neque ægro ut cadat author esse debet. Cui rei ob hanc potissimum causam danda est opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitus exantlato, Natura, quæ noctes, atque dies nostris rebus invigilat, cõsulitque, sponte sua mirum in modum machinatur, quo ægrum a perniciosis morbi reliquiis muniat, ac tueatur. Quamobrem omnis Ascites, quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funestam cladem visceribus intulerit, haud alio modo tractari potest, quam si nunc primum occœperit.

Topica, sive Remedia *Externa*, quantum ego observare potui, nihil egregium in hoc morbo præstiterunt unquam. Ea minus saltem nocuere, quæ in forma sive Cataplasmatis, sive Linimenti abdomini ad tumorem discutiendum fuerint applicata: Neque tamen video, quo pacto aquæ possint discuti. Verum & alia sunt a nonnullis Remediorum loco præscri-

pta, quæ ita non proſunt, ut etiam obſint plurimum: Hujuſmodi ſunt *Unguenta Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita; *Veſicatoria* item cruribus, & tibiis ſuperimpoſita, ubi cutis in magnam molem fuerit protenſa, ad aquas ſcil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis eſt periculoſum; cum a primo vis ſimplicium Cathartica ita penitus nonnunquam muſculis, ac membranis impingatur, ut excitetur Hypercatharſis nulla Remediorum ope unquam ſiſtenda. *Veſicatoria* autem locis prædictis, ab Empiricis applicari ſolita, calorem naturalem jam ferme aquis obrutum, deficientibus item ſpiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrenam* (plus ſatis in hoc caſu familiarem) ſæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maxime in membro pendente, ſanatu difficillimum eſt; quoniam ipſa carnium ſubſtantia his in partibus uſque adeo irrigua eſt, & ſcatens latice, ut data quacunque porta, continuo curſu prorumpat humor, a quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore diſcrimine adminiſtrantur, me judice, ſive *Paracenteſis*, ſive *Acupunctura* a nonnullis celebratæ, quam Veſicatoria.

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus, ubi jam in verum *Aſciten* evaſerit, pro deplorato ſemper habitus fuerit; attamen conſtabit, quod ſi dicto modo tractetur, æque certo poteſt ſubjugari (modo viſcera a corruptione ſint libera) ac alii permulti, qui non ita funeſti vulgo æſtimantur.

At ſi quis forte arguerit hæc Remedia, utpote ſimpliciſſima, & plane inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam, & improbos mores; ſi dum ringatur alios hujuſmodi ſimplicibus Medicamentis

juva-

juvari, ſe, uxorem, vel liberos ſuos, ſiquando ægrotaverint, vel viliſſimis ad ſanitatem reduci exoptet. Adde, quod fucum ſibi facit Morio, *Equitans in arundine longa*: etenim Artis Medicæ pompa, & dignitas non tam in Formularum concinnitate, & elegantia, quam in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc ſunt, quæ de his duobus morbis dicenda habui: & niſi fallor alios haud attingam unquam. Verum iſta quod ſpectat, quæ hactenus in publicum dedi, ſi quis ea ſemel tantum perlegere dignetur, eſt quod doleam me huic eam perdendi temporis anſam præbuiſſe. Quod ſi eadem ſæpius relegere voluerit, & alta mente reponere, nullus dubito, quin eum fructum ex iis capiat, qui voto, & magnis laboribus, quos ego in iſtis obſervationibus faciendis, componendiſque locavi, aliquatenus reſpondeat. Quæ quidem quam bona fide fuerint traditæ, haud aliter ſciet, quam ſi in earum Praxi fuerit verſatus, ac perinde in obſervando diligens, ac curioſus Explorator, atque Ego prius fueram. At ſi in paucis iis,quæ ſcripſi, Naturam, me quaſi manu ducentem, omnino ſecutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuſcunque is demum ſit, opinationibus me addicens, pro certo habeo ſapientes,quotquot ſunt, veniam mihi ſaltem daturos; quos & latere non poteſt duo eſse hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medica ex æquo prohibent, ſufflaminantque: Primum ii ſunt, qui nullum prorſus ſymbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipſi conferentes, illis ſuccenſent, qui vel minimum conferre videantur; defectus interim ſuos, atque ſocordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, a quibus ne latum unguem diſcedere audent, deberi contendunt, ſpecie prætexentes.

Quorſum vero reliquas artes omnes, quæ homines minus tangunt, juvantque, magna incrementa ſumpſiſſe fateamur, etiam ſine ulla priſcorum hominum injuria, ſolam autem Medicam undique perfectam exiſtimemus? An non certioris iſtius, quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, eum *Pyxidis Nauticæ* uſum, qui ita feliciter ceſſit, tentare potuerint, niſi primos, ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum conſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, prius contempſerint? Aut accuratior illa, ac magis perfecta ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugna regendarum Ars, quá hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant, quæ olim *Actii* depræliabantur? Aut *Auguſtum*, & *Marcum Antonium*, tanti belli Duces, & claſſium Rectores, ignominia afficit? Ad hæc innumera fere ſunt exempla rerum a nuperis hominibus inventarum, quæ Antiquioris ſæculi inventis longe antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim inferre cenſendi ſunt, quam is filius patris famam lædere putandus eſt, qui rem familiarem a Parente acceptam, induſtria ac ſolertia ſua auctiorem, ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii, ac ſapientiæ haud vulgaris titulum affectantes, *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes moleſte ingerunt; Medici non tam viam præmonſtrantes, quam ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illa docte nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientia indice, atque ejus peplum revelante:

quan-

quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens, intra anguſtos cognitionis, quam a quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *Prudens*, quantum fert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philoſophus* vero, ſaltem pro auguſtiori hujus nominis majeſtate, nemo mortalium evadet unquam. Medici autem *Philoſophia* omnis in expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iiſque remediis adhibendis, quæ *Experientia* indice, ac magiſtra, eoſdem valent depellere, tota ſtat; obſervata tamen, ut alibi dixi, Medendi methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito, & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſtſcriptum.

LEctor mihi veniam concedat, ſi unum haud p[illegible] vi tam in dignoſcendis, quam curandis Febribus momenti hic adjiciam, quod niſi memoriæ mihi exciderat, loco magis ſuo dicendum fuerat. Obſervavi, quod ſingulis annis ab hyeme ingruenti uſque ad ver adultum *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad ſymptomata, quam curationem a *Stationaria*, ſive Febre Epidemica conſtitutionis generalis, quæ tum obtinet, plane diſcrepat, proindeque in febrium, quas *Intercurrentes* appello, claſſem recenſenda eſt. Frigiditati aeris una cum craſſitie, ac humiditate ejuſdem illa originem ſuam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & ſanguis ob impeditam tranſpirationem colluvie ſeroſa oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore mora putreſcens, facile a ſuſcepto frigore, vel a levi aliqua occaſione febrem accendit. Si materia morbum committens

co-

copiosa admodum fuerit, ea febris emergit, quam sub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de Morbis Acutis , Sect. 6. Cap.* 4. descripsi. Sin autem humor iste minus scateat, ea solummodo symptomata producit, quæ jam sum descripturus: Æger per diem unum, vel alterum post primum febris insultum nunc incalescit, nunc friget: de dolore capitis, atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur. Lingua alba apparet: pulsus sanorum pulsui non admodum absimilis: urina turbida est, & intense rubet: sanguis ei detractus Pleuriticorum sanguinem æmulatur: Tussis ferme adest; sed respirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tussiendum, quasi idem dissiliret, dictæ tussi (sicut in *Peripneumonia notha* solent) se non adjungunt, proindeque, cum notis insignioribus peripneumonicis hæc febris haud stipuletur, licet a dicto morbo non nisi gradu dissideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etsi primo ejus insultu symptomata solummodo a frigore suscepto orta præ se ferat, si tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam post se trahit, quæ tandem mortem ipsam accersunt. Etenim cum Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis nescio quibus ad sudorem eliciendum, ac proinde ad febrim solvendam (quod tamen raro perficitur) mulctatus, delirium, lethargus, pulsus languidus, & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes sępe sæpius hanc febrim comitantur. Hæc, atque hujusmodi symptomata, etsi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei male gestæ sunt adscribenda. Cum enim hæc febris suapte natura plus satis in-

flam-

flammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum, & jugi lectuli uſu inceuditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos, inconditoſque adiguntur, atque materia morbifica in cerebrum impulſa, in peſſum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illam pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam venæ ſectione revellam, & repetita Catharſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primum accerſor, ſanguinem e brachio dextro ad ℥ix. vel x mitti jubeo. Die ſequente blandam illam potionem purgativam mihi in praxi familiarem exhibeo. Ut ℞ *thamarind.* ℥ ſs. *fol. ſennæ* ʒii. *rhabarb.* ʒiſs. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℥iii. *Colatura diſſolve mannæ, & ſyr. roſar. ſol. an.* ℥i. *m. ſ. f. potio, ſumenda ſummo mane.* Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito; modo ſymptomata omnia citius non diſparuerint: Et noctibus inſequentibus Paregoricum ex *Syr. de Meconio* ℥i. propino. Diebus a Purgatione vacuis, modo Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale, & Eclegma ex oleo amygdal. dulc. Syr. Capil. Vener. & Violar.* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnopere æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* præſcribo; ut *Julapium ſeq.* ℞ *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ℥iv. *Syr. de Limon.* ℥iſs. *Syr. viol.* ℥i. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger a lecto interdiu ſibi temperet, injungo, ut & a carnis eſu: poſt primam vero, vel ſecundam purgationem hauſtulum juſculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubinde aſſumendum concedo. Verum hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum

dum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigitent, hoc in casu tam Venæ sectio, quam Catharsis eousque debitis intervallis sunt iterandæ, donec symptomata omnia penitus evanuerint; & æger eo modo, quem Capite dicto descripsimus, sedulo tractandus. At non nisi perquam raro febris, de qua jam agimus, ad eam sævitiem assurgit, ut post unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes, pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc satis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quominus errante diagnosi febris hæc *Hyemalis* pro *Stationaria*, sive febre epidemica generalis cujusvis constitutionis habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periisse certo sciam.

SCHEDULA MONITORIA

DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU

PER

THOMAM SYDENHAM M. D.

Accedunt Ejuſdem

De Febre putrida Variolis confluentibus ſuperveniente ; & de Mictu ſanguineo a Calculo Renibus impacto,

DISSERTATIONES.

Viro tam Virtute, quam Eruditione undique conſummato

CAROLO GOODALL M. D.

Coll. Med. Lond. Socio.

CUm ea, quæ de Febre præſentis hujuſce Conſtitutionis nuper obſervaram, in publicum edere ſtatuerem, tibi præ cæteris, Vir Ornatiſſime, opellam hanc meam dicandam eſſe cenſui ; idque ob duas potiſſimum rationes mihi faciendum videbatur. Primum, quod cum amiciſſimus mihi ſis, comes indivulſus lateri ſemper hæſiſti, meque tuo juvaſti pa-

tro-

trocinio contra omnes quotquot se mihi uspiam objecerant: Quod non tam mei ipsius gratia præstabas, quam ex incocto generoso pectori honesto, hoc est ex magno, proboque Animo, qui tibi Author fuit, ut Veritati a te cognitæ, compertæque assentiri haud dubitares, etiam cum omnes fere omnium, qui rem Medicam tractabant, linguæ in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sane) quandoquidem cum tot nequam Medicastri cerebrosa sua somnia, & figmenta venditantes; quo famam sui latius spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat, ut Viri ingenio, & judicio præditi, non statim, & sine examine ea admitterent, quæ ego jam recepto Praxeos mori plurimum adversantia in medium protuleram. Quo non obstante cum nihilo tibi minus debeam, mearum partium esse duxi, gratum animi mei in te affectum omnibus testatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectus ultimas metas evectam hac deceat magis. Nam sicuti Reges eos, quibus favent, titulis. & honorum insignibus illustrare, atque aliis spectabiliores reddere satagunt; ita natura quoties hunc, vel illum humili turba, ac grege hominum eximere voluerit, Gratitudinem, ceu excelsioris Genii notam, ac characterem solet imprimere.. Altera Ratio, cur hæc tibi potissimum inscribam, hæc est: quod scilicet pro familiari illa, & quasi quotidiana consuetudine, quam jam per multos annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plusquam cuiquam mortalium, notum esse oporteat, quanto cum labore Notitias illas quantulascunque, tam Historiæ, quam Curationis Morborum, de quibus palam disserui, indeptus fuerim. Quæ omnia non simul, & semel evulgavi, sed interposito annorum aliquot inter-

ter-

tervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Istas vero Observationes meas ita mancas; & imperfectas esse judico, ut me magis earum pudeat, quam ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quod licet triginta annorum, & quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad majorem, quam in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temere affirmo, quod licet hoc temporis spatium plus quam sufficiat ad Cerebrum Theorematis, & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non magis ad Morborum Curationem faciunt, quam Pingendi Ars ad Artem Navigandi) plane obruendum; attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus Medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam istuc contuli, ut Observationes quam accuratissimas colligerem, quas sine mora prælo mandandas curavi, ut si quid utile haberent, id statim Publico cederet. Qua in re cum meo munere pro virili defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porro sollicitus, quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantum addo, quod sicuti si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc missa faciam, obsecro te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc æqui, bonique consulas, quo testatum esse volui, quanto te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes, quibus longe minus, quam

mihi perſpecta eſt virtus tua. Neque jure merito exiſtimare quis poteſt, me, qui tui nullatenus indigeo, tibi aſſentari, cum palam profitear; quod ſicuti in ea, quam exerces, Arte, nemini ſecundus ſis, (ut modeſte loquar) ita morum integritate, honeſtateque undique abſolutiſſima, omnes fere, quorum ego conſuetudine unquam uſus fuerim, ſuperes. Diu vivas poſt mea fata, & in Jatrica palmam feras; non tam ad nummos poſterorum uſui corradendos (quæ quidem ratio ſi cum ſequente conferatur, animam fere Brutorum redolet) quam ut ſeculo tandem aliquando detegas, quibus modis iſtæ in morbis perſanandis difficultates, ſub quibus Ars Medica hactenus gemit, & ſuccumbit, vinci queant. Quod dum moliris, iſtis, quæ ego primis jeci fundamentis, ſi modo libet, poſſis ſuperſtruere. Ita tamen, ut errata, in quæ ego forte inciderim, pro more humano, in meis Obſervationibus ſive Hiſtoriam, ſive Curationem hujus, illiuſve morbi attinentibus, ubi ab annoſa, & repetita Experientia melius fueris edoctus, libere, ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cum eſſet nihil prius habuit, quam ut Ars medica a quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum natura commentationibus (quibus ad nauſeam, & faſtidium uſque jamdiu explemur) quam certa, fidaque eorundem curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi ſemper Addictiſſimum

THO. SYDENHAM.

SCHE-

SCHEDULA MONITORIA

DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

TAmetsi ingravescens jam ætas, & a diuturnis morbis pene confecta, missionem a Cogitandi penso, Meditationeque intensiori, vel eo nomine sibi jure postulare videatur; attamen non mihi tempero, quin vel propriæ sanitatis dispendio alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, a qua pendet Febris Nova species a nuper grassantibus multum abludens.

Memoria recolendum est, quod in Autumno, *Anno* 1677. Febres Intermittentes se primum exerebant, quæ quotannis increbrescentes, & ἐπιδημικώτεραι factæ, donec ad suum statum, sive ἀκμὴν pervenerint, postmodum sensim decrescebant; & postremis hujus Constitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi potuerint. Qua de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidissima fuisse infestatos, penultimum maxime, nempe Annum 1683. in quo ita

enormi Bruma intemperies deſæviebat, ut nemo quiſquam viventium illi parem, vel intenſiſſimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit umquam. Quippe quo Thameſis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcurſitantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numeroſiſſimam hominum frequentiam, ſolidi inſtar pavimenti, facile ſuſtentaret. Subſequens Annus 1684. licet nec intenſo frigoris gradu, nec pervicaci duratione præcedentem exæquaret, non tamen multum ei utrobique ceſſit. At cum primum exolveretur gelu Anno 1685. menſe Februario, exorta eſt Febris iſta, de qua jam agere inſtitui, quam quidem ego novam Febris ſpeciem eſſe arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimo prægreſſum invaluit, eſſe prorſus diſſimilem.

An hujuſce Conſtitutionis mutatio mutationi manifeſtarum aeris qualitatum, quæ per binas has hyemes ſucceſſit, tribuenda ſit, ego non ſatis ſcio; cum pro comperto habeam alterationes, quoad ſenſibiles Annorum qualitates, utcunque diſpares, morborum Epidemicorum ſpecies non protuliſſe; & certam annorum ſeriem, quantumlibet annus unus ab alio externa facie, & temperamento diſcrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum ſpecie producenda conveniſſe. Quod cum ſerio animadverterim, opinari mihi ſubiit, prout a me alias dictum fuit, Conſtitutionis mutationem a ſecreta aliqua, abditaque alteratione in terræ viſceribus Atmoſphæram omnem pervadente, vel a Corporum Cœleſtium influxu aliquo maxime pendere. Tametſi hic eſt notandum, quod valedicente nobis olim Febre Depuratoria, ſicciſſimum, ac vehemens

hemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia constrinxerat; nec quicquam remisit, donec mensis Martius adolesceret; quo quidem tempore, quamprimum fatiscente gelu, terra solveretur, mox Febris Pestilentialis, postmodum ipsa Pestis grassari cœperunt. Utut vero hoc se habeat, Febris, quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum se ostendit, nempe Februario mense 1684. & tam præcedente anno, quam eo, qui jam agitur, per omnes Angliæ regiones latius vagata est; longe magis, & ἐπιδημικωτέρως aliis in locis, quam hic Londini desæviens.

Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omnino existimabam, illam non ex eo genere Febrium fuisse, quas ego Stationarias appello, sed potius ex intercurrentium familia, quæ singulis fere annis promiscue adoriuntur. Non aliud scil. morbi genus esse rebar, quam Peripneumoniam illam Notham, quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Una hac intercedente discriminis nota, quod in hac Febre subinde non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonica, qualia sunt Tussis vehementior, Cephalalgia inter tussiendum sævissima, & quasi Caput distringens, Vertigo a motu quolibet, & Dyspnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur. Cum itaque Librarius novam Tractatuum meorum Editionem eo tempore solicitaret, visum est conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuisse jam sentio, in forma Postscripti publico dare, in quem quidem errorem me induxit ingens consensus, quo Febris hæc cum dicta illa Peripneumonica luculenter conveniebat, quæ nulla non hyeme subinde occurrit. At, cum æstate superveniente, quæ Febres

illas Peripneumonicas solebat fugare, hæc nihilominus perseveraret, statim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Constitutionem redigendam omnino censui.

Symptomata diligenti quantum potui indagine comprehensa, hæc fere sunt, & olim fuere: Æger per vices calore, & frigore tentatur; sæpenumero & caput, & artus dolere queritur; pulsus sanorum pulsui non absimilis est; Sanguis e venis eductus Pleuriticorum sanguinem haud raro æmulatur; Æger ut plurimum laborat Tussi, quæ quidem, quanto ab hyeme longius invadit morbus, tanto citius, una cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem, & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic vero levior, quam in Angina) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris tametsi prorsus continua sit, sæpe tamen Exacerbationes molestissimas ingruente nocte apportat, non aliter ac si duplex foret Tertiana, sive Quotidiana. Æger jugem in lecto decubitum, quantumlibet levissime stragulis coopertus sit, non sine magno suo periculo experitur. Febre enim exinde in Cerebrum versa, vel in Coma, vel in Phrenesim facile incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis est in hoc morbo ad Phrenesin lapsus, ut persæpe sua sponte, nulla ejusmodi data ansa, illico subrepat. At non eo excandescentiæ, & furoris ascendit Phrenitis in hac Febre, atque illa, qua Variolis, atque aliis Febribus correpti laborant; quinimo æger potius tranquille delirat, incongrua subinde effutiens. Ab intempestivo Cardiacorum usu, & regimine paulo calidiore Petechiæ sæpius efflorescunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certissimum summæ Inflammationis indicium,

cium, tam in hoc, quam in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoque eruptiones Miliares, quas vocant, in superficiem corporis se dispergunt, Morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, & quando recedunt, squamulas istas furfuraceas, quæ in Morbillis cernuntur, haud relinquunt: licet hæ sponte sua nonnunquam ingruant, sæpius tamen Lecti calore, & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida est, vel sicca. Ubi inaruerit, fusci est coloris in medio; quam partem undique cingit fimbria inalbescens. Ubi vero humida est Lingua, omni ex parte alba est, pellicula item scabra, & alba vestita; Nam si æger ab adhibito regimine plus justo incalescat, lingua fere est fusca, & arida; sin minus, humida est, & alba. Idem de sudore dicendum est, qui pro ratione diversi regiminis præfati dimanat: Nam si calidius tractetur æger, ferme viscosus effluit, e capitis præsertim regione. Quantumvis autem sudor copiose, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis sentit æger, unde liquet ejusmodi sudores symptomaticos tantum esse, criticos non esse. Primis morbi diebus sudoris ex arte provocatio materiam morbificam, si non in caput, saltem in artus solebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phrenesis semel invaluit, nulla restant Febris indicia, nisi quod pulsus nunc citatior est, nunc tardior; tandem vero, cum ex re male gesta spiritus in confusionem omnimodam adigantur; pulsus inordinatus cum subsultu membrorum subingreditur, quem non ita diu post mors excipit.

Curationem quod spectat: ista Peripneumoniæ signa, quæ hanc Febrem comitabantur *Februario* illo anni postremi, quo primum emergebat, statim ad

hyemis exitum fidem, ut dixi, mihi fecere, eam prorſus in Peripneumonicarum familia cenſendam eſſe. Ac proinde me ſtatim contuli ad uſum Methodi iſtius, quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario ſupra memorato. Quæ quidem Methodus ſatis feliciter ceſſit, tum mihi, in paucis illis, quibus medicandis per adverſam valetudinem meam vix ſufficiebam, tum etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aſpernabantur. Quicquid vero id demum fuerit, quod hanc mihi Methodum ſuaderet; jam mihi ſatis compertum eſt, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni, qui binas rigidiſſimas hyemes excepit, perpendo temperiem (hyeme præſertim, ſi modo Hyems dici poſſit, quæ nullum frigus notabile ſecum adduxit) mihi inquam conſtat, hanc Febrem nihil eſſe aliud, quam ſimplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis, & methodo reprimendam omnino dirigendas eſſe.

Hunc itaque ductum ſequens, primo loco ſanguinem e brachio dextro ad ℥x. educi volo. Neque ſane Febris hæc (utut ſanguis emiſſus Pleuriticorum ſæpiſſime ſanguinem æmulatur) reiteratam Phlebotomiam facile tolerat. Sin autem reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, &c. malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigitent; hoc in caſu tam venæ ſectio, quam catharſis eouſque ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitus evanuerint; prout Capite de Peripneumonia tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo. Veſperi *Epiſpaſticum*, ſeu Veſicatorium Nuchæ appono. Sequente Aurora lenitivam hanc Potionem exhibeo,

℞. *Tama-*

℞. *Tamarind.* ℥ſs.
Fol. ſenn. ʒii.
Rhabarb. ʒiſs.
Coq. ſ. q. aq. ad ℥iii.
in Colat. diſſolv. Mann. & ſyr. Roſar. ſolutiv. an. ℥i.
Mſ. F. Potio, ſumenda ſummo mane.

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præſcribo, donec tertiam vicem expleverit. Hora ſomni poſt Catharſin toties, quoties Paregoricum hoc, vel ſimile injungo.

℞. *Aq. Paralyſeos* ℥ii.
Syr. de Meconio ℥i.
Succi Limon. recenter extracti cochl. ii.
Mſ. F. Hauſtus.

Id ſcil. cavens, ne forte ab agitatione, & tumultu, quem in Febricitantium ſanguine, & humoribus Purgantia ſæpe excitant, æger ex ſpirituum Animalium confuſione Comatoſus fiat. Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contra facere videatur, procul amolitur. Qua de cauſa ego in Febre Comatoſa Anni 1673. Catharticum propinare non auſus, in Clyſterum uſu ſubſiſtebam, certo ſciens Remedia Purgantia eo tempore uſurpata illico Comata adduxiſſe. Quod forte aliter evenire potuiſſet, ſi Paregoricum uſurpatum fuiſſe poſt talem Catharſin mihi in mentem veniſſet. Ubi vero Purgatio celebrata non fuerit, Hypnoticum hora ſomni nullatenus eſt concedendum; ne ſc. Cathartici poſtridie deglutiendi operationem, ac vim (quod fieri ſolet, quantumvis ſero aſſumatur illud) ſufflaminet, vel ſi non in ſolidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac, aut alia quavis Febre Epidemica, ſtatutum mihi eſt alvum non turbare in principio, ſtatuve morbi, niſi

Venæ sectione præmissa. Quæ quidem praxeos Regula susque deque habita, aut violata quamplurimos Orco addixit, infantes maxume, prout alias in cautelam monui.

Observandum est autem, quod licet ut plurimum Evacuationes omnes præfatæ in hujus Febris Curatione usurpari debeant; sæpe tamen æger, maxime si Juvenis, aut Infans fuerit, post eductum sanguinem una Catharsi defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus est, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnata. E contra vero nonnunquam opus est, ut alvus ad plures, quam supra diximus, vices sollicitetur. Quandoque enim, licet id raro eveniat, Ægro e Febre jam dicta methodo liberato, recrudescentia materiæ Febrilis post dies aliquot morbum postliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quarta vice repetita mox eliminat. Tametsi in hac methodo nova hæc Febris raro accidit, nisi ab Aphthis, quæ sub exitu Febris præcedentis supervenere, & quæ jam ad statum auctæ eam denuo revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum est, & Singultum per intervalla redeuntem sæpenumero post se trahit, qui etiam sublata Febre per dies aliquot perseverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium sponte tandem evanescit. Quod est diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu sub finem hujusce Febris accedente nihil ægro periculi est, nisi officiose nimis, & inutiliter multa ingerantur remedia: quod si fiat, Mors pro Medico est. Veruntamen tam Aphthæ, quam Singultus, vel horum utervis, si non sponte facessat, sed in longum tempus decurrat, facile fugantur usu *Pul. Corticis Peruviani*; nempe ℥i. *Corticis cum syr. Papaver. Rhœad. q. s.* in forma Electuarii, vel Pilu-

la:

larum redacta, eaque methodo assumpta, quam olim tradebam Epistola ad D. D. *Brady*, superbibendo haustum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certius in hoc casu scopum attingere, quam aliud quodvis etiam e celebratissimis, modo non frustrentur ejus vires (quod fieri assolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus a Purgatione liberis sequentia, vel his similia nonnunquam præscribo.

℞. *Conserv. Lujulæ, & Cynosbati an.* ℥i.
Conserv. Berberum. ℥ss.
Cremoris Tartar. ℥i.
Cum s. q. syr. e Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moschat. ter in die superbibendo seq. Julap. cochl. vi.

℞. *Aq. Portulac. Lactuc. Paralys. an.* ℥iii.
Syr. de Limon. ℥iss.
Syr. Violar. ℥i.
Ms. F. Julapium. vel:

℞. *Aq. Font.* lib. i. *Aq. Rosarum, Succ. Limon. Sacchar. albiss. an.* ℥iiii. *Coq. lento igne, dum despumaverint, cap.* ℥iii. *ad libitum.*

Verum in his omnibus spiritum Vitrioli, etsi summe refrigerantem, semper devito, utpote qui, cum egregie stypticus sit, minus convenit morbis omnibus, quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

Sæpenumero hic accidit, maxime Febre jam ad finem vergente, ut æger, dum hac Methodo tractatur, nocte subinde sudore sponte prorumpente diffluat: a quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cum hujusmodi

dia-

diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si æger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris, quam Purgationes præcedentes quadantenus subjugaverunt, denuo vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud, quo particulæ Febriles Coctione debita præparatæ prorsus difflantur; qui post insequuntur Sudores non ad aliud faciunt, quam ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licet Sudores isti, qui sponte manabant, Critici fortasse fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus, quæ expulsioni jam parata est, eliminationem, alii tamen, qui post illos eliciuntur, Symptomatici tantum esse possunt, atque adeo officere magis, quam prodesse. Verbo dicam: Hujusmodi sudoribus noctu sponte sua prodeuntibus, opportune favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula nec plura, nec densiora illis, quibus sanus assueverat, ægro aggerantur, nec exhibeantur Medicamenta quævis excalefacientia: lectulo tantum indulgeat æger aliquantulum solito diutius mane subsequente; & postea pergat in supra descripta medendi methodo.

Diæta ex pulticula avenacea est, vel jusculo hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem jusculo tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cerevisiam tenuem nullatenus tepefactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. ubi in aq. communis lib. iii. cocti, & postea sacchar. albiss. edulcoratum.

Post Catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus, aut similibus Eupeptis ægro interdicere, cum hæc per pur-

purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ insisteretur. Atque porro post ultimam purgationem, modo Febris aliquantulum deflagraverit, & intermittentis typum nondum prorsus induerit; Vini Canarini cochl. tria, vel quatuor mane, & sero, ut & post prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citius instaurentur, & febriles avertantur accessus.

Cum autem hæc Febris species præ cæteris, quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta nata sit, nec sine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari; ægros meos sollicite moneo, ne se nudos lectulo, nisi noctu tantum committant: Quod si usque adeo debilitati a morbo fuerint, ut erecto corpore sedere nequeant, permitto, ut vel super lectum ipsum, vel super grabatum vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino, ut focus sit luculentior in cubiculo, quam cui æger tunc, cum sanus erat, assueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum est ab initio in singulis hac Febre correptis (si fœminas in primis Puerperii diebus decumbentes excipias) ita necessario est imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen justo calidius, Phrenesis, Petechiæ, aut Purpureæ Maculæ obsederunt, aut alia quævis efferatæ inflammationis indicia, accersitur Medicus. Hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicunque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non prius sedabitur Febris, quam æger se lectulo interdiu abstinuerit: Cum calor circumambientis aeris inter stragula conclusi sanguinem plus satis exagitet, & procumbentis corporis situs vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hic ubi

Phre-

Phrenesis ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetita ultra limites præscriptos vel Phlebotomia, vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi, tandem vero suo tempore, suaque sponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque semper præcipio, nullum Emplastrum admovens, sed Pileolum tantum, quod ablatum rasura Capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem Caput a frigore externo muniat. Hac Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, itaut sensim calidas impressiones Phrenesin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hic dicuntur, de Comate etiam huic Febri supervenienti dicta sunto, in quo, ut in dicta Phrenitide, materia Febrilis in caput sursum fertur, ac proinde si linguæ albedinem excipias, nulla adsunt febris signa, at æger Apyrexia prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu, ac in alio, Cathartica, sudorifica, vesicatoria, atque id genus alia non tantum nullo cum fructu, sed ne quidem sine maximo periculo usurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortem sæpius, quam symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem post evacuationes generales per venæ sectionem, & purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma astantes perterrefaciat, tota res naturæ, & tempori committenda est. Licet enim stupore æger diu laborarit, post aliquam multos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modo lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur in dies, & supra grabatum, vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput, & sub affectus finem vini canarini

cochl.

cochl. tria, vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusius egi in *Sectione quinta*, *& capite secundo lib. de Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam insigni Febrim constitutionis illius comitante dissserui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus a faciendis prædictis Evacuationibus, si forte membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri corpore persentiscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis Nervosi affectibus tam Venæ sectio, quam Purgatio, etiam sæpius repetitæ non tantum non nocent, sed & necessario sunt adhibendæ. Cujus rei experimentum a me factum in medium profero, nempe in quadam Convulsionis specie, quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur: quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & sanavi ipsemet, & Venæ sectionibus, & Purgationibus per intervalla celebratis. De quo morbi genere, cum & mihi opportune occurrat, & eorum, quæ jam assero, veritati luculenter astipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulsionis est species, quæ ut plurimum pueros, puellasve a decimo ætatis anno ad pubertatem usque invadit; primo se prodit claudicatione quadam, vel potius instabilitate alterutrius cruris, quod æger post se trahit fatuorum more; postea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus vel pectori, vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto potest continere in eodem situ vel horæ momento; sed in alium situm, aliumque locum convulsione quadam distorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os possit adducere, mille gesticulationes, Circulato-

rum

rum instar exhibebit: cum enim poculum recta linea ori admovere nequeat, deducta a spasmo manu, huc illuc aliquamdiu versat, donec tandem forte fortuna illud labris propius apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avide haurit, tanquam misellus id tantum ageret, ut dedita opera spectantibus risum moveret. Cum Affectus iste ab humore aliquo in nervos irruente, quorum irritatione istiusmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primum ad humores illos tam venæ sectione, quam Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervosum omnino dirigendas censebam. Quem in finem hac utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus, vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die sequente vel dimidiam partem, vel quiddam amplius (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris, minorisve corporis ad subeundam Catharsin aptitudine) Potionis Purgantis Communis supra descriptæ ex *Tamarind. Fol. Senn. &c.* exhibeo. Vesperi haustulum seq. propino.

♃. *Aq. Cerasor. Nig.* ℥i.
Aq. Epilept. Langii ℥iii.
Theriac. Androm. vet. ℈i.
Laudani liquid. gutt. viii.
F. Haust.

Potionem istam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præscribo, & Haustum Paregoricum iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo, dein ut ad Catharsin, uti prius, æger revertatur. Atque ita alternatim sanguinem mitto, & subduco alvum, donec ægro vena ter, quaterve fuerit incisa, & post singulas venæ sectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre posse videren-

rentur: eo tamen temporis ſpatio inter alternas evacuationes diligenter obſervato, ut nihil inde periculi ægro immineat. Diebus a Purgatione vacuis, ſequentia præſcribo.

℞. *Conſerv. Abſynth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an.* ℥i.
Conſerv. Anthos ℥ſs.
Theriac. Androm. veteris, & Nuc. Moſchat. condit. an. ʒiii.
Zinzib. condit. ʒi.
Syr. e ſucc. Citri q. ſ. f. Electuar. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moſchat. mane, & hora quinta veſpertina, ſuperbibendo Vini ſequentis cochl. v.

℞. *Rad. Pęoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ an.* ℥i.
Fol. Rutæ, Salviæ, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & ſummitat. Centaur. minor. an. m. 1. *Baccar. juniper.* ʒvi.
Cort. duorum Aurantior. Incidantur, & infundantur frigide in Vini Canarini lib. vi. *Coletur tantummodo tempore uſus*.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv.
Aq. Epilept. Langii, & Bryon. compoſ. an. ℥i.
Syr. Pæoniæ ʒvi.
Mſ. f. Julap. cap. cochl. iv.
Sing. noctibus cubitum iturus, inſtillando C. C. gutt. viii.

Applicetur plantis pedum Emplaſtrum e Caranna.

Quanto magis convaleſcit æger, tanto minus pedem ducit, tanto pariter & diutius, & conſtantius manum in eodem ſitu continens, & Scyphum ori magis directa via admovet: quæ certiſſima ſunt in-

indicia quantum profecerit in ſanitate redintegranda. Ad quam quidem conſummatius perficiendam licet author non ſim, ut plus ter, quaterve ut plurimum ſanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica, & alterantia eouſque in uſum ſunt revocanda, donec rectiſſime tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo ſemel laboravit, facile recidivam pati poſſit, e re fore exiſtimo, ut pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel ea ipſa tempeſtate anni ſequentis, vel paulo antequam Morbus primo invaſit. Sane haud multum abeſt, quin huic Methodo *Epilepſiam Adultorum* cedere poſſe autumem, modo Remedia præſcripta ætati eorum rite adæquentur; tametſi, cum non niſi perquam raro hic morbus mihi occurrerit, non adhuc idem ſum expertus. Sed de hoc obiter. In fœminis affectionibus Hyſtericis obnoxiis quandoque accidit, quod ubi Curatio Evacuationibus dictis commiſſa fuit, Febris poſt Venæ ſectionem, & purgationes iſtiuſmodi iteratas etiamnum duret, procurratque. In hoc caſu Febris, quæ jam urget ſpiritum, commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus plane debet: ac proinde jam aliis omnibus poſthabitis, Indicationes curativæ, modo ſigna Peripneumoniæ, & inflammationes circa partes vitales abſint, ad quietem ſpiritibus inducendam, & eorum orgaſmum ſedandum omnino ſunt dirigendæ. Quem in finem ſingulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par ſit, exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hyſterica* proprie dicta bis, vel ter in die injungantur, qualia ſunt pilulæ ex *Galbano*, *Aſſa fœtida*, *Caſtoreo*, & ſimilibus, & julapia ejuſdem indolis in cap. de affect. Hyſter. deſcripta. Inſuper ad vires inſtaurandas, & vapores, quos dicunt, ſupprimen-

dos

dos concedatur ægræ talibus victitare, tam quoad cibum, quam potum, qualia appetitui maxime conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tum anno ultimum elapso, tum maxime hoc ipso, qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidie adducere, Paroxysmo Febris Intermittentis non absimilem. Quamobrem Medici illi, qui usu didicerant omnes illas Febres, quæ vel minimum intermittebant (sæpe etiam, quæ ne intermittebant quidem) per illam annorum seriem ab *An.* 1677. ad initium *An.* 1685. a Cortice Peruviano certissime fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licet judicio Rationis suffragante tentarent, non tamen æque feliciter illis cessit, atque prioribus istis annis plerumque cesserat. Mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam rarissime ægrum a morbo liberasse. Idque ita perraro, ut quoties restitueretur æger pristinæ sanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quam Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ita penitus Cortex descivit ab illa sanandi vi, & certitudine, qua prædictis illis annis pollebat. Febrim istam intelligo, quacum nobis impræsentiarum res est, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi vero Tertianæ Genuinæ, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodie, atque olim ægris opitulatur. Unde liquido constat, hanc Febrem ab istis Constitutionis prioris toto cœlo distare; cum ne hilum quidem Corticis usu hic proficiamus; cumque hæc e Vino, & Cardiacis, aliisque Calidis exasperetur magis; quibus omnibus cum

Corticis uſu olim ſatis conveniebat, quin & cum ipſa Febre.

Porro notandum eſt, quod graſſante hac Febre, per æſtatem omnem, maxime illam anni jam currentis, morbis perſæpe non tam Pathonogonicis Febris ſignis, calore ſcil., inquietudine, *&c.* quam *ventris Torminibus* nunc ſiccis, nunc dejectionibus, ſe oſtendebat. Cum nihilominus ſub hac larva ipſa hujuſce tempeſtatis Febris deliteſceret, in qua exhalationes ſanguinis inflammatoriæ, non pro more ſolito, in externum corporis habitum protrudebantur, ſed introrſum per Arterias Meſentericas in viſcera inferioris ventris, ſive Inteſtina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem exhalationes Vomituritionem excitare ſolent, præcipue ſtatim ab ingeſtione ſive potus, ſive nutrimenti cujuſvis ſolidioris: Quamvis autem hæc Febris ſub dictorum Symptomatum ſpecie, & forma deliteſcat, omnino tamen genuina illa Methodo, quam ſupra dedimus, expugnanda eſt, perinde ac ſi uſitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venæ ſectionis, quam repetitæ Catharſeos. Niſi quod hic animadvertendum ſit, quod quoties Febris eo uſque Ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochiæ Majores* (quæ ad ℈ii. exhibitæ nunquam non per viſcera ſibi exitum parant) loco Potionis leniter Purgantis ſubſtitui poſſint. Devorentur vero Pilulæ hora quarta Matutina, ita ut æger ſuperdormiat.

Tum etiam Hypnoticum doſi paulo largiore eſt concedendum, *v.gr. Laudani ſolidi Londinenſis gr.* iſs. cum ſimili quantitate *Maſtiches* in duas Pilulas redacta eadem nocte deglutiantur, vel etiam *Laudani*

liquidi

liquidi gutt. 18. vel 20. in ℥i *Aq. Cinnamom. Hordeat.* aut alio quovis vehiculo generosiore; quo Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minus insurgat. At si quovis modo Potio Purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cum officio suo fungantur, corpore minus quam ex Pilulis excalefacto.

Cum autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hic mihi sunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti observatione didici, *Aquæ Minerales* in Ventris Torminibus quibuslibet, vel Diarrhœa, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem a Febre oriri, vel suspicari possimus, præscribi soleant. Quandoquidem in tam subtili, & spirituoso morbi genere, ac Febris extat, ejusmodi Medicamenta mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum, quæ Febrem ex more usitato comitantur, accidentia prorsus anomala adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu, sæpeque observasse memini.

Illud interim omnino observandum est, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quod non obstantibus iis, quæ supra jam tradidimus, quotiescunque prædicta ventris Tormina ad *Dysenteriam* usque *confirmatam* (in qua præter illa Tormina Materia quædam mucosa una cum sanguine per sedem excernitur) promoventur; hic mihi periculosissimum esse constat morbum aggredi protractiore illa Methodo, quæ evacuandos primum, dein contemperandos acres istos humores esse docet (ut de Remediis Astringentibus

varii generis, & variante forma intro assumptis; tum & Clysteribus nunc Abstergentibus, nunc consolidantibus subinde injectis nihil dicam) cum Experientia didicerim, Dysenteriam & certissime, & celerrime curari, si, missis ambagibus, Fluxus Laudano confestim sistatur. Ita enim atrox, & vehemens est hicce morbus, ut, si Dysenteria jam confirmata adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne Dysenteria sumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te postea verteris, diutius excruciet; vel etiam vita spoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. Laudani liquidi in Aq. Epidemica, vel Aq. Mirabili, vel alia simili protinus exhibeo, bis intra horas 24. repetendas; vel etiam hoc sæpius statis intervallis, si nempe Dosis jam præscripta, mane, ac sero tantum usurpata, tam torminibus Ventris, quam Dejectionibus cruentis rite compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incrassatis, vel jam magis consistentibus (quod primum sanitatis mox recuperandæ indicium est) & fugatis Symptomatis, tutissimum arbitror, ut æger aliquantisper in usu prædicti Remedii mane, & sero capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter, quod ægrum diutius ab usu Paregorici lectulo affigendum curo, cum situs quilibet paulo erectior cerebrum facile conturbet, nisi æger somnos post in lecto satis longos captaverit. Diætam quod attinet, si æger vino prius assueverat, Canariense concedo, probe tamen aqua dilutum, in qua panis crustulum fuerat decoctum, & quam frigidam in hunc usum in lagena asservandam jubeo, ut in promptu sit, ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album, e

Cor-

Cornu Cervi usto in Aqua fontana, hic etiam affatim epotum prodest. Pro victu jusculum Hordeaceum, vel e pullorum carnibus elixis, ovum sine testa coctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies sufficiet. Deinceps vero tum ad liquores magis generosos, tum ad alimentum uberius, solidiusque paulatim ascendendum, ne scilicet nimia vacuitas, sive exinanitio, vel morbum, a quo convaluerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio solet parere, denuo reducat. Veruntamen hoc est adnotandum, quod licet in constitutione jam regnante Laudanum solitarium suo Marte Dysenterias subjugabat; in istis tamen Annis, in quibus Dysenteriæ Epidemicæ grassantur, cæteris prælucent morbis, non abs re fuerit illas primum Evacuationes, quas in Capite de Dysenteria olim descripsi, in usum revocare.

Et sicuti in radicata illa Dysenteria modo dicta, ita etiam in hoc, qui sequitur, casu, fieri non potest, ut Curatio Methodo illa, quæ Febri, unde primitus ortum duxit, debetur, illico possit expediri. Verbi gratia: Nonnunquam usuvenit, ut quis rigore, atque horrore corripiatur, calore, & frigore per vices alternantibus, quæ sunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepente viscerum torminibus, a materiæ febrilis irruptione, ac insultu gravissime discruciatur. Æger cum venam ferire, & alvum repurgare deberet, ad normam suprascriptam, ad Medicamenta nescio quæ Calefacientia, tam intro assumenda, quam extra applicanda se confert: eo sc. animo, ut flatus, quos hujus mali fontem esse auguratur, his mediis discutiat, donec tandem augescente dolore, & visceribus diuturniori mora quasi impacto, motus Intestinorum Peristalticus, quo ex naturæ ordine omnia deorsum propellere debent,

inverti occipit, & inclusa omnia sursum tendunt, unde æger sævissimo cruciatu torquetur, & provocatur ad Vomitionem, malo jam in Iliaca passione desinente. Hic in Medendi ratione, quam Febris, quæ hujusce Symptomatis Causa erat Antecedens, sibi postulabat, ulterius procedere nequit Medicus, quam ut sanguinem ex ægri brachio semel extrahendum præcipiat: etenim quot, & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea statim Emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere solent; cum ut plurimum vix fortissima quidem Medicamenta Purgantia, vel minima eorum pars intestina permeare valeant, ac sedem petere. Rebus sic stantibus consultissimum esse arbitror, brachii venam primum pertundere; mox interjecta hora una, alterave, Clysterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere: ego fumum Nicotianæ, sive Tabaci, ex Tubulo inverso, per vesicam majusculam, in intestina validissime insufflatum, Enema omnium, quæ mihi innotescunt, hactenus efficacissimum esse duco. Qui etiam post moram aliquam reiterari potest, nisi prior immissus, soluta alvo, meatus deorsum versus reseraverit. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino necesse est, ut Catharticum paulo fortius, ac δραστικώτερον in usum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere: ut:

℞. *Pil. ex duobus gr.* xxv.
Mercurii dul. ℈i. *cum s. q. Balsam. Peruv.*
f. Pil.n. iiii. *cap. e cochl. uno Syr. violar.*

nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur. Sin autem æger hoc Remedium per os rejecerit, hac methodo procedendum,

Lau-

Laudani liq. gutt. xxv.
Aquæ Cinnam. fortis ℥ſs.

instillatæ ſtatim propinentur; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum vero horum uſu vomituritio, ac ventris dolores remiſerint, tunc Catharticum prius dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem ſub Laudani tutela aſſumptum retinebitur, ac ſuo tandem defungetur munere. Verum ſi *Anodynorum* virtute, ac vi jam penitus infractis, vomituritio, ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore reſtitante, in hoc caſu, ex dejectionibus per inferiora ſpe omni impræſentiarum abjecta, ad uſum Paregorici ſupra deſcripti revertendum, idemq; eouſque repetendum quarta, vel ſexta quaque hora, donec inteſtinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorſum verſus reſtituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium inteſtinorum motum in corpore ſiſteretur, jam operationem ſuam per ſedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum uſu plane contrarium effectum iri videatur. Quod & ipſe dum hæc ſcriberem, in Generoſo quodam Ileo ſæviſſimo laborante expertus ſum; cui tamen poſtea ex nimis longa tam humorum morbum committentium, quam actium Catharticorum retentione, *Aphthæ* ſupervenere, ſed quæ ſatis facile debellarentur uſu Corticis Peruviani ſupra deſcripto; ut & os ſæpe colluendo cum ſequente Gargariſmate:

℞. *Succi Pomorum agreſtium* lib. ſs.
Syr. de Rubo Idæo ℥i.

At cum jam ductus iſti pro naturæ lege denuo pateant, ægro liberum eſt, ut ad dies aliquot ferietur a Purgatione, donec ſcilicet tumultus nuper in viſce-

ribus excitatus omnino reſederit, quod temporis ſpatium humorum calori, & acrimoniæ diluendis, contemperandiſque ſatis commode impertiri poteſt. Quo facto, Catharſi alternis diebus, ut ſupra, repetendæ vacare debet, ſi vel minima adhuc reſtent Febris veſtigia. Sed de hoc ſatis.

Si infans hac Febre laboret, Gargariſma, tum hirudines duæ utrinque pone aures applicentur.

Dein Emplaſtrum Epiſpaſticum poſteriori cervici admoveatur.

Cum Cereviſia, in qua Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin Febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cort. Peruv.* (in cap. *de Febre Intermittenti*, pro Infantibus deſcriptum) exhibeatur.

Hoc in loco inſuper eſt animadvertendum, quod licet *Infantes* huic Febris generi æque cum Adultis obnoxii ſint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, niſi quod pro ratione ætatis minor ſanguinis quantitas eſt detrahenda, ac Catharſis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam forte rarius celebranda (ſæpe enim & Infantium, & Juniorum morbus a primo, vel ſecundo ſaltem Cathartico prædominabitur) nihilominus ſerio advertendum eſt, an quæ hoc modo tractatur Febris, pro certo hujuſce Conſtitutionis fuerit, non vero alterius ſpeciei, quod diligenter perquiri debet in febribus iis, quæ Infantes corripiunt, in omnibus quibuſcunque annorum Conſtitutionibus. Vulgo enim notiſſimum eſt, Infantes a doloribus ex dentitione ortis ſæpius in febres agi, quæ haud ita facile ab alterius generis febribus internoſcuntur. In harum ego Curatione diu, multumque angebar, nec niſi

nupe-

nuperis his annis certo mihi persuadere potui, quemlibet ex illis, qui meæ curæ concrediti, ad sanitatem restituti fuerunt, tam Arte, quam Casu convaluisse, donec tandem de felici successu Remedii haud ita celebris, imo ob tritum ejus usum plane contempti, frequenter admonitus illud ipse quoque præscriberem; quod etiamnum præ cæteris, quæ mihi innotescunt, medicamentis, optime votis hic respondet. Ejusmodi vero est. Guttæ duæ, tres, vel quatuor spiritus C. C. pro ratione ætatis, in cochleari uno, vel altero Aq. Cerasor. nigr. vel Julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel sex.

Est & Symptoma aliud Infantibus permolestum, longe diversum & a Febribus variorum Annorum Constitutionum, & ab illa proxime memorata. Est vero Hecticæ species Infantes diu affligens, qua infestati sine insigni aliquo calore languent, cum appetitus dejectione; & tam artus, quam corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima, qua hic utor methodo, talis est. Rhei electi taleolatim incisi ℥ii. in lagenam vitream duarum librarum Cerevisiæ tenuis capacem, subere mox probe obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti solet infans) quam Cerevisiam ita medicatam infanti tam noctu, quam interdiu, & cum, & sine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras Rhabarbaro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo facto & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo ut plurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primum affusa Rhei vi Cathartica saturatius impraegnata, justo vehementius alvum cieat, cautius agimus, si libra

una

una epota alteram ſtatim adjiciamus: poſt vero, recentem Cereviſiam non affundemus, niſi exhauſta ea omni, quæ prius fuerat lagenæ incluſa.

Sed ut ad Febrem, de qua nunc agimus, conſtitutionis ſcilicet jam currentis, revertamur, hoc ſedulo obſervandum eſt, quod in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatiſmo, & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio ſolis evacuationibus abſolvitur) ſi dictis evacuationibus pertinaciter inſiſtamus, uſque dum Symptomata omnia prorſus ablegaverimus, ſæpius ægro non niſi Morte medebimur. Neque enim ita inſolens eſt, ut Symptomata quædam leviora, & quaſi effœtæ Febris Reliquiæ aliquantiſper etiam expirante jam morbo perdurent; a quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum eſt, quæque ſua ſponte pari paſſu, quo ſanitas redit, abſcedent. Quid quod jam recitata Symptomata haud raro nihil aliud ſunt, quam reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies? ſi huic ſaltem addamus in cauſæ partem, exinanitionem illam, quam ægri a conſuetis cibis, potuque abſtinentia ſuperinduxit: quæ omnia cum in corpora jam a morbis infirmata, & pene confecta vim fecerint, Vapores, quos dicunt, haud aliter elevantur, quam in fœminis, atque eandem plane ob rationem, ob debilitatum ſc. & quaſi diſjectum, fractumque Spirituum Animalium Syſtema. Quapropter poſt factas, quæ tollendo morbo ſufficere queant, evacuationes, prudentis Medici eſt, ab importuna earumdem ordinatione ſibi temperare, & pauliſper attendere, quid Tempus, Medicorum ſæpe Feliciſſimus, Optimuſque, ad leviculorum iſtorum Symptomatum depulſionem conferre poſſit; quæ quidem ſæpenumero, prout multoties repetita obſerva-

ſervatione comperi, a Paregorico duabus, vel tribus noctibus aſſumpto, ſine alio quovis apparatu, ſub morbi hujuſmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris, quas expertus ſum omnibus, in hujuſce Febris curatione facile antecellit. Si quando vero Febrim non prorſus tollat, id ſaltem agit, ut intermittere cogatur, ac proinde Peruviano Cortici, qui hic nunquam non triumphat, conficiendam tradit: cum autem Catharſis iſthic imperata curationi hujus Febris obeſſe nonnullis forte videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo, atq; ita potenter ægrum refrigerare atque Catharſin, poſt venæ ſectionem (quæ ubique præmittenda eſt) celebratam. Tametſi enim Medicamentum Purgans eo ipſo quo ſumitur die, atque adeo inter operandum majorem impræſentiarum & in ſanguine, & in reliquis humoribus, quam qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde ſubſecuturo plus ſatis penſatur. Teſtatur enim Experientia, Catharſin, modo poſt eductum ſanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis felicius, certiuſq; Febrem perdomare: tum quatenus fœdam illam Humorum illuviem e corpore exigit, a quibus ut a cauſa Antecedente Febris accendebatur, vel ſi non antea peccabant ii, jam ſaltem concalefacti, & a Febris ardore quaſi cocti, & conſtipati, ad ejuſdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus Anodyno viam ſternit, quod tutius longe, certiuſque officio ſuo fungitur, quam ſi humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuiſſent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At e contra ſicuti Methodus illa, quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare ſatagit, minus

habet

habet certitudinis, ita plus habet & fastidii, & moræ, utpote qua morbus sæpius ad septimanas aliquot producitur. Cum æger hoc modo primum in ipso sepulchri margine (si forte Libitinam evitet tandem) constituatur; & per longum illud Febris decursum denso Remediorum agmine infestatur, quibus ea expugnantur symptomata, quæ imperita Morbi tractatio advexit; dum Regimine, & Medicamentis calidissimis tentatur Curatio ejusmodi affectus, qui pro genio suo utraque horum frigidissima omnino deposcit. Atque ita dum male sani homines Artis falso dictæ Regulis se mancipant, etiam spreto sensuum illis reclamantium judicio, morbum ex sua natura brevem, facilemque in diuturnum, & difficilem erudite convertunt, omnia tumultu, & metu conturbantes; & fluctus, quod ajunt, excitantes in simpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quam est Nauclero, ut dum in mari libero navim possit agere, eandem inter cautes, & brevia inserat, unde licet majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nanciscatur, servato in tanta desperatione navigio, viri Prudentis saltem nomen amittet.

Has itaque ob causas, & prudenti, uti spero, fiducia affirmare lubet, quod dicta Methodus curationis per Venæ sectionem, & Purgationem expediendæ, plus alia quavis præstabit in Febribus quamplurimarum specierum expugnandis. Licet enim Diaphoresis, proprie loquendo, naturæ ipsius sit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maxime genuina sit, & accommodatissima, quoties natura suo relicta arbitrio dictam materiam primum digerat, dein rite coctam per corporis habitum blande expellat (quem felicem

Na-

Naturæ eventum Febres per sudores abigentis cum Medici Practici sæpe animadvertissent, hinc ansam arripiebant Δογματικώτεροι fidenter statuendi, Febres universas hac tantum Methodo, non vero alia quavis, profligari posse, ac debere) Quo tamen dato, & concesso, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ imitationem præ se ferat, id saltem sibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per sudores certo exigendis par sit. Primo enim nescit Ars, quo pacto materia peccans ad expulsionem subeundam rite præparanda sit; nec si hoc sciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujusmodi debita præparatione possit moneri; unde etiam & tempus ciendo sudori opportunissimum ignorari necesse est. Temerariam vero sudoris, nondum peracta Coctione, provocationem longe periculosissimam esse, nemo opinor nisi pertinax negaverit; cum materiam crudam in Cerebrum impingens oleum camino addat. Atque, prout alias etiam innui, saluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta, non Cruda sunt Medicanda*, non tam Catharsin, quam Diaphoresin ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quam multi in dies male multentur a Vetulis, & imperitis Medicastris, præpostero hoc Sudorificorum abusu: hic enim more receptum est, ut siquis de rigore, & capitis, atque ossium dolore (quæ utplurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicent, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbant. A quo importuno molimine tantum abest, ut præcaveatur Febris, quæ forte vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis poterat evanescere, ut e contra magis accensa vehementius exardescat, &

in

in morbum jam radicatum, confirmatumque abeat? Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quod sicut sudores isti, qui Febre primum ingruente spontanei erumpunt, Symptomatici omnino sunt, nullatenus vero Critici; ita etiam qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt, quam solent alteri illi Symptomatici, ita præmature sua sponte manantes, hoc est ut plurimum ne hilum quidem. Deinde vero sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis, qua sudores eliciendi fuerint, ita pariter nescit, quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si diaphoresis ultra debitum tempus, quo scil. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur: humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus, contemperandusque erat, absumptio, febris tum moræ diuturniori, tum incremento ministrabit. Constat itaq; quam in lubrico res hic vertatur; cum e contra penes Medicum sit alteram illam methodum, qua materia febrilis per Phlebotomiam, & Catharsin eliminatur, pro arbitrio suo moderari. Adde, quod hoc etiam nomine illi alteri anteponenda est, quod scilicet si forte Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in Diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui præter solitum morem aliquandiu se addixit, (ut Cardiaca, quæ in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omittamus) naturæ œconomiam confundit, & convulsivos artuum motus, aliaque Symptomata prorsus Anomala adfert, quæ sane ideo delineari non possunt, quia sub morbi Historiam non cadunt (quod

in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usuvenit) sed a superaddito tumultu, & confusione oriuntur, quibus sæpe opprimitur natura, quoties curationem Morbi hac Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgo Malignitati nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longe ipsa Pyrii Pulveris inventione lethalior fuit. Cum enim eæ Febres præsertim Malignæ dicantur, in quibus intensioris præ cæteris Inflammationis gradus conspicitur, hinc medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expellant, quod somniant *Venenum* (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quam illud, quod potest intelligi, serio proponere) ex quo factum est, ut Regimen calidissimum, Methodumque huic parem iis morbis adaptaverint, qui frigidissima tum Remedia, tum Regimen præ cæteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur, tum in Variolarum, qui ex calidissimis in rerum natura Affectibus est, tum in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conspectu Petechiarum, Macularum purpurearum, & cæterorum id genus φαινομένων: Quæ tamen omnia in plerisque subjectis Inflammationi, ægri sanguini jamdiu plus satis a Febre accenso superinducto, omnino debentur: utpote quæ raro sponte sua efflorescunt, præterquam sub adventu Pestis ipsius, atque in initio invasionis istarum variolarum Confluentium, quæ summæ inflammationis participes sunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus una cum Pustulis primum erumpentibus com-

comparent, atque æger eodem tempore ſanguinis excretione, vel per meatus urinarios, vel cum Tuſſi per pulmones, fatigabitur; cum ita valida exagitatione, atque orgaſmo ab inflammatione orto ſanguis ferociat, ut, diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat: Et licet Maculæ iſtæ purpureæ in hac Febre non a tam intenſo ſanguinis calore, qualis is eſt, qui iſtiuſmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione, ſed gradu remiſſiori producuntur; & quoties iſta ſanguinis excretio (unicum in Variolis Symptoma, cui devincendo nondum par eſt Ars Medica) non accedit, Refrigeranti regimini facile cedunt. Quod ſi Malignitatis præſentiam non tantum e Maculis Purpureis colligunt, ſed ex eo, quod obſervaverint, Febris Symptomata ſubinde fuiſſe mitiora, quam quæ ejus naturæ competere viderentur, ægrum tamen magis viribus occiſum fuiſſe, quam pro ratione temporis, a quo cœpit ægrotare; Reſpondeo omnia hæc exinde tantum procedere, quod Natura a primo morbi impetu quaſi oppreſſa, devictaque, non ſatis valida eſt, ut Symptomata regularia, & magnitudini morbi conſona exerat, omnia vero phænomena prorſus ſunt anomala. Etenim perturbata Oeconomia animali, & quaſi disjecta, Febris exinde deprimitur, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, vigere ſolet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurriſſe mihi memini multis abhinc annis in Juvene quodam, ad quem accerſebar. Quamvis enim ferme animam agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum ſentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adſtantes amici, quoties aſſerebam eum Febre laborare, quæ ob ſanguinis oppreſſionem (cujus mole, exitu

ne-

negato, quasi ſtrangularetur) ſe explicare, & oſtendere palam nequibat: quod ſi venam inciderent, Febrem illico ſatis violentam ſtatim animadverterent. Aperta vena, & ſanguine paulo copioſius educto, emicuit Febris, qua vehementiorem mihi nondum videre contigit;quæ non niſi tertiæ, quartæve demum Phlebotomiæ ceſſit. Sed de his ſatis.

Quod ſi rationes a me allatæ tanti nō ſint,ut certo, ac neceſſario evincant, rem ita ſe habere atque ego ſtatui; attamen ſi ſuffragante experientia deprehendero,hancce Febrim evacuationibus per Diaphoreſin factis haud libenter cedere, habeo quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, ſed potius Experientia docere poterit, quęnam Febrium ſpecies Diaphoreticis, quænam vero aliuſmodi evacuationibus ſanari poſſint, ac debeant. Et profecto nemo ſapiens,cui tam hominum, quam rerum natura ſatis eſt perſpecta, in iis, quæ meræ ſpeculationes ſunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujuſvis Mortalis verba, quantuſcunque is demum fuerit, facile juraverit: cum idem animadvertiſſe debeat, *Momenta Rationis* ita prorſus varia, itaque ſubtilia eſſe, ut cum aliquis Theoriam quamlibet propoſuerit, ita validis rationibus ſuffultam, ut adſtantium, quotquot ſunt, omnium aſſenſum extorqueat, hunc mox alius inſignioribus forte naturæ dotibus præditus excipiat, qui ſententiam iſtam, quæ ita pulchre ſtabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi nihil illud eſſe aliud, quam Cerebri Commentum, cujus nulla prorſus in natura veſtigia reperiuntur; palam oſtendit. Cujus jam loco is novam quandam ſubſtituit Hypotheſin, majori adhuc veriſimilitudinis ſpecie innixam, & magis affabre concinnatam; quod tamen

posterius figmentum, pari cum superiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis se objecerit, qui Secundum istum tantum ingenio vincat, quantum ille sibi praecedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties; donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultima humani ingenii potentia* consummaverit. Quam vero difficile sit hunc hominem investigare, & a cæteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeo desipit, ut hanc sibi laudem delirus atroget. Quinimo, cum jure merito suspicari liceat, esse Naturas in Orbibus illustrioribus per Universi expansum hinc illinc sparsis pene infinitas; quæ præcellentiori longe intellectus vi pollent, quam nos homunciones; haud satis scimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeant a Natura ita efformatum, ut non tam quid sit absolute verum, quam quid maxime conveniens, ac suis naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis, qui in Medicina facienda potius speculationibus vanis, quam experientiæ solido sensuum testimonio annixæ fidem adhibent, dicta sunto.

Quod si quis hic regerat, Annon igitur de facto experimur, hanc Febrem Methodo huic, quam tradis, prorsus contraria persæpe fugari? Respondeo toto, quod ajunt, Cœlo distare Curationem Morbi ea Methodo, cui sola ægri nonnunquam ad sanitatem restitutio adstipulatur, & ejusdem Curationem, ista Praxeos Methodo; cui & frequentior ægri restitutio, atque etiam Phænomena prædicta omnia, quæ in eodem curando incidunt, pariter astipulantur. Exempli gratia, in Variolis: Multi ex iis, qui diro calidorum & regiminis, & remediorum usu cruciantur, tamen convalescent; ex adverso autem & iis pariter

feli-

feliciter cedet, quorum Curatio methodo plane contraria tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus? Quænam Methodus eſt præferenda? Hoc plane modo certiſſime dijudicabimus. Nempe ſi in illo regimine priori exploratum habuero, me quanto magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, Inquietudinem, Delirium, cæteraque Symptomata intendere, ac promovere; e contra vero deprehendero, eundem, ubi moderate refrigeretur, tanto ſedatiori temperamento eſſe, tantoque minus tam a Febre, quam ab aliis Symptomatis vexari. Addo, quod ſervata debita illa carnis muſculoſæ temperie, quæ puſtularum tum augmento, tum maturationi maxime competit, & grandiores ſunt puſtulæ, & liberalius implentur, quam ſi æger nimio ſuffocaretur calore. Poſito hoc utroque caſu ſatis manifeſtum eſſe arbitror, quam potius Praxeos Methodum ſequi debeamus. Pariter in illa, de qua nunc agimus, Febre, ſi comperiam, ægrum, quo magis calefit, eo magis non tantum Phreneſi, Maculis Purpureis, Petechiis, *&c.* obnoxium eſſe; ſed & Febrim inſuper ſymptomatis omnium generum irregularibus, & Anomalis exinde ſtipari; E contra vero ſi alium ægrum ea, quam jam proponimus, Methodo tractatum ab his ſymptomatis prorſus liberum obſervaverim, ratio dictat poſteriorem hunc Praxeos modum longe alteri præſtare, tametſi uterque æger ita diverſimode curati ad ſanitatem revertantur. Quod ſi plures hac via, quã alia iſta mortem effugiant, eo facilius ſolvitur Controverſiæ nodus: qua de re non eſt mearum partium judicium ferre, ne mihi, & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris ſpecie. Quouſque illa durabit non hariolor. Neque ſatis ſcio, annon ſit initium aliquod ſpirituoſius, ac ſubtile, & quaſi pri-

mordium *Febris* illius *Depuratoriæ* jam antiquatæ, quam insecuta est immanissima illa Pestis. Sunt profecto Phænomena quædam, quæ me, ut hoc credam, quadantenus inducunt, quandoquidem non tantum Febres Intermittentes proprie dictæ, præsertim *Quartanæ*, hic illic sparsæ adhuc restant: verum etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis subinde in Intermittentium castra, maxume Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam Exacerbationes in hac Febre supra memoratas, eorum Paroxysmorum, qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre. Tum etiam quod hoc morbo laborantes ad Vomitionem satis sunt propensi. Qua de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie Febris Depuratoria se primum extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. 1. Cap. III. his verbis subindico. *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non sum, cum mihi hactenus satis fuerit ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum crases, aut ejusdem Anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram.*

De Febre Putrida Variolis Confluentibus superveniente.

CUm vel ætas jam provectior, & in occasum ruens, vel adversa, quacum jamdiu conflictor, Valetudo, opportunum forte spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes a me (tametsi nimis sero in vita mea) factas, circa *Febrem Secundariam* Variolis Confluentibus superve-

nien-

nientem, in publicum edam; veniam dabit Lector opinor, si paucula quædam de hoc Affectu, quantumvis a morbo, quem superius tractavimus, satis abhorrente, pergam subnectere.

Jamdiu alias demonstravi, quantum intersit inter variolas generis Distincti, & Confluentis: in hoc scilicet, quod qui *Distincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, sponte sua, & naturæ vi convalescet; nisi forte ab initio Diaphoresi in lectulo continuo indulserit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Discretis Variolis* laborat æger, cum satis prompte sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intro assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eo facit lubentius, quod tum ab hac Methodo in principio sibi melius videatur habere, tũ etiã quod ad male fundatam Adstantium opinionem proprius accedat:) Tandem vero eliminatis per διαφόρησιν particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *Octavo*, quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida e contra reperitur, & albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulæ, atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito, suaque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phreniti de corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parce reddit, ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat; quando idem

ille sine ullo vitæ periculo a morbo convaluisset, si naturæ rem committens, nulli se prorsus regimini subjecisset.

At in *Variolarum Confluentium* genere longe aliter se res habet: Licet enim hæ (nisi sanguinis sive per Pulmones, sive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec ægrum in discrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus, sub morbi exitu, quibus ægrum maxime periclitari jam olim monui, ita de repente ad incitas redigitur æger, ut, an Vita, an Mors insequatur, pariter incertum sit. In horum numero *Undecimum* pono (si a primo morbi insultu computes) sc. in minime crudo, at maxime vulgari Confluentium genere: *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* vero in omnium, quæ passim obviæ sunt, genere crudissimo. Tametsi æger nonnunquam, sed rarius, non ante *Diem Vicesimum Primum* fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ita incrustatis, exsiccatisque, & in carnes quasi impactis, maxime in ipsa facie, ut ad separationem nulla arte queant perduci. At vero Undecimo die æger ut plurimum primum periclitari videtur, Febre atrociore, inquietudine, aliisque symptomatis una invadentibus, quæ mortem in propinquo esse denunciant; a qua æger, nisi Ars Medica intercesserit, plerumque opprimitur; Quod si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo per spatium illud omne, quod inter Undecimum, & Decimum Septimum interjacet, appetente Vespera, molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quotidie vexatur; & Mors quasi vi, & armis protelatur.

Por-

Porro ostendi hanc causam esse majoris, minorisve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quod scilicet in *genere Discreto* (cum Phlegmonæ, sive tumores cum inflammatione, (cujusmodi sunt pustulæ omnes, ubi primum elevantur) pauciores extiterint; ac proinde non nisi exigua Puris quantitas in sanguinem per Circulationis leges foret regerenda, ubi illæ jam cœperint maturescere; nullus ex hac parte metus est, ne Febris nimium insurgat, cum Natura impressionibus in sanguinem factis a tantillo Puris cohibendis facile par sit. Cum vero in *genere Confluentium*, ubi corpus fere universum his Phlegmonis protegitur, quæ postmodum in Abscessulos totidem facessunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Pustulæ, duce Natura, ἀκμὴν suam, vel debitam maturitatem utplurimum obtinent) per venas in sanguinem reducitur, tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quasi suppurati undique superficie in sanguinem subrepit, ut Febris ex hac occasione excitata naturæ vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim a Febre, partim a Veneno, quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeo a Variolarum paucitate, periculum vero e contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat Ratio, vel etiam sensus omnibus communis, Periti Medici esse ita non materiam Variolosam, sub principio Morbi, Regimine, & Cardiacis calidioribus vehementer propellere (unde nimia fit assimilatio materiæ morbificæ in sanguine contentæ, totaque corporis substantia quasi in fomitem morbi facessit) ut omnem potius operam in reprimēda tam enormi, & subtili Inflammatione collocare debeat. Nempe

educto ante omnia e brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive a florente ægri ætate, sive ex eo, quod sanguinem liquoribus generosis accenderit, sive quod vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpessus, sive denique ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium speciem referendas; postea vero propinato *Emetico*, ad eundem scopum collimabit. Cum vero nihil æque ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copiosam materiæ Variolosæ assimilationem æque promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus: ego illum ab usu lectuli interdiu semper arceo usque ad *Sextam diem* a prima morbi invasione, sive ab eruptione pustularum *Quartam*, quo tempore omne pustularum agmen jam in conspectu est. Posthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem: at non pluribus, densioribusve stragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti sino, quam quibus sanus cum esset solebat uti. Interim Cerevisiæ tenuioris, aliorumque liquorum Refrigerantium, qui ægro sunt acceptissimi, usum liberalem concedo. Quandoquidem vero non obstante vel temperatissimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria, & molestas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præscribo singulis noctibus, sed paulo temporius, quam pro recepto more, sumendum: quoniam in hoc morbo quasi Paroxysmus quidam, sive exacerbatio caloris, & inquietudinis quotidie sub vesperam fere reperitur. Quæ hic traditur Methodus, & ad præcavendum justo uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut supra docui) & ad conciliandum tum incrementum Pustulis, ubi jam omnes exie-

exierint, tum debitam postea maturationem, accommodatissima est.

Attamen (quod sane dolendum est, cum florentissima hominum ętas hac fere strage deleatur) tum his, quę præcipimus, tum aliis omnibus, quæ hactenus invenit Ars Medica, præsidiis nihil proficientibus, sæpenumero æger, licet usque eo non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod usuvenit, die, vel alio aliquo istorum, quos variis speciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* assignavi, vehemente Febre corripitur, una cum suffocatione, & jactatione inquietissima, & de tanta spe decidens subito moritur, attonitis, & stupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum ægro bene ominabantur. In frangendo improviso hoc morbi impetu, cum prius is omnia fecerit, quibus præcaveri potuerat, maximopere desudabit Medicus. Quem in finem serio perpendendum est, Febrem illam adventitiam, quæ Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum esse tam ab ipsis Variolis, quam ab ista Febre, quæ vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus a Plegmonarum inflammatione gignitur, prorsus diversum. Nihil enim est aliud, quam *Febris Putrida*, proprie dicta, particulis putrescentibus, & a Pustulis jam adeptis maturitatem suam inquinatis, in sanguinem, uti dixi, resorptis ortum debens, quarum noxia, & naturæ inimica qualitate æger eodem tempore & pessima Febre, & Veneno lacessitur. Quamobrem ea sola in remediis huic malo cedere posse Prudens quispiam existimaverit, quæ ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam Putridam appello, maxime faciunt. Id vero nihil efficacius præstat, quam copiosa sanguinis eductio, quo pacto

vi-

vitiatæ illæ particulæ, quæ morbi ſunt fomes, confeſtim e ſanguine exulant. Neque huic Praxi, ſi quid ego judico, Variolæ in quo jam ſunt ſtatu, vel minimum intercedunt: Jam enim puſtulæ nullo modo introrſum agi poſſunt; adeo ut ſi æger hoc morbi tempore Fatis cederet, & cadaver in terram frigidã exponeretur, attamen Puſtulæ jam in duritiem incruſtatæ, nec intra cutim ſe recipere, nec minimam molis ſuæ partem amittere poterint. Nec ſane cum Variolis jam nobis res eſt, ſed cum alio prorſus morbo, nempe *Febre Putrida*. Has ob cauſas ſequente Methodo, a quo poſtremas de Variolis obſervationes in publicum edidi, mihi comperta feliciter uſus ſum; quam ſi omittas, nec aliam video, nec conjectura aſſequi poſſum, quo pacto æger ita certo queat liberari. Cum itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inuſitata ſymptomatum immanitate, ſtatim animam acturus videatur, niſi quis θεὸς ἀπὸ μηχανῆς præſentiſſimam opem adferat; in hoc inquam caſu, ſive alius quis iſto poſterior, ſanguinis ℥x. vel xii. ex eo brachio, in quo puſtulæ rariores ſitu majorem feriendæ venæ commoditatem fecerint, quamprimum ſunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omiſſa venæ ſectione, Orgaſmo, vel Paroxyſmo, cum nocte ut plurimum ingruenti, debellando queant ſufficere; attamen per hos dies Febris Secundariæ nulli alteri adminiculo ſecure fiditur, niſi copioſæ ſanguinis detractioni, qua ſola orgaſmus per id temporis deſæviens tuto ſedatur. Veſperi Anodynum, uti prius, larga doſi exhibendum eſt (ad quod jam tanquam ad ſacram Anchoram confugimus) atque ita deinceps tam mane, quam ſero, alicubi etiam, & hoc ſæpius. Eſt enim di-

diligenter observandum, quod in quibusdam Orgasmus ita supra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici dosis ejusdem impetum usque ad 12. horarum spatium subjugare, vel sistere nequeat; quo in casu omnino necesse est, ut dicta dosis octava quaque hora repetatur.

Cum vero sub ultimis morbi diebus haud raro accidat, ægri alvum, partim a morbi natura, partim a magna Paregoricorum vi, quorum opem plane deposcebat Medendi ratio, ita constipatã esse, ut tum fere suffocetur ille, tum Febris ad eum gradum ascenderit, ut jam de ægro pene conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus est; & rebus sic stantibus longe minus ægro periculi erit ab assumpto Carthartico Leniente, quam a Febre eo vehementiæ ab alvinarum fæcum retentione profecta. Hic Ego satis feliciter ℥iss. *Electuarii Lenitivi in Aq. stillatitiæ tenuioris, (ex gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.)* ℥iv, *solut. propinavi*. Qui quidem Haustus licet tum ob alvi constrictionem huic Affectui solemnem, tum etiam ob diuturniorem Hypnoticorum usum haud ita subito ventrem exolvat, plerumque tamen, si mane deglutiatur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod si minus præstare valeat, attamen Paregoricum vesperi assumendum est, imo & citius, non obstante Carthartico Paregorico nuper assumpto, si modo inquietudo ingens, aut ęgritudo aliqua insignis periculum minitetur; ne æger hoc præsidio destitutus, dum dejectiones nos præstolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Carthartico capiet, si nihil prorsus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non respondeat, iteretur proxime sequenti; quæ secunda

dosis

dosis priori in suppetias data rarissime Medici operam frustrabitur. At si primo die id egerit, ut hujus saburræ, quantum satis in præsens est, subduxisse Medico videatur, atque Æger exinde melius se habere cœperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. Atque hac ratione tam Venæ sectio, quam Catharsis per intervalla repeti possunt, prout Febris mos, atque ægri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in Catharseos negotio illud probe notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longe plus damni, quam emolumenti apportet) ægrum non esse purgandum, nisi facessente jam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo, qui illum sequuntur, nec per istos etiam dies, nisi sanguis, a quo secundaria Febris invasit, fuerit imminutus.

Sed ut quantum in me est, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula *de Sputo Sanguinis*, ut & *de Mictu sanguineo* Variolis supervenientibus in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi, sub morbi initio contingit pustulis nondum erumpentibus: vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maxime confluentes adolescerent, nisi jam dictum Symptoma ægri morte morbum finierit; maculæ interim purpureæ hic illic superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verum tametsi debita sanguinis contemperatione maculæ ejusmodi auferantur, attamen tam mictus sanguinis, quam violenta ejusdem e pulmonibus eruptio indubie mortem prænunciare solent. Veruntamen tremenda hæc difficultas superari etiam potest, & ægri vita in tuto collocari. Et-

enim

enim cum hæc Symptomata intenſæ ſanguinis inflammationi, ac proinde ſummæ ejuſdem tenuitati originem ſuam debeant; Remedia iſta, quæ ſanguinem contemperant, ac pariter quæ vi, qua pollent, aſtringendi, incraſſandique eum minus fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hiſce apprime ſuccurrunt. Quamobrem poſt unicam ſanguinis liberali manu eductionem *Paregoricum* exhibeatur, ut:

℞ *Aq. papav. rhœad.* ℥ii. *Laud. liq. gutt. XIV. Aceti diſtillat.* ℥iii. *Syr. de Mecon.* ℥ſs. *Mſ. f. Hauſtus.*

Deinde ſequentia, vel his ſimilia præſcribantur, donec Hæmorrhagia prorſus evanuerit.

℞. *Trochiſc. de Terra Lemn. & boli Armenæ ana* ℥i. *Terræ ſigil. Lapid. hæmatit. ſang. Draconis, & Corall. rubri præparati ana.* ℥ſs. *Maſtich. & gum. Arab. ana.* ℈i. *M. f. Pulv. ſubtiliſſ. cujus cap.* ʒſs. *tertia quaque hora ex Cochl. uno Syr. de Symphyto, ſuperbibendo cochl. IV. vel V. Julap. ſequentis.*

℞. *Aqu. Plantag. & germin. Quercus ana.* ℥iii. *Aqu. Cinnam. hordeat.* ℥ii. *Syr. de Roſ. ſiccis* ℥i. *ſpirit. Vitrioli q. ſ. ad levem aciditatem.*

Interim ſingulis noctibus Paregoricum præſcriptum propinetur.

Emulſiones item ex 4. *ſem. frig. maj.* cum *ſem. papav. alb.* magnopere conferunt.

Ceſſante vero hæmorrhagia, reliqua per decurſum morbi agantur, prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod quoties guttulas aliquot Laudani liquidi uſurpandas præſcribo, *Laudanum* meæ deſcriptionis intelligo; cu-

cujus formula in libro nostro de *Morbis Acutis*, capite de *Dysenteria* habetur. Et quod *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex ℥xiv. *Capitum Papaveris* albi bene siccatorum, & (post macerationem in Aquæ font. lib. viii. ad horas 24.) probe coctorum, dein expressorum quam fortissime; quorum colaturæ adduntur Sacchari ℥xxiv. & in Syrupum coquitur. Has enim duas Præparationes in suo genere efficacissimas esse judico: præsertim *Syrupum de Meconio*; cujus ℥i. plus præstat, quam ℥ii. alterius istius, in quo Papaverum capita humidiora usurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque Capita *Papaveris Rheados*, quæ paululum virtutis habent, partem ita magnam suppeditant. Quoties itaque non satis mihi constat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinensis solidi* sesquigranum, vel etiam *gr. ii.* soleo præscribere in Aqua appropriata soluta; quo pacto ab omni errore & mihi, & ægro meo caveo.

De Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto.

QUamvis hominis minus cauti, & prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in seipso tantum experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægre feret me, qui tandiu, tantaque a *Mictu Sanguineo*, a Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate, & miseratione erga Sodales in hoc malo meos commotum, iis, qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, ista remedia indicare, quæ mihi aliqua-

quali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda forte videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invasit, Paroxyſmo tum immaniore, tum diuturniore, quam prius unquam, miſerum affligens, cum ex hac cauſa æſtivo tempore, vel intra, vel ſupra lectum ſubmollem jugiter ad duos menſes decumberem, finem Paroxyſmi, dolorem hebetem, & obtuſum maxime in ſiniſtro Rene nonnunquam, licet rarius, & in dextro cœpi perſentiſcere. A Podagra convaleſcenti hærebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, ſed ſatis tolerabilis, me ſubmonebat; nondum enim Paroxyſmo Nephritico (cujus ſunt comites dolor ingens per Ureterum ductus veſicam verſus tendens, tum Vomitio enormis) vel ſemel laboraveram. Quamvis vero nondum aderant iſta Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam, me Calculum mole inſigniorem in Renum Pelvi geſtare; qui cum major eſſet, quam ut ex Pelvi dicta in Ureterum ductus elabi poſſet, prædicta ſymptomata non intulit. Qua in re poſt annos multos elapſos me hallucinatum non fuiſſe certo comperi. Etenim cum Bruma Anni 1676. ſtatim a ſoluto rigidiſſimo gelu, diu multumque obambulaſſem, urinam mox reddidi ſanguine permixtam; idque toties mihi uſuvenit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum greſſu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non ſtratam, licet quam longiſſime, curru vectarer. Urina, quam tunc excernebam, tametſi terribili ſanguinis tantum non ſinceri ſpecie prodiret, non ita diu poſt ſanguine in fundo ſeorſim grumeſcēte, in ſummitate limpida, &

ſui

sui similis conspiciebatur. In hujusce mali remedium sanguinem satis copiosum e brachio mitti curabam, & post Purgationes Universales, medicamenta Refrigerantia, & Incrassantia varii generis in usum revocabam; Diætam interea his consentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes sollicite devitans. Cum autem neque ista, neque alia permulta, quæ numerare longum esset, quicquam prodessent, & metuens calculum, quem grandiorem esse suspicabar, quam ut expelli posset, Aquis Chalybeatis ad exitum sollicitare, tandem spem rei bene gerendæ prorsus amisi; idque eo potissimum nomine, quod observaram senes aliquot mihi notos sibi mortem accersisse, dum hujusmodi remediis incassum morbi curationem molirentur. Stetit itaque sententia non amplius tentare, at vitato tantum, quam potui maxime, corporis motu, ab hoc effectu mihi cavere. Tandem vero animo forte recolens, quam mire nonnulli deprædicent seminis *Fraxini* vim Lithontripticam, subiit cogitare, quod si semen ejusmodi virtute polleret, omnino verisimile esset *Mannam* Fraxini adhuc plus posse. Cum Manna, quam habemus docente Botanographo τῷ πάνυ Doño *Joh. Ray* post alios Scriptores, neque Mel Aereum est, nec Ros aliquis Cœlestis; sed liquor potius, tam e foliis, quam e trunco, & ramis Fraxinorum in *Calabria* nascentium exudans; de cujus rei veritate idem, dum in *Italia* peregrinaretur, certior factus est ab eruditissimo Medico, qui ex ramulis, & foliis linteo a se curiose contectis mannam (qui est succus, ut dixi) sæpius collegit. *Vid. Joh. Ray. Catalogum plantarum Angliæ*. Experimentum itaque facturus, Mannæ ℥iiss. in seri lactis lib. ii. solutæ hausi, pauxillum succi limonum subinde, dum purga-

garer, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod ſegnius operari ſolet, & ventriculo minus ingratum redderem. Ab hujuſce remedii uſu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim: licet enim antea non ſemper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo, & moleſto ſenſu afficiebantur. Quod cum ita feliciter mihi ceſſit, idem Catharticum ſingulis Hebdomadis ſtato quodam die ad menſes aliquot continuos in uſum revocabam, & poſt ſingulas Catharſeos vices melius me habuiſſe plane ſum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currus conquaſſationem ferre potuerim, ab hoc ſymptomate prorſus liberatus uſque ad Veris tempus jam proxime elapſum. Quo appetente, cum per prægreſſam hyemem fere omnem Podagra laboraſſem, atque nimia corporis ad motum inhabilitate, quieti, & ἀκινησίᾳ magis, quam alias ſolebam, indulſiſſem, redit denuo ſanguinis mictus. Hic ego an ad Catharſin me iterum reciperem, hærebam dubius, quoniam nuperis hiſce-annis omni corporis ſubſtantia in Podagræ ſedem, & fomitem quaſi perverſa, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxyſmum certo certius accerſebat. Tandem animo ſuccurrebat, ſi Paregoricum ſingulis noctibus poſt purgationem adhiberem, quo tumultus a Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tuto reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis lib. ii. diſſolutas mane hauſi, & ſero guttas xvj. *Laudani liquidi* in Cereviſia tenui dormiturus adjeci. Et Mannam, & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices. Poſtea vero Manna ſemel in ſeptimana tantum uterer, humorum illuvie jam ita copioſe a

Cathartico subducta, ut a Podagra minus metuendũ esset. Cum tamen mea mihi ratio plane dictaverit, quod si facultate aliqua, sive dissolvente, sive alio quovis modo Lithontriptica, fuerit insignita Manna, omnino est necesse, ut Medicamentum, quale est Laudanum, valide adstringens, remedii, in quo spem collocaveram, efficaciam, ac vim quadantenus infringat; satius esse duxi Hypnoticum missum facere, cum jam semel tantum in septimana alvum solverem. In qua Methodo jam ad menses aliquot perstiterim, eundem septimanæ diem ubique Catharsi dicans; nec me ab hoc meo more ex quacunque data ansa dimoveri paterer. Licet a prima remedii hujus dosi dolor, qui in dorso erat, remittebat, uti prius, tamen non ita diu post repetita Catharsis Podagræ signum dedit; quod nunc Artubus, nunc Visceribus bellum cœpit indicere: at hæc morbi tentamina Laudanum fortiter repressit. Cum hæc mihi Medendi Ratio hactenus bene verterit, in eadem perseverandum mihi esse judicabam, tam ad præcavendum mictus sanguinis recursum, quam ad muniendum aliquantulum calculi fomitem. Quod tandem votis respondit, Hæmorrhagia ista, ex quo Tractatulum hunc primum edidi, prorsus evanescente, proindeque Manna in totum abjecta. Purgationem itaque quod attinet (modo sanguinis mictus urgeat, & solum Cathartico hoc lenitivo, Manna scilicet, & secundum Methodum supra a me traditam subducatur alvus) jam retractanda mihi est sententia illa mea, quam in Scripto de Podagra olim evulgaveram; nempe Podagra affectis minime conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxysmorum intervalla purgentur.

Nec

——— Nec si miserum fortuna Sinonem
Finxit; vanum etiam, mendacemque improba finget.

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxysmum, quem a tumultuante Cathartico excitandum metuebam; exhibito sub noctem Hypnotico prohiberi potuisse. Nihilominus si Podagram solum respiciamus; Evacuationes qualescunque plurimum nocent, ac proinde nequaquam sunt admittendæ, nisi Symptoma dictum earundem usum omnino postulaverit.

De *Regimine*, & *victus* ratione; quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum præterire velim, quæ istis usui esse poterint, qui iisdem, quibuscum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Mane lecto exsurgens; Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum, alterumve exsicco: dein curru ad meridiem usque gestatus, & domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato, & eupepto *modice* (id enim ante omnia semper, & diligenti cum cura tenendum est) me reficio: statim a prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quarta parte Libræ (seu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Athritidem a visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum Rheda vector, & quoties per occupationes meas non distineor, Rus peto, aeris salubrioris inspirandi gratia, ad milliaria duo, vel tria. Cerevisiæ tenuioris haustus mihi pro cæna est; sed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad somnum compositurus, idque eo fine, ut hoc Julapio succos acres, calidosque in renibus stabulantes, e quibus fit calculus, refrigerem simul, ac diluam. Ego vero & hic, & inter pranden-

dum Cerevisiam tenuem lupulatam Cerevisiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui, ac miti, præferendam censeo. Licet enim non lupulata, mollitie, ac lubricitate; qua pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem, quam impertiunt Lupuli, minus facit ad sabuli, vel materiæ calculosæ generationem, quam facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & lutulentior. Quo die Catharsi defungor, ex Pulli carnibus prandium mihi est; vinum tamen Canarinum pro more meo superbibo. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporius petam: quo nihil magis confert ad Concoctiones recte perficiendas, & conservandum pariter tenorem illum, atque ordinem, qui naturæ jure debetur: Sicuti ex adverso, Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunque conflictantium tum Concoctiones omnes imminuunt, ac depravant, tum eorundem principio Vitali vulnus haud facile medicabile infligunt. Illud etiam sedulo observo, ad præcavendum a Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim (Gestatio enim vel ad maximam quamlibet distantiam per vias lapidibus non stratas minime officit mihi) non prius rhedam ingrediar, quam haustum Cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingessero, quem pariter itero ante regressum domum versus, si forte alicubi diutius fuerim commoratus; quo pacto semper mihi a mictu sanguineo satis est præcautum. At quoad Podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis ex errore aliquo circa sex res non naturales commisso, mihi retrocessio subinde materiæ Podagricæ accidit; cujus signa sunt ægritudo ingens cum

vomituritione, & aliquali ventris dolore. Artus interim ex improviso doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu congium unum Liquoris possetici, vel cerevisiæ tenuis devoro, & quamprimum totum per Vomitionem rejecerim, vini Canarini haustulum, cui instillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. XVIII. ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hac methodo meipsum ab imminenti morte aliquoties liberavi.

Etsi vero haud quenquam fortasse deceat (eum maxime, quem sive salvum, sive mortuum esse Hominem vix intersit) ita crebram sui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita, salusque majoris fortasse ponderis, & momenti sunt, queant prodesse.

Hic postremo subindicandum est ingens discrimē, in quod nonnulli se conjiciunt, tam Calculo, quam Podagra laborantes, quoties Mannam in *Aquis Mineralibus* Catharticis solutam inconsulto capiunt. Quamvis enim, hoc modo assumpta & celerius vim Catharticam edat, & minori nausea Ventriculum irritet; tamen minora ista commoda injuriam alias ab aquis illatam pensare non valent. Etenim si calculus Renibus inclusus ita magnæ molis sit, ut per Ureterum ductus in Vesicam propelli nequeat, istæ Aquæ Paroxysmum ut plurimum excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Calybeatis Aquis* æger se tuto committet, nisi prius certo sciat calculum majorem non esse, quam ut per Ureteres viam possit sive invenire, sive facere, quod hoc tantum modo, quantum ego conjicio, certo dignoscere potest; si nempe jam antea Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpessus, (cum

dolore scilicet sævissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & Vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque in Paroxysmum hunc invitat, qui fere non desinit calculo in Vesicam detruso. Cum res ita se habeat, nullum est magis efficax Remedium, sive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, sive ad eosdem e Renibus deturbandos, quam *Aquarum Calybeatarum* Potatio liberalior, per singulas æstates jugiter repetenda.

Cum vero sæpe accidat, ut *Paroxysmo Nephritico* quis corripiatur, quando hujusmodi Minerales Aquæ haud præsto sint, vel etiam tempestas Anni adsit, quæ earundem potationi minus faveat; hac itaque compendiosa Methodo, sine ulteriore Remediorum apparatu, insistendum. Si æger temperamento sanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondenti, ad ℥x. extrahatur; deinde *Liquoris Posseti, cui Rad. Althea* ℥ii. *incocta fuerint, Congium unum* quam citissime devoretur, & sequens *Enema* injiciatur. ℞. *Rad. Althea, & Lilior. an.* ℥i. *Fol. Malvæ, Parietar. Branc. Ursin. & Flor. Chamamil. an. M.* i. *Sem. Lin. & Fœnugr. ana.* ℥ss. *Coq. s. q. Aq. ad* lib. iss. *Colatura dissolve Sacchari culinaris, & Syr. Dialthea, an.* ℥ii. *Ms. f. Enema.* Quamprimum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani Liquidi* satis magna dosis propinetur, *viz.* ad gutt. xxv. vel *Pil. Matthæi* gr. xv. vel xvi.

In Senibus vero, morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis, *Vaporibus*, vulgo dictis, obnoxiis (præ-

(præcipue si sub initium Paroxysmi Urinam eæ reddant nigram, ac sabulosam) Venæ sectio omittatur At quoad reliqua, eadem, quæ jam dicta fuit, via omnino procedendum.

Sed ad Calculum, qui hujus loci est, grandiorem revertamur. Quod si Calculosus nullo unquam paroxysmo Nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit calculus, quam ut ex Pelvi possit elabi: non solum nihil proderunt *Ferreæ Aquæ*, sed etiam ob jam dictas rationes non sine præsenti periculo sumentur. Neque minus male quandoque *Podagricis* cedit Aquarum Mineralium usus, modo senes fuerint (ut sunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico, imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eo usque sunt imminutæ, ac succisæ, ut omnino metuendum sit, ne tanta copia aquarum penitus obruantur, ac succumbant. Sive vero hoc in causa sit noxæ, quam exinde capiunt homines tali habitu, ac temperamento præditi, sive non sit; illud mihi compertissimum est, haud paucos, quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quasi confecta fuerant, hisce Aquis interemptos diem suum obiisse.

Atque hæc eorum fere summa est, quæ mihi in Morborum curatione hactenus innotescunt, ad diem, quo hæc scribo, *Septembris sc. Vicesimum, & nonum, Anno Domini* 1686.

THOMÆ SYDENHAM M. D.

INTEGRI PROCESSUS

In MORBIS fere omnibus CURANDIS:

Quibus acceſſit

GRAPHICA SYMPTOMATUM DELINEATIO

Una cum quamplurimis Obſervatu dignis.
Editio *noviſſima* pluribus Articulis Aucta.

Nec non

DE PHTHISI

Tractatulus nunquam antehac editus.

AMICE LECTOR.

S*Pecimen habes Praxeos eximiæ, in dilectiſſimi filii M. D. uſum, caute, & diligenter excogitatum, ſua ipſius manu conſcriptum, mihi autem pro familiaritate iſta, qua omnes excepit, conceſſum a* Cl.

Sy-

Sydenham, *Viro ſane, cui vix ætas ſuperior parem dederat, vel poſtera datura eſt, non modo in arte ſua mira ſagacitate, & ingenii acumine ſingulari conſpicuo; ſed & probis moribus, & in humanum genus ſtudio, & amore inſignibus adeo, ut apud omnes ſummum ſui reliquerit deſiderium: Cujus præcepta licet animo meo, & imo pectore infixa ſint, ne tamen forte fortuna in mei ipſius, & ægrorum detrimentum excidant memoria parum fida, typis haud ita pridem mandabam, exemplaribus circiter viginti impreſſis, ut amicis quoque inſervirem. Neſcio autem quo pacto in lucem irrepſit publicam inter* Miſcellanea Curioſa *ſuperioris anni Norimbergæ editum; ſed inepta mole inutile. Prodiit tandem eo modo veſtitum, ut tibi ſit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis, & futilibus ſciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypotheſi placida ſolidis, ut videtur, rationum momentis undequaque conſtipata ſuperbiens; humile autem, & modeſtum accurate morbos depingit, & accuratius adhuc medetur; in id ſolum ſolicitum innoteſcat, quod natura faciat, aut ferat. Et ſi verum loqui liceat, modo partium ſitus noveris; pateant tibi per Symptomata ægritudines (quod aſſidua ediſcas obſervatione) ſcias deinde veram, & genuinam medendi methodum per diætam, & Pharmaciam adhibere, feliciſſimus eris practicus, & tibi, & infirmis optime conſules. Parum interim tua refert, utrum Alcali peccet, an Acidum; num in Spiritibus Animalibus, an in ipſo ſanguine, aut in recondito aliquo Viſcere deliteſcat morbi minera: unde de Periodico Intermittentium reditu docte ſatis, & prolixe poſſis diſſerere; dum interea ipſa Febris ſine ullis ambagibus, inquietudine, ſiti, calore,*

pul-

pulsu celeri, nausea, cæterisque Symptomatis, etiam astantibus palam est, & aperte dignoscitur: Hinc sæpius mirari subit, quamobrem anxie ita & scrupulose immediatas, & proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, & e tenebris istis, quibus natura obduxit, irrito licet conatu, eruere, gravi, & subacto judicio viri; & in praxi versatissimi; satis interim gnari se latere vel quævis obvia; unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? Quid est, quod humana anima ratiocinari nequeat, dum adhuc Infantes, aut Pueri sumus? Unde forma tua Specifica? Satius esse Medicum, quam Philosophum agere (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit?) minutissima Phœnomena plane, & rite enumerare, & remedia, quibus unusquisque morbus facilius cedat, candido, & sincero animo proponere; ita tandem limites suos prætergressa, quibus angustis nimis jam includitur nobilissima, omnibus, quaquaversum patet orbis, feliciter satis, & prospere salutem, filiis autem suis honores summos conciliabit.

Meditabatur paulo ante obitum tractatum de Phthisi peritissimus medicus in perquirendo naturæ methodum, qua morbos amoliri studet, ut adjutrices porrigeret manus, & miseriis hominum subveniret, diu, noctuque pensitabundo, & anxio animo, exercitatissimus; hinc fidissimarum observationum serie, & irrefragabili edoctus experientia, medicinæ praxin ornavit, & ad saniores reduxit regulas; sed væ tabidis, dum hujusmodi nunquam intermissis studiis detenti, & defatigati spiritus, solitis non vacabant excubiis, truculentissimus hostis, Podagra, *quæ per multos annos obsederat,*

& de-

& debilitaverat artus, impetu facto interiora viscera irruit, per vomitum, & secessum enormiores intentans mortem, unico autem morbo nescit cedere Medicorum Princeps, sed cum malorum cumulo accessit & Renum Calculus, *qui corrasis vasorum osculis, sanguinem liberalius, quam senectus tulit, urinæ permixtum effudit, se jam non amplius opponens, nec vitæ, nec mortis cupidus, placidam, & pacatam expiravit animam. Ne tamen auxilio prorsus destituantur tabidi, fragmenta quædam, quæ autorem ubivis sapiunt, in primo saltem morbi stadio plerumque proficua, (neque enim fas est, quod ægrotanti proximo opituletur, celare) in publicum prodeunt, ut exinde pateat, quam accurata, & omnibus numeris absoluta, si modo Deus Opt. Maximus concessisset vitam, expectari potuisset Phthisiologia.*

Quid in Febribus, Variolis, Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis sanandis valuit optime meritus Author noster, sequentes indicant paginæ. Regimen, & Diæta instituuntur aptissima; præscribuntur remedia pauca, sed necessaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis ægris (eodem modo, quo & ipse sitim suam restinguere solitus erat) cerevisiam tenuem affatim, & pro libitu hauriendam, unde mire reficiuntur, & refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quam barbara precibus eorum surdus, Apozemata, & Julapia; præ ingrato sapore fastidita, substituit; maximam adhibet cautelam, ne exæstuans nimis, vel igne luculentiori, vel stragulorum onere, plus adhuc incalesceret, vel a propinatis forsan remediis eum in finem, ut per poros elimine tur materia morbifica cruda adhuc, &

incon-

inconcocta, quæ tamen hac data ansa concitato motu cerebrum petit, unde Phrenesi, aut Coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones, quas vocant miliares, collum, & pectus ubivis obsident. Numquid adamussim magis depingi poterat, quam Variolarum historia? eruptionis diem in utravis specie designat, pustularum ingenium ad unguem describit, quo tempore incipiat, & quandiu continuetur Salivatio, quo iterum faciei, manuumque tumor se prodat, quid tandem quolibet die expectandum diserte explicat. Paregoricorum usum, quo emolumento judicent Practici, primus persuasit, malum ingerendi Cardiaca, ante eruptionem, morem, unde sæpe accersitum fuerit confluentium genus, merito primus improbavit. Melius autem hæc ex ipso fonte. Valeas itaque, amice Lector, & sicubi scateant menda, ignoscas.

S. M.

Ami-

Amico suo Integerrimo M. D. Expertissimo Domino *S. M.*

SOlum sequaces prætulimus diu
Coum Medentes; Compar habebitur,
Qui clariorem te minori
Reddidit hoc, Medicina, Libro.

Non hic tumoris Mole superbiens
Blattis futurus Præda opulentior:
Sensu sed arcta Ditiori
Conciliant sibi Verba Pondus.

Frustra molesto vasta Volumine
Lustres Galeni scripta; Minutulæ
Acumen huic majus Tabellæ;
Se stupet hic Medicina totam.

Hic non remoto sordidus Angulo
Sensim fatiscet; Sedula strenue
Manus quotannis Spe perenni
Deteret, auctior ut resurgat.

Applaude Votis Turba Medentium:
Non Febris illum, Morbus atrocior
Haud afflet ullus, Commodis qui
Immoritur satagendo Vestris.

Sic Vovet

Christophorus Crelle, M. D.

MEDICAMENTORUM

Quædam formulæ in praxi magis familiares.

Potio Communis Purgativa.

℞ T*Amarind.* ℥ſs. *fol. Sennæ* ʒii. *Rhei.* ʒiſs. *coq. ſ. q. aq. ad* ℥iii. *in Colatura diſſolve Mannæ, & Syrup. Roſar. ſolut. an.* ℥i. *m. f. Potio.*

Emeticum Commune.

℞. *Aq. Cardui Benedict.* ℥ii. *Infuſ. Croc. Metal.* ℥i. *Syr. Caryophyll.* ℥ſs. *m. f. vomitorium.* Sumat hora 4. Pomeridiana, ſuperbibendo poſt ſingulas vomitiones hauſtum largum liquoris poſſetici.

Julapium Perlatum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr. lact. Alexeter. aa.* ℥iii. *aq. Cinnamom.* ℥i. *Margarit. præparat.* ʒiſs. *ſacchar. Cryſtall. q. ſ. adde aq. Roſar. Damaſcen.* ʒſs. *f. Julap.* de quo cap. cochlear. *iv.* vel *v.* in Languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞. *Aq. Lact. Alexeter. Ceraſor. nigr. an.* ℥iii. *aq. Epidem. Syr. Caryophyll. & de ſucco Citri, an. unc.* ſs. *m. f. Julap. de quo capiat ſæpius.*

Decoctum Diæteticum.

℞. *Rad. Sarſæparill.* ℥vi. *lign. Saſſafr. & Chinæ ana* ℥ii. *Glycyrrhiz.* ℥i. *coq. in aq. font. Congiis ii. per horæ dimidium, deinde ſtent clauſe ſuper cineres calidos per horas xii. poſtea ebulliant ad tertiæ par-*

tis

tis consumptionem ; Cum primum ab igne amoveatur, infunde sem. Anisi ℥ss. post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam, & liquor reponatur in lagenis vitreis probe clausis ad usum. Sit pro potu ordinario per xxx. dies.

Apozema Aperiens, & Antiscorbuticum.

℞. Rad. gramin. Cichor. Fœnicul. & asparag. ana unc. j. uvarum Corinthiac. & passul. enucleat. an. unc. ij. fol. hepat. ling. cerv. & cap. Ven. an. M. j. fol. Beccabung. sub finem addit. M. ij. coq. s. q. aq fontan. ad lib. ij. sub finem adde vini Rhenani lib. ss. Colatura adhuc calente, infunde ad duas horas, vase clauso, Cochl. hortens. M. i. colatur. adde syr. e quinque radic. & e succo Aurant. ana. unc. ii. aq. Cinamom. hordeat. unc. j. M. f. Apozema. Sumat lib. ss. mane, & 5. pomeridiana per xiv. dies.

Eclegma Incrassans in Tussi.

℞. Ol. Amygd. dulc. un. j. Syr. Papav. Rhœad. Portulac. Jujub. & Lohoc-sani, ana ℥ss. Sacchar. cryſtall. q. s. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ spatium, & f. Linctus perfecte mistus; recondatur in olla figulina, ad usum. Cap. sæpius lambend. e baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortius incrassans.

℞. Conserv. Ros. rub. Syr. violar. & de Mecon. an. unc. j. sem. papav. alb. ʒiij. contundantur simul, & per setaceum trajiciantur, deinde adde ol. nuc. moschat. express. gr. vj. f. Eclegma.

In Defluxione tenui.

℞. Conserv. ros. rub. unc. ij. Syr. de Mecon. & Jujub. an. un. i. Oliban. Mastich. & Succin. an. ʒi. ol. Nuc. Mosch. per express. gr. vi. M. f. Lohoch. de quo lambat sæpe; bis in die cap. eclegm. descript. cochl. j. instilland. Balsam. sulphur. Anisat. a gutt. *viii.* ad gutt. *xii.*

Ce-

Cerevisia Purgativa:

℞. *Polypod. Querc.* lib. i. *Rad. Rhabarb. Monac. fol. sennæ, & passul. enucleat. ana* lib. ß. *Rhabarb. incis. & rad. Raphan. Rustican. an. unc. iii. fol. Cochl. hortens. salv. an. M. iv. Aurantior. incis. N. iv. infunde in Congiis v. vel vi. Cerevisiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit*, sit pro potu ordinario per dies *xiv.* vel *xxi.* præcipue vero sumat haustum singulis Auroris.

Emplastrum Hystericum.

℞. *Galbani in tinctura Castor. solut. & colatur.* ʒiii. *Tacamahac.* ʒii. *f. Emplast. pro umbilico.*

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. *Syrup. Cichor. cum Rhabarb. Cochl. i. parvulum.*

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. *Decoct. amar. duplicata sene unc. iv. Syrup. de Spina Cervina unc. j. Elect. de Succ. Rosar.* ʒii. *M. f. Potio.*

Laudanum Liquidum Authoris.

℞. *Vini Hispanici lib. i. Opii unc. ii. Croci unc. i. pulv. Cinnamomi, & Caryophyllorum an.* ʒi. *infundantur simul in B. M. per duos, vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat. Colatura servetur pro usu.*

PROCESSUS INTEGRI IN MORBIS

Fere Omnibus Curandis.

De Affectione, in fœminis *Hysterica*, *in* maribus *Hypochondriaca*, *dicta*.

CUm a caſu aliquo graviori moleſtum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales ſpiritus; urina ſubinde limpidiſſima copioſe excernitur; ſanitatis recuperandæ ſpes omnis protinus abjicitur, & triſtiſſima quævis ſibi ominantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus inſederit (plurimas autem inſidet) ſymptomata ei parti competentia confeſtim urgent; in capite apoplexia, hemiplagia ſoluta; ſtatim a partu adoritur; ſpaſmi epilepſiæ perſimiles (vulgo uteri ſtrangulatus, in quo venter, & præcordia guttur verſus intumeſcunt) infeſtant; clavus hyſtericus, in quo dolor in capite atrociſſimus, quem tranſverſo pollice poſſis contegere; ægra interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, miſere excruciat; cordis palpitationem, tuſſim, paſſiones iliacam, & coli-

cam, nephritin, urinæ suppressionem æmulatur paroxysmus; vomitiones enormes, Diarrhęam subinde excitat; externe in carne musculosa nunc dolorem, nunc tumorem inducit in tibiis hydropis instar; nec (quod mireris) intactos dimittit dentes; dolor dorsi crebertime sævit; & sæpe sæpius adeo refrigerantur externæ partes, ut cadaver plane referant; in risum, & lachrymas effusissimas sine ulla προφάσει ridicule erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facile crederes. Dolores hysterici quamcunque partem obsident, ubi discesserint, teneritudinem, quæ tangi recusat, relinquunt, ac si verberatæ fuissent carnes.

Mittatur Sanguis ad unc. *viii.*

Emplast. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti mane aggrediatur usum sequentium pilularum.

℞. *Pil Coch. maj.* ℈ii. *Castor. pulv. gr.* ii. *Balsam. Peruv. gutt. iii. f. Pil.* xiii. Cap. iv. singulis, vel alternis matutinis, pro ratione virium, hora 4 vel 5. matutina, superdormiendo.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv. *Bryon. comp.* ℥ii. *Castor. nodulo ligat. & in vitro suspens.* ℈ß. *Sacchar. Crystal. q. s. f. julap.* de quo capiat cochl. iv. vel v. in omni languore. Post has pilulas sumptas utatur sequentibus.

℞. *Limatur. Calyb. gr.* viii. *cum s. q. Extract. Absynth. f. Pil. N. iii.* Sumat summo mane, & repetantur hora 5. pomeridiana per xxx. dies, superbibendo haustum Vini Absynthitis.

Sin forma boli magis arrideat.

℞. *Conserv. Absynt. Roman. & Conserv. flaved. Aurant. an. unc.* i. *Angelic. condit. Nuc. Moschat. condit. & Theriac. Andromach. an. unc.* ß. *pulv. Ari com.* ℈iii. *Zinzib. condit.* ℈ii. *cum s. q. Syrup. de*

suc.

suc. citr. vel, ejus defectu, Syr. Aurantior. f. Electuarium.

℞. *Elect. præscript.* ʒii. *limatur. Calyb. gr.* viii. *cum s. q. Syrup. Aurantior. f. Bolus* sumendus mane, & sero, superbibendo haustum vini absynthitis, vel Cochl. vi. seq. Infusionis.

℞. *Rad. Anglic. Enul. campan. & Imperator. an. unc.* i. *fol. Absynt. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. & Chamædr. an. M.* i. *Cort. Aurant. duor. incis. affunde vini Hispanic. q. s. ad supereminentiam duorum digitorum.* Coletur tempore usus. Vel

In Delicatulis *Chalybs* exhiberi poterit in forma pulv. sequentis.

℞. *Limatur. Chalyb. probe trit. unc.* i. *pulv. Ari comp.* ʒvi. *sem. Coriand. præparat. Anisi, Fenicul. dulc. an. unc.* ss. *Cinnamom. acutiss. Corall. rubr. præparat. an.* ʒiii. *Nuc. Moschat.* ʒii. *f. omnium pulvis subtilissimus, cui adde sacchar. albiss. ad pondus omnium,* hujus cap. e Cochleari ʒss. bis in die per 4. dies, tum ʒi. bis in die per 40. dies superbibend. Cochl. vi. seq. Julap. vel vini Absynthitis.

℞. *Aq. Lact. Alexeter. unc.* xii. *Gentian. comp. unc.* iv. *Absynth. mai. comp. unc.* ii. *sacchar. albiss. q. s. f. Julap.* Vel

℞. *Vini Rhenan. Absynth.* lib. ss. *aq. Gentian. comp. unc.* ii. *Syr. Caryoph. unc.* i. *f. Julap.*

℞. *Myrrh. elect. Galban. & Asæ fœtidæ, an.* ʒi. *Castor.* ℈ss. *cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. e singulis drachmis* xii. Sumat iii. singulis noctibus, superbibendo aq. Bryon. compos. Cochl. iii. vel iv. per totum decursum hujus processus.

Si Pilulæ præscriptæ ventrem moverint, utatur sequentibus.

℞. *Castor.* ℈i. *sal. succin. volatil.* ʒss. *cum s. q. extract.*

tract. Rutæ, *f. pilulæ N.* xxiv. Cap. iii. singulis noctibus, superbibendo Julapii hysteric. Cochl. iii. vel iv.

Sp. CC. ad gutt. xvi. vel xviii. in aqua aliqua appropriata sæpius exhibitus valde confert.

Si vero his non cedat remediis, tum capiat sequentes pilulas.

℞. *Trochis. de Myrh. pulv.* ℈i. *Balsam. sulphur. Terebinth. gut.* iv. *cum s. q. gumm. Ammoniac. solut. f. Pil. N.* iv. Cap. mane, & sero superbib. Julap. hysteric. Cochl. iv. vel v. instillando *Sp. CC.* gutt. xii.

Electuarium Antiscorbutic. cum aqua ibidem descripta prodest in in his affectionibus, ut & *Electuar. corroborans cum additione Conserv. Cochl. hortens. unc.* j. *pulv. Ari Compos.* ʒvi. superbibendo præscriptam aquam.

At si affectus his non cedat remediis, eundum est ad *aquas ferreas*, & si neque his, tum ad *Sulphureas*, quales sunt *Bathonienses*.

Inter bibendum aquas ferreas hæc observanda; si aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis æger abstineat, donec Symptoma istud penitus evanuerit. Æger in earum usu per sex septimanas ad minimum, vel potius ad duos menses perseveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Saccharata*, ad calefaciendum ventriculum subinde sumat *Pilulæ* etiam *hystericæ* iii. devorari possunt per primas x. noctes, superbibendo *Julap. hysteric.* cochl. iv. vel v.

Quoad usum *aquarum Bathoniensium*, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atq; ita alternatim per sex septimanas, vel duos menses,

Si *Chalybs* justo plus corpus calefaciat, tum per

ejus

ejus usum quarta quaque Aurora sumat *aq. mineralium purgantium* lib. iv. Quæ tametsi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut solent Cathartica ex officinis deprompta.

Si *Chalybs* magnas perturbationes inducat, Laudanum aq. aliqua hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cum a morbi diuturnitate fractæ, & attritæ fuerint vires, venæsectio, & cathartica non sunt præmittenda, sed a Chalybe statim incipiendum.

Ubi symptomata sunt mitiora, satis est sanguinem mittere, & alvum solvere ad dies iii. vel iv. dein pilulas hystericas ad dies x. mane, & sero exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione, & *Diarrhæa* enormioribus, exhibendum Laudanum, & postea corroborandi spiritus, at modo per vires liceat, ante usum Laudani educatur e venis sanguis, & Catharticum propinetur; in viraginibus præsertim, & sanguineo temperamento præditis: in debilioribus autem, & haud ita pridem paroxysmum passis, sufficit ventriculum Congio uno lactis cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin *Theriac. Androm.* vel *Elect. Orvietan.* imperare, & Cochl. aliquot liquoris alicujus Spirituosi, cum paucul. Laudani liquid. guttalis, superbibenda, dare. Quod si ægra jampridem vomuerit, & ulterius emeticis sollicitare periculo non vacabit, Laudanum sine mora propinandum est, ea dosi, quæ Symptoma vincat, & post singulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potissimum solida, vel in liquida, in parco vehiculo, viz. gutt. aliquot in cochl. j. aq. Cinnamon. fortior. ægra interim conquiescente, & caput immotum tenente.

Perdomito Symptomate, mane, & sero, ad dies pauculos continuetur usus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quod cum semel post evacuationem Laudano uti cœperimus, ea dosi, atque illa toties repetita, sumendum est, donec Symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut quid prior præstiterit, ante noscamus, quam alteram ingeramus, deinceps cum Laudano morbum aggredimur, nihil movendum est, nihil evacuandum, vel per mitissimum enema.

Theriaca Andromachi crebro, diuque usurpata, magnum est in hoc, & aliis morbis quamplurimis a caloris, & concoctionis defectu ortis remedium.

Vina *Hispanica* gentiana, angelica, absynth. centaurio, corticum aurantior. flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot Cochlearia ter in die, potenter admodum conferunt, modo ægra tenui non fuerit, biliosoque corporis habitu.

Cortex Peruv. ad ℈i. mane, & sero, per septimanas aliquot deglutitus, præsertim in spasmis hystericis, miras habet vires.

In tenui, biliosoque corporis habitu possit usurpari Diæta lactea, præcipue in Colica Hysterica, si modo ea incommoda possint superari, quæ primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coagulatur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis, sustentandisque minus sufficiat.

Nihil tamen æque sanguinem, spiritusque fovet, & confirmat, ac diu, multumque singulis fere diebus equo vehi, nec itinera in curru facta suo carent successu.

De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64.

Si æger juvenis sit, extrahatur sanguis e brachio; & eo-

& eodem die post aliquot horas, vel sequenti die, duabus horis post leve prandium, *Emeticum ex infus. Croc. Metal. paratis Zythogal.* lib. vi. *vel* viii. ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, e vestigio sumatur haustus, exhibeatur, & post finitam operationem Emetici, hoc, vel simile paregoricum.

℞. *Aq. Cerasor. nigr.* ℥iss. *aq. Epid.* ʒss. *Laudani liquid. gutt.* xvi. *Syr. Caryophyll.* ℥ii. *M. F. Haustus.*

Vomitoria ex infus. *Croc. Metal.* parata, puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minima quantitate, non est tutum exhibere.

Post hunc diem usque ad undecimum, vel duodecimum, singulis Auroris, injiciatur enema sequens.

℞. *Decoct. commun. pro Clystere* lib. i. (*vel lactis Vaccini eandem quantitatem*) *Sacchar. Culinar. & Syr. Violac. an.* ℥ii. *f. Enema.*

Post dictum diem alvus constipari permittatur, quo materia febrilis citius concoquatur, ad quem etiam finem Cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprime conducunt; ut

℞. *Pulv. e Chel. Cancror. comp.* gran. xiv. *Elect. de Ovo* ℈ss. *cum s. q. Syr. Caryophyl. f. Bolus* sumendus octava quaque hora, superbibendo sequentis Julapii Coch. v. vel vi.

℞. *Aq. Lact. Alexiter. Cerasor. nigr. an.* ℥iii. *Aq. Epidem. & Syr. Caryophyll. an.* ℥i. *M. F. Julap.* vel alia his similia.

Hac methodo sollicite observata, usitato circa xv. diem (tum ex laudabili in urina separatione, tum ex manifesta Symptomatum omnium remissione) tempestivum esse Potionem Purgantem communem exhibere percipies.

Accidit interdum, maxime in Senibus, curata Febre, & purgato corpore, ægrum nihilominus valde

debilem esse, & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi, viscosiq; phlegmatis copiam expectorare. Hoc in casu vinum Malaganum annosum, cum pane tosto ei immisso, bibat æger. Si superveniat Iliaca passio; præscribatur Sal. Absynth. ℈i. ex Coch. i. Suc. Limonum, mane, & sero; intermediis temporibus cap. Aq. memb. stillatit. sine Saccharo Coclh. aliquot, bis quaque hora; dum hæc fiunt, catulus vivens nudo ventri indesinenter accumbat, postquam dolor cum vomitu per biduum, triduumve cessaverit, exhibeatur *Pil. Coch. maj.* ʒi. in *Aq. Menth.* soluta, nec removendus catulus ante pilularum usum.

Ad recidivam præcavendam persistat in usu prædictæ aquæ per longum tempus, & duplicatis pannis laneis ventrem a frigore defendat.

De Febre Pestilentiali 1665, 66.

Post venæ sectionem in lecto celebrandam æger stragulis obruatur, & Lacinia Lanea syncipiti alligetur; tum, si vomitus non adsit, hoc, vel simile Hydroticum exhibe.

℞. *Theriac. Andromah.* ʒs. *Elect. de ov.* ℈s. *Pulv. e chel. cancr. comp. gr.* xii. *Coccinel. gr.* viii. *Croc. gr.* iv. *cum s. q. succ. kermes, f. Bolus,* quem sumat sexta quaq; hora, superbibendo Cochl. vi. seq. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict. & Scord. compos. an.* ℥iv. *Aq. Theriacal. stillatit.* ℥ii. *Syr. caryophyl.* ℥i. *M. F. Julapium.*

Si adsit Vomitio, hydroticum differatur, donec solo tegumentorum pondere sudor promanare incipiat, linteaminis parte vulti superinducta.

Incepta Diaphoresis haustulis Zythogalæ salvia alteratæ, vel Cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxeris, subinde repetitis ad naturalis diei spatium

i. e.

(i. e. horas 24.) eſt continuanda; in ſudore licet juſculis confortativis ægrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non ſuſtinui; per horas adhuc a finito ſudore xxiv. ægro ſe in lecto continente frigus caute devitetur. Induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſcule hauriantur, & Zythogalæ ſalvia alteratæ uſus etiamnum continuetur, in ſeq. luce potio purgat. communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668. Febrim Varioloſam, & Variolas produxerunt.

Anni 1669, 70, 71, 72, Febrim Dyſentericam.

Anni 1673, 74, 75. Febrim comatoſam.

Curationem febrium horum annorum non attingo: quoniam methodo in febre anni 1685, &c. deſcripta curari eas potuiſſe autumo.

De Febribus Intermittentibus.

Cum rigore, & horrore adoritur paroxyſmus, quibus mox ſuccedit calor, & huic tandem ſudor, & ſubſequens ἀπυρεξία: licet in primis morbi diebus, Autumno maxime, aliquoties remiſſio potius, quam intermiſſio perſentiſcitur, in calore æque ac in rigore vomturit ut plurimum, ac vehementer ægrotat miſer cum ſiti, & lingua arida. In tenera ætate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor febris ſolutionem, tonſillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

℞. *Cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv. unc.* j. *cum ſ. q. Syr. Caryoph. vel de roſis ſiccis, f. Electuarium dividendum in* xii. *doſes*: quarum unam capiat quarta quaque hora, ſuperbibendo Vini cujuslibet hauſtum, incipiendo immediate poſt paroxyſmum.

Si autem præſcripti boli ventrem moverint, in hauſtu Vini dentur *gutt.* x. *Laudan. liquid.* ſingulis,

vel

vel alternis vicibus post assumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipue in quartana) repetatur processus prædictus singulis septimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat,

℞. *Cort. Peruv. pulv. unc. j. cum s. q. Syrup. caryophyll. f. Pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat *vi.* quarta quaque hora.

℞. *Cort. Peruv. pulv. unc. ii. Vin. Rhenan.* lib. *ii. stent simul in Infusione frigida, & coletur per manicam* Hippocratis. Usus tempore cap. *unc. iii.* tertia, vel quarta quaque hora.

Sin ob vomituritionem fere continuam, Corticem deglutire nequeat æger, tum sexies, vel octies, spatio duarum horarum, *Succi Limonum* recens expressi Cochl. j. cum *Salis Absynth.* ℈ i. assumat, dein *Laudan. Liquid. gutt. xvi.* cum *Aq. cinnam.* fortior. Cochl j. ac brevi post, cessante vomitu, Corticis usum aggrediatur.

In intermittentibus vernalibus nonnunquam emeticum, tempestive propinatum, ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissime successit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus, per triduum, vel quatriduum injectum, Curationem absolvit. Quæ sequenti quoque modo tentari potest.

℞. *Serpentar. Virgin. subtiliss. pulverisat. gr. xv. Vin. alb. unc.* iii. Sumat duabus horis ante Paroxysmum, & stragulis coopertus æger sudet per iij. vel iv. horas, idem faciendo per duas vices ante Paroxysmum.

Si ab ingeminatis paroxysmis summe debilis fuerit æger,

℞. *Con-*

℞. *Conserv. Flor. Borag. Bugloss. an. un.* j. *conserv. Anthos. un.* ss. *cort. citr. condit. Nuc. Moschat. condit. Theriac. Andromach. an.* ℥iij. *confection. Alchermes* ℥ii. *M. F. Opiata*, cap. ad quantitatem avellanæ, mane, & vesperi, superbibendo Cochlearia paucula alicujus *Aq. Epidemicæ* simplicioris, *Saccharo* edulcoratæ, interdicto interim enematum usu.

Si sub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulsa Febre, curatio non est instituenda remediis purgantibus, sed infusionibus rad. *Raphan. Rustican. Summitat. Absynth. centaur. Min. Baccar. Juniper. cinerum genist.* &c. vino factis; exulante autem Febre, Catharticis, & aperientibus.

Pro Infantibus Febre intermittente laborantibus ℞. *Aq. cerasor. nigr. & Vini Rhenan. an. unc. ij. cort. Peruv. subtiliss. pulv.* ℥iii. *Syr. caryophyll. unc.* j. *M. f. Julap.* Cap. Cochl. j. alterumve, pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec Paroxysmi non amplius discrucient, instillando alternis vicibus, si Diarrhœa adfuerit, Laud. liquid. gutt. j. vel jj.

De Febre Stationaria, ab an. 1685. *ad* 90.

Calor, & frigus se invicem excipiunt, artus pariter, & Caput dolent, pulsus interim fere sanus, nonnunquam tussis, dolor circa collum, & fauces, exacerbatio Febris prope noctem, inquietudo, sitis, lingua vel humida, & ex omni parte pellicula alba, & scabra vestita, vel sicca, fusci coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbescens. A jugi in lecto decubitu coma, & phrenesis, a calido regimine petechiæ, maculæ purpureæ, eruptiones (quas vocant) miliares morbillis magis rubentes, pulsus inordinatus, tendinum subsultus, atq; ita tandem mors. Sudores in initio symptomatici divexant, qui si ab arte provocentur, viscosi a Capite erumpunt, &

mate-

materiam morbificam in Caput, aut in artus transferunt.

Mittatur Sanguis ad unc. x. e brachio. Reiteretur Venæ sectio; si modo respirationis difficultas, dolor Capitis inter tussiendum lancinans, & alia signa Peripneumoniæ nothæ adsint. In hoc casu tam venæ sectio, quam Catharsis repetenda, donec æger convaluerit.

Vesperi applicetur Epispasticum, & sequenti Aurora Potio Lenitiva præscribatur, quæ ad tertiam vicem alternis diebus repetatur, & hora somni post Catharsin haustus pacificus propinetur.

♃. *Aq. Paralyss.* ℥iij. *Syr. de Mecon.* ℥j. *Succ. Limon. recent. extract. cochl.* ii. *M. F. Haustus*.

Aphthæ, & singultus sponte sua post curationem febris supervenientes sponte evanescunt; Si in longum tempus decurrant, facile fugantur *Cortic. Peruv.* ℥j. *cum Syr. Papav. Rhaad. q. s. in formam Electuar. vel pilular.* redacta, superbibend. haustum lactis deflorati. Remedium hoc certissime scopum attinget, si non frustrentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus a purgatione liberis sequentia præscribentur.

♃. *Conserv. Lujul. & cynosbat. an. unc.* j. *conserv. Berber. unc.* ss. *crem. Tart.* ℥j. *cum s. q. Syr. de Limonib. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moschat. ter in die, superbibendo sequent. Julap. Cochl. vi.

♃. *Aq. Portulac. Lactuc. Paralyss. an.* ℥. iii. *Syr. de Limonib.* ℥ i ss. *Syr. Violar.* ℥j. *M. f. Julapium*. Vel

♃. *Aq. font.* lib. j. *aq. Rosar. Succ. Limonum, Sacch. albiss. an. unc.* iv. *coq. lento igne, dum despumaverint, cap. unc.* iii. *ad libitum*. præscribatur quoque seq. gargarisma.

♃. *Su-*

℞. Succ. Pomar. agrest. lib. ſs. *Syr. de rubo Ideo unc.* j. *m. f. gargariſma.*

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pil. Coch. maj. ad* ℈ii. exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, v. gr. *Laudan. Londin. gr.* iſs. *cum ſimili quantitate Maſtich.* vel *Laudan. Liquid. gutt. xviij. in aq. Cinnam. hordeat. unc.* j.

Decoctum album paratum, an. ℥j. C. C. *uſti, in aq. communis* lib. iij. *cocti, & poſtea Saccharo albiſſimo edulcorat.* ſit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam concedatur ægro Pullorum carnibus veſci, & poſt ultimam Purgationem, modo febris aliquantulum deflagraverit, vini Canarini cochl. iii. vel iv. mane, & ſero, ut & poſt Prandium per dies aliquot propinentur.

In Phrenitide, ut & Comate, nihil perinde confert, atque ægri caput radi, nullo admoto Emplaſtro, ſed Pileolo tantum.

Si (quod fœminis hyſtericis quandoque accidit) poſt venæ ſectionem, & purgationes hujuſmodi iteratas, etiamnum duret, procurratque febris, modo ſigna Peripneumoniæ, & inflammationis circa partes vitales abſint, ſingulis noctibus Paregoricum, & medicamenta hyſterica, bis, vel ter in die injungantur.

De Infantibus febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur, dein *Emplaſtr. Epiſpaſticum* cervici admoveatur.

Cereviſia, qua Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cortice Peruviano* (in Capite de fe-

febre intermittenti pro infantibus descriptum) exhibeatur.

De febre Scarlatina.

Æstate exeunte, infantes præcipue infestat. Riget, & horrent sub initium: nec tamen admodum ægrotant, cutis universa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus, & magis rubentibus, quam in morbillis interstinguitur: Ad duos, tresve dies persistunt, quo quidem tempore evanescunt, & decedente subjecta cuticula squamulis furfuraceis, ad instar farinæ, cutis conspergitur.

♃. C. C. *usti*, & *pulv. e Chel. cancr. comp. an.* ʒss. *Coccinell. gr.* ii. *Sacchar. Crystal.* ʒj. *M. f. pulvis subtiliss. in xij. Chartulas dividend.* quarum unam cap. 6. quaque hora, superbibendo cochl. ij. vel iij. sequentis Julapii.

♃. *Aq. Cerasor. nigr. aq. Lactis Alexeter. an.* ℥iij. *Syr. e succ. citri* ℥ j. *M. f. Julap.*

Applicetur etiam Epispasticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex Syr. de Mecon.* propinetur, & postquam symptomata cessaverint, purgetur æger.

De Pleuritide.

Inter Ver, & Æstatē dominatur. A rigore, & horrore orditur, quos statim comitantur calor, sitis, inquietudo, & cætera febrium Symptomata; elapsis pauculis horis, æger vehementi dolore punctorio in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc anteriora pectoris sese propagat, tussi crebra excruciatur; Materia sputo rejecta in initio morbi pauca est, & tenuis, & sæpe sanguinis particulis intermista, progressu vero copiosior, & magis concocta, sanguine etiam permixto. Febris pari passu incedit cum tussi, spu-

ſputo ſanguinis, dolore, & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur: nunc alvus eſt aſtricta, nunc ſoluta nimis; Eductus e vena ſanguis ſevi liquati ſpeciem præ ſe fert, ubi refrixerit.

Mittatur ſanguis e brachio lateris affecti ad ℥x.

℞. *Aq. Papav. Rhaad.* ℥iiii. *Sal. Prunel.* ʒi. *Syr. Violar.* ℥i. *M. f. Hauſtus*, ſumendus ſtatim a prima venæ ſectione.

℞. *Amygd. dulc. excorticat. N.* v. *ſem. Melon. Pepon. an.* ℥ſs. *ſem. papav. alb.* ʒiii. *aq. hord.* lib. i. ſs. *aq. Roſar.* ʒ. ii. *cum ſ. q. ſacchar. cand. f. ſ. a. Emulſio, Cap.* ℥iv. 4. quaque hora.

℞. *Decoct. Pectoral.* lib. ii. *Syr. Viol. & Cap. Ven. an.* ℥iſs. *M. f. Apozema. Cap.* lib. ſs. *ter in die.*

℞. *Ol. Amygd. dul.* ℥ii. *Syr. Viol. & Cap. Ven. an.* ℥i. *Sacch. Cand. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpe lambat.

Oleum Amygd. dulc. per ſe, vel *Oleum ſem. Lini recenter extract.* exhiberi poteſt.

℞ *Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialtheæ, an.* ℥i. *M. f. Linimentum*, quo inungatur latus affectum mane, & ſero ſuperimponendo fol. Braſſicæ.

Repetatur Venæ ſectio ad tres vices, ad eandem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor, & reſpirandi difficultas ſuadent.

De Peripneumonia notha.

Ingruente hyeme, & ſæpe ſub ejus exitum emergit: inſultu primo nunc incaleſcit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginoſus eſt, rubent, & inflammantur genæ, oculique: tuſſit, & inter tuſſiendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida eſt, & intenſe rubet, ſanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebro & celeriter ſpiritum ducit, dolente thorace. Ab aſthmate ſicco pla-

plane distinguitur, quod in isto nusquam comparent febris indicia, in hac manifesto se produnt, licet minora longe, & magis obscura, quam in peripneumonia vera.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad unc. x. Die sequenti æger hanc potionem sumat.

℞. *Cassiæ extract. unc.* j. *Glycyr.* ʒ ii. *ficus pingues N. iv. fol. senn.* ʒiiss. *Agaric. trochiscat.* ʒj. *coq. s. q. aquæ ad unc.* iv. *in Colatur. dissolv. Mannæ unc.* j. *Syr. Rosar. solu. unc.* ss.

Si vero potionem assumere nequeat, Cap. *Pil. Ch. maj.* ℈ij. hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum Venæ sectio, ad eandem quantitatem; ac postero die repetatur Catharsis, quæ porro repetenda est alternis diebus, vel post majora intervalla, pro ratione virium; Atque insuper si Symptomata non cessaverint, extrahatur iterum sanguis, semel adhuc, bis, vel sæpius, diebus aliquot interjectis, prout res postulaverit; sed ut plurimum venæ sectio bis celebrata sufficiet; Interim, dum hæc fiunt, præsertim in diebus a purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali*, *Eclegmate*, & *oleo Amygd.* dulcium, in Pleuritide descriptis.

De Rheumatismo.

Rigorem, & horrorem, & cætera febrium symptomata patiuntur, elapso die uno, alterove (est & ubi citius) dolor adest atrox, nunc in hoc, nunc illo artu, in carpis, humeris, & genubus præsertim, vicissim hos relinquens, & illos occupans, rubore, & tumore in parte, quam postremum affecit, adhuc residuis. Febris sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius sæviente. In lumbagine rheumatica immanis dolor est, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, nisi

quod

quod æger non vomituriat, qui procumbere nequit; ſed vel e lecto exilit, vel ſuper eodem erectus ſedet, corpore perpetua agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato. Sanguis pleuriticorum ſimilis.

Mittatur Sanguis e Brachio lateris affecti ad unc. x.

℞. *Aq. Nymph. Portulac. Lactuc. an.* ℥iv. *Syr. de Limonib.* ℥iſs. *Syr. Violac.* ℥i. *M. f. Julap.* de quo bibat ad libitum.

Præſcribend. *Emulſio* 4. *Sem. frigid. maj. Cataplaſma e mica panis albiſſ. & lacte Croco tincto* applicetur parti dolenti.

Die ſequenti eadem ſanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno, vel altero interjecto, reiteretur, atque porro quater, vel pluries, ſi opus fuerit, hoc obſervando, ut poſt ſecundam Venæ ſectionem majora ſint intervalla inter ſingulas ſanguinis miſſiones.

Diebus a Phlebotomia vacuis, Enema e lacte ſaccharato ſubinde injiciatur, vel ſequens

℞. *Decoct. commun. pro Clyſtere* lib. 1. *Syr. Violar. & Sacchar. culinar. an.* ℥ii. *M. f. Enema.*

Si imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum poſt ſecundam, vel tertiam venæ ſectionem Curatio hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *potionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iiſdem noctibus Paregoric. *ex Syr. de Mecon.*

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualeſcunque ferre nequeat, aggrediatur uſum *Elect. & aq. Antiſcorbutic.* in ſcorbuto deſcript. quæ etiam remedia locum habent in Rheumatiſmo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis, qui temperate vixerunt, vino non plus æquo dediti, Rheumatismus Diæta simplici admodum refrigerante, & mediocriter nutriente æque feliciter, ac repetitis Venæ sectionibus (quas minus ferre queant) profligari potest. Ex. grat.

Solo Lactis sero ad dies quatuor vescatur æger; postea præter serum pane similagineo semel in die loco prandii, donec penitus convalescat, nisi quod postremis diebus iterum panem in cœnam indulgere liceat, Symptomatis cessantibus, carnes pullorum elixorum, cæteraque eupepta concedantur; tertio autem quoque die solo lactis sero victitet, donec tandem pancratice valeat.

De febre erysipelatosa.

Nulla non corporis pars, præsertim facies, tumet, dolet, & summe rubet, pustulæ densæ, parvæ in vesiculas subinde facessunt, quæ per frontem, caputque serpunt, oculi tumore obruti, rigor, & horror, atque reliqua febris indicia adsunt. In alia hujus morbi specie, liquorum attenuantium potationi superveniente, febricula adest, pustulæ urticarum puncturas referentes, nonnunquam in vesiculas sublatæ, mox recedentes, tuberculorum more, sub cute se condentes, maxime pruriunt, & scalpendo rursum apparent. Est & alia eruptionis species, pectus ut plurimum obsidens, macula nimirum lata, cuti vix supereminens, porriginosa, cum squamulis flavis, qua vigente, æger bene se habet, eadem evanescente, leviter ægrotat, urina turbida, & flava, iisdem remediis, quibus pruritus ferinus, cedit, vino utatur æger, & carnibus eupeptis.

Mittatur sanguis e brachio ad ℥ix. vel x. Die sequenti sumat *potionem communem purgativam*.

♃. Rad.

℞. *Rad. Althææ, & Lilior. an.* ℥i. *fol. Malv. Sambuc. Verbasc. flor. Chamæme. Melilot. summit. Hyperic. & centaur. minor. an. M.* i. *sem. lini, fœnugr. an.* ℥ſs. *coq. s.q.aq.ad* lib. iii. *Coletur liquor, & tempore usus adde singulis libris decocti Sp. Vini* ℥ii. Stuphæ e panno laneo huic decocto immerſæ, ac expreſſæ calide admoveantur bis in die; & pars affecta poſt fotum ſequenti mixtura illinatur.

℞. *Sp. Vini* lib. ſs. *Theriac. Androm.* ℥ii. *pulv. piperis longi, & Caryophyll. an.* ℥ii. *f. mixtura*, qua Charta Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ venæ ſectioni non cedat morbus, tum repetatur; & nondum ceſſante, ad duas alias vices celebretur, interpoſito ſemper die uno.

Diebus a Venæ ſectione liberis *Enema e lacte cum Syr. Violarum, Emulsio Refrigerans, & Julap. refrigerans*, ſunt præſcribenda.

De pruritu ferino, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæ sectioni, & Catharsi non cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒſs. *Elect. de ovo* ℈i. *rad. Serpentar. Virgin. subtiliss. pulver. gr.* xv. *Lapid. Bezoar. oriental. gr.* v. *cum s. q.* Syr. e *conditur. citri. f. Bolus*, hora ſomni ſumendus per dies xxi. ſuperbibendo cochl. vi. ſequent. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥vi. *aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an.* ℥ii. *Syrup. Caryophyl.* ℥i. *M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris poſſetici libr. ſs. calide, & ſudet horæ unius ſpatio.

His finitis, ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti Linimento partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxylapatho* ℥ii. *Unguent. Pomati* ℥i. *flor. Sulphur.* ʒiii. *ol. Rhodii* ℈ſs. f. Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præscripta haud usurpentur, nisi Venæ sectione, & Catharsi rite præmissis.

De Angina.

Angina inter Ver, & Æstatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur Febris insultum dolor, & faucium inflammatio, unde a tumore uvulæ tonsillarum, & laryngis, ut nec deglutire queat Æger, nec spiritum ducere.

Mittatur Sanguis e Brachio copiose. Tangantur partes inflammatæ *melle Rosaceo, Sp. Vitrioli, vel Sp. Sulphuris ad summum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli solo*. Mox Gargarisma sequens usurpetur, non vulgari modo; sed ita ut sine ulla agitatione in ore contineatur, donec incalescat, dein expuatur, & repetatur subinde.

♃ *Aq. Plantag. Rof. Rubr. & Sperm. Ranar. an* ℥iv. *alb. ovor. in aquam agitando redact. N.* iii. *Sacchar. Crystal.* ʒiii. *M. f. Gargarisma.*

Emulsio Refrigerans in Pleuritide descripta in dies sumatur.

Sequenti mane, nisi febris, & dolor inter degluttiendum remiserint, Venæ sectio repetatur, Catharsi in diem posterum rejecta, alias Catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu (quod oppido rarum) repetatur adhuc Venæ sectio, & Catharsis, Epispasticum amplum, ac forte applicetur cervici post primam Venæ sectionem. Omni mane, nisi diebus purgationi datis, Enema refrigerans, & Emolliens injiciatur, Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie absistat.

In his omnibus febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ stationaria est, caute observandum, quod æger a lecto abstineat magnam

diei

diei partem, ut juſculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cereviſiam Lupulatam, & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent, horrentque, calent, & frigent alternatim. Secundo conſummatam febrim accerſunt ægritudo vehemens, ſitis, inappetentia, lingua alba (non vero ſicca) tuſſicula, capitis, & oculorum gravedo, & ſomnolentia perpetua, acriter premunt, humor e naribus, & oculis jugiter ſtillat (quæ lachrymæ certiſſimum morbillorum ſignum.) Huc accedunt ſternutatio, tumor palpebrarum paulo ante eruptionem, vomitus, diarrhęa, cum dejectionibus colore viridi in dentientibus præſertim; Symptomata ingraveſcunt ad quartum uſque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte, & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morſibus perſimiles prodeunt; quæ numero, & magnitudine auctæ, racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis interſtinguunt. Hæ maculæ e parvulis papulis, ſupra cutim paulum elevatis, conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix oculorum acie deprehendi poſſit.

A facie, quam primo ſolum occupant, ad pectus, ventremque, crura deinde, tibiaſque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ, & rubræ, ſuperficiem cutis non ſuperantes conſpiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata, ac in variolis. Vomitus poſt eruptionem nullus: ſed tuſſicula, & febris cum ſpirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, ſomnolentia, & inappetentia perſeverant. Die ſexto, aut circiter frons, & facies aſpereſcunt, emorientibus puſtulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latiſſimæ

ſunt, & maxime rubeſcunt. Octavo circiter die in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ prorſus ſunt, per faciem vero, & artus quandoque, & totum corpus in farinam quandam, & ſquamulas faceſſunt, & tunc temporis febris, ſpirandi difficultas, & tuſſicula augentur. In adultis a calido regimine liveſcunt primo, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. *Decoct. Pectoral.* lib. i. ſs. *Syrup. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥iſs. *M. f. Apozema*, *Cap.* ℥iii. vel iv. ter, vel quater in die.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ii. *Syr. Violar. & Cap. ven. an.* ℥i. *Ssacchar. Cand. albiſſ. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpius lambat, præcipue quando tuſſis urget.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iii. *Syr. de Mecon.* ℥i. *f. hauſtus* ſingulis noctibus ſumendus, a primo morbi inſultu, uſque dum convaluerit æger, doſin augendo, vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger ſe contineat in lecto per biduum poſt primam eruptionem.

Si poſt Morbillorum diſceſſum, Febris, reſpirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniam mentientia ſupervenerint, ſanguis liberaliter extrahendus e brachio, ſemel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti ſpatio interpoſito inter ſingulas Venæ ſectiones; Atque etiam continuetur *decoctum Pectorale ſupra deſcriptum*, ut & *Lohoch.* vel *Ol. Amygd. dulc. per ſe.* Circa diem *xii.* ab invaſione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit, Venæ ſectione ſanatur.

De Variolis.

Diſtinctæ ſunt, vel confluentes, & in diſtinctis invadunt rigor & horror, calor intenſus, capitis, & dorſi

dorsi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in sudores propensio (& hinc minime confluxuras esse licet conjicere) dolor sub scrobiculo cordis si manu prematur, stupor, & somnolentia, nonnunquam & insultus epileptici (in infantibus præsertim) quibus si, dentitione peracta, corripiantur, in procinctu esse variolas possis prædicere, ita ut si forte insultum epilepticum sub vesperam patiantur, sequenti Aurora in conspectum se daturæ sint variolæ, mites ut plurimum, & rarissime confluentes. Quarto inclusive ab invasione die, nonnunquam serius, raro tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata, vel prorsus evanescunt. In eruptione autem subrubræ primo pustulæ tenuissimarum acicularum puncta æquantes sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, & corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. Circiter octavum a primo insultu diem intervalla pustularum prius alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tensivo affici; extenduntur palpebræ, & ut vesica inflata, oculos claudunt. Proxime a facie intumescunt manus, digitique distenduntur, pustulæ faciei antea leves, & rubræ, jam asperæ (primum maturationis indicium) & subalbidæ apparent; succum insuper luteum, colore a flavo non abludentem evomunt, faciei, & manuum inflammatio jam summa in pustularum interstitiis colorem exhibet floridum, & rosarum Damascenarum æmulum, quem quidem colorem, quo mitiores sunt variolæ, eo magis tum pustulæ, tum cutis interjecta adamussim exprimunt: Quæ faciem occupant pustulæ, asperiores quotidie, ac magis flavæ pro maturationis ratione; quæ manus,& reliquum corpus,minus asperæ,albæque magis

conspiciuntur in dies. Die undecimo faciei tumor, & inflammatio recedunt, pustulæ maturæ, & justam magnitudinem (viz. pisi grandiusculi) adeptæ exarescunt, deciduntque. Decimo quarto, vel quinto pereunt funditus; manuum autem pustulæ pertinaciores, albæ adhuc, & recentes die uno, aut altero moras trahunt, & tandem dirumpuntur, cęteræ autem, faciei nimirum, & corporis, desquamantur, & in facie squamulis hisce furfuraceis succedunt foveæ. Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur, vel rarissime dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in discretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cum in discreto hoc genere promoventur sudores tum cardiacis, tum regimine calidiore, prædicto die facies, quæ turgida, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, e contra flaccida reperitur, & albescens, pustulis nihilominus rubentibus, & elevatis, etiam post ægri mortem, sudor, qui huc usque manaverat, derepente evanescit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus, urinam parce reddit, ac frequenter, & tandem paucissimarum horarum spatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (sed atrociora) febris scilicet anxietas, ægritudo, vomituritio, &c. immanius sæviunt; licet non ita prompte, ac in discretis, in sudores dissolvatur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem pręcedit, & ad diem unū aut alterum post illam protrahitur, quod in discretis vix contingit. Tertio die, aut citius, raro tardius, erumpunt; & quo citius, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum, vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod symptoma, v. gr. acutissi-

mum

mum dolorem in lumbis, nephritici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine, & vomitu. Non perinde ac in diſcretis, mox ab eruptione remittunt ſymptomata, ſed & febris, & alia ad multos etiam dies poſt eruptionem puſtularum ęgrum diſcruciant: Nunc eryſipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis licet tempore plane diſtinguantur. Creſcente morbo, non in molem aliquam ſpectabilem attolluntur; ſed in facie ſibi invicem implicitæ, tanquam veſicula rubra vultum omnem contegunt, quem maturius elevant, quam diſcretæ: poſtmodum ad inſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis ſuperficiem non admodum ſuperant. Præterlapſo die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur, colore fuſco; Intenſus magis eſt dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo nonniſi poſt diem viceſimum latioribus laminis deſquamatur. Hoc interim obſervatu dignum, quod quanto puſtulæ matureſcentes propius ad colorem ſubfuſcum vergunt, eo deteriores lentius abſcedunt; quo magis autem flaveſcunt, eo minus confluxerint, & ocyus ſe proripiunt. Ubi primum deciderit pellicula, nulla ſcabritie vultus afficitur, at vero mox illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ, indolis perquam corroſivæ, quæ foveas relinquunt patentiores, & ſæpe cicatrices. Quandoque humeri, & dorſum cuticula denudantur. Morbi periculum a puſtularum frequentia, & numero in facie ſola æſtimandum. Puſtulæ manuum, & pedum majores, & quo altius ab extremitate artuum aſcenderis, eo ſenſim minores, & contractiores extant. In adultis ſalivatio, in infantibus diarrhœa (licet non ita certo) confluentium comes. Ptyaliſmus nunc cum eruptione ſe

prodit, nunc biduo, triduove præterito, materiam primo tenuem, die undecimo viſcidiorem ægerrime excreat. Siticuloſus eſt æger, voce rauca, ſomnolentia, & ſtupore ingentibus corripitur, inter bibendum ſubinde tuſſit: & potus per nares revertitur. Tunc ceſſat ut plurimum ſalivatio, cui niſi faciei intumeſcentia (quæ licet hoc ipſo die pro morbi genio aliquantiſper remitti debeat, non tamen niſi poſt diem unum, alterumve omnino recedere) & manuum inſigniter incipiens, & diutius perdurans ſuppetias tulerit, ægro protinus moriendum eſt. Diarrhæa non ita mature infantes occupat, ac ptyaliſmus adultos. In utraque variolarum ſpecie febris ab inſultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad puſtularum maturationem, qua peracta, deſinit. Superveniunt a malo regimine ſymptomata anomala; qualia ſunt, puſtularum flacciditas, & ſubſidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ puſtulis interſperſæ, & in earum ſummitate maculæ nigræ exiguæ in medio ſubſidentes, ſanguinis mictus, & ſputum ſub initio morbi, urinæ ſuppreſſio.

Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus tranſigitur; Expulſio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abſceſſibus, in carne perficitur.

Dies, in quo maxime periclitatur æger, in confluentibus, in minime crudo, maxime vulgari genere a primo morbi inſultu, eſt undecimus, in crudiore adhuc, decimus quartus, & in crudiſſimo, decimus ſeptimus; nonnunquam tamen, ſed rarius, non ante diem viceſimum moritur æger. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter dies undecimum, & decimum ſeptimum interjacet, appetente veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis paroxyſmo quotidie vexatur æger.

Mit-

Mittatur ſanguis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad unc. *ix.* vel *x.* & poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥i. vel ℥iſs. *Infuſionis Croci Metallorum.*

His primis diebus diluatur ſanguis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis Lupulatæ, cui Vitrioli Spiritus immiſceatur uſque ad plenam puſtularum eruptionem.

Cum Variolæ omnes eruperint(quod ut plurimum eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syr. de Mecon.* ʒi. quæ repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. Ea nocte, ſi Variolæ e Confluentium genere fuerint, augeatur doſis ℥iſs. quæ dein repetatur ad ℥i. mane, & ad ℥iſs. ſero, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minus congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan. liquid.* viz. *gutt. xviii. pro* ℥i. *Syrupi*, *& gutt. xxv. pro unc. iſs.* Hoc interim obſervandum, quod ſi paregoricum bis in die exhibitum orgaſmum compeſcere non valeat (quod in Variolis inſigniter confluentibus ſub finem earum ſæpe accidit) tum 8. quaque hora exhibendum, vel ſæpius, ſi opus fuerit.

At ſi variolæ Interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum; atque etiam in minori doſi.

Qualiſcunque autem generis variolæ fuerint, atque etiam qualicunque morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet, ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia, atque alia aſſumatur, donec tumultus penitus compeſcatur, interpo-

posito inter singulas doses spatio aliquo; ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima id quod quærimus, præstiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinæ suppressio acciderit, æger e lecto eximatur, & aliquantulum obambulet.

Si saliva ob calorem sit adeo viscida, ut expectorari non possit, tum Gargarisma cum Syringa sæpe in fauces injiciatur. Componatur *e Cerevisia tenui*, vel *aq. hord. cum Melle Rosarum*; vel sequens usurpari poterit.

℞. Cort. Ulmi ℨvi. *rad. Glycyrrhiz.* ℥ſs. *Passul. enucleat. N.* xx. *rof. rub. p.* ii. *coq. s. q. aq. ad* lib. iſs. *in Colatur. dissolv. oxymel. simp. & mell. Rosar. an.* ℥ii. *M. f. Gargarisma.*

Si epispastico opus fuerit, amplum satis, & acre nuchæ applicetur nocte ista, quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto paregorico plantis quoque pedum applicari potest allium, a die octavo usque ad morbi finem, singulis diebus renovandum.

Si infans de Symptomatis dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur, hic cogitandum est, convulsionem istam fortassis a naturæ conatu, quæ variolas, scarlatinam Febrem, aut morbillos in corporis habitum protrudere satagit, pendere: applicetur itaque Emplast. Epispasticum nuchæ, lecto quam primum committatur æger, exhibeatur insuper cardiacum, cui paregorici pauxillum est admiscendum, puero nempe trienni *Laud. liquid. gut.* v. *in aq. Epidem. cochl.* i.

Si die undecimo, vel alio quovis post eum, febris secundaria cum inquietudine, jactatione, & ceteris id genus symptomatis, usque adeo efferatur, ut Paregoricis utcunque repetitis sufflaminari nequeat, &

mors

mors quasi immineat, tum sanguis in satis magna quantitate illico detrahatur; nempe ad unc. *xii.* vel circiter, atque porro repeti possit semel, vel bis in sequentibus diebus, si symptomatum dictorum ratio idem postularit; at non alias. Catharsis etiam blanda die decimo tertio (non antea) vel quovis alio die eum insequente (modo Venæ sectio præcesserit) institui possit, nempe ex *Electuarii Lenitiv.* *unc.* i. *dissolut. in aq. Cichor. vel lactis Alexeter. unc. iv.* Veruntamen nec Venæ sectio, nec Catharsis impediunt, quo minus Paregorica in usum veniant, quæ (haud obstantibus iis) tam quoad largam dosin, quam repetitam exhiberi debent, si opus adhuc fuerit: nam ad hæc in hoc morbo semper confugiendum.

Quando Pustulæ perfecte exaruerint, inungatur facies Linimento ex æqualibus partibus *ol. Amygd. dulc.* & *Pomat.* per biduum; at non ultra.

Die *xxi.* post invasionem mittatur sanguis e brachio; & sequenti die Catharsis celebranda, quæ porro alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen; a lecto abstineat ad sextum diem post invasionem, in quo postea se contineat usque ad *xvii.* non aliis stragulis tectus, quam quibus sanus uti solebat.

Jusculis Avenac. hordeac. Pomis coct. & Cerevisia tenui victitet, & post undecimum diem vini Hispanic. Coch. *iv.* vel *v.* bis in die exhibeantur, si æger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præscript. cedat, tum fotu fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Lauri, cum floribus Chamæmel. & Melilot. in lacte coct. facile fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoe laboret, vel

vel urinam reddat ſanguineam, tum pulvis, & tinctura, quæ in capite de Hæmoptoe præſcribuntur, ſexta quaque hora (donec ſymptomata iſta prorſus ceſſaverint) diligenter exhibeantur. Quo etiam caſu Paregorica liberali manu propinanda.

De chorea Sancti Viti.

Convulſionis ſpecies quædam eſt, quæ pueros, puellaſve a decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit ſe claudicatione, vel inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; manum ejuſdem lateris vel pectori, vel alii alicui parti applicitam nequit continere in eodem ſitu horę momento, ſed in alium ſitum, & locum convulſione diſtorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Antequam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, circulatorum inſtar, exhibebit: Non enim recta linea ori admovet, ſed deducta a ſpaſmo manu, huc illuc aliquandiu verſat, donec tandem forte fortuna labris propius apponens liquorem derepente in os injicit, & avide haurit, dedita tanquam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Sanguis ad ℥viii. plus minus, pro ætate, ex brachio educatur.

Die ſequenti, dimidia pars, vel quiddam amplius, pro ratione ætatis, potionis commun. hauriatur; & veſperi hauſtulus ſequens propinetur.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥i. *aq. Epilept. Langii* ℨiii. *Theriac. Andromac.* ℈i. *Laudan. Liquid. gutt.* viii. *f. hauſtus.*

Potio Cathartic. ad tres vices, alternis diebus, repetatur; & *hauſtus Paregoricus* iiſdem noctibus.

Poſtea Sanguis iterum extrahatur; & ad Catharſin, uti prius, æger revertatur; & ſic ſanguis mittatur, & alvus ſubducatur ad tertiam, quartamve vicem,

cem, ſpatio tamen inter alternas evacuationes obſervato, ut nihil periculi ægro immineat.

Diebus a purgatione vacuis ſequentia præſcribantur.

℞. *Conſerv. Abſynth. Roman. & flaved. Aurantior. an.* ℥i. *Conſerv. Anthos* ʒſs. *Theriac. Andromac. vet. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒiii. *Zinzib. condit.* ʒi. *Syr. e ſucc. citr. q. ſ. f. Electuar.* de quo capiat ad magnitud. nuc. moſchat. mane, & hora quinta pomeridiana, ſuperbibendo vini ſequent. Cochlear. v.

℞. *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelic. an.* ℥i. *fol. Rut. Salv. Betonic. Chamædr. Marrub. alb. & ſummitat. Centaur. min. an. M.* i. *Baccar. Juniper.* ʒvi. *Cortic. duor. Aurantior. Incidantur, & infundantur frigide in vini Canarini* lib. vi. Coletur tantummodo uſus tempore.

℞. *Aq. Rut.* ℥iv. *aq. Epilept. Lang. & Bryon. comp. an.* ℥i. *Syr. Pæon.* ʒvi. *M. f. Julap.* Cap. Cochl. iv. ſingulis noctibus cubitum iturus, inſtillando *Sp. C. C. gutt.* viii.

Applicetur plantis pedum Emplaſt. e Caranna.

Ob Recidivæ metum pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, ea ipſa anni ſequentis tempeſtate (vel paulo ante) qua morbus invaſit.

Veriſimile mihi videtur, quod hæc methodus curationi Epilepſiæ Adultorum convenire poſſit, quod tamen non adhuc expertus ſum. Cum vero Chorea *S. Viti* ætates teneras adoriri ſoleat, in Epilepſia Adultorum tam ſanguinis detrahendi quantitas, quam Catharticorum doſis adaugeantur.

De Apoplexia.

Somnus eſt profundiſſimus, & omnimoda ſenſus, & motus privatio, excepta reſpiratione, quam ægri habent difficilem cum ſtertore.

Mit-

Mittatur sanguis e brachio ad ℥*xii.* quamprimum, ac postea ex venis jugularibus ad unc. *viii.* deinde *Vomitorium ex* ℥iss. *vel unc. ii. Infus. Croc. Metal.* propinetur statim.

Emplast. Epispastic. satis amplum, ac forte cervici applicetur.

Dum hæc aguntur, erectus sedeat æger in lecto, nec stragulis nimis obrutus.

Sp. Sal. Armoniac. optime rectificatus admoveatur naribus.

Finita Vomitorii Operatione, subinde exhibeantur Cochl. iii. vel iv. sequentis Julapii.

℞. *Aq. Rutæ* ℥*iv. aq. Bryon. compos. & Antiepilept. Lang. an.* ℥*i. Sp. C. C. gut. xx. Sacchar. Crystal. q. s. f. Julap.*

Vel *Cochleare* i. *Sp. Lavendulę compos.* per se propinari possit bis, vel ter, durante paroxysmo, hora dimidia, vel integra interposita.

Cavendum est, ne Cardiaca plus justo calida, ac nimis frequenter (uti mos est) exhibeantur; nam quacunque demum specifica virtute pollere videantur, plus damni, quam emolumenti ægro apportant, utpote quæ humores fundere (ac proinde malum augere) apta nata sunt: quod etiam incommodum non minus infertur ex nimia stragulorum congestione.

Paroxysmo jam finito, ad præcavendam recidivam sequentia exhibeantur.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈*ii.* cap. tertia quaque die per *6.* vices, hora 4. matutina superdormiendo.

℞. *Conserv. flor. salv. Rorismarin. an. unc. i. Conserv. flaved. Aurant.* ʒ*vi. nuc. Moschat. condit. & Zinzib. condit. an. unc.* ss. *Theriac. Androm. vet.* ʒ*ii. pulv. elect. diamb. diamosch. dulc. an.* ʒ*i. cum. s. q. Syr.*

con-

conditur. citr. f. opiata. capiat ad magnitudinem Castaneæ mane, & sero, superbibend. *aq. Epilept. Lang. Coch.* ii.

℞. *Ambr. gris.* ʒß. *ol. destil. sem. Anisi, cinnamom. nuc. moschat. an. gutt.* ii. *ol. Caryophyl. gutt.* i. *sacchar. in aq. flor. aurantior. solut. unc.* iv. *f. s. a Tabellæ,* quarum capiat unam ad libitum.

Ab usu potus generosioris cujusvis sibi temperet, vescatur jusculis avenaceis, hordeaceis, ut & ex pullis gallinaceis confectis, & quandoque etiam (præcipue inter purgandum) carne pullorum agnorum, ac id genus ciborum eupepton.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur Sanguis e brachio ad unc. x. Sequenti die sumat potionem purgativam communem, quæ repetenda est per duas alias vices, duobus diebus interpositis; iisdem noctibus sumat *haustum paregoricum ex Syr. de Mecon.* ℥. i.

Diebus a purgatione vacuis sumat ter, aut quater in die *unc. iv. Emulsionis ex sem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℞. *Aq. Plantag. Ros. rubr. & Spermat. Ranar. an.* ℥i. *pul. Tutiæ præparat.* ʒi. *f. Collyrium,* cujus guttæ aliquot instillentur oculis bis in die; at non incipiendum, nisi post primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur Venæ sectio semel, vel bis (præcipue si sanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharsis.

Abstineat ab usu vini, & cujusvis liquoris generosi, ab usu etiam ciborum coctu difficilium, & sale conditorum; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam,

Nota, quod sæpe accidit, quod Venæ sectioni, &

Catharsi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in casu *Paregoric. ex Syr. de Mecon. unc. i.* singulis noctibus exhibitum curationem sine aliorum suppetiis absolvit.

De Uteri Procidentia.

℞. *Cort. Quer.* ℥ii. *Coq. in Aq. font.* lib. iv. *ad* lib. ii. *sub finem addendo Cortic. Granator. contus.* ℥i. *ros. rubr. flor. Granator. an. M. ii. dein adde vini rub.* lib. ſs. Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur mane horis duabus, antequam e lecto assurgat, & nocte post decubitum, donec symptoma penitus evanuerit.

De Paroxysmo Nephritico.

Adsunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum, aut calculi excretio, stupor cruris e directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris, in quo est dolor, nausea, & vomitus. Dolor colicus nephritico haud absimilis; licet in quibusdam symptomatis plane discrepet, quæ recensita in *Capite de colica biliosa* videas.

Si Æger temperamento sanguineo fuerit, mittatur sanguis e brachio affecto reni respondente ad ℥x. dein *liquoris posſetici, cui Rad. Althææ* ℥ii. *incoctæ fuerint Cong. i.* quam citissime deglutiatur, & Enema sequens injiciatur.

℞. *Rad. Althææ, & Lilior. an.* ℥i. *fol. Malv. Parietar. Branc. Ursin. & flor. Chamæmel. an. M. i. Sem. Lini, & Fænugr. an.* ℥ſs. *coq. s. q. aq. ad* lib. iſs. *M. F. Enema.* Rejectis Vomitorio, & Enemate, *Lauda. Liquid. satis magna dosis* propinetur, viz. *ad gutt. xxv.* vel *Pil. Matth. gr.* xv. *vel* xvi. In senibus vero, & morbo diuturno fractis, ut & Vetulis vaporibus obnoxiis (præcipue si sub initium Paroxysmi urinam eæ reddant nigram, & sabulosam) Venæsectio omittatur;

tatur; at quoad reliqua, eadem, quæ dicta est, via omnino procedendum.

In mictu Sanguineo calculo renibus impacto.

Capiat æger, stato quodam die, singulis hebdomadis, *Mannæ* ℥iiss. in seri lactis lib. ii. solut.

Conducit aliquando haustus cerevisiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori, dolor hebes, & obtusus, nullatenus auctus; sed satis tolerabilis persentitur, nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger se non tuto committet, nisi prius certo sciat, calculum majorem non esse, quam ut per ureteres viam possit invenire, quod hoc tantummodo certo potest dignosci, si nempe jam antea paroxysmum aliquem nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet sævissimo in renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in ureterem illabitur, atque ita paroxysmum invitat, qui fere non desinit, nisi calculo in vesicam detruso. Cum sic se res habeat, nullum est magis efficax remedium, quam aquarum chalybeatarum potatio; quod si calculosus nullo unquam paroxysmo nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit calculus, quam qui ex pelvi possit elabi, devitandæ sunt aquæ ferreæ.

De Dysenteria, Diarrhœa, & Tenesmo.

Rigent, horrentque, sequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, & hæc dejectiones crebræ, & mucosæ omnes (nisi quod stercorosæ nonnunquam interponantur) cum ingenti cruciatu, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu, quoties exoneratur alvus, sanguinis

interim lineamentis intertextæ, licet aliquando ne minimum ſanguinis per totum morbi decurſum admiſceatur. Progreſſu morbi ſanguis ſincerus quandoque excernitur, & gangræna inſanabili afficiuntur inteſtina: Si æger ætate floreat, vel cardiacis incaleſcat: Febricitat admodum; lingua eſt ſubalbida, quadam mucilagine denſe obſita, interdum nigra, & ſicca. Proſternuntur vires, diſſipantur ſpiritus, aphthæ inſuper oris interna, fauceſque obſident, præſertim ubi materiæ peccantis evacuatio adſtringentibus præpoſtere impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando exulante febre, agmen ducunt tormina, & cætera morbi ſymptomata ſequuntur.

In diarrhœa humores excrementitii ſine ſanguine, aut inteſtinorum exulceratione excernuntur.

In teneſmo aſſidua eſt deſidendi cupiditas, nihil tamen præter mucoſum quoddam, & ſubcruentum, aut purulentum rejicitur.

Mittatur ſanguis e brachio quamprimum, eademque nocte *Paregoricum* propinetur, & mane ſequenti *Potio purgans communis*, repetenda alternis diebus ad duas alias vices, & *Paregoric.* poſt Purgationes, quamprimum ſuo defunctæ ſunt munere; ac diebus a purgatione vacuis idem mane, & ſero eſt exhibendum.

Poſt Venæ ſectionem, & Catharſin ſemel celebratam, per totum morbi decurſum, ſequens Cardiacum exhibeatur.

℞. *Aq. ceraſ. nigr. & fragor. an.* ℥iii. *Aq. Epidem. Scord. comp. & cinnam. hordeat. an.* ℥i. *Margarit. præparat.* ʒiiſs. *Sacchar. cryſtal. q. ſ. adde Aq. Roſar. Damaſcen.* ℥ſs. *ad gratum ſaporem, m. f. Julap.* de quo cap. cochl. iv. vel v. in languoribus, vel ad libitum.

Potus

Potus sit Lac coctum cum *Aq. Triplo*, vel *Decoct. Alb.* ut

℞. *c. c. c. & Mic. panis alb. an.* ℥ii. *coq. in Aq. font.* lib. iii. *ad* lib. ii. *postea s. q. Sacchar. Albiss. edulcoretur.* Vel si dejectio virium postulaverit, *Aq. font.* lib. ii. *cum Vin. anarm.* lib. i. *simul cocta*, pro potu frigide assumantur.

Cum per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio usui *Laudani* bis, vel ter in die repetiti postea incumbit, nisi quod *Enema ex Lact. vaccin.* lib. ss. *& Theriac. Androm.* ʒiss. subinde injiciatur, quod in alvi egestionibus mire confert.

Cum alvi fluxus in Diarrhœam tantum assurgat, Phlebotom. & Catharsi præscript. omissis, sequ. Bolus singulis matutinis exhibeatur.

℞. *Rhabarb. pulv.* ʒss. (*plus minus pro ratione virium*) *cum s. q. Diascordii, f. Bolus, addendo Ol. Chym. cinnam. gutt.* ii.

Noctibus insequentibus *Paregoric. ex Aq. cinnam. hordeat.* ℥i. *& Laudan. Liquid. gutt.* xiv. *exhibeantur.*

Ubi tormina sicca sine dejectionibus excruciant, curantur diluendo sero lactis frigide propinato, & tepide injecto; ut in Cholera morbo pullorum jusculo, aut lacte cerevisiato.

Si hic morbus diutius excurrat, adeo ut omnis ejus vis in rectum intestinum decumbat, cum assidua desidendi cupiditate, Diæta Analeptica instituatur, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeratur, ut restaurari possint vires, quibus redeuntibus Tenesmus sponte se proripit.

In dysenteria male curata dolores aliquando ægrum ad annos aliquot discruciant, in hoc casu Phlebotomia repetita pristinam sanitatem restituet.

Notandum est, quod in constitutionibus huic morbo minus faventibus, omissis evacuationibus, dysenteria Laudano solo sanatur, quod mane, & sero repetendum, donec symptomata penitus evanuerint, vel etiam ter Nycthemeri spatio, si opus fuerit.

De Colica biliosa.

Intestinorum dolor atrocissimus est, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum desinens, qui aut quasi injecta fascia constringit, aut in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur, mox recrudescit. Sub initio non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur, neque tam crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, & major alvi adstrictio, colica tandem in iliacam transeunte. A nephritide sic distinguitur. 1. Dolor nephriticus fixus in rene est, & ab eo ad testem exporrigitur secundum longitudinem ureteris. Colicus vero vagus est, & cinguli instar medium ventrem affligit. 2. A pastu colicus dolor augetur: Nephriticus potius imminuitur. 3. In colico dolore, ab excretione per alvum, & per vomitum majus levamen emergit, quam in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primum clara, & tenuis, postea aliquid subsidit, & tandem arenulæ, aut lapilli excernuntur: In colica urinæ ab initio crassiores existunt.

Sanguis e brachio paulo liberalius educatur, & post horas *iii.* vel *iv. Anodyn.* exhibeatur: Postero die *Catharticum Lenitiv.* & interposito die uno, ad tertiam vicem propinetur.

At si malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avide ingestis originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cerevisiato affatim hausto eluendus

est;

est; quo exantlato Anodynum propinandum est; sequenti autem die vena secanda est, & in ordine præscripto procedendum.

Ubi hic morbus minus perite tractatus diutissime fatigaverit, & ægrum pene confecerit, liberalior sive aquæ Epidem. sive Mirab. sive alius cujuscunque, qua sanus maxime delectabatur, usus ægrum hoc tempore ultra spem omnem juvit.

De Cholera Morbo.

Intra Augusti limites se continens, vix in priores Septembris hebdomadas evagatur. A crapula, & ingluvie excitatus similis affectus nullo temporis discrimine insurgit, qui licet eodem curetur modo, alterius tamen est subsellii. Adsunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate, & angustia per alvum dejectio, ventris, ac intestinorum dolor vehemens, inflatio, & distentio; cardialgia, sitis, pulsus celer, ac frequens, parvus, & inæqualis, æstus, & anxietas, nausea molestissima, sudor, crurum, & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, & similia, quæ ægrum in 24. horarum spatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter Aquæ font. Congiis elixetur, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti, vel (defectu ejus) liquoris possetici capaciores aliquot cyathos æger tepide exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enemata* successive repetenda. Haustibus, & Clysteribus *Syr. Lactuc. Violar. Portulac. Nymph. eorumve* alicujus uncia subinde admisceri poterit.

Exantlato hoc Eluvionis penso (quod *iii.* vel *iv.* horas sibi vendicat) *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non accesserit medicus, nisi postquam æger

vomitu, & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhaustus, & jam frigescant membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum est, in paulo majori dosi (viz. *Laudan. liquid. gutt. xxv. in Aq. cinnam. fort. unc.* i.) & cum cessaverint symptomata, nihilominus mane, & sero quotidie est repetendum; at in minori dosi, donec pristinas vires receperit.

Est species quædam choleræ morbi infantibus valde familiaris, ac sæpenumero funesta, ex Dentitione, vel Crapula originem ducens.

Horum ætas tenella minime fert, ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione, multo minus, ut Catharticis tumultus major in humoribus excitetur; sed Curationem *Laudano* solo aggredi oportet; quamobrem *gutt. ii. iii.* vel *iv.* vel *plures*, pro ratione ætatis, Chochlear. i. cerevisiæ tenuis, vel Aquæ cujusvis appropriatæ instillatæ exhibeantur, repetanturque, ut opus fuerit.

De colica Pictonum.

Est species quædam Colicæ, quæ degenerare solet in Paralysin, & motus omnimodam manuum, ac pedum depravationem; quam hoc nomine *Riverius* in capite de Paralysi indigitat, & apud insulas Caribum notissima est, utpote quæ magnam vim hominum infestat.

Hunc dolorem atrocissimum sanat *Balsam. Peru.* frequenter, ac in magna dosi exhibitum, nempe si *ejus gutt. xx. xxx.* vel *xl. Sacch. Albiss. cochl. i. instillentur*, & bis vel ter in die dentur: at Paralysis huic remedio haud cedit.

De Iliaca Passione.

Peristalticus intestinorum motus invertitur, propinata cathartica, & injecta enemata in emetica statim

tim transeunt, alvi fæces per vomitum rejiciuntur.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad unc. ix. vel x. post aliquot horas exhibeatur sequens Pulvis.

℞. *Resin. Scammon. vel (defectu ejus) Resin. Jalap. gr.* xii. *Calomelan. Turquet.* ℈i. *m. f. Pulvis*; cap. e Cochl. i. lactis vaccini, superbibendo ejusdem lactis Cochl. i. vel alterum, vel si forma Pilularum magis arrideat:

℞. *Pil. ex duob.* ʒss. *Calomel. Turquet.* ℈i. *cum s. q. Balsalm. Peruv. f. Pil.* iv. sumend. e Cochl. i. Syr. Violarum.

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, *Laudan. liquid. gutt.* xxv. *Aq. Cinnam. fort.* ℥ss. instillatæ statim propinentur, cum vero horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, catharticum dictum iterum exhibeatur, verum si anodynorum virtute, ac vi jam penitus infractis vomituritio, ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore restitante, ad usum paregorici supra descripti revertendum, idemque eo usque repetendum quarta vel sexta quaque hora, donec intestinis quies omnino inducatur, quo quidem tempore catharticum operationem suam per sedes exeret.

Nec sane abs re fuerit, elapsa una, aut altera post Venæ sectionem hora, clysterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere, fumum scilicet nicotianæ, ex tubulo inverso, per vesicam majusculam in intestina validissime insufflatum, quæ quidem operatio post aliquot horas reiterari debet, nisi citius meatus deorsum pateat.

Finita operatione Cathartici, sumat sequentem haustum.

℞. *Aq. Cinnam. fort. unc. i. Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *m. f. Haustus*, qui porro repetendus est bis, ter,

vel

vel sæpius in die, donec vomituritio, & dolor penitus cessaverint, atque etiam, istis symptomatis cessantibus, nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori dosi cubitum iturus.

De Fluxu Mensium immodico.

Menstruorum fluxus, naturaliter constitutus, capacitatem testæ ovi anserini implet. Patet autem immodicus difficili tolerantia, virium lapsu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroso, & pedum intumescentia.

Mittatur sanguis e brachio ad unc. viii. sequenti mane sumatur *potio purgativa communis*, repeteturque alternis diebus ad duas alias vices; & noctibus post purgationem *Paregor. e Syr. de Mecon.* exhibeatur.

Diebus a purgatione vacuis sumat sequentia.

℞. *Conserv. Rosar. sicc.* ℥ii. *Trochisc. de terra Lemnia* ʒiss. *Cort. Granator. Corall. rub. præparat. & boli Armen. an.* ℈ii. *lapid. hæmatit. Sanguin. Dracon. an.* ℈i. *cum s. q. Syr. Cydonior. f. Elect.* de quo sumat ad magnitudinem nucis moscat. maj. mane, & hora quinta pomeridiana, superbibendo sequentis Julapii Cochl. vi.

℞. *Aq. Germin. Querc. & Plantag. an.* ℥iii. *Aq. Cinnamom. hordeat. & Syr. de Rosis siccis an.* ℥i. *Sp. Vitriol. q. s.* ad gratam aciditatem.

℞. *Fol. Plantag. & Urtic. an. q. s. Contundantur simul, & succus exprimatur, & postea clarificetur*, de quo cap. Cochl. iv. vel v. sæpiuscule ad libitum.

Post primam purgationem applicetur emplast. seq. regioni Lumborum.

℞. *Emplast. de Minio* ℥, *& ad Herniam an. part.*

æq. extendatur super alutam, f. Emplastrum regioni Lumborum admovendum.

De Colica hysterica.

Est species quædam, seu potius insigne, ac valde usitatum affectionis hystericæ symptoma, cui comitem se adjungit dolor circa scrobiculum Cordis atrocissimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

Primo, quo saburra vitiosorum humorum in ventriculo contentorum minus impediat Paregorici efficaciam, satis magna quantitas *liquoris possetici* affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe *ejusdem liquoris Cong.* iss. quo peracto *Lauda. liquid. gutt.* xxv. *in Aq. cinnam. fort. Aq. Epidem. vel alius vehiculi* ℥i. propinentur.

In usu Paregoric. hoc notandum, quod eo usque repetendum est, donec symptomata omnia penitus cessaverint, debitum interea tempus interjiciendo, ut judicare valeamus, quid prior dosis effecit, antequam novam ingeramus.

Si sanguineo temperamento præditus sit æger, vel si antea hoc symptomate haud multum infestatus fuerit, ac viribus fractus, hoc in casu sanguis primum e brachio detrahendus, antequam vomitorium præscriptum propinetur.

Hac ipsa Methodo Clavus hystericus curatur. Sin vero Colica Hysterica diuturnior fuerit per Paroxysmos affligens, tum in eorum intervallis, sive extra Paroxysmum, seq. usurpentur.

♃. *Zedoar. subtiliss. pulv.* ʒi. *cum seq. Syr. e conditur. citri, f. Bolus* sumendus mane, & sero per xxx. dies, superbibendo sequentem infusionem.

♃. *Zedoar. incis. minutim.* ℥ss. *vini Canar.* ℥iv. *infundatur frigide per* xii. *horas; deinde colentur*

tur

tur pro usu; vel *Balsa. Peruv.* ut in Colica Pictonum, usurpetur.

Quæ de Colica Hysterica hic dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta sunt; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura sibi vendicare videtur, ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quasi genuino morbus cedit, tametsi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hysterica tam in hypochondriacis, quam hystericis sæpissime in icterum desinit, qui sensim sponte sua facessit, sin autem longas moras nectat; exhibeatur Apozema sequens.

℞. *Rad. Rub. Tinctor. curcum. an. unc.* i. *chelidon. maj. cum toto, & summitat. centaur. an. M.* i. *coq. in æqualib. partibus Vini Rhenani, & Aq. fontan. ad* lib. ii. *colatur. dissolv. Syr. de* 5 *radicibus unc.* ii. *m. f. Apozema*, de quo capiat lib. ſs. calide mane, & sero, usque dum convaluerit.

De Ictero, colica neutiquam prægressa.

Color flavus in toto corpore, præsertim in oculorum albis est conspicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent afflictis tincta; corporis pruritus, segnities, & lassitudo, linguæ amaror, vomitus biliosus interdum, singultus, egestio alba, urina crocea, & pannum immersum eodem colore inficiens, morbum indigitant.

Exhibeatur *potio purgativa communis*, dein aggrediatur usum sequentium; & durante eorundem usu Catharticum præscriptum quarto quoque die exhibeatur.

℞. *Conserv. Absynth. Rom. conserv. flaved. Aurant. an. unc.* i. *Angelic. condit. nuc. moschat. condit. pulv.*
Ari

Ari compos. & chalyb. cum aceto præparat. an. ℥ſs. *Extract. centaur. min. Extract. Gentian. & cremor. Tartar. an.* ʒii. *croc. Anglic. pulv.* ʒſs. *cum ſ. q. Syr. de 5. radicibus f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. mane, & hora quinta pomeridiana (vel vice Electuarii ſumat pilulas chalybeatas) ſuperbibendo poſt matutinam doſin *aquarum mineralium purgantium* lib. iv. & poſt pomeridianam doſin *Apozemat. in colica hyſterica deſcript.* lib. ſs.

At ſi ſigna hydropis affuerint, tam mane, quam ſero apozema ſuperbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc perſtiterit, ad *aquas ferreas* eundum eſt, quæ ex ipſo fonte ſunt bibendæ.

Ad præcavendum abortum.

Eadem præſcribenda, ac in Fluxu menſium immodico, omiſſis ſolummodo catharſi, & ſuccis.

De immodico lochiorum fluxu.

Fluxum lochiorum naturalem tria conſtituunt, ſanguis ſcilicet purus, copioſus, per triduum primum fluens; dehinc ſanguis aquoſus, loturæ carnium craſſiori ſimilis per quatriduum præter eas prope durans; hinc poſtmodum materia viſcoſa, & mucilaginoſa, pauco, aut nullo ſanguine permiſta, per quinque, aut ſeptem dies prodiens, & ſic porro ad menſis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus eſt ex virium dejectione, animi deliquio, ſanguine grumoſo effluente, cibi faſtidio, dolore in hypochondriis, ventris tenſione, pulſu debili, & frequenti, viſus obtenebratione, aurium tinnitu, & convulſionibus.

Victus incraſſans inſtituatur, & potus ſequens addatur.

℞. Aq.

℞. *Aq. Plantag. vin. rub. an.* lib. i. *coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. sacchar. albiss.* cujus, cum frigescat, cap. lib. ss. bis, vel ter in die.

Interim Julap. aliquod Hystericum (at satis mite) subinde propinetur, & nodulus sequens naribus applicetur.

℞. *Galban. Asæ fætid. an.* ℥ii. *castor. sal. succin. volatil.* ʒss. *M. f. nodulus*, vel

℞. *Sp. salis Ammoniac.* ʒii. quem sæpe olfaciat.

De suppressione Lochiorum.

Intumescit venter, dolor gravativus imum ventrem, lumbos, & inguina occupat, facies rubescit, difficilis est respiratio, perturbantur oculi, rigores, febres acutæ adsunt, animi deliquia, sudores frigidi, pulsationis, & ardoris sensus in utero; paralysis in partibus inferioribus, ut & interdum epilepsia.

E vestigio lecto addicatur, & *Emplast. hystericum* umbilico admoveatur quamprimum; Elect. seq. adhibeatur.

℞. *Conserv. Absynth. Rom. Rut. an.* ℥i. *Trochisc. e Myrrh.* ʒii. *Castor. croc. Anglic. sal. volatil. sal. Armoniac. & Asæ fætid.* ʒss. *cum s. q. Syr. e* 5. *radicib. f. Elect.* cap. ad magnitud. nuc. moschat. quarta quaque hora, superbibendo seq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℞. *Aq. Rut. unc.* iv. *Bryon. compos. unc.* ii. *Sacchar. cand. q. s. f. Julap.* vel sumat *Trochis. de Myrrh.* ℈i. quarta quaque hora.

Si tota prædictorum quantitas consumatur, & Lochia adhuc supprimantur, *Laudanum* unica saltem vice exhibendum, ut *Laudan. liquid. gutt.* xiv. *in Aq. Bryon. compos. vel Laudan. solid. gr.* iss. *cum Asæ fætid.* ℈ss. *in pilulas duas redact.*

Si hæc nihil proficiant, tum Enema ex lacte Saccharato unica saltem vice injiciatur.

De

De Hydrope.

Foveæ a digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiori ſub noctem conſpicuæ, mane evaneſcentes hoc malum primum indicant, maxime ſi ſpiritus interim ægrius ducatur (haud raro tamen fœminæ prægnantes, & quibus catamenia ſiſtuntur, ut & viri ab aſthmate inveterato derepente liberati eodem tumore tentantur) pedibus, cruribuſq;ad extremum extenſis, in abdomen ruunt aquæ, & ad ultimum capacitatis ſuæ limen paulatim diſtendunt, donec tandem in viſcera nobiliora impetu ab iis facto, æger ſubmergitur. Pro rata, qua partes a morbo obſeſſæ mole augentur, aliæ magis magiſque gracileſcunt, urgentibus dyſpnœa, urinæ paucitate, & ſiti intenſa. Viros ingraveſcente ætate, fœminas, ubi jam parere deſierint, ut plurimum adoritur.

Indicationes curativæ dirigendæ ſunt primo ad aquarum evacuationem, deinde ad inſtaurandum ſanguinis robur, quo novus aquarum proventus præcaveri poſſit.

℞. *Vini albi* ℥iv. *Julap. ſubtiliſs. pulv.* ʒi. *zinzib. pul.* ℈i. *Syr. de Spin. Cervin. unc.* i. *M. f. Potio*, ſumenda ſummo mane, repetendaque ſingulis, vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectæ detumuerint; vel

℞. *Tamarind.* ℥ſs. *fol. Senn.* ʒii. *Rhei.* ʒiſs. *Coq. in ſ. q. aq. ad* ℥iii. *in. Colatur. diſſol. Mannæ; & Syr. Roſ. ſolut. an.* ℥i. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ſs. *Elect. e ſucc. Roſar.* ʒiii. *M. f. Potio*, ſumenda, ut ſupra; vel

℞. *Pil. ex duob.* ℈i. *Elater. gr.* iii. *Ol. Chym. Caryophyl. gutt.* ii. *f. Pil. N.* iii. cap. ſummo mane, repetaturque, ut opus fuerit; vel,

℞. *Gam-*

℞. *Gambugii gr.* xv. *vini alb. & aq. Cichor. an.* ℥ſs. *m. f. Potio* ſumenda ut ſupra; vel,

℞. *Cortic. interior. Sambuc. & lact. partibus aq. e ligno deraſi M.* iii. *coq. in aq. miſtorum* lib ii. *ad* lib. i. Colaturæ capiat dimidiam partem mane, & alteram ſero quotidie, donec convaleſcat. At hoc remedium, niſi in corporibus, quæ facillime purgativis cedunt, nihil confert.

Circa uſum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda ſunt.

Primo, utrum ægri corpus facile, an vero difficulter Catharticis cedere ſoleat, cum in iis, qui facile purgantur, *Syrup. de Spin. Cervin. ſolus ad* ℥i. exhibitus, aquas ſat copioſe eliciat, in illis vero, qui difficulter purgantur, Cathartica ſupra deſcripta, utut valida, vix ſcopum attingant.

Secundo, Cathartica omnia, quæ ſegnius operantur, magis officiunt, quam proſunt; quamobrem purgatio paulo fortior, & nimia, juſto debiliori eſt præferenda.

Tertio, Aquæ ea maxima celeritate exhauriri debent, quam ægri vires ferre queant: ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aq. denuo affatim colligantur.

Eſt autem ubi medicamenta omnia, qualiſcunque demum generis, quæ alvum movent, prorſus omitti poſſint, ac debeant: quoties enim æger conſtitutione eſt infirmiori, vel fœmina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio Diureticis ſolum committenda, inter quæ ea ſunt efficaciſſima, quæ ex ſalibus Lixivialibus fiunt; ut,

℞. *Cinerum Geniſtæ* lib. i. *infundantur frigide in vini Rhenani* lib. iv. *liquoris per filtrationem colati* ℥ iii. mane quinta pomeridiana, & ſero ſingulis

die-

diebus exhibeantur, uſque dum humor evanuerit.

Aquis jam penitus evacuatis, Calefacientia, & corroborantia medicamenta uſurpanda; ut,

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. fol. cochl. hortenſ. abſynth. vulgar. Salv. ſummitat. centaur. min. & Geniſtæ, infundantur in cereviſia forti* pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando ſine Catharticis ſubvenit, vel ſequent. utatur.

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ. Absynth. Roman. an. unc. j. Extract. Gentian. Abſynth. vulgar. & Centaur. min. an. ℨiij. ſ. q. ſyr. e cortic. citr. f. Electuarium,* de quo ſumat ad quantitatem nuc. moſchat. maj. mane, quinta pomeridiana, & veſperi, ſuperbibend. *unc.* iv. ſequentis infuſionis.

℞. *Rad. Gentian. unc. j. ſummitat. Geniſt. Centaur. min. & Abſynth. vulgar. M. j. Sem. fœnicul. & Petroſelini an. ℨij. inciſis minutim affunde vini Rhenani lib.* iv. *ſtent ſimul in infuſione frigida*, & coletur ſolummodo tempore uſus.

Notandum, cum ad corroborantium uſum deventum fuerit, ægrum nullo modo eſſe purgandum, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navetur opera. Quod & per ſalium Lixivialium uſum omnino obſervandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. unc. iij. fol. cochl. Hortenſ. Abſynth. vulg. Salv. ſummitat. Centaur. & Geniſtæ, an. M. iij. Aurant. inciſ. N. iij. Infundantur in Congiis* vi. *Cereviſiæ fortis non lupulatæ, inter fermentandum*; ſit pro potu ordinario.

De Gonorrhæa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium inſolitus, & rotatio teſticulorum, in non recutitis macula morbilli æmula glandem occupat, ſtatim a cujus exortu li-

quor, seminis instar, exstillat, qui quotidie a seminis colore, & consistentia recedens flavescit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentiore virescit, & aqueo humori permiscetur sanguine tincto. Pustula dicta ulcus fit, aphthis infantum simile, indies latius, & profundius depascens, superveniente orificii callo. *Verpi non glandis ulcere, sola Gonorrhœa tentantur.* Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quasi manu transversus fortiter constringeretur, noctu præcipue urget, dum æger lecto incalescit. Curvatur penis a freno contracto. Accedit ardor urinæ, inter mingendum vix perceptibilis, sed mictu finito, per urethræ ductum acriter urens, maxime qua in glandem desinit. Carunculæ lotii exitum quandoque impediunt, & scroti dolor, ac inflammatio nonnunquam superveniunt.

℞. *Mass. Pil. Coch. maj.* ℥iii. *Extract. Rud.* ℥j. *Resin. Jalap. & Diagryd. an.* ℥ss. *cum s. q. Opobalsam. f. Pilul. e singulis drachmis vi.*, cap. *iv.* singulis Auroris, donec urinæ ardor, & color flavus materiæ seminiformis admodum imminuantur. Postea alternis diebus ad septimanas adhuc duas, ac sub finem bis in septimana, donec humor stillare prorsus cessaverit.

In his, qui difficulter purgantur, subinde intercalari possit potio communis purgativa, cui addantur, *Syr. e Spin. Cervin. & Elect. e Succ. Rosar. an.* ℥ii. vel, curatione minus feliciter succedente, *Turbith. Minerale ad gr.* viii. exhiberi potest bis, vel ter, diebus quatuor interpositis, vel vice *Turbith. Mineral.*

℞. *Pil. ex duob.* ℥ss. *Merc. dulc.* ℈i. *cum s. Opobalsam. f. Pil.* iv. summo mane sumendæ.

Si æger a dicta Catharsi abhorreat, post pilulas primo

defcriptas, tribus Auroris continuis fumptas, tum mane, & hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur Clyfter fequens, nifi quod femel, aut bis in hebdomade; omiffo Clyftere, Cathartic. imperandum.

♃. *Elect. e fucc. Rofar.* ℥vi. *Terebinth. Venet. Vitello ovi folut. unc. fs. diffolvantur in Aq. hord.* lib. i. *Colatur. adde Syrup. Violæ. unc.* ii. *M. f. Clyfter.*

Singulis noctibus cap. *Opobalfam. vel Balfam. e Mech. gutt.* xxv. *Sacch. fruftulo exceptas.* Hujus defectum *Terebinth. Cypr.* ad quantitatem Avellanæ fubftitui poffit.

Sit pro potu hydrogala; at Cerevifia tenuis in paftubus.

Vel fequentem methodum aggrediatur.

♃. *Pil ex duob.* ʒfs. *Opobalfam. gutt.* iii. *f. Pil. N.* iii. Cap. hora quarta matutina, fuperdormiendo, repetanturque alternis diebus, vel tertia quaq; die. Diebus a purgatione vacuis injiciatur mane, & hora quinta pomeridiana Clyfter fupra defcriptus.

Procedente curatione (quacunq; ea demum methodo tentetur) fanguis fub medium curationis femel, vel bis mittatur, & diæta refrigerans, & incraffans præfcribatur, & medicamenta iifdem virtutibus pollentia, qualia funt *hydrogala*, *Emulfiones ex feminib. frig. &c.*

Si penis Tumore afficiatur,

♃. *Rad. Althea, Lilior. an. unc.* ifs. *fol. Malv. Verbafc. Sambuc. Hyofcyam. flor. Chamæmel. Melilot. an. M.* j. *fem. Lini. Fœnugræc. an. unc.* fs *coq. f. q. Aq. font. & f. fotus* parti affectæ admovendus per horæ unius fpatium bis, vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta ol. fem. Lin. rec. extract. dein *Emplaft. e mucilaginibus*

alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputii labiis, vel in ſubjecta Glande hæreat, tum ſequens Linimentum præſcribatur.

℞ *Unguent. Baſilic.* ℥vi. *Unguent. Nicotian.* ℥ii. *præcipitat. Aq. Roſar. loti, & optime lævigat.* ʒſs. *M. f. linimentum*, quo lintei raſura imbuatur, & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt fotus præſcripti uſum.

Si ſcrotum tumore afficiatur, ſtatim ſanguis e brachio extrahatur, atque bis in die fotus præſcriptus parti affectæ admoveatur: ſingul. fotubus addendo *Sp. vin. Gallic. cochl.* i. *vel alterum*, *vel Cataplaſma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim, & refrigerantibus modo deſcriptis introſumptis utendum eſt.

De Lue Venerea.

Ubi aut a GonorrhϾ mora, aut indebito aſtringentium uſu labes ſanguini imprimitur, exoritur Lues. Comparent in inguine bubones, in capite dolores, & artubus, articulorum interſtitiis, noctu præcipue invadentes in lecto calidos; cruſtulæ, & porrigines variis corporis partibus, quæ ad inſtar favi flaveſcunt. Quo magis ſcabies diffunditur, tanto minus æger diſcruciatur. In cranio, tibiis, brachiiſque exoſtoſes, oſſium inflammatio, & caries, ulcera phagædenica in variis partibus, ſed fauces ut plurimum primo aggredientia, quæ ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagata, mox eam abſumunt, ita ut fulcro deſtitutus naſus plane concidat. Ulceribus, carie, & dolore in dies exacerbatis pereunt per vices membra, lacerum donec cadaver, & jam Superis grave humo condatur.

℞. *Axung. Porc. unc.* ii. *Mercur. crud. unc.* i. *M. f. Linimentum*, in tres æquales partes dividendum, quarum una brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas manibus suis æger perungat.

Si intra tres dies post ultimam inunctionem salivatio haud procedat, tum *gr.* viii. *Turbith. mineral. in conserv. Rosat. rubr. exhibeantur, aut corporibus minus robustis Mercur. dulc.* ℈i Sed si salivatio jam incæpta prius elanguescat, quam symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est eadem dosi Mercur. dulc.

Ptyalismus ita moderari debet, ut lib. iv. Nycthemeri spatio expuat, aut circiter.

Si justo altius exurgat Ptyalismus, cum inflammatione nimia, atque id genus symptomatis ingruentibus, aliquantulum reprimendus est medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quamprimum symptomata cessaverint, statim immutentur indusium, & tori lintea; at sint ea, quæ prius usurpata fuerint.

Si Diarrhœa supervenerit (quod plerumq; accidit, antequam salivatio bene assurgat) tunc sistenda est usu Laudan. Liquid. ita dosin augendo, atq; repetendo, ut debitum opus absolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Ros. Damascen. vel lacte Aq. permisto*, vel seq. decoct. idem colluatur.

℞. *Rad. Alth. Hord. mundat. an. unc.* i. *sem. Cydonior. unc.* ss. *coq. s. q. aq. ad lib.* ii. *M. f. Gargarisma*, quo sæpius utatur.

Diæta, & reliquum ægri regimen, eadem, ac in Catharsi imperanda, nisi quod primis aliquot diebus liquore possetico, jusculis avenac. hordeac. ac cerevisia tenui tepefacta nutriatur.

His omnibus rite peractis (etiamsi symptomata

omnia evanuerint, ac subinde morbus penitus profligari videatur) quo minus recidivam postliminio patiatur, ægro semel in septimana per 4. vel 6. vices, *Merc. dulc.* ℈i. exhibendus, utcunque bene se habeat, & etiamsi jam domo egrediatur.

De fluore albo.

Quod effluit, modo album, modo pallidum, flavum, viride, aut subnigrum, modo acre, & erodens, tetrum quandoq; & graveolens, decoloratur facies, dolet spina dorsi, prosternitur appetentia, oculi, pedesque intumescunt.

Mittatur sanguis e brachio ad *unc.* viii.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ii. *Castor. gr.* ii. *Balsam. Peruv. gutt.* iii. *f. Pil. N.* iv. cap. hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturq; per duas alias vices interponendo diem unum, vel alterum pro ratione virium.

℞. *Aq. Rut. unc.* iv. *Aq. Bryon. comp. unc.* ii. *Sacchar. Cryst all. q. s. f. Julapium.* Cap. Cochl. iii. vel iv. in omni languore; deinde aggrediatur usum sequentium.

℞. *Theriac. Andromac.* ℥iss. *Conserv. flaved. Aurant. unc.* i. *Diascord. unc.* ss. *Zinzib. condit. & nuc. moschat. condit. an* ʒiii. *Pulv. e Chel. cancr. comp.* ʒiss. *cort. exterior. granat. Rad. Angel. Hispan. corall. rubr. præparat. & trochisc. de terra Lemnia an.* ʒi. *Boli Armen.* ℈ii. *Gumm. Arabic.* ʒss *cum s. q. Syrup. de Rosis siccis. f. Electuar.* de quo sumat ad magnitud. nuc. moschat. maj. mane, hora quinta pomeridiana, & nocte per mensem integrum, superbibendo sequent. infusionis Cochl. vi.

℞. *Rad. Enul. campan. Imperator. Angelic. Calami Aromat. an.* ℥ss. *fol. Absynth. Roman. Marrub. alb. centaur. min. Calamenth. vulgar. salv. sic. an. M.* i. *Bac. Junip.*

Junip. unc. i. *incidantur minutim, & infundantur in Vini Canarini* lib. iv. *stent simul in infusione frigida*: coletur tantummodo tempore usus.

Vescatur cibis eupeptis, & abstineat ab usu olerum, & fructuum qualiumcunque, & singul. pastibus bibat vinum Hispanicum.

De Diabete.

Succi sanguini illati per vias urinarias crudi, & inconcocti exitum sibi quærunt, unde sensim labefactantur vires, colliquescit corpus, & quasi substantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum siti, ardore viscerum, lumborum, coxarumq; intumescentia, & salivæ spumosæ expuitione crebra.

Eadem præscribenda sunt, quæ in fluore albo, omissis solummodo Venæ sectione, & Catharsi.

De Dolore Hæmorrhoidum.

Intensissimus inter excernendum dolor excruciat; & excrementi superficies cruore conspergitur: Nonnunquam tumores verrucis similes in sphinctere delitescunt, vel in margine ani apparent.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad *unc.* x.

♃. *Sem. Melon. Pepon. an. unc.* ſs. *sem. papav. alb.* ʒii. *Amygd. dulc. excorticat. N.* v. *contundantur in mortario marmoreo, sensim affundend. Aq. Hord.* lib. iſs. *aq. Rosar.* ʒii. *Sacchar. albiss. q. s. f. s. a.* emulsio. cap. *unc.* iii. sæpiuscule.

♃. *Flor. Sulphuris Pulv. Glycyrrhiz. Salviæ an.* ʒi. *cum s. q. Balsam. Lucatel. f. Pil. e sing.* drachm. *vi.* cap. iii. ter in die, superbibend. Emulſ. præscript. Cochl. vi.

♃. *Aq. Spermat. Ranar. unc.* iv. *in qua dissolv. Lithargyr.* ʒii. *Opii* ℈i. *f. mixtur.* cujus tantillo Linteum madefactum parti affectæ applicetur, vel si

tumor intus lateat, Cochl. iii. ejusdem mixturæ modo Clysteris injiciantur.

Pro Potu ordinario bibat aquam cum lacte coctam, vel aquam hordei, & a carnis usu abstineat. Singulis noctibus sumat Diacodium.

De fluxu Hæmorrhoidum immodico.

Innotescit ex viribus prostratis, copia, & diuturnitate sanguinis excreti, fœdo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente. Succedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu mensium immodico, omissa solummodo Catharsi.

De Epilepsia Puerorum.

Vel primo mense aggreditur a frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in casu *Diascordium ad quantitatem grani piperis in Aq. Saxifrag. aut lacte materno solutum*, & exhibitum præstantissimum est remedium). Vel circa dentitionis tempus, a septimo ad decimum mensem, tussi comitata est, aut (quod multo deterius) vomitu, & diarrhæa, viridia (ut solent hystericæ) egerente infante. Quandoq; improviso occupat paroxysmus, os, oculosque distorquens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præsentitur ex digitorũ in pugnum contractione, & ex stabili, & insolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc serius, nunc ocyus se proripiunt paroxysmi, certa subinde periodo, vago alias insultu revertentes; sed appetente morte, a tergo se invicem premunt: Si quando inducias dent, in soporem proclives sunt infantes, donec a novo resuscitentur insultu.

Applicetur *Emplastr. Epispastic.* cervici quamprimum.

℞. *Aq. Epilept. Lang.* ℥iii. *Laudan. Liquid. gut.* i. *vel*

vel ii. *vel plures, pro ratione ætatis*, *Syr. pæon.* ℥i. *M. f. Haustus*, sumendus quamprimum.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iii. *Aq. Epilep. Lang. & Aq. Bryon. comp. an.* ℥i. *Syr. caryophyll.* ℥ss. *M. f. Julap.* cap. Coch. i. singulis horis, si haustus præscript. paroxysmum non fugaverit.

De Rachitide.

In Rachitide adsunt partium laxitas, & mollities, debilitas, & languor, ignavia, & torpor, & inæqualis earundem nutritio, *Viz.* caput justo majus, facies plenior, & floridior, partes carnosæ infra caput emaciantur, nodis protuberant articuli, maxime carpi, paulo minus tali, tument & extremitates costarum, ossa incurvantur, præcipue tibiæ, & fibulæ, hinc ulnæ, & radii, aliquando femoris, & humeri, dentes tarde, & moleste erumpunt, vacillant, nigrescunt, & frustulatim excidunt, pectus a lateribus angustum, anterius acuminatum, abdominis repletio, & hypochondriorum tensio, tussis, & pulmonum vitia lacessunt, lateralis decubitus, modo dextri, modo sinistri aversatio.

℞. *Fol. Absynth. Vulgar. centaur. minor. Marrub. alb. chamædryos, Scorpii, calamenth. vulg. Perthen. Saxifrag. pratens. hyper. Virg. aureæ, serpill. menth. salv. Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. chamæm. Tanacet. Lilior. convall. omnium rec. collect. & incis. an. M.* i. *axung. Porcin.* lib. iv. *sev. ovin. & Vin. claret. an.* lib. ii. *macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas* xii. *deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, & postea colentur, ut f. Linimentum*, quo venter, & hypochondria illinantur mane, & sero, ut etiam & artus hoc malo affecti, per 30. vel 40. dies, vel donec convaluerit.

℞. *Singulor. ingredient. præscript. an. M.* ii. infun-

fundantur frigide in Cerevisiæ non Lupulat. Cong. iiii. pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus ab Evacuationibus nimiis procedentibus

Sanguis, & Viscera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide vera; nisi quod axillæ etiam utræque inungantur, at non artus.

De Febribus a Dentitione ortis.

Sp. C. C. *gutt. ii. vel iii. vel* iv. *pro ratione* ætatis in Cochl. i. vel altero, Aq. Cerasor. nigr. vel Julap. alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel sex.

De Febre hectica Infantum.

Sine insigni calore languent cum appetitus dejectione, artus, & truncus corporis emaciantur.

Rhabarb. incisi ℥ii. in lagenam vitream cerevisiæ tenuis lib. *ii. capacem* immittantur pro potu ordinario.

Epoto hoc liquore, *aliæ* lib. *ii. eidem Rhabarb. superaffundantur ad tertiam vicem.*

Si vero potus vi Cathartica saturatius impregnetur, tum lib. i. epota alteri cerevisia mox adjiciatur.

De Tussi Puerorum Convulsiva.

Phlebotomia, & repetita Catharsi, eaque sola, expugnatur hæc tussis, malum alias pertinacissimum, & fere insuperabile; sed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda sunt, pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia Narium.

Dolor, & calor sinciput lancinant.

Sanguis e brachio frequenter extrahatur; victus ratio refrigerans, & incrassans injungatur, Julap. refriger. & incrassans, cum Emulsionibus refrigerantibus præscribatur.

Sin-

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *Paregoric. ex Syrup. de Mecon.* exhibeatur, & semel, vel bis *potio purgativa commun.* præscribatur.

Lintea quadruplicata immersa Aq. frigida, in qua sal. Prunell. dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur nuchæ, & utrinque cervici sæpius in die.

Post Evacuationes liquor seq. applicetur.

♃. *Vitriol. Hungaric. & Alum. an. unc. i. Phlegm. Vitriol.* lib. ſs. *Coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta, liquorem frigefactum filtra, & a Crystallis subinde natis separa: liquori residuo adde Ol. Vitrioli duodecimam partem*, vel potius

♃. *Aq. Plantag. unc. iii. Bol. Armen. subtiliss. pulver. unc.* ſs. *probe misceantur; Turunda ex linteo raso liquore hoc humectata* nari, ex quo sanguis stillat, indatur per dies duos istic relinquenda.

Hoc minus succedente, *Vitriol. Rom. Aq. commun. dissolvatur, qua Turunda imbuta* nari indatur, *liquore* etiam *hoc linteamina imbuta*, & applicata sanguinem sistunt, si ex parte externa diffluat.

De Chorolosi.

Adsunt vultus, & totius corporis decoloratio, intumescentia in facie, palpebris, & malleolis, gravitas totius corporis, crurum, ac pedum tensiva lassitudo, respiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulsus febrilis, somnolentia, pica, & mensium suppressio.

Sumat *Pilulas Chalybeatas*, vel *Pulv. Chalybeatum* in affectione hysterica præscript. plus minus pro ratione ætatis, superbibendo haustum vini cujuslibet ad libitum, vel infusion. corroborant. cum Rad. Angelic. ibidem descript. Si Ægra non valde de-

debilis fuerit, purgetur semel, vel bis ante præscriptorum usum.

De Suppressione Mensium.

Cibum fastidiunt mulierculæ, fœdus faciei color est, gravitas totius corporis, dolores sincipitis, lumborum, crurum, & imi ventris; pedum tumores infestant.

Eadem præscribenda, ac in Hysterica affectione; at si iisdem remediis affectus non cesserit, tum seq. sunt præscribenda.

Singulis Auroris, & quarta pomeridiana, sumat *Julap. Hysteric. sine Castor. Cochl.* v. *instilland. Sp: C. C. gutt.* xii. Singulis noctibus sumat cubitum itura *Trochis. de Myrrh.* ℈i. *cum Syr. de Artemis. in formam boli, vel Pil. redact.*

De Vomitu sanguinis, vel etiam de Hæmoptoe.

In Hæmoptoe dolor, & calor pectus obsident, cum debilitate quadam.

Mittatur sanguis ex brachio dextro ad unc. x. Sequenti mane sumat *potionem purgativ. commun.* & eadem nocte *Paregoric. ex unc. iii. Aq. Cerasor. nigr. & Syr. de Mecon. unc.* i.

Postea aggrediatur usum sequent.

℞. *Bol. Armen. unc.* i. *Pulv. Radic. Symphit.* ʒii. *Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit. & Sang. Dracon. an.* ʒi. *Sacchar. Albiss. ad pondus omnium; M. f. pulvis subtilissimus*, cujus cap. ʒj. mane, quinta pomeridiana, & nocte, superbibend. sequent. Apozemat. unc. iv.

℞. *Fol. Plantag. Rubi Sylvestris, & millefol. an. M.* j. *coq. s. q. Aq. ad lib. iss. in Colatura dissolv. Syr. de Symphyt. unc. ii. M. f. Apozema*; vel cap. Cochl. vi. sequent. Tincturæ.

℞. *Flor. Ros. rubr.* ʒvi. *Cor. intern. querc. unc. ss.*

sem.

ſem. Plantag. parum contuſ. ℥iii. *Aq. font.* lib. iii. *Sp. Vitriol. q. ſ. ad levem aciditatem, infundatur in Vaſe clauſo, calore leni, per* 4. *horas; Colatur. adde aq. cinnam. Hordeat. unc.* iii. *Sacchar. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata.*

Si ab uſu Pulveris abhorreat, utatur Electuario in fluxu menſium immodico præſcripto.

Enema quotidie injiciatur, & Diacodium hora ſomni propinetur.

Phlebotomia inſuper ſemel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpoſitis, & ſemel iterum, ſi res poſtulet, repetatur potio purgativa.

Diæta incraſſans, & refrigerans obſervanda.

De Punctura Tendinis.

Humor aqueus, vel ichor quidam ex orificio venæ inciſæ jugiter deſtillat.

♃. *Rad. Lilior. alb. in lacte Vaccin. ad teneritud. coct. & contuſ.* ℥iv. *farin. ſem. Lin. & Avenac. an. unc.* iii. *coq. ad cataplaſmatis conſiſtentiam in eodem lacte, quo radices coctæ fuere*: applicetur parti affectæ mane, & ſero.

De Ambuſtis.

Foveatur pars affecta *linteis Sp. Vini imbutis*, uſque dum evaneſcat dolor, & deinceps de novo imbuatur *linteum*, quod ter, vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania communi.

A nimis exaltata, & vivida ſanguinis craſi oritur. Eſt & alia maniæ ſpecies febres intermittentes diuturniores excipiens, in ſtultitiam tandem degenerãs, producta quidem a debilitate, & vapiditate ſanguinis, a diutina fermentatione. Præſcribantur itaque cardiaca generoſiora, *Viz. Theriac. Andromach.*

Ecle-

Electuar. de ovo, *Pulv. Comitiss. Pulv. Gualt. Rawleigh*, *in Aq. epidem. theriacal.* vel *alia*, & diæta instituatur analeptica.

In Junioribus mittatur sanguis e brachio ad *unc. viii.* vel *ix.* bis, vel ter, diebus tribus inter singulas Venæ sectiones interpositis. Tum semel extrahatur sanguis e venis jugularibus. Postea tota curatio innitatur sequenti Cathartico, quod sumat tertia, vel quarta quaque die, donec convaluerit, hoc interim observando, quod cum octies, vel decies purgatus fuerit æger, exhibitio Cathartici ad septimanam unam, vel alteram omittatur.

℞. *Pharmac. domestic.* (i. e. *Rad. Bryon. alb.*) *pulv.* ʒ. *i.* lactis vaccin. *unc.* iv vel

℞. *Ejusdem. unc.* ss. *vel* ʒvi. *Vin. alb. unc. iv. infundantur per noctem*, *in colatura dissolve Syr. Violar. unc. i. M. f. Potio*; vel

℞. *Gambugii gr. xxv. Aq. Cerasor. nigr. unc. iii. Syr. Caryophyll. unc. ss. f. Potio.*

De Contusionibus.

Mittatur sanguis e brachio lateris magis affecti ad unc. *x.* seq. mane exhibeatur *potio communis purgativ.* ac deinceps eodem modo Venæ sectio, & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decursu, si internæ partes lædantur, sequentia præscribantur.

℞. *Decoct. Pectoral.* lib. iss. *Syr. Violar. cap. Ven. an. unc. ii. f. Apozema*, *cap.* lib. ss. ter in die. Item *Ol. Amygd. dulc. rec. Cochl. i.* sæpius propinetur.

℞. *Ol. Amygd. dulc. unguent. Dialth. & Pomat. an. unc. i. M. f. Linimentum*, quo inungatur pars læsa mane, & sero, superimponendo fol. Brassicæ.

De furfure, sive porrigine capitis.

Potio purgans communis bis propinetur, dein

℞. *Ol.*

℞. *Ol. Amygd. Amar. & Laurini, Cinerum fol. Abrotani an. unc.* i. *misceantur probe, & f. Linimentum*, quo inungatur totum caput singulis matutinis, diligenter infricando, & postea superimponendo vesicam suillam.

At primum abradatur totum capillitium, & postea defricentur squamulæ sensim singulis auroris, prout decidere pronæ fuerint.

De Morsu canis Rabidi.

Post 40. dies, aut plures melancholica adsunt symptomata, febris, sitis, hydrophobia, & tandem partium extremarum convulsio.

℞. *Sp. vin. optime rectificat.* ℥iv. *Theriac. Andromach.* ℥i. *f. mixtura*, qua illinatur pars læsa ter in die, superimponendo linteum eadem mixtura imbutum.

De Ulcere Vesicæ.

Pus graveolens, aut sanguis, nonnunquam squamulæ, seu pelliculæ membraneæ, ac veluti furfuraceæ crustulæ (sin in renibus hæreat ulcus, caruncula minutulæ, aliquando crassiores) una cum urina excernuntur, perpetua dysuria, & continuus earum partium dolor infestant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dysuriæ, & doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copiosius est, album, leve, & minime fætidum, lacti similis profunditur urina: & longe post mictionem pus ab ea separatum in fundo residet.

℞. *Emplastr. Fl. unguent. dict.* ℥iss. *f. Pil. N.* ix. cap. iii. horis medicinalibus, superbibendo sequentis Aqu. Cochl. vi.

℞. *Rad. Fænicul. Consol. Aristoloch. & Caryophyll. an.* ℥ iii. *fol. Agrimon. Hyper. Sanicul. Plantag. an. M.* vi. *incidantur minutim, & destillentur in vini alb. & lact. an.* lib. iv. *& eliciantur solummodo* lib. vi. pro usu.

℞. *Pulv.*

r. ♃. *Pulv. rad. Consolid. maj. & gum. Arab. an.* ℥i. *Sacchar. Penid.* ℥ii. *f. pulv.* cap. Cochl. i. bis in die.

De Asthmate inveterato in iis, qui sanguineo temperamento præditi sunt.

Dividitur in tres species; Dyspnœam, quæ difficilis est respiratio, in qua crebrior, densiorque est spiritus tractio ex infarctu pulmonum sine stertore oriunda: Asthma, ubi frequens, & magna respiratio, in qua diaphragma, musculi intercostales, tum etiam abdominis, violenter moventur, cum stertore, & sibilo. In priore specie substantia pulmonum, in posteriore bronchia oppilantur. Et Orthopnœam, quæ est maxima spirandi difficultas, sub qua ægrotantes non nisi sedentes, & erecta cervice respirare possunt. Musculi etiam pectoris, & scapularum vehementer exagitantur.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad unc. x. Die sequenti sumat *potionem purgativam communem*, quæ repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus a Purgatione vacuis sumat sequentia.

Sem. Anis. subtiliss. pulv. ʒii. *cum s. q. Balsam. Lucatell. f. pil. ex singulis drachmis* vi. cap. iii. mane, & quinta pomeridiana, superbibend. *decocti Amari sine purgantibus* ℥iv. calide.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Processus.

De Paralysi.

Sensus, & motus in partibus, quæ afficiuntur, simul, vel alterutra tantum facultas aut prorsus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat *pil. Cochl. min.* ℈ii. alternis matutinis per vi. vices; deinde capiat ter in die per xxx. dies *Electuar. Antiscorbutic.* ʒii. superbibend. *Aq. Antiscorbutic. Cochl.* vi. Vide ut Scorbut.

♃. *Un-*

℞. Unguent. Nervin. ℥iii. *Sp. Lavendul. comp. & Sp. Cochl. hortens. an.* ℥iss. *M.* & inungantur partes affectæ, ut spina dorsi, &c. mane, & sero.

Pleraque præscriptorum, utut curationi scorbuti solum destinari videantur, attamen, cum humores crudos ad fixos volatilisare præ aliis apta nata sint, in Paralysi etiam conveniunt.

De tussi, & Phthisi.

Tussis per se patet. Phthisis autem invadit ab ætatis anno 18. ad 35. Extenuatur totum corpus. Febris molestat hectica, a cibo invalescens (quæ ex celeritate pulsus, rubedineque genarum dignoscitur) materia per tussim excreta cruenta est, aut purulenta, in ignem conjecta tetrum spirat odorem, & immissa in vas aqua repletum fundum petit. Sudores nocturni superveniunt, livescunt tandem genæ, facies pallet, exacuuntur nares; temporum quoque collapsus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem statim subsecuturam denunciant.

Si Tussis recens fuerit, & nondum febrim, aut alia signa Peripneumoniam notham comitantia accersiverit, vel si a Pleuritide, aut Peripneumonia, ob neglectam sufficientem Phlebotomiam, male curatis, eadem nequaquam orta fuerit, satis erit, ut æger per dies aliquot ab usu vini, & carnis abstineat, & his similibus remediis ad libitum utatur.

Balsamum Sulphuris Anisatum ad gutt. x. *Cochl.* i. *Sacchar. crystal. instillatum* bis, vel ter in die devoretur; ut etiam Tabellar. sequent. quas secum æger continuo portet, unam frequenter assumat.

℞. Sacchar. cand. lib. iss. *coq. s. q. aq. font. usq; dum adhærescat extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrrhizæ, Enul. Campan. sem. Anis. & Angelic. an.* ℥ss.

 pul-

pulver. Irid. Florentin. Sulphur. an. ℨii. *Ol. Chym. Anisi* ℈ii. *f. s. a. Tabellæ domesticæ vocand.* atque hoc interim Eclegmate utatur.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ii. *Syr. cap. Ven. Violac. an.* ℥i. *Sacchar. cand. q. s. f. Lohoch.* de quo sæpius lambat bacillo Glycyrrhizæ, quando tussis urget.

In defluxione tenui *Eclegmata incrassantia* exhiberi poterunt.

Sin vero Tussis his remediis haud cessaret (præcipue autem si febrem comitem habeat, vel si a Peripneumonia, aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere, sed Venæ sectione, & Catharsi debellanda est, ut in methodo, quæ in curatione Peripneumoniæ nothæ describitur.

Verum enim vero, cum, his omnibus non obstantibus, Tussis non modo non curationi cesserit, sed & diuturna Pulmonum concussione eos adeo debilitaverit, ut Phthisis tandem subingressa fuerit, tum hac methodo procedendum.

℞. *Bal. peruv. gutt.* x. *instillentur Cochl.* i. *Syr. Hederæ terrestris*, vel si id minus gratum fuerit ægro, *Cochl.* i. *Sacchar. crystal.* cap. ter in die, superbibendo *Decocti Amari sine purgantib.* ℥iv. vel (si idem ventrem moverit) ℥iii.

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa sunt) *Equitatio* ad satis longa, & diutina itinera facile palmam præripit, hoc observando, quod si æger juvenilem ætatem prætergressus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quam si puer, aut juvenis esset, & sane haud multo certius Cortex Peruv. febri intermittenti, quam in hac ætate Equitatio Phthisi medetur.

De Scorbuto.

Adsunt spontaneæ lassitudines, corporis gravitas, dysp-

dyſpnœa, præcipue ex motu corporis, gingivarum putrefactio, oris graveolentia, ſanguinis e naribus crebra eruptio, ambulandi difficultas, crurum nunc intumeſcentia, nunc extenuatio, in iiſdem perpetuo maculæ lividæ, plumbeæ, flavæ, aut violaceæ, faciei color plerumque ex pallido fuſcus.

Extrahatur ſanguis e brachio ad ℥viii. niſi ſigna Hydropis adfuerint: Seq. mane exhibeatur Potio Purgat. communis, quæ repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus a purgatione vacuis, uti etiam poſtea, per menſem unum, vel alterum ſumat ſequentia.

℞. *Conſ: Cochl: hortenſ.* ℥ii. *Conſerv. Lujul.* ℥.i. *pulv. Ari compoſ.* ʒvi: *cum ſ.q.Syr. Aurantior.f. Electuar.* de quo cap. ad magnitud. nuc.moſchat. maj.mane, quinta pomeridiana, & nocte, ſuperbibendo *Aq. Raphan. compoſ. Cochl.* vi. vel ſequentis.

℞. *Rad: Raphan. Ruſtican. raſpat.* lib. ii. *rad. Ari* lib. i. *fol. Cochl. hort. M.* xii. *fol. Menth. Salv. Naſturt. Aquat. & Becabung. an. M.* i. *Sem. Cochl. hort. parum contuſ.* lib. ſs. *nuc. Moſchat.* ℥.ſs. *Vin. Alb.* lib. xii. *deſtillentur organis communib. & eliciantur ſolummodo* lib. vi. pro uſu.

Vel *Folia Rec. Cochl. hortenſ. per ſe deſtillentur* pro uſu dicto.

Porro ſequens cerevifia ſit pro potu ordinario.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. recentis inciſ.* ʒii. *fol. Cochl. hort. N.* xii. *paſſular. enucleat. N.* vi. *Aurant. cum tot inciſ. dimid. in Lagenam vitream* lib.ii.*Cerviſiæ tenuis capacem ſubere mox probe obturandam immittantur.*

In hunc modum parentur eodem tempore ſex Lagenæ pro uſu, & poſt aliquot dies ſex aliæ, antequam priores exhauriantur, & ſic deinceps, vel

Vice hujus Cerevisiæ seq. mixturæ Cochl. iii. vel iv. immisceri poterunt singulis haustibus potus communis.

℞. Rad. Raphan. Rustican. & sem. Cochl. hortens. an. ℥ss. *fol. Cochl. hortens. M.* ii. *pulp. unius Aurant. Contundantur simul in mortar. marm. sensim affundendo Vin. alb.* lib. ss. *Coletur cum levi expressione*, & reponatur pro usu.

Eadem remedia, Phlebotomia, & Catharsi omissis, in Rheumatismo scorbutico, sive hysterico valde prosunt.

Phthisis, seu Tabis Descriptio, & cura.

Plures sunt Tabis species: Prima fere oritur e frigore hyeme contracto. Paulo enim ante solstitium Brumale quamplurimi ab ingruente tempestate frigida tussi tentantur: Quæ cum illos invaserit, quibus pulmones ab ortu sunt infirmiores, omnino necesse est, ut a repetitis Tussiendi conatibus magis adhuc debilitentur; atque ita tandem alimento sibi proprio assimilando, præ mala ἀλλοιώσει, prorsus impares reddantur. Hinc jam ingens Pituitæ crudæ copia aggeritur, quæ continua pulmonum agitatione, & vehementi nisu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta μιάσματα quaquaversum in carnes dispergunt. Hinc enascitur Febris putrida, cujus Paroxysmus sub vesperam fatigat, sub auroram vero sudore copioso, ac vires imminuente solvitur. Denique ad malorum cumulum Diarrhæa succedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis Mesentericis in intestina depositis, excretisque, partim a labefactato, pessundatoque viscerum Tono. Atque ita demum æger proxima æstate fato suo fungitur, a morbo, cui prægressa Hyems viam straverat, extinctus. Atque hæc est præcipua Tabis species.

Por-

Porro cum ſanguis hac tempeſtate particulis humidis admodum ſcateat, perſpiratioque a ſubita pororum contractione plus ſatis inhibeatur, particulæ hæ in pulmones depluunt per interſperſos Venæ Arteriosæ ramos; vel per Ductus Salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per Aſperam Arteriam delapſus in pulmones, Catarrhi ritu, eos ita jugiter irritat, ut creber, & vehemens tuſſiendi conatus tum illam debilitatem, tum alia, quæ diximus ſymptomata, brevi accerſat. Cumque non jam amplius naturalem ſibi pulmones œconomiam, ſtatumque tueri valeant, Glandulæ, & Tubercula adnaſci ſolent; quæ in ægris ex hoc morbo decedentibus, ſi aſpiciantur pulmones, purulenta ſanie ut plurimum diſtenta reperiuntur.

Ubi ſemel invaluerit hic morbus, & radices egerit, remedia plerumque aſpernatur. Tentari utcunq; poteſt Medicatio, minuendo cauſam defluxionis in pulmones, pertuſa in Cubito Vena, Catharticis mitioribus, tum medicamentis pectoralibus dictis, ad varios morbi ſtatus accommodatis; Incraſſantibus ſc. ubi humor ſubtilior, & tenuior vim Expultricis facultatis videtur eludere: Attenuantibus vero, ubi pituita craſſior ægre, & cum moleſtia per os rejicitur. Dein & hectica Febris remediis refrigerantibus, contemperantibuſque coercenda. Talia ſunt *Lac Aſininum, aqua lactis Stillatitia, Emulſiones ex amygd. dulc. ſem. melon. pepon. Papav. alb. aq. Fl. Paralyſ.* &c. Denique & curando Ulceri opera danda eſt; cui rei Terebinthina illa Liquida, Opobalſamum vulgo dicta, apprime conferre cenſetur.

Hujuſce Morbi Curatio, me Judice, hac methodo optime, ac feliciſſime inſtituetur. Primum educatur e brachio ſanguis, dein ſubducatur Alvus ad tres dies

continuos, vel *Pil. Coch. majoribus*, vel *Decoct. Leniente a nobis præscripto*. Tertia nocte exhibeatur *Syr. de Mec. unc.* ſs. Intermiſſo biduo, triduove, pro re nata, repetatur Purgatio, idque toties fiat, quoties opus eſſe videatur, donec ſymptomata vel prorſus evanuerint, vel ſaltem miteſcant. Poſt ſingulas Catharſes jam finitas capiat Opobalſami gutt. xx. Sacchari particulæ majori inſtillatas, permixtaſque nihil ſuperbibendo. Vel Pil. e Terebinth. ex Inſula Chio cum Saccharo cand. confectam. Opobalſamum non aſſumendum eſt, niſi prægreſſis evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarium e Balſamo Lucatelli, Glycyrrh. pulvere, ſemine Aniſi, & Terebinthina* concinnatum poterit ſubſtitui. Poſt evacuationes ſedulo conandum eſt, ut Tuſſis ſedetur, ne Pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præ cæteris Syrupus jam laudatus, qui hac formula poſſit uſurpari. ℞. *Decoct. pectoral.* lib. i. *Syr. de Mecon. Syrup. capill. Ven. an.* ℥ii. *Cap. cochl. ter in die*. Medicamentum hoc ita frequenter hauſtum catarrhum in Pulmones depluentem paulatim ſiſtet, eoſque in priſtinam ἐυεξίαν reducet, niſi jampridem a naturali ſtatu nimium receſſerint. Promovebit inſuper purulentæ materiæ in iiſdem aggeſtæ concoctionem.

At vero Palmarium hujuſce Morbi præſidium eſt, ut Æger quotidie Equo vehatur. Et qui ſe huic corporis exercitio ſanandum tradit, nullis jam Diætæ legibus adſtrictus, nullo Cibi, potuſve genere privandus eſt: cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibuſdam eorum, qui ex hac methodo convaluere, tumor in collo exortus eſt non multum a Scrophulis abludens.

Eſt & alia Tabis ſpecies a Tuſſi prognata, longe diverſo anni tempore, initio ſcilicet æſtatis. Hæc

Juve-

Juvenes persæpe illos invadit, qui debiliori sunt corporis habitu, & quorum sanguis particulis calidis acribusque refertus est. Sanguinem isti e pulmonibus per tussim exantlant, nimio meri potu prius excalefacti. Ægri dolorem, sive ægritudinem quandam in pulmonibus persentiscunt: Quæ Symptomata nisi mature remediis appropriatis eliminentur, primo scabrities, mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

Dicta jam Tabis species Venæ sectione, & Catharsi alternatim repetitis, saltem in principio, facile vincetur: Si Diæta insuper Refrigerante, & Incrassante utatur æger, & a carnibus in solidum abstineat.

Tertia hujus morbi Species ortum debet materiæ Febrili in pulmones Febre jam fatiscente amandatæ, qui sensim infirmiores redditi a symptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur a sanie ista purulenta, quæ a Pleuriticis non satis copiose per expectorationem egeritur; quo in casu eandem, quam Empyema, Curationem postulat.

Sunt etiam, qui a nimis copiosis, & debito frequentioribus evacuationibus debilitati in quartam Tabis speciem præcipitantur. Hos calor Hecticus a cibo, potuque sumpto, sub noctem lacessit: Atque hos præ cæteris Aphthæ infestant.

De Podagra.

Exeunte Januario, aut incipiente Februario ingruit hora fere secunda matutina, dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero calcaneum, suram, aut talum, mox sequitur rigor cum horrore, & febricitatione aliquali, dolor gradatim intenditur, (de pari passu rigor, atq; horror recedunt) idque in singulas horas, donec tandem sub noctem

ad apicem pervenerit, nunc tensionem violentam; nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram, & coarctationem exprimens, hinc præ exquisito dolore, nec linteorum superincumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concussionem ferre Podagricus valet, dolor non sedatur, nisi ante horam secundam, tertiamve matutinam (decurso scilicet nycthemeri spatio a primo appulsu) & jam leni madore perfusus æger somno concedit, a quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, forte etiam ad biduum, triduumve dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius advesperascente die, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies alter pes eodem dolore torquetur. Postquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui sequuntur Paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum durationem, atque ex serie horum paroxysmulorum constat paroxysmus, qui dicitur Podagræ, diuturnior, breviorve, pro ægri ætate, in iis, qui vegetiores sunt, & quos Podagra rarius invasit, diebus sæpe quatuordecim, in senioribus, atque iis, quos sæpius afflixit, duobus mensibus fere desinit, iis vero, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fracti sunt, non prius valedicit, quam æstas jam adultior eam fugaverit.

Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, cum sedimento rubro, & quasi arenulis referto, alvus fere constipata est, *Appetitus* prostratio, rigor totius corporis sub vesperam integrum Paroxysmum comitantur, recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus vix ferendus, unde decidunt furfures, & pedes desquamantur.

Hactenus dolor pedibus tantum fuerit infestus, cum

cum vero vel ab indebita medicatione turbatur Podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, jam manus, carpos, cubitos, genua, aliaſque regiones occupat, quandoque unum, pluresve digitos diſtorquens, faſciculo radicum paſtinacæ ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, cretam, vel oculos cancrorum æmulantes, nonnunquam in cubitis tumorem ſubalbum ciet, fere ad ovi magnitudinem, qui ſenſim inflammatur cum rubore, nonnumquam femur occupans, ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili, at genu exinde petens, id acrius urget, artus jam habet æger fere undequaque contractos, & impeditos, ita ut claudicet; & permoleſte prorepit. Urina illam colore imitatur, quæ in diabete excernitur, dorſum, aliæque partes moleſte pruriunt, maxime ſub horam ſomni.

Poſt multos, diroſque cruciatus Paroxyſmi ſubſequentes (natura partim onere materiæ peccantis, partim ſenio oppreſſa) ægrum quoad dolorem clementius tractant, at loco doloris conſueti ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad diarrhœam ſuperveniunt, quæ ſymptomata evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat, atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſentibus, Paroxyſmus longas moras nectit.

Calculum Renum in quamplurimis parit hic affectus.

Fœminas perraro infeſtat; eaſque non niſi jam vetulas, & viragines, pueros quoque, & juvenibus minores vix adoritur.

Indi-

Indicatio curativa in eo vertitur, ut coctioni consulatur, indigestionibus sublatis, seu fiat per Pharmaca, seu victus rationem, seu exercitationem, seu alia ex istis qualibet, quæ sex res non naturales indigitantur.

Venæ sectio, Catharsis, ac Diaphoresis scopum non attingent, licet iis, qui *Renum* simul *Calculo*, & exinde orto *Mictu sanguineo* laborant, non abs re erit semel in septimana alvum *Manna* subducere, & singulis noctibus, post Purgationem Paregoricum exhibere.

Medicamenta, quæ prædictæ indicationi satisfaciunt, ea sunt, quæ moderate calent, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, talia sunt, *Rad. Angelic. enulæ, fol. Absynt. cent. min. chamædr. chamæt. &c.* quibus addi possunt *Antiscorbutica* dicta, ut, *Rad. raph. rustic. fol. Cochl. hort. nasturt. Aq. &c.* quæ tamen parcius usurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos subdunt, & calorem augent, præ istis aliis, quæ miti calore, atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile est *Electuar.* sequens.

℞. *Conserv. cochl. hort. unc.* iss. *Absynth. rom. flav. Aurant. an. unc.* i. *Angel. condit. nuc. mosch. cond. an. unc.* ss. *Teriac. Andromac.* ℥ iii. *Pulv. ari comp.* ℥ ii. *cum s. q. Syr. aurant. f. Elect. de quo sumat* ℥ ii. *bis in die superbibendo seq. Aq. destillat. Cochl.* v. *vel* vi.

℞. *Rad. raphan. rustic. incis. unc.* iii. *Cochl. hort. M.* xii. *nasturt. Aq. becabung. salv. menth. an. M.* iv. *cort. aurant. N.* vi *nuc. mosch. cont. N.* ii. *cerev. Brunsuicens.* lib. xii. destillentur organis communibus, donec solummodo lib. vi. aquæ eliciantur pro usu.

Hæc autem remedia *digestiva* constanter, atque omni adhibita diligentia, assidue usurpanda, & in *paroxysmorum* intervallis præcipue in usum revocanda sunt.

Mediocritas ea in cibo observanda est, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, neque e contra nimia abstinentia partes ea proportione alimenti defraudentur, quæ earundem robur, & vigorem sustinere potis est. Quoad qualitatem autem ciborum ægri palato consulendum est, ut unica ciborum specie singulis pastibus vescatur, de cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis. Prandere tantum expedit, loco autem cœnæ indulgeat sibi haustum cerevisiæ alicujus tenuioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquæ debilitatem, ne frigore suo lædant ventriculum, deprimuntur. Hujusmodi est *Cerevisia tenuis Londinensis*, aut multa aqua cum pauco vino permixta; aqua autem pura, & cruda periculosa est: cum autem universa fere corporis substantia in podagram degeneraverit, a liquore quocunque fermentato quantumvis levi, & tenui abstineat, & utatur *Decocto Diætetico ex Sarsa, in remediorum formulis descripto*, ubi primum a paroxysmo convaluerit, per reliquum vitæ cursum.

Sin autem æger a longo, & nimio liquorum inebriantium usu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate, cibos absque vino nequeat concoquere, in pastibus haustum vini Hispanici sibi indulgeat, *Apozema Diæteticum* abdicans.

Æger maxime hyemis tempore mature lectum

pe-

petat, diluculo exurgat, animus sit tranquillus, nec nimis intentus studiis, & rebus seriis, cæteris vero omnibus exercitatio corporis quotidiana facile palmam præripit, quæ moderata sit, & perseverans, nullo autem modo justo vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior ætas, nec calculus intercedant, reliquis præferenda est equitatio constans, ac assidua in aere salubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat. Remedia externa nulla adhibenda.

Quamvis nihil magni in paroxysmo tentandum sit, conducet tamen fortasse per aliquot dies, ubi primum a morbo corripitur, carnibus abstinere, jusculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; sin autem spiritus animales ataxiam concipere apti sunt, non expedit a carnibus abstinere diutius, quam ventriculus earum usum aversetur, ne quid autem vel in quantitate, vel in qualitate ciborum, aut potus peccet.

Symptomatis iis occurrendum est, a quibus æger in paroxysmo de vita periclitatur, horum maxime familiare est, ventriculi languor, cum ventris torminibus, tanquam a flatu, hoc in casu nihil æque votis respondet, ac vini Canarensis haustulus subinde deglutitus, exercitio utatur æger; sin autem symptoma, inducias haud ferens, mortem minitetur, modo caput malum non impetat, ad *Laudan.* statim confugiendum, *viz. gutt. xx.* in haustulo *Aq.Epidem.* & in lecto ad quietem se componat: hac ipsa methodo se ab imminenti morte liberavit author clarissimus, ubi ex errore aliquo, circa res sex non naturales, in ingentem ventriculi ægritudinem incidit, cum vomituritione, & aliquali ventris dolore; artus

inte-

interim, ex retrocessione materiæ Podagricæ, doloris erant expertes, ac ad motum plus solito habiles; Congium nempe unum liquoris possetici, vel cerevisiæ tenuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit, Vini Canar. haustulum, cui instillatæ fuerint *Laudan. liq. gutt. xviii.* sumebat. Quod si huic remedio symptoma non cedat, sudor provocetur, methodo, & medicamentis huic usui dicatis ad biduum, triduumve, mane, & vesperi, per duas, tresve horas continuas.

Si autem metastasis fuerit materiæ peccantis in Pulmonum lobos, liberatis artubus a dolore, & tumore, tractandum est hoc symptoma pari modo ac Peripneumonia absoluta, Vene sectione scilicet repetita, diæta, & remediis refrigerantibus, & incrassantibus: purgandus est insuper æger, inter venæ sectiones, potionibus lenientibus, sudoris autem provocatio obest.

FINIS.

INDEX MORBORUM,

Quorum Curatio in Processi. Integr. &c. habetur.

Ne-

INDEX
RERUM, ET VERBORUM
Totius Operis.

A

B

C

Cly-

Debi-

D

 taris.

E

Eme-

Exem-

F

Fe-

G

H

Sy-

Cauſa

L

M

Me-

Mor-

N

 dan-

O

P

Pa-

Phre-

Q

R

Sa-

S

de-

Sy-

Eva-

SOLI DEO GLORIA.

